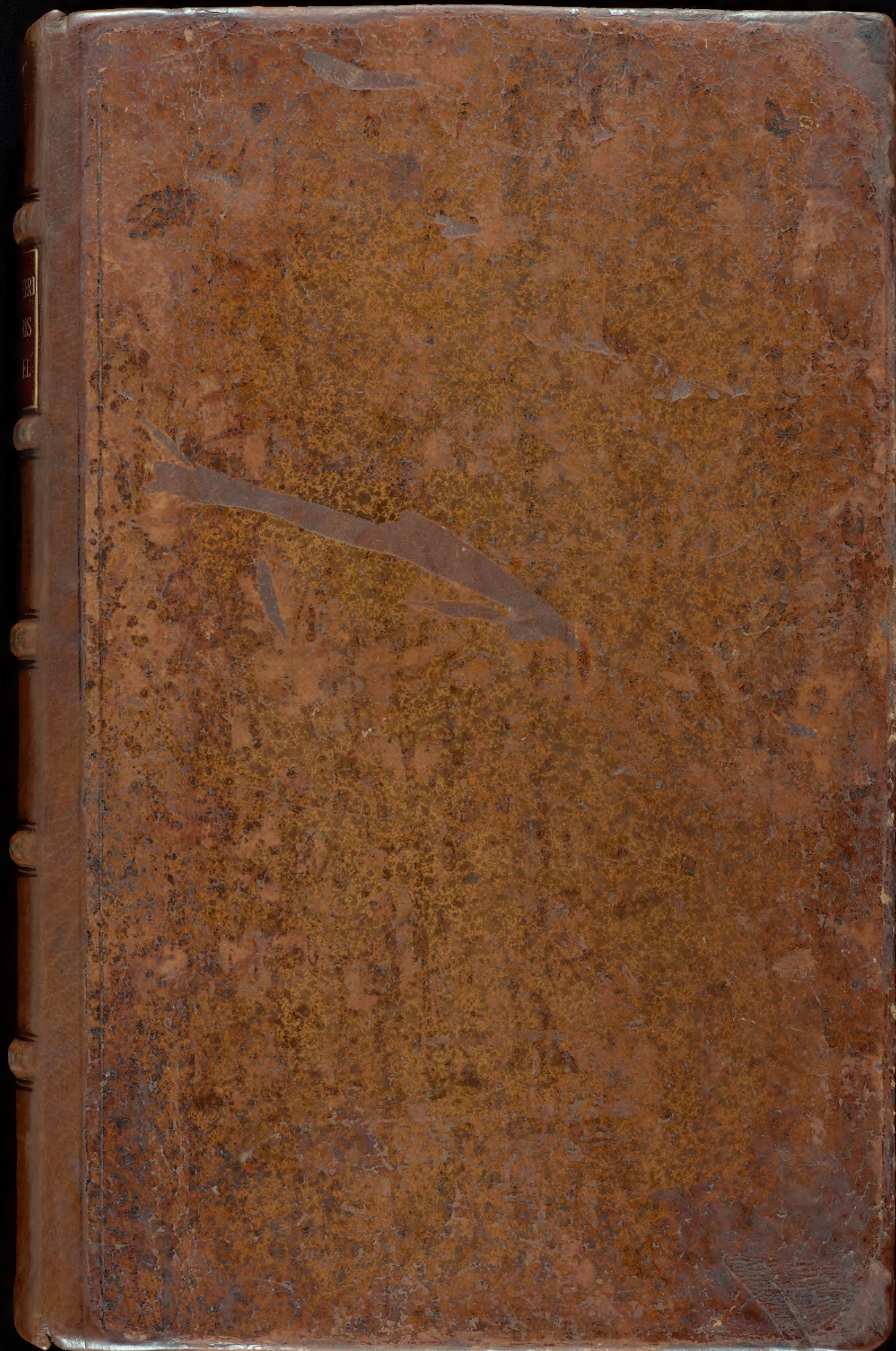
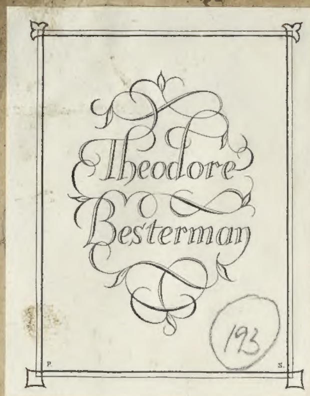

Kircher (athanase) jesuite allemand, l'un des plus savants de son siecle philosophe et mathematicien célèbre voij. michaud, niceron, moreri, Lenglet dufresnoij, et autres

Tour de Babel

ouvrage savant et plein de recherches

Théologie,
Philologie sacrée B

305.

Dissertations critiques relatives à différentes choses mentionnées dans l'Écrit. Sainte

1111 N a 11 N.

18

[illegible] gravure de Wille [illegible]

[illegible] de Vanloo est un des plus [illegible]

[illegible]

Voir l'[illegible] fait la collection des [illegible]

le [illegible] du libraire)

[illegible]

58 11

1.12

G. Laires delin. I.V. Munnichuysen Sculp.

Amstelodami Apud Ianssonio Waesbergios. 1679

ATHANASII KIRCHERI
E SOC. JESU

TURRIS BABEL,

SIVE

ARCHONTOLOGIA

QUA

PRIMO

Priscorum post diluvium hominum vita, mores rerumque gestarum magnitudo,

SECUNDO

Turris fabrica civitatumque exstructio, confusio linguarum, & inde gentium transmigrationis, cum principalium inde enatorum idiomatum historia, multiplici eruditione describuntur & explicantur.

Auspiciis Augustissimi & Sapientissimi CÆSARIS

LEOPOLDI PRIMI

Mecœnatis.

Εσαεὶ τί νεαρὸν προφέρει Αφρική.

AMSTELODAMI,
Ex Officina JANSSONIO-WAESBERGIANA. *Anno* cIↄ Iↄc LXXIX.
Cum Privilegiis.

JOANNES PAULUS OLIVA
PRÆPOSITUS GENERALIS
SOCIETATIS JESU.

CUm opus, quod inscribitur Turris Babel à P. ATHANASIO KIRCHERO *nostræ Societatis Sacerdote compositum aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. Datum Romæ* 10 *Februarii*, 1672.

JOANNES PAULUS OLIVA. (L.S.)

Imprimatur,

FR. HYACINTHUS, Libell. Sacr. Palat. Apostol. Magist.

SACRATISSIMO

LEOPOLDO I.

Imperatori ſemper Auguſto,

JUSTO, PIO, FELICI,

Boëmiæ, Hungariæ, Rom. REGI, TER MAXIMO.

ATHANASIUS KIRCHERUS

perennem felicitatem precatur.

Oſt luctuoſam univerſalis diluvii, atque *Arcæ Noëmicæ* cataſtrophen; poſt tragicum generis humani excidium; poſt orbis terrarum, pereuntiumque rerum omnium triſtiſſimam faciem: modò novum poſterioris ſæculi ſtatum, ſcenæque inſolentis paraſtaſin in theatrum produco *Turrim Babel*: *Turrim*, inquam, à primævo orbis tyranno, *Chami Chuſii*que filio *Nembrod* in campo *Sennaar* totius humani generis cœtu ibidem adhuc commorante exſtructam: *Turrim* vel ex hoc capite perenni ſæculorum decurſu celebrem, ne dicam infamem; quod temerarius humanæ impietatis auſus fabricam vel ad ultima cœlorum confinia exaltandam, ſtulta præſumptione attentaverit. Fabricam dico, quæ rea læſę majeſtatis divinę, dum ad culmen rebus humanis indebitum arrogantiùs ſeſe erigeret, fulmine cœleſtis vindictę deturbata faſtum depoſuit: & uti ſupremum divinæ poteſtatis dominium, veritatemque metuendi ubique Numinis luculento ſubverſionis ſuæ documento

conteſtata eſt; ita quoque evidenti lapſus ſui graviſſimi exemplo omnem poſt ſe retro ſecuturam humani generis ætatem edocuit, docereque debuiſſet, *Non eſſe conſilium contra Dominum* : ſed omnes animi arrogantis machinas, ſubſtructioneſque ambitionis, quantumvis immanes, inanes tamen & inſanas eſſe, eodemque ſecum fato perituras. Quodnam enim poterat vanitatis imbecillitatiſque mundanæ luculentius ſtatui exemplum poſteritati ob oculos, ad comprimendos inſani tumoris impetus ad evertendas faſtuoſas hominum cogitationes, quàm faſtus adeo inſolens & ingens, tam levi DEI digito ſuppreſſus, quàm moles tam vaſta tam citò facilèque devaſtata? Infelix illud inauſpicatumque ſtolidiſſimæ arrogantiæ exemplum hìc ego in ſcenam produco; atque utinam illud ita univerſis poſſem ſtatuere ob oculos ut videant, quàm tragica ſemper in hoc ambitionis theatro ſcenam claudat cataſtrophe; perſpiciantque, non aliam poſſe exſpectari coronidem operis quod molitur impietas, quàm cumulum tumulumque, qui auctorem nefariorum moliminum eâdem ſecum ruinâ conſepeliat. Id quod neminem oculatæ mentis latere poſſe crediderim, qui, quod hìc oculis ſubjicere conatus ſum, apprimè conſiderârit, quantam *Babylonici* iſti inſanæ mentis prævaricatores ab ulteriori cœpti moliminis proſecutione cœlitùs deſiſtere coacti, linguarum videlicet admirabili confuſione inter ſeſe diviſi diſſipatique, tranſmigrationis gentium populorumque infauſtiſſimi conditores, ac ſurculi per totum terrarum orbem propagati, quantam, inquam, hæc ſparſa quaquaverſum ſemina infelicitatis, toti humanæ poſteritati meſſem calamitatum diſſeminârint. *Nembrod* enim ambitionis œſtro in tanta mortalium multitudine percitus, & ad hæc giganteo corporis habitu formidabilis, cum virium, tum potentiæ ſuæ granditate confiſus, è veſtigio avitæ religionis cultu repudiato, à paternis *Noëmi* poſterioris mundi primi monarchæ à DEO conſtituti, præceptis recedens, degener & refractarius, dum divinæ apotheoſeos titulum impiiſſimo faſtu attentat, ſpretis conculcatiſque divinis humaniſque juribus, primus orbem ab hac ſcele-

rum

rum illuvie non longo abhinc diluvio repurgatum abominandæ tyrannidis, idololatriæ, atque innumerarum inde profluentium deteſtandarum peſtium labe contaminavit. Quam impietatem intuitus, nec non intimo cordis dolore perculſus ille humani generis reſtitutor *Noë*, mox nutu divino ſeparatis ab impia *Chami* ſtirpe filiis *Sem* & *Japheth*, viam rectam, quam *Nembrod* corruperat, divini cultûs propagatione reſtituere quibuſcunque potuit modis non deſtitit. Ut vel inde doceamur, nullum ad imperiorum regnorumque ſtatus evertendos impietate violentiorem eſſe arietem; nullum ad eoſdem conſervandos fulciendoſque pietate & religione robuſtius dari præſidium. Quocirca utriuſque primævi hujus imperii imaginem, ceu prototypon quoddam reliquorum, hiſce quibuſcunque à me conſcripti voluminis lineamentis exhibendam duxi; ut reges terræ, mundique dominatores, quid ſceptra purpuramque deceat, quid dedeceat; quid rationi rectæ conſonum, quid diſſonum; quid denique ad divini moderatoris normam compoſitum atque conforme, quid difforme, veluti in ſpeculo quodam attento mentis examine contemplentur. Quod quidem non alteri meliori jure, quàm tibi SACRATISSIME CÆSAR, qui in republ. Chriſtiana puppim clavumque tenes, dicatum ad ſacros majeſtatis pedes eo, quo poſſum, ſubmiſſiſſimæ voluntatis obſequio venerabundus depono. Patieris, AUGUSTISSIME IMPERATOR, pro tua in omnes pietate, clementiaque, laborum meorum fructus exiguos, tanquam infimæ ſervituti tuæ addictiſſimos ſatellites ad pedes tuos requieſcere, ſub cujus ingentis umbræ præſidio requieſcit *Pax* & *Felicitas* univerſorum, in cujus auguſtiſſimi capitis ſpecula indefeſſi vigilant excubitores *Conſilium* & *Induſtria*, qui duo perſpicaciſſimæ mentis tuæ oculi verè *aquilini* nunquam vel minimum remiſsâ contentione deflectunt aciem à *Solis æterni* radiis; ſed attentis in omnem partem ſtudiis *pro* DEO *&* *populo* aſſiduè occupantur. In cujus inconcuſſo animi incomparabilis ſolio regiam ſibi ſedem fixerunt paternę hereditatis pars maxima *Pietas* & *Juſtitia*: cujus demum, quod rariſſimum

dicebat

Tacit. I. dicebat *Tiberius*, mens tantæ molis non ſolum capax, ſed major, commiſſam ſibi imperii adminiſtrationem, quàm exactè prudenterque ad *Noëmici* hujus Archetypi amuſſim conformârit, quanta cum fide, & ſapientia navim hanc inter tot fluctus tempeſtateſque direxerit, novit orbis & admiratur. Quem enim vel denſiſſimis ferarum latibulis, vel intimis montium inacceſſorum clauſtris innutritum latere nunc poſſunt vel virtus tua vel nefaria aliorum conſilia, periculaque nulli unquam ævo audita, quibus caput tuum ſacroſanctum atque unà in te totius *Auſtriacæ* domus vita per ſummum nefas fuit attentata? Quis locus adeo ab orbe noſtro terrarum mariumque intervallis eſſe poterit abſciſſus, quo fama non pervenerit nominis tui, pietatiſque aura ſuaviſſima? Quis mundi angulus adeò ab omni humanitate alienus, quę gens adeò inculta, quæ ad machinationum teterrimarum monſtra non exhorruerit, quibus tua, imò noſtra, bonorumque omnium, quorum tu vita ſaluſque es, incolumitas periclitabatur? O temporum morumque infamiam! O ſæculi noſtri coinquinatiſſimi fermentum tartareum! O putidiſſima orbis exulcerati carcinomata, mundi fatiſcentis portenta, peſtes humani generis, viperas infernales, deteſtabiles inquam, imperii Catilinas; qui ſive cœcæ ambitionis philtro temulenti, ſive faſtuoſæ mentis furore dementati, ut *Turrim* ſuam *Babylonicam*, id eſt confuſionis, ſumma imis, ſacra profanis truculento facinore permiſcendo, in aëreis vaniſſimę imaginationis ſpatiis fabricarent, ſoliaque ſibi ſine baſi erigerent, erecta verò à DEO proculcarent: non meliori, deteriori, inquam, conſilio id ſe aſſequi poſſe exiſtimârunt, quàm ſi ſacram illam divina tibi providentia deſtinati imperii fabricam tot ſæculorum decurſu ſumma cum majeſtate ab Atlantibus *Auſtriacis* ſuccollatam occultis machinarum technis funditus everterent, ejuſque ruinis novam ſibi concinnarent. Videbantur novi ab inferis reſuſcitati *Caligulæ*, qui uti unicam Romano populo cervicem optabat, ut ad ſitim ſuam cruentiſſimam abundantiùs explendam caput orbis ictu unico decuſſum humi proſterneret; ſic iſti longè fœdiores nequitiæ & furo-

ris

ris ſatellites immani gigantomachia in ſacrum caput tuum, caput ſcilicet orbis Chriſtiani funeſta perfidię ac livoris tela omni flagitiorum venenorumque tabe imbuta, rabieque veſaniæ cuſpidata vibrârunt, ut divino hucuſque munere conſervatæ domus tuæ auguſtiſſimæ filum abominabili auſu abrumperent, ſtirpemque ſacroſanctam per ſacrilegam tui necem radicitùs evellerent. Sed irrito, quem certò præſtolabantur, eventu, ſolium iſtud ſupra baſin euchariſticam ac incomparabili Principum idea RUDOLPHO tam ſolidè fundatum & continuo per tot auguſtiſſimos nepotes pietatis, virtutumque omnium cultu ſtabilitum, quod ad extremum mundi ſeneſcentis ſolatium divina creduntur oracula deſtinaſſe, hi Babylonicæ impietatis æmuli labefactare conati ſunt. Quantum enim in tuum exitium funeſta inimicorum odia conſpirabant; tantum pro tua ſalute bonorum omnium, qui in te vivunt, ſtudia vigilabant, pia ſpirabant vota, ardentia fervebant deſideria. Quantum hi portentoſi ſcelerum architecti ſalutem publicam in tuo interitu peſſundare; tantum iſtorum, imò cœlitum piiſſimorum curæ tuam, vel potius noſtram in te reclinantem incolumitatem firmare omni niſu allaborabant. Adeo vana ſunt omnia contra præpotentis *Dei* conſilium, tum inſana tumentis furentiſque animi præſumptione, tum clandeſtinis inſidiarum cuniculis inſtructa machinamenta. Dico hæc non ad tuarum oblectationem aurium, (odiſti enim hoc genus illecebrarum) ſed, quanto prius horrore ad tot ſcelerum monſtra omnium obrigeſcebant animi; tam nunc dulce piumque eſt horum meminiſſe ad ſolatium animorum noſtrorum; ad auſpicia ſereniorum temporum; ad ſpem ſalutis publicæ uberiorem, in quam nos erigit tot cœleſtium beneficiorum grata memoria, nulla unquam ſæculorum oblivione delenda. Exinde poſt tot triſtes reipubl. Chriſtianæ nebulas, poſt extinctas furiarum execrabilium faces, lætiora demum omina, nec inani id quidem augurio, capimus proſperitatis. Ad quantum enim orbis Chriſtiani bonum divina te providentia deſtinârit, utique haud vani præſagii oſtento id mundo in natali tuo innuiſſe videbatur: ſiquidem non deerant complures haud otioſi auſpices qui de cœlo caperent omen non obſcurum felicitatis;

citatis; eoque te die, videlicet v. idus *Jun.* non frustra mundo datum augurarentur, quo SS. *Primi* & *Feliciani* auspicatissima agebatur memoria. Eum dico orbi editum gratulabantur, qui infelicitati temporum speratam jam dudum felicitatem restitueret; & rursum Primi, quod jam diu auditum non fuerat, semper tamen ingentis spei argumentum, in Cæsareorum nominum album inferret. Quę tam læta ortûs tui augustissimi proscenia, non disparis demum fortunæ comprobavit eventus, quando LEOPOLDI I. nomine insignitus inauguratusque Imperator, & quod mysterio non caret, omnium *Germaniæ* Cæsarum Regumque quinquagesimus, sub initiali nominis tui litera L Fastos Augustorum decorasti, ut mero quodam epilogismo sacrum Imperatorum jubilæum non solùm compleres, sed & aliud majori felicitatis auspicio ordireris. Quam in spem fidemq; erexerant jam pridem orbem Christianum augustissimæ dotes tuæ; vivacissimæ indolis summa alacritas; acerrima ingenii vis; læta mentis serenitas in vultu efflorescens; magnarum cogitationum capax judicium; in flore ætatis veneranda prudentia; in Principe juvene senile pectus; in vere vitæ tantaque fortunæ indulgentia, morum ad omnes modestiæ regulas castigatissimorum decentia; omniumque paternarum virtutum in adolescente maturitas: & ne laudum tuarum catalogum ad aurium sacrarum molestissima potius fastidia, quàm delitias hic congeram, brevi dicam compendio; summæ dignitati summa decora & tam sublimi imperio sublimiorem animi tui magnitudinem te solum Atlantem destinasse, ut non imperium tibi, sed tu imperio coronam conferre videreris. His itaque virtutum præsidiis, ducibusque, quæ veluti fulgentissima totidem sidera tibi ad excelsum imperialis solii thronum prælucere videbantur, ad tantæ reipubl. gubernacula admotus, ante omnia sapientissimi patris tui, SAPIENTISSIME CÆSAR, relicta tibi Politicæ Christianę documenta intimo cordis sinui imprimere, & nunquam non mentis oculis observantia studiosè excolere cœpisti, exactè circumspiciendo non impia illa fallacis Politicę dogmata, sed securissima veraque præsidia; quibus veluti firmamentis solidentur regna, mundique principatus: quibus tanquam basibus tutò innitantur diademata, Regumque solia; quibus demum cardinibus rerumpublicarum status, imperiorum securitas, salusque

ſubditorum circumvolvantur. Quæ quidem firmamenta, uti divinam illam *Pythagoræ* Tetractyn, id eſt, *Pietatem, Juſtitiam, Fortitudinem* & *Sapientiam*, cum annexo virtutum omnium, orbis moderatori neceſſariarum, comitatu, proximè reſpiciunt; ita quoque unicè tibi ad fulciendam regnorum tuorum incolumitatem cæteris exempli facem prçferendo, ſervanda ſtabiliendáque cenſuiſti. Quæ enim tua in virtutum iſtiuſmodi, præſertim Pietatis cultu aſſiduo indefeſſa ſint ſtudia, ſeræ poſteritati commendabunt inſignia, quæ nullibi non exſtant horum opera monumentáque, per omnes *Hungariæ*, *Bohemiæ*, *Auſtriæ*, hæreditariarumque provinciarum angulos ingentibus meritorum titulis ad omnem æternitatis memoriam indelebili charactere exarata. Sed anguſta ſunt hæc tam auguſtæ pietati, quæ nequaquam hiſce limitibus circumſcribi ſe paſſa vel ad ipſos territorii Romani fines ſe extendit; ubi avitç pietatis inſigne monumentum, temporum vetuſtate pœnè collapſum, eccleſiam montemque Deiparæ ac divo *Euſtachio* ſacrum, majeſtatis tuæ zelus propriis ſumptibus inſtauratum, ſubſidiiſque uberrimis inſtructum, perpetuæ gentium illarum devotioni denuò conſecravit. Loquentur iſta de te, ſi homines tacuerint, reſtitutæ decori ſuo eccleſiæ, eccleſiis aræ, aris lampades æterno Auſtriacç pietatis igne collucentes, teſtabuntur fervorem iſtum, CÆSAR PIISSIME, anathematum, picturarum, variorumque ornamentorum ſplendor; ſaxa denique ipſa & coloſſi virtutum tantarum muti interpretes atque præcones omni teſte majores. Quid porro dicam de incredibili, qua polles, artium ſcientiarumque divinarum pariter atque humanarum cognitione, qui ut ad coronas pertingeres, ad laureas tibi viam ſtraviſti: noras enim quàm ſcitiſſimè iſtiuſmodi effatum, *Qui in magno imperio ſapientiæ munere fungitur, minimum ſapere, niſi ſapiat ſuper omnes*; ut proinde, quot verba fundis tot leges condere videaris, non minus *Themidis* dictamine irrefragabiles, quàm opere & exemplo proprio inconcuſſas comprobataſque. Jacta erant jam pridem à te ſolida tantarum eruditionum ſapientiæque fundamenta; quando adoleſcentiam tuam frequenti hiſtoriarum lectione, ſtudioſaque rerum præteritarum indagine non alio

ſanè ſine erudire voluiſti; niſi ut introſpectis rerumpublicarum archivis, penetratiſque regnorum arcanis, imperii habenas moderaturus, quid imitandum, quid fugiendum, horum exemplo memoriaque pervideres: atque adeò variis humanarum ſortium caſibus cauſiſque tam ridentis, quàm ſævientis fortunæ attentè ponderatis, cautior inſtructiorque evadens, ex præclarè utiliterque veterum geſtis quà ſacris, quà profanis, ad perſimilium exercitationem facinorum caperes documenta. Quàm multa hìc mihi ſupereſſent dicenda de admirandis animi dotibus atque præſidiis, quorum adminiculo ad orbis molem ſine defatigatione ſuſtentandam corroboraris; ſed utut dixero quamplurima, plura tamen ſupererunt potiùs venerabunda admiratione ſuſpicienda, premendaque ſilentio; quàm ut ego virtutum ſua ſat luce patentium amplitudinem jejunæ orationis anguſtiis comprehendere me poſſe confidam. Tacebo hìc inſignem veluti ab ipſomet tibi *Mercurio* infuſam eloquentiæ ubertatem; conceſſam ab *Apolline* Mathematices univerſæ, atque Harmonicæ abſolutiſſimam, cum Ethicæ animorum moderatricis diſciplina conjunctam, facultatem; omnemque totius ſapientię apparatum, quo pectus tuum, MAGNE CÆSAR, à *Pallade* ipſa ſufficienter obarmatum orbis univerſus ſuſpicit atque veneratur. Non tamen tacendum hìc mihi videtur illud incredibile literarum patrocinium amorque benigniſſimus, quo muſas omnes complexus intimis viſceribus, hoc etiam addidiſti non ita pridem, tam in laudes tuas magnificum, quàm in publici boni cumulum, munus ſingulare; quod, qui nihil adeò Cæſareo muneri neceſſarium eſſe, quàm peregrinarum linguarum ſtudium peritiamque noras; qua uti tu mirificè inſtructus, ita & in alios ingentis animi tui divitias transfuſurus, in *Viennenſi* tua metropoli orientalium idiomatum athenæum raro exemplo & indubio *Dei* inſtinctu fundaveris; ut vel ſic orientale imperium occidentali, reciproco linguarum commercio, magno utique reip. Chriſtianæ emolumento, cum auguſtiſſimi nominis tui gloria immortali, junctum confœderares. Sed nolo temerarius & injurioſus in operum tantorum magnitudinem, quæ omnem

mnem dicentis amplitudinem excedit,imparem calamum ultra extendere; ubi tutius convenientiusque eſt tantorum meritorum ſplendorem potius conniventibus oculis cum orbe univerſo admirari,ne contemplator majeſtatis opprimatur à gloria : præſertim cum nec majeſtatis tuæ modeſtia id ferat, in animi dignitatiſque ingentis magnitudine demiſſiſſime, & in tanta animi demiſſione TER MAXIME CÆSAR : & ſolummodo illa inſtituti mei ſit ratio, ut oſtendam te talem tantumque Cæſarem, unum hujus operis tutorem legendum; cui hoc, aliaque omnia devotiſſimæ ſervitutis meæ pignora non uno ex capite debeantur : cùm tu ſolus ſis ille æquiſſimus rerum arbiter, qui partum hunc novum, rerum à primævis poſt diluvium Regibus *Ægypti* geſtarum varietate, raritateque inſolitum admirabilis ſapientiæ trutinâ judicare, vindicareque poſſis adverſus obtrectatorum cavillationes, potentiæ tuæ auctoritate tutum illius novitati præſidium conferendo. Accuſabit fortaſſis nonnemo, quod te Cæſarem curis mundi gravioribus intentum mea interpellare ſcriptione non ſim veritus. Vererer utique, niſi celſiſſimus idem & humaniſſimus ex auguſto majeſtatis ſolio perſonæ meæ humilitatem, ut interpellareris, gratioſe invitâſſes, dubitantem animâſſes, cunctantem ſollicitâſſes. Hinc factum eſt, ut opus hoc Sac. Cæſ. Majeſtatis oculis etſi indignum ex ſe & anguſtum, auguſtum tamen vel hoc titulo, dignumque ſit viſum, quia Auguſtus id juſſit, munificentiaque pluſquam regia promotum in lucem publicam evocavit. Unde MUNIFICENTISSIME CÆSAR, omnem ſive laudem ſive veniam in ſola obſequii gloria collocando, quod mihi dediſti, tibi reddo, opus hoc non tam meum, quàm tuum, quia totum me tuum quantus quantus ſum agnoſco : meum id quidem, quod ſubſidiis tuis longe munificentiſſimis id meum feciſti. Vale orbis Chriſtiani fulcimentum, idea Cæſarum, & humani generis delicium. Hæc dabam *Romæ* Anno 1676. die 9 *Junii, Primo* & *Feliciano* M M. ſacro, qui uti Majeſtati Tuæ Cæſareæ extitit genethliacus, ita quoque ſit præſagum ſecuturæ felicitatis tuæ, totiusque reip. Chriſtianę fauſtum fortunatumque præludium.

INDEX CAPITUM OPERIS.

Præfatio ad Lectorem. Fol. 3

LIBER I.

De Rebus post Diluvium centum triginta annorum spatio gestis. 4

CAPUT I.

DE *exitu* Noë *filiorumque ex arca.* ibid.

II. *Quibus in rebus* Noë *filiique cum uxoribus in montibus se occupaverint.* ibid.

III. *De descensu* Noë *cum familia numerosa in monte peracta in submontanam regionis planitiem.* 6

Noëmi *ad tres filios*, Sem, Cham, Japheth, *jam constitutos principes populorum, exhortatio.* ibid.

IV. *De multiplicatione humani generis à Diluvio usque ad* Turris *ædificationem.* 8

V. *De prima transmigratione filiorum* Noë *ex monte* Ararat *in planiores submontanæ regionis campos.* 10

§. 1. *De lingua, seu idiomate, quo immediatè post diluvium utebantur.* ibid.

§ 2. *De vita mortalium primævorum in submontana montis* Ararat *regione multis annis peracta.* 11

VI. *De tempore transmigrationis ex Oriente in terram* Sennaar *à Diluvio peractæ, ad* 132 *annum, qui est ortus* Phaleg. 14

EPILOGISMUS

Ex quo series generationum filiorum Noë *colligi potest.* ibid.

VII. *Descriptio terræ* Sennaar *quam ex Oriente advenæ repererunt deliciis affluentem.* 17

VIII. *Quo tempore* Nembrod Turris *architectus natus sit & quot annis vixerit.* 19

IX. *De mystico sensu, qui sub Mosaïca* Turris *historiâ continetur.* 20

LIBER II.

PRÆFATIO. 25

SECTIO I. De fabrica *Turris.* 26

CAP. I. *De primævorum hominum post ingressum in terram* Sennaar *occupatione & studiis.* ibid.

II. *Utrum* Noë Turris *ædificationi præsens fuerit; una cum exhortatione* Nembrod *ad progeniem Chamæam, ad inchoandum concepti operis molimen.* 28

Nembrodi *ad* Turrim *civitatemque inchoandam exhortatio ad progeniei suæ proceres peracta.* 29

III. *De altitudine* Turris *diversæ opiniones.* 32

DEMONSTRATIO

De Turris *ad Lunæ Cœlum exaltandæ* ἀδυναμία *sive impossibilitate.* 36

CONSECTARIA.

IV. *De* Turris Nembrod *forma & architectura.* 40

SECTIO II. De stupendis & prodigiosis tum urbium tum turrium hortorumque miraculis, à *Nino* & à *Chusi* filiis & *Semiramide* post mortem *Nembrod* extructis. 42

CAP. I. *De* Nino *ejusque rebus gestis.* ib.

II. *De ædificatione* Ninive *civitatis magnæ ejusque vastitate.* 45

III. *De turri in civitate Babylonica à* Nino & Semiramide, *centum ferè annis post eversionem* Turris Nembrodææ *extructa.* 51

IV. *De civitate magnificentiæ penè incredibili quam in* Babylone Semiramis *extruxit.* 52

V. *De ponte & duobus regiis palatiis in oppositis urbis locis à* Semiramide *extructis.* 55

VI. *De hortis pensilibus, à* Semiramide *in Babylonico campo extructis, qui & inter miracula mundi numerata fuere.* 58

Expo-

Expoſitio ſingularum partium. 60
VII. *De ſtupendis fabricarum miraculis, quæ fratres* Nembrod, Miſraim *ejuſque nepotes, ex eadem familia,* Chus *in Ægypto, ad Babyloniorum & Aſſyriorum imitationem æmulationemque exhibuerunt.* 64
SECTIO III. De prodigioſis fabricis *Ægypti*, quas Chuſia progenies ad imitationem cognatorum *Nembrod, Nini & Semiramidis* in regnum *Babyloniæ*, & *Aſſyriæ* ſtupente mundo erexerunt. 66
PRÆFATIO.
CAP. I. *Pyramides & Obeliſci in* Ægypto *erecti.* ibid.
II. *Delubrum ex unico lapide constructum.* 72
Totius Symmetriæ computus. 73
III. *Labyrinthi in* Ægypto *prodigioſa fabrica.* ibid.
IV. *Deſcriptio exacta, ſive* Ichnographia Labyrinthi *Ægyptiaci potentia humana ſuperioris, quem poſteri* Chami *reges* Ægypti *mirabili opere ad lacum* Mœridis *extruxerunt.* 78
Superior Labyrinthus. 81
Synopſis rerum in Labyrintho contentarum. ibid.
V. *De tempore quo tanta opera constructa fuerunt.* 82
VI. *De artificioſis machinis in Labyrintho ad eos qui ingreſſuri erant terrore concutiendos extructis.* 83
VII. *De Labyrintho in* Creta, Lemno, *aliiſque* Græciæ *locis ad ſimilitudinem iſtius Ægyptiaci constructis.* 85
VIII. *Tropologia Epilogiſtica Labyrinthi.* 86
IX. *De Græcorum ſuperbis fabricis monumentiſque, quas ad imitationem Ægyptiorum nullo non tempore olim in* Græcia *moliti ſunt.* 88
1. *Templum* Dianæ Epheſiæ. ibid.
2. Artemiſiæ Cariæ *Reginæ Mauſoleum.* ibid.
3. *Coloſſus* Rhodius. ibid.
X. *Utrum in hunc uſque diem* Nembrodeæ *Turris adhuc veſtigia reperiantur.* 90
XI. *De urbibus tum à* Nembrod, *tum à* Nino *&* Semiramide *ad littora* Tigris *&* Euphratis *extructis, eorumque veſtigiis etiamnum ſuperſtitibus.* 96
XII. *Genealogia* Noë, Japheth, Cham, Sem, *filiorumque. De Ortu* Phaleg *& diviſione linguarum & gentium.* 104
XIII. *Quando cœperit regnum* Nembrod, *& diviſio gentium.* 111
XIV. *De progenie* Chus, *& utrum fuerit verè colore nigro imbutus.* 113
XV. *De regno* Nembrod, *& impietate ejus & cur* Belus *vocatus ſit.* 116
XVI. *De coloniis filiorum* Sem, Elam *&* Aſſur. 119
XVII. *Utrum & quomodo poſt confuſionem linguarum lingua* Hebraïca *in domo* Heber *permanſerit.* 122

LIBER III.

Sive

Prodromus in Atlantem Polygloſſum,

Quo

Per prælusiones quaſdam de varietate linguarum & idiomatum diſparatiſſima genera, quæ unà cum idololatria in orbem terrarum occaſione primævæ confuſionis irrepſerunt, potiſſimum agitur. 124

PRÆLUSIO.
SECTIO I. De inclinatione, corruptione & interitu linguarum. 130
CAP. I. *De occaſionibus & multiplici cauſarum ſerie, qua linguæ variorum regnorum florentes, tandem omnimodæ corruptionis oblivioniſque damnum paſſæ ſunt.* ibid.
II. *De origine & introductione idololatriæ in mundum ratione diverſitatis lin-*

linguarum morumque, qui apud gentes differentesque nationes vigebant. 132

III. *De varietate & multitudine numerorum qui ex confusione linguarum & divisione gentium natæ sunt.* 133

ANALOGIA *rerum à primis mundi patriarchis gestarum, gestis* Osiridis, Isidis, Hori *parallela.* 136

IV. *De primæva nominum impositione.* 145

V. *Quænam & qualis fuerit* prima omnium *linguarum.* 148

VI. *De linguæ* Samaritanæ *characteribus, utrum vere* Assyrius *aut* Hebræus *sit.* 152

§. 1. *Decisio litis circa* Assyrium *seu* Hebræum *&* Samaritanum *characterem.* 153

TABULA COMBINATORIA, *in qua ex probatissimis auctoribus primævorum characterum forma, eorumque omnium, qui ab iis originem duxerunt, successiva temporum propagatione exhibentur; ex quibus luculenter deducitur omnia linguarum alphabeta nonnulla in se priscarum literarum vestigia tenere.* 157

Expositio Tabulæ præcedentis. 158

§ 2. *De siclis* Hebræorum Samaritano *charactere insignitis.* ibid.

VII. *De origine literarum & scriptionis.* 162

VIII. *De linguæ* Hebrææ *mirâ vi in rerum significationibus elucescente, quam infusam habuit* Adam. 164

Combinationes sensuum, qui sub nominibus animalium latent. 168

IX. *De literis* Coptitarum *mysticis, quorum lingua est una ex linguis primigeniis.* 172

Ab Hebræis *mutuata.* 176

Primæva literarum Ægyptiarum *fabrica, & institutio facta à* Tauto *sive* Mercurio Trismegisto. 177

X. *De lingua* Phœnicia *una ex linguis primogeniis.* 184

TABULA, *quâ characterum* Samaritanorum, *cum* Ionicis *&* Copticis *sive* Ægyptiis *comparatio instituitur.* 190

Exemplum inscriptionis Ionicarum *literarum à priscis* Græcis *lapidi incisa.* 191

SECT. II. De linguis primigeniis, quas *matres* vocant, quæ post confusionem *Babylonicam* etiamnum superstites in usu sunt. 193

PRÆFATIO.

CAP. I. *De linguâ* Hebræâ *linguarum omnium primâ.* ibid.

II. *De linguâ* Chaldaïca, *una ex primogeniis linguis.* 194

III. *De lingua* Samaritana *seu* Phœnicia. 196

IV. *De lingua* Syriacâ. 197

V. *De lingua* Arabicâ. 198

VI. *De lingua* Æthiopicâ. 199

VII. *De lingua* Persicâ, *seu* Ælamiticâ. 201

VIII. *De lingua* Ægyptiacâ *seu* Coptâ, *quam &* Veterem Pharaonicam *appellamus.* 203

IX. *De lingua* Armenicâ. 204

SECT. III. De linguis *Europæ* primogeniis, earumque proprietatibus. 206

CAP. I. *De linguæ* Græcæ *origine.* ibid.

II. *De linguæ* Latinæ *origine, antiquitate, corruptione & restauratione.* 209

III. *De variâ qualitate, vicissitudine & augmento linguæ* Latinæ. 210

Tabulæ rostratæ inscriptio priscâ linguâ Latinâ *peracta.* ibid.

Columnæ rostratæ inscriptio. 211

IV. *De linguæ* Germanicæ *origine, propagatione & corruptione.* 212

Lingua Germanica *Imperialis.* ibid.

V. *De intimis* Septentrionalium *regionum linguis.* 214

VI. *De linguâ* Illyricâ, Dalmaticâ, Slavonicâ *ejusque* filiabus. 215

TABULA CHRONOLOGICA *annorum post diluvium, quâ linguarum ortus & incrementum exponitur.* 216

VII. *Utrum radices linguarum reperiri queant ad universalem linguam quandam constituendam.* 218

CONCLUSIO. 221

ATHA-

ATHANASII KIRCHERI è Soc. JESU

TURRIS BABEL,

TOMUS I.

In Libros tres digeſtus;

Quorum

PRIMO

Res geſtæ poſt diluvium ad Turris *uſque ædificationem*;

SECUNDO

Civitatis Turriſ*que erectio*;

TERTIO

Linguarum diviſio & tranſmigrationis Gentium Hiſtoria continetur.

ATHANASII KIRCHERI è SOCIET. JESU

TURRIS BABEL,

LIBER PRIMUS

Continens

Res geſtas poſt diluvium ad Turris uſque ædificationem.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM BENEVOLUM.

Oſt Arcæ Noëmicæ, *& luctuoſam Cataclyſmi hiſtoriam modò ordine* Moſes DEI *famulus primò enarrat Mortalium per tres filios* Noë, Sem, Cham, *&* Japhet, *centum annorum ſpatio peractam multiplicationem; excipit hanc Civitatis* Turriſ*que omnibus ſeculis memorabilis fabrica, quam ſequitur vindicante ſe* DEO OPT. MAX. *de indomita filiorum hominum ſuperbia & contumacia, linguarum confuſio, & gentium tranſmigrationis exordium: quæ cuncta* Moſes Geneſeos cap. XI. *etſi quàm breviſſimè, quàm diſtinctiſſima tamen, & exacta rerum, quæ in hoc arduo negotio, temporum ſucceſſu acciderunt, enarratione complexus per quinque circumſtantias pulchrè ſanè expoſuit; quarum* Prima *eſt, quinam videlicet primævi iſti Mortalium fuerint, qui tum temporis in mundo vixerint, quid egerint, & quidnam eos ad tranſmigrationem ordiendam permoverit?* Secunda; *quis finis in eorum tranſmigratione ad inſanæ molis* Turrim *erigendam impulerit?* Tertia, *ad quodnam altitudinis ſpatium ex eorum conſilio* Turris *ſe extendere debebat?* Quarta *quem finem ſcopumque in tantæ molis ædificio ſibi præfixum habuerint?* Quinta *denique, quomodo ab opere, temerario auſu incepto, ex Divini Numinis diſplicentia, & punitione ulterius proſequendo ex confuſione linguarum deſtiterint; quomodo verò linguarum confuſione perplexi, tandem tranſmigrationem in omnes mundi regiones, orditi fuerint? Quæ omnia quàm fuſiſſime in* hujus operis *contextu demonſtrabuntur. Divina bonitas adſit auſibus noſtris, ut aſſumptum thema ad unicam ejus gloriam deſiderata felicitate proſequamur.*

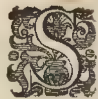
LIBER PRIMUS.

De rebus post diluvium, centum triginta annorum spatio gestis.

CAPUT I.

De exitu Noë, *filiorumque ex arca.*

Cap. I.

SI æquâ mentis trutinâ primorum post diluvium hominum actiones ponderemus, recta sanè ratio dictare videtur, Filios *Noë* post egressum ex arca, peractoque DEO de acceptis beneficiis, sacrificio, acceptoque de multiplicatione generis humani, per verba (*Crescite & multiplicamini & replete terram*) præcepto & benedictione illis impartita, non statim ad inferiores montium fundos descendisse, sed in montium planitiebus ad complures annos hæsisse à vero haud abludit. Notum enim ex Geographia est, in plerisque editioribus montibus semper reperiri campos longè latèque diffusos, quemadmodum ex Alpium, Appennini, cæterorumque montium catenis, in universa *Europa* visendis, experientia nos docet, pecoribus, pecudibus, armentisque, uberrimis pascuis alendis, mirè aptos, & opportunos reperiri. In similibus itaque campis, *Noë* cum filiis suis conversatum fuisse, arbitramur.

Ex arca egressi non statim in plana descenderunt primi homines.

Noë post egressum extra arcam non statim in camporum planitiem descendisse, sed in montibus hæsisse.

Cum enim in hujusmodi editioribus planitiebus, quæ montium jugis inexistebant, ex limosæ materiæ utique defluxu, jam fontium venæ ad necessarium aquæ usum, quod in infimis planis non fiebat, citiùs, tempestiviùsque aperirentur, campique affluxu humidi agriculturæ idonei aptique redderentur, certè *Noëmus* meliorem, commodioremque, pro summa ejus circa rerum naturalium cognitionem peritia, stationem optare non poterat; quamvis verò sacer textus de hisce nihil dicat, ratio tamen dictare videtur, uti suprà dixi, id hoc pacto fieri debuisse.

Nôrat enim *Noë* divino lumine illustratus renascentis mundi statum; Nôrat quàm optimè ingentem orbis terrarum post diluvium metamorphosin. Nôrat denique quamdiù, quotque annis, in montibus commorandum foret, donec inframontana planiora loca habitationi hominum apta forent. Atque hoc pacto factum est, ut is in montibus, veluti statione tutiori, propagandi humani generis initium duceret, donec in immensum exurgente filiorum multitudine ad inferiorem planitiem se conferre cogeretur.

CAPUT II.

Quibus in rebus Noë *filiique cum uxoribus in montibus se occupaverint.*

Cap. II.

Noë in instruendo genere humano in omnibus necessariis procurandis impiger.

CErtum est, *Noë* minimè hoc rerum statu, otiosum fuisse, sed continuò summâ curâ, & sollicitudine rebus benè gerendis, & artibus humano generi adeò necessariis, perpetuò exercendis distentum fuisse; ac primò quidem, prout DEUS ipsi præceperat per verba (*Crescite & multiplicamini*) filios suos ad propagationem faciendam excitasse; & quoniam multipli-

Cap. II. tiplicationi hominum nil magis convenit, quàm nutrimentorum ubertas, ſine qua vitam tolerare non poterant, neceſſitate compulſus, ante omnia agrorum colendorum rationem filios, per divinitus ſibi infuſam, uti in *Arca Noë*, docuimus, ſcientiam edocuit, ut quemadmodum ante diluvium in comparandis in arcæ animaliumque uſum ad vitam ſuſtentandam rebus neceſſariis, providum œconomum egerat, ita quoque poſt diluvium, in excolendis poſteris, iiſque circa neceſſariarum rerum uſum inſtruendis, nulli labori pepercerit, utpote qui univerſam orbis faciem tranſmigratione uti erant repleturi, ita per ſucceſſivam artium traditionem à *Noë* profluentem, modum & rationem, veluti opulentam hæreditatem conſecuti in poſteros propagarent.

Ferrariæ *artis reliquarumque neceſſitas.* Porrò, cum ad agriculturam exercendam, *aliis artibus* ad terram ſubigendam indigerent, is utique primò in *Ferraria* arte, quam vel divinitùs hauſerat, vel prout ante diluvium à *Tubalcain* fabro in omni genere ferri, & æris, uti *Cap.* IV. *Geneſis* habetur, didicerat, filios ſuos exercebat; inſtrumenta non quidem ex nativis montis fodinis, quæ tunc temporis necdum excoli poterant, ſed ex ferramentis, quæ ſecum intra arcam in hunc finem attulerat, fabrefecit, cujuſmodi eſſe potuerunt vomeres, falces, ſerræ, harpagines, ſecures, cultri, & ſimilia; figulinam quoque artem, ſive plaſticam, quâ ex argilla urcei, ollæ, conchæ, ſimiliaque ad domeſticum uſum conficerentur, tradidiſſe arbitramur. Fabrilis *artis neceſſitas.* Ad tutandos quoque ſeſe contra tempeſtates, cæteraſque aëris injurias, caſarum, tuguriorum domuumque, prout ante diluvium viderat, feceratque, ædificandarum regulas præſcripſit. Agriculturæ *neceſſitas.* Præterea omnis generis legumina, tritici, farris, ſiliginiſque ſementem in agriculturam intra arcam intuliſſe, ut poſt diluvium præſentis occaſione neceſſitatis, agris ſtatim ſemine fœcundatis vivere poſſit: quomodo enim, ſi in arcam ſecum ſimilia non tranſtuliſſet providentiſſimus œconomus, ſtatim ſemina prompta habere potuiſſet, cum univerſa tellus ſqualore, limoque offuſa tam citò nil horum ad nonnullos annos proferre potuiſſet, quod idem de arborum fructiferarum, vinearumque plantatione intelligi velim. Quomodo enim vel unius anni ſpatio ſine fructibus, ſine pane, ſine carnibus, ovis, cæteriſque vitæ humanæ ſuſtentandæ ſubſidiis vivere potuerint, nemo ſenſatus concipere poterit. Præviderat enim *Noë* cuncta hæc poſt diluvium neceſſaria; nôrat ob triſtem & luctuoſam telluris faciem, omnia hæc defutura; unde vel ipſo Deo dictante, pro renaſcentis mundi requiſitione neceſſariò & rerum omnium ſemina, inſtrumenta agricultoria, & fructiferarum arborum germina, racemoſque vitium ſecum intra arcam tranſtuliſſe, ut iis ſine ulteriori prolongatione in uſum hominum, animaliumque uteretur.

Atque hæc quidem filios ſuos edocebat *Noë*, uxoribus verò curâ rerum muliebri ſexui propriarum, ſi conjectare licitum eſt, relicta; hiſce enim ad veſtium ſubſidium, linum ſerendi, aquis macerandi, in ſtupam carminandi, filandi deinde texendique regulas præſcribebat, lanificiæ quoque artis documenta dabat. *Uxorum cura & diligentia.* Præterea gallinarum, pullorumque educationi, ad ovorum comparationem, & omnem denique domeſticæ ſervitutis cultum deſtinabat. Hoc pacto, hæ primæ mortalium poſt diluvium coloniæ impigrè ſanè, quæ à *Noëmo* didicerant, in executionem deduxerunt; & hi quidem poſteros ſuos conſequenter ipſis commendatos vivendi modos alios alioſque edocebant, ut in ſequentibus demonſtrabimus.

CAPUT III.

De descensu Noë *cum familia numerosa in monte peracta, in submontanam regionis planitiem.*

Descensus Noë *ex montibus in regiones submontanas, hodie* Persidis *nomine insignitas.*

VEnit tandem tempus, quo *Noë*, jam filiis suis in copiosam progeniem exurgentibus, inferiores montium fundos, vastasque regiones ad habitandum aptas, ab omni squalore, & humiditate superflua immunes cognovit; unde descensione factâ, cùm campos jam in rivos & flumina discretos, limosas primò planities jam herbarum luxuriantium, pascuorumque fœcunditate non feraces tantùm, sed & amœnitate confertas, sylvarum districtus, uti & arbores tum fructibus onustas, tum ad cæsuram in materiam ædificiis construendis aptam, sylvas quoque variarum animantium copiosâ progenie, camposque omni animalium domesticorum genere confertos reperisset, ibidem perstitit; qui, uti communis est interpretum sententia, fuit ingens ille vastusque regionum districtus, qui postmodum, sive *Persia* sive *Armenia* dicta fuit, hîc mox incredibili hominum multiplicatione aucta, ne confusâ multitudine confusus ordo nasceretur, *Noë* parens omnium, & Rex, in tres partes, juxta trium filiorum, *Sem, Cham* & *Japhet*, veluti tribus quasdam, partitus est, ut unaquæque tribus sibi subditis cum plenitudine potestatis præesset; & in difficultatibus, dissidiisque exortis, ad *Noëmum*, veluti ad naturalem totius orbis hæredem, & arbitrum recurrerent. Ne verò in tanta multitudine hominum, animarum cura negligeretur, *Noë*, uti erat cœlesti lumine illustratus, ita quoque ante omnia quàm maximè necessarium duxit, ut iis præcepta vitæ & disciplinæ præscriberet, religionis cultum edoceret, morum normam, atque in Deum fiduciæ & devotionis affectum ingereret; ritus in sacrificiis instituendis, juxta præcepta Dei, suis temporibus servandos constitueret, siquidem sine Divini Numinis assistentia in tanta populi varietate nihil rectè constitui posse probè nôrat. Unde convocatis in unum primoribus tribuum, talem, qualem nobis imaginari possumus, exhortationem habuisse, piè credimus.

Trium filiorum Sem, Cham, Japhet, *in tribus distributio.*

Παραίνεσις Noëmi

ad tres filios, *Sem, Cham, Japhet*, jam constitutos principes populorum.

IN hoc solenni congregationis consessu, ô filii, in nomine DEI *sancti & gloriosi, hodie vos alloquor. Attendite itaque sermones meos, auribus percipite verba oris mei, verba veritatis, verba vitæ, verba salutis, quæ si servaveritis,* DEUM *semper propitium vobis habebitis in generationibus vestris; sin, justum* DEI *judicium super vos, vestrasque generationes completum iri, ne dubitetis. Nôstis infelicem mundi ante diluvium statum, vidistis unà mecum gigantum immanitatem ante diluvium, inexplicabilem hominum in omni scelerum, flagitiorumque genere perversitatem, quæ naturæ limites longè excedens ad eam impietatem ex sacrilego Sethianæ stirpis cum Cainitica conjugio pervenit, ut vel* DEUM *ipsum, cujus natura bonitas est, ad mundum perdendum, diluvioque universali exterminandum compulerit. Memineritis, ni fallor, quomodo me quantumvis indignissimum famulum suum, ex omni carne veluti unicum, qui sicuti vias Domini rectas cum timore & tremore, ab omni scelerum participatione alienus observâssem, elegerit, ita quoque me ad divinæ justitiæ præceptum contra impios exequendum destinaret, arcamque*

Cap.III. *que ipso dictante Numine, pro sua infinita clementia construi jussit, quâ vos filios meos atque uxores vestras ex omni generis humani massa selectos, à ruina mundi solos conservare voluit. Nôstis quanta fide & religione in centum annorum fabrica desudârim, quot persecutionum insultus ab improbis gigantibus sustinuerim, donec tandem post frequentes ad eos, de vicino orbis excidio habitas exhortationes, saxis duriores in pertinaci peccandi voluntate persistentes, ad unum omnes inexspectato cataclysmo perierint. Recordamini filii mei, quanta à benignissimo* DEO *tùm ante tùm intra arcam unà cum omni viventis naturæ substantia ingressum, inclusi, beneficia receperimus; quàm paternè universo pereunte mundo, nos solos conservaverit, & suâ ineffabili providentiâ, & dispositione nobis astiterit: quomodo me, quid in difficultatibus agendum, divinæ vocis oraculo instruxerit: quomodo tandem extincto jam humano genere, nos octo homines ad mundi semen mundique instaurationem ordiendam destinârit. Quæ certè talia sunt, qualia à mundi origine neque visa sunt, neque futuris seculis videbuntur, ut proinde accepta beneficia hujusmodi ineffabilia à* DEI *bonitate, & misericordia meritò in cordibus nostris diu noctuque impressa tenere, & continua meditationis assiduitate ruminare debeamus.*

Porrò jam ad beneficiorum, quæ post egressum ex arca DEUS OPT. MAX. *nobis contulit, copiam & magnitudinem progrediamur, cùm enim præter me, & vos, uxoresque vestras, nullus homo vivens supra universam telluris faciem reperiretur; cogitate & expendite, quomodo me unicum mundi dominum & hæredem constituerit, omnem orbis terrarum plenitudinem meæ potestati subdiderit, ad omnia mundi renascentis regna, eorumque populos gubernandos me præficere dignatus sit; qua de causa pro tanta beneficiorum immensitate, me ad debitas condignasque gratiarum actiones reddendas, solenne sacrificium ei, qui nos tantopere dilexit, instituisse ministis. Verum enim verò, cum jam generis humani per vos tres filios meos,* Sem, Cham, Japheth, *veluti unicos mundi hæredes, nec non universæ terræ, gentiumque principes peracta propagatio in adeò numerosam sobolem exurrexerit, ut unà simul commorari nequeamus. Vos ne in tanta filiorum nepotumque vestrorum propagatione, confusio nasceretur; vos, inquam, veluti in tribus quasdam dividendos censui. Et* Sem *primogenitus, quem centum ante diluvium annos* DEI *miseratione suscepi, suæ stirpis, filiorum, nepotumque curam habeat.* Japheth *pariter princeps & dominus sit progeniei suæ.* Cham *verò in generatione sua, suo potiatur dominio. Hoc unicum à vobis efflagitans, ne spuriis commixti conjugiis abutamini, sed unusquisque suæ stirpis progeniem, paternâ non tyrannicâ administratione gubernet; exortas dissidentium lites auctoritate sua cohibeat. Cùm verò sine Divini Numinis opitulatione nec regnum, nec regnatores diu subsistere possint, ante omnia eam religionem vobis tenendam præscribo, quam de* DEO *uno, vero, vivo, mundi conditore, rerumque omnium moderatore* Seth, Adæ *filius patres nostros ab origine mundi, traditione continua usque ad me ab* Adamo *decimum edocuit, conservetis, hanc intimis cordium vestrorum tabulis inscribatis, ne ejus unquam in vobis memoria obliteretur; ab hac enim ultimum actionum vestrarum, & vitæ benè feliciterque transigendæ scopum dependere existimetis velim; cum enim toto pereunte mundo, pro sua infinita bonitate & misericordia nos solos superstites esse voluerit, id eo fine factum sciatis, ut hanc eandem religionis normam quam vobis præscripsi, non duntaxat vos magno animi fervore colatis, sed & ingenti sollicitudine eam ad filios nepotesque nepotum vestrorum propagetis. Agitedum filii mei carissimi, Divini Numinis cultum nullo unquam tempore intermittatis, orationes & sacrificia, queis* DEO *nostro nil gratius acceptiusque esse potest, eo modo, quo me post egressum extra arcam agere vidistis,*

Cap.III. *dictis, pari fervore, omni superstitione proscripta, statutis temporibus peragite; pacem & concordiam inter vos, veluti veram & unicam felicitatis tesseram in vobis conservate, colite, amate: quæ si feceritis, benignissimus* DEUS *vos ipsos, atque omnes operationes vestras, vitæ beatæ longitudine fœcundabit, ad fœcunditatem agrorum pluviam dabit temporibus suis, horrea vestra replebuntur frumenti frugumque copiâ, olei vinique abundantiâ penuaria vestra exuberabunt, omniumque possessione bonorum beabimini: si verò, quod absit, meis præceptis non obedieritis, sed perversæ mentis impetu scelerumque enormitate in* DEUM *consurrexeritis, eum de vobis mille calamitatum generibus ob pertinaciam mentis, profusamque peccandi licentiam, se vindicaturum pro certo teneatis, quemadmodum enim divina natura bonitatis & misericordiæ suæ finem non habet, ita nec & justitiæ ejus; hæc seriò expendatis hæc alto pectori inscribatis; & si quandoque hæc vobis acciderint, ea me vobis prædixisse memineritis. Vivite felices, verborum meorum memores; quod ut fiat benedictio* DEI *descendat super vos, & quæ per vos fieri posse cogitavi, perficiat.*

CAPUT IV.

De Multiplicatione humani generis, à diluvio usque ad Turris *ædificationem.*

Cap.IV. Constat ex *Genesis cap.* IX. per tres filios suos, *Sem, Cham & Japheth*, genus humanum propagatum fuisse supra terram. Textus sequitur: *Isti sunt filii* Noë, *& ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram*: & *cap.* X. *Hæ sunt familiæ filiorum* Noë *juxta populos, & nationes suas, ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.* Intendit *Moses* in hoc capite demonstrare, quod sicuti in primordiali mundi statu, ex uno *Adamo*, omne genus humanum usque ad diluvium, mille sexcentorum, & quinquaginta sex annorum tempore, propagatum fuit, ita post diluvium, quasi novo rursus mundi principio ex tribus *Noë* filiis omnem terram, habitatoribus cultoribusque fuisse completam. Tametsi verò numerosam quidem progeniem, multiplicemque posteritatem trium filiorum *Noë*, primamque originem diversitatis gentium, regionum, regnorumque luculenter describat; nemo tamen censeat, majorem hisce non fuisse progeniem, quàm sacer textus scribat; cùm *Moses* hoc loco, non nisi capita, duces, & principes populorum enarret, reliquis data opera relictis, ne in enarratione singulorum minimè utili, utpote in infinitum hujusmodi generationibus sese extendentibus, tempus perderet. Verùm cùm hæc omnia quàm fusissimè in *Arca Noë* prosecuti fuerimus, eò Lectorem remittimus.

Quanta multitudo hominum intra 275 annos post diluvium nasci potuerit.

Historici non sine ratione mirantur, quomodo tam cito, vel intra 275 annorum spatium usque ad *Turrim Babel*, tam immensa hominum multiplicatio, quam & profani scriptores *Herodotus*, & *Diodorus*, aliique complures tradunt, per solos tres homines, filios *Noë* contingere potuerit. Is mirari desinet, ubi excusserit humanæ generationis historias. Quis nescit, vel solum *Nembrodum Turris* fabricatorem, exceptis fœminis, & parvulis, è sua solùm progenie, in campum duxisse 200000 hominum armatorum; uti de *Belo*, id est *Nimbrod*, *Diodorus* narrat. Quis non obstupescat, *Ninum Nembrodi* filium, uti refert *Eustachius Thessalonicensis in Commentario in Dionysium Alexandrinum de Situ Urbis*, ad civitatem *Niniven* condendam, centum qua-

*Cap.*IV. quadraginta millia operarum adhibuisse, & hoc inter ducentos nonaginta quinque annos post diluvium, si itaque tanta hominum multitudo, tum in bellis gerendis, tum in condendis urbibus propagari poterat, quanta post trecentos & quadringentos annos? cum jam universus orbis penè esset habitatus. Si enim ponamus, singulis tricenis annis generationes renovari, facilè octingenta millia animarum nasci poterant. Sed ut lector hæc propiùs perspiciat, ea calculo Arithmetico demonstranda duximus.

Ponamus itaque, tres filios *Noë* primo statim anno post diluvium, tres filios, & totidem filias generasse, singulis verò consequentibus annis totidem, usque ad triginta annos, ubi jam omnes filii, & filiæ suscipiendis liberis quàm aptissimi erant, reperies numerum animarum jam ad 360 pervenisse; hi verò per mutua connubia usque ad 60 annos se propagare potuerunt, juxta artis combinatoriæ regulas, ad 21600 animas; si enim 60 in 360 duxerimus, provenient 21600. Hi rursùs per mutua conjugia usque ad nonagesimum annum facilè continuâ propagatione pertingere potuerunt ad numerum animarum 1944000, quod patet ex ductu 90 in 21600. Atque hæ progenies à 90, post diluvium ad annum usque 120, per novorum connubiorum combinationes pertingere potuerunt ad 23328000000, id est, viginti tria millia millionum, trecentos, & viginti octo milliones; quæ res vix animo concipi posset, nisi id ex combinatoriæ artis regulis evidenter constaret. Sed hæc in subjecto abaco contemplare. Primo anno post diluvium ponatur, tantùm tres filios fuisse genitos, invenies

Calculus propagationis generis humani ad Turris fabricam.

Primis 30 annis post diluvium tres filios generasse ——— ——— ——— ——— ——— 360 filios & filias.
His multiplicatis per 60 annos post diluvium, producetur ——— ——— ——— 21600 progenies liberorum.
His multiplicatis per 90 annos, à diluvio, dabitur ——— ——— ——— ——— 1944000 propagatio hominum.
Atque hi multiplicati per 120 annos; & hinc usque ad *Turrim Babel*, producent 23328000000 propagatio hominum.

Non hic ulteriùs procedimus, cum res propè in infinitum procedat.

Ut proinde nemo miretur, adeò incredibiles, *Nimbrodi* adhuc tempore, cum humanæ ambitionis fastus, de Monarchia, & summo rerum dominio obtinendo æstuabat, exercitus coactos fuisse. Nam *Zoroastrum*, quem nos *Chamum*, avum *Nembrod* fuisse, in *Obelisco Pamphilio* ostendimus, contra *Ninum* filium *Nembrod* exercitum 2000000, quæ sunt, vicies centena millia hominum, duxisse, *Diodorus Siculus* *lib.*3. tradit. Habemus vel ex ipsis sacris literis aliud exemplum; dum vel ipsi sancti interpretes satis mirari non possunt, quomodo ex 70 Israëlitis, qui in *Ægyptum* jussu *Josephi* transmigrârunt, post 210 annos, in tantam progeniem excreverint, ut sexcenta millia bellatorum præter parvulos, mulieres & senes, cum *Mose* Duce eorum, *Ægygptum* egresa fuerint.

CAPUT V.

De prima Transmigratione filiorum Noë *ex monte* Ararat *in planiores submontanæ regionis campos.*

§. I.

De Lingua, seu idiomate, quo immediatè post diluvium utebantur.

ANtequam ulteriùs ad constitutum scopum progrediamur, primò verba sacri textus hîc adducenda duximus, ut juxta eadem instituti nostri telam ordiamur. Sic itaque *Moses* disserit:

Hebræa *lectio.*

ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים
ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער
וישבו שם:

Id est: *Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem; cumque proficiscerentur ex* Oriente *invenerunt campum in terra* Sennaar, *& habitaverunt ibi.* Græca lectio sic habet: Græca *lectio.* καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κινῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν, εὗρον πεδίον ἐν γῇ σενναὰρ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ. Id est: *Et erat omnis terra labium unum, & vox una omnibus; & factum est, cum moverentur ipsi ab orientalibus plagis, invenêre campum in terra* Sennaar, *& habitaverunt ibi.* Chaldaïca lectio sic habet:

Chaldaïca *lectio.*

והוה כל־ארעא לישן חד וממלל חד והוה
במיטלהון בקדמיתא ואשכחו בקעתא
בארעא דבבל ויתיבו תמן.

Id est: *Eratque omnis terra lingua una, & loquela una; & factum est, cum proficiscerentur in principio, & invenissent campum in terra* Babel, *habitaverunt ibi.* Arabica versio sic habet:

Arabica *lectio.*

وكان جميع اهل الاوض لغة واحدة و
كان الكلام واحدا ۞ وكان لما رحلوا من
المشرق وجدوا بقعة في بلد الصيور
فاقاموا ثم ۞

Id est: *Erat autem totus mundus idioma unum, & loquela eadem, & cum ipsis quies esset in* Oriente *invenerunt campum in terra* Bagaded, *id est, in* Babylone, *& sederunt ibi.* Hisce textibus consonat Syriaca.

Erat itaque terra labii unius, eorundemque verborum, vel ut *Græca* habet, *erat terra labium unum, & vox omnibus eadem;* vel ut Chaldaïca, *omnis terra lingua una, & locutio eadem;* vel denique uti Arabica; *erat totus mundus idioma unum, & loquela una.* Quid verò per *labium* intelligendum sit, exponamus.

Cùm *labium* formandarum vocum instrumentum sit, sine labiis verò vox ulla proferri non possit; cum nemo non apertis labiis motisque loqui possit; rectè sanè sacer textus pro *lingua* ponit *labium*, causam pro effectu. *In universa* itaque *terra*, vel ut *Arabica* habet, *in toto mundo* (ubi per *mundum*, totius humani generis congregationem nominat) erat lingua una: id est, *omnes homines*, qui post diluvium usque ad transmigrationem, immensâ multitudine se propagârunt, loquebantur linguam unam. Labium *quid notet.*

Unde quæritur primò, *qualisnam* illa *lingua* fuerit? Respondeo, fuisse *linguam sanctam*, primordialem, quam *Noë* filiique, uti per continuam Patriarcharum traditionem ante diluvium didicerant, ita quoque prorsus eandem docuere filios suos, cum alia præter hanc in orbe terrarum non vigeret; & de hoc si quispiam dubitârit, is merito insensatus videri posset. De hoc tamen merito quis dubitare posset, utrum lingua hæc primæva ab omnibus eodem prorsus tenore, & pronunciatione, spatio centum annorum prolata fuerit; Quæ lingua *in usu fuerat post diluvium.*

quare

Cap. V. quare ut propositum mihi dubium pari pacto solvatur,

Utrum variæ fuerint in illa lingua dialecti. Respondeo; cum quotidiana nos experientia doceat, nullum idioma ab omnibus alicujus nationis populis tanta perfectione pronunciari, ut non saltem à purioris linguæ usu, quæ in Principum aulis viget, nonnihil deflectat; & luculenter patet in idiomate *Italico, Germanico, Gallico, Hispanico, Arabico* similibusque. Creditur in *Italia*, lingua omnium purissima *Tusca*, quæ tamen *Mediolani, Genuæ, Bononiæ, Venetiis*, apud *Samnites, Apulos, Calabros* oppidò à primæva puritate differt, & tamen una eademque lingua est, nimirum in *Italia* usitata, quam omnes loquuntur, atque sese mutuò intelligunt indigenæ; quod item de cæteris cujusvis nationis idiomatis intelligi velim, ita ut vix in mundo lingua reperiatur, quæ non suas patiatur corruptelas, sive id fiat ex vicinarum regionum, populorumque consortio, sive ex ingenio particularium provinciarum, & natura loci, sive ex novarum vocum inventione; quod adeò verum est, ut non dicam in provinciis separatis, sed ne in magnis quidem urbibus differentes loquendi modi desint, ut experientia nos docuit hîc *Romæ*.

Quænam primæva post diluvium lingua fuerit. Quæritur itaque, quomodo sacer textus, *Terra itaque erat labii unius*, eorundemque sermonum, intelligendus sit? Respondeo, fuisse quidem linguam omnibus communem, sed pronunciandi modos, quos nos dialectos vocamus, differentes; uti enim in tres tribus juxta generationes trium filiorum *Noë* dividebantur, ita quoque purioris tantum linguæ usum apud principes tribuum, *Sem, Cham, Japheth* & filios, nepotesque eorum remansisse, popularem verò & linguam plebejam ex varia hominum mixtione, prout in omnibus aliis linguis accidere novimus, à purioris linguæ usu nonnihil declinâsse quidem, non tamen tantum, ut non mutuò sese intellexerint, existimamus. Et hoc pacto sacer textus facilè explicari poterit, uti ex paulò antè dictis patet; quænam verò illa propriè lingua fuerit, in *tertio libro*, DEO dante, expositurі sumus.

His verò propositis, jam ad alteram sacri textus partem exponendam nos accingamus.

§ II.

De Vita mortalium primævorum in submontanâ montis Ararat *regione, multis annis peracta.*

MAgna hîc controversia inter interpretes exoritur de transmigrationis itinere, *primò* ex monte in planum, *deinde* in terram *Sennaar* facto; siquidem, dum multi capere non possunt, quomodo populi ex *Oriente* movisse dicantur, cum tamen *Armenia* non orientalis, sed borealis respectu terræ *Sennaar* existat; verùm cum in hoc non exiguam Geographiæ imperitiam apud scriptores reperiam, ut sacer textus illibatus conservetur, paulò fusiùs hanc controversiam decidendam censuimus.

Dicimus itaque, nullam in hoc primævi sæculi statu, nominis locorum rationem habendam esse, sed solummodò primi montis illius *Ararat*, quem *Noë* cum tribus filiis post diluvium inhabitavit, & propagatione hominum in immensum excrescente, in valles tandem montium, ad planiores campos incolendos descendit.

Duplex itaque *Armenia* à Geographis describitur; minor una, altera major. Major illa, quæ *Asiæ minori* ex occidente contermina est; ex borea *Georgiæ*, sive *Colchidis* regioni, quæ & *Iberia*, & *Mecrelia* dicitur; *Mesopotamiam* verò à meridie respicit. *Major* verò ex boreali plaga *Mare Caspium*, ab occidente *Armeniam minorem*, ab ortu *Persidem*, à meridie magnam reliquæ *Duplex Armenia.* Minor!

Cap. V. *Perſidis* partem reſpicit; uti charta hîc appoſita docet: atque in hac *Ararat* mons celeberrimus conſtituitur, de quo cum in *Arca Noë* quàm uberrimè egerimus, ad eam Lectorem relegamus. Jam verò, ut ad inſtitutum regrediamur, exponendum reſtat, quomodo tranſmigratores illi ex *Oriente* in terram *Sennaar* pervenerint. Quod ut ſcitiùs fiat, ab ovo rem exordiar.

In monte *Ararat* arcam conſtitiſſe, *Geneſis cap.* VII. traditur; *Noë* verò ex arca egreſſum, uti ſuprà oſtendimus, primò planiores montium tractus excoluiſſe, non quidem in uno eodemque loco commoratum ſemper, ſed nunc hîc, nunc illîc pro locorum feracitate, & opportunitate perſtitiſſe; *Ararat* enim non unum aliquem montem particularem eſſe putes, ſed in ingentem longè latèque in *Orientem* concatenatorum montium ſeriem extenſum eſſe, *Itineraria Perſidis Armeniæ*que quàm ſcitiſſimè deſcribunt, quos mon-

טורי גרדו

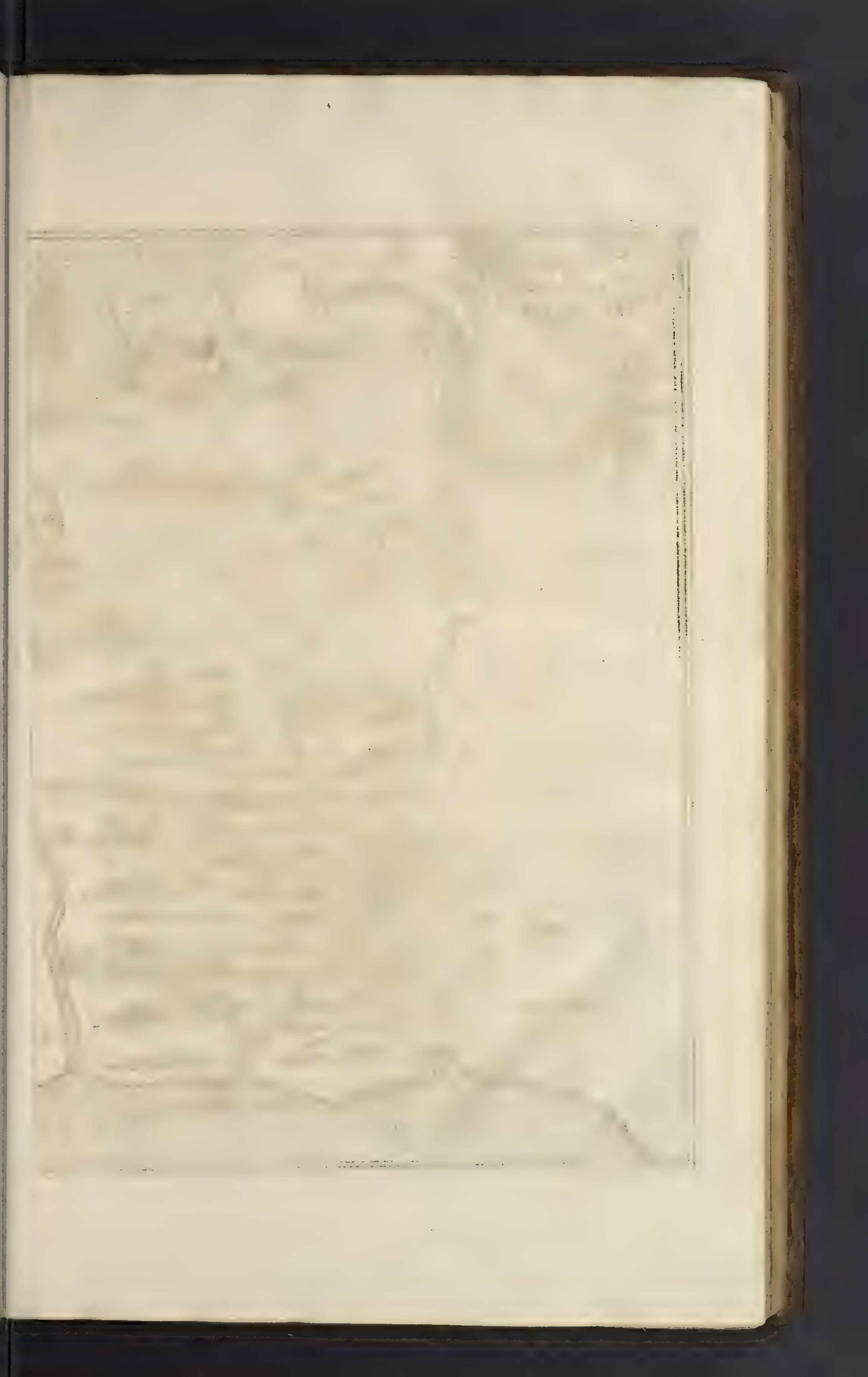
tes *Chaldæus Paraphraſtes* טורי גרדו, id eſt, *montes Gordu*; *Ptolomæus* verò *Gordiæos* vocat, eoſque ſub latitudine 47 graduum ponit, quemadmodum ex charta geographica diſces. Atque ſuper hos longè latéque protenſos montes *Noë* cum filiis ſuis primùm unanimi interpretum conſenſu commoratum agros excoluiſſe; filioſque filiorum in neceſſariis artibus inſtruxiſſe, nulli dubium eſſe debet; donec tandem poſt complurium luſtrorum decurſum, montium gurguſtiis adeò copioſam progeniem non ferentibus, in planiora ſubmontanarum regionum loca deſcendere compulſus, ibidem veluti in uberioribus agris ampliorem coloniam fundaret; neque quiſquam ſibi perſua-

Primi homines non ſtatim poſt diluvium verſus terram Sennaar *moverunt.*

deat, ex eodem loco populos ſtatim tranſmigrationis initium feciſſe, ſed poſt plurimos annos, quod vel ex ipſo contextu hiſtoriæ luculenter patet, cum inter ædificationem *Turris* & diluvium, uti paulò poſt chorographico calculo probabimus, 275 annorum ſpacium definiatur. Patet itaque eos hoſce annos partim in habitatione montium, partim in planioribus campis, partim morâ in itinere ad campum *Sennaar* factâ conſumpſiſſe; ponamus enim, 20 annos in montibus perſtitiſſe, in planioribus locis 75, in itinere verò verſus *Sennaar*, quod ſpatium juxta geographicas relationes, duorum menſium iter eſt, quinque annos conſumpſiſſe, prodibunt centum anni, qui numerus longe abeſt ab annis fabricæ *Turris*.

Quomodo jam ex Ararateæ planitiei regione, ex *Oriente* in campum *Sennaar* perveniſſe dici poſſit, oſtendo. Certum eſt, ingentes ſub monte *Ararat* campos, in quos ex vallibus montium prodeuntes intrârant, olim forſan fertiliſſimos, hodiè partim fertiles, partim ſteriles reperiſſe, qui cum in meridionalem plagam longè lateque, ferè uſque ad *Mare Perſicum*, ſub longa montium ſerie extendantur; hoſce campos, & regiones reſpectu terræ *Sennaar* propriè orientales eſſe, quis non videt? & ex appoſita hîc charta ſat patet. In hiſce itaque regionibus ad plurimos annos *Noëmum* cum progenie ſua perſtitiſſe clarum eſt, eò quod ad agros colendos aptiſſimas, & ob clivorum hinc inde exurgentium copiam, etiam vineis plantandis peridoneas invenerit; nam uti lectio ſacri textus Arabica habet: *& factum eſt, cum illi tranſmigrarent ex* Oriente: ubi apertè docet, eos in hoc orientali campo quieviſſe, id eſt, unanimiter perſtitiſſe & inde poſtmodum tranſmigrationem orſos eſſe. Confirmat hæc *Strabo lib.* II. cum dicit. ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμενίᾳ πολλὰ μὲν ὄρη. πολλὰ δ᾽ ὀροπέδια, ἐν οἷς οὐδὲ ἄμπελος φύεται ῥᾳδίως, πολλὰ δ᾽ αὐλῶνες, οἱ μὲν μέσως, οἱ δὲ καὶ σφόδρα εὐδαίμονες. *Sunt autem in* Armenia *multi montes*,

multi

Pag 13
Chorographia
qua
NOE ARCAM egressus
MONTE ARARAT
In submontanas Regiones
tandem per varias via-
rum ambages in
Terram Sennaar
innumerabili
Filiorum multi-
tudine stipatus
descendit
Septentrio
MARE CASPIUM
A
ARARAT
Mons
B
C
E
Oriens
Occidens
Tigris
Euphrates
Terra
SEN
NA
AR
Phison
Gehon
SINUS PERSICUS
Meridies
NOTA LECTOR
Hanc Tabulam non profuisse
ad explanandam difficultatem
Sacri Textus (cumque proficisce-
rentur ex Oriente) dum multi
non capiunt quo modo ex Oriente
in Terram Sennaar pervene-
runt cum Ararat Mons,
in cuius vertice Arca
stetit Borealis sit res-
pectu Babilonis seu
Terræ Sennaar

Blank inserted to ensure correct page position

Cap. V. multi campi plani in quibus tamen vitis facilè non naſcitur, multi montium convalles, quorum quidem mediocriter aliqui, aliqui valdè felicis proventus. In hujuſmodi itaque regionibus, quæ poſtea *Media, Perſia & Bactria* dictæ fuerunt, cum ſuis *Noëmum* habitaſſe, vineas plantaſſe, totius agricultoriæ artis inſtitutiones filios ſuos docuiſſe, nulli dubium eſſe debet; niſi enim eos artibus humanæ vitæ ſuſtentandæ neceſſariis imbuiſſet, utique tam copioſi hominum cœtus vitam trahere non potuiſſent; unde diſpertitis inter ſe laboribus, quidam agros aratro ad ſeminandum ſubigebant, ad frumenti, leguminum, herbarumque proventus ſerebant alii; aliqui ligna caſis conſtruendis, ad ſe contra omnes aëris injurias defendendos, apta cædebant; carbones tum in culinæ, tum alios uſus faciebant; alii molitores agebant, piſtores alii; non deerant venatores animalium, ad pelles veſtibus conſuendis aptas elaborandas; unde multi ferrariæ arti, ad omnis generis inſtrumenta adeò neceſſaria unicè applicabantur; non deerant figuli in vaſis cretaceis efficiendis, & in fornace coquendis, calce & cæmento conficiendo continuò occupati; iterum in arte textoria tum viri, tum fœminæ, ad veſtes lineas comparandas, & ad corpus decenter tegendum inſudabant; quoniam verò funium, chordarumque ad jumentorum hominumque ſubſidium uſus, quàm maximè neceſſarius erat, veriſimile eſt, illos huic reſtiariæ arti ſummo ſtudio incubuiſſe, & vel ipſa ratio docet; fœminæ verò relictis dictis artibus robuſtioribus, quædam ex ipſis primò gubernandis animalibus, mulgendis vaccis, capris, ſimilibusque, butyro, caſeiſque conficiendis occupabantur; aliæ gallinarum pullorumque educandorum, ovorumque colligendorum curam habebant; non deerant, quæ in ſartoria arte, videlicet veſtibus conſuendis, lino in fila ducendo, maxima verò pars lotrinæ & culinæ miniſteriis occupabatur; pleræque unà cum dictis artibus ægrorum forſan curæ, filiorumque educationi operam ſuam impendebant; & ut omnia ſine confuſione agerentur, hiſce veluti populorum Duces, *Sem, Cham* & *Japheth*, ſub rege omnium *Noë*, præerant, qui & ſinguli juxta tribuum diſtributionem ſuos habebant præfectos, rerumque adminiſtratores, quibus cura annonæ, ne iis laboribus impeditis victus abundantia deeſſet, committebatur; & occurrentibus difficultatibus, non dubito, quin ad eas expediendas, veluti ad ſupremum humani generis, in hiſce regionibus tunc congregati caput, regem & imperatorem, *Noëmum* recurrerint; hic verò convocatis primoribus filiorum nepotumque, quid nunc, & hîc agendum, quid evitandum, veluti publico concilio quodam decreverit.

Artes quibus Noë ſuos inſtruebat.

Quibus artibus potiſſimum occuparentur primævi homines utriuſque ſexus.

Atque hæc ſunt, quæ de primævorum poſt diluvium filiorum hominum vita & actionibus dicenda duximus; & quamvis de hiſce nil in ſacris literis contineatur; interpretes verò non niſi jeiunè illa tetigerint, rectæ tamen dictamen rationis præſcribere videtur, hoc ita fieri debuiſſe, niſi quis velit, omnia caſu tranſacta fuiſſe, quod à *Noëmi* regis ſupremi, & divinitus illuſtrati ſapientiâ alienum eſſe quis non videt? uti enim DEUS OPT. MAX. eum in renaſcentis mundi inſtauratorem elegerat, ita quoque ipſum etiam ad ſuos innumerabilis multitudinis populos inſtruendos, regendoſque ſingularibus & incomparabilibus animi talentis, ad mundi pondus pro dignitate ſuſtinendum inſtruxerit.

CAPUT VI.

De Tempore transmigrationis ex Oriente *in terram* Sennaar *à diluvio peracto, ad* 132 *annuum, qui est ortus* Phaleg.

HÆc gentium transmigratio, quo tempore, aut quo post diluvium anno acciderit, tametsi scriptura sileat, quantum tamen ex chronologorum calculo colligere possumus, eam paulò ante 132 annum, ad ortum *Phaleg* filii *Heber* accidisse, non inverisimile credimus. Quod ut luculentius pateat,

Mora Noë *in montibus.*

Suppono *primò*; primævos à diluvio homines, filios *Noë* filiorumque ejus, post egressum extra arcam, non statim in planitiem montis, quemadmodum in præcedentibus quoque innuimus, descendisse, sed per complures annos, primò in campis montium perstitisse, ibidemque primò propagationis, agrorum colendorum, aliarumque artium specimen dedisse, usquedum excrescente in immensum filiorum multitudine, submontanis campis ad fruges ferendas jam aptis, in inferiora descenderent.

Non statim ex monte transmigratio in terram Sennaar *contigit.*

Suppono *secundò*; certum quoque & rationi congruum est, dictam progeniem non statim post descensum montis, iter in terram *Sennaar* occœpisse, sed ad complura lustra in excolendis regionibus, quæ tunc temporis sine nomine, posteris verò temporibus, & etiamnum *Armenia*, *Media* & *Persia* dictæ fuerunt, constitisse; ubi quoque ejus possessores non confusè, sed magno ordine à *Noë* primò, deinde à tribus filiis *Sem*, *Cham* & *Japheth*, gentium capitibus, regebantur, & à quibus veluti artium scientiarumque peritissimis, & jam à centum annis ante diluvium in iis à patre *Noë* exercitatis, omnem propagandarum artium ad vitam sustentandam necessariarum, modum & rationem procul dubio didicerunt, ne, antequam in universæ terræ semitas dispergerentur, iis carerent, sine quibus humanæ vitæ transigendæ ratio consistere non poterat, sed de hisce satis in præcedenti capite.

Quanto verò tempore in *Oriente* steterint, *Torniellus* certis ex genealogiæ filiorum *Noë* conjecturis colligit, uti paulò post videbitur; de *Nembrod* tamen, quod est argumenti nostri unicum institutum, quo nimirum anno natus sit, quando moverit ex *Oriente*, quot annis vixerit, cum is unus è transmigratoribus fuerit, & *Turris* architectus, investigandum restat.

Suppono *tertiò*; fidum & exactissimum *Torniellum* secutus, qui annum ortus filiorum *Noë*, per annos à diluvio usque ad 152, & 275, scite sane & pulchre describit; verùm ut lector unicâ veluti synopsi, annorum seriem conspiciat, genealogiam hîc apponendam censui, ex hac enim clare patet, quid circa propositam difficultatem sentiendum sit.

EPILOGISMUS,

ex quo Series generationum filiorum Noë *colligi potest.*

1. Post diluvium itaque anno primo, vitæ *Noë* 601. natus est, opinione *Tornielli*, aliorumque interpretum, *Ælam* filius *Sem* primogenitus, anno orbis conditi —— 1657
2. Post diluvium anno 2. mense octavo, *Arphaxad* filius *Sem*, *Gomer Japhethi* filius, & *Chus* filius *Cham*, vitæ *Noë* 602. oritur ab orbe condito —— 1658

3. Post

Cap. V. 3. Post diluvium anno 3. nati putantur *Magog* filius *Japhethi*, & *Mesraim* filius *Cham*, vitæ *Noë* 603. ab orbe condito ——— ——— ——— 1659

4. Post diluvium anno 4. vitæ *Noe* 604. nati putantur *Chanaan* & *Lud*, filii *Cham*, anno ab orbe condito ——— 1660

5. Post diluvium anno 5. vitæ *Noë* 605. nati creduntur *Thubal* filius *Japheth*, & *Aram* filius *Sem*, & *Mosoch*, anno ab orbe condito ——— 1661

6. Post diluvium anno 7. vitæ *Noë* 607. natus censetur *Thiras* filius *Japheth*, anno ab orbe condito ——— 1663

7. Post diluvium anno 38. *Arphaxad* filius *Sem* genuit *Cainan*, vitæ *Noë* 638. ab orbe condito ——— ——— ——— 1694

8. Post diluvium anno 68. vitæ *Noë* 668. *Cainan* genuit *Sale*, & *Chus* *Nembrod*, anno ab orbe condito ——— 1724

9. Post diluvium anno 97. *Sale* genuit *Heber*, vitæ *Noë* 697. anno ab orbe condito ——— 1753

10. Post diluvium anno 132. vitæ *Noë* 732. *Heber* genuit *Phaleg*. Prima divisio gentium: ab orbe condito --- 1788

11. Post diluvium anno 162. vitæ *Noë* 762. *Turris* ædificatio anno ab orbe condito --- 1818

12. Post diluvium anno 275. confusio linguarum, & secunda dispersio gentium, anno ab orbe condito ——— 1931

13. Post diluvium anno 276. regnum *Nembrod*, *Babylon*. vitæ *Noë* 876. ab orbe cond. 1932

14. Post diluvium anno 350. *Noë* moritur, anno ab orbe condito ——— ——— ——— 2006

15. Post diluvium an. 360. *Ninus* regnat, anno ab orbe cond. 2016

Ex hoc Epilogismo Genealogiæ luculenter patet, omnes tunc homines in mundo usque ad ortum *Phaleg* in *Oriente* extitisse, unicam quoque linguam fuisse omnibus, usque ad confusionem linguarum, quæ contigit anno post diluvium 275. Trina itaque transmigratio gentium ex *Oriente*, paulò ante ortum *Phaleg*, in adeò immensam hominum multitudinem excreverat, ut *Noë* divino lumine ductus, ne confusio in tanta multitudine nasceretur, eam in tres regiones mundi sibi notas, juxta trium filiorum *Sem*, *Cham* & *Japheth*, tribus dividendam censuerit, quæ circa annum, uti ex tabula patet, circa ortum *Phaleg*, circa annum ferè centesimum trigesimum contigit; atque adeò ex præcedente genealogismo pateat, tres filios *Noë* cum omnibus filiis filiorum, nepotum, pronepotum, abnepotumque progenie, post egressum extra arcam, antequam in terram *Sennaar* proficiscerentur, partim in montanis *Ararat* recessibus, partim in submontanis regionibus orientalibus natos fuisse; quorum, quæ in Tabula ponuntur nomina, non nisi principes solùm, & patriarchas, innumerabiliumque populorum progenitores notant.

Quod ut comprobemus, notandum, hoc loco divisionem gentium dupliciter intelligi debere; primam quidem ad ortum *Phaleg*, unde & *Heber* pater ejus nomen filio suo à divisione indidit; hoc enim tempore, ut plerique ferè interpretes referunt, prima à *Noë* divisio gentium facta est; unde hoc loco non sumenda est illa divisio, quæ post confusionem linguarum contigit, sed quæ à *Noë* DEI voluntate, & quasi ex testamento *Noëmico* instituta fuit; altera verò reapse in constructione *Turris*. Qui verò unam cum altera confundunt, valdè hallucinantur, cum illa vel ipsius *Josephi* testimonio διαδασμὸς τῆς οἰκήσεως, id est, *distributio habitationum dicatur*, quando videlicet

Duplex divisio terræ quomodo intelligenda sit.

Noë

Cap. VI. *Noë* distributionem universæ terræ tribus filiis suis, hoc, quo dixi anno, instituit; hæc verò sit illa, quæ post confusionem linguarum in executionem deducta fuit, quam proinde *Josephus* σύγχυσιν περὶ τὴν διάλεκτον, id est, *confusionem linguarum* vocat, eò quod confusio hæc causâ fuerit divisionis gentium; prior quidem sine ulla confusione transacta fuit, non item posterior; illa quieta, hæc turbulentis motibus conferta; illa sub ortum *Phaleg*, hæc sub medio ejusdem tempore contigit; & constat ex authoritate sacræ scripturæ *Genes. cap.* X. *v.* 25. ubi *Heber* nomen filio indidit *Phaleg*, eò quod in diebus ejus divisa sit terra. Qui verò obstinatiùs confusionem linguarum cum priori dicta divisione terrarum confundunt, seipsos confundere videntur, cum confusio linguarum anno post diluvium 275. illa verò 132 anno post diluvium, differentia 143 annorum contigerit, & hisce verbis innuit Josephus. *Porrò* Heberus Jectan *&* Phalegum *genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur.* Innumeros hujus sententiæ authores hîc adducere possem, nisi vel ipsa ratio divisionis gentium ita se habere dictaret; unde *Heber* hoc nomen *Phaleg* filio suo non tam instinctu naturali, quàm prophetico indidisse videtur. Certè in libro, qui סדר עולם *Seder Olam*, id est, *ordo seculorum* dicitur, Rab. *Jose* hoc pacto dicit: Heber *fuit propheta magnus, quoniam afflatu Spiritus sancti filium suum* Phaleg *nominavit, à futurâ videlicet divisione in fine vitæ ejus;* cui consentit S. *Hieron. in quæstionibus Hebraïcis*, & Genebrardus in chronico: *Vocabulo prophetico providentiæ dictus est* Phaleg, *ut innotesceret in hac divisione orbis terrarum plus fuisse divinæ providentiæ, quàm humani consilii, aut industriæ.*

Phaleg *ortus quando & quo anno.* Anno itaque *Heberi* 34 absoluto, & 35 inchoante, & diluvii 132. non anno 102. (uti ii, qui injustè *Cainan* omiserunt) natus est *Phaleg;* quo anno patriarcha *Noëmus*, cum nepotes suos jam in tantam excrevisse multitudinem videret, ut plurimis coloniis jam deducendis sufficerent, & ipse vicinam sibi ex hac vita migrationem crederet, divinam iis de divisione Orbis habitabilis mentem aperuit. Quæ pulchrè sanè prosequitur Epiphanius in Ancorato. *Noverunt*, inquit, *omnes* Noë, *virum justum, qui cum relictus esset ipse post diluvium, & tres filii ejus, ut qui justus esset, & filios suos pios efficere conaretur, ut ne in ea mala inciderent, sicut ii, qui diluvio perierunt, non solùm per doctrinam illis pietatem proposuit, sed & per jusjurandum ab unoquoque eorum benevolentiam erga fratrem exegit, & divídit quidem, veluti hæres mundi à* DEO *constitutus, tribus filiis suis universum mundum sub sortem missum, & unamquamque partem juxta sortem singulis distribuit: & ipsi quidem* Sem *primogenito cecidit sors à* Perside *&* Bactris *usque ad* Indiam, *& regionem* Rhinocurorum, *quæ sita est inter* Ægyptum *&* Palestinam *è regione* Maris Rubri; *ipsi verò* Cham *obtigit terra à* Rhinocura *usque ad* Gades, *ad meridiem; tertio verò filio* Japheth *obvenerunt ea quæ spectant ad Aquilonem à* Media *usque ad* Gades, *&* Rhinocuros. Sed hæc omnia fusiùs prosecuti sumus in *Arca Noë, lib.* 3. de *Divisione Gentium*, ubi & Lector aliam divisionem reperiet.

Post hæc crescente singulis annis hominum multitudine, *Noë* nihil aliud agebat, quàm ut illis juxta Domini præceptum (*crescite & multiplicamini, & replete terram*) transmigrationis tandem initium suaderet. Accidit tandem, ut sive sollicitatione *Noë*, sive regione orientali hominum incrementum non amplius ferente, commendatam à DEO transmigrationem auspicarentur, ex *Oriente* videlicet in *Occidentem*, id est, in terram, quæ postea *Sennaar* vocata fuit. Neque quispiam existi-

Cap.VI. *Populus non continuato itinere ex Oriente in Occidentem, sed cum mora multorum annorum in intermediis locis constit.*

existimet, huiusmodi populos, qui ad aliquot milliones excurrebant continuato itinere illam inter orientalem regionem *Persidis* sive *Armeniæ*, & terram *Sennaar*, intercapedinem emensos fuisse, sed ubi commodum locum reperissent, ibidem commoratos fuisse: quis enim tantæ multitudini sufficientem commeatum præbuisset, nisi terræ bonis, quam transibant, veluti paratis jam à natura nutrimentis sustentari valuissent; unde verisimile est, *Noëmum* ducem omnium, in hac mora ad terras colendas, fructus colligendos, ad animalium jam in infinitum multiplicatorum venationem, dispertitis laboribus ad similia officia coëgisse, ne præter ea, quæ jam ex *Oriente* secum transtulerant, alimenta tantæ multidini nutriendæ deessent.

Instrumenta ad humanæ vitæ usum parata jam ante.

Non deerant hîc instrumenta omnis generis ad usum humanum necessaria, quæ ab innumeris jumentis portabantur, & si quandoque amnes transeundi essent, quorum non pauci in itinere occurrebant, statim *Noëmi* providentia, lintres, ratesque, ad homines transportandos aptissimæ, jam paratæ suppeditabantur; pro jumentis verò, equis, asinis, bobus, armentis, gregibusque transvehendis, crates ex validis compactæ trabibus mox conficiebantur; atque hoc pacto, de loco in locum, de regione in regionem iter suum prosecuti fuerunt, non animo quidem inveniendi terram *Sennaar*, neque enim de ea, quam nimirum nullus adhuc homo vivens inhabitârat, audiverant, neque eam tanquam itineris terminum intenderant; sed paulatim castrametantium more, de regione, uti dixi, in regionem, ubi commodam reperissent stationem, & rebus necessariis fœcundam, ibi tentoriis erigendis, casisque construendis commorabantur, donec tandem post multos annos iter prosequuti, terram illam, non amœnitate tantum confertam, sed etiam uti fluminibus maximè irriguam, ita rerum abundantiâ feracissimam invenirent, quæ postea terra *Sennaar*, ab excussione dentium, & *Babylon*, à confusione linguarum dicta fuit.

CAPUT VII.

Descriptio terræ Sennaar, *quam ex* Oriente *advenæ repererunt, deliciis affluentem.*

C.VII. Columella.

COlumella lib. 1. *Agriculturæ*, ad bonitatem alicujus regionis *tres* conditiones requirit. *Prima* est, bonitas climatis; quæ ubi benignum ex siderum affluxu situm obtinuerit, ei ex consequenti terrestrium glebarum feracitas deesse non poterat. *Secunda* est, ut continuis fluviorum rivorumque allisionibus ad littora factis irrigetur. *Tertia* est aëris benignitas, ab omni paludum, stagnorumque putrida exhalatione prorsus immunis; hisce enim conditionibus omnis regio beata, & mortalibus indigenis, omnium rerum ad vitam sustinendam necessariarum ubertatem & abundantiam cum vitæ diuturnitate spondet, præsertim si terra agricolarum industriâ, studio & labore excolatur. Talem regionem terram *Sennaar* non solum fuisse olim, sed & etiamnum esse, dicimus *Herodoto* teste apud *Augustinum*. *Assyria*, inquit, *ab* Assur *filio* Sem, *appellata fuit, & tametsi in ea raro pluat, non tamen sua sponte, ut in* Ægypto, *sed accolarum ingenio & labore tantam adquirit ubertatem, ut ducentena vulgò, & ubi eximiè ferax, trecentena messe redundet terra, quaternâ digitorum latitudine tritici & hordei folia sunt. Sesami & milii proceritas, arborum instar* Augustinus.

C. VII.

Ubertas & felicitas terræ Sennaar *quæ* Babel *dicitur.*

attollatur. Quæ omnia sibi explorata, cunctantiùs tamen Herodotus *memoranda censuit, veluti parum credibilia iis, qui ea non viderint, talia panderentur; palmis vescuntur, ex quibus mel & vinum conficiunt.* Testantur & hæc omnes, qui hanc regionem hisce temporibus lustrârunt, uti *Petrus de Valle in suis Itinerariis;* qui & ait, nullam penè regionem comparari posse cum amœnitate hujus loci, quam antiqui *Babyloniam, Persæ & Turcæ* hodiè *Bagaded* dicunt, ob maximorum fluminum *Tygris & Euphratis* aliorumque innumerorum rivorum, quibus Terra continuè irrigatur, confluxum, tanto cum rerum proventu, ut alibi nullum ei similem se reperisse dicat. Palmarum primò ingens multitudo, nobilioris notæ dactylos profert, in tanta affluentia, ut non dicam homines, sed & animalia, queis sustententur, quàm copiosissima pascua inveniant: tritici, hordei, avenæ, milii, & sesami tanta abundantia cernitur, ut sine admiratione adspici non possit; olivis abundant, magnamque nobilioris notæ copiam conferunt; præterquam quòd ex palmis quoque & sesamo olei non exiguam quantitatem extrahant; sunt & ibi optima pascua, in quibus innumerabiles greges, & armenta ad lactis, butyri, & optimæ carnis usum enutriuntur; ut proinde speciem quandam, & reliquias *Paradisi* (quem in vicina *Mesopotamiæ* regione constitisse, in *Arca Noë* ostendimus) tum amœnitate, tum ubertate rerum referat. Verùm ut propius hanc regionem aspiciat, eam geographicâ tabulâ oculis lectoris exponendam censui.

Diversæ denominationes terræ Sennaar.

Regio itaque, seu terra *Sennaar*, quam eandem cum *Babylonia* esse, supra demonstravimus, ab ortu *Armeniam & Persidem* respicit, ab occasu *Arabiam desertam*, à meridie *Arabiæ felicis*, & *Sinus Persici* partem, denique à borea *Mesopotamiam*, quæ diversorum nominum perplexitate non caret. *Primò* enim terra *Sennaar*, prima omnium, quæ in Mundo post transmigrationem ex monte *Ararat*, & ex campis ei subjectis peracta fuit, à primævis hominibus detecta, uti ex XI. *Cap. Gen.* patet; deinde quoque terra *Babel* ob confusionem linguarum, quę in *Turris* ædificatione accidit, quæ & *Babylon*, & à regno *Nembrod* à Scriptoribus *Babylonia* appellata fuit; postea quoque *Chaldæa*, ac tandem ob ingentem *Nembrodi* famam, & rerum gestarum gloriam, crescente tum mortalium ambitione, *Ninus* filius *Nembrod*, *Babyloniam & Chaldæam* sub uno *Assyriæ* nomine, & se primum *Assyriorum* monarcham appellari voluit, imperii sui sede in *Ninive*, quam fundaverat, constitutâ. Hodie verò ex memorabili rerum eventu, quo ex *Turris* ædificatione, & linguarum divisione, æterni nominis gloriam obtinuit, & etiamnum *Babylonia* vocatur, ab *Hebræis* verò ארץ כסדיים *Terra Chaldæorum*, *Chusdæam* appellaverunt; dicitur autem *Chaldæa* ab *Hebræis* ארץ כשדים vel ארעא כשדאי *Terra Chusdai*, sive *Chaldæorum*, uti habetur *Gen. cap.* XI. *vers.* 31. & *Babylon*, quæ regia fuit *Nabuchodonosor* Regis *Chaldæorum*, uti Scriptura eam vocat. Sed hæc alibi cum prosecuti sumus, iis non immorabimur.

In hanc igitur regionem *Sennaar*, cùm primævi post diluvium homines ingressi, omni delitiarum genere refertam reperirent, ibidem consederunt, nullam aliam regionem invenire se posse existimantes, in qua tantæ beatitudinis sorte fruerentur. Ne verò otiosè vitam transigerent, verisimile est, illos sub *Noëmi* omnium patris directione (eum enim præsentem tunc temporis fuisse, nulli dubium esse debet) sese ad casas, & habitationes ædificandas accinxisse, & distributis officiis, alios agriculturæ à *Noë* præfectos, alios annonæ congregandæ, alios aliis artibus ad infinitam penè hominum

C. VII. minum multitudinem alendam, vestiendamque necessariis, uti primò in *Armenia*, & in itinere versus terram *Sennaar*, constitutos exercitatosque fuisse; neque enim statim ad primum in terram *Sennaar* adventum, eos *Turris* fabricam inchoasse, vel ex ipso Sacræ Scripturæ textu comprobari potest; certum enim est, anno post diluvium centesimo, trigesimo secundo ad ortum *Phaleg*, primam gentium divisionem à *Noë*, ad primum in *Sennaar* adventum contigisse; cum verò *Turris* fabrica, & divisio linguarum primùm anno à diluvio ducentesimo septuagesimo quinto contigerit, erit annorum ab ortu *Phaleg* ad *Turris* fabricam 143, & tot annis in terra *Sennaar* vicinisque regionibus commoratos agrorum culturæ & exercitio incubuisse, luculenter patet; quæ omnia in sequentibus ex prodigiosis fabricis, quas hac secundâ Mundi ætate mortales moliti sunt, comprobabuntur.

CAPUT VIII.

Quo tempore Nembrod Turris *Architectus natus sit, & quot annis vixerit.*

C. VIII. QUamdiu vixerit *Nembrod*, Scriptura silet, ex computu verò præmisso sat patet, eum ad *Abrahæ* tempora pervenisse, unde Rabbini more solito fabulantur, illum unum fuisse ex illis quatuor Regibus, qui Sodomiticam Regionem expugnârint, *Amraphel* dictum, & ex sacro *Genesis* textu probare se posse putant.

Cap. XIV. v. I. ויהי בימי אמרפל מלך־שנער אריוך מלך
אלסר כדרלעמר מלך עילם ותדעל מלך
גוים: עשו מלחמה את ברע מלך סדם.

id est, *Factum est in illo tempore, ut* Amraphel *Rex* Sennaar, Arioch *Rex* Ellasar, Chedorlohomor *Rex* Ælam, *&* Thidal *Rex gentium inirent bellum contra* Beraa *Regem* Sedom, &c. In hoc textu *Amraphel* dicitur Rex *Sennaar;* in Chaldaica verò paraphrasi legitur מלכא דבבל. Rex *Babel* quod idem est; cum verò tempore *Abrahæ* in terra *Sennaar*, seu *Babel* alius Rex non fuerit, nisi *Nembrod*, inferunt *Amraphel* alium non fuisse quàm *Nembrodum*, nullo alio tunc temporis, regno præter *Babylonicum*, & *Assyriorum* existente, imò contra plerosque melioris notæ interpretes putant, eundem *Nembrodum* sive *Amraphel* ab *Abrahamo* in suscepta contra ipsos expeditione trecentorum vernaculorum manu, & Reges illos, & unà *Amraphel* cæsos occubuisse, idque probant ex *cap.* IV. *Gen.* versu 17. *Postquam autem reversus est* Abram *à cæde* Chedorlahomor *& Regum, qui cum eo erant in valle* Save. Verùm qui hæc exactiùs ad Chronologiæ Lydium lapidem redegerit, inveniet, *Nembrodum* cum *Amraphel* confundi minimè posse, cum *Nembrod* & *Ninum*, illum quidem 122 annis, hunc verò 70 antè annis vita functos ex Chronologismo colligamus.

Quisnam igitur *Amraphel* Rex *Sennaar* & *Babel* fuerit, discutiendum restat. Ego sanè, quantum ex ingenii mei imbecillitate assequi possum, dicerem, alium non fuisse, nisi *Ninyæ* Regis *Assyriorum*, (cujus regni anno 18. hæc gesta sunt) proregem quendam, sive gubernatorem *Babylonis*, aut terræ *Sennaar*, subditum Regi *Ninyæ*, quem deliciis deditum, amoribusque infatuatum, totius regni curam suis primoribus, & principibus reliquisse *Diodorus* refert; ad quod unà alludere videtur illud *Isaiæ* cap. X. vers. 8. *Nunquid non principes mei simul Reges sunt*, atque talem fuisse *Amraphel*, quod *Hebræi* ex-

 plicant

C.VIII. plicant מְדַבֵּר אֶת דִּין *loquens judicium*, vel ut alii מְדַבֵּר מַפֵּילָה *loquens ruinam, loquens occultum, absconditum.* Expositis jam istis, ad *Nembrodi* vitæ annos revertamur.

Cum itaque is mortuus fuerit 65 anno regni sui, in *Turri* verò & civitate ædificanda ad minimum 22 annos, juxta *Torniellum*, *Salianum*, *Pererium* consumpserit; annus verò, quo natus fuerit, etsi ignoretur, verisimili tamen conjecturâ putant, illum in *Armenia* à *Chus* natum, & unum ex transmigratoribus fuisse in terram, quæ postea *Sennaar* dicta fuit, ad ortum *Phaleg*, anno post diluvium 132, quo tempore jam in virum creverat 40 annorum. Iterum cum ab anno 132 post diluvium *Phaleg* ortum ex Tabulis constet; ab hoc verò ad annum confusionis linguarum fluxerint anni 275. manebit differentia inter annos 132 & 275 annorum 143. quibus si addamus 40 annos, queis ante ortum *Phaleg Nembrod* vixisse diximus, prodibunt 183 anni, *Ætas Nembrod.* his si 52 regni ejus annos addamus, habebimus 235 annos vitæ *Nembrod*. Cum itaque interpretes plerique in fabrica *Turris* 22 annos, aliqui verò 20 consumptos fuisse dicant, sequitur, *Nembrodum*, quando insanæ molis extructionem ordiebatur, annos ætatis habuisse 183. quæ *Chronologicis Tabulis Tornielli*, & *Saliani* ex æquo respondent. Si enim ingentis molis fabricam intimè consideremus, plurimos in ea annos insumptos, fateri cogemur; cùm nemo architecturæ peritus concipere possit, quomodo tam exigui temporis spatio, statim ad primum in terram *Sennaar* adventum, tantæ molis, sine ingenti rerum ad fabricam ordinandam necessariarum apparatu, *Turri* exaltandæ sese accinxerint; cùm ab anno 132 ortus *Phaleg* ad *Turris* faciendæ initium, anni 123, juxta calculum jam positum, præterlapsi fuerint. Sed jam audiamus de hisce *Salianum*, diligentissimum Societatis nostræ scriptorem. *Cum*, inquit, *linguarum confusionem statuamus anno diluvii 275. oportebat, tam apparatum materiæ totius ad ædificandum, quàm ipsam constructionem civitatis, &* Turris *20 circiter annos tenuisse, neque minus requirebat opus mole & magnitudine propè immensium, & opere ipso magnificentissimum, & quidem non ad consummationem, & integram perfectionem operis, sed ut multum ultra initia promoveretur*, & ut hæc confirmemus, nonne magis mirum est centum annos *Noëmum*, cum filiis in constructione arcæ perstitisse, quam *Nembrodæos* annos in ædificatione *Turris* immensæ. Nihil igitur ex eo quod tot anni tribuantur dictæ ædificationi, absurdum resultat.

CAPUT IX.

De mystico sensu, qui sub Mosaica Turris *historia continetur.*

Cap.IX. SCala, quam mentis humanæ imbecillitati, ut ex sensibilibus ad insensibilia ascendere possit, DEUS OPT. MAX. concessit, non tantùm corporei mundi systema, quod rerum omnium cognoscibilium rationes continet, sed & potissimum ipsa sacra scriptura est, in qua ut omnes sapientiæ & scientiæ divinæ thesauri sunt absconditi, ita quoque omnium eorum, quæ vel sensibus objiciuntur, vel ab omni sensuum ministerio abstracta sunt, perpetua quædam analogia est, variis sensibus involuta, quadruplici mentis conceptu, vel historico, vel tropologico, vel allegorico, anagogicoque expressa, sub quibus ad arcana divinarum literarum sacramenta, id est, ex visibilibus ad invisibilia, deducimur, juxta illud Apostoli: *Invisibilia enim*, inquit, *ipsius*

Cap.IX. *ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta, sunt, intellectu conspiciuntur*, id est, divina sapientia invisibiles mundos, insensibilesque rerum virtutes, ita corporeo mundo, rebusque in eo existentibus adaptavit; ut, quicquid in mundo corporeo obtutui mortalium objicitur, id à DEO in invisibilibus & intellectualibus mundis sapientissimè & sub modo excellentiori expressum sit. Quis non videt vel in ipsa sacra scriptura, quot apices & nomina, tot mysteria; quot periodi, tot sacramenta signata esse. Verùm cùm hæc quàm amplissimè in *Arte* nostra *Analogica* prosecuti simus, eò lectorem remittimus. Post *Arcam* igitur *Noëmicam* à nobis juxta sensum historicum & mysticum expositam, nihil restat, nisi ut & mysticos sensus in historia Mosaica de *Turri Babel* occurrentes pari pacto prosequamur; quod primò in sequenti textu ostendimus.

Cumque proficiscerentur de Oriente, *invenerunt campum in terra* Sennaar *& habitaverunt in eo.*

Hæc sacri textûs verba pulchrè sanè ad tropologicam & mysticam intelligentiam accommodat S. *Gregorius l. de moralibus*, ubi multa tradit utilia disciplinæ ac vitæ spirituali monita, ac documenta, docens eos, qui abjectâ curâ, studioque rerum cœlestium, totos dederunt se amandis & consectandis bonis terrenis, summum bonum in comparanda præsentis vitæ felicitate collocantes, persimiles esse eorum, qui ex *Oriente* profecti, & in campum *Sennaar* venientes, lateribus & bitumine altissimam ædificare *Turrim* conati sunt. Ponam

S. Gregor. hic verba S. Gregorii ex commentario ejus in quartum Psalmum Pœnitentialem excerpta. Exponens enim penultimum illius Psalmi versiculum: *Benignè fac Domine in bona voluntate tua* Sion, *ut ædificentur muri* Hierusalem, ad hunc modum scribit: *Unusquisque hominum aut* Hierusalem *aut* Babylonis *civis est: sicut enim per amorem* DEI *sanctus quisque* Hierusalem *civis efficitur: ita per amorem sæculi, omnis iniquus in* Babyloniæ *structura operatur. Ad construendum autem spiritalis* Babyloniæ *ædificium perversi omnes exemplum illius antiquæ* Babel *imitantur. Cujus civitatis, ut inquit scriptura, Auctores pro saxis lateres, & pro cœmento bitumen habuerunt. Per hoc intelligitur mundi amatores carnalis vitæ construere municipium, quod ad vim ventorum, & impetus fluviorum facili impulsu velociter sit subruendum.*

Legimus porrò venisse homines illos ex Oriente, *& in campo* Sennaar *habitasse, cùm autem* Christum *Propheta quidam appellaverit Orientem, dicens:* Ecce vir Oriens nomen ejus. *Constat de Oriente venisse, qui à* Christo *malè vivendo recesserunt.* Sennaar *autem interpretatur excussio dentium, sive fœtor eorum. In campo igitur* Sennaar *habitant, qui positi non in celsitudine virtutum, sed in planitie vitiorum, & detractionum morsibus proximos lacerant, & in otiosæ vitæ volutabro jacentes infamiæ suæ circumquáque fœtorem exhalant. Quorum dentes tum* DEUS *excutit, cùm illorum facta simul & verba confundit: de eo quippe scriptum est*, dentes peccatorum contrivisti; *& iterum;* Dominus conteret dentes eorum in ore ipsorum. *Nam de fœtore eorum per alium Prophetam scriptum est*, Computruerunt jumenta in stercore suo. *Computrescere jumenta est carnales homines in fœtore luxuriæ vitam finire. Meritò autem, qui in* Sennaar *habitant de lateribus civitatem ædificant, quia qui voluptatibus carnis inserviunt, de fragili materia mentis mutationem attollunt. Qui autem carnalis vitæ abdicatis illecebris per opera sanctitatis, virtutum in seipsis sanctificationem ædificant, hi profectò lateres in lapides mutant, qui cum Esaia possunt dicere*, Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus, *lateribus quippe cadentibus, ille ædificat lapidibus quadris, quicunque carnis lasciviam disciplinæ strictioris rigore castigat; qui membrorum legem mentis lege superat: qui*

Cap.IX. *corporis fortitudinem in virile spiritus roburexcitat, quasi lateres in saxa, quibus muri* Hierusalem *ædificentur, commutat.* Sic *Gregorius.*

Hanc sacri textus memorati periodum *Philo* sic interpretatur: *Hic observa*, inquit, *quod non ait eos venisse in campum in quo manserunt, sed invenisse campum, scilicet cupidè & curiose ab eis quæsitum, utpote ad insaniam eorum commodissimum. Ita profectò est. Insipiens non aliunde accipit, sed ipse sibi quærendo mala invenit, non contentus iis, per quæ misera natura ultrò incedit, sed cumulans ea malis artibus & execratis. Atque utinam paulùm ibi commoratus, migraret aliò, at ipse habitare ibi gaudet; dicit enim Scriptura, quod invento campo habitaverunt in eo, scilicet tanquam in patria, non tanquam inquilini regionis externæ; levius enim fuisset malum, si postquam in peccata inciderant, pro alienis ea peregrinisque habuissent, non pro cognatis & domesticis. Peregrini enim potuissent discedere, sedibus antea semel electis, immorandum postea fuit, ex consortio hominum perversissimorum in omne vitiorum scelus dilapsi. Sapientes enim non hujus mundi inquilinos se esse nôrunt, sed peregrinos, memores cœlum sibi civitatem esse ac patriam.*

Porro, homines illi primævi non contenti bonis terræ, sed & ambitionis œstro inflati, ex insana Turris *fabrica nominis immortalitatem se apud posteros consecuturos sperabant, ibi infamiam & stultarum mentium molimen posteris reliquerunt, divina vindicta in eos confusione linguarum animadvertente.*

Sed audiamus S. Chrysostomum, ut alia, sic etiam hoc disertè tractantem. Nam cum exponeret illa verba: *Et faciamus nobis nomen. Vide*, inquit, *radicem mali, ut perpetuam, inquiunt, memoriam consequamur, ut nostri temporis memores sint posteri, tale opus, dum adhuc congregati sumus, faciamus, ut nunquam oblivioni tradatur. Sunt multi etiam hodie, qui illos imitantur, & talibus operibus celebrari volunt. Alii splendidas domos ædificant, balnea, porticus, ambulationes: quorum si quem rogaveris, quare tantopere laboret, tantosque sumptus faciat, non aliud respondebit, quàm ut immortalem sui memoriam, celebritatemque nominis relinquat. At enim illis rebus non tam laudem, quam probrum & crimen sibi parant: nam illa opera spectantes, contumeliosè eos nominant. Ædificium hoc, inquiunt, est illius avari, illius raptoris, illius viduarum & orphanorum spoliatoris. Igitur hoc non est memoriam assequi, sed perpetuis objici criminibus, & infamari etiam post mortem, & spectatorum linguas in sui accusationem & blasphemiam acuere. Quid quod hujusmodi opera, nomen & memoriam ejus, qui fecit aut possedit, non diu custodiunt. Etenim sic res habet: subinde ab hoc ad alium transeunt, & ab illo item in alium. Et hodie quidem domus dicitur hujus, cras dicetur alterius. Itaque nos ipsi vehementer decipimur, dum putamus nos dominium quasi perpetuum habere, cùm usu tantum fruamur, & sive velimus, sive nolimus, aliis, & nonnunquam iis, quos minimè amamus, aut etiam odimus, relinquere cogamur.*

Si æternam igitur memoriam amas, ego tibi viam monstrabo, quæ te celebrem omni sæculo faciet, qui etiam tibi fiduciam in futuro sæculo dabit. Liberalitatem tuam, & pecuniarum largitionem in pauperes confer, relictis villis, balneis, aliisque ædificiis, rebus nempe mutis atque inanimatis. Larga eleemosyna immortalem viri memoriam reddit, sicut scriptum est. Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi. Uno die dispersit divitias, sed justitiæ ejus, id est, liberalitatis & misericordiæ, æternùm mansura est memoria. Et rursus scriptum est. In memoria æterna erit justus, ab auditione mala non timebit. Rectè ab auditione mala non timebit. Nam sicut improbi malè audiunt apud homines, omniumque vituperatione & detestatione lacerantur, sic contra boni omnium prædicatione celebrantur. O hominem, inquiunt, misericordem,

Cap.IX. *dem, ô benignum, ô mansuetum, ô suavem, ô dignum immortalitate: cujus dispersæ divitiæ non eum deseruerunt, sed perpetuò comitantur, ornant & tuentur, ac demum in æterna deducunt tabernacula.* Hactenus ex S. *Chrysostomo.*

Romanarum *fabricarum vanitas.* Cernuntur hic *Romæ* quotidie, insanæ fabricarum moles à veteribus exstructarum; quas si quæras, non invenis; si inveneris non nisi cadavera semisepulta inspicis. Putabant ii, exstructiones æternùm duraturas se moliri: Verùm jam vix 1600 anni præteriere, cùm non nisi vestigia earum supersint. Moliebantur turres, quarum fastigia in cœlum transcenderent, sed vel confusione mentium impediti, vel morte præventi, vel bellorum tumultibus exagitati, quod intenderant, perficere nequierunt. Hoc pacto iniqua mortalium sors versat vicissitudinis rotam, ut nihil sit stabile, firmum & solidum. Quot grandia palatia, viridaria omni delitiarum genere exstructa videmus, quorum authores nescimus; & uti de possessione in possessiones diversissimas abeunt, ita quoque paulatim oblivione obliterantur omnia; ut ne quidem centum anni transeant, quin in alias & alias familias transplantatæ, villæ, palatia, cujusnam primò fuerint, memoriam perdant. Atque tales sunt similes Nembrodæis fabricatoribus, qui superbiæ œstro tumidi nominis gloriam caducis rerum moliminibus & oppidò exiguo tempore duraturis se consecuturos dum sperant, loco gloriæ æternæ felicitatis naufragium patiuntur. Discimus hæc omnia ex Salomone sapientissimo mortalium, dum vanitatem operum suorum exactiùs trutinat.

Eccl. c. II. v. 4, 5, 6, 8, 10, 11. *Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domus magnificas, & fabricas magnificentia incredibili, & plantavi vineas, feci hortos & pomaria & consevi ea cuncti generis arboribus; & extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem sylvam lignorum germinantium: coacervavi mihi argentum & aurum & substantias Regum & delicias filiorum hominum; & hanc putavi partem meam, si uterer labore meo. Et cùm me convertissem ad universa opera, quæ fecerunt manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi & nihil remanere sub sole.* Ut proinde huc respicere debeant ambitiosi gloriæ in vanis exstruendis ædificiis æmulatores, si æternæ gloriæ pondus obtinere voluerint, in ædificandis divino honori ecclesiis allaborent; in xenotrophiis erigendis, pauperum pupillorum recipiendorum usibus destinatis incumbant; collegia juventuti in omni virtutum bonarumque artium cultu exercitandæ erigant. Atque hæ sunt Turres non Nembrodææ, sed piarum mentium fabricæ, quarum fastigia ad cœlum usque pertingant, id est, quæ scalam præparent iis ad æternæ felicitatis apicem, ultra quam nihil amplius restat, quod desiderari queat. Sed jam institutum nostrum prosequamur.

Philo disertissimus Judæorum putat homines illos, qui ædificando *Turrim* celebrari se apud posteros cupiebant, typum & imaginem gessisse eorum, qui sua ipsi vitia publicant, & flagitiis nobilitari volunt, ut quemadmodum probi homines virtutibus & benefactis, sic ipsi non quibuslibet, sed inusitatis sceleribus ac maleficiis claritatem nominis famæque celebritatem assequantur. Tractans igitur Philo verba illa: *Faciamus nobis nomen, priusquam dispergamur;* ad hunc modum scribit: *O insignem impudentiam! Cùm enim deberetis vestras iniquitates tenebris abdere, & prætextum aliquem vestris maleficiis, si non verum, certè verisimilem quærere, ne vel in bonorum & prudentium virorum offensionem incurratis, vel ut effugiatis pœnas confessorum criminum; audetis vos in clarissima luce ostentare, contemptis hominum minis, & suppliciis divinitus infligendis? Quin etiam innumerabiles omni* Philo *Judæus.*

ævo

Cap.IX. *ævo nuntios ac testes flagitiorum vestrorum habere vultis, ut nemo nesciat vestrum nomen. At quale nomen tandem cupitis? Certè quale factis vestris convenit. Id verò innumeras continet vitiorum species, quas vobis posteri exprobrabunt. Inest enim vobis petulantia cum impudentia, contemptus cum violentia, cædes cum sævitia, cum immoderatis voluptatibus immensa concupiscentia, cum temeritate insolentia, cum calliditate malitia, cum mendaciis perjuria, denique cum iniquitate erga homines, etiam adversus* DEUM *impietas. Egregia verò gloriatio, captare celebritatem nominis ex iis, quæ celari, & sempiterno, si fieri posset, silentio obrui deberent. Sunt tamen etiam hodie, qui valde sibi talibus rebus placeant, putantes inde se præclaram apud homines existimationem acquirere. Sed hi quamvis improbissimi, ultricem tamen scelerum suorum* DEI *justitiam præsagientes & prævidentes dicunt,* Priusquam dissipemur. *Cur igitur peccatis, si vestra consilia & conatus dissipatum iri scitis? sed profectò exemplo horum hominum exposuit nobis Moses morem insipientium, qui etiam maximis pœnis non obscurè, sed manifestè impendentibus, nihilo magis ab injuriis & maleficiis sibi temperant. Omnino notissimæ sunt artes malæ, quas ferire solet divina ultio, & verò pessimi quoque cogitant* DEUM *non ignorare ipsorum maleficia, nec se illius posse animadversionem effugere. Alioquin unde sciebant illi se dissipandos esse? attamen dixerunt;* Priusquam dispergamur. *Profectò conscientia eos, qui malè agunt, intra pectus ipsum redarguit, & vel ipsos* DEI *contemptores stimulat, ut etiam inviti cogantur intelligere, humanas res divino consilio & ratione administrari, & esse justitiam quandam, quæ implacabiliter infensa malis hominibus, nullum eorum scelus impunitum atque inultum præteritura sit.* Sic *Philo.* Atque hæc sunt, quæ de mystica hujus argumenti significatione dicenda censuimus; quare jam calamum ad alia convertamus.

ATHA-

ATHANASII KIRCHERI è SOCIET. JESU

TURRIS BABEL,

LIBER SECUNDUS.

PRÆFATIO.

CUm post Arcam Noëmi, Turri Babylonica *in rebus humanis nil famosius, & commemoratione dignius peractum legamus, utpote in quo non tantum sacrarum literarum interpretes, sed & profani scriptores, Historici, Poëtæ, Oratoresque, tum antiquitate, tum doctrinæ excellentia celebres, summa cum laude, & admiratione ingenium suum exercuerint; certè & ego, stupore & admiratione, dum hæc paulò penitius expenderem, non semel impulsus, thema tam nobile, & gloriæ amplitudine confertum, calamo subigendum censui; & quamvis ambitiosa nominis gloria, & toti mundo dominandi immodicus ardor ad adeò insanæ molis fabricam primos hosce mortales, etiam cum omnipotentis* DEI *indignatione adegerit; quia tamen multi etiam viri omnigena rerum cognitione sublimes capere non possunt, quomodo in primævo posterioris mundi seculo, homines adhuc rudes, & idiotæ, & nullâ scientiarum artiumque peritiâ instructi, tanti moliminis opus, non dicam animo concipere, sed ne attentare quidem ausi sint. Hæc, inquam, me impulerunt, ut quoad liceret, quantumque angustæ mentis meæ capacitas permitteret, hoc argumentum, quàm minutissima expositione, tum ad veritatis rerum abstrusissimarum notitiam, tum ad curiosiorum ingeniorum oblectationem in lucem educerem.* *Curiositas argumenti.* *Contigit itaque, ut cum post quatuor circiter lustrorum curricula, thema hoc celeberrimum in publico consessu advenarum ex toto orbe Patrum Congregationis* VII. *Societatis* JESU, *in Romani Collegii Atheneo publica demonstratione exhibitum, non exiguo applausu, à nemine non exceptum fuerit, atque adeò plures unicè à me contenderent, ut id ad multorum utilitatem oblectationemque publicæ luci committerem. Quod uti tunc temporis à me multiplici occupationum varietate præpedito in executionem deduci non potuit, ita modò post* Arcæ Noëmicæ *sacram historiam, hoc argumentum stupendum de* Turri Babylonica, *à* Noëmi *filiis, nepotibus, pronepotibusque post diluvium exstructâ, optimo sanè jure, & quàm opportunissimè* Noëmicæ Arcæ *succenturiandum censui. Lector cœptis faveat.*

SECTIO I.

DE FABRICA TURRIS.

CAPUT I.

De primævorum hominum post ingressum in terram Sennaar *occupatione, & studiis.*

NOn est verisimile, filios *Noë* post primam ex *Oriente* in terram *Sennaar* motionem, statim consilium de *Turri*, & civitate extruenda agitasse, vel ipso sacro textu id testante, *Gen. cap.* XI. *vers.* 2.

ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם.

Cum proficiscerentur ex Oriente, *invenerunt campum in terra* Sennaar, *& habitaverunt ibi.* Ubi voces (*habitaverunt ibi*) longam in ea terra moram factam innuunt; & *Græca*, κατῴκησαν ἐκεῖ, id est, *& domibus exstructis habitaverunt ibi.* Et ratio Chronologica sat superque docet; si enim subitò *Turris* fabricam aggressi fuissent, tunc anno 132 ab ortu *Phaleg* usque ad confusionem linguarum, non nisi viginti circiter anni (posito, quod tot annis in *Turris* ædificatione laborârint) elapsi fuissent, quod uti maximum in sacra chronologia absurdum est, ita illud refutatione non eget; cùm jam uti suprà docuimus, omnium melioris notæ chronologorum, & interpretum consensu, linguarum confusio primò anno 275 post diluvium acciderit.

Mora & occupatio hominum in terra Sennaar.

Meritò itaque primò quæri potest: Quid 123 annorum spatio in terra *Sennaar* egerint? quibus rebus, scientiis, artibusque occupati fuerint? Et quamvis sacra scriptura de iis sileat, ratio tamen dictare videtur, ingentem horum hominum multitudinem toto illo tempore, à *Noë* omnium Duce, & Rege, magno ordine gubernatam fuisse. Quod ita ostendo.

Reverentia & veneratio Noemi quam ei exhibebant tanquam generis humani instauratori.

Noëmum cum filiis, cæterisque filiorum generationibus ex *Oriente*, ut in *primo libro* ostendimus, movisse, & directione suâ toti humano generi tunc simul congregato præsedisse, quem & omnes tanquam patrem unicum, ducem sapientissimum, & Imperatorem, tum longævitate vitæ, tum fortitudine animi, in superandis difficultatibus imperterritum summâ reverentiâ coluisse, & tantùm non adorasse, nulli dubium esse debet. Hic videns in infinitum penè filiorum suorum multitudinem, propagationisque fœcunditatem, nil aliud egit, quàm ut eos ad transmigrationem, & orbis terrarum inhabitationem faciendam summâ curâ & sollicitudine incitaret, ad præceptum Domini complendum, quod erat, de coloniis per universam terræ faciem deducendis, juxta illud: *Crescite & multiplicamini & replete terram.* Quæ *Josephus* fusiùs in suis de *Antiquitatibus Judaicis* describit.

Politicam vivendi rationem suos edocuit Noe.

Ut verò majori cum fructu transmigrationis negotium perageretur, vero haud absimile est, sapientissimum virum interim politicam quandam vivendi rationem familiarum capitibus præscripsisse, modumque in exteris, quas adituri essent, regionibus, ad populos suos gubernandos, juxta omnem justitię normam regulas dictasse. Quoniam verò progenies hominum quotidie in magnum exurgebat incremen-

tum,

Cap. I. *Sect.* I.

tum, ne alendæ tantæ multitudini hominum necessarius commeatus deficeret, & ut ad se contra injurias quoque aëris defendendos commodè habitarent, mox alios casis, domibus, tentoriisque extruendis deputasse, alios texendis vestibus, pellibus elaborandis; alios ad pecorum, pecudum, armentorumque, tantopere ad victum, vestitumque necessariorum curam destinatos fuisse; fœminis verò quemadmodum in *libro primo* hujus operis tradidimus, cura rerum huic sexui propriarum relicta. Sic factum est, ut *Noëmi* curâ & providentiâ, quamdiu cum iis perstitit, nihil innumerabilibus hominibus quà alendis, quà conservandis, non dicam rerum necessariarum, sed ne ad luxum quidem quicquam defuerit: quia verò ad hæc omnia exequenda, artes mechanicæ requirebantur, verisimile putem, eum metallicæ artis regulas, quomodo nimirum ex montium venis illa eruere, ignisque vi fundere, atque in omnis generis instrumenta cudere deberent, quomodo lapides in calcem redigere terrestriumque glebarum proprietatem ad lateres in fornacibus coquendos; medicas quoque herbarum vires, ad corporum infirmitatibus medendum aptas, edocuisse, vel inde patet, quod, *Diodoro* teste, *Babylonii* mox post 200, aut 300 annos à diluvio, adeò raræ magnificentiæ fabricas erexerint, ut in admirationem totam etiam posteritatem rapuerint, dum capere non potuerunt, quibus aut artibus, aut machinis primævi à diluvio homines adeò stupenda, & prodigiosæ vastitatis τεχνήματα, quemadmodum in sequentibus de *Turri*, de civitate, & muris, hortis pensilibus à *Semiramide Nini* uxore extructis, atque inter septem miracula computatis, describemus, peregerint. Nam uti ἀποδεικτικῶς paulò post ostendemus ea sanè talia fuerunt, ut omnem etiam nostratium temporum ævo, vel maximis monarchis, mundique potentatibus ad similia pertingendi spem elusisse videantur. Aureas autem statuas, quas *Semiramis* omnium prima in templo *Beli* erexit, quis non miretur? Quis enim aurum è fodinis tam citò eruere, præparare, nec non fusoria, & plastica arte in aureas statuas transformare, eam docuit? certè nullus alius, quàm *Noë*, prout ante diluvium, à Patriarchis edidicerat, & per filios suos nepotesque, quos ipse forsan etiam ex scientia ipsi à DEO infusâ, circa modum & rationem ejusmodi efficiendi, jam dudùm instruxerat, hi verò filiis, nepotibusque suis ad artem inter suos propagandam, pari industriâ communicarunt; hi postea uti viribus robusti, diuturniorisque vitæ, nec non ingenio præcellentes erant, ita quoque sive ambitionis studio, sive propagandi æterni nominis gloria instimulati, arti à *Noë* ipsis traditæ, novas insuper artes novis inventionibus auctas, mirum in modum promoverunt; & patet ex *Gen. cap.* XIV. ubi *Abraham* viventibus adhuc *Sem*, *Cham* & *Japheth*, dives auri, & argenti fuisse dicitur. Quid dicam de *Chamo*? qui in *Ægyptum* coloniam deducens, mox, uti in *tertio tomo Oedipi* declaravimus, pyramides illas, grandia miracula *Memphi* erexisse, nec non infinitâ auri copiâ, non uti pauperes Alchymistæ sibi somniant, lapidis philosophorum beneficio sed ex fodinis ibidem auro turgentibus, aureisque *Nili* arenis, extraxisse retulimus. Alius itaque Author horum omnium non fuit, quàm *Noë*, qui, quæ ante diluvium à patre suo *Lamech*, & avo suo *Mathusala*, *Adami* protoplasti traditione oretenus acceperat, is deinde post diluvium, & filiis & posteris communicaverit.

Oeconomiam suos edocuit Noë.

Artes mechanicas docuit Noë suos.

Calcis præparandæ, Metallorum eruendorum fundendorumque artem docuit Noe.

Magna priscorum in fabricis prodigiosis exstruendis industria & solertia.

Propagatio artium.

Auri abundantia istis primævis seculis.

CAPUT II.

Vtrum Noë Turris *ædificationi præsens fuerit: unà cum exhortatione* Nembrod *ad progeniem Chamæam ad incohandum concepti operis molimen.*

PLerique interpretes exiſtimant, eum operi à DEO, ob hominum ex ſtirpe *Chami* prodeuntium impietatem & ſuperbiam, ne improbo, & DEO OPT. MAX. inviſo tentamini annuere videretur, minimè præſentem fuiſſe; ſed *Nembrodi* moliminibus detectis, in viciniores partes *Meſopotamiæ*, cum progenie ſua *Semi*, & *Japhethi* ſeceſſiſſe, ne temerarii moliminis, quod Chamęa gens faceret, finem videret. Erat tunc temporis, *Chami* progenies unita ſimul, & inter cæteros *Nembrod*, nepos *Chami*, & ſextus *Chuſi* filius, giganteâ corporis ſtaturâ præ omnibus reliquis inſignis in ore omnium; erat enim mirâ facundiâ præditus, nec non vulpino calliditatis aſtu plenus, cui, ſive robur corporis, ſive ingenii perſpicacitatem, ſive denique ambitioſum dominandi animum ſpectes, ad ſumma audenda, nihil deerat: unde, uti faſtuoſo erat animo, ita nihil non agebat, quàm ut concepti moliminis ſpecimen exhibendo progeniem ſuam à tranſmigrationis jam cœptæ negotio, contra *Noëmi* mentem retardaret. Sed antequam ad inſtitutum propoſitæ nobis *Turris* procedamus, primò verba ſacri textus proferamus; ex hiſce enim facilè *Nembrodi* intentionem intelligemus: verba ſequuntur: *Gen. cap.* XI. *verſ.* 3, 4.

Dotes naturales quibus Nembrod *inſtructus erat.*

ויאמרו איש אל־רעהו הבה נלבנה לבנים
ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן
והחמר יהה להם לחמר: ויאמרו הבה נבנה־
לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה־לנו
שם פן־נפוץ על פני כל הארץ.

id eſt, *Et dixerunt alter ad proximum ſuum; venite faciamus lateres, & coquamus eos igne; habueruntque lateres pro ſaxis, & bitumen pro cemento* (aliæ lectiones habent, *pro luto*) *& dixerunt; venite faciamus nobis civitatem, & turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum, & faciamus nobis nomen, antequam dividamur in univerſas terras.* Ex hiſce verbis colligimus, unum alterum ad grande quoddam moliminis ſpecimen monſtrandum ſollicitaſſe, quod ſine capite præſtare non poterant, utique ipſo *Nembrod*, qui aſtutia ſua, & ſimul à natura ſibi inſita facundia, non dicam inſtimulabat, ſed & eos miris verborum illiciis veluti faſcinabat; juxta illud *Gen.* X. *verſ.* 8, 10.

Sollicitatio Nembrod *ad Turris fabricam.*

וכוש ילד את־נמרד הוא החל להיות גביר
בארץ: ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך
וכלנה בערץ שנער.

Et Chus genuit Nembrod, *ipſe cœpit eſſe potens in terra* (vel ut græca lectio habet; *ipſe famoſus gigas in terra*) *& initium regni ejus* Babel, *&* Arach, *&* Chalne *in terra* Sennaar. His igitur armis inſtructus, hocce tenore verborum eos ad *Turris*, civitatiſque exſtructionem, Chamææ, & Chuſiæ paternæ familiæ filios cæteroſque familiæ nepotes, à cæteris familiis *Semi* & *Japhethi* jam dudum ſeparatos, pro ſumma, quâ pollebat authoritate in omnes, allocutum, haud inveriſimile cenſere debemus: & quamvis hæc in ſacris elogiis non habeantur, *Joſephi* tamen teſtimonio, exhortationem ad ſuos factam, planè ad credendum inducimur eo fere modo, quo licet ἀνθρωποπαθῶς conjectare, peractam. Exhortatio ſequitur.

Nem-

Cap. II.

Sect. I.

Nembrodi ad *Turrim* civitatemque inchoandam exhortatio, ad progeniei suæ proceres peracta.

Novistis, ni fallor, nobile, & renascentis mundi generosæ familiæ semen, nos à progenitore nostro Noë, *Principes super universas terrarum semitas in divisione tribuum, constitutos fuisse; ut quam quisque Regionem primò reperiret, eandem suo subjugaret imperio. Cum itaque ex orientali plaga in submontanam* Ararat *longè lateque exporrectam planitiem, unius ferè seculi decursu, unanimiter viventes, tandem ex Orientali dictæ regionis campo, longis terrarum ambagibus, in hanc, quam videtis terram appulerimus; & jam ob incredibilem humani generis propagationem, quam videtis, in tantum quotidie incrementum assurgere, ut fieri vix possit, nos ob angustos regionis limites, ampliùs consistere, atque unà vivere posse; ego de mea persona à vobis concepta existimatione impulsus, in hoc nobilissimo cœtu parentum, cognatorumque, quos veluti principes, & orbis terrarum hæredes, quam submississimo voluntatis obsequio revereor, suspicio, & venerabundus adoro, consilium, mentemque meam hodierna die vobis manifestandam censui. Magna res, & vehementer ardua agitatur, ut proinde matura deliberatione negotium, quod alioquin non nisi in summum familiæ nostræ præjudicium cedere posset, discutiendum censeam.*

Exhortatio Nembrod de Turri extruenda.

Nostis, omnium nostrum parentem Noëmum *consilia agitare, nostris institutis oppidò contraria, & proinde nil non agit, quàm ut nos immenso numero auctos, hinc ad gentium hoc loco congregatarum transmigrationem urgeat, sollicitet, & omnibus adhibitis machinis ad voluntatis suæ executionem violenter instimulet; & jam actu filiorum suorum* Semi, & Japhethi *progeniem à nostra Chamæa stirpe, veluti maledictâ, nescio, quo frivolo incitamento separare non sit verecundatus; nosque pari pacto ad transmigrationem ordiendam, imò quod intolerandum mihi videtur, armorum minis ad executionem cogere non cesset, ut proinde ejus violentæ voluntati obsequi, meritò nefas duxerim. Agedum itaque stirps Chamæa, sapientiâ, nec non viribus, & numero validissima, ne vos senis pedicis irretiri permittatis; ne vos verborum, quibus vestros animos emollire tentat, lenocinium terreat. Quis enim novit, in quamnam regionem orbis terrarum nobis adhuc incognitam, neque ab ullo mortalium habitatam, nos sit ablegaturus? demens profectò foret, qui, quò eundum, non priùs prudenti deliberatione expenderit. Non itaque acquiescamus monitis. In terra, in quam fortuna rerum arbitra nos constituit, persistamus. Videte, & considerate hanc, quâ modò fruimini,* Sennaar *regionem; intueamini summam rerum in victum vobis necessariarum ubertatem; aspicite locorum amœnitatem, fluminum fœcundo affluxu campos irrigantium frequentiam; hoc beatæ felicitatis solum possideamus, nomenque nostrum celebremus, antequam cum propaginis nostræ stirpe, (sic exigente inevitabilis necessitatis lege) ab invicem separemur. Verùm enim verò, cum plurimos ex vobis, præterlapsi diluvii metu perculsos viderem, ne in hac vasta planitie, alius successu temporis cataclysmus cum interitu omnium subsequi possit; ecce ego dux vester ab hac concepti periculi formidine vos prorsus liberos, & immunes fore, dummodo meum consilium non detrectaveritis, pronuncio. Verùm quibusnam mediis nosse forsan desideraretis? Attendite, modum hisce vobis præscribo. Civitatem non amplam duntaxat, sed & splendore, & magnificentiâ spectatissimam, unà cum immensæ* Turris *vastitate, cujus culmen pertingat ad cœlum ædificemus; siquidem in hac, si quandoque inundationum procellæ regionem hanc invaserint, in* Turri *hac, tanquam salutis nostræ portu, vitam tueamur. Et quoniam ad molem tantæ vastitatis extruendam, nobis materia nullibi deest, felici sidere adoriamur opus. Ecce quanta bituminis loco cæmenti sit copia? quanta cretæ, argillæ, glebæque terrestris opti-*

Contra Noëmi decreta suos concitat.

Salianus. Cornelius Torniellus. Pererius *hoc loco* Gen. XI.

Cap. II. Sect. I.

optimæ affluentia? quanta ex constipatis sylvarum arboribus, lignorum quantitas? Accedit fluminum rivorumque frequentia; nec desunt, in tanto numero mortalium, qui in hoc insolito, novo, & inviso hucusque theatro ordiendo, operam suam conferant. Eja, agite, eruamus cretæ argillæque copiam, coquamus lateres igne valido, fodiamus, jaciamusque fundamenta juxta prototypon hujus à me jam dudum conceptum, omnium & singularum partium operis conficiendi proportiones exponens. Agedum, non otiemur; accingamus nos operi; & ne dubitetis, futurum, quin id ad immortalem nominis nostri gloriam, & honorem sit redundaturum. Fodiant alii argillam, alii bitumen colligant, comportent lignorum fasces alii, alii fornaces ad lateres coquendos, aptas instruant, instrumenta utensilia alii ad laborandum idonea cudant, jumentorum multitudo præsto sit, & incipiamus; ferveat opus, & summâ curâ & diligentiâ observetis ea, quæ ego meis architectis, & ipsi vobis facienda, commendaverint. Hæc Nembrod.

Hisce, & similibus hortationibus corda populorum sollicitabat. Quid plura? facilè quod volebat, imperitæ multitudini persuadebat, quæ communi quodam impetu & concursu, uti fieri vulgò assolet, ipsum secuta, cœperunt ferè omnes certatim, non tamen confusè, sed distributis officiis pro diversarum artium peritiâ, quâ imbuebantur, operari, & civitatem, *Turrim*que ædificare. Veruntamen ne quicquam ex meo sensu hîc adduxisse videar, adducam verba Josephi lib. I. Ant. apud *Torniellum*, ubi sic dicit:

Josephus l. 1. Ant.

Cæterùm, inquit, *quia certum est, prædictam linguarum divisionem tunc esse factam, quando filii* Noë *civitatem*, Turrim*que ædificabant, ut ex sacro textu paulò inferiùs adducendo palam fiet. Videndum hîc priùs est quanam occasione, & quo potissimùm auctore, hujusmodi ædificia extrui cœperint; fuit autem, ut arbitror hujus ædificationis occasio talis. Accidit præter hæc circiter tempora, ut nescio, quo spiritu ducti, aut impulsi, qui tunc vivebant homines,* Arphaxadi *exemplum secuti, qui jam ante annos plusquàm* 170. *trajecto* Tygri *flumine, cum universa progenie suâ in* Chaldæam *descenderat, ipsi quoque pariter conglobati proficiscerentur de* Oriente, *ut expressè traditur* Genes. cap. XI. vers. 2. *id est, non de* Armenia, *in cujus uno ex montibus* Arca *consederat, quia respectu* Babyloniæ Armenia *Aquilonaris est, non Orientalis, quemadmodum in Geographorum Tabulis conspicimus. Sed de partibus* Babyloniæ *Orientalibus, ad quas primò eos de* Armenia *migrasse oportet. Cum itaque communi passu & consensu de prædictis regionibus fortè nimiùm montuosis ac minùs frugiferis, Occidentem versus venirent ut terras magis feraces, commodioresque sibi quærerent, aliquantulum ad Meridiem flectentes, invenerunt campum, seu planitiem quandam admodum spatiosam, quæ postea* Sennaar, *mox* Babylonia *est appellata. Hîc cùm aliquantisper consedissent, urgebat, ut arbitror,* Noë *filios ac posteros jam valdè admodum multiplicatos, & auctos, ut ad terras jam singulis divisas, & assignatas properarent, cùmque putabat, valdè id fore gratum* DEO, *qui ipsis usque ab initio renovati Orbis denuò dixerat:* Crescite, & multiplicamini, & replete terram: &c. *tum etiam, quia id multò utilius, & ad victum præsertim commodius cunctis futurum sperabat, ac denique, quoniam verebatur, ne si diutiùs simul morarentur, graviora indies inter ipsos dissidia, jurgiave orirentur. Verùm huic tam sanctæ providæque paternæ mentis intentioni, sicuti & aliis bonis actibus, hostis humani generis, quantum poterat, obstare nitebatur, inprimis, ut creditur, mediante* Nembrod *filio* Chus, *filii* Cham, *qui cum cæteros animi, corporisque viribus antecellere videretur (erat enim maximus, & valdè famosus gigas, ut habetur in textu* LXX *Interpretum* Genes. cap. X.) *aliis quoque omnibus imperare admodum exoptabat,*

Intentio Noë de sollicitatione ad transmigrandum facta.

quod

Cap. II. *quod ut faciliùs ac commodiùs assequeretur, cunctos simul retinere moliebatur; & quia fortassis non audebat aperte communi omnium, qui tunc in humanis erant, sententiæ adversari, ac* Noëmo *omnium parenti contradicere, populis callidè suadere non cessabat, ut, priusquàm ab invicem discederent, memorandum aliquod suæ potentiæ, ac generositatis monumentum posteris derelinquerent, eisque laudes ac nomina ipsorum per cuncta sæcula celebrandi occasionem præberent. Videns autem hæc placere populis, & advertens in ea planitie terram non lapideam esse, sed satis argillosam, ac tenacem, lateribusque conficiendis aptam, & præterea abundare puteis, bitumen largè proferentibus, ex tam promptâ ædificandi materiâ, occasioneque desumptâ, hortabatur omnes, ut unanimiter magnam quandam civitatem extruerent, quæ veluti aliarum omnium mox in aliis regionibus ædificandarum caput, exemplarque esset, & ad munimen decoremque, in ea* turres *erigerent, unamque præ cæteris excitarent tantâ crassitudine; quæ ad cœlum attolli posse videretur, vel eluvionis perfugium, vel conveniendi monumentum.*

Versutia Nembrod *in populo retinendo.* *Hæc verò tam grandia ædificia versutus* Nimbrod *proponebat, specie quidem ipsorum gloriæ, ac magnificentiæ consulere simulans, revera autem, ut propositum consiliaque sua perficeret, nimirum, ut multitudinem diurnis hujusmodi operibus, simul occupatam unitamque detineret, & discessionem ad alias longiores præsertim regiones procrastinaret, vel etiam prorsus impediret; prævidebat enim eos postmodum commoda, & securitatem tam amplæ, ac magnificæ civitatis ab ipsismet tot tantisque laboribus ædificatæ non facilè deserturos. Quare vehementiùs cœpit cunctos tum per se, tum per suæ intentionis sectatores ad opus aggrediendum incitare.*

Displicuit autem hoc Domino, qui superbis ipsorum conatibus obsistere non distulit, sed cognitâ eorum obstinatione, & pertinaciâ illicò confusis mirabiliter ædificantium sermonibus, ita ut se invicem intelligere non possent, eos tandem ab operibus cessare, atque ad terras singulis familiis assignatas discedere coëgit. Turris *autem inchoata ob linguarum confusionem* Bel *primùm, deinde* Babylon *cum reliqua civitate, & ejus ditione est appellata.* Et hoc est, quod breviter legimus Gen. cap. XI. his verbis: *Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de* Oriente, *invenerunt campum in terra* Sennaar, *& habitaverunt in eo dixitque alter ad proximum suum; venite faciamus lateres, & coquamus eos igni, habueruntque lateres pro saxis, & bitumen pro cæmento, & dixerunt: venite, faciamus nobis civitatem, &* Turrim, *cujus culmen pertingat ad cœlum, & celebremus nomen nostrum, antequam dividamur in universas terras. Descendit autem Dominus, ut videret civitatem & &* Turrim, *quam ædificabant filii* Adam, *& dixit: Ecce unus est populus & unum labium omnibus, cœperuntque hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex loco illo in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem. Et idcircò vocatum est nomen ejus* Babel, *quia ibi confusum est labium universæ terræ, & inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum.* Sect. I. Gen. XI.

Hucusque sacer textus, qui tametsi, quisnam dictæ civitatis ac *Turris* ædificandæ primarius Auctor fuerit, hîc non commemoret, attamen quod fuerit *Nembrod*, aliquatenùs colligi posse videtur ex *Gen. cap.* X. *vers.* 8. ubi de ipso verba faciens ait: *Ipse cœpit esse potens in terra*, & post pauca: *fuit autem principium regni ejus* Babylon. Et idem sentiunt *S. Augustin. libro* 16. *de Civit.* DEI, *cap.* IV. & communiter Doctores, secuti *Josephum*, qui id perspicuis verbis asserit, primo Antiq. cap. 5. hanc eandem historiam ita describens: *Tres verò* Noë *filii,* Semas, Joseph. l. 1. Antiq.

Cap. II. Semas, Japhethus, & Chamas, *centum annis ante diluvium nati, primi relictis montibus planitiem habitare cœperunt, & aliis, recenti etiam tum cladis memoriâ, pavidis nec audentibus à celsioribus locis descendere, idem faciendi auctores, & exemplum fuère; campos quam primùm colere sunt aggressi, nomen est* Sennaar. *Cæterùm* DEO *jubente (subaudi, ministerio* Noë *omnium, qui tum supererant, parentis) ut propagandi, multiplicandique generis gratiâ, colonias deducerent, ne inter se discordias exercerent, sed multam terram colendo, frugum copiâ fruerentur; homines rudes non paruerunt, quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti; cùm etiam florerent juventutis multitudine,* DEUS *rursum de colonia deducenda admonebat; illi verò non putantes se ipsius benignitate, præsentibus commodis perfrui, illamque felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto ejus non fuerunt obedientes, & quod pejus erat, consilium de Coloniis, non favorem Numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo faciliùs dispersi, possent opprimi.* Nembrod divinitatem affectat. *Ad superbiam autem,* DEIque *contemptum excitabant eos* Nabrodes, *nepos* Chamæ *filii* Noë, *vir audax, & manu promptus, docens non* DEO, *sed propriæ virtuti, præsentem felicitatem eos debere, atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat, ratus fore, ut homines ad se deficerent à* DEO, *si se illis ducem præberet, opem suam offerens, contra novum aliud diluvium intentantem;* Turrim *enim se exædificaturum excelsiorem, quàm quò aqua ascendere posset, & insuper majorum suorum interitum ulturum.* Sect. I. *Vulgus autem facilè* Nabrodis *placitis obtemperabat, ignavum ratus* DEO *cedere, atque ita structuram* Turris *occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad diligentiam reliquum facientes. Cùmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus, super quàm sperasset aliquis: crassitudo autem erat tanta, ut proceritatem obscuraret; struebant autem lateribus coctis ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum vesaniam videns* DEUS, *delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerant, sed dissidium inter eos immisit, linguis eorum variatis, ita ut ob diversitatem sermonis mutuò non se intelligerent. Locus verò* Turris *nunc* Babylon *vocatur propter confusam linguam, quæ priùs omnibus ex æquo clara fuerat; nam* Hebræi *confusionem nominant* Babel. *De* Turri *autem hac, deque linguis hominum mutatis meminit &* Sibylla *his verbis*: Cum universi homines uno eloquio uterentur, *Turrim* ædificarunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri; Dii verò procellis immissis *Turrim* subverterunt, & suam cuique linguam dederunt, quæ reipsa fuit, ut urbs ea *Babylonis* vocabulum acceperit. Sibylla *de confusione linguarum.* *De loco autem, qui* Sennaar *in* Babylonia *nominatur, meminit* Heshiæus *hoc modo.* "Ajunt Sacerdotes cladis ejus superstites *Engelii Jovis* sacra ferentes, in *Sennaar Babyloniæ* pervenisse. Hucusque" *Josephus.*

CAPUT III.

De altitudine Turris *diversæ opiniones.*

Cap. III. MUlti varia sentiunt de altitudine hujus *Turris*, cùm quàm alta illa fuerit, *Moses* non determinet, sed solùm dicat, illos eam ad cœlum erigere voluisse; sed sensum horum verborum exploremus. Hebræus textus ait:

ויאמרו הבה נבנה־לנו־עיר ומגדל וראשו בשמים׃

Et dixerunt; venite, fabricemus nobis civitatem

Cap. III. *tatem & Turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum*, vel ut ad literam exponamus: *ut caput ejus ſit in cœlo.* Cui reſpondet græca lectio: *δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ.* Chaldæa habet: ורישיה מטי עד צית שמיא. Id eſt, Turrim, *cujus caput extendatur ad apicem cœli.* Verùm ut hæc exactiùs enucleentur, primò aliorum, deinde & noſtram opinionem ſubjungemus. Quantum itaque *Turris* alta eſſe potuerit tunc temporis, quando ab opere per confuſionem linguarum, ceſſatum fuit, ſcire, uti paulò antè dixi, non poſſumus, quoniam neque ſcriptura ſacra, neque *Joſephus*, aliuſve probatus Autor id aſſeveranter affirmare auſus eſt; nam licet *B. Hieron. ſub finem libri* 5. *commentariorum* ſuorum *in Iſaiam* tradat, à quibuſdam dici, eam in altitudine 4000 paſſuum tenuiſſe. Idem tamen paulò poſt ſubjungit: *Quæ de dicta* Turri *perhibentur, penè incredibilia videri. Herodotus* quoque ab eodem ſancto Doctore citatus, tametſi *libro primo*, aliquantò ante finem, deſcribens templum *Jovis Beli*, dicat, in eo fuiſſe *turrim* ſolidam altitudine ſimul, & craſſitudine ſtadii, cui alia rurſùs impoſita *turris*, & huic ſubinde alia ad octavam uſque, non tamen aliarum altitudines expreſſit; unde ſi (ut ibidem ſupponere videtur) æqualis ſingulæ erant altitudinis, certè verticem ſupremæ non 4000, ſed mille duntaxat paſſus altam fuiſſe, neceſſe eſt; ſiquidem ſtadium octava milliarii pars eſſe dicitur. Verum utrum *Turris* ab *Herodoto* deſcripta eadem fuerit cum *Turri Nembrod* in ſequentibus decidetur. Opinio autem eorum, qui putarunt *Turrim Babel* habuiſſe 4000 millia paſſuum altitudinis, videtur ex præadductis *Joſephi* verbis deducta, ubi de *Nabrode* ait, quod *Turrim* ſe ædificaturum jactabat excelſiorem, quàm quò aquæ diluvii aſcendere poſſent. Cum enim conſtet diluvii aquas quindecim cubitis montium cacumina ſuperaſſe; & *Plinius lib.* 5. *cap.* 22. dicat, reperiri montes 4000 paſſuum perpendiculariter altos, putaverunt ipſum *Nembrod* voluiſſe quidem attollere *Turrim* ad 5000 paſſus, ubi eò ventum eſt, ut jam deeſſent tantummodò mille paſſus altitudinis, opus fuiſſe impeditum. Veruntamen hoc probandum erat, quod ſcilicet tunc, & non multò priùs ædificatio fuerit intermiſſa. Relinquamus igitur ea, quæ ſcribi nullo modo poſſunt, & ad alia properemus. Sect. I.

D. Hieron. l. 5. Comm. in Iſaiam.

Herodotus.

Ex hujus tam excelſæ *Turris* ædificatione, atque item ex memorata linguarum diviſione, perhibent occaſionem arripuiſſe Poëtas, Ethnicoſque ſcriptores, fingendi duas illas fabulas, quarum meminit *Philo Hebræorum* diſertiſſimus *in exordio libri de Confuſione Linguarum*: alteram de gigantibus celeberrimam, quos ferunt, montes montibus ſuperimpoſuiſſe, ut bellum diis inferrent, ſed ab ipſis fulmine dejectos: alteram de animalibus irrationalibus, quæ ajunt olim unà cunctis communi voce inter ſe de rebus ſuis, ut ſolent homines, agere conſueviſſe. Verùm quia ſemel perpetuam juventutem à diis expetere auſa ſunt, ab eiſdem confuſione vocum, poſtea eſſe punitos. Sed de Poëtis, non eſt, quod mirari debeamus, quandoquidem notum eſt, eos ex profeſſo, fabulandi occaſiones undequaque venari, nec dedignari communiter pro fabulatoribus haberi; quippe qui largam admodum in hoc genere licentiam, jam dudum ſibi uſurpaverint, juxta vulgatum illud Horatii ferè in initio Artis Poëticæ.

Fabularum origo ex hac Turri prodiit.

——— Pictoribus atque Poëtis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Illud magis mirandum ac deplorandum eſt, quorundam hominum impiorum quanta fuerit audacia, ac temeritas,

Cap.III. meritas, ut refert *Philo*, uti ſuprà, auſi ſunt hiſtoriam ſacram calumniari, quod fabellas contineat prædictis ſimiles, fabellas, inquam, appellare non ſunt veriti, dictæ *Turris* ædificationem, & linguarum diviſionem putantes, utrumque fabuloſum eſse, & falſum; ſtultiſſima namque ipſis viſa eſt cogitatio *Turris* ſtruendæ, cujus culmen ad cœlum pertingeret, nec minùs impoſſibilis, quàm prædicta montium ſuperimpoſitio; ſed & linguarum varietatem ſemper extitiſſe, perperam exiſtimantes, illud quoque in erroris ſui argumentum aſsumunt, incredibile videri (ſi una tantùm fuiſset hominum locutio) potuiſse illos ſic derepente proprii idiomatis obliviſci, & illicò novis atque inauditis vocabulis inter nos explicare conceptus, & præterea non valebant capere, quomodo confuſio illa linguarum in pœnam ſimul, & remedium peccati inducta fuerit; non in pœnam, quia naturale eſse putabant, diverſos homines diverſis uti idiomatibus, non in remedium iniquitatum, cùm nihilominùs etiam poſt diviſas linguas, viderent infinita propemodùm ſcelera extitiſſe, & non unitatem linguæ, ſed propenſionem iniquorum hominum in malum, malorum cauſam eſse, quandoquidem etiam linguâ mutilari, nutibus, aſpectibus, aliiſque corporis motibus, non minùs, quàm verbis improbitatem cordis proferre norunt. Et linguæ unitas potiùs ad plura bona utilis eſse videtur, nimirum ad commercia exercenda, ad ſcientias edocendas, ad ſocietates ſtabiliendas, amicitiaſque conciliandas, & his ſimilia.

Reſponſio ad objecta. Verùm ad hæc non operoſum eſt reſpondere. Nam quis non videt, admodum differre, quæ narrantur à *Moyſe*, ab his, quæ fabulatores confixere? Etenim montes ſuperimponere montibus, & inde cum ſuperis dimicare perſpicuè patet, naturaliter ab hominibus fieri nullo modo poſſe; *Turrim* verò altiſſimam exſtruere, facultatem non excedit humanam. Et quidem ſtultiſſimum eſt, fateor, per hujuſmodi altitudines ad cœlum poſſe conſcendi, quod gigantes intendiſſe feruntur. Sect. I.

Atque non eo conſilio docet ſcriptura, ædificatam eſſe *Turrim Babel*, impoſuit fortaſſe calumniatoribus, quod dicitur Gen. cap. XI. verſ. 4. *cujus culmen pertingat ad cœlum.* Sed hoc hyperbolicè dictum, omnes ſacri fatentur expoſitores. Quid igitur vaſtiſſimo illo ædificio prætendebant? Quid aliud, niſi humanam gloriam, & nomen æternum, ut ibidem tangitur illis verbis. *Et celebremus nomen noſtrum.* Quamvis fortaſse etiam aliqui rudiores verè *Turrim* ad cœlum erigi poſse putarent, aut ſaltem poſse in ſummitate illius *Turris*, à diluvio, ſi deinceps contingeret, ſeipſos præſervare, præſertim cum ſcirent, diluvii aquas quindecim tantùm cubitis montium vertices exceſſiſse. Quantum verò differat hiſtoria confuſionis humanæ loquelæ, ab ea, quam in brutis contigiſse fabulantur, vel ex hoc dignoſci poteſt, quod loqui hominibus naturale eſt, brutis autem nequaquam; quare manifeſtum eſt, fabuloſum eſse, quod de brutorum locutione finxerunt; veriſſimum verò, quod de uno hominum idiomate, divinitus poſteà variato, ſacra teſtantur eloquia. *Solutio alterius objectionis.*

Porrò diviſionem linguarum non ſemper extitiſſe adverſus *Philaſtrium* oſtendemus. Nunc illud tantùm aſſerimus, de fide certiſſimum eſſe veriſſimumque, ante ſtructuram *Turris Babel*, unam duntaxat omnibus communem fuiſſe loquelam, non plures. Quis enim credat, populum unum qui ab uno homine etiam tum vivente deſcenderat, ſimulque verè hactenus habitaverat, diverſa habuiſſe idiomata? Quod ſi dixeris; quomodo igitur potuit

Cap. III. tuit tam citò, atque adeò multipliciter variari? Respondeo, non ex causis naturalibus subitam illam accidisse varietatem, sed omnipotentis DEI voluntate, cui nihil esse difficile, nedum impossibile, nemo sanæ mentis est, qui ignoret. Deinde concedimus, linguæ unitatem hominibus sæpenumero esse utilissimam; contrà verò diversitatem, ad multa incommodissimam. Veruntamen illud quoque certum est, in memorato casu fuisse appositissimum humanæ transgressionis remedium, nullumque aliud importunius adinveniri potuisse.

Quis enim nescit, multitudini in malum, aliquod unanimiter conspiranti, quantum obesse possit, idiomatis unitas? quippe qui ad flagitium perpetrandum non mediocriter incitare valeat; meritò igitur illis hominibus, qui *Turrim* civitatemque ædificare volebant, & in ea simul habitare, cæterasque terrarum regiones incultas relinquere, quod omnimodò erat bono publico, divinæque dispositioni contrarium; meritò inquam, eos Dominus confusione linguarum inter se divisit, atque inde ad alias terras seorsum inhabitandas, adegit. Itaque si rectâ mente supradicta pensemus, & circumstantias temporis, loci, atque intentionis illorum hominum accuratè perpendamus, procul dubio etiam sepositâ sacræ narrationis auctoritate, necessarium erit, fateri, divisionem, multiplicationemque humanorum idiomatum, non esse fabulosam, sed verè, atque indubitanter divino consilio esse factam, & justè in pœnam superbiæ, impietatisque DEO prohibente, ædificare volentium, inflictam, nec non iniquam illorum intentionem, toti humano generi, atque orbi terrarum perniciosam, convenienter tali remedio fuisse impeditam. Et hæc adversus eos, qui præ impietate scripturas sacras facilè respuunt, breviter sint dicta.

Sed ut ad propositum nobis argumentum redeamus. *Sect.* I. Certè eos, quod cogitaverant, in executionem duci posse, credidisse, *Philo in libello de confusione linguarum* commemorat, ubi & ethnicorum sapientum calumniam quandam adversus hanc historiam *Moysis* refutat. *Quibus*, inquit, *majorum nostrorum instituta displicent; homines impii, & tantùm ad justas leges accusandas diserti, arreptis impietatis ansis historiam hanc* Mosis *de ædificatione* Turris *cavillantur, nosque derident. Etiamnum, inquiunt, extollitis præcepta vestra, ut veritatis regulas? Ecce sacri, quos vocatis, libri fabulas continent, quales vos aliis referentibus irridere soletis. Alii de iisdem verbis sacri textus: Ecce unus populus est,* « *& unum est labium, cœperuntque hoc fa-* « *cere, nec desistent à cogitationibus suis, do-* « *nec eas opere compleant: eos verò id se posse,* « *quod animo designaverunt, credidisse, ostendunt.* Omnes ferè *Chaldæorum*, *Arabum*, & *Hebræorum* commentarii hoc ipsum asserunt. *Ralbag* super hæc verba.

Philo l. de confus. ling. refutat calumniam Ethnicorum.

נבנה לנו ארת העיר ומגדל וראשו בשמים·

Ædificemus nobis civitatem, & Turrim, *cujus caput pertingat ad cœlum*: asserit, primævos illos homines curiositate quadam ductos, ut quidnam corporis *Sol* & *Luna*, ex quibus diluvium processisse putabant, essent, videre oculis, & coram pellustrare possent. *Rambam* hoc loco ait, *Chami* stirpem impiam cum Astrologiæ esset dedita, astraque, ac sidera continuò contemplata, regni cœlestis decorem miraretur, vehementi quodam dispositionis istius regni cognoscendæ desiderio exarsisse; idem *Rambam in More Nebuchim*, ait; *Adam* ex *Luna* prodiisse in hanc terram, allatis secum insolitis fructibus, & aurearum arborum ramis; atque hanc sive fabulam, sive opinionem, certè *Sabæorum* traditionem fuisse constat. Unde fœdere inito, unus ad alterum clamârit: *Venite, faciamus nobis civitatem, &* Turrim, *cujus*

Rambam *hoc loco.*

Rambam in More Nebuchim.

 culmen

Cap. III. *culmen pertingat ad cœlum*; videamus, inquiunt, quæ ibi rerum ſit diſpoſitio, quæ leges, quæ gubernandi ratio: videamus ſi modus ſit fatales illorum corporum influxus ſuperandi, & celebremus hoc facinore omnibus ſeculis memorando nomen noſtrum apud poſteros; operemur dum unitâ multitudine populi infinitâ id poſſumus, ne forte diſperſi protinùs vires quoque ad id præſtandum deficiant. Unde fabulam illam poſtmodum de gigantibus ortam exiſtimamus, juxta Ovid.

Affectaſſe ferunt regnum cœleſte gigantes,
Altaque congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes,
Tunc pater omnipotens miſſo perfregit olympum
Fulmine, & excuſſit ſubjectum Pelion Oſſæ.

E quibus quidem hucuſque allegatis clarè patet, ſtolidam gentem, ut citati authores volunt, ſive temeritate, ſeu impietate quadam impulſam, hanc prodigioſam molem verè affectaſſe.

Utrum autem hujuſmodi fabricâ, ullâ naturali potentiâ fieri potuerit, qualem ipſi prætendebant, mathematico ratiocinio demonſtrare aggredimur, præſertim cùm de hac ipſa quæſtione jam dudum à diverſis conſulti, publico id problemate nos demonſtraturos eſse receperimus. Verùm ut cum ordine, & ſine confuſione rerum in opere confuſionis procedamus, primò, ubinam locus *Turris* fuerit, & ſi in cœlum illam exaltare volebant, quanta debuerit eſse illa *Turris*, quot operæ potuerint in extructione *Turris* occupati fuiſſe, quanta debuerit eſſe materia, quantum temporis in ejuſdem conſummatione inſumendum erat; concludemus tandem hoc opus tantum abeſſe, ut ab ulla naturali potentia fieri potuerit, ut potiùs vel ipſius naturæ dæmonumque viribus repugnaſſe, omnes ſenſatæ mentis viri credere debeant. Sect. I.

In præcedentibus formam *Turris Babel* à *Nembrod* extructæ, quam nobis tum propria conjectura, & imaginatio, tum authorum aliorum authoritas præſcribere potuit, exhibuimus. Reſtat modò, ut, ſi *Turrim* ad *Lunæ* fornicem exaltare volebant, quamnam ejus formam, quantam ejùs altitudinem, latitudinemque eſſe oportuerit, demonſtremus.

DEMONSTRATIO

De Turris *ad* Lunæ *Cœlum exaltandæ, ἀδυναμία, ſive impoſſibilitate.*

Quomodo transmigratio ex Oriente in Occidentem facta intelligi debeat.

Ex *Oriente* igitur profecti dicuntur, hoc eſt, ex orientali plaga montis *Ararat*, ubi magna hoc loco authorum contentio, uti in præcedentibus dictum fuit, dum non capiunt, quomodo ex *Oriente* venerint, cum mons *Ararat*, ſive *Armenia*, ubi priùs ſubſtiterant, multiplicati populi, non orientalis, ſed borealis ſit *Babyloni*; nos è geographica diſciplina rem iteratis nonnullis ſupradictis, ita explicamus. Cum mons *Ararat*, uti ex chorographia ſuprà adducta patet, ex occaſu in ortum, ut hîc apparet, longo terrarum tractu, aliis ſubinde montibus concatenatus excurrat, homines cùm ab occaſu jugis montium impediti exitum quærerent nec invenirent, ſecundum vallium decurſum orientalem caſtrametatos fuiſſe, magnis tandem gyris & ambagibus peractis in exitu orientali montium in occaſum flectentes, tandem in planitiem infra montem inciderunt, ibidemque, uti in præcedentibus docuimus, ad plurimos annos habitaverint, in ea nimirum Regione, quæ poſteà, *Media*, & *Perſia*, *Parthia*, & *Bactria* dicta fuit; & deinde ad tranſmigrationem gentium inchoandam, ex hac regione orientali in hanc planitiem appulſi, campum hunc *Sennaar* duobus maximis *Aſiæ* flumini-

 minibus, *Tigri, & Euphrate* irriguum, *Turri* ædificandæ aptiſſimum locum invenerunt. Loco igitur *Turris* aſſignato, jam cùm hoc in loco, confuſum ſit labium univerſæ terræ, certè omnes homines in illa immenſa planitie congregatos fuiſse, uti in præcedentibus oſtendimus, conſtat.

Quæritur primò, in quantum homines intra 275 annos (tantum enim ſpatium temporis inter diluvium, & *Turris* ædificationem interceſſit) propagari potuerint? Quamvis verò in præcedentibus, humani generis multiplicationem intra 130 annorum ſpatium factam ad calculum reducere conatus fuerim, hoc tamen loco alium computum noſtro inſtituto magis congruum inimus. Supponamus igitur, totum genus humanum à tribus paribus conjugum ſingulari DEI OPT. MAX. providentiâ à diluvio in ſemen ſervatis, prodiiſse. Secundò ſingulos annos, ſingulos conjuges, vel marem, vel fœminam procreaſſe & 14 annorum ætatem conjugio habilem conſtitiſſe, quibus poſitis, per certam ſingularum circumſtantiarum combinationem, humanum genus propagari potuiſse invenimus ad 9094468 hominum utriuſque ſexus, quamvis *Theophilus Reinaudus ad* 14000000 *Turri* præſentes fuiſſe, in ſuis tabulis chronologicis aſſerat unde nos ad demonſtrationem faciendam magis congruum numerum prædictum, retinemus multo hoc minorem, quod quamvis alicui forſan παράδοξον videri poſset, poſitis tamen ponendis hunc numerum prodire neceſſum eſt, & non diſſonat ab iis, quæ ſupra ex Rabbinis adduximus. Horum igitur medietatem *Turri* ædificandæ applicemus, videlicet 4547234. veriſimile enim eſt, munia communitatis in certas claſses, ſeu ordines fuiſse diſtributa, uti antea dictum fuit, ita ut alii ædificandis caſis & tuguriis, alii cædendis lignis, alii fodiendâ argillâ, & bitumini congregando, alii fornacibus ad coquendos lateres, alii proviſioni, & annonæ colligendæ in tanti populi ſuſtentationem occuparentur.

Calculus propagationis humanæ.

His quoque ita conſtitutis, nunc quæritur, ſi *Turrim* ædificare volebant, cujus culmen pertingeret ad primum cœli fornicem, ut Samaritana lectio habet, ſive ad Cœlum *Lunæ*, quanta debuerit eſse ejus altitudo: cui quæſtioni ſatisfaciemus, ſi altitudinem *Lunæ* à *Turri* geometrico priùs ratiocinio demonſtremus.

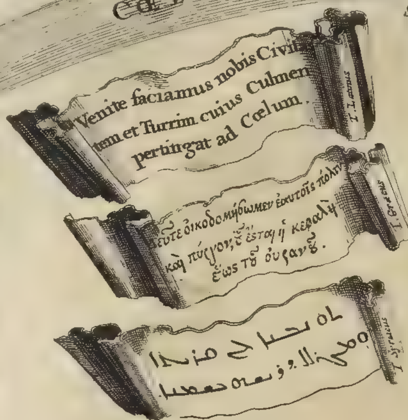
Altitudo ☽ à terra.

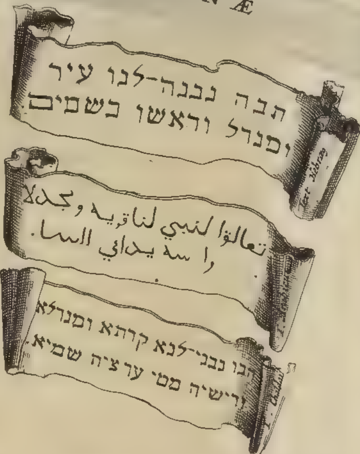
Cum itaque variis rationibus à peritiſſimis Mathematicis 60 milliaria Italica uni gradui terreſtri reſpondere ſit compertum; fiat, ut 1 ad 60, ita 360 ad aliud, factaque operatione juxta regulam proportionum, prodibit totius terreſtris globi ambitus æquinoctialis in milliaribus 21600; cùm circumferentiæ cujusvis circuli ad diametrum juxta *Archimedis* demonſtrationem conſiſtat in proportione tripla ſeſquiſeptima minori verâ; vel tripla ſuperdecupartiente ſeptuageſimas primas, majori verâ, & ad invicem ſe habeant, ut 22, ad 7. vel 21. ad 7. Si fiat, ut 22 ad 7, ita 21600 ad aliud, prodibit diameter Terræ 6872 vel potiùs $6872\frac{8}{11}$ milliarium, cujus dimidium 3436, ejuſdem ſemidiameter; ſuperficies verò globoſa terræ habebitur ex multiplicatione circumferentiæ in diametrum, quæ eſt, 148456800 milliarium; ſoliditas verò hujus habebitur, ſi diametrum terræ in tertiam partem ſuperficiei globoſæ duxeris, prodibunt ~~3400155648~~ milliaria cubica, totius terreni globi ſoliditas. 840065048200

Inventa itaque ſemidiametro globi terreni, habebitur ex conſequenti in milliaribus Italicis diſtantia à centro terræ uſque ad globum lunarem. Non dicam hic modum, quomodo Mathematici in cognitionem hujuſmodi diſtantiæ *Lunæ*, reliquorumque planetarum, à terra ad proprias eorum

Inventio diametri globi terreni, una cum circulo, ſuperficie & cubo.

CŒLUM LUNÆ

Sem. Terræ

Sem. 10 Terræ

Sem. 30 Terræ

Sem. 30 Terræ

Sem. 30 Terræ

Nota ad Lectorem

Divisimus altitudinem Turris ad Lunam usque in 5. partes; quarum unaquæque continet 10. Semidiametros globi terreni, 2 semid. iuxta distantiam Lunæ proximā a centro terræ 52 Semidiametrū Geocosmi; Unde luculenter concluditur globum terrestrem pondere Turris extra centrum motum fuiße tanto spatio quanta est intercapedo inter O et N. Videbis pariter pondus Turris globo terræ M L æquilibratum multum exceßiße pondus globi terræ.

Absurda hinc resultantia sunt

1°. Ad globum terræ extra centrum motum totius inferioris naturæ ruinā consequutam

2. Solem et Lunam terrenum globum non nisi ad ⅓ illuminare potuiße. Unde omnium climatum Zonarumque perturbatio

3°. Neminem in terreno globo nisi sub violento statu consistere potuiße nisi sub linea directionis AB. in solo loco A. rectè

4°. Umbram Turris semper alicubi terrarum visam fuiße in hemisphærio superiori haud secus ac Lunæ

Centrum Mundi

Globi Terræ

N

centrum

Data hypothesi quantum globus terrenus extra centrum emotus fuißet

L

M

B

A

Cap. III. sphæras, venerint, cum de iis, *Ars* nostra *Magna Lucis & Umbræ*, cæterorumque Astronomorum opera hujusmodi inventionibus plena sint, sed distantias solummodò à præstantissimis Mathematicis, variis observationibus compertas, & ubique passim obvias adducam.

Distantia itaque à centro terræ usque ad *Lunam* est triplex; major est in apogæo, minor in perigæo, media in quadraturis *Lunæ* constituta; nos mediam & infimam ad nostræ demonstrationis veritatem ostendendam, distantiam elegimus, quam 56, aut 52 semidiametrorum Terræ plerique Astronomi esse deprehenderunt, de quibus vide *Tychonem*, *Keplerum*, *Copernicum*, & modernos, *Blancanum*, *Ricciolum* aliosque innumeros. Sit itaque semidiameter Terræ, quam paulo antè 3436 milliaria Italica continere invenimus. Hoc posito, si 3436 milliaria, in 56 semidiametros, videlicet distantiam *Lunæ* à Terra, duxeris, habebis quæsitum, nimirum 192416 milliaria Italica, distantiam *Lunæ* à Terra; si verò semidiametri terrestris milliaria, in 52 semidiametros duxeris, quæ est vicinior ad Terram distantia, habebis 178672 milliarium *Lunæ* ad Terram distantiam inventam.

Atque tot milliarium alta debebat esse *Turris* nostra, ut cœlum *Lunæ* tangeret. Exploratâ itaque *Turris* altitudine, jam videamus, quantæ molis illa in soliditate fuerit; & primò quidem juxta opinionem quorundam Authorum Arabum ponamus *Turrim* conicam, quam alii quadratam fuisse sentiunt, & in diametro suo, sive uno latere, octo milliaria, id est, octo millia passuum, spacium occupasse, erit quadratum ejus 64 milliarium quadratorum, jam verò cum juxta *Archimedis* rationem, quadratum alicujus diametri ad ejusdem circuli aream se habeat, ut 14 ad 11, ductis 11 in 64, & producto diviso per 14, prodibit area circuli 50 (vel accuratiùs $50\frac{2}{7}$) milliarium quadratorum, sive 50000 passuum; quæ iterum juxta Regulas *Archimedis* de coni, & cylindri dimensione in tertiam partem altitudinis *Turris*, videlicet in 59557 ducta dabunt soliditatem totius *Turris* in milliaribus cubicis 2977850. Sect. I.

Præterea cum milliare unum 5000 pedibus geometricis, qui 1000 passibus æquivalent, constet, erit juxta regulas tetragonismi, & cubi, milliare unum quadratum, pedum 25000000, & cubicum milliare continebit 125000000000 pedes cubicos. Supponamus jam unius lateris cocti quadrati latus pedi geometrico respondere, & sex quadratos lapides hujusmodi constituere cubum: utique lapidum dictorum numerus erit 125000000000, id est, pedum cubicorum, qui ducti in totius soliditatem *Turris*, dabunt multitudinem laterum cubicorum in hac immensa mole exstruenda requisitorum 374731250000000000; cum verò in varia loculamenta, & habitationes tota *Turris* sit divisa, à soliditate tota demamus millesimam partem, remanebitq; hic numerus, 374354625000000000, *Turris* vera soliditas, qui numerus adeò immensus est, ut animo vix concipi possit; unde ex hujus *Turris* calculatione innumera absurda sequuntur.

CONSECTARIA.

Consect. 1. Sequitur *primò*. Quod si spatio trium millium quadringentorum viginti sex annorum continuè à quatuor millionibus hominum fuisset laboratum, & *Turris* singulis septimanis uno milliari circumquaque ascendisset, *Turris* dicto temporis spatio non fuisset finita.

Consect. 2. Sequitur *secundò*. Si omnium sylvarum totius orbis terrarum ligna in unum locum fuissent comportata, & totus orbis terrarum in limum, seu argillam cessisset, & oceanus cum omnibus

*Cap.*III. bus maribus & fluviis in bitumen; nec ligna ad coquendos lateres, nec ad argillam orbem terræ, nec ad bitumen oceanum ſuffecturum fuiſse. Novum igitur orbem condere, eumque hoc duplo majorem ad hanc fabricam expediendam eſse oportebat.

Conſect. 3. Sequitur *tertiò*. Quod ſi eques quiſpiam ſingulis diebus 30 milliaria in illo declivi cochleæ aſcenſu confeciſset, octingentorum annorum ſpacio, *Turris* apicem non attigiſset.

Conſect. 4. Sequitur *quartò*. Hanc *Turrim* pondere ſuo multis paraſangis ſuperaſse Terram; quod ita oſtendo. Sit *Turris* a b d, globus terræ b c d e, centrum Mundi o. Si igitur totus terreſtris globus ad hanc fabricam complendam non erat ſufficiens, ergò ſi aliunde divinitus ſuppeditata materia *Turris* demonſtratæ magnitudinis ſuper terram fuiſset elata, neceſsarium erat, terram tantum extra centrum univerſi, utpote leviorem exire, quantus erat exceſſus ponderis *Turris* ſupra pondus terræ; quem exceſsum juxta Staticæ leges cùm nos invenerimus, decem ſemidiametros conſtituere, concluſimus, centrum gravitatis terreni globi non jam in o, ſed in i conſtitui, ibique cum centro mundi congruere; quod ſi ita, ergò totus terrenus globus extra centrum univerſi, cum ruina totius Mundi extitiſset. Lector examinet figuram hîc appoſitam, & verum, quod diximus, inveniet. Vana itaque fuit, & ſtulta mortalium præſumptio, tale quid non dicam cogitare, ſed ne attentare quidem velle; ut proinde merito ob temeritatem DEO hominibuſque inviſam, dum cum cœlo bellum inire præſumptuoſiùs attentarent, DEUS confuſione linguarum tantam temeritatem puniendam cenſuerit. *Sect.* I.

CAPUT IV.

De Turris Nembrod *formâ, & architecturâ.*

*Cap.*IV. Appropinquabat tandem tempus, quo *Nembrod* in executionem duceret ea, quæ jam multis annis animo conceperat, de *Turris* altiſſimæ, quæ culmine cœlum pertingeret, fabrica; quare ſelectis accitiſque undique ex infinita pænè hominum multitudine architectis, tum vel maximè qui ex ſuæ ſtirpis eſsent progenie, omne conſilium ſuum illis aperuit, eos in omnibus, quæ dictam fabricam concernerent, exequendis, quàm diligentiſſimè inſtruxit, menſuras totius fabricæ præſcripſit, modulum, ſive prototypon è ligno, vel argillâ effictum, ut ſecundum illud ſe dirigerent, oſtendit; ſiquidem veriſimile eſt, eum uti erat ſublimi judicio pollens, tantæ molis opus non temerè, & tumultuariâ quadam reſolutione, ſed maturo, & quàm deliberatiſſimo animo concepto jam à multis annis conſilio inchoaſſe; diſpertitis itaque architectis in certas claſſes, quorum alii fundamentis locandis, latomorumque laboribus dirigendis præſiderent, alii operas in fodienda argilla, lignis, arboribuſque cædendis, ad lateres in fornacibus jam inſtruendis, coquendos, occupabantur; quidam operarum, tum in bitumine colligendo, ſaxiſque eruendis, tum in inſtrumentis ferreis, id eſt, marris, patellis, malleis, cochlearibus, trullis, gnomonibus, harpaginibus, ſimilibuſque ad fabricam neceſſariis inſtrumentis parandis, curam habebant; non deerant, qui figulis, fabriſque in vaſis ligneis ad calcem portandam aptis, deinde ſcalis, machiniſque, ad ſaxa ſublevanda, trabibuſque ad pegmata extruenda, conficiendis præſiderent: quia verò in tanta laborantium multitudine,

Præparatio rerum ad Turrim ædificandam neceſſariarum.

Prospectus Turris Babylonicæ ex Præscripto R. Adm. Patris Athanasÿ Kircheri Soc: Jesu.

TURRIS BABEL

Cap. II. tudine, commeatus, sive ciborum annona prorsus necessaria erat, œconomos quosdam verisimile est, constitutos fuisse, qui annonam undique & undique collectam, nec non magnâ camelorum, equorum, asinorumque multitudine in constitutum locum advectam, operis statuto tempore distribuerent.

Sub qua forma Turris *fuerit ædificata.*

His itaque per suos ministros singulari providentiâ constitutis, fabricam orsus est, & *primò* quidem sub formâ rotundâ, aut, uti alii sentiunt, quadratâ, (nos rotundam seligimus) fundamenta ponebant, juxta circuitus determinatam quantitatem, deinde supra jacta fundamenta formam fabricæ ordiebantur; & *primò* quidem, pro primo solario, sive contignatione, ambitum, seu peridromum ad quam volebant altitudinem exaltabant, per quem homines animaliaque bitumine, lateribusque onusta facilè circumire possent, suis exedris peristiliisque ad præcipitationem animalium vitandam instructum; *deinde* ad hujus peridromi planum ab infima *Turris* basi, scala cochlearis, sive helix sat lata parabatur, per quam sub declivi, & quantum fieri potuit, depresso tramite, facillimus animalibus ascensus dabatur. Erat autem hæc prima substructio subtus variis cameris, receptaculis, fornicibusque suffulta, tum ad nocturnam operarum quietem, tum ad necessarium commeatum ibidem recondendum. Hac veluti primâ *Turris* contignatione peractâ, secundam ordiebantur contignationem, juxta quantitatem ipsis placitam, ad quam ex primo peridromo per scalam cochloïdem, sive helicem, ad secundam concedebatur ascensus; & sic à peridromo ad peridromum, atque ex hisce per scalas cochloïdes ad singulos ascendebatur usque ad eam altitudinem, quam DEUS ipsis permisit, dum confusione linguarum eos à cœpto opere desistere compulit. Verùm ut lector luculentiùs *Turris* fabricam contemplaretur, hîc ejus non genuinam quidem, sed quam concipere mente nostra possumus, delineationem apponendam censui.

Prima Turris *contignatio.*

Sect. I.

Notandum verò, quod antequam fabricam ordiretur *Nembrod*, primò mansiones, sive habitacula, domusque ædificandas censuit, ne tanta multitudo hominum semper sub dio, omnibusque aëris injuriis exposita regione, commorari cogeretur, sub forma civitatis extruxit; atque hanc ego arbitror civitatem fuisse, de qua *Moses* in sacra *Genesi*, mentionem facit. *Venite faciamus nobis civitatem &* Turrim. Fuisse autem primò rudia quædam, & impolita habitacula sine ordine disposita, sed cum in architectonica arte, ex *Turris* extructione plurimùm jam profecissent; tunc enim *Nembrodus* sub initio Regni sui, eam ad meliorem deinde formam & decorem redactam, ad *Euphratis Tigris*que confluxum condidit, quam post 70 circiter annos *Semiramis* instaurandam, stupendis, magnificentissimisque fabricis, uti paulò post videbitur, condecoravit. Neque putet lector, contignationes dictæ *Turris* sub continua soliditate extructas, quin imò, ingentibus intùs aulis, conclavibus reconditoriisque præditas fuisse, per quæ ex peridromis intra ea undique ingressus concedebatur. Ad quam verò altitudinem, propositam *Turrim* exaltârit *Nembrod*, antequam ab operis prosecutione desisterent, sacer textus silet: secundum varias verò autorum in præcedentibus allegatorum opiniones, alii ad altitudinem montis, alii ad mille passus, non desunt, qui ad quatuor millia passuum altitudinem erectam fuisse arbitrantur, de quibus in sequentibus pluribus agetur. Lector eam, quæ ipsi magis arriserit, amplecti poterit. Atque hæc de *Turris Babylonicæ* fabrica sufficiant.

Quanam civitas illa fuerit quam sacer textus Nembrod *extruxisse refert.*

F SE-

SECTIO II.

De stupendis, & prodigiosis tum urbium, tum turrium, hortorumque miraculis, à *Nino*, & à *Chusi* filiis, & *Semiramide* post mortem *Nembrod* extructis.

CAPUT I.

De Nino, *ejusque rebus gestis.*

Qualis fuerit Ninus *Rex* Assyriorum.

DE *Nino*, primo *Assyriorum*, atque adeò totius mundi imperatore, variæ sunt tum apud sacros, tum apud profanos auctores, narrationes. Nos *Herodotum*, *Diodorum Siculum* & *Strabonem* secuti, quid de eo sentiamus, paucis aperiamus. Itaque, quemadmodum in *Arca Noë* tradidimus, nos credimus, hunc *Ninum* esse illum, quem Sacra Scriptura *Genes. cap.* X. *vers.* 11. vocat *Assur*, qui cum exercitu exiisse dicitur de terra *Sennaar*, id est, de *Babylone*, ubi regnaverat pater ejus, & subactis *Assyriis*, ædificasse in *Assyria* civitates ibidem nominatas, & unam præ cæteris magnam, quam ex nomine suo appellavit *Niniven*, in qua de *Babylone* sedem regni sui transtulit, ac deinceps *Assur*, hoc est, *Assyriorum* Rex nuncupari cœpit. Cæteras ipsius *Nini* res gestas multas admodum, & præclaras breviter ex *Ctesia Cnidio* recenset Diodorus Siculus lib. II. rerum antiquarum, cap. 1. ubi sic ait: *Primus Rex* Assyriorum, *scriptores nactus est* Ninus, *qui ejus gesta literis traderent. Is naturâ bellicosus, & virtutis appetens, cùm primum robustissimos juvenum, plurimorum temporum, armorum usu, ad omnem laborum patientiam, & belli pericula exercuisset, coacto exercitu, societatem iniit cum* Arico Arabum *Rege.* Et post pauca subjungit: Ninus *igitur* Arabum *Rege assumpto exercitum duxit adversus* Babylonios Arabiæ *conterminos. Nondum enim condita erat* Babylonia, *sed aliæ circa nobiles urbes incolebantur, quibus propter armorum desuetudinem facilè superatis, tributoque imposito Regem eorum cum filiis captum interemit. Deinde quibusdam* Armeniæ *urbibus in potestatem redactis*, Barzanes *Rex* Nino *viribus impar, cum multis donis occurrens, & se, & regnum ejus potestati permisit. Huic* Ninus, *magno usus animo*, Armeniæ *regnum restituit, commeatu, & militibus impetratis. In* Mediam *deinde auctis viribus transgressus, cum ei* Farnus *Rex cum exercitu occurrisset, prælio victum, cumque uxore, & septem filiis captum, cruci affixit. Prosperâ fortunâ elatum* Ninum *cupiditas cepit totius* Asiæ, *quæ inter* Tanaim *&* Nilum *jacet, potiundæ; secundæ etenim res, ut plurimum ambitiosas majorum ingerunt cupiditates. Itaque præside ex amicis quodam* Mediæ *imposito, ipse ad reliquam subjiciendam* Asiam *profectus, omnem annis decem & septem, præter* Indos *&* Bactrianos *in potestatem redegit. Pugnas singulas, ac devictorum numerum nullus quidem scriptor tradidit. Nos, quæ excellentiora feruntur*, Ctesiam Cnidium *secuti, paucis narrabimus: subjecit omnes maritimas, ac propinquas gentes*, Ægyptios, Phœnices, *& interiorem* Syriam, Ciliciam, Pamphiliam, Lyciam, Cariam, Phrygiam, Misiam, Lydiam, Troada, *&* Phrygiam, *quæ est super* Hellespontum, Propontida *etiam, ac* Bithyniam *&* Cappadociam, *& gentes juxta* Pontum *barbaras, usque ad* Ta-

Nini bella adversus varios Reges.

Diodorus Siculus.

Farnum *Regem victum cruci affixit.*

Quasnam regiones subjecerit sibi.

naim

naim *flumen, suæ ditionis fecit. Adjecit imperio* Cadusios, Tapyros, Hyrcanos, Drangas, Dernicos, Carmanios, Rhombos, Vorcanios, Parthos, Persas, *præterea* Susianos, Caspiosque, *ad quos angustus est aditus, unde & portæ* Caspiæ *appellantur, pluresque alias, quas recensere instituto opere prolixius esset, ignobiles nationes.* Sic *Diodorus*, uti supra; qui *cap.* II. ex eodem *Ctesia* tradit, eundem *Ninum* habuisse in exercitu suo, peditum ad decies septies centena millia, equitum millia ducenta, currus verò falcatos, paulò minùs decem millibus & sexcentis, & superasse, ac debellasse *Zoroastrem* Regem *Bactrianorum*, qui cum quadringentis armatorum millibus ei obviam venerat. Contigit autem hæc *Nini* de *Zoroastre* parta victoria post conditam *Ninivem*, ut ex

Exercitus Nini *contra Zoroastrem.*

Cap. I. ex *Diodori Siculi* verbis luculenter patet. Cæterùm hunc *Zoroastrem* eundem fuisse cum *Cham* filio *Noë*, tradit *Berosus Annianus lib* III. *Antiq.* (ut scribit *Joannes Lucidus lib.* II. *cap.* 5. & nos in *Obelisco Pamphilio* ipsis subscribimus) & causam subjungit, quod semper magiæ ac veneficii studens, *Zoroastris* nomen consecutus est, quicquid contrà dicat *Torniellus.* Vide *Obeliscum Pamphilium.*

Verumenim verò in hac, quam retulimus, *Diodori* historiâ, quatuor advertere oportet. *Primò*, ipsum supponere, quod *Ninus* mortuo patre *Belo*, qui in *Babylone* regnaverat, vel à *Babyloniis* ejectus fuerit, & ideò eisdem bellum inferre necesse habuerit, vel inde ultro exierit, ut Regni sedem in *Assyriam* collocaret, ac propterea *Babylonii* id indignè ferentes ab ipso defecerint. Et hoc sacræ scripturæ magis consonat, quæ *Genes. cap.* X. *vers.* 11. id non obscurè videtur insinuare his verbis: *De terra illa egressus est* Assur, *& ædificavit* Ninivem. Alterum est illud *Diodori, Nondum enim condita erat* Babylon, debere exponi, id est, nondum enim perfecta, & absoluta erat, eo modo, sive in ea multitudine, ac munitione, atque ædificiorum magnificentiâ, quæ postea à *Semiramide* ipsius *Nini* uxore, constructa fuit; cum vel è sacro textu pateat, *Nembrod* civitatem & *Turrim*, veluti primum omnium post diluvium mortalium architectum, aliasque præter *Babylonem*, civitates, *Babel, Achad, Erech*, & *Chalna* extruxisse. Unde S. Augustinus lib. XVIII. de civit. Dei, cap. 2. sub finem de *Semiramide* hæc verba faciens ait; *Hanc putant nonnulli condidisse* Babylonem, *quam quidem potuit instaurare. Quando autem, vel quomodo condita fuerit, in* XVI. *libro diximus* (subaudi *cap.* 4.) sic ille. Præterea quod ait *Diodorus* de *Ægypto*, ac finitimis Regionibus à *Nino* subactis, videtur exponi debere, ita ut vel non plenè, vel non

Nembrod *primus in orbe architectus.*

diu eas possederit. Nam *Abrahami* temporibus, neque ipsa *Ægyptus*, neque terra *Chanaan* videtur fuisse subjecta Regibus *Assyriorum*; siquidem certum est, tunc temporis in *Ægypto* regnasse *Pharaonem* illum, ad quem, fame in *Chananæa* urgente, profectus est *Abraham*, ut describitur *Genes. cap.* XII. & apud *Palæstinos Abimelech, Gen. cap.* XX. & XXVI. & plures alios in urbibus Chananæis Regulos; & ab ingressu *Abrahæ* in ipsam *Chananæam* nulla omninò in sacra *Genesi* invenitur mentio *Nini*, aut ullius successorum ejus, quod mirum valdè esset, si ipse, aut alius Rex *Assyriorum* fuisset dominus terræ illius. Denique si vera sunt, quæ de *Nino* tradit *Diodorus* (quemadmodum maximè credibilia, & recipienda esse asserit *Pererius lib.* XV. *in Genes. num.* 149. tanquam non ab ethnicis tantùm, sed etiam à nostris & ecclesiasticis autoribus approbata) profectò satis validum hinc desumi potest argumentum adversus ipsum *Pererium*, aliosque existimantes, de genealogia posterorum *Sem* detrahendam esse generationem *Cainan*, quæ in sacro textu *Gen.* vulgato non reperitur; & item divisionem linguarum poni debere in ortu *Phaleg*, & ortum *Abrahæ* in anno 70 vitæ *Thare*; siquidem hoc pacto postrema *Nini* tempora, 220 à diluvio annum non attigissent. Nam à diluvio ad ortum *Phaleg* (demptâ generatione Cainan) computantur tantummodò anni 102. & à divisione linguarum, si tunc facta fuit, ad finem regni vitæ *Nini*, restant anni duntaxat 117. nempe 65, quibus regnavit *Belus*, & 52 regni *Nini*, qui faciunt in summâ annos 219. Sanè in tam brevi annorum curriculo non possum satis mirari, genus humanum usque adeò multiplicari potuisse, ut jam tot, tantæque provinciæ populis repletæ essent, & Reges tam numerosos haberent exercitus; contra verò admissâ, & computatâ generatione Sect. II.

Erat autem
NINIVE CIVITAS
Magna 3 dierum Jone cap 3
Prospectus Urbis Niniue ex præ
scripto R adm Patris Athanasij
Kircheri Soc Jesu
A Latus longius habet stadia 150.
B Latus brevius habet stadia 90
C Palatium Regis Niniue
D Ingressus Jonæ Prophetæ in Urbem
itinere unius diei
Tigris fluvius
Bagdad
Noort
Sepulchrum Nini
Euphrates fluvius
Adhuc
Quadraginta dies
subvertetur
et Niniue

Cap. I. ne *Cainan*, ut apud LXX Interpretes habetur, & poſito, diviſionem linguarum incidiſse in annum 144 vitæ *Phaleg*, & nativitatem *Abrahæ* in 130 ætatis *Thare*, ut nos facimus, procul dubio poſtrema *Nini* tempora incidunt non longè ante 400 à diluvio annum, ut videre eſt in tabulis chronologicis; & tunc multò credibilius eſt, potuiſse hominum multiplicationem tantopere jam eſse auctam, ut *Ninus*, & *Zoroaſtres* inter ſe bellantes, cogere valuerint exercitus adeò numeroſos, quales in præcedentibus deſcripſimus. Sed ut revertamur ad *Ninivem* à *Nino* conditam, ne quicquam curioſarum rerum in hoc opere omiſiſse videamur, hîc urbis deſcriptionem ſubjungam. *Sect.* II.

CAPUT II.

De ædificatione Ninive *civitatis magnæ ejuſque vaſtitate.*

Cap. II. LEgimus ab orbe condito varias fuiſſe civitates, immenſa vaſtitate præditas, ſucceſſu temporum à diverſis Regibus extructas, uti in *Ægypto* de *Memphi*, *Thebis*, *Heliopoli* tradunt Ægyptiarum antiquitatum ſcriptores, & nos quam fuſiſſime *Tomo I. Oedipi* oſtendimus. Memorat quoque tum *Marcus Paulus Venetus*, tum noſtri patres, mira de civitatibus immenſis in regno *Sinarum*, de quibus lege, ſi placet, *Chinam noſtram illuſtratam*; non defuerunt quoque in *Europa* ſub veterum *Romanorum* Dominio urbes incredibili magnitudine præditæ, uti *Roma*, *Syracuſæ*, *Carthago*, & ſimiles, & modernis temporibus, *Roma*, *Cairus*, *Pariſiorum urbs*, *Londinum*, *Amſtelodamum*, *Ulyſipona*, & cæteræ, ſed quæ ad magnitudinem *Ninive* acceſſerint, nullam invenio. Verùm ut hæc accuratiſſimè diſcutiantur, ab ipſa ſacra ſcriptura initium ſumamus; *Jonæ* itaque *capite* III. *verſ*. 3. ſic dicitur: ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים. *Et* Ninive *fuit urbs magna* DEO, *itinere trium dierum*; ubi Græca ſic habet: ἡ δὲ Νινευὴ ἦν πόλις μεγάλη τῷ Θεῷ ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν. *Et erat* Ninive *civitas magna* DEO, *quaſi itineris viæ, trium dierum.* Chaldæa ſic habet: ונינוה הות קרתא רבתא קדם יי מהלך תלתא יומין. *Et* Ninive *fuit urbs magna coram Domino, itinere trium dierum.* Civitas videlicet DEO, quo more ſolito *Hebræi* magnum quid indicant, ut montes DEI, montes altiſſimi. Hoc in loco mirè ſe torquent interpretes, dum magnitudinem urbis non ſatis videntur potuiſſe comprehendere; unde variis diverticulis, modiſque hunc triduani itineris *Jonæ* tranſitum videntur explicare. *Variæ opiniones de Ninives vaſtitate.* Quidam enim accipiunt pro triduano itinere totius urbis ambitum; nonnulli putant, triduanum iter ita intelligi poſſe, ut in omnibus, & ſingulis plateis urbis perluſtrandis, tres dies conſumi debuerint, quo quidem valde hallucinantur, cùm vel in unicæ Romanæ urbis plateis percurrendis, plusquam triduum impendi poſſit, non item in ambitu, qui ſpacio ſex horarum facilè confici poteſt; neque hîc, ut aliquibus placet, iter triduanum à *mari Syriæ*, ubi à piſce evomitus fuit *Jonas*, uſque *Niniven*, ſumi poteſt, cum *Phœnicum* littus pluſquàm trecentis milliaribus à *Ninive* diſtet, imò ſacro textui contrarium videtur, in quo expreſsè dicitur, *Et cœpit* Jonas *introire in civitatem itinere diei unius*. Triduanum itaque iter emetiendæ urbis intelligi debet, ut quod à primo introitu ejus, unius diei itinere emenſus erat *Jonas*, illud recto itinere totum tribus diebus compleret. Multa quoque hîc nugantur Rabbini, dum

Cap. II.

Rabbini in Mari Rubro Jonam evomitum esse nugantur. Φοινικὸν & ἐρυθραῖον.

dum *Jonam* in *Mari Rubro*, ſeu *Erythræo* ejectum dicunt, ut *Babyloniæ* vicinior eſſet, ſed cum *Phœnicium* & *Erythræum* quoad vim græcarum vocum idem ſonent, neque vim verborum intellexerint, error iis ob ſolitam eorum ignorantiam condonandus eſt. Nos igitur relictis hiſce placitis, dicimus, verum & genuinum ſacræ ſcripturæ ſenſum intelligi debere ſecundum diametralem urbis ſitum, ut poſtea ex deſcriptione patebit: erat enim civitas in varias plateas diviſa, quarum binæ tranſverſæ in longum & latum, præcipuum in urbe locum tenebant, in qua & magnatum habitationes erant haud ſecùs, ac *Romæ* platea longiſſima, quam *Curſum* dicunt, ſcitè demonſtrat. *Curſus* dicitur, eò quod in ea præcipua urbis ſpectacula, & principum magnatumque introitus cum celeberrima equitum pompa exhibeantur, uti & in aliis quoque magnis urbibus fieri ſolet; & talem fuiſſe illam trium dierum in urbe *Ninive* plateam, quæ urbem bifariam dividebat, & per quem *Jonas*, tanquam viam principalem unius diei itinere ingreſsus, *Ninivitis* pœnitentiam prædicabat. Nam ut rectè Ralbag Rabbinus: ונינוה עיר גדולה ג ימים מִקְצֵי אל׳ קצ׳. Id eſt, *fuit* Ninive *civitas magna tres dierum ab extremo uſque ad extremum.* Verùm, ut hæc, quæ dixi, vera eſse intelligantur, totius urbis ichnographiam, juxta *Diodori* deſcriptionem, ante oculos lectoris exponendam duxi, ut ex ejus forma & figura, longitudine & latitudine, laterum turriumque multitudine, facilè quiſque incredibilem, & pœnè immenſam urbis vaſtitatem cognoſcat. Quod verò *Lucanus* de *Roma* dicit:

Una domus urbs eſt, urbs oppida plurima claudit,

Romanæ urbis *magnitudo comparata cum* Ninive.

hoc non dictum velim, uti in *Latio noſtro* fusè demonſtravimus, de *Roma* intra ſuos muros concluſa, ſed de ſuburbiis, quorum termini vel ad *Phaliſcos, Sabinos, Tybur, Præneſte,* quin & in *Tuſculanos montes*, *Volſcorum*que regnum, *Oſtia Tyberina*, & *Centumcellas* extendebantur, teſte *Ammiano Marcellino*, intelligi debent, quod de *Ninive* dici nequit; erat enim civitas validiſſimis undique & undique muris clauſa, uti ex *Diodoro* trademus.

Sect. II.

Demonſtratio formæ & magnitudinis Ninive.

Sit itaque quadrangulæ urbis latus majus juxta *Diodori* deſcriptionem, 150 ſtadiorum, quæ in paſſus reſoluta 18750 paſſuum dant longitudinem; nam 125 paſsus unum ſtadium conficiunt. Itaque 18750 paſſus per 1000 diviſa, dant 18 milliaria, & inſuper 750 paſsus: atque tot milliarium unius lateris majoris longitudinem habuiſſe ex calculo conſtat; minus verò latus 90 ſtadiorum, dat paſsus 11250; quæ in milliaria reſoluta dabunt 11 milliaria, & inſuper 250 paſſuum longitudinem lateris minoris, eritque ambitus urbis 480 ſtadiorum; hæc latera, minus & majus in ſe ducta dabunt aream urbis 198 milliarium, exceptis minutis.

Magnitudo Ninives *ad* Latii *amplitudinem applicata.*

Ex hoc calculo conſequitur primò, ſi murus major *Ninives* 18 milliarium longitudinem habuit, illum adæquaſſe diſtantiam illam, quæ eſt inter *Romam* & *Tybur*; tot enim milliarium hujuſmodi diſtantiam nos frequenti iſtiuſmodi itineris experientiâ comperimus, quamvis vulgò 17 milliarium eſſe plerique teneant; cùm verò minus muri latus, 11 milliarium intercapedinem invenerimus, habebit murus eam longitudinem, quæ eſt inter *Tybur* & *Præneſte*; ſi verò hinc latus majus traducamus, per *Tuſculum*, uſque in *Albanum*, quæ eſt diſtantia 18 milliarium, & hinc *Romam* 11 milliar. habebimus quadrangulum, quod maximam *Latii* partem occupabit, cujus videlicet area continebit milliaria quadrata 198 † 750 paſsus quadratos. Unde patet, *Niniven*, maximam fuiſſe civitatem,

Cap. II. tatem & integram quasi provinciam *Atturiæ*, sive *Assyriæ*, intra muros suos conclusisse: extra quos muros immensa præterea fuisse suburbia *Diodorus* dicit, quæ vel ab ipso *Eufrate*, per transversam *Mesopotamiæ* regionem usque ad *Niniven* pertingebant, quin & ultra *Tigrim*, cui *Ninive* adjacebat ad *Medorum* ac *Elimaidis* regionis confinia se extendisse, ex relatione itinerariorum, rudera vastissima, quæ etiamnum ibi spectantur, uti in sequentibus videbitur, sat superque demonstrant. Neque mirum cuipiam id videri debet, cùm *Ctesias* apud *Sabellicum*, totam *Asiam* in ea condenda à *Nino* convocatam, occupatamque referat: Ninus, Diodoro teste, *habitare eam coëgit majori ex parte* Assyrios, *& quidem potentiores, ex reliquis verò nationibus voluntarios assumpsit, à nomine suo urbem* Ninam *appellans, agros propinquos habitatoribus divisit.* Major enim erat *Babylone*, uti Strabo hisce verbis refert: ἡ δὲ Νῖνος πολὺ μείζων ἦν τῆς Βαβυλῶνος, ἐν πεδίῳ κειμένη τῆς Ἀτουρείας, in campo *Atturiæ*.

Situs ejus fuit, uti in præcedentibus diximus, ad occidentale littus *Tigris* condita; & uti à sacro textu definitur, urbs magna trium dierum; ita quoque longitudinem suam facilè ad *Euphratis* littora extendebat, & totam pænè *Mesopotamiæ* latitudinem transversam occupabat. Tota deinde urbs variis rivis fossisque irrigabatur, uti *Herodotus*, *Diodorus*, *Strabo* tradunt, ne deesset, quod humanæ vitæ tantopere necessarium foret. (Turres in ea fuisse 1500 *Diodorus* narrat, quas quidem non omnes mœnibus insertas fuisse, vel inde patet, quod una Turris ab altera non nisi 32 pedibus distare debuerit, uti ex calculo circuitus urbis 480 stadiorum, clarè patebit. Cum itaque *Diodorus* de Turribus hisce mœnibus insertis nihil dicat, verisimile est, eas partim in mœnibus, & supra portas urbis principales, partim in præcipuis urbis platearumque angulis, partim etiam in suburbiis *Ninives* extructas fuisse) Sed jam ad ea, *Sect.* II. quæ primam ejus fundationem à *Nino* factam concernunt, progrediamur.

Porrò *Ninus*, uti *Ctesias Cnidius* tradit apud *Sabellicum*, *Bactrianis* bello subactis, exercitum opulentâ præda onustum in *Assyriam* reduxit; brevi inde interjecto tempore, cum jam filium ex *Semiramide* tulisset, qui paterno nomine & ipse appellatus est, imperio uxori per manus tradito, vitâ decessit. Prægrandi est pyramide sepultus. *Ctesias Cnidius* auctor est, molis altitudinem novem stadiorum fuisse, (quæ 1125 passus faciunt) lateraque aliquando spaciosiùs evagata; eam media planitie conditam memorant, aliquot stadia ab urbe *Nina* distantem. Regium id sepulchrum diu postea suo mansit vestigio, cum *Nina* urbs ipsa sub id tempus intercidisset, aut certè non multò postquam *Assyriorum* Regnum est à *Medis* eversum: ferè eadem *Strabo* dicit de sepulchro *Beli* in *Babylonia*, nisi quod in altitudine ejus differat. Ἔστι δὲ καὶ ὁ τοῦ Βήλου τάφος αὐτόθι, νῦν μὲν κατεσκαμμένος, Ξέρξης δ' αὐτὸν κατέσπασεν, ὥς φασιν· ἦν δὲ Πυραμὶς τετράγωνος ἐξ ὀπτῆς πλίνθου. καὶ αὐτὴ σταδιαία τὸ ὕψος· σταδιαία δὲ καὶ ἑκάστη τῶν πλευρῶν. ἣν Ἀλέξανδρος ἐβούλετο ἀνασκευάσαι· πολὺ δ' ἦν ἔργον καὶ πολλοῦ χρόνου. (αὐτὴ γὰρ ἡ χοῦς εἰς ἀνακάθαρσιν μυρίοις ἀνδράσι δυοῖν μηνῶν ἔργον ἦν.) ὥστ' οὐκ ἔφθη τὸ ἐγχειρηθὲν ἐπιτελέσαι, παραχρῆμα γὰρ ἡ νόσος ἢ καὶ τελευτὴ συνέπεσε τῷ βασιλεῖ, &c. *Ibi etiam* Beli *sepultura est, nunc eversa, quod fecisse* Xerxes *dicitur. Pyramis quædam erat quadrata, ex latere coctili structa, stadii altitudine, cujus quodque latus stadium occupabat; hanc* Alexander *instaurare voluit, sed cum multi res laboris esset & multi temporis, (nam ad expurgandam duntaxat terram decem millibus hominum, duorum mensium opus erat) quod inceperat, perficere non valuit, illico enim vel morbus,* vel

Ctesias Gnidius.

Pyramis *immensa sepulchrum* Nini.

Strabo. Beli *sepultura.*

Cap. II. *vel mors eum oppreßit, posterorum verò nemo curavit, quin etiam reliqua neglecta sunt, & urbis partem* Persæ *diruerunt, partem tempus consumpsit, &* Macedonum *negligentia præsertim, postquàm* Seleucus Nicanor Seleuciam *ad* Tigrim *condidit stadiis tantùm trecentis à* Babylone *dissitam.*

Examinatur pyramis Nino *erecta.* Porrò Pyramidem illam *Nini* Mausoleo deputatam, novem stadiorum fuisse, *Ctesia* teste, merito quis dubitare de hyperbolica locutione posset; cum enim pyramidum mensura sit, ut altitudo unum ex quatuor lateribus æquet, area dictæ pyramidis necessariò debuit habere 81 stadia quadrata, sive 1265625 passus quadratos, quæ spacium occupant unius milliaris quadrati, † 265625 passus, quâ sanè major in orbe terrarum visa non fuit. Quicquid sit, nos eam inter fabulas ponimus, cum vel montium præcelsissimorum altitudinem superasset, juxta relationem tamen *Diodori* exponendam duximus. Hujus figuram rationi magis congruam à *Strabone* relatam vide in ichnographia *Nines* appositam.

Anno itaque regni sui circiter vigesimo, *Ninum* condidisse urbem *Ninam*, sive *Niniven*, conjicere possumus, ex his quæ scripta reliquit *Diodorus Siculus Rerum antiquarum lib.* III. *cap.* I. ubi de *Nino* ait, quod post recuperatum *Babyloniæ* regnum, post subactam *Armeniæ* partem, eamque benignè Regi suo restitutam, & occisum *Mediæ* Regem, prosperà elatus fortunâ, in animum induxit, totam *Asiam*, quæ inter *Tanaim* & *Nilum* jacet, suo subjicere imperio. *Quare quodam ex amicis* Mediæ *præfecto ipse ad reliquam subjugandam* Asiam *profectus, omnem annis decem & septem, præter* Indos, *&* Bactrianos *in potestatem redegit; deinde* Bactrianis *bellum intulit, sed locorum difficultatem, & hostium vim ad sese tutandos advertens, retroceßit, atque in aliud tempus, expeditionem illam distulit. Interim autem, reducto in* Asiam *exercitu, cum se superiores omnes, gloriâ, & rebus gestis, superasse intelligeret, urbem quoque ingentem condere statuit, cui par magnitudine, neque fuisset antea, neque esset futura. Itaque coactis undique viribus, & his, quæ ad tantum opus spectarent, paratis, supra* Euphratem *eam condidit.* Hæç ex *Diodoro*; ubi tamen ei contradicunt omnes veteres, & moderni scriptores, illam non supra *Euphratem*, sed supra *Tigrim* fundatam fuisse; nisi velimus dicere, quod ejus suburbia à *Tigri* usque ad ipsum *Euphratem* se extenderint, uti paulò antè, & alibi quoque insinuavimus. Sect. II. *Ninive condita.*

Ex quibus satis verisimiliter deduci posse videtur, *Niniven* anno regni ipsius *Nini* circiter vigesimo, ut dictum est, ædificari cœptam esse. Siquidem post translatam regni sedem in *Assyriam* & recuperatam *Babyloniam*; & devictum *Mediæ* Regem, *Asiam* annis decem & septem jam subegerat. *Quo tempore Ninive condita.*

Porrò hujus magnitudinem urbis, idem Auctor ibidem prosequitur, dicens: eam non æquâ laterum dimensione fuisse fundatam, atque erectam. Nam duæ muri partes longiores erant reliquis, uti paulò antè ostendimus. *Horum latus*, inquit, *quodlibet, longitudine est stadiorum* 150, *breviora verò stadiis* 90. *Et sanè spe sua nunquam frustratus est. Nulla enim postmodum urbs tanto ambitu, tantave mœnium magnificentia structa fuit. Altitudo murorum pedum est* 100, *latitudo, quâ tres currus simul perambularent; turres* 1500, *quarum altitudo pedum est* 200. *Habitare eam coëgit majori ex parte* Assyrios, *& quidem potentiores; ex reliquis nationibus voluntarios assumpsit, à nomine suo urbem* Ninam *appellans: agros propinquos habitatoribus divisit.* Sic *Diodorus.* Congruunt verò, quæ de hujus urbis amplitudine idem auctor asseruit, cum his quæ de eadem tradit scriptura sacra Jonæ cap. III. vers. 3. illis verbis: *Et* Ninive *erat civitas magna itinere trium dierum,* *Magnitudo urbis.*

Cap. II. *dierum*, nimirum in diametro. Verisimile enim est, *Jonam* prædicando pœnitentiam, non circa ambitum, sed per medium urbis incessisse; nam si stadium, ut perhibent, octava milliarii pars est, utique quadringenta octoginta stadia faciunt iter 60000 passuum, quod ordinariè pedites triduo aut quatriduo conficere solent. Unde patet, meritò hanc urbem, *Genes. cap.* X. *vers.* 12. veluti per antonomasiam nuncupari magnam.

Per hæc item circiter tempora, probabile admodum est eundem *Ninum*, ob ingentem ejus potentiam, & super alios illius temporis Reges eminentiam, monarchæ nomine obtento, primam, quæ *Assyriorum* dicta est, Monarchiam erexisse. Hujus nos, quemadmodum & aliarum quoque trium præcipuarum mundi monarchiarum, singulos Reges successivè, propriis locis, ac temporibus adnotabimus; non quia intentio nostra sit, exterorum Regum chronologiam texere, sed quoniam ad nostrum institutum ritè ordinandum, plurimùm confert qualis, qualis saltem notitia illarum quatuor principalium monarchiarum, seu regnorum, quorum meminit *Daniel, cap.* II. *vers.* 38. sub typo statuæ illius magnæ, quæ habebat caput aureum, pectus & brachia de argento, ventrem & femora ex ære, & tibias ferreas; Et *cap.* VII. *vers.* 3. sub figura quatuor bestiarum ascendentium de mari. Et *Zachar. cap.* VI. sub imagine quatuor quadrigarum de medio duorum montium æneorum egredientium. Hisce enim similitudinibus diversæ eorundem regnorum differentiæ, proprietatesque adumbratæ sunt, de quibus hîc agere opus non est, quod paucis explicari nequeant, & fusiùs eadem prosequi nunc nostri muneris non sit. Porrò harum monarchiarum prima fuit *Assyriorum*, altera *Persarum*, atque *Medorum*, tertia *Græcorum*, quarta *Romanorum*: quamquam de secunda, item & tertia fusius agitur in eadem *Danielis prophetia Sect.* II. *cap.* VIII. per totum, sub figura arietis, & hirci, invicem præliantium; & *cap.* XI. ubi breviter prædicuntur, monarchiæ *Persarum* interitus, & regni *Græcorum* exaltatio, & prælia item, quæ mox inter *Alexandri Magni* successores sunt exorta; harum verò quatuor duntaxat monarchiarum in sacris libris facta est mentio, non quod post ipsas usque ad mundi finem aliæ non essent erigendæ, (videmus enim *Turcarum* imperium postea *Romano* successisse, & post ipsum probabile est alia surrectura;) sed quia quatuor illæ tantùm *Christi* regnum præcedere debebant, quod in hoc mundo usque ad extremam judicii diem, & deinceps perpetuò in cœlis duraturum erat, ut apertè significatur *cap. Danielis* II. *vers.* 34. & 35. ubi dicitur, quod lapis, qui percussit statuam, & contrivit quatuor Regna hæc, factus est mons magnus, & implevit universam terram. Lapis quippe ille, figura fuit *Christi*, juxta illud Apostoli, prima ad Corinthios cap. X. vers. 4. *Petra autem erat* Christus, quod & apertius declarat citatus Daniel cap. II. vers. 44. & 45. ubi prædictam statuæ visionem exponens: *Suscitabit*, inquam, DEUS *cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & alteri populo non tradetur, & comminutis prioribus regnis, ipsum stabit in æternum*; hoc verò regnum, aliud non est, nisi regnum *Christi*, & sanctæ ejus ecclesiæ. Itaque ut dixi de prædictarum quatuor monarchiarum Regibus eorumque jugi successione, quando scilicet, & quot annis singuli regnasse dicantur, agemus propriis locis.

Quatuor monarchiæ per statuam Nabuchodonosoris *indicatæ.*

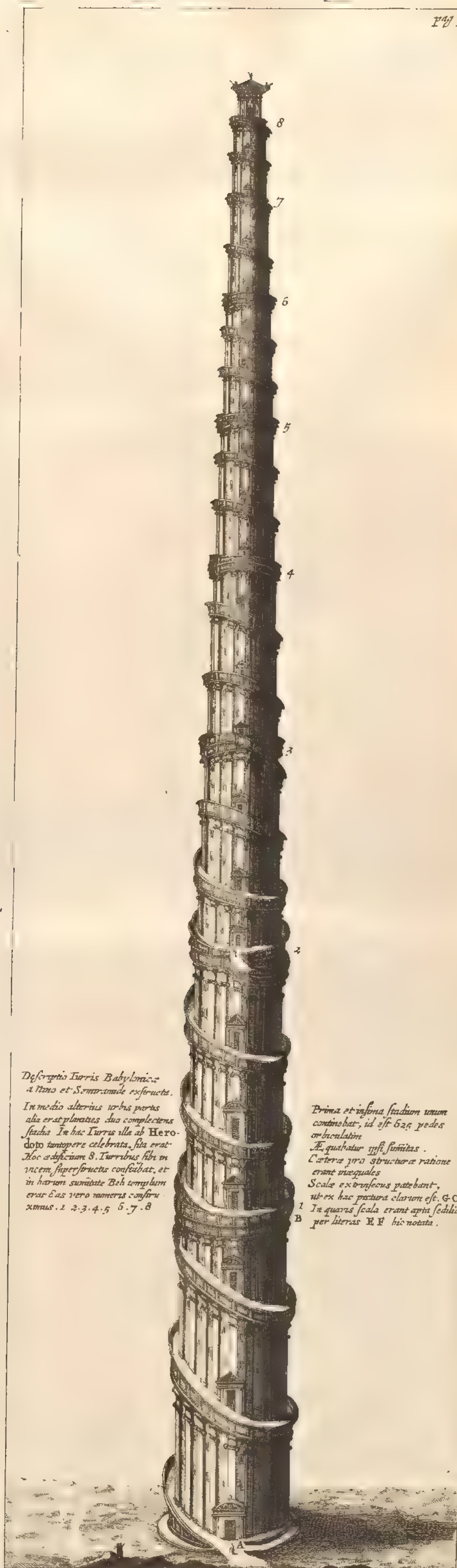
Verum enim verò, cum hujus argumenti institutum Nembrodica historia fuerit, *Nembrod* verò primus in mundo Rex fuerit, dum Babylonici regni initia jecit; *Ninus* verò ejus filius, patris exemplum secutus, primus fuerit *Assyriorum* imperii fundator, operæ pretium me facturum existimavi, si continuatos, ad 1239, vel ad 1240 annos or-

Cap. II. dine hujus monarchiæ ſucceſſores, juxta meliorem chronologorum ſententiam, apponerem, ne quicquam ad noſtrum inſtitutum pertinens omiſiſſe videremur, uſque ad ultimum *Sardanapalum*, cujus tempore *Jonas* ob conclamatam Mortalium impietatem in *Ninive* pœnitentiam prædicavit, quam cùm acceptaſſet Rex, & minas de ſubverſione urbis, pœnitentiæ operibus divertiſſet; accidit, ut ſpretis minis ipſe poſtea ad vomitum reverſus, ſceleſtum priſtinæ vitæ ſtatum repetierit, unde juſto DEI judicio ipſe totus mollitiei immerſus inter fœminas luxuriâ, & libidine obſordeſcens, à *Medis* obſeſſus, cum refugium non reperiret, extructo rogo, ſeipſum una cum liberis, concubinis, & inæſtimabili auri, argenti, pretioſorumque lapidum copiâ, in eum ex deſperatione conjecit, atque una cum morte ejus imperium *Aſſyriorum Artabe* duce ad *Medos* & *Perſas* ſub *Cyro* tranſlatum fuit. Reges *Aſſyriorum* ſequens Tabula monſtrat; cæterarum verò monarchiarum Reges, uti alienos à noſtro inſtituto, ita relinquendos cenſuimus. Sect. II.

	Annus Mundi.	Diluvii.	*Catalogus Regum imperii* Aſſyriorum, *qui omnes ferè à* Nino *uſque ad ultimum* Sardanapalum *&* *ſanguinis agnatione hæreditate paterna imperium adierunt.*
Ninus			
Semiramis			
Zameis Ninyas			
Arius, ſecundus *Aſſyriorum* Rex.	2129	473	
Analius	2159	503	
Xerxes	2198	542	*Abraham*,
Armametres	2229	573	*Iſaac*,
Belochus	2267	611	*Jacob*,
Baleus	2302	646	& filiorum geſta.
Althades	2354	698	
Mamithus	2386	730	
Mancaleus	2416	760	*Memphis* in *Ægypto*.
Iphoreus	2446	790	Naſcitur *Moſes*.
Mamylas	2466	810	
Sparetus	2496	840	
Aſſades	2536	880	
Aminthas	2576	920	*Moſes* egreditur ex *Ægypto*.
Belothus	2611	955	
Bellepares	2636	980	
Lamprodes	2666	1010	
Soſates	2707	1051	Tempus Judaicum.
Lampares	2728	1072	
Pannias	2758	1102	
Soſarmus	2803	1147	
Mitreus	2822	1166	
Tautanes	2849	1193	*Jephte*.
Tarteus	2881	1225	
Thineus	2921	1265	*Heli, Samuel*.
Darcilus	2982	1326	*Saul*.
Eupalus	2995	1339	Tempore *Davidis*.
Sardanapalus			*Salomon*.
			Jonas propheta.

Duravit imperium *Aſſyriorum* ſub 32 Regibus juxta *Chronicam Euſebii* 1239.

C A-

:

ıbli-
; re-
qui-
ſed
quo-
cre-
ıales
mo-
:000
udi-
mo-
tum
ven-
otilis
exili
iona-
tota
re vi-
: mo-
eam,
vehe-
: deji-
Ve-
mus,
ribit:
ὸς οἰ-
ὰὶ τὸ
λλ@
ιάλα
ϛγων.
ύκλῳ
α πε-
άσι@
ιπαυ-
αύον-
ελδυ-
ν ᾗ τῷ
ϛωμέ-
υσέη.
In

Cap. II. dine l
juxta
tentiar
ad noſ
ſiſſe v
Sardan
ob cor
tem in
quam
de ſub
ribus d
nis ipſ
ſceleſt
tierit, u

Ninus
Semira
Zamei
Arius,
Analius
Xerxes
Armame
Belochu
Baleus
Althades
Mamith
Mancale
Iphoreus
Mamyla
Sparetus
Aſſades
Amintha
Belothus
Bellepare
Lamproa
Soſates
Lampare
Pannias
Soſarmus
Mitreus
Tautane
Tarteus
Thineus
Darcilus
Eupalus
Sardanap

Dura

CAPUT III.

De Turri *in civitate Babylonica à* Nino & Semiramide *centum ferè annis post eversionem* Turris Nembrodææ *extructa.*

QUemadmodum ambitiosus æstus, & humanæ mentis arrogantia modum nesciunt, ita quoque *Nembrodi* exemplum secuti *Ninus* & *Semiramis* ejus uxor, ad primævæ magnificentiæ specimen exhibendum, & ad perpetuam nominis gloriam immortalitatemque acquirendam, turrim aliam, non quidem ut multi falsò putant, supra derelictæ *Turris Nembrodææ* vestigia, sed centum circiter annis post divisionem linguarum, & post mortem *Beli*, & urbis Babylonicæ, quam pariter admiranda, & prodigiosa magnificentia, veteri civitate destructâ, novam, quam in sequentibus describemus, ædificavit, non eâ quidem amplitudine, quâ suam extruxerat *Nembrod*, sed strictiori basi fundatam, in maximam, uti in figura patet, altitudinem, maximisque ornamentis conspicuam. *Fabricæ forma.* Erat autem ex octo turribus constituta, quarum prima A B, in circuitu stadium integrum, id est, 125 passus, sive 625 pedes, diameter $39\frac{1}{11}$ passus continebat, id est ducentos ferè pedes, totidemque in altitudine primæ turris; per helicem, sive cochleam, quâ universa moles artificio miro, & raro implicata, adeò declivi lenique ferebatur ascensu, ut jumenta, hominesque nullâ difficultate ad ejus fastigium commodè pertingere possent. Præterea in ea sedilia hinc inde, eleganti sanè opere ita constituebantur, ut per ascensum defatigatis, & placida requies, & amœnissimus in totam *Babylonis* planitiem, regionesque circumjacentes prospectus summâ spectantium voluptate pateret; interiores verò conclavium recessus, archiviis, aut annonæ, aliisque usibus, & publicis commoditatibus destinabantur; reliquæ verò turres septem, priori quidem quoad symmetriam similes, sed juxta opticas leges in altitudinem, quoad molem pro rata proportione decrescentes; si enim singulæ turres æquales priori fuissent, tota illa turrium moles facilè ad octo stadiorum, seu 1000 passuum, aut unius milliaris altitudinem se extulisset, cujus immensæ molis fulciendæ nullum fundamentum par esse poterat, nec irruentibus ventorum flatibus tanta, & adeò subtilis altitudo subsistere potuisset, tam exili fulcita hypomochlio; ut proportionaliter itaque turres diminuerentur, tota moles veluti jure quodam requirere videbatur; neque tamen etiam hoc modo subsistere poterat, cum juxta eam, quam referebat, rationem, vel vehementiori ventorum flatu ex parte deijci potuerit, uti experientia docet. Verùm jam verba *Herodoti* adducamus, quibus hanc turrim affabrè describit: *ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται, μεσοῦντι δέ κου τῆς ἀναβάσιος ἐστι καταγωγή δὲ καὶ θῶκοι ἀναπαυστήριοι ἐν τοῖσι καθίζοντες ἀναπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ, νηὸς ἔπεστι μέγας, ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρωμένη, καὶ ἡ τράπεζα παρακέεται χρυσέη.*

Cap. III. *In templi medio Turris solida, crassitudine simul, & altitudine stadii, cui alia rursus super imposita turris, & huic subinde alia ad octavam usque. His forinsecùs scalæ in circuitu adhibitæ sunt, per quas ad singulas conscenditur turres. In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus ascensoribus liceat sedere, & conquiescere; in postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendidè stratus, & apposita mensa aurea.* Atque hæc est Turris illa celebris, quam profani auctores satis laudare non possunt, eamque inter septem mundi miracula ponunt. Miror tamen, apud *Diodorum* nihil de hac octozonia Turri reperiri, nisi forsan intelligat illud *Beli* templum, quod hisce verbis describit: *In urbis medio templum* Jovi Belo *erexit* Semiramis, *cujus amplitudinem neque scriptores propter vetustatem, neque ulla memoria singulatim tradunt: constat tamen, ob illius admirandam altitudinem, à* Chaldæis *tum orientem, tum occidentem versus, astrorum in eo observationes factas. Id ex latere, atque asphalto summa arte magnisque expensis est constructum. In summo templi tres ingentes aureas statuas* Jovis, Junonis, Opis*que erexit, quarum* Jovis *adhuc extat longitudine pedum quadraginta, mille Babyloniorum talentorum pondere;* Opis *simili pondere in sella aurea residet, ad cujus genua duo adstant leones, juxtaque serpentes argentei ingentis magnitudinis, ponderis quilibet est talentorum triginta;* Junonis *stans signum ponderis octingentorum talentorum. His omnibus communis erat mensa aurea manufacta, longitudine pedum 40, & 15 latitudine, ponderis talentorum quingenta: carchesia 2 talentorum 30, totidemque vasa vaporaria, utrumque talentorum* 300. *præterea tres crateres ex auro, quorum* Jovi *dicatus talenta mille, & ducenta Babylonica pendebat, aliorum quilibet talenta* 600. *quæ omnia postmodum* Persarum *Reges surripuerunt, & reliqua ornamenta tum tempore consumpta sunt, tum ab hominibus deleta.* Hæc eadem narrat *Herodotus*, Turrim intra templum *Beli* erectam octozoniam, de qua silet *Diodorus*. In supremitate templi, sive Turris, aureas tres statuas esse constitutas; *Herodotus* tamen unam tantùm memorat cum lecto, & mensa; ut proinde hanc differentiam aliunde non processisse, mihi persuadeam, nisi vel ex variorum auctorum veterum lectione, aut relatione differenti. Verùm de auri incredibili abundantia in primis istis mundi seculis, infra pluribus agetur.

Turris in templo Bel.

In summitate Turris varia supellex aurea & statuæ.

Sect. II.

CAPUT IV.

De civitate magnificentiæ pœnè incredibilis, quam in Babylone Semiramis *exstruxit.*

Cap. IV. NEmbrodum, antequam *Turris* paulò antè memoratæ structuram aggrederetur, primò civitatem extruxisse sacra *Genesis* refert, cujus tamen magnitudinem silet sacer textus; unde verisimile videtur, fuisse civitatem valde ruditer exstructam, domibus ex eadem materiâ, quâ in *Turri* extruendâ utebatur, obiter confectis; cùm verò hoc pacto quotidie experientiâ duce, in fabricandis majoris momenti muris, turribus, palatiisque erigendis, mirificè proficerent, uti acri pollentes ingenio, & quotidie ad novas rerum ad Architectonicam spectantium inventiones, animum adjicerent; contigit, ut gloriæ ambitione instimulati, fabricarum prorsus insolentium monumenta posteritati reliquerint, quæ tam prisci, quàm posteri scriptores, & historici satis mirari non potuerunt; talia fuerunt civitates, *Nini*ve à *Nino* in *Assyria*, & *Semiramide* in *Babylone* extructa, quæ fidem humanam,

ɔerſua- *Sect.* II.
curio-
oo ho-
cupari
in cir-
n verò
unam
ıciunt.
habe-
ius ſta-
labunt
ſſibus,
pro ſe
ıon ni-
uomo-
homi-
ıt, am-
quæ in
ſsus in
dabit
uadra-
6o881
acium
ıt , ut
neque
homi-
ɔerent.
ıperfi-
es cen-
iodorus
fuiſſe
poteſt
ıus fa-
regio-
ris oc-
retum
rtè in-
ecani-
artem
proſe-
Babylo-

à mu- *Myſterioſa muri conſtructio. in ſideribus obſervandis.*
expo-
Chal-
, uti
ervan-
ɔerpe-
tuam

Hæc ruet everſis mu qua BABILONIA MURIS
Stans memori quantum ſteterit Kircherius Orbi

Blank inserted to ensure correct page position

Cap.III. *In tem*
ſimul,
ſuper i
ad octa
circuit
las con
ductus
aſcenſ
in poſt
lectus
ſa aur
lebris
dare n
mund
apud
Turri
lud *B*
Turris in templo Bel. deſcri
Belo
nem ne
que ull
ſtat tan
nem, à
dentem
nes fa
ſumma
In ſummitate Turris varia ſupellex aurea & ſtatuæ. *ctum.*
ſtatuas
quarun
dum qu

De

Cap.IV. N
tatem
cujus t
textus
civitat
domib
Turri
fectis ;
experi
ris mon

*Cap.*IV. nam, sive sumptus in eo expensos, sive operarum multitudinem, sive denique portentosam molium constitutionem spectes, superare videntur. Ne plura, quam fides mereatur, dicere videar, adducam hic verba *Diodori Siculi:*

In Semiramide *fortitudo fœmina major.*

ἡ δὲ Σεμίραμις οὖσα φύσει μεγαλεπίβολος, καὶ φιλοτιμουμένη τῇ δόξῃ τὸν βεβασιλευκότα πρότερον ὑπερθέσθαι, πόλιν μὲν ἐπεβάλετο κτίζειν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, ἐπιλεξαμένη δὲ τοὺς πανταχόθεν ἀρχιτέκτονας καὶ τεχνίτας, ἔτι δὲ τὴν ἄλλην χορηγίαν, παρασκευασαμένη συνήγαγεν ἐξ ἁπάσης τῆς βασιλείας πρὸς τὴν τῶν ἔργων συντέλειαν ἀνδρῶν μυριάδας διακοσίας. *Post* Ninam *à* Mediis *dirutam, quo tempore* Assyriorum *imperio potiti sunt,* Semiramis *magni mulier animi cupiens virum rerum gloriâ excellere, urbem in* Babylonia *condidit, accersitis undique opificibus, & architectis, cæterisque quæ ad tantam rem pertinebant, paratis, addidit ad id opus perficiendum ex omni regione hominum vicies centena millia,* μυριάδας διακοσίας, *quæ faciunt* 2000000 *hominum. Urbs ab utroque latere* Euphratis, *ut medius interfluat, ædificata, cujus mœnia ambitu stadia trecenta & sexaginta complectebantur, frequentibus Turribus, & magnis. Erat tanta operis magnificentia, ut in muri latitudine sex equorum currus unà prodire possent, altitudo incredibilis audientibus, ut* Ctesias Cnidius *ait, ut autem* Clitarchus, *& qui cum* Alexandro *in* Asiam *profecti sunt, scripserunt, pedum trecentorum sexaginta quinque, addiderunt etiam, quolibet anni die stadium muri absolutum, ut tot sit stadiorum circuitus, quot dies annus continet. Mœnia ex lateribus, & asphalto facta, quorum altitudo, uti* Ctesias Cnidius *refert, passuum* 50; *alii posteriores cubitorum* 50 *esse referunt; latitudo amplior, quam quâ duo currus agerentur.* Ita *Diodorus.*

Examen & magnitudinis urbis, & operarum.

Quod magnum sanè & prodigiosum opus si ad calculum reducatur, vix quisquam ea, quæ *Diodorus* ex *Ctesia Cnidio* recitat, vera esse sibi persuadere poterit; sed quia res plena curiositatis est, videamus, num 2000000 homines in civitate extruenda occupari potuerint. *Sect.*II. Murus teste *Diodoro* in circuitu 365 stadiorum fuit, unum verò stadium continet 125 passus, qui unam octavam partem milliarii conficiunt. Ponamus jam, muri latitudinem habere 50 passus, & longitudinem unius stadii 125 passus; hæc in se ducta, dabunt aream superficialem muri in passibus, ita ut si singuli homines passum pro se obtinerent in ea muri superficie non nisi 3750 constipati stare possent; quomodo igitur vicies centena millia hominum? cùm prætereà *Diodorus* dicat, ambitum urbis 365 stadia habuisse, quæ in passus resoluta dabunt 45645 passus in circuitu, quorum quarta pars dabit passus 11411 & hic numerus quadratus dabit superficiem urbis 160881 passuum quadratorum, quod spacium totidem homines ita implebunt, ut consequenter neque machinæ, neque currus, neque jumenta propter hominum constipationem locum haberent. Si itaque 160881 totam urbis superficiem replebant, quomodo vicies centena millia hominum, quos *Diodorus* in extruenda civitate occupatos fuisse dicit, subsistere potuerint, qui potest capere, capiat. Nisi tamen dicamus fabros tum omnem extra urbem regionem, tum intra distributis operis occupasse. Multa, hoc loco interpretum sphalmata reperio, quibus apertè interpretes, neque calculum græcanicum, neque architectonicam artem intellexisse demonstrant. Sed prosequamur filum historiæ *Urbis Babylonicæ.*

Mysteriosa muri constructio. in sideribus observandis.

Quid sibi verò velit mysteriosa muri constructio, 365 stadiorum, exponam. Certum est, *Babylonios*, & *Chaldæos* post *Turris* ædificationem, uti ipse *Diodorus* testatur, unicè observandorum siderum arti, tum ob perpetuam

Cap. IV. tuam Babylonici cœli limpiditatem, ſerenitatemque, tum ob turrium altitudinem, incubuiſse; quoniam verò annum in 365 dies diviſum à *Noë* filiiſque (*Noëmum* enim Aſtronomiam ſuos docuiſse, ſupra ex *Joſepho* demonſtravimus) acceperant, uti erant gloriæ percupidi, ita quoque muri ambitum, veluti in cœleſtem quendam circulum, ſeu Zodiacum, in 365 ſtadia, quæ erant veluti gradus quidam, ad memoriam ſui poſteris exhibendam, & ut ſe Aſtronomiæ inventores oſtenderent, diviſum reliquerint. Veriſimile quoque eſt, eas quæ ſingulis diebus fecerant, ſiderum obſervationes, veluti in ephemerides quaſdam, lateribus inſcripſiſſe, cujus nonnulla veſtigia reperio in *Eupolemo* vetuſtiſſimo ſcriptore apud *Euſebium*, qui dicit, *Abrahamum* in *Ægypto* primùm ſacerdotes Ægyptios Aſtronomiam docuiſſe; & *Abrahamum* quidem Aſtronomiam calluiſſe non nego, ſed primum ejus inventorem fuiſſe, admittere non poſſum cum multò ante *Abraham* aſtrorum ſcientiam à *Cham*, *Miſraim*, & *Chus* in *Ægyptum* illatam & à *Mercurio Triſmegiſto*, quem *Adris* ideò vocabant, mirificè cultam fuiſſe, tum in *Obeliſco Pamphilio*, tum in *Oedipo*, III *Tomo de Aſtrologia Ægyptiorum* fuſiſſimè demonſtraverimus. Primùm itaque volunt omnes veteres ſcriptores præſertim ſenſatiores Rabbini, *Ralbag*, *Radac*, *Henoch* ab *Adamo* Patriarcha VII. annum in 365 dies, Zodiacum in ſigna 12 diſtinxiſſe. Addunt Rabbini, dictum *Henochum*, cùm, uti ſacra *Geneſis* dicit, 365 annos vixiſſet, atque ſingulis centenis annis, ſiderum obſervationi incubuiſſet, poſt 365 annorum ſpacium, raptum fuiſſe, & ambulaſſe cum DEO, cujus admiranda opera tam ſtudiosè obſervaviſset; *Henochum* verò ea, quæ ipſe ab *Adamo* inſtructus didiciſſet, filio ſuo *Mathuſalæ* tradidiſſe, deinde per *Lamech*, *Noëmo* communicaſſe, quem & filios ſuos *Sem*, *Cham*, *Japheth*, uti in præcedentibus docuimus, ante & poſt diluvium in Aſtronomicis præceptis inſtituiſſe, & deinde tum per ſe, tum per filios ſuos, reliquæ poſteritati reliquiſſe, inde patet, quod *Nembrod* & *Ninus*, & uxor *Semiramis*, cum ex præcepto *Chami*, & *Chuſi* parentis ſui eam maximè coluerint, & vel ex muro urbis, quem *Semiramis* fundaverat, 365 ſtadiorum in circuitu ad numerum 365 dierum anni diſpoſitorum, myſticâ ſignificatione, luculenter patet. Quæ quidem aſtrorum inſpiciendorum ars deinde in *Ægyptum* à *Chamo* traducta magnos nullo non tempore progreſſus fecit, ut nulla ferè poſtea natio extiterit, quæ ab *Ægyptiis* Aſtronomiæ fundamenta non acceperit, uti quàm uberrimè in *Oedipo de Aſtrologia Ægyptiorum* tradidimus, & circulus aureus in Templo *Oſymandri* in duodecim ſigna diviſus, & quadrantes in *Tabula Bembina* ſpectabiles cum cæteris inſtrumentis uranometris apertè teſtantur. Referunt quoque *Syri*, *Jonithun* Noëmi filium præ omnibus aliis aſtronomicarum rerum notitiâ clarum, à parente ſuo in *Ethan* terram *Chanaan*, ad novas colonias fundandas amandatum, ubi & primùm populos ſibi ſubditos notitiâ artium neceſſariarum, & potiſſimùm aſtronomicis diſciplinis, quas à parente acceperat, imbuiſſe; *Abrahamum* verò inter cæteros ab eo inſtructum, eam poſtea *Ægyptios* docuiſse, quamvis hujuſmodi ſcientiæ traditio majori jure *Chamo*, *Miſraim*, & *Tauto*, id eſt *Mercurio Triſmegiſto* adſcribi debeat. Sed hæc pauca ad myſterioſam muri Babylonici in 365 ſtadia diviſi, & analogi ad 365 dies anni, ſtructuram explicandam ſufficiant. Jam, uti dici ſolet, ad rhombum.

Henoch *aſtrologus.*

Jonithun *filius* Noë *aſtrologus, juxta Rabbinos & Syros.*

Sect. II.

Porrò erant, teſte *Diodoro*, in dicto muro turres 250 numero, quarum altitudo latitudoque magnificentiam æquabant murorum; cur verò 250 ſolum-

Dubium de Turribus ſolvitur.

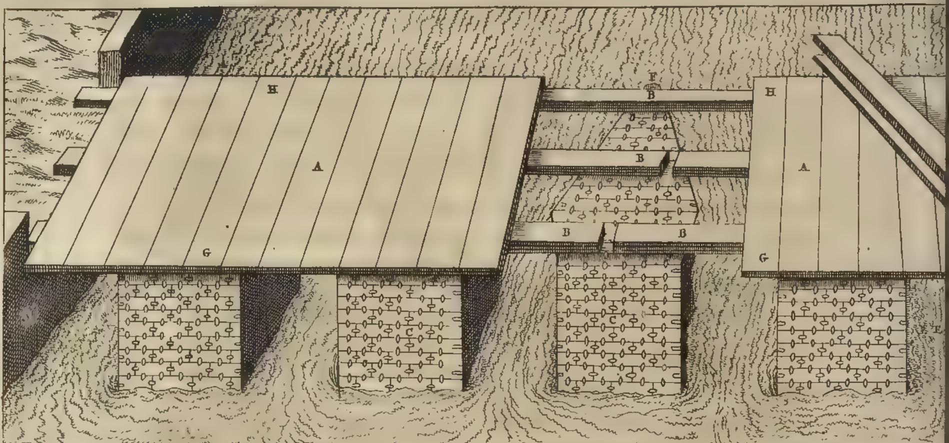
Cap. IV. summodò turres fundatæ fuerint, *Diodorus* causam assignat, ob paludum circumjacentium frequentiam, quæ uti hostibus omnem aditum præscindebant, ita quoque iis urbs ab illa, sine ulla turrium fabrica satis munita existeret. Ego autem si conjecturis uti licitum sit, dicerem, non tantùm 250 turres, sed totidem, quot stadia murus obtinebat, 365 scilicet, ædificatas fuisse, ut illæ turres essent veluti singulorum stadiorum termini quidam ad distinctionem stadiorum constitutæ, quæ postea intra terram paludosam, fundamento debili, & moli sustinendæ impari, successu temporis labefactatæ, vel conciderint, vel subsederint, quemadmodum experientia nos docet, & architectonicæ artis regulæ nobis præscribunt. Cæterùm si vera sunt, quæ de hujusmodi urbis conditu *Diodorus* & *Herodotus* tradunt, nos sanè tametsi fabricam magnam, & stupendam fuisse, existimemus, ne tamen nimiâ credulitate hæc nos adduxisse quis dicere possit, rem calculo examinandam censuimus. Dicit itaque primò *Diodorus*, ad *urbis Babylonicæ* ædificationem à *Semiramide* convocata fuisse vicies centena millia hominum, & muri, qui *Babylonem* circumdabat, ambitum 365 stadiorum fuisse, quæ divisa per 4 dant 91 stadia unius lateris urbis, quam *Herodotus* quadratam fuisse dicit; 91 in se ducta dant 8281 stadia quadrata, totius urbis intra murum conclusæ capacitatem, ut in sequenti figura patet; demus jam singulis ex 2000000 operis, passum unum; quomodo itaque 2000000 homines intra hoc planum, sine impedimento, uti supra diximus, quomodo tot domibus, ædificiis, turribus, palatiis, fanis fabricandis occupatos, constitisse dici possit, æquus judicet Lector. Sect. II.

CAPUT V.

De Ponte, & duobus regiis Palatiis in oppositis urbis locis, à Semiramide *exstructis.*

Cap. V. DE mirabili opere Pontis, quem *Semiramis* supra *Euphratem*, medium *urbis Babylonicæ* perfluentem erexerat; audiat lector, quæ de eo, & duobus regiis palatiis in oppositis urbis partibus, extructis, dicat Diodorus: *His mœnibus summâ curâ unico anno absolutis pontem, quâ parte fluvius angustior fluebat, construxit, stadiorum quinque, id est 625 passuum longitudinis, columnis in profundo summâ arte invicem pedes duodecim distantes jactis, lapides ædificii truncis ferreis immixto juncturis liquefacto plumbo conjunxit. Ante columnas ad impetum aquæ scindendum, cursumque fluvii reprimendum, firmos composuit angulos, quo ab omni aquæ undique circumfluentis vi tutæ essent. Pontem, is triginta pedum latitudine erat, ex cedrinis cypressinisque conjunxit, opus nulli arte posterius eorum, quæ à* Semiramide *facta sunt. Ab utroque fluminis latere murum duxit stadiis trecentis sexaginta, pari mœnium urbis latitudine. Regias juxta flumen ex utroque Pontis latere duas ædificavit, quæ & aspectum latè urbis præberent, & essent tanquam civitatis propugnacula, Euphrate per mediam urbem, meridiem versus fluente. Altera Regia ad orientem, ad occidentem altera spectat, utraque ingenti opere triplici ambitu murorum constructa. Alter deinde interior est circuitus, cujus in crudis adhuc lateribus varia animantia, quæque suo colore, ad naturæ similitudinem expressa fuer. Hujus longitudo stadiorum est quadraginta, latitudo laterum trecentorum, altitudo, ut* Ctesias *scribit, passuum quinquaginta. Turrium altitudo ad passus septuaginta elevatur. Est & tertius intimus circuitus, qui arcem continet, triginta stadiorum*

Pons Babylonius à *Semiramide* constructus, vel, ut alii, à *Nitocri*.

DESCRIPTIO PONTIS BABYLONICI.

Pontem hunc (secundum *Diodorum*) 2 stadiorum longitudine, & 30 pedum latitudine, GH, sic construxit *Semiramis*.

Non subjecerat arcus, sed columnas mira in profundum arte jactas, extruxit, lapides ut firmiùs inter se connecterentur, uncis ferreis distrinxit, & plumbo compages illiquato explevit. Columnis verò antequam latera fluvium exciperent, angulos (qui rotundum & paulatim usque ad columnæ latitudinem refrænatum haberent aquarum decursum) præstruxit FC.

Columnæ erant duodenum pedum interstitio DE.

Hæ prægrandibus trabibus obtectæ erant, & iis superimpositi asseres transversi A.

diorum ambitu. Hujus ædificii altitudo latitudoque superat secundi muri opus. Inerant diversorum animalium figuræ in turribus & muris, colore quoque, ac formâ naturali. Erat insuper omnis generis animantium venatio, quorum magnitudo quatuor cubitos excedebat. In his Semiramis *conspiciebatur ex equo pardalim jaculata, juxtaque eam vir* Ninus *jaculo leonem feriens. Erexerat & portas tres, superque eas varia ex ære posita ornamenta. Hæc regia excellentior ea, quæ ex altera sita erat fluvii parte, fuit, tum magnitudine, tum ornatu; illius enim muri ambitus triginta stadia ex cocto latere complectebatur, loco animalium æneæ statuæ erant* Nini *ac* Semiramidis, *præfectorumque, &* Jovis *insuper, quem* Belum Babylonii *vocant. Inerant & acies structæ, variæque venationes ad aspicientium voluptatem. In loco* Babyloniæ *humiliori lacum quadratum effodit, cujus singula latera ex latere cocto, asphaltoque ædificavit; stadia erant ducenta, profunditas pedum triginta quinque, ad quam flumine superinducto ab regia fossa utrimque aditum fecit. Ex utraque verò parte, ex cocto latere fornicibus constructis asphaltum superinduxit, ad quatuor* *Vide in urbis topographia laci locum* B C D.

cubi-

cubitorum spissitudinem. Erant autem muri fossæ latitudine laterum viginti, altitudine supra fornices pedum duodecim. Septem diebus opere perfecto, flumen in priorem cursum restituit. Statuit autem ab utraque fossæ parte portas æneas, quæ usque ad Persarum *regnum stetere.*

CAPUT VI.

De Hortis Pensilibus, à Semiramide *in Babylonico campo exstructis, qui & inter miracula mundi numerati fuêre.*

Incredibilis animi magnitudo in Semiramide.

TAnta fuit in *Semiramide* animi fortitudo, tantus ambitiosi pectoris ardor, ut requiescere non posse videretur, donec gloriam *Nini* mariti sui, incredibilium gestorum memoria, si non superaret, saltem æquaret. Fuerat ea primùm auctor deditionis *Bactriæ* urbis, & consequenter totius *Bactrianorum* regni, de quo vide *Diodorum lib.* I. *cap.* 3. cujus animum, supra omnem muliebris conditionis sexum admiratus *Ninus*, eam in uxorem duxit. Sub hoc primævi mundi Imperatore *Nino*, *Semiramis* Imperatrix, sub fœmineo sexu masculum, Martiumque animum induens ea gessit, quæ non solùm fœmineam conditionem superaret, sed & tam ardua, tam sublimia verè παράδοξα καὶ ἄπιστα operata fuit, ut, si scriptorum veridicæ relationi fides habenda est, post se omnium gentilium mulierum, fortiumque heroïnarum famam multis parasangis reliquisse videatur. Sed cùm jam in præcedentibus de Turri octozonia, & civitate *Babyloniæ* ab ipsa erecta actum sit, jam restat, ut & *Hortos* ejus *pensiles* pari passu describamus.

Horti pensiles.

Sic itaque dicit Diodorus lib. III. cap. 4. *Erat & pensilis Hortus juxta arcem, non à* Semiramide, *sed à quodam Rege* Syro *postmodum in gratiam ejus factus.* Verùm quicquid hic *Diodorus* scribat, perperam dictum fuisse, omnes ferè veteres scriptores asserunt, cùm hoc unicum opus *Semiramidis* fuisse, credendum sit; cùm Rex ille *Syrus*, cujuscunque tandem nominis fuerit, in aula Reginæ præcipuus, quem uti illa insigni favore prosequebatur ita quoque condendorum hortorum pensilium curam dedit; hic ad animum *Semiramidis*, quem norat, rerum inauditarum, & insolentium amore tumidum, se accommodans, persuasisse videtur, ut ad delectationem propriam hortos omni florum, plantarum, arborumque genere confertos supra palatii sui tecta conderet. Qualis autem hujusmodi structura esset hisce verbis describit Diodorus. *Hujus Horti,* inquit, *singula latera jugeribus quatuor extenduntur. Aditus veluti in monte erat, ædificiis unum supra alterum extructis, ut in eo conspectus longè latèque pateret; testudines in solo positæ erant, quæ totius Horti pondus sustinerent, inde aliæ super alias excrescente semper magnitudine, ædificatæ; nam superiores, in quibus Horti murorum superficies continebatur, altitudine 50 cubitorum eminebant; earum latitudo pedum erat 12. muri pars magna impensa extructa, spissitudine erant pedum 22. solum hoc pacto constabat: erant positæ lapideæ trabes longitudine pedum 16 & 6 latitudine; super has pro pavimento stratæ arundines asphalto compactæ, desuper cocti lateres duplici ordine gypso structi; tertiò regulæ plumbeæ, nequa humiditas ad testudines manaret; aquarum insuper receptacula, quibus humor efflueret. In hoc pavimento congesta humus profunda, ut magnarum arborum radicibus satis esset, Hortum efficiebat; in eo proceræ omnis generis arbores aspectum jucundum reddebant; lumen quoque adeò testudines invicem præbebant, ut in eis regia diversoria haberentur; præterea aquæductus occultè fabricatus rigabat Hortum.* Hucusque *Diodorus.* Verùm cùm hæc descriptio obscurior sit, quàm ut ex ea vera fabricæ forma concipi possit, ejus hîc scenographiam oculis lectoris, juxta

ta

Horti Pensiles Semiramidis Babyloniorum Reginæ juxta
Euphratem siti, ex mente Auctoris
C Decker fe
1670

Semiramidis Arcis descriptio

Regias duas ex utraque Pontis Regione ad fluvium magnis impensis, magnificentissimas Semiramis extruxit. Quæ ad Occidentem sita erat, prout Diodorus Siculus recensuit, tres habebat ambitus. Primus ambitus 60 stadiorum, et 50 Orgyiarum, altis et sumptuosis moenibus ex cocto latere constructus erat. Turris ad 70 Orgyias surgebat. Alter 40 stadia longus erat, in cæteris primo æqualis, præter quam quod in crudis adhuc lateribus omnis generis animantia colorum artificio ad veritatis similitudinem effecta, continebat.

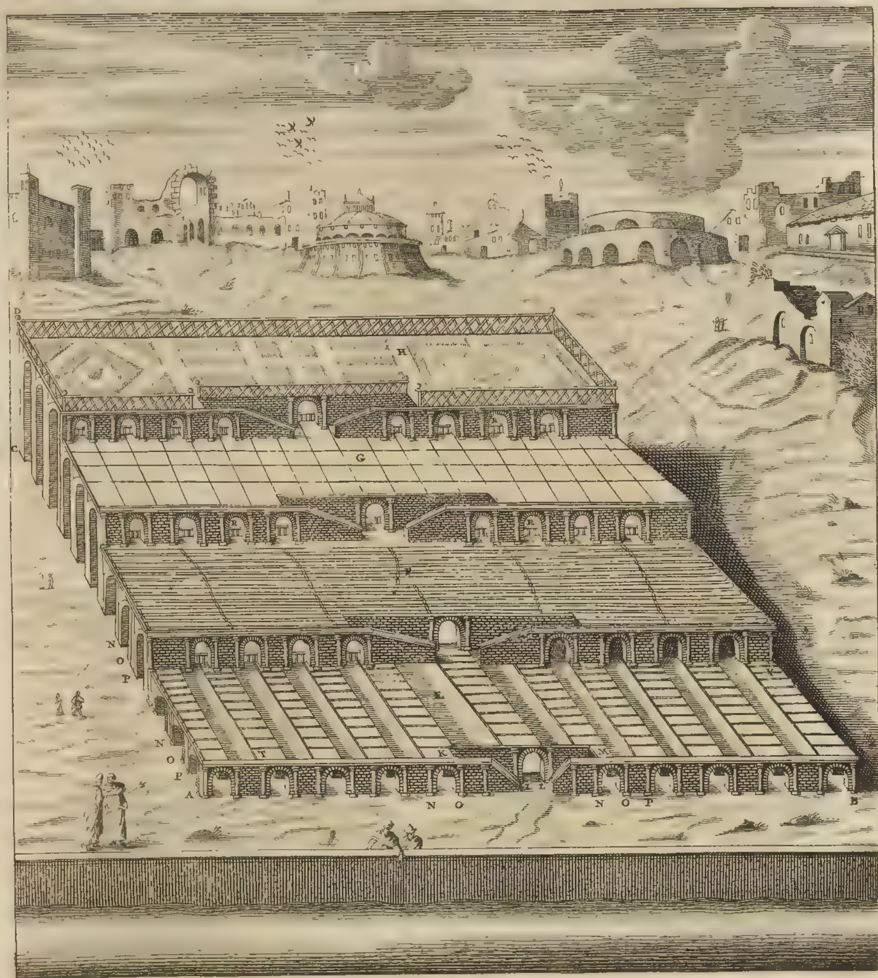
Tertius tandem murus, et intimus arcem circumdans, litera C. notatus 30. Stadia complexus tum longitudine, tum latitudine medij structuram operis superabat. Imprimis venatio illic erat variorum plena animantium, quæ magnitudine 4 Cubitos excedebat. Et inter hæc Semiramis conspiciebatur ex equo Pardalim jaculans, et propè vir Ninus lancea feriens Leonem. Cæterum interior Arcis structura uti à Diodoro et Herodoto fuit omissa, illa placito Pictoris substituta fuit.

Cap. VI. ta exactum verborum à *Diodoro* de ea traditorum tenorem, exhibendam censui.

Expositio singularum partium.

Totius Horti structura quadra in circuitu 46 jugerum longitudinem habebat, ita ut singula latera in quatuor jugerum spacium extenderentur. *Jugerum quid?* Quid igitur per jugerum hîc intelligatur, expendamus. Uti mensuræ rerum variis occasionibus inventæ sunt, ita quoque difficile est, iis certam & determinatam mensuram attribuere, ob mensurarum, quibus diversæ nationes utuntur, varietatem. Sacra scriptura dicit, jugera, media pars agri, quam par boum uno die arare potest, uti Hebræa lectio habet: בכהצי מענה צמד שדה. *In medio jugero par boum agri;* cui *Plinius* subscribit. Verùm cum dies non horas æquales semper duodecim, sed pro diversa ratione solstitiorum climatumque, horarum quantitatem sortiantur; hinc quoque dubium exacte determinari non potest. *Hieronymus Mathematicus*, 200 pedibus contineri scribit; *Quintilianus* 200 pedibus in longitudinem, dimidium in latitudinem refert. Varro lib. 1. *Jugerum*, inquit, *est, quod quadratos duos actus habet; actus quadratus, qui & latus 120 pedes & longus totidem. Diodorus* sanè hoc loco nequaquam ipsam quadratam horti superficiem, sed longitudinem tantùm unius jugeri sumpsisse, vel inde patet, quod ambitum horti in quadro positi, per quatuor jugerum, in quæ singula latera se extendebant, longitudinem intellexerit, quantum autem unum jugerum Babylonicum pedibus secundum unius lateris longitudinem constiterit, *Hieronymus Mathematicus* ducentis pedibus definit; cum itaque unum latus Horti quatuor jugerum longitudine constiterit, & 200 pedibus unum jugerum, fuerit haud dubiè unum latus 800 pedum, qui in passus reducti dabunt 160 passus: dant unum stadium; erit itaque Sect. II. latus unum Horti 800 pedum, id est, 160 passuum, qui unum stadium, & insuper 35 passus conficiunt; hic verò numerus pedum si quadretur, dabit sexcenta quadraginta millia pedum quadratorum, aream totius horti.

Intra hunc ambitum erant quatuor areæ 400 pedum longitudinis A B P X. P X L M. L M N O, & N O D I. Prima elevabatur à terra 12 cubitos, sive 36 palmos circiter; secunda P X L M alta 20 cubitos, sive 60 palmos; tertia L M N O 37 cubitos sive 3 palmos; quarta proxima *Euphrati*, 50 cubitos erat alta, id est, 180 palmos; atque in hac area, omnis generis plantæ, flores, arboresque in quincuncem dispositæ cernebantur, & amœnissimæ peridromides topiario opere, ad umbram capessendam instructæ. Non deerant hîc fontium salientium jucundissimi prospectus; aquæ verò per machinas hydraulicas ex *Euphrate* in altum, tum in fontium usum, tum ad Hortum irrigandum deducebantur. Atque tota hæc structura sustinebatur fornicibus *Structura arcubus & areis stupenda.* latericiis sibi lato interstitio, arctissimis strictissimisque vinculis secundum arearum proportionem sibi cohærentibus, quorum quilibet arcus, sive fornix 12 habebat pedes diametri N O, fornices verò unus ab altero distabant 22 pedes, uti videre est in O P. In superioris Horti parte obstupescenda illa fabrica supponebatur, quæ per intextas sibi fornices ita adornabatur, ut cum esset in varia aularum receptacula distincta, singula tamen lumen uberrimum tum per portarum arcus, tum per fenestras, singula reciperent; & hoc pro rata altitudinis proportione eadem spectabantur in reliquis arearum, sive planorum, primi, secundi, & tertii substructionibus. Ne verò plana hæc cum tempore ex aëris injuriis damnum reciperent, illa magnis instrata fuere lapidibus, longitudinis 16 pedum,

Descriptio Hortorum Semiramidis, *qui pensiles dicti sunt.*

In uno latere civitatis erant horti suspensi, fere conjuncti fluvio *Euphrati*, qui inter septem miracula Mundi numerabantur.

Situs eorum erat figuræ quadratæ, quadringentorum pedum, per quemlibet angulum, quibus correspondérent secundus & tertius. AB. AC.

Intus erant quatuor Atria vel Areæ, 400 pedum longitudinis, & 100 latitudinis, ita ut una supra aliam emineret. E F G H.

Prima elevabatur à terra 12 cubitos cum dimidio E.

Secunda, viginti cubitos. F.

Tertia, triginta septem cubitos cum dimidio. G.

Quarta proxima *Euphrati*, quinquaginta cubitos. Illic extrahebatur aqua ab *Euphrate* certis quibusdam machinis, ad irrigandos hortos. H.

Tota hæc structura sustinebatur fornicibus latericiis, sibi cohærentibus lato interstitio secundum proportionem arearum, quorum quilibet habebat 12 pedes diametri. NO.

Distabat itaque unus ab altero fornix pedes 22. O. P.

Et hoc quidem tam pro firmatione intermedia, quam pro commoditate mansiuncularum quarundam ibi exstructarum.

Superiora harum tabernarum primo erant instrata magnis lapidibus, longitudinis 16 pedum, & 4 latitudinis ut in prima area videre est E.

Secundo, totum illud erat coopertum magnis arundinibus, ut in secunda area observatur. F.

Tertio, omnes illæ arundines erant obtectæ magnis laminis plumbeis, quæ defenderent fornices ab humiditate terræ. G.

Quarto tandem, erat super omnia hæc optima terra, exculta exquisitis floribus & plantis. H.

Gradus à *Diodoro* non referuntur, sed ex Architecturæ regulis à nobis ita sunt concinnati, & literis I K L M designati.

Fenestræ litera R notatæ, tot erant aperturæ, per quas in singulas areas visere dabatur.

Cap. VI. pedum, & quatuor latitudinis; quæ primò arundinibus, deinde magnis laminis plumbeis integebantur, ne humiditate terræ damnum paterentur, & plana, & ſubſtructiones; quæ deinde per canales oblongos, & plumbeos ad extra evolveretur.

Hortorum deliciæ arborumque inſertio in ſupremo domûs tecto.

In ſuperiori verò plano, dictâ jam arte cooperto, optima, & feraciſſima terra aggerebatur, tantæ altitudinis, ut & arbores radices ſuas commodè & ſine impedimento diſtendere poſſent.

Strabonis *mira deſcriptio.*

Strabo hujuſmodi Hortos deſcribit hoc pacto: *Cùm viderent artifices, arbores, quas ſupra ultimum planum plantare volebant, ſufficientem terram habere non poſſe, omnes ſubſtructionum columnas, quos ipſe talos vocat, intùs datâ operâ vacuas reliquiſſe, terreſtrique glebâ repleviſſe, eo fine, ut arborum ſupra plantatarum radices hiſce columnis ad quadrati priſmatis formam conſtructis, ſeſe paulatim inſinuatæ, firmam conſiſtentiam conſequerentur.* Addit *Diodorus* ad irrigandum Hortum, aquam ex *Euphrate* flumine per occultos canales derivatam fuiſſe, quod quidem artificium aliud eſſe non potuit, niſi illud, quo per antlias rotæ beneficio, aquam in turris appoſitæ altitudinem elevarent, & hinc per ſyphones in varios uſus eandem diſtribuerent. Vide figuram.

Porrò primum planum infimum ita conſtitutum erat, ut per ſcalas aſcenſus daretur ad ſecundum, & hinc aliæ ſcalæ ad tertium, & tandem ad ſupremum, tametſi verò harum ſcalarum nulla apud *Diodorum* mentio fiat, hâc tamen induſtriâ ſcalas conſtitutas, vel ipſius architectonicæ regulæ nobis, fieri debuiſſe dictant. Feneſtræ literâ R. notatæ, tot erant aperturæ, per quas ad ſingulas areas proſpectus concederetur. Atque hæc eſt ſumptuoſa illa Hortorum penſilium ſtructura, quam non exiguo ſtudio ex *Diodori* deſcriptione, in hac præſenti delineatione, oculis curioſi lectoris exponendam rati ſumus. Has auctorum veterum lectiones, *Sect.* II. cum ſingulari adhibito ſtudio paulo exactiùs ponderâſſem inveni multa veritati non conſentanea neque concipi poſſe totius ſtructuræ ſymmetriam, niſi alio modo diſponeretur moles tanta camerarum, arcuum, peridromidum, aularum, hortorum, fontiumque varietate, ad omnes opticarum projectionum leges expreſſa oculis exponeretur curioſi lectoris, quod in hac præſenti ſchemate præſtitimus in quo præter projectionem opticam, eadem fere hic ſpectantur, quæ in præcedenti ſchemate.

Non deſtitit hîc in *Semiramide* magnæ mentis ambitioſa gloria; ſiquidem præter alias urbes, quas ad nobiliora *Aſiæ* flumina, veluti emporia quædam ad mercaturam exercendam condidit. Præterea ex *Armeniæ* montibus, inquit *Diodorus*, lapidem exſcindi juſſit, longitudine 150 pedum, latitudine verò ſpiſſitudineque 24. hunc magnâ curruum multitudine ad flumen delatum, navique impoſitum, *Babylonem* detulit, inque platea inſigniori erexit. Res mirabilis ſpectantibus, quem à forma obeliſcum vocant; inter ſeptem miracula mundi annumeratur, fuitque hic primus in orbe obeliſcus, qui & poſtmodum *Ægyptiorum* Regibus, *Chuſi* filiis, erigendorum obeliſcorum originem dedit, de quibus vide *Obeliſcum Pamphilium*, & *Tomum* IV *Oedipi*, & in ſequentibus. Longitudo hujus lapidis ex uno ſaxo in obeliſcum efformati, fuit, uti ex *Diodoro* paulò antè allegato conſtat, 150 pedum, 24 latitudinis, qui in palmos reſoluti dant altitudinem 225 palmorum, latitudinem 36 palmorum; quæ quidem vaſta moles multis paraſangis ſuperat omnes obeliſcos, qui unquam in *Ægypto*, & poſtea *Romam* tranſlati, erectique fuerunt. Certè obeliſcus Thebanus, quem hodie ante eccleſiam Sancti *Joannis* Lateranenſis erectum videmus, omnium

Obeliſcus à Semiramide *in* Babylone *erectus omnium qui unquam facti ſunt maximus.*

Cap. VI. mnium eorum, qui judicio *Plinii*, in *Ægypto* inventi sunt, maximus fuit, quem & *Cambyses*, cùm omnia *Ægyptiorum* monumenta igne, ferroque consumpsisset, hunc solum molis reverentiâ motus, intactum reliquit. Sed jam unum cum altero comparemus. Habet Lateranensis obeliscus 148 palmos, à basi usque ad ultimum pyramidii apicem; Semiramæus verò 225 palmos; quæ ab invicem subducta relinquunt 77 palmis longiorem Lateranensi; habet præterea Lateranensis obeliscus unum latus basis 14 palmorum, Semiramæus verò 36. quæ dempta ab invicem, dabit latus basis 22 palmis latius obelisco Lateranensi; unde immensam molem esse debuisse, quis non videt? quomodo verò, aut qua ratione, quibus machinis per terram à loco montis, ex quo excisus fuerat, ad *Euphratis* flumen, ad plurima milliaria deductus fuerit, quis novit? & tametsi *Diodorus* curribus ductum fuisse dicat; ego certè experientiâ, in translatione obelisci *Pamphilii* ex Hippodromo *Caracallæ* in forum Agonale devecti doctus, id curribus minimè fieri potuisse crediderim, sed magnâ ingentium scytalarum agilium moli suppositarum agitatione ad flumen promotum existimem; navibus deinde in *Babylonem* per flumen translatum fuisse ait, ubi fides iterùm vacillare videtur; quæ enim navis tantæ moli sustinendæ, quantumvis ventricosa, sufficiens fuisset. Dico itaque, neque fluminis profunditatem, neque navis capacitatem tantæ moli portandæ proportionatam dari potuisse. Accedunt scopuli fluminis latentes, & fundi inæqualitas, quibus ingens navis pondus prævalens vel subsedisset, vel nimio pondere rupta fuisset: verisimile itaque est, craticulata ingentium arborum contabulatione, quas crates vocant, more *Ægyptiis* solito in *Babylonem* devectum fuisse. Quibus demùm machinis tam inauditam unius saxi molem erexerint, lectori Staticæ non imperito expendendum relinquo; ut proinde vel ex hisce recitatis architectonicæ artis speciminibus, à *Babyloniis* artificibus, exhibitis, luculenter pateat, eos omnium artium ad fabricandum necessariarum, videlicet Staticæ, Hydraulicæ, Opticæ, Metallariæ, Sculptoriæ, & Plasticæ perfectam, sine quibus nihil dictorum monumentorum confici poterat, notitiam habuisse, adeoque cum *Ægyptii* cum *Babyloniis* de mirabilium operum exhibitione, concertasse videantur; vide, quæ de hisce & similibus in III *Tomo Oedipi*, *de Mechanica Ægyptiorum*, amplissimè egimus. Sect. II.

Comparatio magnitudinis hujus cum Lateranensi obelisco.

Quomodo obeliscus in Babylonem devectus sit ibique quibus machinis erectus.

Reliqua verò gesta *Semiramidis* prosequitur *Diodorus lib. citato, cap.* 4. & 5. ubi tradit, eandem magnam Libyæ *Æthiopiæ*que partem, in suam ditionem redegisse, ac bellum *Indis* illatum vario eventu gessisse, & ubi necessitas exigebat, ausu inaudito montes complanasse, & valles implevisse, *Sabellicus* ex *Ctesia* refert. Quod & breviter tangit *Justinus loco citato*, ubi plura de mirabili Reginæ hujus virtute, ac prudentiâ paucis perstringit; atque illud imprimis, quod statim ac orbata marito est; illa impubere adhuc immaturoque ad bellum filio, ipsa molem belli sustinendam censuit donec, tandem rebus præclarè gestis, se ostendit talem, quæ etiam viros virtute anteïret, & cui propterea nemo parere detrectaret.

Semiramidis gesta in bello.

Anno itaque mundi 2090, postremo dictæ *Semiramidis* anno desinente, nimirum sub finem anni 42 vitę *Saræ* uxoris *Abrahæ*, necesse est, defunctam esse *Semiramidem Assyriorum* Reginam, siquidem ipsa (teste *Eusebio in Chronicis*) regnavit post virum suum annis quadraginta duobus; quod & tradunt *Diodorus rerum antiquarum lib.* 3. *in calce capitis quinti;* & ex *Trogo Pompejo Justinus circa initia lib.* 1. sub anno mundi 2049.

quo

Cap.VI. quo Chronologi dicunt, eandem regnare cœpisse, eodem nimirum anno, quo nata est *Sara*, à quo ad hunc annum *in chronologismo nostro* invenies prædictos duos & quadraginta annos. Hæc Regina quæ de cætero, propter rerum gestarum gloriam celeberrima, virtute plusquàm virili, dotata, infelicem tamen, ac fœdum, indecorumque exitum habuisse scribit *Justinus*, supra *citato loco*, dicens, eam à *Nino* minore, proprio ejus filio fuisse trucidatam, quod licet vetula (erat enim duos & sexaginta annos nata, ut tradit ex *Ctesia Diodorus loco citato*) insanâ ardens libidine, incestuosum ejus concubitum expetivisset. Et hoc, tanquam magis receptum, referunt etiam B. *Augustinus de civit.* DEI, *lib.*18. *sub finem capitis* 2, & *Genebrardus lib.* I. *suæ Chronologiæ*, aliique auctores. Tametsi *Diodorus* suprà relatus de obitu ejus agens dicat, *quod ipsa detectis, quas ei* Ninus *per eunuchum paraverat, insidiis, omnique injuriâ juxta* Ammonis *responsum, remissâ, cum omnibus, filio, ut regi parerent, præfectis mandasset, è vestigio evanuit, ad deos, juxta Oraculi responsum, ut creditum est, translata.* Sic *Diodorus*; qui his postea quædam fabulosa subjungit, quibus etiam prioribus fidem abrogâsse videtur. Sect. II.

Mors Semiramidis infamis.

Anno postea proximo circiter inchoante, prædictæ Reginæ successit *Zameis*, qui & *Ninias*, sive *Ninus* minor, majoris *Nini* ac *Semiramidis* filius, tertius *Assyriorum* Rex, ut scriptum reliquerunt *Eusebius in Chronicis* & historici proximè allegati, *Justinus* & *Diodorus*; quorum postremus *lib.* III. *cap.* 6. hujus Regis vitam, moresque, & gubernandi rationem, longè diversam ab ea, quam hactenus majores sui tenuerant, initam, breviter describit, additque eundem à posteris quoque suis usque ad *Sardanapalum* fuisse æmulatam; & idem ferè paucis perstringit loco citato *Justinus*, de hoc eodem *Nino* minore dicens: Ninias *elaborato à parentibus imperio contentus, belli studia deposuit, & veluti sexum cum matre mutâsset, rarò à viris visus in fœminarum cœtu consenuit. Posteri quoque ejus exempla secuti, responsa gentibus per internuncios dabant.* Sic ille.

Ninyas Rex Babel filius Nini.

CAPUT VII.

De stupendis fabricarum miraculis, quæ fratres Nembrod, Misraim *ejusque nepotes, ex eâdem familia* Chus *in* Ægypto, *ad* Babyloniorum *imitationem, æmulationemque exhibebant.*

C.VII. Existentibus post divisionem linguarum *Chus*, ejusque filiis, *Misraim*, *Nembrod*, eorumque nepotibus simul in *Babylonia*, *Nembrod* cùm potens viribus, sive per sortem, sive per tyrannidem, imperio Babylonico potitus esset, fratres ejus, & filii admirati animi magnitudinem, & in extruenda immensæ molis *Turri*, peritiam, *Nini* quoque in Regnis conquirendis gloriam, civitatisque, quam in *Assyria* fundaverat, incomparabilem vastitatem, successu quoque temporis, superbæ quoque, & prodigiosæ penè magnificentiæ monumenta in *Babylonia* à *Semiramide* uxore *Nini* erecta, ambitionis œstro perculsi, ut & ipsi magnitudine portentosarum fabricarum, nomen sibi immortale compararent; statim, postquam in *Ægyptum* sorte ipsis collatam Coloniam pervenissent, ea mox attentarunt, quibus *Babylonios* cognatos si non æquarent, saltem iis non cederent; unde ante omnia, exemplo

C. VII. plo *Semiramidis*, quam cum Mausoleum, sive pyramidem inusitatæ magnitudinis, supra descriptam ad æternam mariti sui memoriam in *Babyloniâ* extruxisse, obeliscum quoque, quo major in orbe à posteris visus non est, in præcipua *Babyloniæ* platea, cum incredibili omnium spectantium admiratione erexisse cognossent. Hisce magnis moliminibus, quæ præsentes adhuc viderant, vel aliorum relatione intellexerant, impulsi, & ipsi pyramidibus, & obeliscis totam *Ægyptum* repleverunt, præterea simulacris, fanis, labyrinthis, fabricisque fide humana superioribus, ea præstiterunt, quæ nulla unquam humana potentia adæquare valuit. Verùm quænam illa fuerint, quamvis *in III Tomo Oedipi* quam amplissimè descripserimus, hic tamen eorum nonnulla iteratò paucis exponenda duxi. Quod antequam fiat, cur sola ex tribus filiis *Cham*, *Sem* & *Japheth*, *Chami* progenies, tametsi à DEO maledictionibus subjecta, tam stupenda tamen successu temporis opera peregerit? *Japhethi* verò stirpem DEO devotam, nil horum præstitisse reperiamus? Pari pacto cur ante diluvium, neminem ex Patriarchis, aliquod singulare monumentum post se reliquisse legimus, nisi *Cainum* à DEO pariter maledictum; quem tamen omnium primum, vastissimam urbem, civitatem inquam gigantum, quam sacer textus

Ægyptii *Simiæ Babyloniorum in Obeliscis erigendis.*

Cur Chamæa familia tam grandia monumenta post se reliquerit, non verò familia Semi, & Japhethi.

Enochiam vocat, ædificasse, ex *Genesi* notum est. Cujus rei causa uti ab occultis DEI judiciis dependet, ita nefas foret, eam humani intellectus angustiis comprehendere; hoc solùm dicere possumus, *Semum* & *Japhethum*, uti à DEO electi erant, ita quoque omnibus aliis spretis, in hoc unicum continuò pii parentis sollicitatione incubuisse, ut per filios nepotesque novis semper, novisque fundatis coloniis, orbem terræ, habitatoribus, unà cum divini cultus propagatione complerent: Chamæa verò familia, à sancta stirpe divisa, & idololatriæ dedita, nil non intendebat, quàm ut per inauditas invisasque fabricarum insanas structuras, operumque magnitudinem divinos sibi apud posteros, honores compararent, & proinde temporali hac felicitatis gloria cum æterna morte commutarent. Verùm cum hæc omnia quàm amplissime tradita sint in *nostro Oedipo Ægyptiaco*, lectorem ad eum remittimus. Restat solùm, ut hîc nonnulla mirabilium operum exhibitione, fabricarum portento adducamus, ex quibus lector colliget, omnium quæ mundum posterum in admirationem traxerunt, gestorum granditatem à sola *Chami* progenie, cui tum Babylonica terra, tum *Ægyptus* in sortem acciderat, peractam fuisse. Sed jam ad rhombum. De Pyramidibus incipiamus. Sect. II.

SECTIO III.

De prodigiosis fabricis *Ægypti*, quas Chusia progenies ad imitationem cognatorum *Nembrod*, *Nini* & *Semiramidis* in regnis *Babyloniæ* & *Assyriæ* stupente mundo in *Ægypto* erexerunt.

PRÆFATIO.

Quamvis in tertio tomo OEdipi *de hisce* syntagmate de Mechanica Ægyptiorum *quàm uberrimè dissuerimus : hoc tamen loco valde opportunè ex iis non nihil repetendum censui. Sed ad rem.*

CAPUT I.

Pyramides & obelisci in Ægypto *erecti.*

Magnificentia & splendor pyramidum.

QUanta fuerit pyramidum in *Ægypto* à Regibus erectarum magnificentia, splendor, & granditas, ex hoc inter cætera colligitur, quod unanimi scriptorum consensu, vel tunc etiam, quando *Romanorum* fastus omnia mundi loca conculcabat, inter orbis miracula fuerunt connumeratæ. Et tametsi variis *Ægypti* locis insolentes hujusmodi turrium moles conspiciebantur fundatę: Memphiticæ tamen inter cæteras potissimum admirationis argumentum ac veluti mundi miraculum fuerunt. Herodotus, qui, teste *Plinio* citra annum 300 ab urbe condita vixit, hæc cumprimis testatus in Euterpe, *Verum*, inquit, *in pyramide hac annos 20 absumptos, cujus singulæ frontes saxis dolatis, decentissimeque coagmentatis, quorum nullum minus 30 pedum: fuit autem exstructa hæc pyramis in speciem graduum, quas quidam scalas, quidam arulas vocant.* Diodorus 400 annis *Herodoto* posterior, & ipse oculatus earundem inspector, hoc pacto illas describit. *Octavus denique Rex* Chemmis (Herodoto *Cheobus*) Memphis *annos regnavit 50, ædificavitque trium pyramidum maximam, inter septem præclarissima opera numeratam. Hæc versus* Libyam *spectant, longè à* Memphi *stadiis 120, à* Nilo *autem 45, quæ & artificio, & operis magnitudine mirabilem stuporem intuentibus præberent. Earum maxima quatuor est laterum, quorum quodlibet ab inferiori parte jugera septem continet, altitudo amplius, quàm sex jugera tollit; latitudo quali debet, deducta paulatim usque ad verticem altitudine, continet cubitos 1565. Ex lapide duro, difficilique ad tractandum, sed æternum permansuro structura omnis constat. Nam fermè mille annis, ut ajunt quidam, ut alii tradunt, amplius tribus millibus & quadringentis ad nos usque ea moles integra permansit. Ferunt eos lapides ex* Arabia *longo admodum itinere advectos. Aggeribus autem fabricata est, nondum eo tempore inventis machinis. Opus certè mirabile, præsertim in terra undique arenosa, ubi nullà neque aggeris, neque cæsi lapidis sunt vestigia, ut non ab hominibus, sed à Diis tanta moles structa videatur. Conantur Æ*gyptii *mira quædam de his fabulari ex sale & nitro eos factos esse aggeres, postea que* Nili *incremento liquefactos, absque hominum labore penitus defecisse. Verùm id procul*

Herodotus in Euterpe.

Diodorus.

Pyramis omnium maxima describitur.

Cubitus unus trium palmorum.

Aggeribus constipatis erecta fuit.

Pyramides Omnium Superstitum Antiquitatum vetustissimæ integræ et adhuc incorruptæ à priscis Ægypti Regibus Chami posteris exstructæ.
Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis. Martialis
Heliopolis
Nilus fluv.
Nilus fluv.
Memphis
Cryptæ Subterraneæ
Cryptæ Subterr

Cap. I.

cul abeſt à vero; nam & multitudine hominum agger eſt conſtructus, & multitudine deletus eſt. Nam 360000 hominum, ut ajunt, ad id opus deputata ſunt, quod 20 fermè annis abſolverunt.

Tempus inſumptum in ejus erectione.

Deinde deſcribit ſecundam Pyramidem à Rege *Chabreo* erectam ſtructurâ priori ſimilem, magnitudine imparem, utpote latis lateribus ſingulis ſtadium tantum comprehendentibus: pecuniam omnem in opus prioris impenſam, in olera tantum & herbas, mille & ſexcentorum talentorum ſumptus exceſſiſſe dicantur.

2 pyramis.

Tertiam Pyramidem *Myzerinus* Rex erexit, ſed morte præventus opus abſolvere non potuit, adeoque magis architectorum ſummum ingenium, quàm otioſam pecuniæ oſtenſionem Regum admirari liceat.

3 pyramis.

Meminit & harum molium Strabo *Diodoro* ferè Synchronus lib. XVII. *Quadraginta,* inquit, *ſtadiis ab urbe*(Memphi*) montanum quoddam eſt ſupercilium, in quo ſtant pyramides multæ. Earum tres memorabiles ſunt; duæ inter ſeptem orbis miracula adnumerantur; ſingulæ altitudine ſtadii, figurâ quadratâ, altitudinem habentes paulò majorem quolibet latere & mole ſe paululum excedentes.* Et paulo poſt. *Ulterius in montis altitudine majori tertia eſt, multò primis duabus minor, majori tamen impenſa ſtructa, nam ab ipſis ferè fundamentis uſque poſt medium conſtat nigro ex lapide, ex quo mortaria faciunt, ab extremis Æ*thiopiæ *montibus delato, qui cùm & durus ſit, & operatu difficilis, reddit opus ſumptuoſius.* Rhodopis *meretricis, ſive* Dorichæ *Sepultura.*

Strabo. l. 17.

Plinius deinde ſingula exactius trutinans, hæc inter alia profert lib. xxxv. c. 12. *Dicantur obiter & pyramides in eadem* Ægypto, *Regum pecuniæ otioſa & ſtulta oſtentatio, quippe cùm faciendi eas cauſa à pleriſque traditur, ne pecuniam ſucceſſoribus, aut æmulis inſidiantibus præberent, aut ne plebs eſſet otioſa. Multa circa hoc vanitas illorum hominum fuit, veſtigiaque complurium inchoatarum extant. Una eſt in* Arſinoite Nomo, *duo in* Memphite *non procul* Labyrintho, *de quo & ipſo dicemus. Totidem ubi fuit* Mœridis *lacus, hoc eſt foſſa grandis. Sed* Ægyptus *inter mira & memoranda narrat harum cacumina extrema, quæ eminere dicuntur. Reliquæ tres, quæ orbem terrarum fama implevere, ſanè conſpicuæ undique adnavigantibus, ſitæ ſunt in parte* Africæ, *monte ſaxeo ſterilique, inter* Memphin *oppidum, & quod appellari diximus* Delta, *à* Nilo *minus quatuor millia paſſuum, à* Memphi *ſex, vico appoſito, quem* Buſirin *vocant, à quo ſunt aſſueti ſcandere illas.* Et paulò poſt: *Sed pyramis ampliſſima ex Arabicis Lapidicinis conſtat, 360000 hominum annis 20 eam conſtruxiſſe produntur.* Et infra: *ampliſſima octo jugera obtinet ſoli quatuor angulorum paribus intervallis per octingentos octoginta tres pedes ſingulorum laterum, altitudo à cacumine pedes 25.* Hæc *Plinius.*

Plinius.

Sect. III.

Et tametſi citati auctores quoad ſitum conveniant, vix tamen eſt, qui cum altero in menſura concordet, quod factum crediderim ob diverſam menſurarum diverſis nationibus uſitatarum rationem.

Hiſce Neoterici acceſſerunt pyramidum menſores, quos inter Petrus Bellonius meritò primum locum obtinet, qui data opera ad pyramides menſurandas in *Ægyptum* conceſſit, ſic autem dicit. *Pyramides verò* Ægypti *adeò à veteribus celebratæ edito loco ſunt, quæ procul 40 millium paſſuum apparere incipiunt. Hos* Ægyptii Pharaones *nuncupant. Quæ quidem magis admirandæ videntur propè inſpicientibus, quàm ab auctoribus deſcriptæ ſint: nam videntur eſſe montes immenſæ magnitudinis, unde* Romanorum *fabricæ, & antiqua opera nihil accedunt ad harum pyramidum ſplendorem & magnificentiam. Poſitæ autem ſunt in loco valde deſerto, ſeu ſolitudine, quatuor milliaribus à* Cairo *diſtante ultra* Nilum *tertio lapidis jactu, & earum ampliſſima reliquas etiam præſtantia ſuperat, quam omnes antiqui ſcriptores aſpectu mirabi-*

Petrus Bellonius

rabi-

Cap. I. rabilem esse scripserunt. *Exstructa est gradibus foris prominentibus, atque 324 passus in singula latera habet; à basi usque ad cacumen continet 250 gradus, quorum singuli altitudinem habent quinque solearum calcei, novem pollicum longitudinis, adeoque vastæ est latitudinis hæc moles, ut peritissimus atque validissimus sagittarius in ejus fastigio existens, atque sagittam in aërem emittens, tam validè eam ejaculari non possit, ut extra molis basin, sed in ipsos gradus semper cadat. Fastigium ejus in planitiem desinit 2 passus in diametro patentem, in qua 50 homines consistere queunt. Aliæ etiam duæ Pyramides sunt immensæ magnitudinis, sed longè minores prima, & harum trium minima, tertia sui parte major est ea, quæ apud testaceum montem est* Romæ. *Præter has tres plurimæ aliæ minores hinc inde per arenosum illud solum sparsæ sunt, plusquàm centum, quarum ne unica adeo vitiata spectatur, uti Romana.* Hæc *Bellonius.* Quæ ferè congruunt relationi factæ *Marci Grimani* antistitis Aquileiensis, & postea Cardinalis: hic enim uti antiquitatum perstudiosus, ita ipsemet, dum in *Ægypto*, negotiorum causâ *Venetorum* ageret, eam mensus est, eamque conscendit, & ad interiora penetravit. *Pyramidis*, inquit, *hujus commensus justis passuum intervallis, quorum magnitudo trium palmorum antiquorum modulos aliquantulum excessisse putatur. Singula quadratæ basis latera passus 270 circiter complectuntur; universaque pyramis ex redivivo, & præduro lapide constat, ejusque præcinctiones in satis convenientem longitudinem extenduntur; itaque toto opere aptantur ac disponuntur, ut ad summum verticem usque, etsi quàm maximè difficilem, incommodumque præstent ascensum; singulæ enim tripalmarem, ac semis circiter altitudinem habent, nec tantum utique prominentis planitiei nactæ fuerunt, ut scandentium vestigia iis commodè tutoque inniti possint. A basi autem usque ad verticem 200 circiter ac 10 præcinctiones habentur, singulæque eandem prorsus altitudinem obtinent, adeò ut structuræ totius altitudo basis suppositæ latitudini æqualis omnino videatur.* Præ omnibus tamen maximè & exactissimè illas observasse reperio Principem Radzivilium in peregrinationis suæ historia fol. 161. Verba ejus quantumvis longiora, adducenda tamen duxi, ut sigillatim omnia elucescant. *Summo mane,* inquit, *unâ ante diem horâ ex hospitio egressi ad civitatem veterem venimus, quæ à nova, quartâ milliaris parte, inter hortos semper eundo, distat; duabus verò horis post exortum solis trajecto* Nilo, *quintâ milliaris parte peractâ, rectà ad pyramides pervenimus, de quibus quoniam ab auctoribus multa produntur, ego quæ ipsemet coram vidi, breviter annotabo. Constat omnium testimonio.* Memphim *civitatem sacris & prophanis literis celebratam, olim hîc fuisse, nunc præter exiguas quasdam versus meridiem ruinas, ejus nulla apparent vestigia, steriles arenæ omnia cooperiunt, pyramides tamen 17 adhuc integræ conspiciuntur, quarum duæ sunt majores, & tertia à* Rhodope *meretrice constructa, est inprimis elegans, vix tamen 60 aut 70 cubitorum habet altitudinem. Hæ tres pyramides sunt planè integræ, & inter miracula mundi commemorantur. Duæ majores stupenda & incredibili sunt magnitudine; 300 habere cubitos dicitur. Intrinsecus habet artificiosos & peramplos gradus, quibus æquè ac extrinsecus ad ipsam usque summitatem ascenditur; habet & concamerationes, quarum due majores, una supra alteram erecta, quæ sepulchra Regum* Ægypti *continebant; in inferiori extat etiam hodie sepulchrum satis magnum, in quo corpus aliquod fuit repositum. Porrò à quibus Regibus quanto sumptu, quove modo vel artificio, & num à* Judæis *in Ægyptiaca servitute constitutis, (quod omnibus ferè auctoribus placet) pyramidum hæ moles fuerint excitatæ, vel num iidem* Hebræi *aggeres & fossas, quibus* Nilus *deducitur (apparent enim non naturâ, sed arte facta esse omnia) perfecerint, historicis judicandum relinquo.*

Magnitudo pyramidis majoris à Bellonio descriptæ.

2 reliquæ pyramides.

Marcus Grimanus Cardinalis.

Sect. III.

Radzivilius.

Cap. I. Sect. III.

Illud mirari magnopere convenit, cùm dictæ pyramides in sublimi monte, qui totus è vivo saxo constat, sint erectæ, quantum tamen è lapidum genere colligitur, apparet eas non ex ejusdem rupis lapidibus esse concinnatas, nec facilè pervestigari potest, unde aut qua ratione tanta lapidum congeries eò comportari potuerit, quandoquidem etiam Nilus *exundans tribus milliaris partibus à fabrica remotus procurrit. Sed nec aliud penetrari potest, cùm quilibet lapis tres cubitos longus & latus, altus verò plùs quàm uno sit & semis, quo labore & artificio in tam altum montem protrahi, & in summitate collocari potuerit. Maxima omnium pyramis ex lapidibus ejusmodi sectis, & quadratis in formam montis cujusdam naturalis, singulari quodam artificio est fabricata, & licet quadrangulari figura, ab ima parte sensim in cacumen consurgat, tamen lapides isti quadrati ita inæquali ordine compositi arte mirabili videntur, ut moles tota montis à natura formati speciem repræsentet. Ascensus propter lapidum crassitiem gravis ac laboriosus, securus tamen est, & licet passu convenienti usus fuerim, vix tamen intra unam & dimidiam horam pyramidis summitatem ascendi, ubi planities est quadrata, spacium decem cubitorum in qualibet parte complectens.*

Stupenda saxorum magnitudo.

Secunda pyramidis descriptio.

Secunda pyramis paulò priore minor, ad geminum sagittæ jactum ab illa distat, ingressus interior ad illam non patet, quem tamen occultum esse volunt. Exterius ad medium usque potest ad illam conscendi, cùm ad eundem modum, ut prior illa, lapides habeat compositos, nisi quod paulò planiores & minores sint. A medio verò lapides ita complanati sursum ascendunt, ut ultra progredi sit impossibile, quod eo maximè consilio factum apparet; inde verò tertia ejusdem pyramidis pars, usque ad summitatem lapides habet quasi neglectim & inordinatè collocatos, ut in parte inferiori, ita ut nisi series illa saxorum plana, quæ ad aliquot denos cubitos elevatur, impediret, conscendi ejus summitas, quemadmodum prioris, facilè posset.

Tertia pyramidis descriptio.

Tertia pyramis ad latus secundæ versus civitatem, est Rhodopes *illius, cujus jam meminimus, tota ex lapide dolato, ut conscendi non possit, fabricata, à qua ad ternum arcûs jactum etiam versus civitatem, est caput collo & brachiis prominens ejusdem meretricis septem cubitorum altitudine, habitu mirabili, ex uno vivoque saxo exsculptum. Volunt nonnulli, quod ex illa majori pyramide, quam ingressi sumus, per cavernam subterraneam in rupe excisam, quam lapidibus obrutam vidimus, angustus & occultus in caput hoc patebat aditus, atque inde oracula edita, vulgo gentilium existimante per ipsum capitis os illa proferri.* Hactenus *Radzivilius*, qui quidem adeò exactè omnia descripsit, ut nihil eidem addi, aut demi posse videatur.

Statua Rhodopes, oraculum.

Inter cæteros easdem pyramides mirâ industriâ & curiositate anno 1616 lustravit illustrissimus vir *Petrus à Valle*, omnia & singula examinando, & cum auctoribus comparando, exactè & minutim observavit, à quo & oretenus (erat enim, dum in vivis esset, inter paucos amicus sanè singularis) accepi, quæ & postea *in Itinerario suo*, quod hoc anno 1654 primum prodiit, omnia exactiùs descripsit.

Petrus à Valle.

Arabes paulò in earundem descriptione differunt. Sed ne quidquam intermisisse videamur earum rerum, quæ ad pyramides spectant, hîc eorum relationes adducam. Ita autem eas descripsit *Joseph Ben Altiphasi in libro de historia Ægypti*, cui consonant ea, quæ Ben Salamas in libro, qui Hortus Mirabilium Mundi nominatur, tradit.

Arabum de Pyramidibus relatio.

Pyramides quæ sunt in Ægypto, *sunt maximæ, duæ potissimum quæ sunt in fossa, quæ est* Mesræ *antiquæ ad occidentalem partem* Nili. *Dicitur quod eas ædificaverit* Schur *filius* Schahaluak, *filii* Schariak *ante diluvium, & dicitur quod* Hermes Trismegistus *ob sapientiam suam,*

Cap. I. *suam, qui & hebraicè dicitur* Henoch, *&* *est* Adris, *super eum pax, cùm sciret futurum diluvium, ædificavit eam, & reposuit in ea omnia sua bona, & libros & quidquid habebat pretiosi. Est autem omnis pyramis quadrata, & politæ figuræ, si elevationem perpendicularem spectes, 317 cubitorum, circumdatur quatuor superficiebus æqualibus laterum, unumquodque latus 460 cubitorum. Est autem eo artificio ab ingeniosis architectis structa, ut nihil in ea alterationi obnoxium sit, sive enim venti vehementes irruant, sive terræ motus concutiant, nil tamen de ea aufertur unquam. Saxa singula, ex quibus constat, quinque cubitorum longa, alta duorum. Dicitur habere portas supra canales occultos subterraneas, singuli canales longi 20 cubitorum, & portas ex lapidibus habent, & canalis orientalis respicit meridiem, & canalis occidentalis occidentem, per singulos aditus patet in septem domos, singulæ domus septem planetarum nominibus insignitæ sunt, intrinsecus ad invicem dispositæ omnes. In singulis domibus idolum ex auro, quorum unum manum ori applicatam tenet, & librum in fronte. Si quis appropinquaverit ei, aperit os suum, & inventa est in ore ejus clavis catenâ alligata. Porrò pyramis orientalis, sepultus est in ea* Sehurid *Rex. Pyramis occidentalis, in ea sepultus est frater ejus* Hugith. *Pyramis* Elmalum *in qua sepultus est* Aphrus *filius* Hugith. Sabæi *recitant, quod in una harum sepultus sit* Agathemon, *qui est* Seth, *& in altera* Hermes, *&* Elmalum, *&* Szab *filius* Hermis. Hæc ex Rabbi *Abraham* relatione, de qua uti nihil nobis neque ex prophanis nec ex sacris literis constat, ita quoque eam solitis eorundem fabulosis narrationibus adscribendam censeo. Vide quæ de hisce amplius egimus *Tom. 1. Oedipi.*

Atque ex hisce fusius forsan, quam par erat, demonstratis clarè patet mirificum architecti ingenium, tum in structura mirifica adornanda, tum in lapidibus tam vastis singulos suis locis admovendis. Res enim sine machinis, summa industria & prorsus Archimedeâ constructis nequaquam confici poterat. At quibus tractoriis machinis usum esse putabimus, in lapidibus ex *Arabiæ* montibus tanta intercapedine dissitis, per tam invia & impedita itinera in locum statutum advehendis? Quis hodierno tempore architectum reperiat, cui ad simile quid attentandum animus sufficiat? Est enim lapidibus, quorum singuli, longitudinis 30 pedum, teste *Herodoto*, ita coagmentata, ut sine ulla divisione lapidum in hunc usque diem integra perseveret; in circuitu 3532 pedum, cujus singula latera tantum ferè spatii occupant, quantum longitudo fori agonalis *Romæ*, ut proinde fabrica hæc omnes sumptuosas *Romanorum* fabricas, uti sunt thermæ, amphitheatra, &c. multis parasangis sive magnitudinem, sive expensarum exorbitantiam, sive denique magnificentiam & ingenium spectes, superârit. *Sect. III.*

Nemo posterorum architectorum pertigisse creditur ad tam stupenda opera.

Hæc dum scribo, *Titus Livius Buratinus*, architectus insignis, qui datâ operâ in *Ægyptum* profectus est, ut omnia antiquitatum monumenta summâ diligentiâ inquireret, inquisita delinearet, & sic posteritati thesaurum concrederet, mihi inter multa alia, hujus quoque pyramidis delineationem transmisit, unà cum deserti in quo reperitur, & cryptæ subterraneæ, in quam aditus ad mumias patet, ichnographia, quam hîc unà cum literis ad me datis apponendam duxi.

CAPUT II.

Delubrum ex unico lapide constructum.

INter cætera *Ægyptiorum* memoranda, ab *Amasi* Rege constituta, & hoc est, quod delubrum quoddam ex integro & solido saxo trium annorum spatio, ope duorum millium hominum, ex urbe *Elephantina Sai* 20 dierum itinere distante advexerit, de quo exactè Herodotus in Euterpe circa finem. *Ad hæc, quod non minimè sed maximè admiror, hoc est. Attulit ædificium ex solido saxo ab urbe* Elephantina, *in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem domûs extrinsecus est* 21 *ulnarum longitudo*, 14 *latitudo*, 8 *altitudo. Hæc est dimensio exterior domûs ex uno lapide; interior autem ejus longitudo est* 18 *ulnarum seu cubit. latitudo* 12, *altitudo* 5. *Domus verò templo invehenda erat magnificentissima, seu vestibulum* Minervæ, *quod in* Sai *exstruxerat* Amasis *opere admirando, atque cætera* Mensura templi monolithi.

ædificia tum lapidum, substructionumque vastitate, tum Colossorum Andro-Sphyngumque *immanitate longè superans, ubi inter alia tres colossi videbantur, quorum medius* 75 *pedum, reliqui duo utrimque eum stipantes singuli* 20 *pedum. Sed cùm ad vestibulum dictum* monolithum *ædificium pertraxissent, architectum, teste* Herodoto, *suspirasse ajunt, vel diuturni laboris pertæsum, vel ut ajunt propter mortem unius è guber-*

Cap.III. *gubernatoribus mole cedente oppressi, & quasi in desperationem actum operis ulterius promovendi, ibidem reliquisse.* Atque hæc est admiranda illa fabrica ex integra rupe, imò monte excisa, quam quibus machinis spatio 20 dierum à *Sai* dissito promovere potuerint, vix est, qui animo concipere possit. Fuit hæc moles spatio 20 dierum dissito advecta trium annorum tempore, uti dictum est. Quantum verò singulis mensibus, diebus, machinis promota fuerit moles, arithmeticis calculandum relinquo. Sect. III.

Totius Symmetriæ Computus.

Exterior.			Interior.		
Longitudo.	*Latitudo.*	*Altitudo.*	*Longitudo.*	*Latitudo.*	*Altitudo.*
Cubit. 21.	cubit. 14.	cubit. 8.	cubit. 18.	cubit. 12.	cubit. 5.
seu ped. 42.	seu ped.28.	seu ped.16.	seu ped.36.	seu ped. 24.	seu ped.10.

Differentia Interioris & Exterioris.

Longitudo.	*Latitudo.*	*Altitudo.*	
cubit. 3. seu ped. 6.	cub. 2. seu ped. 4.	cub. 3. seu ped. 6.	Quæ differentia constituit crassitiem murorum.

Atque ex hisce mensuris facilè curiosus Lector pondus totius eruet.

CAPUT III.

Labyrinthi in Ægypto *prodigiosa fabrica.*

QUæ de Labyrintho Ægyptiaco scribunt vetustissimi Auctores, *Herodotus, Diodorus, Strabo,* & post hos *Plinius*, omnem humanam fidem superare videntur. *Herodotus* ad primum ejus intuitum infinita admiratione defixum fuisse de se testatur. *Diodorus* omnibus operibus hominum industria unquam factis, superius excellentiusque fuisse scribit. *Plinius* potentissimum humani ingenii opus prædicat. Operis magnitudo, dispositio & magnificentia à variis variè exponitur, neque id mirum cuiquam videri debet, cùm Labyrinthum ingressi, quisque in tanta rerum spectandarum multitudine, id potissimum, quod maximè in admirationem traheret, referendum putaverit, unde dum nova semper & mirabiliora occurrebant lustranda, facile inde confusis spectantium animis ex innumeris, uti singula distinctè observare non potuerunt, ita confusè quoque & indistinctè posteritati illa consignarunt. Certè *Dædalum* hujus admiratione fabricæ captum, inde occasionem cepisse alium Labyrinthum in *Lemno* condendi *Plinius* asserit; tametsi centesimam tantum partem ejus fuerit imitatus, dum sese ex inextricabili fabricæ structura etiam summo quo pollebat ingenio, explicare non potuerit. Situs est Labyrinthus ad *Lacum Mœridis* versus *Crocodilopolim*, teste *Herodoto* & *Plinio*, quod & sepulchrum *Mœridis* esse volunt. Dividitur id primum in duodecim juxta *Herodotum*, & in sedecim juxta *Plinium* domicilia, tot videlicet aulas, seu potius ampla receptacula, vastissimaque ædificia, quot olim *Ægyptus* universa in Præfecturas, quas Nomos vocant, dividebatur. Erant autem, teste *Strabone*, " singulæ aulæ Nomorum colum- "

Inexplicabilis Labyrinthi magnificentia.

Labyrinthi situs.

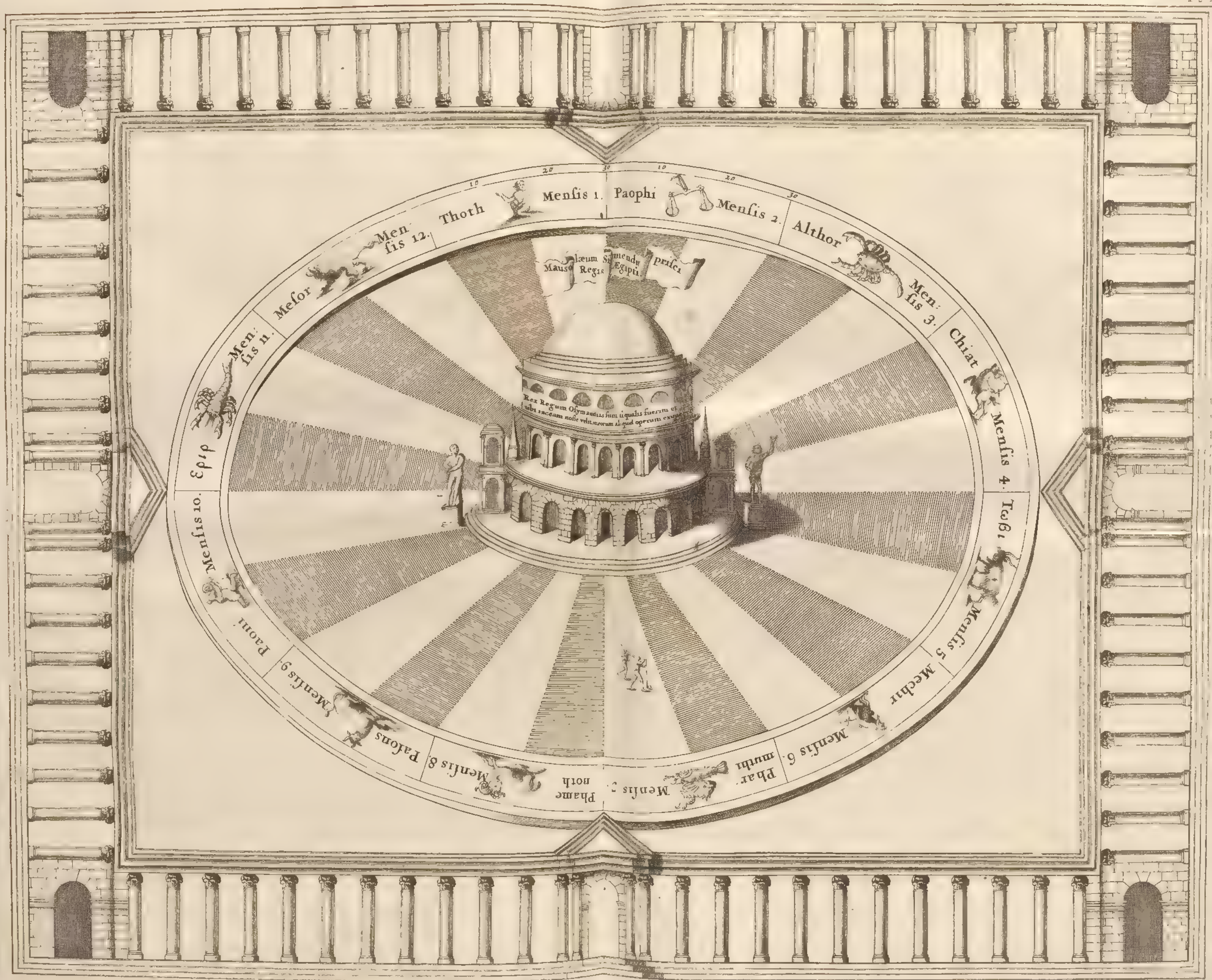
C. III. „ nis ambitæ, invicem, continuæ, viæ ve- „ rò quæ ad eas tendunt ex adverso sunt „ muri, qui aulas ordine positas cingunt. „ Ante ingressam verò portam Cryptæ „ sunt multæ ac longæ, quæ inter se tan- „ ta & tam mirifica tortuositate vias im- „ plicitas tenent, ut nemo ingredi aulam „ ullam possit; nec egredi sine duce, in- „ explicabili nimirum illo viarum errore „ deceptus.

Descriptio cœnaculorum, porticuumque. Sunt hîc & cœnacula altissima, porticusque nonagenis gradibus singuli exstructi, columnis ex porphyrite lapide fulciti, quos inter Deorum simulachra, Regum statuæ & summa monstrosarum imaginum congeries. Quarundam verò domorum talis est, ab ingeniosa architecti inventione situs & dispositio, ut mox atque fores earum aperiuntur, formidabile tonitru audiri videatur. Dignum verò præ omnibus admiratione est, quod domorum singularum tabulata seu tecta, uti & cryptarum latitudines ex integris, teste *Strabone*, lapidibus, magnitudinis prorsus insolentis extructa sint, nullo prorsus nec ligni, nec alterius materiæ interventu. Verbo, totam fabricæ extensionem tria millia domorum comprehendisse referunt, quæ vel ingentem urbem æquare poterat. Sed audiamus singula exactè describentem in sua *Euterpe Herodotum.* Verba ejus sunt.

Herodoti *Labyrinthi descriptio.* „ Regnantibus in *Ægypto* duodecim „ Regibus, placitum est eis aliquod re- „ linquere commune omnibus monu- „ mentum, ex eoque placito fecerunt „ Labyrinthum paulò supra *Mœridis* sta- „ gnum, maximè urbem versus, quæ di- „ citur *Crocodilorum*, quam ego aspexi fa- „ ma majorem: Si quis enim ex *Græco-* „ *rum* narratione muros & operis spe- „ ciem ratiocinatur, minus concipiet, „ quàm pro labore & sumptu hujus La- „ byrinthi, tametsi enim *Ephesi* tem- „ plum memoratu dignum est, & in *Sa-* „ *mo*, tamen Pyramides erant narratione majores, quarum singulæ multis & " magnis operibus *Græciæ* æquiparandæ " sunt. Sed eas quoque Labyrinthus an- " tecellit. Etenim duodecim, cujus au- " læ sunt tecto opertæ, portis oppositis " altrinsecus, sex ad Aquilonem conti- " guæ, totidem ad Austrum vergentes, " eodem prorsus muro conclusæ. Bifa- " ria in eo sunt domicilia, una subterra- " nea, altera superiora illis imposita, u- " traque tria millia quinquaginta, quo- " rum ea quæ superiora sunt, ipsi vidi- " mus, & quæ aspeximus, enarramus; " subterranea verò auditu percepimus: " nam qui Labyrintho præpositi *Ægy-* " *ptiorum*, nolebant illa ullo pacto mon- " strari, quod dicerent illic sepulchra " esse, tum eorum Regum, qui ædifican- " di Labyrinthi fuerunt auctores, tum " sacrorum crocodilorum; ita de inferiò- " ribus docti comperimus, superiora ipsi " aspeximus humanis operibus majora. " Nam anfractus seu egressus per tecta, " & regressus per aulas, uti erant diver- " sissimi, ita infinita me admiratione af- " ficiebant. Ex aula in conclavia transi- " tur, ex conclavibus in cubicula, è cu- " biculis in solaria alia, è conclavibus in " aulas alias. Horum omnium lacunar, " quemadmodum & parietes, lapideum " est, sculptilibus passim figuris orna- " tum, singulæ aulæ maxima ex parte " digestæ albo lapide, columnarum am- " bitu redimitæ, angulo quo finitur La- " byrinthus, adhæret pyramis quadra- " ginta passuum, in qua grandia sunt in- " sculpta animalia, ad quam iter sub ter- " ra fit. Hæc est descriptio ab *Herodoto* " curioso rerum omnium inspectore & admiratore observata, cujus descriptionem secutus, libenter hîc totius fabricæ rudem saltem quandam & superficialem ichnographiam *in Oedipo de fabricis Ægypt.* exhibuissem, si per tempus licuisset, ut lector ex ungue leonem colligere, & de præstantia ingenii talium operum architecti conjicere posset. Sed id hoc loco opportunè,

Sectio III.

quantum

Thoth
Mensis 1.
Paophi
Mensis 2.
Althor
Mensis 3.
Chiat
Mensis 4.
Tessi
Mensis 5
Mechir
Mensis 6.
Phar muthi
Mensis 7.
Phame noth
Mensis 8
Pasons
Mensis 9.
Paoni
Mensis 10.
Epip
Mensis 11.
Mesor
Mensis 12.
Mauso læum S mendy prisci
Regis Ægipti
Rex Regum Osymandias sum, si qualis fuerim et
ubi iaceam nosse velit, meorum aliquid operum

*Cap.*III. tum ex auctoribus citatis conjecturis obscuris assequi potuimus, præstandum censuimus. Hisce auctoribus subscribit *Strabo lib.* XVII. rerum *Ægyptiarum* „ sequentibus verbis. Ad hæc est Labyrinthi fabrica, opus haud impar pyramidibus & adjacens Regis sepultura ejus qui Labyrinthum construxit, locus autem in primo fossæ ingressu ad 30 aut 40 stadia, procedenti occurrit planities quædam sub mensali forma pagum habens, & multorum Regum regiam, quot prius Præfecturæ, quos *Nomos* vocant, erant. Nam totidem aulæ sunt columnis ambitæ invicem continuatæ omnes uno ordine, & uno pariete tanquam parvo quodam muro ante se aulas sitas habent. Viæ vero quæ ad eas tendunt ex adverso sunt ipsius muri, ante regressus cryptæ quidem multæ, quæ inter se vias flexuosas habent, ut nemo peregrinus ingredi aulam ullam possit, nec egredi sine duce, dignum admiratione, quod uniuscujusque domus tabulata ac etiam cryptarum latitudines ex lapideis tabulis integris, & magnitudine insolita extructæ sint, nullo usquam nec ligni nec alterius materiæ interventu. At si quis tabulatum ascenderit is videbit lapideum campum magnum stratum lapidibus, inde incidet iterum in aulas 27 ordine positas & columnis ex solito lapide innitentes; parietes quoque ipsos ex lapidibus non minoribus compositos. In fine ædificii quod plus stadio occupatur, est sepultura quædam, pyramis quadrangula cujus quodlibet latus fere jugerum & altitudo par sepulturæ, nomen est *Imendas*, vel *Simendes*, dicunt tot aulas ibi factas esse, quot erant Præfecturæ sive *Nomi Ægypti* ad quos causa consultandi de rebus magni momenti conveni„re solebant. *Ita Strabo.* Quia tamen ex *Hecatæi* relatione fabrica hæc *Ismendis* Labyrintho minimè, sive magnificentiam, sive vastitatem spectes, est inferior, hic ejus quoque descriptionem ex ipsis *Hecatæi* oculati testis apud *Diodorum* verbis apponemus, quamvis ego putem & Labyrinthum & Simendis mausoleum unum fuisse, Labyrintho adjectum. *Sect.*III.

Sepulchra quoque, inquit Diodorus, *Regum priscorum mirabili opere, & quæ minimè æquari à posteris possent, fuisse ajunt. Referunt sacerdotes* 47 *sepulchra regia, quorum usque ad* Ptolemæum Lagum 17 *tantum supererant, in eorum libris scripta contineri, eorumque etiam plurima, quo tempore ad ea loca accessimus, absumpta erant, Olympiade* 180. *Non solùm verò ab* Ægyptiis *sacerdotibus hæc traduntur: sed* Græci *complures, & in his* Hecatæus, *qui*, Ptolemæi Lagi *tempore*, Thebas *profecti, historias* Ægyptias *scripserunt, nobiscum sentiunt, de prioribus enim Regum sepulchris, in quibus traditur* Jovis *pellices conditas fuisse, reticens singula; solum regis monumentum, qui* Simendius *est, tradit fuisse stadiorum decem, cujus in aditu porta erat vario lapide constructa, & hujus longitudinem duorum jugerum, altitudinem* 45 *cubitorum fuisse ait. Post hanc ingredientibus aderat lapideum peristylium quadratum, cujus singula latera jugera quatuor complecterentur. In eo pro columnis animalia erant sita ex uno lapide* 16 *cubitorum ad antiquam formam fabricata.*

Textura omnis superior tecti confecta ex lapidibus duorum passuum latitudine, variisque stellis cœruleis ornata. Ex hac deinceps alter erat aditus, & in eo porta priori similis, sed sculptura uberiori. In ingressu statuæ tres positæ erant ingentes unius lapidis, Memnonis *opus, harum una sedens, cujus pedis mensura septem excedebat cubitos, cæteras* Ægypti *statuas magnitudine superabat; duæ præterea usque ad genu, altera à dextris, altera à sinistris, filiæ, & matri, minores positæ. Hoc opus non solùm magnitudine conspicuum, sed arte mirabili, & lapidum natura excellens fuit, cum in tanta mole neque fissu*- *Magnitudo statuarum.*

Cap.III. *ra quæpiam, neque macula inesset. Scriptum erat in eo.*

Rex Regum *Osymandias* sum, si qualis fuerim, & ubi jaceam, nosse velit, meorum aliquid operum exuperet.

Esse quoque & aliud signum matris ferunt, unico lapide, cubitorum 20, habens super caput reginas tres, quæ ostenderent, filiam, uxoremque & matrem Regis fuisse. Post hanc portam & aliud erat peristylion superiori nobilius, sculpturis variis, in queis bellum erat contra Bactrianos, *qui ab eo defecerant, gestum adversus hos quadringentis millibus peditum, equitum 20 millibus, in quatuor partes diviso exercitu, quorum omnium filios Regum gessisse imperium. Prima muri pars obsidionem urbis (scilicet* Bactrianorum) *sculptam continebat ab ea parte, qua fluvius muros alluit. Rege deinde cum hoste congresso leo unà cum eo terribiliter pugnabat.* Vide figuram fol. 43. insertam. *Secundus paries sculptus erat captivis absque pudendis, manibusque, à Rege ductis, quæ nota erat illos fuisse animo viles, & corpore imbecilles. Tertium latus sculpturis variis picturisque decoris, Regis sacrificia, triumphosque devictis hostibus continebat. In medio peristylio erat subdialis ara ex pulcherrimo lapide, & opere excellens, & magnitudine miranda. In ultimo autem pariete statuæ jacebant duæ ingentes ex unico lapide cubitorum 27, ad quas tres ex peristylio aditus patebant. Has prope domus erat columnis suspensa, cujus latus quoque duo jugera, id est, 480 pedes amplectebatur, in ea statuæ ligneæ haud parvo numero, referentes eos, qui in judiciis sententias ferrent. Hi ab una parte muri sculpti 30 numero erant, in medio judicii princeps, cujus à collo suspensa Veritas penderet, & oculis esset subclausis, librorum cumulo circumstante. Hæ imagines præ se ferebant judices integros esse debere, & solam veritatem inspicere. Deinde ambulacrum erat domibus plenum, in eisque diversa epularum genera suavi gustu præparata. Sculptus deinde eminentior cæteris Rex variis coloribus aurum argentumque, quæ ex aureis argenteisque metallis annuatim accipiebat,* DEO *offerens cum inscriptione summæ,*

Bactrianorum *prælium inter* Ninum & Zoroastrem *commissum & figuris expressum.*

Variis hieroglyphicis singula expressa.

Sect.III.

Minæ ter decies centena, & ducenta millia millium.

Sequebatur deinde sacra Bibliotheca cum inscriptione,

Animi Medicamentum.

Erant deinceps omnium Ægypti *deorum imagines, Regis quoque dona ferentis, quæ cuique competerent* DEO. *Ponè Bibliothecam domus sita erat egregia, in qua 20 essent* Jovis & Junonis *lectisternia. Regis insuper statua, ubi & Regis corpus sepultum jacebat. Hanc circumstabant plurima habitacula, in quibus picta cernebantur animantia Ægyptia, omnia sacris apta. Circumibat monumentum aureus circulus cubitis 365, unius cubiti spissitudine, in quo descripti erant per singulos cubitos dies anni, & astrorum ortus atque occasus, quidve ea secundum Ægyptios astrologos observata significarent. Eum circulum ferunt, quo tempore* Cambyses & Persæ Ægyptiis *imperabant, ablatum. Hoc* Osimandri *monumentum non solùm cæteris omnibus sumptuosius, sed & artificio excellentius fuit.* Hactenus *Hecatæus* apud *Diodorum.*

Omnium Ægypti *deorum imagines.*

In hac insolenti prodigiósi operis fabrica, tria maxime admiratione digna occurrunt. Primum est statuarum tam multiplicium ex unico lapide constructarum, quarum singulæ 32 pedum altitudinem habebant. Excedebat has multis parasangis in secundi peristylii aditu ex tribus media, cujus vel pes solus ferè adæquabat altitudinem earum, quæ loco columnarum serviebant, utpote 28 pedum, seu septem cubitorum longitudinis. Cum itaque pedis longitudo sit subsextupla ad totius altitudinem corporis, erat dicta statua, si erecta stetisset (sedentis enim habitu fere-

Examen singulorum mirabilium.

Cap. III. ferebatur) 168 pedum, quam ne *Rhodius* quidem Solis Colossus adæquasset. Memorantur & aliæ duæ prostratæ, quarum singulæ 108 pedum habebant longitudinem, quæ tametsi priori magnitudine cederent, præstantia tamen lapidis longè superabant. Secundò quadratum ædificium columnis innixum, cujus singula latera longa 480 pedes, columnis 27 ex integro lapide fulcita, quibus in superiori tecto totidem respondebant immensæ magnitudinis statuæ ligneæ. Tertium erat aureus circulus qui circumdabat *Simendis* monumentum, 365 cubitorum, qui totius anni dies, astrorumque ortus, & occasus, astrologorumque electiones, observationesque continebat, erantque singuli gradus unius cubiti, id est, 4 pedum, tam in longitudine quàm latitudine, uti & crassities, diameter ejus ex mathematico ratiocinio 120 circiter cubitorum, id est, 480 pedum erat, ex quo amplitudo loci quem occupabat, satis colligi potest. Præterea si aureus fuit, ut *Diodorus* memorat, & non ex ære inaurato, tota circuli moles 3650000, id est tres milliones, sexcenta & quinquaginta millia librarum pendebat, posito cubitum solidum auri, sive cubum aureum, qui 4 pedes tam in latum, quàm in altum contineat, 10000 libras pendere. Quæ res vix animo concipi potest.

Circulus aureus.

CONSECTARIUM.

Hinc collige lector curiose, architectorum summam Geometriæ tum in singulis delineandis pingendisque, tum in singulis fabricæ membris ritè disponendis peritiam & industriam, sculptorum prodigiosas ingenii dotes, in tam enormibus statuis, columnisque ex unico lapide servatâ humani corporis perfecta proportione, efformandis; auri quantitatem in unius orbis cœlestis fabrica, non minori ingenii, quàm divitiarum felicitate demonstratam. Quæ sanè opera si paulò penitius considero, ausim sanctè affirmare, hosce summi ingenii homines, uti nihil humanarum scientiarum latuit, ita earum ope humanis quoque operibus majora præstitisse, cum vel in unica fabrica efformanda omnes artes & scientias, Physicam & Mathematicam conspirasse videam. Quis enim hodierno die simile quid attentare audeat, nisi totius naturæ consultus, nisi totius Arithmeticæ, Geometriæ, Opticæ, Astronomiæ, Mechanicæ, Staticæ, cæterarumque annexarum artium peritia ad miraculum præditus? Nemo itaque miretur totius architecturæ rationem primò ab *Ægyptiis* ad *Græcos*, ab his ad *Romanos* devolutam, in hunc diem suam adhuc tueri existimationem.

Sect. III.

Veterum incomparabilis peritiæ ingenium.

Nil dicam hic de *lacu Mœridis*, qui, teste *Herodoto* plus admirationis habet, quàm omnia huc usque enarrata opera. Habet is in circuitu tria millia & sexcenta stadia, ubi profundissimus est 50 passuum, humana industria ad aquas *Nili* stagnantes tum recipiendas, tum iisdem deficientibus ad terram rigandam excavatus. De ejus miraculo vide citatum *Herodotum in Euterpe* singula exactissimè describentem.

Lacus Mœridis *descriptio.*

Non memoro *Thebanæ civitatis* miracula, quæ apud *Strabonem*, *Diodorum*, & paulò antè citatum *Herodotum* videantur, quæ profecto tanta sunt, ut ipsis auctoribus testibus nihil in humanis rebus majus & excellentius fieri possit. Atque hæc sunt quæ de Architectonica *Ægyptiorum* dicenda putavimus.

CAPUT IV.

DESCRIPTIO EXACTA
SIVE
ICHNOGRAPHIA

Labyrinthi Ægyptiaci, potentiâ humanâ ſuperioris, quem poſteri Chami *Reges* Ægypti *mirabili opere ad* Lacum Mœridis *extruxerunt.*

MUltæ ſanè tum in *Babylonia, Græcia*, tum *Romæ*, alibique prodigioſæ fabricæ, quæ proinde ab auctoribus inter ſeptem miracula mundi computatæ, fuerint, recenſentur, de quibus in præcedentibus actum eſt, ſed quæ *Ægyptiorum* in vaſtis, & admirandis fabricis erigendis potentiam ſuperarint, nullam invenio. Atque talis fuit fabrica Labyrinthi, quem juxta *Lacum Mœrides*, *Chami* progenies poſt erectionem pyramidum, unà cum *Simandis* potentiſſimi Regis mauſoleo; fundavit, cujus molem cum apud *Herodotum*, *Diodorum*, *Hecatæum*, *Strabonem*, *Plinium*, legiſſem, tantorum operum admiratione attonito, magnum jamdudum nonnulla ichnographica delineatione tam immenſæ fabricæ constructionem exprimendi æſtuanti animo inſedit deſiderium; quod uti in *Oedipo*, de *Ægyptiorum* fabricis, fieri non potuit, ita in hunc locum opportunè differendum cenſui.

Architectus, ut omnium præcedentium ſeculorum monumenta multis, ut ajunt, paraſangis excelleret, novâ & inauditâ inventione non fabricam, ſed quæ vel integram urbem vaſtam exprimeret, condere eſt aggreſſus; in quo neſcio an potius ipſam fabricæ admirabilem diſpoſitionem, an architecti ingenium humano ſuperius obſtupeſcam. Sed ut ea luculentius exponantur curioſo lectori, fabricam ab ovo, uti dici ſolet, exordior.

Erat, ut in hac præſenti Ichnographia patet, totum opus in quadro ex- I.
tructum, teſte *Hecatæo*, atque juxta quatuor mundi partes diſpoſitum, periſtylio circundabatur, quod loco columnarum, uti *Hecatæus* narrat, fulciebant animalia, & ſtatuæ Deorum *Ægyptiorum*, ex uno lapide 16 cubitorum longitudinis ad antiquam formam fabricatæ, & ſi uni cubito tres palmos demus, ſingularum ſtatuarum altitudo 48 palmorum, & ipſum periſtylium, cum baſi & peridromidibus facilè 60 palmorum, ita ut per hujuſmodi peridromia ambulacra ſuis balauſtris inſtructa, ſpectari poſſet totius molis congeries. Latus periſtylii, teſte *Strabone*, ad 800 paſſus; *Plinius* verò ad mille paſsuum ſpatium extendit; *Hecatæus* verò decem ſtadiorum totius ambitum fuiſſe refert, ita ut ultra 1250 paſſus, quos ejus ambitui. *Hecatæus* tradit, *Plinius* inſuper jungat 2750 paſsus. Quicquid ſit, nos certa menſura unum hujuſmodi latus juxta Romanam menſuram, ſpatium quod eſt à Ponte Sancti Angeli hîc *Romæ*, uſque ad S. Petrum & ultra, ſi non exceſſiſſe, ſaltem adæquaſſe, comperimus, quod in quadrum eductum, ingentem urbem effeciſſe, luculenter patet, quin & ipſe *Plinius* tria millia domorum comprehendiſſe memorat.

Per dicta hæc periſtylia circum- II.
quaque aditus erant ad labyrinthum, quem *Strabo* in 30 Nomos, ſeu Præfecturas, *Plinius* in 16, *Herodotus* in 12, velu-

Nomus X Atribites

Nomus IX Memphiticus

Nomus VIII Hermonticus

Nomus VII Heliopolites

Nomus XI Canopicus.

Nomus VI Thebaicus

Nomus XII Heracleopolites

Nomus V Bubasticus.

Nomus I Osiriticus.

Nomus II Saiticus

Nomus III Cynopolites

Nomus IIII Crocodilopolites

Peristylium Occidentale

Numeni Ægypt. Peristylium Orientale

Peristylium Australe Deorum Ægypt.

Blank inserted to ensure correct page position

Cap.IV. veluti aulas quasdam non sine mysterio divisum ferunt. Nos *Herodotum* secuti, eum in 12 partes, juxta principales *Ægypti* Nomos, seu Præfecturas dividendum censuimus, eo ordine, ut singulę partes magnitudine quidem æquales, at juxta mysteria quæ in Nomis singulis *Ægypti* numinibus insignitis, magnis, & occultis ceremoniis peragebantur, ob arcanam Domorum habitaculorumque extructionem essent diversissima: cum immensa hujus Labyrinthi structura aliud non exprimeret, quàm templum Deorum immortalium, quo & Reges, & se, & ingentes thesauros suos unà secum condi vellent: essetque hæc fabrica quasi epitome quædam, & compendium istius templi, quod universam *Ægyptum*, numinum *Ægyptiorum* cultu confertam esse credebant, quemadmodum in *I. Tomo Oedipi* de Nomis *Ægyptiorum* fusè deduximus, & hîc in exposita ichnographia vides. Per peristylia igitur in omnes 12 Nomos, aditus patet, quorum I. est Nomus Osiris nomine insignitus, II. Saiticus. III. Cynopolitanus. IV. Crocodilopolitanus. V. Bubasticus. VI. Thebaicus. VII. Heliopolitanus. VIII. Hermonticus. IX. Memphiticus. X. Atribiticus. XI. Canopicus. XII. Heracleopolitanus. Et in hunc finem fuerunt à Regibus extructæ, ut unaquæque præcipuos *Ægypti* 12 Nomos exprimeret quos & *Herodotus* aulas vocat, unicuique urbi, aut Nomo proprias, in quibus sese sacerdotes, àd de rebus, ad deorum cultum; tum in iis per appropriatas cerimonias peragendum pertinentibus, tum ad *Ægyptum* per numinum tutelarium attractum magicum, conservandam, conferebant.

Et primò quidem notet lector, Nomos singulos, uni ex præcipuis diis, quos magno cultu venerabantur, consecratos fuisse; in centro verò aulæ nomicæ, tum eorundem simulacra, tum Regis talis, & talis, qui Nomo dominabatur, ectypo, monumento opulentissimo, veluti in cimeliarchio quodam, una cum corporibus balsamo conditis, reposita fuisse, ad quod per adeò tortuosas semitas adeò intricata differentium domorum habitacula per tot occultos meandrorum aditus dabatur, ut qui thesauris insidiarentur, ex tot tantisque viarum anfractibus, innumerabilium portarum aularumque discriminibus, nec non ex tortuosis penetralium ambagibus, sese, teste *Herodoto* extricare minimè valerent. Dum enim ex camera in cameras, ex xystis in aulas peramplas, ex his in fana, ex fanis in colymbethras, ex his in hortos, ex his denique in novos ingentium aularum recessus, abeuntes, dum remeare sine duce tentarent, tantò utique majoribus sese erroribus involutos reperirent, quantò plus processissent; neque putet quis, hujusmodi Nomorum structuram exiguum loci spatium, uti in præcedentibus de peristylio diximus, sed singula Nomorum latera unam tertiam milliaris partem occupasse, uti ex *Plinio* & *Hecatæo* colligimus, ac proinde haud palatii cujusdam perampli, sed haud exigui cujusdam oppidi partem expressserint. Unde cum tota structura præter centralem Labyrinthum 12 hujusmodi oppida continuerit, lector colliget, qualis debuerit esse tota hæc coacervatorum Nomorum congeries? Et quemadmodum per multiplices viarum ambages ex Nomo in Nomum, sine impedimento aditus dabatur, ita quoque per peristylia nisi per quatuor portas, neque exitus, neque aditus concedebatur, ut proinde exteri sine duce viarum gnaro ingressi, perpetuò vagabundi errorum finem nunquam reperirent; qui verò ad medii, seu centralis Labyrinthi penetralia, in quo ceu centro quodam monumenta duodecim Regum artificiosè extructa unà cum the- Sect.III.

Cap.IV. thesauris suis condebantur; certò, tantò ad eum intricatior dabatur aditus, quantò majores thesauri in eo continebantur. Ne verò illi sive ab exteris, sive ab indigenis auri fame instigatis invenirentur, certè necessaria illi fuit tam inextricabilis ad illos via, ut nimirum introeuntes sine duce absque ulla spe exitus, in mortem citius, quàm in thesauros inciderent. Quoniam verò neque forma, neque figura hujus labyrinthi ab auctoribus describitur, nos singulorum dispositionem, non qualis revera fuerit, sed qualis esse potuerit, aut debuerit, ad inauditam fabricæ monstruositatem ostendendam, eo, quem vides schematismo, omnia tamen ex *Plinii*, *Herodoti*, *Hecatæi*, *Strabonis* relatione, & mente eorum omnium, qui de Ægyptiis rebus scripserunt extracta hîc exhibenda censuimus. Verùm quia video, lectorem in multis hæsitaturum, & tam barbaræ magnificentię intentum scopum, sive finem nosse desideraturum. Certè, quantum ex auctoribus colligere licuit, illorum finis fuit, quemadmodum paulò antè innuimus, ut esset sepultura Regum, veluti in magnificentissimo, & compendioso totius *Ægypti* templo, diis consecrato sub eorum tutela, usque ad definitum metempsychoseos fatum, incorrupti, illibatique conservarentur; de qua Metempsychosi quidem, sive revolutione animarum, quod est proprium *Ægyptiorum* dogma, à quibus & *Pythagoras* illud hausit, fusè egimus in III. *Tomo Oedipi*, *Syntagmate de Mumiis*: & in separato opere, cujus titulus: *Sphynx mystagoga; sive Diatribe de Mumiis hieroglyphicatis.*

Quia mos erat Ægyptiis Regibus, auri, argenti, & cimeliorum thesauros, & quicquid tandem pretiosum habebant, diis consecratos unà secum intra tumbas deponere; quia verò verebantur, ne temporis successu, thesaurorum absconditorum notitia homines fame impulsos auri ad thesauros detegendos Sect.III. excitaret, quibus prævisis sepulchra, uti cimeliarchia inextricabilibus viarum, tortuosisque recessibus ad ea aditum per multiplices labyrinthos ita obstruxerunt, ut nemo ex inaudita arte constructis itinerum anfractibus se expedire unquam posset. Atque ideò teste *Herodoto*, structura Labyrinthi subterranea fuit, intra quam nullus Solis radius incidere posset, solis accensis facibus viarum ducibus penetranda: sic enim refert: *Bifaria in eo sunt domicilia, una subterranea, altera superiora illis imposita, utraque tria millia quinquaginta domorum, quorum ea, quæ superiora sunt, vidimus, subterranea verò auditu accepimus. Nam qui Labyrintho præpositi Ægyptii, nolebant illa ullo modo monstrare, quod dicerent, illîc sepulchra esse, tum eorum Regum, qui Labyrinthi ædificandi fuerunt auctores, tum sacrorum crocodilorum.* Nemo igitur putet, subterraneum illum Labyrinthum habitatum fuisse, sed sacerdotibus subinde, ad deos sacrificiis, variisque ceremoniis in festorum solemnitatibus, veluti in adytis sacris propitiandos, eum adire consuevisse, ut paulò antè diximus. Ut verò istiusmodi structura æternùm duraret, in illo nihil ex ligno, calce, terrestriumque portionum cumulis, sed immensa vastissimorum lapidum, marmorumque congerie, proportionatâ tamen symmetriâ, non obstante viarum multiplici tortuositate, constructum fuisse; norant enim omnia præter durissima marmora temporis successu, corruptioni patere, uti in *Obelisco Pamphilio* de proprietate saxi, quo obeliscos extruebant, diximus. Habes hîc, lector, subterranei Labyrinthi ichnographiam paucis pro dignitate rei expositam. Nihil porrò restat, nisi ut nonnihil de supraposita Labyrinthi fabrica dicamus.

Sup-

Cap.IV.

Superior Labyrinthus.

De hoc Labyrintho ſic dicit Herodotus. *Ita de inferiori docti comperimus, ſuperiora ipſi aſpeximus humanis operibus majora. Nam anfractus ſeu egreſſus per tecta, & regreſſus per aulas, uti erant diverſiſſimi, ita quoque infinita me admiratione afficiebant: ex aula in conclavia tranſitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclavibus in aulas alias*, &c.

Hanc deſcriptionem omninò ſimilem fuiſſe, utpote ſupra cujus fundamenta conſtruebatur, inferiori ichnographiæ à nobis adductæ, ut videlicet inferiorem architecturam, quæ tenebris involuta jacebat, ex ſuperiori ſupraposita conjecturarent. Erat enim ita ſuperior, uti inferior in 12 Nomos diſtributa, utramque enim *Herodotus* tribus millibus domuum conſtitiſſe narrat. Ichnographiam itaque noſtram ita diſpoſuimus, ut quæ infra tecta eſſent, ſupra in propatulo paterent.

Synopſis rerum in Labyrintho contentarum.

1. Totus Labyrinthus periſtylio circumdabatur ſub forma quadrati, & juxta 4 mundi angulos diſpoſita, uti in ſchematiſmo monſtrat latus A B C D, & E F G H, latus oppoſitum; deinde duo latera pariter oppoſita, quæ quia optica projectione exprimere non licuit, ſaltem per orthographiam linearem H I, & F G exhibuimus. Cum enim ichnographicōs Labyrinthum exponere viſum ſit, eaque omnem projectionem opticam reſpuat, uti Optici nôrunt, totius molis ambitum ſaltem eo, quo licuit, modo exhibuimus.

2. Duodecim Nomorum diſtrictus, quibus Labyrinthus conſtabat, invenies ſingulos ordine numeris ſuis expreſſos una cum genialis figuræ ſimulacro in medio Nomi poſito, ei videlicet deaſtro, cui Nomus conſecratus erat, qui quidem omnes labyrinthæâ ſtructurâ conſtabant, quos nos non eâ quidem delineatione, quâ olim conſtiterunt, ſed eo modo, quo eſſe debebant, aut poterant, exhibuimus, ita tamen, ut quantum ex auctoribus colligere licuit, myſticâ quadam formâ unicuique Numini congruâ conſtarent; ubi nota, notam hanc O vel ≃ portas ſignificare, ex quibus undique dabatur ingreſſus, egreſſuſque ad innumeras alias portas aulaſque; ipſæ verò lineæ, muros: hæc verò figura ◎. ſignificat ſcalas ſeu cochlides, ex quibus ex inferiori aſcendebatur in ſuperiorem Labyrinthum patulum & luci expoſitum. Sect.III.

4. Medius verò Labyrinthus, is erat, in quo corpora Regum balſamo condita unà cum theſauris eorum depoſita erant, præterea ſacrorum Crocodilorum monumenta exhibet, quem nos tanquam inacceſſum modo noſtro veriſimili conjectura exhibuimus.

5. Periſtylia verò A B C D &c. ſuperiorem Labyrinthum ſuſtentabant, in quibus loco columnarum molem fulcientium numinum *Ægyptiorum* ſtatuæ, ſingulæ cum habitu unicuique congruo, immodicæ magnitudinis ſpectabantur, ſingulas quoque 48, alii 70 palmorum altitudinis fuiſſe contendunt; erantque in toto ambitu 48, juxta 48 deorum manſiones, quas in cœleſti globo conſtituebant, ut ex *Oedipi ſecundo tomo de aſtrologia Ægyptiorum* patet.

6. Quæritur tandem, in quem finem tam grande, tam inviſum, tam admirabile opus, cui ſimile neque anterioribus, neque poſterioribus ſeculis, ulla humana potentia condere potuit, tot tamque immenſis ſumptibus extruxerint? Reſpondeo, quod & *Plinius* ſenſit, otioſam fuiſſe ſuperborum primævorum-

Cap. IV. vorumque Regum jactantiam, & barbaram, ſtultam otioſamque oſtentationem, quâ ad æterni nominis conſequendam celebritatem perciti, ne quiſquam poſterorum ſe de operum ſimilium magnitudine, ſtupendiſque molibus exſtruendis præſumere poſſet, aut ſimilia ſe perficere poſſe, non dicam attentare, ſed ne cogitare quidem auderet. Nihil igitur reſtat, niſi ut ipſam labyrinthææ fabricæ conſtitutionem fuſius exponamus. Sect. III.

CAPUT V.

De tempore, quo tanta opera constructa fuerunt.

Cap. V. QUæcumque de Babylonicis monumentis à *Nembrod*, *Nino* & *Semiramide* extructis paulò ante tradidimus, illa intra annum, poſt diluvium 275, quo linguarum diviſio accidit, uſque ad annum poſt diluvium 450 peracta fuiſſe, ex chronologica noſtra tabula luculenter conſtat. Conſtat quoque ex ſupra adductis & probatis, in *Turris* fabrica, totum genus humanum unà tum in *Babylonis* ſeu *Sennaar* regione, tum in vicinis *Meſopotamiæ* & *Aſſyriæ* regionibus collectum fuiſſe. Poſt confuſionem verò, quæ anno 275 poſt diluvium contigit, tum primùm in varias mundi partes genus humanum diſperſum fuiſſe. Quia verò *Chamo* ſorte *Ægyptus* obtigerat, cum univerſa familia, filiorumque *Chus, Miſraim, Phuth*, innumerabili filiorum progenie aſſociata in deſtinatam ſibi *Ægypti* regionem conceſſit, ubi terram omnium rerum affluentia præditam invenientes, ex aquæ Niloticæ fœcunda natura & proprietate, mox in ingentem hominum multitudinem excrevêre, cujus ope freti, dum recordarentur mirabilium operum à *Nembrod*, *Nino*, cognatiſque peractorum in *Babylone*, & ipſi multitudine hominum armati, ad imitationem eorum vaſtas illas, quas deſcripſimus, pyramides in ſepulturam ſuorum patrum erexerunt, ad imitationem *Semiramidis*, quæ viro ſuo *Nino*, ejuſque Patri *Nembrod*, ſive *Belo*, in *Aſſyria* juxta civitatem *Ninivem* pyramidem quam ſupra deſcripſimus, prodigioſæ altitudinis, unà cum obeliſco omnium eorum, quæ hominum induſtria unquam facta ſunt, maximo in *Babylone* erecto, conſtituerat. Quid verò per pyramidum, obeliſcorumque myſticas figuras intenderint, fuſè in *Obeliſco Pamphilio* & *Oedipo* expoſuimus. Vivebat tunc temporis in *Ægypto* vir magni ingenii ex Chananęa ſtirpe prognatus, & admirandus tum naturalium, tum humanarum divinarumque rerum inveſtigator, quem *Ægyptii* *θωύθ*, *Arabes* Adris, *Græci* *ἑρμῆν τρισμέγιστον* dixere. أدريس *Adris.* Hic ad nominis immortalitatem conſequendam aſpirans, myſteria divinitatis quæ à *Semo* vivente adhuc & à *Chamo*, ex cujus familia erat, audiverat, per novum & inauditum genus literaturæ, quam hieroglyphicam poſteri dixerunt, ſymbolis ex univerſæ naturæ gradibus aſſumptis, dicta divinitatis & naturæ occulta ſacramenta, ſaxis in formam obeliſcorum erectis æternum duraturis inſculpſit, quæ ideo columnæ *Hermetis* à poſteris dictæ fuerunt. Nam ut rectè *Jamblichus*: Pythagoras, Plato & Eudoxus *omnium ſcientiam ex columnis* Mercurii *didicerunt*: ſed quoniam hæc omnia in obeliſco

quam

Cap. V. quam amplissimè prosecuti fuimus, eo lectorem remittimus. Hoc pacto posteri exempla Patrum suorum secuti, nihil aliud meditari videbantur, quam ut quisque invisis fabricarum monumentis, æternam nominis gloriam apud posteros consequeretur. Et hæc quidem omnia à Regibus *Ægypti* 400 annis ante ortum *Mosis* gesta fuisse in *operibus nostris Hieroglyphicis* ad longum demonstravimus. Quod verò hæc omnia processerint à Regibus *Ægypti*, Nepotibus *Chami, Chus, Misraim* & *Hermete Chananæo*, monstrat sepultura *Simendis*, ubi memor inauditæ victoriæ, quam contra *Bactrianorum* Regem *Zoroastrem* obtinuerat *Ninus*, totam historiam in Aulis ingenti magnificentiâ exstructis marmoreis saxis insculpi curavit. Erat in *Babylone* quoque ingens Palatium *Nini*, intra cujus muros dicti *Nini* cum leone, & *Semiramidis* cum tigride concertantis simulachra, cæterarumque ab eo gestarum rerum series insculpta conspiciebatur, quam & dictus Rex *Smendius* pariter palatio à se constructo intulit. Omnes igitur pyramidum, obeliscorum, labyrinthorum structuras, una cum arcana hieroglyphicæ literaturæ descriptione ante *Mosis* ortum jam constitisse, citatis paulò ante libris, varia auctoritatum farragine comprobatum reperiet lector. Nihil igitur primis istis post diluvium usque ad *Mosen* 800 circiter annis, ad magna & ardua aggredienda superfuisse videtur, nisi vera fides, & divinæ religionis cultus, à qua uti stirps *Chami*, à DEO quippe maledicta declinavit, ita quoque fenestram ad omnem superstitionem aperiens, non *Ægypti* solummodo, sed universam terram ψευδοπολυθεΐας, sive falsorum ridiculorumque numinum multitudine & varietate replevit. Sect. III.

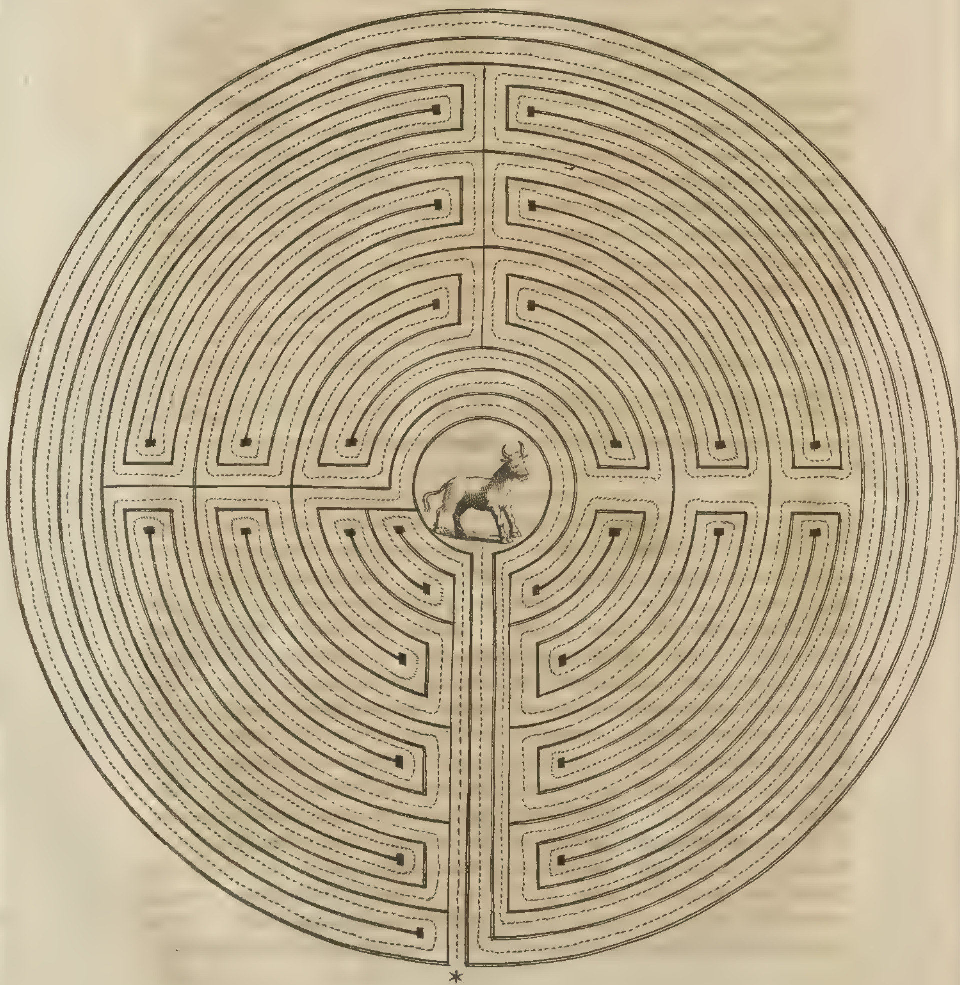
CAPUT VI.

De artificiosis machinis in Labyrintho ad eos qui ingressuri erant terrore concutiendos exstructis.

Cap. VI. AUctores præterea hisce varia junxisse ferunt terriculamenta, quibus ingredientes vehementi terrore percellebantur, & *Arabes* quidem de hisce Labyrinthæis meatibus potissimum loquuntur, dicunt primò certis in locis statuas fuisse positas, quæ pavimentum dum pede ingredientes percuterent, statuæ mox ore & faucibus horrendis, brachiis quoque solutis tam arctè ea stringerent, ut vel solo amplexu exanimarentur. 2. Aulas nonnullas eo artificio constructas; ut vel sola voce prolata per varios reflexionum circulos inter saxeos parietes factos soni vox in immensum aucta non unam, sed integri exercitus clamantis tumultum referret; unde exterrefacti exploratores dum fuga suæ vitæ consulunt, majoribus implexi erroribus timore exanimes caderent; portis quoque apertis nescio quem horrendum sonum percipi, quo attoniti, & panico quodam terrore perculsi ab ulteriori inquisitione desistere cogerentur; *Strabo* præterea, narrat *Thebis* colossum immensæ granditatis fuisse ad cujus abacum certa hora peregrinus quidam sonus percipiebatur, quem ipse quoque se audisse fatetur, an verò istiusmodi technasma casu, an magico artificio, aut ingenii solertia constructum fuerit, aliis discutiendum relinquit; huc pertinet statua *Memnonis*, quæ orientis solis radiis percussa, nescio quem harmonicum sonum edere sole-

ICHNOGRAPHIA

LABYRINTHI *alterius a* Dædalo *Architecto ad formam Ægyptiaci in* CRETA *Insula constructi, quem postea fabulosæ narrationes de Theseo, Minoe, Ariadna et Minotauro veteres Poetæ et Oratores celeberrimum fecerunt.*

Cap. VI. ſolebat; in certis quoque Regum ſepulchris igneas flammas videri perpetuo lumine præditas, quod quomodo fieri potuerit 4. *tomo in Oedipo Syntag. de lucernis veterum Ægyptiorum* docuimus. Multa ſimilia paſſim citant auctores in ſubterraneis *Ægyptiorum* adytis ſpectari paradoxa ſane & incredibilia, quæ omnia in 3. *parte Oedipi Syntag. de mechanica, & magia Ægyptiorum*, multiplici auctorum teſtimoniis confirmata, congeſta reperies. Sect. III.

CAPUT VII.

De Labyrintho in Creta, Lemno, *aliiſque* Græciæ *locis ad ſimilitudinem iſtius Ægyptiaci conſtructis.*

C. VII. STupenda noſtri Ægyptiaci Labyrinthi moles, vaſtitas & magnificentia ita animos cæterorum diffuſa fama accendit, ut nec *Græci* nec *Romani* ſe continere potuerint, quin in *Ægyptum* profecti eorum ſpectarent fabricas quas ab hiſtoricis veluti humanis operibus ſuperiores acceperant; fuit inter cæteros *Græciæ* architectos, *Satyrus*, quem alii cum *Dædalo* confundunt, qui *Plinio* teſte, data opera in *Ægyptum* ſe contulerunt, ut juxta *Ægyptiorum* molimina fama ſupra æthera nota ſimile quid machinaretur in *Græcia*, etenim cum Labyrinthæam ſtructuram exactiùs exploraſſet, in tantorum operum contemplatione animo ingenioque confuſus, nequidem centeſimam partem iſtius Labyrinthi quem in *Creta* & *Lemno* inſula conſtruere moliebatur, imitatus ſit; uti in præcedentibus ex *Plinio* recenſuimus, & *Plutarchus* quoque apud *Natalem Comitem* hoc pacto ſive hiſtoriam ſive fabulam exponit; Theſeus, inquit, *ante* Pirithos *ſocietatem adhuc adoleſcens in* Cretam *cum iis navigare voluit & unus ex iis, qui quotannis pro morte* Androgei *ad* Minoëm *Regem* Cretæ *tributi nomine mittebantur, quos dicebant in Labyrinthum incluſos à* Minotauro *vorari; fabulantur* Minotaurum *corpus totum habuiſſe hominis, at caput bovis, hic erat in Labyrintho loco ampliſſimo & inextricabili viarum plurimarum ambage, qui factus fuerat ad Ægyptiaci illius Labyrinthi formam ad Crocodilopolim* extructi. De *Ariadna* vero *Minoïs* filia & *Minotauro* fabulam, ſi quis exactius quidpiam noſſe deſiderat is adeat *Natalem Comitem* alioſque mythologos, quia omnia quam diffuſiſſimè deſcripſerunt, nos ob nefandas quæ in iis occurrunt obſcœnitates ea conſulto omittenda cenſuimus. Hujus verò Labyrinthi plerique auctores architectum faciunt *Dædalum*, *Plinius* potiori voce auctorem facit paulo ante citatum *Satyrum* qui in *Creta* & *Lemno* extructurus Labyrinthum data opera in *Ægyptum* profectus eſt, ut ex admirabili labyrinthæi molis ſtructura ſimilem conſtrueret, ſive molis vaſtitatem, ſive ingenii vim ſpectes, prorſus imparem. Certe ex variis relatione dignis accepi, in *Creta* in ſpatioſo campo ejus etiamnum veſtigia ſpectari ad multa millia paſſuum. Unde peringenioſus P. *Chriſtophorus Grumbergerus* Societ. noſtræ excellens mathematicus, P. *Clavii* in re mathematica olim ſocius & calculator, dato, diametrum ejus 336 paſſuum fuiſſe, ejus capacitatem gyrorumque anfractus atque tempus in iis percurrendis inſumptum, demonſtrandi occaſionem ſumpſit. Præſupponimus autem *Satyrum* Plinianum hujus Labyrinthi architectum in eo extruendo non confuſo & tumultuario labore uſum fuiſſe, ſed ſibi figuram rotundam ſeu omnium capaciſſimam ſelegiſſe, atque ingenioſa inventione primo murorum ambitus varioſ-

C. VII. riosque flexus & reflexus cum summa proportione primo in prototypo quodam expressisse, quem & dictus Pater *Grumbergerus* meliori modo, quo fieri potuit & debuit, hâc præsenti ichnographia exhibendum censuit. Unde partim ex ejus ambitibus Cyclicis, partim ex rectis tramitibus ingressurus ad centrum fabricæ filo *Ariadnæ* ductus, 5. horarum spatio ob inextricabiles errores pertingere vix potuisse ostendit, qui verò Labyrinthum sub quadrata forma statuunt, illi adytum tam difficilem reddunt, ut sine fili ductu facile exitum non reperiant. Vide figuram Labyrinthi Ægyptiaci mediam sub quadrata figura positam, Cap. IV. insertam: si quis verò petat, quam grandem glumum & quot passuum esse oportuerit, dico, si quis omnes ambitus circulares & directos tramites in passus resolverit, inveniet is 4500 & amplius passus, quæ 4 milliaria Italica & 500 passus efficiunt, filum itaque 4500 passuum esse debebat, quod chordarum aut filorum conglomeratione glomum tam grandem efficiebat, ut vix ab homine aut jumento portari posset. Quemadmodum verò in Ægyptiaco nostro Labyrintho præter eum qui centro totius fabricæ circumdabatur (quem & *Satyrus* sive *Dædalus* in *Creta* unice imitatus fuerat) tot Labyrinthi erant, quot Præfecturas seu Nomos eum con- Sect. III. tinuisse supra ostendimus, omnia verò simul connexa unum Labyrinthum conficerent, ita quoque adeo inextricabilibus anfractibus multiplici aularum, porticuum, aliorumque similium gurgustionum tortuositate implicabatur, ut si filo *Ariadnæo* uti vellent, ne quidem ad redeundum unde venerant se evolvere per integrum mensem potuerint; & ne centeni quidem homines aut jumenta chordarum seu filorum glomos portare sufficerent, quo sine subsidio *Ariadnæ* ab inextricabilibus anfractibus exitus nunquam sperari poterat. Sed quæres quomodo sacerdotes Labyrinthi præsides sine errore labyrinthæas tricas vitare potuerint, dico hos haud dubiè simili ichnographica supra exhibita delineatione usos fuisse atque in omnibus flexuris, signa 4 mundi partium incisa numeris aut quibuslibet aliis notis impressa fuisse, atque hoc ichnographiæ modulo, quo eundum, quæ viæ tenendæ, tum ad Nomorum centra ubi sepulchra Regum, tum ad centrum totius Labyrinthi, ubi mausolea regum una cum Thesauris eorum condita erant, cognoscerent. Sed hæc de labyrinthæis miraculis ad lectoris curiositatem dicta sufficiunt.

CAPUT VIII.

Tropologia Epilogistica Labyrinthi.

C. VIII. VEteres sapientes per Labyrinthum nil aliud videntur significare voluisse, nisi perplexam esse multisque difficultatibus implicatam vitam hominum, cum ex aliis aliæ semper graviores oriantur; è quibus nemo se, nisi per singularem prudentiam & fortitudinem explicare potest; verum ea non duntaxat in privatam vitam, sed in ambitionem hominum cadunt, quæ omnia mirificis difficultatibus & erroribus sunt implexa; verùm quia difficilius est voluptatum quàm difficultatum certamen, ideo *Theseus* tot horrificis monstris trucidatis, tot laboribus exantlatis, tot periculis involutus fuit ut voluptatibus & effrenato quodam libidinis œstro percitus, tandem fortia gesta infelici fine concluserit. Sed ut hæc paulo exactius pon-

C. VIII. ponderentur, quid aliud Labyrinthus exprimit; nisi mundum in quo vita mortalium æstuat, dolore suspirat, & anxie inquirit ea, quæ ipsi æternæ ruinę causa sunt. Sunt autem tria potissimum, quæ vitam mortalium inextricabilibus erroribus involvunt; quorum primum est in magnatibus ambitio; in *Penelopes* procis Philomania, in omnibus invidia vindictę socia, quibus infelicissimi mortales in labyrinthæis hujusmodi meatibus exagitati de tricis innumeris in tricas inevitabiles, sine spe remedii, involvuntur & implicantur, donec tandem *Minotauro* devorandi, miserando fine cedant, & si ambitionis vitium penitius expendamus, videmus huic deditos verè in labyrinthæis erroribus vitam miserabilem consumere, utique periculo tanto majori quo grandiori solio eminuerint, dum enim regna regnis jungere, novos principatus erigere, supremam mundi curam prætendunt; ô quot curis, vigiliis, solicitudinibusque insudandum est; quot tricis nugisque se implicant; quot periculis sese exponunt, quo terrore percelluntur, ne incauti in os *Minotauri* tandem incurrant, unde spem inter & metum; perpetuum fluctuantes, quanto plus in tramitibus sibi constitutis provehuntur, tanto majoribus erroribus involutos se reperiunt, sine ulla spe conceptam molem ad desideratum finem perducendi, unde plerumque rabie ex adversæ fortunæ jactu dementati, invidiæ œstro perciti paulatim contabescentes, idem iis quod *Theseo* contingat. Hisce erroribus jactantur omnes ii qui post tot fortium gestorum specimina, tot devictos populos, post Sect. III. tot monstra domita tandem intra effrænatæ libidinis labyrinthæas tortuositates, aberrantes veri *Penelopes* proci mente vacui, in aperto lumine cæcitate perculsi & idolo venereo perpetuò intenti mentem funestent, adeo ut meretricio porcorum instar luto incrustati, nihil aliud agitent, non sua nec se ipsos phanatico quodam morbo catenis ignorantiæ & turpitudinis arctè constricti curare videantur. Atque his quidem cum nulla evadendi spes affulgeat, quid aliud restat, nisi, ut *Minoi* ταυρομόρφω in cibum destinentur. Hujusmodi Labyrintho se committunt omnes ii, qui divitiarum opumque Thesauris plus æquo inhiant, omnes invidiæ & vindictæ furori dediti juxta illud,

Auri sacra fames quid non mortalia cogis
Pectora.

In quibus omnibus invidia, vindicta, cæteræque potentiores animi perturbationes æquo *Marte* concertant, sed enim quis tandem à labyrinthæis hisce erroribus liber & immunis statuendus est? nullus alius nisi quem funis *Ariadnæ* duxerit, quem ego nil aliud esse dixerim, quàm hominem rectum, justum, prudentem, nec non timore DEI perculsum, rerum humanarum contemptorem, qui in solo DEO spem suam collocatam habet; hic enim recto intentionis filo in hac ærumnosa mortalium vita munitus, liber & sine impedimento sese evolvere, DEO duce, poterit. Sed hæc de Labyrinthis dicta sufficiunt.

CA-

CAPUT IX.

De Græcorum *superbis fabricis monumentisque, quas ad imitationem* Ægyptiorum *nullo non tempore olim in* Græcia *moliti sunt.*

1. *Templum* Dianæ Ephesiæ.

INter cæteras fabricas, quarum veteres scriptores mentionem fecerunt, occurrit 1. Templum *Dianæ Ephesiæ*, inter septem mundi miracula adnumeratum, in quo à tota *Asia* ducentis & viginti annis laboratum fuisse *Plinius* tradit. In palustri solo constitutum fuit, ne terræ motu concuteretur, & ne in lubrico & instabili tantæ molis fundamenta locarentur, architectus *Ctesiphon* ante calcatis ea substraverat carbonibus, deinde velleribus lanæ. Templi longitudo dicitur fuisse 425 pedum, latitudo 220, columnæ in eo 127. à singulis Regibus factæ, ex quibus 36 erant cælatæ; & quamvis in eo statuarum, peridromidum, peristyliorum magna fuerit rerum varietas, veruntamen ad sublimem architectonicen *Ægyptiorum*, ipso *Herodoto* teste, non pertigerunt. Quantum verò ex auctoribus colligere potuimus, ejus structuram æri incisam passim obviam consulant.

2. Artemisiæ Cariæ *Reginæ Mausoleum.*

Artemisia Regina *Cariæ Mausolo* marito defuncto sepulchrum erexit, inter orbis miracula annumeratum, cujus altitudo 25 cubitis in sublime ferebatur; triginta sex columnis cingebatur, patebat ab Austro, & Borea 63 pedes, toto ambitu continebat pedes 411. Ipsum ab ortu cælavit *Scopas*, à Borea *Briax*, à meridie *Timotheus*; ab occasu *Leocares*. Regina opere nondum absoluto fatis concessit. Artifices tamen non recesserunt, nisi eo consummato. Ab hoc sepulchro omnia Regum Imperatorumque monumenta tanquam preciosa Mausolea vocantur, ita *Plin.* de quo *Propertius* l. 3.

Nec Mausolei dives fortuna sepulchri
Mortis ab extrema conditione vacat.

3. *Colossus Rhodius.*

Cares Lindius *Lysippi* discipulus, architectus, quæ in *Ægypto* viderat, stupenda statuarum prodigia, earum majestatem imitaturus, constituit similem in *Rhodo* tanquam loco peropportuno erigere, quem & *Colossum Solis* appellandum censuit, *Apollini* dicatum. Fuit is altus 70 cubitis, id est 210 palmis, qui post quinquagesimum sextum annum terræ motu prostratus etiam jacens miraculo fuit, pauci pollicem ejus amplexabantur, majores erant digiti, quàm pleræque statuæ; vasti specus de fractis membris in eo hiabant, spectabantur in eo magnæ molis saxa; ad portum Rhodiorum erectus naves intra crura transeuntes admittebat; Suldanus *Ægypti* occupata *Rhodo* ex ære hujus statuæ nongentos camelos onerasse traditur; sumptus in eo facti, duodecim annorum tempore 300 talentis constitisse feruntur, ubi nota haud dubiè errorem magnum irrepsisse, dum alii uti *Plinii* interpretes interpretantur: quem enim Colossum Solis *Plinius* 70 cubitorum altum fuisse tradit, *Volaterranus* septingentorum altum facit cubitorum, & contra quem auctores dicunt, ex ære hujus statuæ Soldanum *Ægypti* 900 camelos, *Volaterranus* 90 dicit onerasse: hoc enim pacto res credibilior fiet, cum aliàs altitudinem Colossi juxta *Volaterranum* fuisse oportuisset

2100 palmorum, quæ fere $\frac{1}{2}$ milliaris adæquant, quod à nemine concedetur nisi ab imperito, ne dicam stolido homine: convenientius itaque non 900, sed 90 camelos eo oneratos dicemus, ut proinde errorem in numeris contigisse certum sit. Dicendum igitur, altitudinem 70 cubit. & 90 came-

Cap.IX. los eo ære oneratos fuiſſe. Varii præterea Coloſſi à variis fuerunt erecti, de quibus vide *Plinium*, in Ægyptio Labyrintho jam demonſtratum fuit, non unum Coloſſum, ſed tot quod periſtylia Labyrinthi columnas habebant, quæ omnes deorum ſtatuæ regumque fuerunt immenſæ altitudinis, & quod mirum dictu ſingula ex uno lapide Thebaico exſculpta. Erat autem una inter cæteras *Herodoto* teſte, cujus vel ſolus pes longitudinem habebat ſeptem cubitorum, id eſt 21 pedum; cui juxta proportionem humani corporis altitudo congruebat 147 pedum; quæ ſanè omnes hujuſmodi Coloſſorum moles quæ factæ fuerunt unquam, longè ſuperabat. Erexit & in Capitolio *Lucullus* ex *Apollonia* traductum 30 cubitorum, & conſtabat ſeſtertiis 150. *Lyſippus* magiſter *Caretis*, *Tarenti* alium coloſſum erexit 40 cubitorum; & ne *Neronem* prætercam, aureum is erexit Coloſſum in monte Palatino, de quo mira narrant Rom. rerum ſcriptores, quos conſule. Sed qui *Ægyptios* mirabilium operum magnitudine ſuperavit invenio neminem; & vel inde patet quod nonnulla eorum monumenta in hunc uſque diem à 4000 annis durent, cæteris omnibus quæ à Græcis & Romanis exſtructa fuerunt, ne veſtigio quidem relicto, deſtructis. Fuit & apud *Romanos* theatrum, quod *M. Æmilius Scaurus* in ſua ædilitate extruxit 360 columnis conſpicuum, cujus pars ſcenæ erat ex marmore, media è vitro, (quod ego nil aliud fuiſſe crediderim quàm ex ſpeculari materia compoſitum) columna ima 48 pedum; erant inter columnas ſigna ærea 300 numero, cavea capiebat hominum 70 millia. Ita *Plinius*. Innumera hoc loco, de memorandis *Romanorum* monumentis adducere poſſem, verùm cum ea paſſim tum apud *Plinium*, *Lipſium* alioſque occurrant, ea conſultò taceo. Mirum tamen ex tam illuſtribus monumentis in hunc uſque diem à 1700 annis nihil remanſiſſe, ne veſtigium quidem, unde liberè aſſeverare auſim, nullum eorum cum *Ægyptiis* comparari potuiſſe, cum plura eorum in hunc uſque diem incorrupta, etiam mille & amplius annis ante *Romam* condita, perſeverare experiamur. Sect.III.

CAPUT X.

Utrum in hunc uſque diem Nembrodææ *Turris adhuc veſtigia reperiantur.*

Cap. X. QUoties mecum penitiùs rerum humanarum inconſtantiam, & inevitabilem temporis omnia conſumentis edacitatem conſidero; toties in mentem venit, primævorum à ſæculo hominum inanis, fallax & irrita in tot ac tantis, quæ vel ipſam humanam fidem longè ſuperarent, monumentis erigendis, cura, & ſollicitudo. Arbitrabantur illi, quæ condiderant, æternùm perſtitura, totum mundum ad tam inſolita urbium, turrium, fabricarumque miracula cum admiratione contemplanda confluxurum; ſed errabant, necdum ad humanarum rerum caducitatem aſſuefacti. Primi *Aſſyriorum* Reges, *Nembrod*, *Ninus*, *Semiramis*, in rerum mirabilium patrandarum cogitatione toti erant. Cognati eorum in *Ægypto* ex eadem Chuſia familia æmuli *Babyloniorum* in *Ægyptum* appulſi, in erigendis obeliſcis, pyramidibus, labyrinthis, modum neſciebant. Hos *Græci* & *Romani* ſecuti, quęnam in circis, hippodromis, amphitheatris, thermis, aquæductibus erigendis

Viciſſitudo & inconſtantia rerum humanarum.

Cap. X. gendis opera præstiterint, illa in hunc usque diem vel in ipsis ruinis semisepulta admiramur. Nihil itaque stabile, nihil firmum & solidum nobis temporis fallax & incerta promittit conditio. Sed ut ad institutum nostrum revertamur; si quis itaque quærat, ubinam tam sumptuosa & pænè incredibilia *Babyloniorum* opera sint, num vestigia adhuc nonnulla supersint, illi nihil aliud responsi loco dare possum, nisi illud Senecæ, *Ista si quæras, non invenis; si invenis, quasi illa nunquam fuissent, comperis.* Et primævus quidem *Babyloniæ* situs & constitutio nos latere non potest: quonam verò in loco illa præcisè constituta fuerit, meritò dubitamus; atque de iis magna inter geographos, historicosque est concertatio: quod idem de civitate *Babel*, aliisque intelligi velim. Verum enim vero cum ad hujus veritatis cognitionem, nisi ex relatione eorum, qui dicta loca, singulari curiositate impulsi, lustrarunt, atque summa diligentia examinata posteritati concrediderunt, pervenire nequeamus, ex iis selectiora quædam depromemus. *Diodorus*, uti supra dictum est, suo adhuc tempore magnam *Turris*, civitatisque partem perstitisse refert, quod & *Herodotus* innuit, *Darium* enim & *Cyrum*, primos ait fuisse & *Turris* & civitatis destructores, quam postea *Nabuchodonosor* Rex instauratam, regiam suam constituerit, quæ omnia fusius apud *Josephum Nicolaus Damascenus* describit. Inter modernos, qui dictas *Babyloniæ* antiquitates summa diligentia de-

R. P. Philippus ex Ord. Carm. discalceat. Babylonis *observator.*

scripserunt, R. P. *Philippus*, Religiosus ex Ord. Reform. Discalceatorum, qui in *Itinerario*, quæ de *Babyloniæ* antiquitatibus observarat, pulchrè exposuit omnia.

Strabo.

Strabo deinde apertè dicit, omnia in Babyloniis campis adeò esse antiquitatum veterum, monumentorumque ruderibus conferta, ut vix passum conficias, ubi ea non tibi copiosis acervis occurrant, *Nini* videlicet & *Semiramidis* magnificentiæ quondam florentis vestigia. *Sect. III.* Σύρους δ' ὑπὸ Μήδων, οὐκ ἄλλους τινὰς τοὺς Σύρους λέγουσι, ἀλλὰ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ κατεσκευασμένους τὸ βασίλειον· ὧν ὁ μὲν Νῖνος ὁ τὴν Νῖνον ἐν τῇ Ατουρείᾳ κτίσας· ἡ δὲ τούτου γυνὴ, ἥπερ καὶ διεδέξατο τὸν ἄνδρα, Σεμίραμις· ἧς ἐστι κτίσμα ἡ Βαβυλών· οὗτοι δ' ἐκράτησαν τῆς Ἀσίας· καὶ τῆς Σεμιράμιδος, χωρὶς τῶν ἐν Βαβυλῶνι ἔργων, πολλὰ καὶ ἄλλα κατὰ πᾶσαν γῆν σχεδὸν δείκνυται, ὅση τῆς ἠπείρου ταύτης ἐστὶ, τά τε χώματα, ἃ δὴ καλοῦσι Σεμιράμιδος, καὶ τείχη, καὶ ἐρυμάτων κατασκευαὶ, καὶ συρίγγων τῶν ἐν αὐτοῖς, καὶ ὑδρείων, καὶ κλιμάκων, καὶ διωρύχων ἐν ποταμοῖς, καὶ λίμναις, καὶ ὁδῶν, καὶ γεφυρῶν. Syros *autem à* Medis; *nullos alios* Syros *intelligunt, quàm eos qui* Babylone *ac* Nini *regiam constituerunt; quarum alteram* Ninum *urbem, sive* Ninam Ninus *in* Atturia (sic enim *Assyria* olim vocabatur; erat enim proprium *Assyriis* & *Chaldæis* literam S mutare in T, veluti hîc *Atturia* pro *Assyria*) *condidit; ejus verò uxor, postquam duxisset virum, regnumque administrasset*, Babylonem *exstruxit. Hi enim* Asiæ *dominati sunt. Præterea opera* Semiramidis *adhuc multa, quæ apud* Babylonem *sunt, per universam continentem sparsim ostenduntur: uti aggeres, qui* Semiramidis *dicuntur, & mœnia, & munitionum fabricæ, tuborumque in iis, & aquæductûs, & scalæ, & fossæ in fluminibus, & lacubus, & viæ & pontes.*

Varia Semiramidis in fabricis vestigia conspiciuntur.

Multa hîc alia ex *Ammiano*, *Dionysio*, cæterisque geographis, qui hujusmodi antiquitatum Babylonicarum mentionem fecerunt, adducere possem, quæ brevitatis causâ omitto. Neque dubium est quin tempore veterum *Græcorum*, *Romanorumque* historicorum ex iisdem ruderibus plures adhuc reliquiæ extiterint. Nam ut chro-

Cap. X. chronologi asserunt, post *Sardanapalum*, *Darium* & *Cyrum Persarum Chaldæorum*que Reges, hujusmodi fabricarum primos devastatores fuisse, & *Babylonem* vastissimo exercitu occupasse, & *Niniven* evertisse, reliquaque monumenta devastasse. De hoc itaque nullum dubium esse potest. Quæritur itaque, num moderno tempore tam sumptuosarum stupendarumque fabricarum reliquiæ adhuc supersint. Varios sanè, qui suscepto in *Babylonem* itinere, varia de hujusmodi fabricis observarunt, evolvi; verùm neminem hac in parte, qui majori fide & certitudine, reconditiorique eruditione hęc magnis etiam adhibitis sumptibus observârit, me reperisse memini, quam Illmum & celeberrimum virum *Petrum de Valle*, quocum uti magna mihi *Romæ* necessitudo intercessit, ita quoque partim ab eo oretenus, partim ex ejus doctissima itinerum à se confectorum perioche, quæ hîc adducam, me didicisse glorior. Consentit hisce quasi omnibus Rev. P. *Philippus de S. Trinitate*, Generalis Ordinis Discalceatorum Minister in suo *Itinerario*, quod in *Indiam*, & hinc *Romam* peregit. Postquam enim de *Assyriæ* & *Chaldææ* situ, natura & proprietate, frequentibusque ruderum occurrentium acervis dixit: Caput, *inquit*, *Chaldææ*, seu „metropolis est *Bagadat*, ex amœnitate „hortorum, queis circumdatur, sic di„cta; atque eadem est, quæ nova *Ba*„*bylonia* fabricata ex ruinis antiquæ, & „fuit urbs, antequam à *Persis* destrue„tur, vastissima, super littora utriusque „fluminis *Euphratis* & *Tigris* extructa, „hodie ab ea parte, quà *Euphratem* respi„cit, prorsus vastata; altera verò pars su„perstes etiamnum, magnitudinem ob„tinet similem *urbi Bononiensi*, propter „palmarum varietatem, hortorumque „multitudinem amœnissima, restaurata „posteris temporibus à Regibus *Persiæ*, „quà turribus, quà muris fortissimis, ex

An hodie supersint rudera Babylonis veteris.

Petrus à Valle *curiosus scrutator rerum* Babylonicarum.

lateribus coctis extructis munita. Itinere postea unius diei infra eandem ur-« bem antiquæ *Babylonis* infra *Tigrim* & « *Euphratem*, coacervatorum ruderum « multitudo spectatur, quæ sunt gran-« ditatis, & magnificentiæ veteris *Ba*-« *bylonis* luculentissima indicia. Refere-« bant autem *Armeni* Christiani, duces « nostri, locorum peritissimi, locum sat « eminentem, 18 milliaribus à *Bagadat* « remotum, quem dicebant ab omnibus « teneri ruinas *Turris Babel*, quod no-« stris videbatur valde verisimile ob in-« gentem bituminis ibidem provenien-« tis copiam, quo latomi, uti sacer tex-« tus memorat, in *Turris* ædificatione u-« tebantur, & videtur locus multarum « decempedarum altitudinem adhuc ha-« bere. Hæc dictus Discalceatorum Ge-« neralis. Plura hic ex *Itinerario Benjamini Hebræi*, *Persarum Arabum*que de-« scriptionibus *Abulfede* & *Geographia* « *Nubiana* adducere poteram, sed sufficiet omnium loco *Petrus de Valle*: cujus verba Italico idiomate hæc sunt. *Sect.* III.

Il giorno appresso, che erano 23 *di* Novemb. *parti la mattina pur al alba, un' hora e più inanzi mezzo giorno arrivammo alle ruine di* Babel, *sotto alle quali piantammo il padiglione per haver commodità di desinare, e trattenersi à vedere ogni cosa bene, quanto fosse bisognato. Girai poi le ruine de tutte le parti, sali in cima, caminai dentro, per tutto vidi, rividi, & in conclusione quel che trovai, è questo. In mezo di una grande e pianissima campagna, vicino circa à mezo miglio, al fiume* Eufrate, *che la passa in quel luogo quasi per Ponente, si rilieva infin' hoggi sopra terra una gran mole di fabrica rouinata, tutta d'un massiccio, ò che fosse cosi da principio, come à me pare, ò che le rouine l'habbiano cagionato, e ridottola, come si vede à guisa di un monte, di che però non apparisce molto segno. La sua forma è quadra, à punto da Torre, ò da piramide, rivolta giusto con le quattro faccie alli quattro angoli del mondo, mà se non m' inganno, ò non procede* dalle

Petrus à Valle in Itinerario tomo 2.

Situs Turris Babel.

Cap. X. *dalle rouine (che può esser facilmente) apparisce hora alquanto più lunga de Tramontana à Mezo giorno, che da Levante à Ponente. Il circuito attorno, misurato alla grossa, è mille e cento trenta quattro passi. Misura, sito, e forma di fabrica, che confronta per à punto con la piramide, che chiama* Strabone Sepoltura di Belo, *e che deve esser quella, che nelle sacre lettere è detta* la Torre di Nembrotto, *nella città di* Babilonia, *ò* Babel, *come in fin hoggi questo luogo si chiama.*

Circuitus Turris.

E cosa da notare, che dal detto monte di rouine in poi, non si vede in quel luogo nè pur segno di altra cosa, che mostri esservi stata una città così grande, vedendosi solo in alcuni luoghi certi fondamenti in terra di mura rouinate, cinquanta ò sessanta passi dal monte lontani. Del resto il terreno attorno è tutto pianissimo, e pare impossibile, esservi stato corpo di fabrica notabile, non vedendosene in luogo alcuno reliquie sopra terra, fuor che il massicio è grande, è pur sapiamo quanto le fabriche di Babilonia *fossero riguardevoli. Mà in somma, il tempo lungo fà, e guasta gran cose, bisogna anche considerare, che son circa à quattro milla anni, ò poco meno, che quella città fù fabricata, che in tanto à me maraviglio, come si veda, quel che si vede, tanto più che* Diodoro Sicolo, *il quale è pur antico, dice che al suo tempo era già ridotta à pochissimo. L' altezza sopra terra del monte, che dissi delle rouine, è dove più, è dove manco, mà sotto sopra sarà più di ogni alto palazzo di* Napoli. *La figura è difforme, come sogliono haver tutte le fabrice rouinate: dove si alza, dove si abbassa, dove scoscesa, dove piana, che si può salire, dove hà segni di torrenti per l'acqua delle pioggie che corre abbasso, e dentro ancora, di sopra dove concava, dove rilevata, in somma à guisa di un confuso monte.*

Altitudo Turris.

Non si vede segno alcuno di scala per salire, ne di porta per entrare, onde si conferma, che le scale erano attorno di fuori, e come parti più deboli furon le prime ad esser rouinate, in modo che non ne apparisce più nè vestigio, nè segno. Dentro andando per di sopra, si trovano alcune grotte, mà tanto rouinate, che non si discerne, che cosa fossero, e di alcune stò anche in dubbio, se siano cose fatte con la fabrica, overo da poi da genti di campagna per ricovrarsivi, il che mi pare più verisimile. Sect. III.

La materia di che è composta tutta la fabrica, è la più curiosa cosa, che vi sia, e da me fù con diligenza osservata, rompendola con picconi in diversi luoghi. Son tutti mattoni molto grandi, e grossi di terra cruda, seccati, come io credo al sole, à guisa della Tappie *di* Spagna, *e son murati non con buona calce, mà pur con terraccia, e per più fortezza, trà mattone, e mattone, mescolate con quella terra, che serve di calce, vi sono come à solaio certe cannuccie palustri spezzate, overo paglie dure da fare stuoie. A luogo à luogo poi, vi sono mescolati in diverse parti, massimamente dove più importa per sostegno, molti mattoni della medesima grandezza, mà cotti, e sodi, e murati con buona calce, ò con bitume, però li crudi sono senza dubio assai più. Di tutti questi mattoni, cotti, e crudi, co'l bitume attaccato, e di quelle cannuccie, che hanno in mezzo, io hebbi gusto di pigliarne meco per mostrarli in* Italia *à gli antiquarii curiosi, che certo mi par che sia una bella antichità, facendosi mentione dell' uso in questo paese di fabricar con bitume in vece di calce, non solo da* Giustino *abbreviator di* Trogo *nelle fabriche di* Semiramide, *ma dalla sacra scrittura medesima nella fabrica à punto di questa stessa* Torre *e città l'edificio della quale la scrittura sacra à* Nembrotto, *&* *i profani à* Belo *attribuiscono: onde non male il* Bellarmino *nella sua Chronologia stampata gli anni à dietro, che io vidi la prima volta in mano di un Padre Giesuita in* Constantinopoli, *crede che* Belo *e* Nembrotto *sian tutto uno, e* Strabone *con* Herodoto, *e gli altri Ethnici, chiamò, come dissi di sopra,* Sepoltura di Belo *questa stessa piramide, che dagli scrittori sacri vien detta* Torre di Babilonia, *ò di* Nembrotto: *Hebbi gusto ancora di*

Materia Turris.

Cap. X. *far ritrar* Babel *dal mio pittore in prospettiva, e là proprio ne fece il disegno da due parti, che erano le più belle vedute, e contengono tutti quattro i suoi lati, e ne farà poi quadri, con più diligenza. Che sia quella* Babel *antica, e la* Torre *di* Nembrotto, *non c' è dubbio secondo me, perche oltro che il sito lo dimostra; da' paesi ancora hoggidì è conosciuta per tale, & in Arabico chiamata volgarmente* Babel, *come da* Latini *è stata chiamata.* Hæc latine sic sonant:

„ Postridie, die nimirum 23 *Novembris*, profecti mane sole oriente, una „hora & amplius ante meridiem per„venimus ad rudera *Babylonis*, juxta „quæ tentoria fiximus, ut commodè „pranderemus, & moraremur ibi do„nec omnia dispexissemus. Postea un„dique rudera circuivi, in fastigium „ascendi, intravi, cuncta perspexi, vidi, „revidi, & tandem quæ observavi hæc „sunt. In medio magnæ planitiei, ad di„midium milliare distantis ab amne *Eu„phrate*, qui mediam interfluit in hoc „loco ferme ad Occidentem, hodieque „extat grandis moles fabricæ destructæ, „tota in unam massam confusa, sive ab „initio talis fuerit, ut mihi videtur, sive „lapsus ruderum eam redegerit in spe„ciem, quorum tamen vix ullum appa„ret vestigium. Figura est quadrata, in „apicem vergens instar turris sive py„ramidis, quatuor hedris exactè spe„ctantibus ad quatuor mundi plagas, „verum nisi fallor, vel nisi lapsus rude„rum situm mutaverit, (quod facile fieri „potuit,) apparet hodie aliquanto lon„gior à Septentrione versus Meridiem, „quam ab Oriente ad Occidentem. „Ambitus est fermè mille, centum & „triginta quatuor passuum. Dimensio„ne, situ & formâ fabrica, quæ in api„cem vergens speciem pyramidis præ„bet, convenit cum eâ, quam *Strabo* vo„cat *Sepulchrum Beli*, & quam ferunt esse „eam quæ in sacris literis dicitur *Turris* „*Nimrodæa*, in civitate *Babyloniæ* sive „*Babel*, quomodo hodieque locus iste „vocatur.

Situs Turris Babel.

Circuitus Turris.

Operæ pretium est notare, quod à dicto monte ruderum in ulteriora, ne " ullus quidem appareat vestigium rei " alicujus, quæ ostendat in isto loco ex- " titisse tam magnam civitatem, & quod " tantùm inveniantur in quibusdam locis " nonnulla in terrâ fundamenta muro- " rum dilapsorum, quinquaginta vel se- " xaginta passibus à monte dissitis. Cæ- " terum tellus circumcirca planissima " est, & impossibile videtur, ibi fuisse " molem aliquantæ magnitudinis, cum " nullibi ejus supra terram inveniantur " reliquiæ, nisi quod massa seu moles sit " ingens; cum tamen sciamus quam spe- " ctandæ fuerint fabricæ Babylonicæ. " Verum temporis diuturnitas facit & " destruit magnas res. Considerandum " etiam est, quod circiter quatuor millia " annorum, vel paulò minus effluxerunt " à tempore, quo ista civitas fuit exstru- " cta: mirumque mihi videtur, quâ ra- " tione adhuc appareant quantula appa- " rent, idque eo magis, quod *Diodorus Si-* " *culus*, autor antiquus, jam olim suo tem- " pore dixerit universam molem redu- " ctam fuisse in minutias. Altitudo mon- " tis, quem dixi ruderum, supra terram " hic major, ibi minor est; sed media " altitudinis æstimatio superat quæque " altissima palatia Neapolitana. Figura " est difformis, cujusmodi solennis est " omnibus ædificiis dirutis: hîc alta, ibi " humilis: hîc aspera vel gibbosa, ibi " plana, ubi adscendi potest, ibi alvei " torrentium aquæ pluviæ delabentis; & " in interioribus superius hîc cava, ibi " convexa: uno verbo dicam, similis est " monti confuso. "

Sect. III.

Altitudo Turris.

Nullum vestigium apparet scalæ " vel graduum ad ascendendum, nec " portæ ad intrandum, unde credibile est " gradus extrorsum fuisse sitos, & tan- " quam partes debiliores primò fuisse " collapsas, adeò ut nec vola nec vesti- " gium eorum usquam supersit. Intro- " euntibus ex parte superiore occurrunt " quædam cavernæ, sed adeò dirutæ, ut " dis- "

Pag 94
rospectus Ruderum TURRIS
ABEL. ex parte Septentrionali
bservatus per Petrum a valle

Prospectus Ruderum TURRIS
BABEL. ex parte Australi
Observatore Petro a Valle.

Blank inserted to ensure correct page position

Cap. X. discerni nequeat quid fuerint; & de „ quibusdam mihi dubium est, fuerintne „ factæ cum fabrica, an postea ab agre- „ stibus excavatæ in refugium, quod mi- „ hi verosimilius videtur.

Materia Turris. „ Materia, ex quâ universa fabrica „ composita est, omnium rerum quæ ibi „ occurrunt, rarissima est, quam ego di- „ ligentissimè examinavi ligone variis in „ locis confractam. Omnes sunt lateres „ grandiusculi, & crassi, terræ crudæ, sic- „ cati, ut credo, ad Solem, in modum „ cespitum, quos *Hispani Tappias* vocant, „ & cæmentati sunt non bona calce, „ terrâ molli tamen, & in majorem fir- „ mitatem inter lateres singulos cum ista „ terra, quæ loco calcis fuit, commixtæ „ sunt quasi per solaria quædam parvæ „ cannæ palustres comminutæ, vel paleę „ duræ, ex quibus fiunt storeæ. Deinde „ passim in variis locis mixti sunt, maxi- „ mè ubi majore firmamine opus est, la- „ teres complures ejusdem magnitudinis, „ sed cocti & solidi, & cæmentati bonâ „ calce, vel bitumine, crudi tamen sunt „ procul dubio multo plures. Horum la- „ terum coctorum & crudorum, cum bi- „ tumine adhærente, & istarum parva- „ rum cannarum insertarum, mihi placu- „ it mecum portare quasdam particulas, „ easdemque in *Italia* ostendere Antiqua- „ riis curiosis, quod revera mihi videtur „ pulcrum antiquitatis monumentum, „ modum in istis regionibus usitatum „ cæmentandi isto bitumine loco calcis „ memorante non solum *Justino* abbre- „ viatore *Trogi* in fabricis *Semiramidis*, „ sed etiam ipsâ Sacra Scriptura in fabri- „ ca ejusdem *Turris* & civitatis, quarum „ structuram Scriptura Sacra *Nimrodo*, „ profani verò scriptores *Belo* attribuunt: „ unde non malè *Bellarminus* in sua chro- „ nologia impressa annis sequentibus, „ quam primò vidi in manibus cujusdam „ Patris Jesuitæ *Constantinopoli*, credit „ *Belum* & *Nimrodum* esse eundem, & *Strabo* cum *Herodoto*, aliisque ethnicis, *Sect.* III. appellavit, ut supra dixi, eandem hanc " pyramidem *Sepulchrum Beli*, quæ sa- " cris scriptoribus dicitur *Turris Babylo-* " *nica*, vel *Nimrodæa*. Curavi quoque *Ba-* " *bel* à meo pictore delineari pictura scia- " graphica, & is ibidem fecit ejus de- " lineationem ex duobus prospectibus, " qui pulcherrimum præbebant specta- " culum, complectentibus omnes qua- " tuor hedras, indeque postea delinea- " turus est quatuor majore cum diligen- " tia. Quin hæc sit illa antiqua *Babel*, & " *Turris Nimrodæa*, nullum mihi du- " bium est, quia præter locum seu situm " id demonstrantem, traditio ista hodie- " que in regionibus his viget, & arabicè " vulgò appellatur *Babel*, prout & latinè " vocatur. Hæc *Petrus à Valle*, qui & la- " terem unum bitumine adhuc paleisque arundinaceis mixtum, tanquam sin- gulare & antiquitatis primævæ maxi- mum donum, museo meo inserendum, ad perpetuam rei memoriam contulit.

Addam hoc loco aliam magni ponde- ris observationem, à *Benjamino Hebræo* *Vixit* Benjamin Tudelensis Hebr. *anno* MCIII. in Itinerario suo de Civitate & *Turri Babel*, factam. Sic enim refert. *Hinc uno itinere* Babel *illa antiqua distat, 30 milliarium spacium complexa, jamque funditus eversa, in qua* Nabuchodonosoris *regiæ ruinæ adhuc visuntur hominibus inaccessibiles propter varia & malefica serpentum draconumque ibidem stabulantium genera. Hinc ad* Hilan *milliaria 5 peraguntur; & hinc ad* Turrim 4. *quam divisionis filii ædificare cœperunt, quæ eo lapidum genere construebatur, quæ arabicè* Jagzar *dicitur. Fundamenti longitudo 2 fere milliaria continet, latitudo vero murorum 240 cubitorum est, ubi verò latissima est 100 cannas continet. Viæ sunt in spirarum formam per totum ædificium productæ, quibus conscensis è supremo loco agri spectantur ad 20 milliaria in vastam regionis planitiem.* Hæc Benjamin.

CAPUT XI.

De Urbibus tum à Nembrod, *tum à* Nino *&* Semiramide *ad littora* Tigris *&* Euphratis *extructis; eorumque vestigiis etiamnum superstitibus.*

DE *Nembrod* sic refert sacra *Genesis* historia *Cap. X. vers.* 10. ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך ואכד וכלנה בארץ שנאר: *Et fuit principium regni* Nembrod *in* Babel *&* Arach *&* Achad *&* Calna *in terra* Sennaar. Cui Chaldaïca respondet: והוה ריש מלכותיה בבל וארך ואכד וכלנה בארעא דבבל Græca in nominibus nonnihil differt: καὶ ἐγένετο ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ βαβυλὼν, καὶ ὀρὲχ, καὶ ἀρχὰδ, καὶ χαλάννη, ἐν τῇ γῇ σενναάρ. Hæc est itaque Tetrapolis, id est, quatuor urbes,. quibus à se extructis, primus hominum post diluvium dominatus est Rex & Imperator *Nembrod.* Ubinam verò præter *Babylonem* loca illa extructa fuerint, cum sacra scriptura sileat, verisimile putem illa juxta mentem *Ariæ Montani*, vicina *Babyloni* ad *Euphratem* extructa fuisse; quamvis non inverisimile sit, ea quoque partim ad *Euphratem*, partim ad *Tigris* orientalem plagam posita; hæc enim propriè ad terram *Sennaar* videtur pertinere. Sed cùm hæc sine constitutione loci intelligi nequeant, lector adeat topographiam suprapositam, ubi genuinum earum urbium situm reperiet. Refert *Diodorus* & *Semiramim* varias condidisse civitates; σεμίραμις, inquit, ἔκτισε καὶ ἄλλας πόλεις, παρὰ τὸν ποταμὸν τόν τε εὐφράτην καὶ τὸν τίγριν, *in quibus emporia construxit eorum quæ ex* Media *&* Parætacene *omnique propinqua regione ferrentur*: quorum quidem nomina, etsi incognita hucusque permanserint, ex infinitis tamen ruderibus, quibus *Euphratis* & *Tigris* littora consita in hunc usque diem spectantur, successu temporum aliis aliisque ex earum ruinis instauratis urbibus, facilè cognosci possunt. Quæ omnia celeberrimus *Petrus à Valle*, & suprà allegatus *Philippus de S. Trinitate* in suis *Itinerariis* quàm curiosissimè observarunt: & in *Mesopotamia* monstrant in hunc usque diem *Orpha*, quæ fuit patria *Abrahami*, *Chaldæis Ur* dicta; *Mussal* ex ruderibus *Ninive* extructa urbs, cæteræque *Meredin*, *Diarbechin*, *Anna*, *Heth*, *Charres* morte *Crassi* celebris; *Arbela*, victoria *Alexandri Magni* contra *Darium* memorabilis, aliæque istiusmodi; *Edessa*, *Seleucia* & *Elemaida* urbes fama illustres. Sed de hisce recitantem audiamus *Petrum à Valle*, qui civitatem *Saleiman* aliam non fuisse dicit, nisi quam posteri *Thesiphontem* sive *Seleuciam* nominarunt. Hîc uti novimus ex *Daniele*, ab eo detectus fuit campus cum regio palatio *Nabuchodonosor*, ubi tres pueros Hebræos in fornacem ignis projici jussit, eò quod statuam suam adorare detrectassent. Hîc ostenditur *Lacus leonum* in quem *Daniel* projectus fuit: hîc *Ninives* situs genuinus ostenditur, & ejus innumera alia, quæ ex *Itinerario* nobis innotuerunt. Proinde verba ejus, tametsi longa, summopere tamen curiosa hîc subjungenda censuimus. Postquam enim de modernæ *Babyloniæ*, quæ *Bagdat* dicitur, situ & natura disseruisset, tandem se ad rudera *Mesopotamiæ Babyloni* vicinæ, verumque & genuinum eorum situm, describenda accingit.

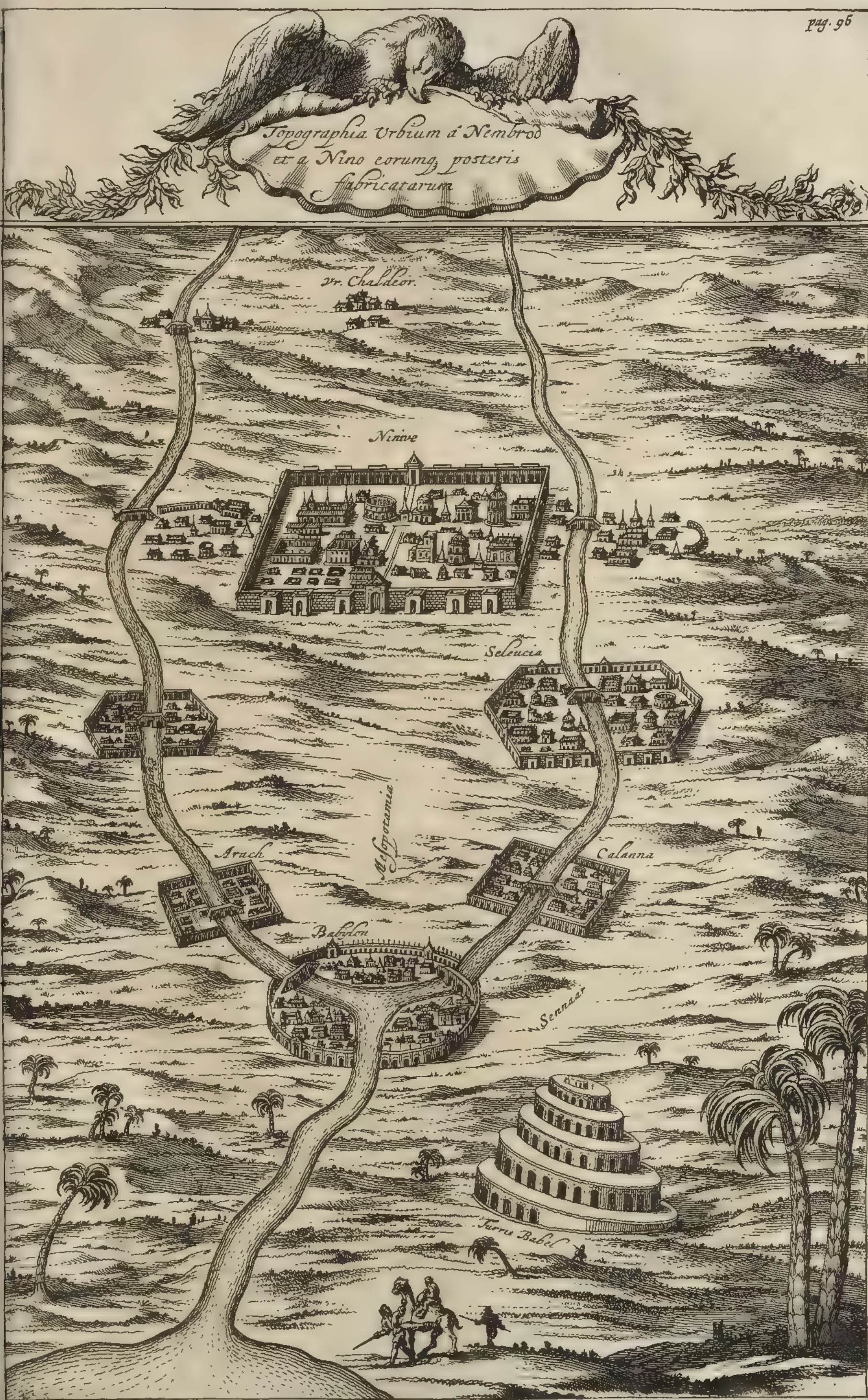
Civitatum Assyriæ Ur, Ninive, *aliarumque vestigia.*

Thesiphon *olim, postea* Seleucia.

Palatium Nabuchodonosor.

Lacus Leonum Danielis.

Con questi bravi adunque andammo innanzi, e più di un' hora prima di mezo giorno giungemmo al luogo destinato, che si

Topographia Vrbium a Nembrod
et a Nino eorumq. posteris
fabricatarum
Vr. Chaldeor.
Ninive
Seleucia
Mesopotamia
Arach
Calanna
Babylon
Sennaar
Turris Babel

Cap.XI. *chiama* Suleiman, *creduto scioccamente Santo da Machomettani, e par la santità detto mondo, che in una Meschita in campagna presso à quel luogo è sepolto. La prima cosa che facemmo, subito scesi in terra, fù di andare à drittura (senza curarci di vedere sopra 'l fiume un castelletto moderno, dishabitato, & abbandonato, come io credo, per le correrie degli* Arabi) *à veder le rouine di una gran fabrica, circa un miglio dentro terra, che gli* Ebrei *di hoggi idioti dicono, che sia il tempio, nel quale* Nabuchodonosor *faceva adorar la sua statua d' oro tanto nominata nelle sacre scritture, e quanto al luogo potrebbe essere, poiche quella statua dice il sacro testo, che fù eretta in un campo, non della città, mà della provincia di* Babilonia, *che fin colà poteva ben stendersi, mà tuttavia à me parebbe strano, che infin hoggi fosse restato in piedi tanto una cosa tanto anticha, massimamente non essendo fabrica di pietra. Però i Mahomettani, à i quali, come à più dotti, io più credo, la chiamano* Aiuàn Kesra, *cioè Atrio de' Cesari, fabricato secondo loro in* Tesifonte *da i Re di* Persia *dell' ultima schiatta, che essi ancora ad imitatione de' nostri Imperatori si conta, che facevano Cesari chiamarsi. E mi dicono esser fabrica famosa, tanto nelle historie, quanto nelle* Geografie Persiane, *le quali un giorno io ancora procurarò di havere, e d' intendere. Da che si raccoglie manifestamente, che quivi era la città di* Tesifonte, *nelle guerre de' nostri Imperatori co' i* Persiani, *ò co' i* Parthi, *spesso nominata. Et io vi aggiungo di più, che per consequenza, vi era anche* Seleucia, *perche* Strabone *dice chiaramente, che* Tesifonte *non era altro, che un borgo di* Seleucia, *fabricato da i Re* Parthi, *à fine di non dare incommodo à quella città con la numerosa lor Corte, e con gli eserciti* Scithici, *che si conducevano appresso, quando venivano à passarvi l' inverno, per esser quel paese caldo, come la state la passavano ò in* Hircania, *ò in* Ecbatana, *mà che per questa spessa residenza della corte loro,* Tesifonte *ancora era cresciuta poi in gran città. Il che se è vero, dunque* Seleucia *e* Tesifonte *erano amendue in un medesimo luogo, il quale perciò molto bene dagli* Arabi *era chiamato* Medain, *cioè le due città, quasi di amendue facendo una cosa sola, e così à punto anche* Agathia, *parlando di quel gran* Cosroe, *che ammalato di desperatione per una rotta riceuta ivi presso, vi fù portato à braccia moribondo, pare che amendue* Seleucia, *e* Tesifonte *in una sola cosa confonda.* Hæc latine sic vertuntur: Sect.III.

Cum his sagittariis itaque navigio " vecti, plusquam horâ unâ ante meri- " diem pervenimus ad locum destina- " tum, qui dicitur *Suleiman*, à Muham- " medanis stolidè creditus sanctus, pro- " pterque sanctitatem appellatus mun- " dus, qui in fano quodam eorum cam- " pestri, propè hunc locum sepultus est. " Simul ac verò in terram descendimus, " ante omnia rectà ivimus (negligentes " parvum castellum recentioris fabricæ " situm ad flumen, ab habitatoribus de- " sertum, ut credo, propter latrocinia " *Arabum*) visum rudera magnæ fa- " bricæ sita ad distantiam unius circi- " ter milliaris à flumine, quod *Judæi* " hodierni idiotæ dicunt fuisse olim " templum, in quo *Nabuchodonosor* jus- " sit adorari statuam suam auream tam " famosam in sacris literis: & quod ad " locum attinet, id verum esse potest, " quia sacer textus dicit hanc statuam " fuisse erectam in campo, non civita- " tis, sed provinciæ Babylonicæ, quæ " potuit eò usque porrigi: mihi tamen " mirum videtur, usque in hodiernum " diem tantum reliquum esse rei tam an- " tiquæ, maximè cùm non sit fabricata " ex petra. Quamobrem potiùs credo " Muhammedanis, ceu doctioribus, qui " ædificium illud vocant *Aiuan Kesra*, " id est *Atrium Cæsarum*, dicuntque ex- " tructum in loco antiquæ *Ctesiphontis* à Regibus *Persiæ* postremæ pro- " geniei, qui semet quoque Cæsares vo- " cabant ad imitationem nostrorum Im- " pera- "

*Cap.*XI. peratorum. Dixeruntque mihi fabri-
„ cam hanc esse celebrem, tam in historiis, quàm in *geographiis Persicis*, quas aliquando conabor adipisci & intelligere. Ex quibus manifestò colligitur, ibi fuisse civitatem *Ctesiphontem*, frequentem in historiis de bellis Imperatorum nostrorum cum *Persis*, vel cum *Parthis*. Ego verò amplius addo, quod consequenter ibi etiam fuerit *Seleucia*, quia *Strabo* disertè dicit, *Ctesiphontem* non fuisse nisi suburbium *Seleuciæ*, fabricatum à Regibus Parthicis, ne huic civitati cum numerosa sua familia graves essent, & cum agminibus Scythicis, quæ secum ducebant, cum eò in hyberna tenderent, quia regio illa calida est, quemadmodum æstatem transegerant vel in *Hyrcania*, vel in *Ecbatana*, sed *Ctesiphontem* tandem ob frequentem sedem familiæ illorum, ipsam crevisse in insignem civitatem. Quod si verum sit, utique & *Seleucia* & *Ctesiphon* sitæ fuerint in eodem loco, quam propterea *Arabes* rectissimè appellaverint *Medain*, id est, *Dipolim*, ex utraque quasi unam facientes civitatem. *Agathias* etiam, ubi agit de magno illo *Cosroë*, ex desperatione propter cladem sui exercitus ibi acceptam, morbo occupato, illuc moribundum eundem manibus fuisse deportatum ait, adeoque & hinc liquet eum utramque civitatem, *Seleuciam* & *Ctesiphontem* in unam confundere. *Strabo* tamen *lib.*XVI. valde congruit observationi *Petri de Valle*. Sic enim dicit citato loco: πάλαι μὲν οὖν ἡ βαβυλὼν ἦν μητρόπολις τῆς ἀσσυρίας, νῦν δὲ σελεύκεια ἡ ἐπὶ τῷ τίγρει λεγομένη· πλησίον δ' ἐστὶ κώμη κτησιφῶν λεγομένη μεγάλη· ταύτην δ' ἐποιοῦντο χειμάδιον οἱ τῶν παρθυαίων βασιλεῖς, φειδόμενοι τῶν σελευκείων, ἵνα μὴ κατασταθμεύοιντο ὑπὸ τοῦ σκυθικοῦ φύλου καὶ στρατιωτικοῦ. Pergit: *Hic pagus urbis potentia & magnitudine est, cùm Parthorum multitudinem & apparatum omnem recipiat, quinimo & necessaria ad vivendum illis suppeditet. Ibi* Parthorum *Reges in hyeme propter aëris temperiem degere solebant: æstate verò in* Hircania & Ecbatanis, (quæ hodie *Tauris* dicitur) *propter antiquam loci adhuc durantem famam.* Hæc ad *Vallæi* observationem confirmandam jungenda censui. Pergit porro *Petrus* à *Valle*. Sect.III.

Nel martirologio Romano ancora à 21 *di* Aprile *si fà memoria di un Santo* Simeone, *che fù Vescovo de amendue queste città* Seleucia *e* Tesifonte *insieme, onde il medesimo si viene à confermare.* Medain *poi degli* Arabi *in una* Geografia Persiana, *che è stimata frà di loro, & è di buon autore, per quanto intendo, viene à punto interpretata* Tesifonte, *perduto già forse affatto, co'l crescimento di* Tesifonte, *e'l nome & ogni memoria di* Seleucia. *E perche di queste due città tanto vicine, che facevano un sol corpo,* Seleucia *si attribuisce alla* Mesopotamia, *come nel* Epitome Geografica *anche è notato, m'imagino però, che stesse nella sponda destra, e più Occidentale del* Tigre, *e* Tesifonte *all' incontro nella sinistra all' Oriente, dove è l'* Aiuan Kesra, *la quale à i* Re Parthi, *che di là venivano, senza dubbio era la più commoda. Tutte queste cose sono andato io raccogliendo, e confrontando dalla veduta de i luoghi, da quello che hò inteso esserne scritto ne' libri buoni de' Mahomettani habitatori hoggidi del paese, e dalle note, che ho appresso di me di qualche cosa già da me letta, se confrontino poi con tutte le altre historie nostre, mi rimetto à chiarirlo meglio con più commodità, dove haurò libri, che quì non ne hò, nè la memoria de' già letti mi serve più che tanto, e per hora mi contentarò di referir solo quel che vidi.* id est:

In Martyrologio Romano etiam „ die 21 *Aprilis*, celebratur memoria sancti cujusdam *Simeonis*, qui utriusque civitatis *Seleuciæ* & *Ctesiphontis* simul episcopus fuit, unde idem confirmatur.

Deinde

*Cap.*XI. Deinde *Medain Arabum* in quadam *Geo-* „*graphia Persica*, quæ inter eos magno „in pretio est, & à præstante viro con- „scripta dicitur, ut audio, vertitur *Cte-* „*siphon*, forte quia jam tum cum incre- „mento *Ctesiphontis*, *Seleucia* penitus cum „nomine omnem memoriam perdide- „rat. Et quia ex his duabus civitatibus „tam vicinis, ut unum corpus constitue- „rent, *Seleucia* attribuitur *Mesopotamiæ*, „quomodo etiam in *Epitome Geographicâ* „notatum est, icircò arbitror, eam si- „tam fuisse ad dextram & occidentalem „partem *Tigris*, & *Ctesiphontem* è regio- „ne sinistræ ad Orientem, ubi est *Aiuan* „*Kesra*, quæ Regibus *Parthorum*, ex illâ „parte venientibus, dubio procul com- „modior erat. Hæc omnia ego ipse suis „in locis conspexi, & annotavi ea quæ „audivi de eâ re scripta esse in bonis li-bris *Muhammedanorum* incolarum ho- *Sect.*III. diernorum istius regionis, cumque" iis contuli annotationes qualscunque" antehac à me observatas, quas semper" penes me habeo. Cæterùm si conve-" niunt cum omnibus aliis historiis no-" stris, spero me aliâ occasione ea cla-" riùs expositurum, quando ad manus" habebo libros, quos hîc non habeo;" neque verò memoria librorum jam le-" ctorum huc multum facit, & propterea" mihi nunc sufficiet ea duntaxat referre" quæ vidi. Pergit postea describendo" magnum illud templum adhuc *Ctesi-phonte* superstes, etsi nonnihil successu temporum labefactatum; & hodie vocatur à *Mahometanis* ديوان الكسرا *divan al chesra*, id est, prima curia *Parthorum*, deinde & *Romanorum*.

L' Aiuan Kesra *adunque, come dico- no* i Mahometani, *overo l'.Arco di* Soli-man Pac, *come più alla grossa, per la vi- cinanza di una cosa all' altra, lo chiamano*

 alcuni

Cap. XI. *alcuni de' nostri, è una fabrica grande fatta tutta di mattoni cotti, e buona calce, con muraglie grossissime, e rivolta con la faccia all' Oriente, e la sua facciata, che è lavorata d' alto à basso con mille scompartimenti de i medesimi mattoni, è lunga da cento e quattordici passi de' miei. Haveva come apparisce tre navi, all' uso delle Chiese nostre, delle quali quella di mezo sola resta in piedi, & è lunga sessanta due passi de' miei, e larga trenta tre, mà misurai allo peggio, in quel modo che si poteva, per la disugualità, & impacci del terreno ingombrato. Dinanzi in mezo non hà porta grande, come si usa, mà tutta in nave di mezo, quanto è larga & alta, è aperta, di maniera che di fuori si vede tutta dentro fin' in cima, la qual cosa ha dato occasione à i paesani di chiamar questa fabrica* l' Arco, *perche con la sua gran volta, aperta dinanzi, rapresenta à punto la figura di un grande, arco. In faccia dentro nella parte di dietro, vi è una piccola porta in mezo fatta pur ad arco, & dalle bande vicino alla facciata da piedi, vi sono due altre porte piccole, che entravano nelle altre due navi minori, le quali sono rouinate del tutto come anche è rouinata parte della volta, e del muro dietro. Mà non occorre che io mi affatichi in descriverla, il mio pittore la dissegnò con diligenza tutta in prospettiva, e nel quadro, che ne farà, la vedrà* V. S. *ritratta assai del naturale*; id est:

„ *Aiuan Kesra* itaque, ut vocant *Muhammedani*, vel Arcus *Soliman Pàc*, ut „ vulgò malè quidam nostrum appellant, „ propter harum rerum propinquitatem, „ est ingens fabrica tota exstructa ex lateribus coctis, & bona calce, cum crassissimis muris, frontispicio vergente ad „ Orientem, quod à fastigio usque ad „ fundamenta multiplici ornatu dictorum laterum conspicuum, & centum „ ac quatuordecim passus meos longum „ est. Tres, ut apparebat, in eo fuerunt „ naves, (quo nomine vocantur cellę mediæ,) non secus ac in templis nostris, „ quarum media tantum superstes est, ac sexaginta duos passus meos longa est, Sect. III. & ampla triginta tres. Mensuravi au- " tem summa cura, quantum mihi licuit " per obstacula & gibbositates ruderum " humi sitorum. In medio partis anterioris non est magna porta, qualis esse " solet, sed navis media, quantæcunque " latitudinis & altitudinis sit, aperta est, " ita ut ab extra omnia intrò perspiciantur usque ad fastigium: unde incolæ " acceperunt rationem, ob quam hanc " fabricam vocaverint *Arcum*, quia per " suum magnum fornicem anteriùs apertum, speciem præbet magni arcus. In postica parte interiore est parva porta in medio facta etiam arcuata, & à lateribus prope fundamentum " aliæ duæ parvæ portæ sunt, quà intratur in alias duas naves minores, quæ " sunt penitus collapsæ, prout etiam collapsa est pars fornicis & muri postici. " Verùm nolui operam impendere in eâ " describenda, sed pictor meus eam delineavit sciagraphicè cum omni diligentiâ, & in figura quadrata, quam " videbis hîc naturaliter depictam. Pergit Vallæus.

Vicino à questa fabrica monstrano un luogo pieno di rouine, che dicono pur gli Hebrei, *che fosse il lago de i* Leoni, *ò luogo da tenerli le fiere, dove fù gittato* Daniele, *io le hò tutte per cose poco fondate, & in somma, per le historie* Persiane *sappiamo certo esser quella la Città di* Tesifonte, *che come fù assai grande, e magnifica, non è maraviglia, che havesse molte fabriche notabili, che hoggi che sono totalmente distrutte, è molto difficile à poter conoscere che cosa si fossero. Andammo poi più in là à veder la Meschita di* Soliman Pàc, *che è fabrica di* Mori *fatta di mattoni antichi, con qualche garbo, ma piccola, e girando un pezzo per quelle campagne, oltra molte rouine, che trovammo sparse in quà & in là, di fabrica simile à quella di* Babel, *di mattoni crudi e cannuccie. Vedemmo ancora le rouine della muraglia della città, che si vede esser stata molto grande, e si cono-*

Cap.XI. *conoſcono ancora i muri ridotti come in monticelli di terra, & mattoni, che con continuato giro circondano un ſpatio molto grande di quelle campagne, tanto da quella banda del fiume, dove noi eravamo, che era la riva Orientale, quanto dall' altra, talche il fiume veniva à paſſare in mezo alla città, overo alle due città, ſecondo io diceva di ſopra, ſe pur all' hora non correva per altra ſtrada; come dicono alcuni paeſani, à i quali per eſſere ignoranti, io dò poca fede.*

E la città, comunque foſſe, chiara coſa è, che fù principale, e non ordinaria, perche così dimoſtrano le ſue rouine, e'l ſito. Sopra'l fiume, vi trovai anche muraglie di buoni mattoni cotti, murati con bitume in vece di calce, come ſi ſcrive, che foſſero quelli della mura di Semiramide (quod verum eſſe *Diodori* ſupra adducti verba confirmant) *de' quali mattoni pur co'l bitume attaccato, conforme al mio ſolito ne preſi, e li porto meco dentro una ſcatola molto ben ſervati con bombagia, coſa che più di quattro volte hà fatto veder diverſi di queſti paeſani ignoranti, che non ſanno che coſa ſiano le noſtre curioſità. Veduto che havemmo tutte queſte coſe, ritornammo in barca, e tirandola i barcaiuoli contro acqua con la corda, tornammo indietro verſo* Baghdad, *e quella ſera alloggiammo ſotto la medeſima villa* Kierd Haggì Curdì, *dove havevamo alloggiato la ſera precedente;* id eſt:

„ Proximè hanc fabricam monſtrant „ locum plenum ruderum, quem dicunt „ *Judæi* fuiſſe foſſam leonum, vel lo- „ cum ad detinendas feras, in quem de- „ jectus fuit *Daniel*; ego verò id minùs „ veriſimile duco; & quia ex hiſtoriis „ Perſicis certò ſcimus eam fuiſſe civita- „ tem *Cteſiphontem*, quæ cùm fuerit val- „ de magna & magnifica, non mirum „ videri debet fuiſſe ibi multa ædificia „ magni momenti, quæ ſiquidem ſunt o- „ mnino deſtructa, difficillimum eſt di- „ ſcernere quid fuerint. Deinde ulteriùs „ progreſſi ſumus ad videndum fanum *Soliman Pàc*, quæ eſt fabrica *Maurorum* Sect.III. facta ex antiquis lateribus, cum qua- „ dam pulchritudine, licet parva; & per- „ ambulantes hos campos, præter mul- „ ta rudera, quæ invenimus paſſim di- „ ſperſa, quorum fabrica non eſt diver- „ ſa à fabrica *Babel*, ex lateribus crudis „ & parvis cannis, vidimus etiam rude- „ ra mœnium civitatis, unde animad- „ vertere potuimus eam fuiſſe valde ma- „ gnam, & diſcernuntur adhuc muri red- „ acti tanquam in colliculos terreſtres, „ & lateres, qui continuo ambitu cir- „ cumdant ſpatium maximum horum „ camporum, tam ex hac parte amnis, „ ubi eramus, quæ erat ripa orientalis, „ quàm ex altera, ita ut amnis mediam „ civitatem interflueret, vel potiùs in- „ ter ambas civitates, uti ſuprà dixi, ni- „ ſi forte tum alio alveo fluxerit, ut in- „ colæ quidam dicunt, quibus tamen ob „ eorundem ignorantiam non multum „ fidei tribuo. „

Et manifeſtum eſt civitatem, qua- „ liſcunque fuit olim, præcipuam & non „ vulgarem fuiſſe, quia id demonſtrant „ ejus rudera & ſitus. Juxta amnem in- „ veni etiam muros ex bonis lateribus „ coctis, cæmentatis bono bitumine lo- „ co calcis, quales ſcribuntur fuiſſe in „ muris *Semiramidis (quod verum eſſe* Dio- „ dori *ſupra adducti verba confirmant:)* ex „ quibus lateribus cum bitumine tamen „ adhærente, pro more meo, quoſdam „ accepi, eoſque mecum portavi in ci- „ ſtâ optimè munitos goſſypio, quapro- „ pter ſæpiùs plurimi horum rudium in- „ colarum ridebant, ignorantes cauſam „ noſtræ curioſitatis. Ut hæc omnia vi- „ dimus, denuo aſcendimus in navigium, „ quo à nautis ope cordæ adverſo amne „ protracto, rediimus *Bagdadum*, & eo- „ dem veſpere pernoctabamus in eodem „ pago *Kierd Haggì Curdì*, ubi nocte præ- „ cedente fueramus commorati. Pergit „ *Vallæus* civitatem, quam *Hella* vocant, quæ haud dubiè fuit una ex illis urbibus, quas ad *Euphratis* littora *Semira-*

Cap.XI. *midem* ædificaſſe ſupra oſtendimus; non ipſam, ſed poſterioribus ſeculis ex ruinis veterum urbium extructam; ubi & mentionem facit ſepulchri *Ezechielis* Prophetæ, & fluminis *Chobar*. Sed audiamus ejus verba.

Dimorammo in Hella *tutto 'l giorno ſequente per vederla bene, & in poche parole dirò à* V. S. *che è ſituata* Hella *ſopra 'l* Eufrate,*la metà di quà, e la metà di là, e da una parte all' altra ſi paſſa per un ponte di barche, come quel di* Baghdad, *mà le barche, quando io le hò vedute, non erano più di venti quattro, ſe bene in tempo di acqua groſſa, vene biſognava più. Le caſe, ſon pur come quelle di* Baghdad, *fabricate di buoni mattoni vecchii, ma baſsiſſime, che non hanno ſe non il primo piano al terreno, e tutte hanno giardino con quantità d' alberi di varii frutti, e ſopra tutto palme in tanta copia, e così alte, che ſopravanzando di gran lunga, è ricoprendo, per dir così, co' i rami tutte le caſe, quando ſi vede la città di lontano, non pare di veder una città, mà una folta ſelva di dattili, che certo in quelle pianure, e ſopra quel fiume, è coſa aſſai vaga à vedere. E città honeſtamente grande, hà dentro un Caſtello piccolo, mà competentemente forte ſopra 'l fiume, caſe aſſai buone, & alcuni di bella fabrica, fatti con architettura, mà troppo ſcuri.*

Vi riſiede un Sangiacco, & è ſottopoſto al Baſcia di Baghdad. *Frà i giardini vene ſono alcuni galanti con agrumi, e ſimili galanterie, come uno, che io ne vidi, che è di certe donne, figliuole di un Baſcia morto. Fabriche notabili non vi ſono, ne reliquie di antichità, tutta via ſi può credere, che anche in tempi antichi tutto quel paeſe intorno all'* Eufrate, *e tanto vicino à* Babilonia, *foſſe ſtrettamente habitato e facilmente può eſſere che* Hella *dalle ſteſſe rouine di* Babilonia *in quel luogo naſceſſe. E mi fù accennato in* Hella, *mà per la poca intelligenza, che io hò in fin' hora della lingua Arabica non l' inteſi all'hora bene, e perciò non andai à vederlo, e quando dopo di eſſerne partito, l' ho ſaputo meglio, mi è diſpiaciuto aſſai di non eſſervi andato, e* Sect. III. *non l' haver veduto, cioè, che vicino ad* Hella *meza giornata, per altra via diverſa, da quelle che io feci, ſi vede infin' hoggi la ſepoltura di* Ezechiel *Profeta, dove bene ſpeſſo vanno molti* Hebrei *per divotione, e ſtà à punto ſopra quell' iſteſſo fiume* Chobar, *ò* Chabor, *come dicono hoggi gli* Arabi *nominato dalla ſacra ſcrittura nelle viſioni di lui, il qual fiume naſcendo nella* Meſopotamia *da una grande e famoſa fontana chiamata* راس العين Ras-elain, *e creſciuto poi in lungo corſo, finalmente verſo queſte parti viene à metter nel l'* Eufrate. *Era in vero queſta coſa molto degna di vederſi; tanto per* Ezechiel, *che fù ſi gran Profeta, quanto perche nel Martirologio ſi dice, con l' autorità, come io credo di ſanto* Epifanio *che l' hà ſcritto, che* Ezechiel *fù ſepellito nel ſepolcro di* Sem *e di* Arphaxad, *progenitori di* Abrahamo, *che è una grande antichità, mà in ſomma la mia diſgratia, ò traſcuragine che foſſe, mi privò di queſto guſto. Veduto del reſto che hebbi ogni coſa, e notato quanto mi parve ne' miei ſcartafacci la matina di* 25 *di* Novemb. *al tardi parti di* Hella, *e la ſera andai à dormire nel medeſimo luogo chiamato* Biz-ſerchàn, *dove havevamo pur' alloggiato nell' andare.* Hæc latinè ſic ſonant.

"Totum diem ſequentem morabamur in civitate *Hella*, ut eam probè perſpiceremus, brevibuſque tibi dicam, eam ſitam eſſe ad *Euphratem*, mediam interfluentem, & ponte ſcapharum junctum, in modum pontis Bagdadenſis; verùm ſcaphæ, quo tempore eas videbam, non ſuperabant numerum viginti quatuor, utut flumine alto longè pluribus opus ſit. Ædes ſimiles ſunt Bagdadenſibus, extructæ ex bonis lateribus vetuſtis, ſed humillimis, altitudine ſaltem æquantibus primum planum telluris, omneſque adjunctos habent hortos cum plurimis arboribus variorum fructuum, & inprimis palmarum tantâ copiâ, adeoque pro-

Cap. XI. procerarum, ut altitudine longè ſupe-
„rent, & quodammodo cooperiant cum
„ramis omnia tecta. Quando civitas
„procul adſpicitur, non præbet ſpeci-
„em civitatis, ſed denſiſſimi palmeti,
„quod ſane in his planis campis, & jux-
„ta hunc amnem jucundiſſimum præ-
„bet ſpectaculum. Civitas hæc utcun-
„que magna eſt, interiùs munita parvo
„caſtello, ſed ſatis valido ad amnem.
„Ædes omnino bonæ, & quædam pul-
„crè extructæ, ſecundum leges archite-
„cturæ, ſed nimis obſcuræ.

„ Sedem ibi ſuam habet quidam San-
„giaccus, eſtque ſubdita Baſſæ *Bagda-*
„*denſi*. Inter hortos quidam gaudent
„pomis citreis acidiſque auraïcis ac aliis
„deliciis, quorum unum vidi ſpectan-
„tem ad quaſdam fœminas, filias alicu-
„jus Baſſæ mortui. Ædificia alicujus
„momenti nulla ſunt, nec reliquiæ an-
„tiquitatis, tamen credibile eſt, olim
„omnem hanc regionem circa *Euphra-*
„*tem*, adeoque vicinam *Babyloniæ*, fuiſ-
„ſe populoſiſſimam, & facilè fieri po-
„tuit, ut *Hella* in hoc loco ex ipſis rude-
„ribus *Babyloniæ* ortum ſuum traxerit.
„Dictum quoque mihi fuit in civitate
„*Hella*, quod ad iter dimidiæ diei ab
„eadem civitate, ſed diversâ viâ ab eâ
„quam fueram ingreſſus, hodieque
„conſpiciatur ſepulchrum *Ezechielis*
„Prophetæ; ſed quia tum nondum ſatis
„peritus eram *linguæ Arabicæ*, utique id
„non ſatis intellexi, & propterea non ivi
„eò ad id videndum; deinde verò poſt-
„quam abieram, meliùs intellectâ re
„valde me pœnituit, quod non eò ive-
„rim & ſepulchrum dictum viderim.
„Quò frequentes vadunt plurimi *Judæi*
„devotionis cauſſâ, ſitumque eſt ad ri-
„pam ejuſdem fluminis *Chobar*, ſeu *Cha-*
„*bor*, ut vocant *Arabes* hodierni, quod
„nominatur à Sacra Scriptura in viſio-
„nibus hujus Prophetæ: qui amnis ori-
„tur in *Meſopotamia* ex grandi & famo-
„ſo fonte appellato راس العين *Ras-el-*
„*ain*, & poſtea longo tractu augetur,
tandemque circa hæc loca exoneratur Sect. III.
in *Euphratem*. Hoc profectò omnino "
viſu dignum fuerat, tam propter *Eze-* "
chielem, qui fuit tantus Propheta, quàm "
quia in Martyrologio dicitur, ex auto- "
ritate, ut credo, S. *Epiphanii*, qui id "
ſcripſit, quòd *Ezechiel* fuerit ſepultus "
in ſepulchro *Semi & Arphaxadi*, pro- "
genitorum *Abrahami*: quæ ſanè eſt in- "
ſignis antiquitas. Verùm ut dixi, ſeu "
infortunium meum, ſeu negligentia, "
me privarunt iſto aſpectu. Poſtquam "
omnia reliqua videram & notaveram, "
quæ digna viſa fuerant, mane die 25 "
Novembris, ſed aliquanto ſeriùs profe- "
ctus ſum *Hellâ* & veſperi pernoctatum "
ivi in eundem locum appellatum *Biz-* "
ſerchàn, ubi etiam diverteramus cum "
illuc iremus. "

Atque hæc ſunt quæ de priſcis *Ba-*
byloniæ fabricis dicenda exiſtimavi; cer-
tè ſanè inde concludere poſſum, tan-
ta & tam innumerabili hominum mul-
titudine fuiſſe inhabitatam tum terram
Sennaar, tum *Meſopotamiam*, tum uni-
verſam illam terram ad *Sinum* uſque
Perſicum, ubi *Euphrates* magna aqua-
rum mole in id ſeſe evolvit, ut vix paſ-
ſum progrediare, ubi non reſtent ve-
tuſtorum temporum, urbiumque ve-
ſtigia. Totum itaque *Euphratis*, *Ti-*
griſque littus, excultum fuit urbibus,
oppidis, turribus, vicis; ita ut vel u-
niverſa *Babyloniæ* regio uſque ad *Sinum*
Perſicum verſus Auſtrum, & verſus Bo-
ream in *Meſopotamiam* ſe extendens u-
nica non immeritò civitas dici potue-
rit. Quod vel ex ore iſtius *Petri à Valle*
curioſiſſimi exploratoris omnium me
audiſſe memini: ſic enim dicit: *E ben*
vero, che è fabricata Bagdad, *come tut-*
te le altre terre vicine da i mattoni buoni,
e vecchi dalla Babilonia *antica, e dalle al-*
tre fabriche, ch' erano all' hora in queſti
paeſe, nel quale, benche non ſi vedono ve-
ſtigie alcune reſtate in piedi di muraglia,
ſe non quelle poche, che appreſſo raccon-
tarò, tuttavia ſotto terra in qual ſi voglia
luogo

Cap. XI. *luogo che si cavi, per molte giornate intorno, si trova per tutto quantità grande di mattoni buoni & di muraglie antiche, donde e nata una favola, che si conta hoggidi fra* Mori *che questo paese fosse tanto habitato, che una volta essendosi perduto in* Bagdad *un gallo, fù ritrovato in* Bassora *città sopra 'l mare nel* Seno Persico, *lontana di* Bagdad *à* 12 *giornate, sin dove dicono che fosse andato saltando sempre di tetto in tetto. Questa continuata quantità di rouine sotto terra in tutte le paese della provincia di* Babylonia, *tanto di quà, e di là, quanto in mezzo à i due fiumi, come anche un piccolo ramo o canale tirato dal'* Eufrate, *che appresso à* Bagadat *viene à mettersi nel* Tigre. id est:

„ Verum quidem est, *Bagdadum* fuisse extructum, ut & alias terras vicinas ex lateribus bonis & vetustis *Babyloniæ* veteris, & ex aliis fabricis, quæ tum erant in istis regionibus, in quibus, ut ut non appareant ulla vestigia murorum reliqua, nisi pauca illa, de quibus postea agam, nihilominus sub terra, ubicunque foditur, usque ad multorum dierum itinera circumcirca, invenitur ubique insignis copia laterum bonorum, & murorum antiquorum, unde nata est fabula, quæ hodie inter *Mauros* narratur, quod regio illa tam frequens fuerit habitatoribus, ut aliquando amissus gallus in *Bagdado* denuò fuerit inventus in *Bassora*, civitate juxta littus maris *Sinûs Persici*, sitâ à *Bagdado* ad 12 dierum itinera: eousque dicunt eum progressum semper saltando de tecto in tectum. Hæc continua quantitas ruderum sub terra in omnibus regionibus provinciæ *Babyloniæ*, & ultra, & citra, & in medio duorum illorum fluviorum, ut & parvus rivulus seu alveus derivatus ex *Euphrate*, qui propè *Bagdadum* se evolvit in *Tigrim*. Sed hisce jam præmissis, jam ordine filiorum *Noë* gesta prosequamur. Sect. III.

CAPUT XII.

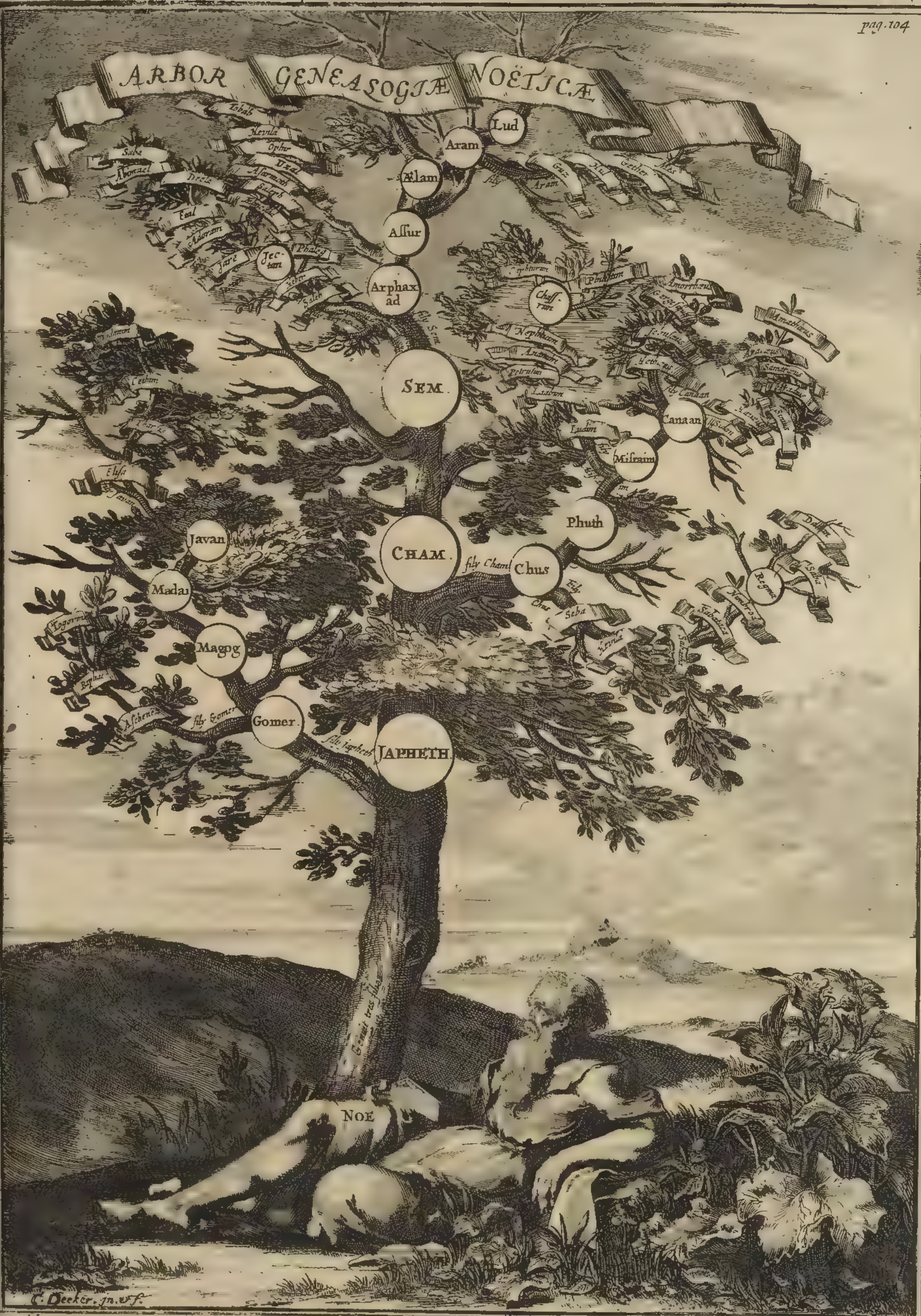
Genealogia *Noë*, *Japheth*, *Cham*, *Sem*, *filiorum*que.

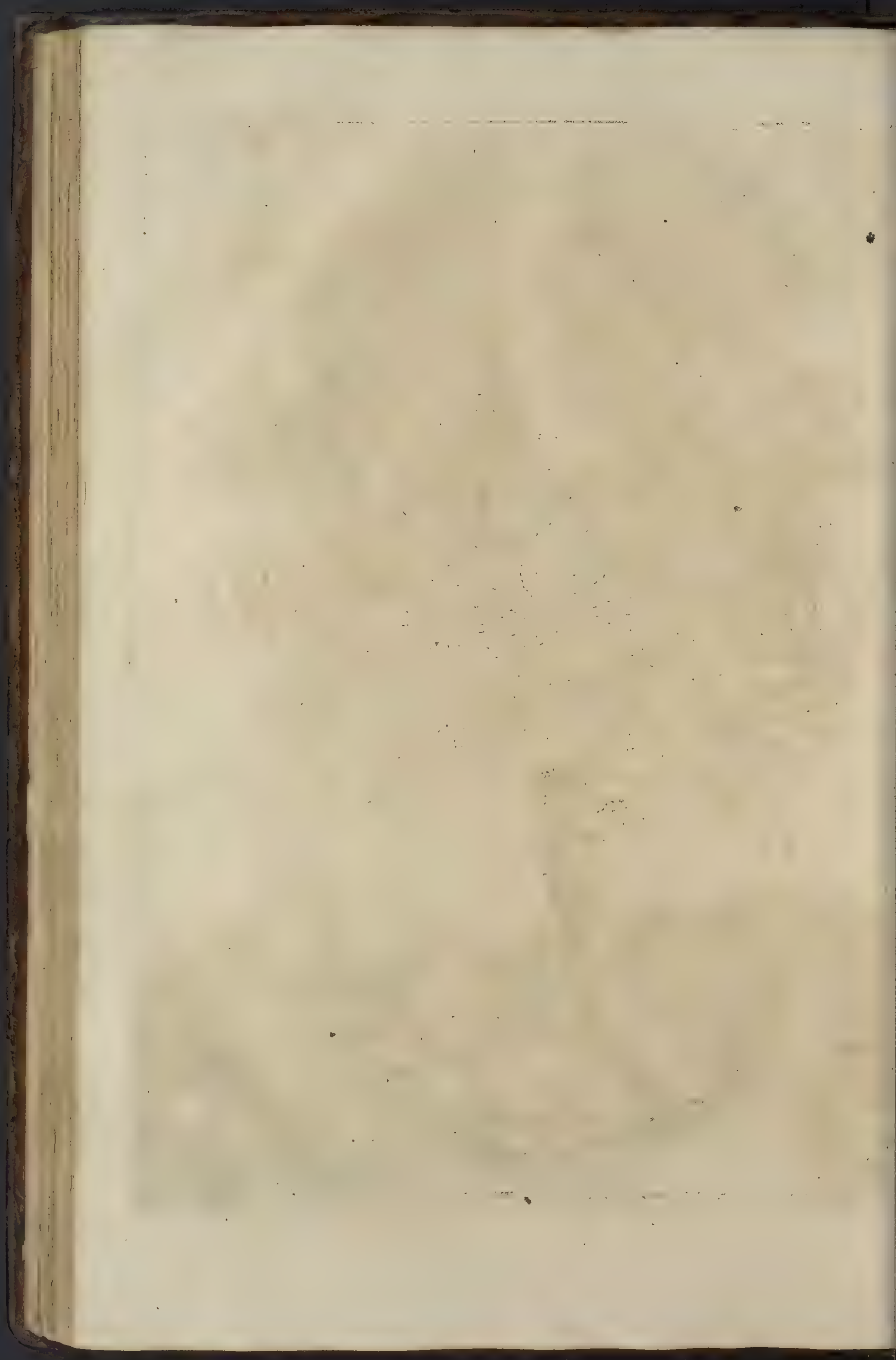
De ortu Phaleg, *& divisione linguarum & gentium.*

C. XII. *Ortus Phaleg & confusio linguarum.*

Cæterum nonnullæ rationes demonstrant quidem divisionem linguarum accidisse multò post nativitatem *Phaleg* (quod & nos credimus) verùm non ideo consequitur eam anno post diluvium trecentesimo quadragesimo contigisse, ut putant *Hebræi*, qui annus, secundum ipsos, fuit postremus vitæ *Phaleg*. Nam si verum est, quod asserunt *Eusebius in sui Chronici initio*, & B. *Hieronymus in Oseæ cap.* 2 & S. *Augustinus lib.* XVI. *de Civit. Dei cap.* 17. quos sequuntur omnes penè alii doctores ecclesiastici, nimirum *Nembrod* fuisse illum, quem gentilitas appellavit *Belum*, eundemque regnasse annis sexaginta quinque post conditam *Babylonem* & ei successisse *Ninum*, in cujus regni anno 43, natus est *Abraham*. Procul dubio si prædictis annis 340 à diluvio, ad linguarum divisionem elapsis, addantur anni 65 regni *Beli*, & 43 *Nini*, necessarium erit ponere, *Abrahamum* esse natum anno post diluvium 448, quod manifestè adversaretur Scripturæ Sacræ, ex qua *Genes. cap.* XI. *vers.* 10. usque ad 27, ubi describitur genealogia *Sem* filii *Noë*, à diluvio ad ortum *Abrahæ* juxta computum in hac adjuncta tabula expressum, colliguntur tantummodo anni 383. Si verò sequamur eos, qui putant *Abraham* natum

Errores in computa temporum occurrente.

ARBOR GENEALOGIÆ NOËTICÆ
Ludd
Aram
Ælam
Assur
Arphaxad
SEM.
Chaff-ture
Canaan
Misraim
Phuth
CHAM.
Chus
Javan
Madai
Magog
Gomer.
JAPHETH.
NOE
C. Decker. in. et f.

C. XII. natum esse anno vitæ patris sui 60, & generationem *Cainan* minimè computandam censent, invenies à diluvio ad ortum *Abrahæ* longè minorem summam, nimirum annos duntaxat 293. Aliud huic simile absurdum ex priori opinione consequi necesse est. Nam si ponamus divisionem linguarum (quæ procul dubio facta est, quando *Babylon* ædificabatur) contigisse in ipso ortu *Phaleg*, qui ut colligitur loco *Genes.* proximè adducto, natus est anno post diluvium (præterita generatione *Cainan*) 102. quod pariter ex suprascriptis certum est, Scripturæ Sacræ plurimum adversari. Quocirca probare nullo modo possumus, id quod magnæ famæ auctor, vir alioqui in expendenda temporum præsertim antiquissimorum ratione accuratissimus *libr. in Genes.* XV. *num* 148, asserere non dubitavit, dicens, nullam afferri posse rationem, quæ necessariò concludat, vel etiam probabiliter demonstret divisionem linguarum non potuisse fieri, quando natus est *Phaleg*, qua in re fortassis, ut fit, memoriæ lapsu, videtur sibi non constare, quandoquidem ipse pluribus in locis & præsertim *libr.* XV. *in Genes. num.* 61. 67 & 148. & *lib.* XVI. *num.* 236. approbat, recipitque communem, quam citavimus, horum temporum historiam, asserentem *Nembrod* eundem esse cum eo, quem gentiles *Belum* dixerunt, & eundem à divisione linguarum regnasse 65 annis in *Babylone*, quæ fuit initium regni ejus, ut dicitur *Genes. cap.* X. *vers.* 10. Et *Abrahamum* natum esse anno 43 regni *Nini*, qui immediatè successerat dicto *Nembrod*. Ex quibus profectò (positâ divisione linguarum in anno primo vitæ *Phaleg*) sequeretur ipsum *Abrahamum* natum esse 108 vitæ ipsius *Phaleg*, quod quàm falsum sit, dignosci potest ex *Genes. cap.* XI. *vers.* 16. usque ad 25; ubi ab ortu *Phaleg*, ad ortum *Tharæ* Patris *Abrahæ*, evidenter colliguntur anni plus quam centum viginti, siquidem ipse *Thare* natus est anno vitæ *Phaleg* 122, ut patet ex Tabula Chronologica. Quis igitur non videt, contra asserentes divisionem linguarum incidisse in ortum *Phaleg*, posse afferri argumentum valdè firmum, nimirum, quia hac posita sententia, necesse est probabiliorem ac magis receptam horum temporum chronologiam, à probatissimis auctoribus editam, funditus interire, & nullatenus posse cum sacro textu conciliari? Itaque relictis hisce duabus opinionibus, dicimus, quòd si vera est, ut credimus, nuper à nobis relata, & communi doctorum consensu firmata horum temporum historia de *Nembrod*, quod fuerit idem cum *Belo*, quemadmodum nos quoque infra comprobabimus, & quod regnaverit annis 65. & de *Abrahamo*, quod natus sit anno 43 *Nini*, qui immediatè post prædictum *Nembrod* regnasse dicitur, necessarium est fateri id, quod ab exordio hujus operis proposuimus: videlicet divisionem linguarum anno post diluvium 275 contigisse, qui annus in nostris tabulis cum anno vitæ *Phaleg* 144 contigit. Et hac posita opinione, *Torniello* teste, multa quæ ex aliis duabus sequi dicebamus, devitantur absurda, & horum temporum historia ab ethnicis, atque item ab ecclesiasticis scriptoribus tradita, ac probata optimè cum sacris annalibus congruere deprehendetur, ut quilibet in præsenti præcipuè tabula breviter, facilèque poterit experiri. Sect. III.

Vera sententia de ortu Phaleg. Torniellus.

Sit ergò positum divisionem linguarum & populorum factam sub medium vitæ *Phaleg*, id est 144 anno ipsius, diluvii autem 275, multis rationibus, quas passim hinc inde insertas reperies, confirmavimus, quibus positis de re ipsa dicendum est. Cum autem de constructione civitatis & *Turris*, quæ proxima causa fuit divisionis linguarum, in primo anno *Tharæ* di-

TABULA CHRONOGRAPHICA à diluvio uſque ad tempora *Abrahæ*.	Anni: Ab orbe condito.	Vitæ *Noë*.	A diluvio.	Regni *Nembrod*, ſive *Beli*.	Regni *Nini*.	Monarchiæ *Aſſyriorum*.	Regni *Semiramidis* ſuper *Aſſyrios*.	Regni *Zameis* in *Ninive*.
Noe vinum bibens inebriatus eſt an. Poſt annos 28	1666 28	610 28	10 28					
Arphaxad genuit *Cainan* inch. an. Poſt annos 30	1694 30	638 30	38 30					
Cainan genuit *Sale* inch. an. Poſt annos 30	1724 30	668 30	68 30					
Sale genuit *Heber* inch. an. Poſt annos 2	1754 2	698 2	98 2					
Noë dicitur genuiſſe *Jonithun* an. Poſt annos 32	1756 32	700 32	100 32					
Heber genuit *Phaleg* inch. an. Poſt annos 30	1788 30	732 30	132 30					
Phaleg genuit *Rheu* inch. an. Poſt annos 113	1818 113	762 113	162 113					
Facta eſt linguarum, gentiumque diviſio, an.	1931	875	275					
Regnat *Nembrod*, qui & *Belus* in *Babylone*, an. Poſt annos 24	1932 24	876 24	276 24					
Noe fertur miſiſſe *Jonithun* in *Ethan*, an. Poſt annos 40	1956 40	900 40	300 40					
Arphaxad & *Nembrod*, qui & *Belus*, mortui ſunt in fine an.	1996	940	340	66				
Ninus regnat in *Babylone* inch. an. Poſt annos 9	1997 9	941 9	341 9		1 9			
Noe moritur ſub finem, an. Poſt annos 10	2006 10	950	350 10		10 10			
Ninus Monarchiam inchoat *Aſſyriorum*, an.	2016		360		20	1		
Moritur *Phaleg* ſub finem an.	2026		370		30	11		
Moritur *Nachor Thara* pater ſub fin. an. Poſt annos 12	2027 12		371 12		31 12	12 12		
Abraham naſcitur inch. an. Poſt annos 9	2039 9		383 9		43 9	24 9		
Ninus Aſſyriorum Rex moritur ſub fin. an.	2048		392		52	33		
Semiramis regnat in *Ninive*, & *Sarai* naſcitur in *Chaldæa* inch. an. Poſt annos 41	2049 41		393 41			34 41	1 41	
Semiramis Aſſyriorum Regina deceſſit.	2090		434			75	42	
Regnat *Zameis* in *Aſſyria* inch. an.	2091		435			76		1
Jupiter à nonnullis creditur natus. Poſt annos 13	2092 13		436 13			77 13		2 13
Chodorlahomor ſubegit *Sodomitas*. Poſt annos 3	2105 3		449 3			90 3		15 3

C. XII. ctum fuerit, restat ut ex confusione ipsa & hominum dispersione in universas terras, qui est ejusdem confusionis effectus, dicamus.

Justa pœna confusionis linguarum, à Deo injecta. Et primùm quàm justa fuit hæc pœna architectis istis inflicta, & quàm consentanea divinæ bonitati ac sapientiæ. Quæ enim à parente pœna suavior exspectari possit in liberos minus dictis suis audientes, quam sine cædibus, sine mutilatione & plagis, sine iracunda dissipatione laboriosi operis, atque ideò sine objurgatione & querela adigere ad obtemperandum, novasque colonias deducendas, quæ coloniæ essent, si volentes abibant; aut varia exilia ac deportationes, si inviti. Quod si hæc eorum culpa vanitas fuit, non enim satis probabilia narrant, qui hanc substructionis insaniam à culpa purgare moliuntur, ut videre est apud *Tostatum.* Sciebant enim jam pridem sibi à communi parente *Noë* divinitùs impetratum, ut in destinatas sibi provincias proficiscerentur. Itaque in mora erant, & in culpa, quæ ex diuturna ista civitatis & turris DEO non grata molitione crescebat. Si ergo hæc culpa vanitas fuit, nonne sapienter opus vanitatis & inops solidæ gloriæ, præter DEI voluntatem susceptum, infirmitate sua, DEO non sustentante contabescit. Si superbæ mentis elatio? nonne confusione expianda fuit, ne superbè unquam gloriosi isti jactare possent opus, quod imperfectum irrisi, confusique reliquissent. *Quoniam dominatio imperantis in lingua est*, inquit Augustinus, *ibi damnata est superbia, ut non intelligeretur jubens homini, qui noluit intelligere, ut obediret* DEO *jubenti. Si odium* DEI *hanc arcem erigebat adversus* DEUM, *nonne exarmandi erant inimici, nonne ex ipsa arce exigendi, & impia conjuratio animorum, justa linguarum dissensione castiganda?* Unde Claudius Marius Victor:

Ut quod peccarunt concordis crimine mentis Sect. III.
Confusæ damnet melior discordia linguæ.

Vide *Prosper. Aquit. de Vocat. gentium.*

Quomodo facta linguarum confusio. Sed age, quæ fuit ista linguarum confusio? quomodo facta? quàm multiplex? Nam *Philo in libro de confusione linguarum*, dum historiam suo more in tropologiam conatur vertere, negat confusionem ullam contigisse linguarum, sed divisionem. Nam *Hebræa*, quæ jam erat, in sua puritate & integritate perstitit, aliæ quæ tum primum natæ sunt, confusæ non fuerunt, antequam essent. An in linguis confusio non fuit, sed in hominibus propter repentinam exorientium linguarum varietatem, ut *Pererio* placet? An confusio linguarum sive permixtio idiomatum fuit, dum in eodem opere diversarum familiarum homines versarentur, & mutatis repentè linguis, unus sermo vel dialogus efficeretur, in quo *Hebræa, Græca, Latina, Germanica, Polonica* vocabula mixta, confusaque reperirentur, quorum nonnulla singuli intelligerent, nemo universa? Sicque fieret, *ut nemo intelligeret vocem proximi sui*, id est, alter alterum intelligere non posset, ut *Lyrano* quoque videtur. An non etiam divisio linguarum rectè dicitur, quandoquidem pro ratione diversarum linguarum à se invicem divisi sunt homines, qui lingua utebantur?

Quomodo facta sit, explicat *Tostatus cap.* II. *Genes.* ex quo *Pererius.* Dico breviter inductam primùm divinitus in omnibus familiis oblivionem nativæ linguæ, id est, *Hebraicæ* præterquam in *Heber* & *Phaleg*, in quibus illa inviolata permansit, tum insertam infusamque novam linguam omnibus familiis, prout olim infusa fuerat *Adamo*, & uxori ejus, adeò ut illam non minus haberent in promptu, quàm si eam cum nutricis lacte didicissent. Ministerio

 porrò

C. XII. porrò Angelorum id factum fuisse scribit *Origenes*, eorum scilicet, qui illorum populorum rectores futuri erant, ad quos illa DEI dirigatur oratio: *Venite descendamus & confundamus ibi linguam eorum*. Non tamen ait, Ite, descendite & confundite, ut præsens intelligatur angelis operantibus, tanquam præcipuus operans, ut observavit *Cajetanus*. S. quoque *Epiphanius* hanc linguarum multiplicationem divinę inspirationi semel iterumque attribuit. Nec sanè humanâ industria fieri potuisse, quodlibet integrum idioma, ex iis etiam, quæ de *Adami* lingua supra cum *Abulensi* diximus, facilè intelligi potest. Sed audi Claud. Marium hanc rem eleganti carmine concinentem:

Claudius Marius.

Dixit & intentos operi, molemque levantes
Mentibus attonitis subjecta oblivio primum
Intrat, & ignotæ subit imperfectio linguæ,
Increpitant operis, studio cessante, magistri
Cunctantes socios, sed vocem nemo remittit
Non intellectis, quod si quis tentat, inane
Sibilat, aut rupti fremitu sermonis anhelat.
Sic vanum prava susceptum mente laborem
Destituit frustrata manus; jam nemo propinquum,
Nemo patrem sequitur, quem quisque intelligit, addit
Agglomeratque sibi, sociumque adjungere curat.
Dumque perit divisa hujus cognatio gentis,
Gentem lingua facit, sparguntur classibus æquis,
Diductasque petunt vario sub sidere terras:

Ita *Marius* Poëta, in cujus carmine illud non satis probabile, ignotæ lingue imperfectionem subiisse, perfectam quippe infusam ab eo, cujus perfecta sunt opera, credibilius est, neque enim eam humana industria paulatim compararunt. Nec enim item, quod ait, *Gentem linguá facit*; & quod eodem redit; *Nemo propinquum, nemo patrem sequitur*. Communis enim sententia est linguas secundum familias à Domino fuisse distributas, non ex linguis familias. Idque docet Moses cum agit de filiis *Japheth*. *Ab his*, inquit, *divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam & familias suas in nationibus suis*, quasi dicat, non solum secundum linguas, sed etiam secundum familias. Ita etiam de filiis *Cham* ait. *Hi sunt filii* Cham *in cognationibus & linguis, & generationibus, terrisque & gentibus suis*. Eodem denique modo filios *Sem* secundum cognationes & linguas, & non tantùm secundum linguas distribuit. Quod si nemo patrem sequeretur, quomodo posset ulla familia coalescere? quanquam facile est explicare Poëtam: *Nemo patrem sequitur*, quatenus scilicet patrem, sed quatenus ejusdem linguæ societate conjunctum. Quod porro dictum est, *Confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui*: absurdum esset de singulis interpretari; quasi quisque linguam hujusmodi loqueretur, quam nemo omnium præter ipsum intelligeret. Id enim esset non septuaginta duas linguas, sed quinquaginta millia linguarum introducere, idque valuisset non ad multiplicandos hominum cœtus, & civitates, sed ad omnes à se invicem distrahendos. Mens ergo *Mosis* est, factum esse, ut unusquisque non intelligat omnes, ut ante solebat, sed alii alios intelligant, puta qui sunt ejusdem familiæ; alios non intelligant, qui fuerint diversæ. Per familias ergò distinctæ sunt linguæ, ut inter eos maneret societas inter quos linguæ communicatio servata esset. Sect. III. *Decisio litis.*

Sequitur ut aliquid de numero linguarum dicamus. Quem scriptura nusquam *Numerus linguarum.*

C. XII. quam prodit, sed eum D. *Augustinus*, S. *Epiphanius*, aliique SS. Patres ex numero familiarum *Noë* à *Mose* commemoratarum colligunt. Sic autem dicit Augustinus: *Ex familia* Japheth, *quindecim. Ex progenie* Cham, *unam & triginta. Ex stirpe* Sem, *viginti septem. In summâ igitur*, inquit, *omnes progeniti de tribus filiis* Noë *fiunt septuaginta tres*, vel potius, quod postea demonstrabitur, septuaginta duas gentes tunc fuisse colligitur, non homines. Quod se demonstraturum promittit, exequitur cap. 11. sequenti, ubi, *unam tantum fuisse linguam* Heberis *&* Phaleg, *licet omittantur qui gentium & linguarum principes non fuerunt, propter tempus insigni eventu notatum. Quia in diebus ejus terra divisa est.* Priore autem illo loco subdit. *Propterea ergo multorum filii non sunt commemorati, quia gentibus aliis nascendo accesserunt, ipsi autem gentes facere nequiverunt. Nam qua alia de causa, cùm filii* Japheth *octo numerentur, ex duobus eorum tantùm filii nati commemorantur? Et cùm filii* Cham *quatuor nominentur, ex tribus tantùm qui nati sunt, adjiciuntur. Et cum filii* Sem *nominentur sex, duorum tantùm posteritas adtexitur; numquid cæteri sine filiis remanserunt? Absit hoc credere, sed gentes propter quas commemorari digni essent, non utique fecerunt, quia sicut nascebantur, aliis gentibus addebantur.* Ita D. Augustinus.

Difficile est 72 linguas præcise ponere.

Eundem numerum agnoscit *Eusebius lib. I. Chronol. Græcæ*, ubi enumeratis omnibus provinciis filiorum *Noë*, ὁμοῦ, inquit, ἔθνη (οβ´) ἑβδομήκοντα δύο. Et Epiphanius, *Ergo illi*, inquit, *Turrim & Babylonem ædificant. Sed divino numini de insana illa molitione displicuit, ideoque dissipatis illorum linguis, septuaginta duas ex una fecit, pro hominum numero, qui illo tempore repertus est, unde & Meropes à vocis divisione nuncupati.*

Cave putes non fuisse tunc nisi duos & septuaginta viros, sed tot numerosarum familiarum principes, quos paulo ante ἀρχηγέτας & κεφαλαιώτας appellarat. Sect. III.

Idemque repetit *hæresi* 39, ubi de genere *Cham* ponit duces 32, de stirpe *Sem* quindecim, de *Japheth* viginti quinque, ubi totus numerus idem est, partiales non iidem. Nec item existimes unam linguam, materiam & quasi semen fuisse, ex qua corrupta septuaginta duæ nascerentur. Nam *Hebræa*, ut diximus, integra mansit, aliæ novæ natæ sunt; sed perinde est, ac si diceret, pro una natas esse septuaginta duas. Vide etiam *Chron. Alexandrinum* Græco-latin. quod cum *Epiphanio* sentit.

Addam & *Prosperum Aquitanicum*, qui etiam eleganter causam hujus confusionis & multiplicationis linguarum depingit. *Jam verò*, inquit, *procurrente humanæ propagationis augmento, cùm ipsa mortalium numerositas de suis multiplicationibus superbiret, & secundum elationis suæ altitudinem cœlo cuperet molem immodicæ constructionis inserere, quàm mirabilis ad cohibendam hanc insolentiam fuit divinæ censura justitiæ! quæ omnem illorum populorum loquelam, notis sibi invicem significationibus consonantem, septuaginta, & duarum linguarum varietate confudit, ut & inter dissonas voces operantium pereunte concordia, insanæ molitionis machina solveretur, & habitando orbi terrarum incolas malæ congregationis opportuna fieret dispersio. Denique in eundem numerum plerique omnes antiqui consentiunt.* Vide *Pererium*, qui in hanc sententiam etiam *Hieronymum, Arnobium*, & *Origenem* citat, quibus *Beda de sex ætat. Marianus Scotus*, aliique addi possunt, præsertim *Chronicon Alexandrinum*, quia eas omnes enumerat.

Prosper Aquitanicus.

Cæterum contra hunc numerum dubia movet *Pererius* partim ex dispari personarum numero, qui in græcis, latinisque codicibus reperitur. *Græci* enim *Latinos* tribus personis, sive familiis excedunt, & addendo *Canaan*, etiam

Pererius.

C. XII. etiam quatuor. Partim quia non videntur plures Patres seorsim à filiis numerandi, quasi diversas ab iis linguas habuerint, quoniam patres non potuerunt habere familias, nisi per filios. Quod si patres seorsim à filiis numerentur, quasi linguas suas seorsim ac familias habuerint, prædicto numero addendi erunt *Sem*, *Cham* & *Japheth*, imò & ipse *Noë*, & sic numerus linguarum ad sex & septuaginta excrescet. Partim denique quia aliquorum filiorum *Sem*, *Cham* & *Japheth* nulli filii sive posteri recensentur. In progenie *Japheth* quinque; in *Cham* duo; in *Sem* quatuor omittuntur, de quibus nihil certi dici possit, unicamque singuli gentem, an nullam, ac plures produxerint, & cum gentibus linguas distinctas. Et sic numerus hic multum semper variabitur, & incertus reddetur.

Defenditur 72 linguarum numerus. Nihilominus septuaginta duarum linguarum numerus retinendus videtur, qui non leve habet in *Mosis* narratione fundamentum, cùm in singulis familiis trium filiorum *Noë*, semper linguæ cum familiis distinctæ reperiantur, familias autem tam multi antiqui, recentioresque Doctores septuaginta duas agnoverint, & hæ objectiones facilè solvi posse videntur. Dicemus enim diversum quidem reperiri numerum in hebraicis, græcisque libris; sed eorum qui adduntur à *Græcis* neque linguas, neque familias fuisse diversas, propterea que à *Mose* hoc loco prætermissos. Secundæ objectioni satisfieri potest, si dixerimus, patres quidem non potuisse habere familias, nisi per filios, potuisse tamen habere per alios ab iis, qui in textu decimi cap. recensentur, & per eos diversas constituere familias.

Tertiæ non improbabiliter respondetur, quatuor istos quasi segregatos à cæteris, & eximios, non habuisse singulares linguas, sed præter communem, quam retinuerunt, etiam iis linguis donatos fuisse, quæ in familiis à se ortis reperiebantur, ut singulis monita salutis dare possent, & ad quam liberet familiam se transferre. Quod sentit etiam *Torniellus*. Ad postremum dicimus eos, quibus filii non attribuuntur, singulas duntaxat fecisse familias, quibus singulæ datæ sunt linguæ, ideoque postremorum peculiarem distinctionem necessariam non fuisse. Quæ mens est D. *Augustini*, cujus verba paulò ante retulimus. Sect. III.

Hac ergo linguarum confusione & hominum perturbatione inducta:

Non cœptæ assurgunt turres, non arma juventus
Exercet, portusve aut propugnacula bello
Tuta parant, pendent opera interrupta, minæque
Murorum ingentes, æquataque machina cœlo.

Nominatim autem *Turrim*, non solùm ab Architectis relictam, sed divinitus etiam disjectam plerique antiqui prodidere. *Josephus* ex *Sibylla* refert deos *Turrim* procellis immissis subvertisse, & suam cuique linguam dedisse; verùm libro tertio Sibyllinorum versuum hæc leguntur inter alia:

Flatibus aut venti magnam sublime ferentes
Turrim jecerunt, & litem conciliarunt
Inter eos, urbemque ideo Babylona *vocarunt.*
Sed postquam cecidit Turris, *linguæque fuerunt*
Vocibus inter se diversis, terra deinceps
Tota replebatur divisis regibus. &c.

Quot scilicet coloniis *Nembrodo* auspice, ut dicetur, in sequentibus, *Epiphanius* quoque *initio Panarii* ait, DEUM non solùm hominum divisisse linguas, unde & *Meropes* dicti fuerint, sed *Turrim* etiam ventorum impetu evertisse. Epiphanius. *Abydenus*, qui res *Medorum* & *Assyrias* scripsit, apud *Eusebium* de præparatione hæc habet. *Primos homines ferunt è terra natos, robore & magnitudine confisos,* Abydenus.

C. XII. *diis affuisse, quâ super eos diruta* Turris *cecidit*. Et infra apud eundem hæc ex Eupolemone. *Civitas*, inquit, Babylon *ab iis condita primùm fuerat, qui à diluvio evaserunt, quos omnes gigantes fuisse constat, sparsos per universam terram, postquam* Turris *quam ædificabant, divinitus concussa decidit*. Et hinc fortè Tertullianus contra Praxean: *Filius itaque est, qui ab initio judicavit*, Turrim *superbissimam elidens, linguasque disperdens*.

Tertullianus.

Verùm hæc parùm firma sunt, hoc ipso quod à *Mose* non confirmantur; unus aliquis eorum, quos retuli, eam eversionem, ut videbatur, admodum justam atque probabilem excogitavit, quem reliqui postea sunt secuti. Cùm tamen hæc nisi à *Mose* scire non potuissent. In cujus scriptis obscurè tantum significatur eos ab opere destitisse, impedimento linguarum injecto. *Cœperunt*, inquiebat Dominus, *hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant*; nimirum nisi impediero, sicut & fecit.

Cur Nembrod *in* Babylone *restitit.*

Quòd si quæras, cur *Nembrod*, qui post dispersas reliquas gentes *Babylone* substitit, cum popularibus suis, intermissum opus non redintegravit? Respondeo cum *Pererio*, aut opus fuisse majus, quàm ut à tam paucis hominibus perfici posset, aut potius homines præsentis prodigii magnitudine atque insolentia deterritos, ausos non fuisse opus imperfectum absolvere, ne divinitùs graviori aliqua pœna mulctarentur. Vacasse autem ædificationem per annos ferè centum, videlicet usque ad *Semiramidem*, quæ inchoatam civitatem *Babel* incredibili magnificentia ac magnitudine absolvit. *Turrim* verò illam nequaquam altius extulit, sed aliam mirificè ornatam, in templo, quod *Belo* consecrabat, inclusit, ut ex *Herodoti Clio* paulo ante retulimus. Cùm itaque templum *Beli* in ipsa urbe *Babel* à *Semiramide* exstructum fuerit, certè *Turrim Babel* utpote à *Babylone* remotam, in ea urbe exstructam fuisse, ex iis quæ in præcedentibus dixi, patet esse quàm falsissimum. Sect. III.

Dispersio gentium.

Sequitur ut de dispersione mortalium in varias terras agamus, quas non temerè aditas aut usurpatas, sed ex sortibus divina voluntate distributas, ex primo anno *Phaleg* intelligitur. Hoc autem tempore inducta confusione linguarum, quò quemque sors & DEUS tulit, eam terram familiarum principes cum suis occuparunt, ut ait *Josephus*: *Japheth Europam*, & quæ illi ex *Asia* adjecta sunt; *Cham Africam* & *Syriam*; *Sem* reliquam *Asiam*, juxta generalem distributionem, quam eodem loco ex *Josepho* retulimus. Quod hoc loco exactiùs ex scriptura intelligetur. Spinosam porro in barbaris vocabulis disputationem, & magna ex parte corruptis, utilitas, DEO favente, compensabit. Multa enim scripturæ loca præsertim apud Prophetas, hinc nonnullam lucem accipere possunt, cui ut serviamus, ordinem familiarum à *Mose* positum, ipsorumque principum ab eo nominatorum sequemur.

CAPUT XIII.

Quando cœperit regnum Nembrod, *& divisio gentium.*

C. XIII. AB anno divisionum linguarum, ac discessionum gentium de terra *Sennaar*, anno inquam ab orbe condito 1931, & post diluvium 276 circiter insequente, credimus auspicandos esse annos regni *Nembrod* in *Babylone*, & urbibus proximis, super gentem linguæ suæ, quæ sola illi remanserat, ac deinde etiam super alias finitimas à se occupatas, ut in præcedenti-

C.XIII. dentibus comprobavimus. Porrò iste *Nembrod*, qui idem cum *Belo*, ut loco proximè citato docuimus, regnavit in *Babylone* annis sexaginta quinque, ut tradunt *Eusebius in Chronico*, & B. *Augustinus lib.* XVI. de *Civit. Dei cap.* 17, & alii. Quis autem vir fuerit iste *Nembrod*, sive *Bel*, satis passim in præcedentibus suis locis à nobis dictum fuit.

Nembrod *Tyrannus.*

Per idem quoque tempus, credibile est, cæterarum quoque linguarum principes regnare cœpisse (non tamen tyrannicè ut *Nembrod*) in gente sua, & in singulis regionibus, ad quas primò incolendas pervenerunt. Puto autem eas non admodum à *Babylonia* fuisse remotas, rationabile namque est credere priùs proximiores, quàm remotiores à priscis illis gentibus terras fuisse cultas. Quanquam non multo post, ad declinandam nimis molestam ipsius *Nembrod* tyrannidem, qui non contentus imperare *Babyloniis*, alias quoque finitimas gentes infestare, ac sibi violenter subjugare nitebatur, plurimos longiùs recessisse credimus. Quare, quemadmodum postea in primitiva Ecclesia, prima illa persecutio quæ facta est *Hierosolymis* adversus *Christi* fideles, in causa fuit, ut ipsi ad fidem latiùs propagandam dispergerentur in varias orbis provincias, quibus deinde scripsit B. Petrus primam suam epistolam, nimirum, *Dilectis advenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ & Bithyniæ*: ita priscis illis temporibus divina providentia factum est, ut tyrannica invasio ipsius *Nembrod*, divinæ ordinationi deserviret, ad populis replendas etiam alias terrarum regiones, à prioribus illis valde admodum remotas. In quibus deinceps varia regna surrexisse, dubitandum non est, præcipuè verò apud *Ægyptios*, & item apud *Sicyonios* in *Græcia*, de quibus aliquid suis locis ex *Eusebio* tangemus. Nam de regno *Italiæ*, quod *Jo. Lucidus in suis tabulis*, ponit cœpisse viginti quatuor annis ante *Nembrod* primum Regem *Babylonis*, adeò irrationabile est, ut figmento simile videatur. De cunctis autem priscorum illorum temporum regnis, sicut nullum aliud tempore præcessit regnum *Babylonis*, ita nullum illo majus fuit. Nam non multo post, nempe temporibus *Nini*, qui sedem ejus transtulit in *Assyriam*, usque adeò excrevit, ut Monarchiæ *Assyriorum* nomen acceperit. Quare nos aliqua quidem certiora quorundam Ethnicorum regnorum initia suis locis commemorare non negligemus; veruntamen successivam Regum seriem, tantummodo hujus, & aliarum monarchiarum, quarum Scriptura Sacra meminit, hic adnotabimus.

Regnorum variorum origo.

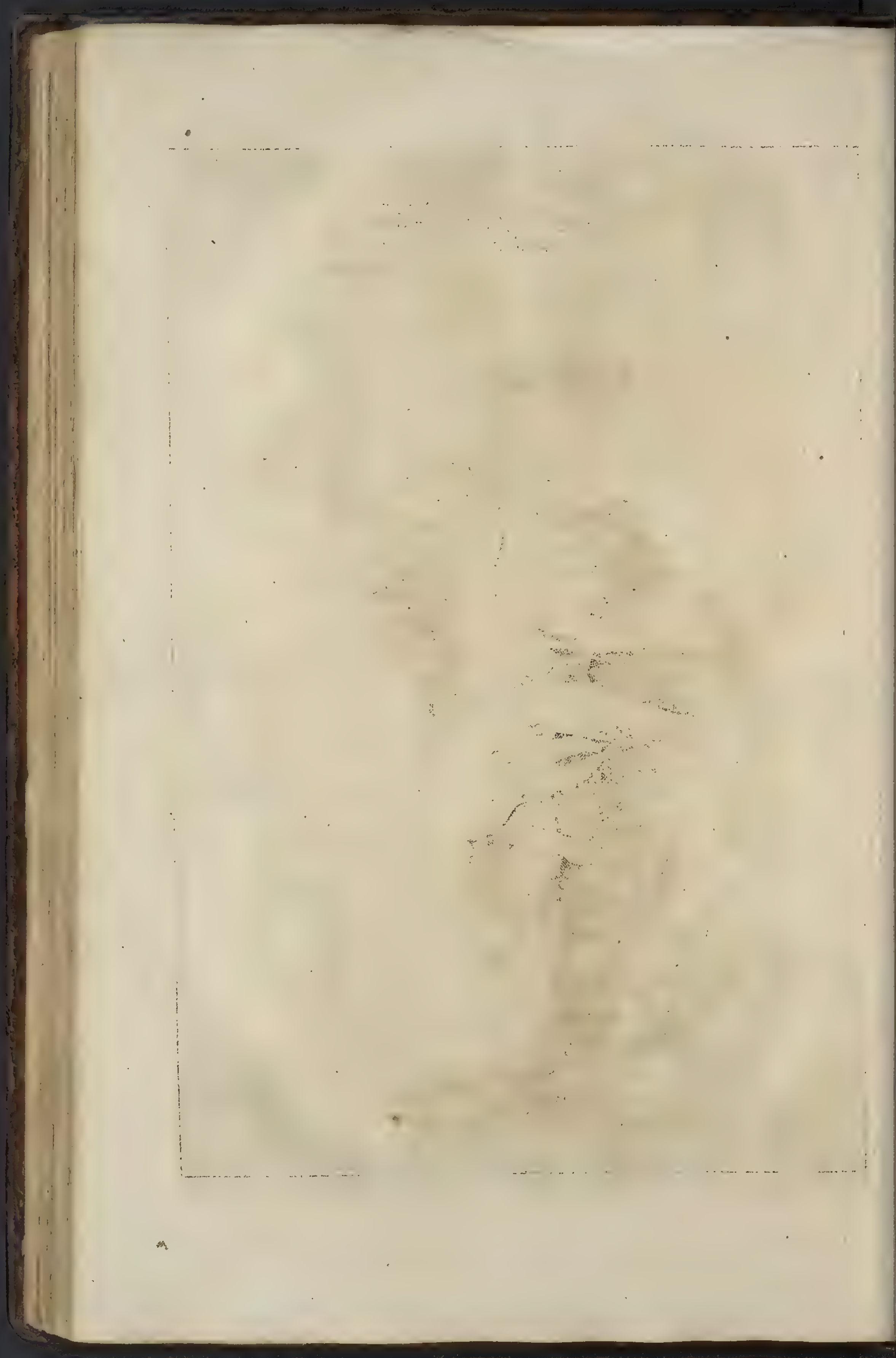
Sect. III.

Ab hoc quoque circiter tempore, uti sentit *Torniellus*, & non prius, sed potius aliquanto post, oportet inchoatas esse dynastias, seu potentatus *Ægyptiorum*, certum est enim ex supradictis, & irrefragabili ipsiusmet Sacræ Scripturæ testimonio, ante divisionem linguarum gentes non esse divisas, sed post, neque ullas alias orbis regiones, præter *Armeniam* & *Babyloniam*, & loca ad Orientem illis proxima, ab hominibus post diluvium fuisse inhabitatas, nisi ut diximus, post divisionem linguarum. Quod verò nos in *Oedipo Tom.* I. etiam mentionem dynastiarum *Ægyptiorum* amplam fecerimus, etiam ante diluvium, id non factum est, quod ita sentiremus, sed secundum *Ægyptiorum*, *Arabum* & *Manethonis* opinionem, ubi & mentem meam de dynastiis fusius apertam reperiet Lector. Quamobrem benè *Jo. Lucidus lib.* V. *de emendatione temporum cap.* 1. & *in suis tabulis* primam *Ægyptiorum* dynastiam inchoat ab initio regni *Nembrod* & *Chaldæorum*. Unde necessarium videtur asserere, sexdecim illas priores dynastias, quas *Eusebius in Chronico* ponit præcessisse ortum *Abrahæ*, aut fuisse multò

Ægyptiaci regni initium.

pau-

pag. 112
Nimbrod Filius Chus, Filii Cham. ipse cœpit esse
potens in Terra, robustus Venator coram
Domino. Genes. 10.

C.XIII. pauciores, aut admodum breves. Etenim hinc ad nativitatem *Abrahæ* computantur tantummodo anni centum ſeptem, ut patet in tabulis, nimirum ſexaginta quinque regni ipſius *Nembrod*, ſeu *Beli*, qui fuit primus Rex *Chaldæorum*, & quadraginta duo regni *Nini*, qui immediatè ſucceſſit *Belo*; natum enim eſſe *Abrahamum* anno quadrageſimo tertio regni ipſius *Nini*. Unde ſequitur non potuiſſe ſingulas dynaſtias ſeptem annos expleviſſe. Nam uti jam paulò ante ex *Torniello* tradidimus, ſi dynaſtiæ *Ægyptiorum* in tempus ædificationis *Turris* inciderunt, quomodo textus S. Scripturæ verificabitur? Cùm id temporis totum genus humanum in terra *Sennaar*, & vicinis *Meſopotamiæ* locis congregatum fuerit? Aut quomodo *Cham*, *Chus* & *Nembrod*, qui *Turris* fabricæ omnes præſentes fuerunt, necdum tranſmigrationem orſi, *Ægypti* dynaſtias inſtituere & adminiſtrare potuerint, cùm nullus tunc temporis vivens homo extra *Babyloniam* ſive *Aſſyriam* reperiri potuerit, quis eſt, qui capere poſſit? Dicere igitur cogemur illas poſt *Chami* in *Ægyptum*, quæ eum ſorte contingebat, adventum, per filium *Meſraim*, primum inſtitutas fuiſſe. Sed de hiſce quàm fuſiſſimè actum vide in I. *Tom. Oedipi Ægyptiaci lib.* I. ubi per totum omnia amplè proſecuti ſumus. Sect. III.

Ante diviſionem & confuſionem linguarum Ægyptus non fuit habitata.

CAPUT XIV.

De Progenie Chus, *& utrum fuerit verè colore nigrò imbutus.*

C.XIV. VErùm quia *Chus* primus *Æthiops*, ſive niger fuiſſe creditur, ſaltem poſt diluvium, nam antea an fuerint *Æthiopes* incertum eſt, libet hoc loco inquirere, num univerſa progenies ejus nigra fuerit, vel ſaltem omnes, qui poſtea nigri nati ſunt, ab ipſo prodierint? Et primum quidem certum eſt probari non poſſe, cùm potius appareat oppoſitum; conſtat enim *Nembrod* filium *Chus* habitaſſe cum proſapia ſua in terra *Sennaar*, hoc eſt, in *Babylonia*, ſeu *Chaldæa*, ubi nuſquam legimus incolas fuiſſe nigros. Quod ſi verum eſt, etiam conſequitur, illam cutis nigredinem non ſemper neceſſariò ex propagatione generari, ita ut niger vir non poſſit non niſi nigrum filium gignere, cùm jam dictum ſit nigredinem *Chus* non fuiſſe in omnes ejus poſteros diffuſam. An verò omnes nigri ab ipſo *Chus* originem duxerint non facile eſt definire, quoniam videtur eſſe communis opinio, atrum illum cutis colorem potius ex loci ariditate, & ſolis aduſtione, quàm ex aliqua aliâ cauſa produci; communiter namque videmus in aridiſſimis, calidiſſimiſque terrarum plagis nigros, aut ſaltem ſubnigros homines reperiri; contra verò, in humidioribus frigidioribuſque, admodum albos. Sed huic opinioni officere videntur, quæ refert *Abrahamus Ortelius*, in tabulæ quartæ ſui theatri commentariolo, nempe in calidioribus quibuſdam locis, ſub eodem parallelo, atque ſub eadem cœli conſtitutione, alibi naſci homines albos, ut in *America*; alicubi ſubfuſci coloris, ut in *Abyſſinorum* regionibus, alicubi nigerrimos, uti in regno *Congo*, *Guinea*, cæteriſque nonnullis *Africæ* regionibus, uti *Monomotapa*, *Sofala*, & qui ad flumen *Cuama* habitant. In *Abyſſinorum* tamen regno non omnes nigri, ſed ſubfuſci coloris, non obſtante meditullio *Africæ* ſub æquinoctiali conſtituto & immenſis caloribus æſtuante, naſcuntur. Rurſus in *Indiæ Orientalis Malabarico* re-

Non omnes ſub zona torrida nati nigri coloris ſunt.

regno nigri quoque, uti *Calecuthi* celebri emporio. Cur verò in *America* nigerrimi coloni non naſcantur, etiamſi calidis & ſiccis, etiamſi æquatori ſubjectis regionibus, mirum cuipiam videri poſſit. Conſtat demum eos qui incolunt Auſtrales *Cretæ*, *Siciliæ*, *Hiſpaniæ*que partes, candidi eſſe coloris, cùm tamen certum ſit eoſdem non minus ab æquinoctiali diſtare, in noſtro hoc hemiſphærio Arctico, quàm in Antarctico diſtet ab eodem Æquatore extremum illud *Africæ* promontorium, quod *Caput Bonæ ſpei* dicitur, cujus habitatores eſſe nigerrimos teſtantur *Luſitani*, qui in ſuis ad *Indias Orientales* navigationibus frequenter admodum per illas oras pertranſire coguntur, uti paulò ante de incolis *Monomotapæ* diximus.

Ex quibus omnibus tria ſatis probabiliter colligi poſſe videntur. Primò ſolis propinquitatem ſeu aduſtionem, terræque ariditatem ſimul concurrentes eſſe quidem cauſas valde appoſitas ad conſervandam, vel etiam augendam cutis nigredinem, præſertim in facie, aliiſque partibus minimè opertis, ut quotidie fieri videmus in ruſticis, aliiſque, qui æſtivo tempore ſub radiis ſolaribus commorari diutius ſolent; veruntamen non ſufficere ad producendos homines naturaliter nigros, alioqui in omnibus calidiſſimis, ſicciſſimiſque regionibus naſcerentur homines nigri, quod non ita eſſe probant ſuperius narrata. Unde certiſſimum puto, quemadmodum etiam *Torniellus* hoc loco ſentit in corporibus humanis originem nigredinis non propriè à regionum qualitate, ſed ex alia cauſa provenire, nimirum primariò à ſtirpe, ſeu generatione & ſanguine parentum: cui ego junxerim naturalem alicujus loci conſtitutionem unà cum reſpectu ad ſolem.

Nigredo in Chus *naturalis.*

Secundò probabile admodum eſſe, quod naturalis humanorum corporum nigredo primò omnium apparuit & à nativitate ingenita ſit in ipſo *Chus*, tametſi is in terra *Sennaar*, vel potius in *Armenia* natus credatur, quæ nimiam ſolis uſtionem non patitur. Et hoc ex divina diſpoſitione factum credimus, non quidem in pœnam paternæ impietatis, & avitæ maledictionis, quandoquidem ex ſupradictis apparet ipſum *Chus* multò antè fuiſſe genitum, quàm pater ejus *Cham* in præmium ſuæ impietatis Noëticam maledictionem in filio *Canaan* accepiſſet, ſed aliqua alia de cauſa ſoli DEO cognita. Quod ſi propinquiores cauſas nigredinis *Chus* indagare velimus, dicere poſſumus id contingere potuiſſe vel ex vehementi quadam & fixa matris imaginatione cujuſdam rei nigerrimæ in ipſo conceptionis tempore occaſionaliter excitata, ad ſimilitudinem ejus, quod in gregibus *Jacob* accidiſſe legimus *Geneſ. cap.* XXX. *verſ.* 37. *Lycoſthenes* ſanè in ſuo *de Prodigiis libro*, fœminæ cujuſdam meminit, quæ uterum gerens dum in pictura trium Regum, quam cubiculo ſuo affixam tenebat, *Gaſparem* ex tribus nigerrimum, anxiè quàm ſæpiſſimè vehementi imaginationis vi conſiderans, oculos denteſque in nigerrimo vultu miraretur, mox depoſito utero infantem genuiſſe *Æthiopi* ſimillimum. Sic accidere potuiſſe dico ex repentino quodam ac vehementiſſimo appetitu materno rei nigerrimæ, quem adimplere non valuit, quando ipſum *Chus* geſtabat in utero, ut videmus contingere in mulieribus, quæ maculoſos fœtus pariunt, quodammodò exprimentes in ipſa macula colorem rei concupitæ, quam *Græci* κίτῖαν, *Picam Latini*, *Itali la voglia*, dicunt, de qua in *Arte magnetica*, de magnetiſmo imaginationis muliebris fusè & curiosè actum vide. Nam ſi levior cauſa in aliqua cutis parte, v. g. nigram atque indebitam efficere poteſt, quemadmodum ipſa docet experientia, utique videtur hujuſcemodi

Nigredo in Chus *cauſari potuit ex imaginatione matris in ipſo conceptionis tempore.*

CXIV. cemodi vehementissima causa, tanquam multò magis humores commovere atque alterare valens, totam prolis cutem, eodem colore quemadmodum naturaliter inficere potuisse. Neque incongruum videri debet, quod procedentibus postea temporibus ex *Chus* nigro, & uxore ejus alba procreati sint filii alii nigri, alii albi, quidam verò subfusci, quandoquidem videmus filios aliquando magis assimilari patri, aliquando matri, & interdum, veluti ex æquo, utrique. *Altera causa.* Tertiò demum credibile esse, quod de filiis *Chus*, qui erant nigri aut subfusci, postea plures delegerint sibi ad habitandum regiones valdè calidas & siccas, tanquam ipsorum naturæ magis accommodatas, & quandocunque (ut aliis quoque nationibus sæpius contigisse certissimum est) de propriis sedibus pulsi sunt, ad alias non valde dissimilis temperamenti commigrarint. Atque hinc factum esse puto, quòd, tametsi omnes *Æthiopes* à *Chus* originem traxisse credantur, non tamen in eadem orbis plaga, sed in diversis hodie, calidis nimirum & siccis, nigro colore imbuti reperiantur. Utrum autem, quod diximus accidisse ipsi *Chus*, postea unquam alicui alteri contigerit, ut scilicet ex utroque parente albo niger aliquis sit genitus, neque negare, neque affirmare audemus: nam licet, quod semel accidit, aliàs etiam, ni DEUS prohibeat, accidere posse videatur, veruntamen quod id de facto acciderit, incompertum habemus. Si verò id aliàs contigisset, certum esset, quod non omnes *Æthiopes* de posteritate *Chus* descendisse affirmari possit.

Genealogia filiorum Chus. Sed jam ad filios ipsius *Chus* deveniamus, dè quibus *Torniellus* in suis *Annalibus* ita ratiocinatur, quem nos uti scriptorem fide dignum sequemur. Saba 1. *filius* Chus. *Saba* primus inter filios *Chus* recensitus, & alter *Saba*, qui Hebraicè potiùs *Schaba* dicitur filius *Regmæ*, nomen originem que dedere *Sabæis*, gentibus *Felicis Arabiæ* propter thus, quod inde ubique deferri solet communiter admodum notis. Sect. III. Hi inter *Sinum Persicum* & *Arabicum*, quod *Mare Rubrum* vocant, hoc, est, *Arabiam* incoluerunt; quamquam *Schabæi* sive *Sabæi*, qui ex *Schaba* filio *Regma* descenderunt, magis ad Orientem & prope *Sinum Persicum*: *Sabæi* verò, qui ex *Saba* filio *Chus*, magis ad Occidentem, & ad *Mare Rubrum* seu *Arabicum* inhabitasse credantur. De *Sabæorum* divitiis & odoribus vide *Pomponium Melam lib.* III. *cap.* 8. & *Strabonem lib.* XVI. quamvis id quoque satis conjicii possit, ex auro, aromatibus ac gemmis pretiosissimis, quas attulit Regina *Saba Salomoni*, ut habetur 3 *Reg. cap.* X. *vers.* 10. & 2. *Paralipom. c.* IX. *v.* 9.

Hevila alter filius *Chus*, *Hevilæos* protulit, quos in confinio *Ismaëlitarum* & *Amalecitarum* prius habitasse colligimus, ex *Gen. cap.* XXV. *vers.* 18. Ubi dicitur *Ismaëlitas* percussisse *Amalecitas* ab *Hevila*, donec venias ad *Sur*. Oportebat autem de *Hevilæis* postea plurimos transisse in *Getuliam*, quæ erat *Africæ* interioris regio, eremo cohærens, si verum est, quod ajunt *Josephus* & Beatus *Hieronymus*, nimirum *Hevilæos* esse *Getulos*. Hevila *alter.*

De *Sabatha* tertio filio *Chus* exîsse ajunt *Sabathæos*, quos putant *Arabiam Felicem* primùm insedisse. Sabatha. 3. Siquidem illius regionis metropolis *Ptolemæo* teste, *Geographiæ lib.* VI. *cap.* 7. *Sabatha* dicta est: deinde transisse creduntur in *Africam*, ac prope *Meroen* clarissimam *Nili* insulam inhabitasse, proptereaque à *Josepho* & B. *Hieronymo* dici *Astabaros*.

Regma quoque, quartus filius *Chus* *Regmæos* genuit, qui pariter in *Arabia* Regma 4. *fil.* Chus. *Felici* habitasse censentur cum *Sabathæis* & *Sabæis*, cujus rei signum est, quod *Ezechiæ cap.* XXVII. *vers.* 22. inter negotiatores *Tyri* afferentes aromata, lapides pretiosos & aurum, junguntur *Saba* & *Regma*, id est, *Sabæi* & *Regmæi*.

 Qui-

C.XIV. Quidam putant *Regmæos* postea eam regionem incoluisse, quæ *Carmania* dicta est. Sanè de *Dadan* altero filio *Regmæ* (nam de primo nomine *Saba* seu *Schaba* jam dictum est) ajunt descendisse *Dedanæos*, quos fuisse finitimos *Idumæis*, conjici potest ex *Jerem. cap.* XLIX. *vers.* 8. & *Ezech. cap.* XXV. *vers.* 13. ubi progredientes contra *Idumæam*, videntur eandem cladem communem facere *Dedanæis*. Et *Ezech. cap.* XXVII. *vers.* 15. filii *Dedan* appellantur negotiatores *Tyri*, & inter alias nationes non longè à *Tyro* distantes, collocari videntur. Quare quidam putârunt eos fuisse primos cultores illius *Syriæ* regionis, quam *Ptolemæus libr.* V. suæ *Geographiæ cap.* 15. *Palmirinam* vocat. *Josephus* & B. *Hieron. Dadanæos* dicunt esse *Æthiopes* occidentales, quod ut verum sit, oportet ipsos posterioribus temporibus de *Asia* trajecto *Mari Rubro*, transisse in *Africam*, atque ad occidentalem pervenisse *Æthiopiam*. Sect. III.

Sabathaca 5. *filius* Chus.

Qui autem fuerint *Sabathachæi* ex *Sabathaca* quinto filio *Chus* progeniti, & ubi habitaverint, incertum est, quoniam ut ait B. *Hieronymus*, *Regma* & *Sabathacha*, paulatim antiqua vocabula perdidere, & quæ nunc pro veteribus habeant, ignoratur.

CAPUT XV.

De regno Nembrod *& impietate ejus, & cur* Belus *vocatus sit.*

C. XV.

Nembrod *sextus filius* Chus.

CÆterùm de *Nembrod* sexto filio *Chus* & *Chami* nepote Scriptura Sacra seorsum loquitur ut ait S. *August. libr.* XVI. *de Civit. Dei, cap.* 3. vel quia post prænominatos filios ac nepotes ipsius *Chus* genitus fuerit aut (quod credibilius est) propter ejus eminentiam supra cæteros. Nam & de ipso dicitur: *Ipse cœpit esse potens in terra*: & post pauca: *Fuit autem principium regni ejus* Babylon *&* Arach *&* Achad *&* Callanne, *in terra* Sennaar: Genes. cap. X. vers. 10. Ex quibus verbis tria videntur posse colligi ad historiam nostram pertinentia. Primum est annos regni *Nembrod* numerari debere ab ædificatione *Babylonis* jam aliquatenus expedita, nimirum post divisionem linguarum ac discessionem gentium in varias terræ regiones, tunc enim cessaverunt ædificare civitatem, inquit *Genes. cap.* XI. *vers.* 8. Quare oportet ipsum *Nembrod* tunc aut paulo post regnare cœpisse in *Babylone*. Alterum est Scripturam Sacram, cum dicit, *Babylon* & alias memoratas urbes terræ *Sennaar* fuisse principium regni ejus, tacitè indicare, ipsum postea etiam regnasse super plures alias urbes: ita enim textus habent. Tertium est, Scripturam Sacram cum de nullius alio regno ante meminerit, quodammodo insinuare ipsum *Nembrod* fuisse primum qui regnare cœperit. Nam, ut *Hebræus* textus habet. ראשית ממלכתו בבל וארך ואכד וכלנה. *Et fuit initium regni ejus inter* Babel *&* Arach *&* Achad, *&* Chalanne. Cum itaque dico regnum ejus; utique *Nembrod* Regem ejus fuisse quis negarit? Tametsi post diluvium credibile sit, singulos illos Principes, qui fuerunt veluti capita variarum nationum & linguarum, regnasse in urbibus à se conditis eodem tempore, quo regnabat in terra *Sennaar* ipse *Nembrod*. Verùm si loquamur de Rege, non quasi de naturali Principe, sed ut etiam communiter accipitur, pro Tyranno, qui per vim occupando alienas urbes, nil aliud curat, nisi per fas nefasque suum augere imperium, procul dubio dicere possumus *Nembrod* primum fuisse

Nembrod *primus tyrannicam vitam professus est.*

C. XV. iſſe Regem tyrannum, qui ſic regnaverit in hoc mundo, ſaltem poſt diluvium. Ipſe enim cum eſſet potens, cœpit potentiam ſuam in ſubjiciendis ſibi populis, etiam ad ſe nihil pertinentibus exercere. Et primò quidem dominium arripuit ſuper eos, qui ſecum in terra *Sennaar* remànſerant: nimirum in *Babylone*, & in aliis tribus civitatibus paulo ante commemoratis, *Achad*, *Arach* & *Chalanne*. pro quibus interpretatur B. *Hieronymus*, *Edeſſam*, *Niſibim* & *Seleuciam* vel certe *Cteſiphontem*, de qua ſupra. Deinde his non contentus, finitimas nationes invaſit, ac ſubegit: poſtremò etiam remotiores populos, puta *Perſas* & fortè item *Aſſyrios*, ita ut non ſolùm ſuper plurimas urbes, ſed ſuper varias quoque provincias ac linguas, ipſe magnus Rex ſeu tyrannus evaſerit. *Rectè igitur* (inquit S. Iſidorus lib. VII. Etymologiarum) *appellatus eſt* Nembrod, *qui interpretatur tyrannus, quia prior omnium ipſe inſuetam arripuit in populis tyrannidem.* Et hoc idem priùs etiam aſſeruerat B. *Hieron. in traditionibus Hebraicis in Geneſ.* Oportet itaque ipſum

Mores Nembrod. *Nembrod* non ſolum fuiſſe robuſtum viribus, ſed etiam ingenio audacem, ac dominandi cupidiſſimum, & conſequenter, ut eſſe ſolent hujuſmodi homines, virum crudeliſſimum, ſanguinarium, impium atque rapacem, ut ex typo corporis ejus hic appoſito ſat patet. Hinc eſt quod poſtea ipſius imitatores, qui omnia divina humanaque jura pervertere ac violare non verentur, regnandi gratia, ex illius nomine, tyranni, non Reges nuncupari cœperunt. Quod inſuper *Nembrod* fuerit idololatra & gentes ſibi ſubditas ad idololatriam, ne à ſe deficerent, adegerit, affirmat *Hugo de* S. *Victore in ſuis annotationibus in Geneſ.* ubi ait. *Nembrod* mole corporis & viribus alios ſuperans,

Idololatriam primus induxit in orbem. dominium cœpit exercere per violentiam, & induxit homines ad idololatriam, ut ignem ac Solem, qui igneus eſt, quaſi *Deum* colerent, quem errorem poſtea *Perſæ* & *Chaldæi* ſecuti ſunt. Sect. III. Itaque DEO & homini injuriam fecit. DEO, qui ei debitum cultum ademit; homini verò, quia eum dominio injuſto oppreſſit, & in errorem decipiendo induxit. *Iſidorus* item *lib.* XIV. *Etymologiarum* ſcribit eundem *Nembrod* abiiſſe in *Perſidem*, ibique *Perſas* ignem colere docuiſſe, *Nam omnes* (inquit) *in illis partibus Solem colunt, qui ipſorum lingua* אל id eſt, DEUS *dicitur.* Sed & *Perſas* eum *Mythram* vocaſſe, id eſt Lapidem ignitum, ſive Solem, in I. *Tom. Oedipi, cap. de Mythra* Perſarum *deaſtro, ejuſque ſacrificiis* fusè docuimus. Ex quibus omnibus dignoſci poteſt, quàm procul à veritate aberraverint *Annius* & ejus aſſeclæ, dicentes, *Nembrod* magis ſtuduiſſe paci, religionique deorum, quàm opulentiæ, ideoque tranſlatum à diis, ſubitò non comparuiſſe. Sed hanc impoſturam Annianam alibi refutavimus.

Quæri hoc loco poteſt, num iſte *Nembrod* ſit ille primus Rex, quem *Belum*, ſeu *Bel* ethnici appellarunt; an quem gentilitas vocat *Ninum*? vel fuerit diverſus ab iſtis? Nembrod Bel *dictus.* Certè *Beroſus* ille ab *Annio* confictus, tradit *Nembrod* fuiſſe illum, quem *Saturnum* prophani dixere ſcriptores, eundemque extitiſſe patrem *Beli*, avumque *Nini*, perperam. At *Gerardus Mercator in* ſua *Chronologia* affirmat *Nembrod* fuiſſe *Ninum*, refellitque predictam *Beroſi Anniani* ſententiam, dicens eam nullo modo poſſe ſubſiſtere; cum ipſe falſiſſimam amplexus ſit: nimirum opinionem omnino ſingularem, & omnibus ferè præcipuis ſcriptoribus contrariam. Vide *Pererium* qui *lib.* XV. *Commentariorum* ſuorum *in Geneſ. num.* 64. ejus argumenta optimè diſſolvit. Nam ad id, quod ait *Mercator* ea quæ de *Nembrod* eccleſiaſtici ſcribunt auctores, & *Joſephus*; nimirum quod fuerit vir valde bellicoſus, at impius & primus qui per vim regnare cœperit,

C.XV. & urbes expugnare, ac sibi subditas facere, & hujusmodi alia, prorsus cum his, quæ de *Nino* habentur in gentilium historiis, convenire: respondeteri potest hæc multò magis congruere cum his quæ de *Belo* iidem auctores prodiderunt. Sententiamque *Mercatori* contrariam comprobat auctoritate B. *Hieron. super cap.* II. *Oseæ*, & *Eusebii in Chronico.* Quorum duo posteriores apertè asserunt, *Belum* fuisse primum Regem *Assyriorum* in *Babylone*; & plerique Rabbini *Nembrod* vocant נִמְרוֹת שְׁמוֹ בַּעַל וְהוּא אָב נִינוּס שֶׁבָּנָה נִינְוֵה׃ Nembrod Bel, *patrem* Nini, *qui ædificavit* Ninive. His adde quod idem *Eusebius lib.*IX. *de præparatione euangelica c.*4. non procul ab initio, refert ex *Alexandro Historico* & *Eupolemo*, primum in *Babylone Belum* regnasse. Ergo idem fuit *Belus* cum *Nembrod*, quem vel ipsa Scriptura Sacra primò omnium regnasse in *Babylonia* testatur. Cum igitur in hac veritate, tum sacri, tum ecclesiastici, tum etiam prophani, antiquissimique scriptores convenire videantur, libenter nos quoque eandem sequi, amplectique debemus sententiam, præsertim cùm jam in *Obelisco Pamphilio*, *Saturnum* & *Belum* & *Nembrod*, unum & eundem esse ostenderimus. Unde fit consequens, *Nembrod* à *Belo* non fuisse diversum. Cur autem *Nembrod* à gentilibus dictus sit בַּעַל *Bel*, non penitus exploratum videtur. Forsan ab impuro coitu, quo sine discrimine utebatur. Vide *Guidonem Fabricium in Dictionario Syro-Chaldaico ad vocem* בַּעַל. Nam etsi non sit improbabile, ut quidam putarunt, ipsum fuisse binominem, ac primò quidem quando natus est vocatum fuisse *Nembrod* ob corporis robur, postea verò ex quo factus vir, cœpit exercere tyrannidem, & ob profusam libidinem dici cœpisse בעל *Bel.* Hinc mihi probabilius videtur, ei primò nomen *Nembrod* à proprio patre fuisse impositum, qui prophetiæ dono (quod interdum etiam malis concessum constat) futura prospiciens, nominaverit filium suum *Nembrod*, eò quod tunc prævidisset, ab eo tyrannidem in mundo esse introducendam; quemadmodum de quibusdam aliis hujusmodi priscorum patrum prædictionibus non semel dictum est. Nam ut rectè *Baal Hatturim* dicit, *Et fuit* Nimrod *vocatus* Baal, *eò quod ipse primò instituisset cultum deorum quos* בעלים Baalim *vocant.* Quicquid sit: quod verò à suæ linguæ gentibus *Bel* ei postea inditum fuit, quod apud *Syros*, *Hebræos* & reliquos orientales, *Bel*, dominum, id est, in omnia dominium sonet. An ideo primum ejus nomen, *Nembrod*, apud *Hebræos* tantum; *Belis* autem vocabulum in universa etiam gentilitate deinceps diffusum est? Certè, quemadmodum ipsi nomen à *Bel* impositum fuit, sic apud *Syros Baltis* nomen *Veneri* impositum fuit, quod Amoris esset domina, ut *in Genealogia Deorum.* I. *Tom. Oedipi* expositum fuit. Quod verò juxta nonnullos ei à *Babel* civitate ab eo condita nomen *Bel* impositum sit, neutiquam approbare possum, cùm urbis *Babel* etymon à confusione linguarum inditum fuisse unanimi interpretum opinione constet. Sed ne inutilibus ratiociniis tempus teramus, sufficiat nobis annos regni ejus ab ædificata *Babylone*, seu à divisione linguarum esse auspicandos; hæc enim duo eodem circiter tempore accidisse ex sacra *Genesi* satis apertè colligi potest. Videlicet à diluvio anno ducentesimo septuagesimo sexto, annos regni *Nembrod* sive *Belis* dinumerare incipiemus. De Regno & Imperio *Nini* vide in *Arca Noë* à nobis edita.

Cur Bel dictus.

Sect. III.

בַּעַל

CA-

CAPUT XVI.

De Coloniis filiorum Sem, Elam & Assur.

Redeamus nunc ad id, unde digressi sumus, nimirum ad filios *Sem*, & ad regiones à singulis primò cultas ac denominatas. Primus, qui inter ipsos in sacris libris denominatur, fuit *Helam*, à quo postea prodierunt ac denominati sunt populi, quos prophani scriptores *Elimæos*, ecclesiastici autem vocant *Elamitas*, quorum etiam fit mentio *Actorum cap.* II. *vers.* 9. Hos ajunt incoluisse eam *Persidis* partem, quæ magis vergit ad meridiem. Iidem, *Abrahæ* temporibus, Regem habebant nomine *Codorlahomor* sub quo, usque ad Sodomiticam regionem excurrentes, eam sibi subditam tenuerunt annis duodecim, ut habetur *Genes. cap.* XIV. *vers.* 4. Ab *Elamitis* postmodum exisse *Persas*, qui mox erecta monarchia, universam illam regionem, ex ipsorum nomine, ob equorum, qui in ea generabantur, præstantiam, *Persidem* appellarunt; tradit *Josephus* I. *Antiquit. cap.* 7. & ab aliis omnibus penè historicis jam receptum est; & ex *Daniel. cap.* VIII. *vers.* 2. etiam non obscurè colligi potest; ubi legimus *Susan* castrum (quod deinde fuit sedes Regum *Persicorum*, ut patet in exordio libri *Hester*) fuisse in regione *Helam*.

Ab Elam primo filio Semi Elamitæ, hodieque dicuntur Persæ.

A פרש Paras, id est Equus, Persia dicta fuit.

סוס. Sus equus: hinc Susan urbs dicta fuit.

Alter filius *Sem* fuit *Assur*, à quo postea *Assyriorum* populi propagati sunt, & eorum regio *Assyria*, nunc corrupto vocabulo *Azimia* dicta est, *Asiæ majoris* provincia, quæ olim hisce terminis continebatur; à Septentrione *Armeniæ majoris* parte; ab Occasu *Mesopotamiæ* finibus, medio *Tygride fluvio*, cincta erat: à Meridie *Susianam* habebat; & ab Oriente *Mediam*, ut docet *Ptolemæus suæ Geographiæ lib.* VI. *cap.* 1. Et distabat, uti *Torniellus* vult, *Assyria* ab *Jerusalem*, versus Aquilonem, quinque gradibus, unde valde diversa erat à provincia *Syriæ*, quæ nunc italicè *Soria* appellatur, & inter alias partiales provincias, etiam *Hierosolymiticam* continebat regionem, sicut *Italia Lombardiam*. Utrum autem prædictus *Assur* idem fuerit cum illo, de quo dicitur *Genes. cap.* X. *vers.* 11. De terra illa (id est de *Sennaar*, quæ est *Babylon*) egressus est *Assur*, qui ædificavit *Ninivem*; apud multos controversum est, nobis tamen videtur absolutè responderi posse, fuisse diversum. Nam certum est omnium consensu *Ninivem* à *Nino* fuisse conditam & denominatam. Sanè *Ninus*, quem loco citato Scriptura Sacra, ob causas inferius dicendas vocat *Assur*, fuit filius *Beli*, id est ipsius *Nembrod*, qui regnaverat in terra *Sennaar*, & consequenter erat non de stirpe *Sem*, sed de progenie *Cham*, neque habitabat cum posteris *Sem* in *Assyria*, sed cum posteris *Cham* in terra *Sennaar*: ideoque signanter dicit Scriptura, conditorem *Ninive* exivisse de terra *Sennaar*, id est de propria provincia, quæ familiæ *Nembrod* obtigerat tempore divisionis linguarum, & transisse in *Assyriam*, ibique ædificasse *Ninivem* (constat enim *Ninivem* in *Assyria* extitisse.) Alioqui ineptè videretur dici de *Assur* filio *Sem*, quod esset egressus de terra *Sennaar*. Nam, ut rectè *Torniellus* sentit, siquidem ea non fuerat patria ejus propria, sed communis omnibus, & ab ea, non ipse solùm, sed & omnes alii cæterarum urbium conditores exierant, excepta sola familia *Nembrod*, quæ ibidem remanserat, & propterea tanquam quid singulare notatum fuit de *Nino*, quod non, ut cæteri de familia sua, remanserit in terra *Sennaar*, sed inde exiens ædificaverit *Ninivem*, hoc est

Assur filius Semi secundus.

Num Assur, egressus de Babylonia idem sit cum Assur filio Sem.

C.XVI. est mortuo patre *Belo* in *Babylone*, ipse subactis *Assyriis*, transtulerit ibi sedem regni sui, in civitate à se ædificata, ac denominata *Ninive*. Dicitur autem *Ninus Assur*, vel quia, sicuti dictum est de patre suo, qui *Nembrod* & *Belus* appellabatur, ipse quoque erat binominis, ut videntur sensisse B. *Hieronymus*, & S. *Cyrillus* super loco *Genes. citato*; vel quia post devictos *Assyrios*, *Assur* nuncupari voluit, quemadmodum *Scipio* subactis *Afris*, *Africanus* dici cœpit; vel denique, quia constat Scripturam Sacram appellatione *Assur*, significare consuevisse Regem *Assyriorum*, quocunque alio nomine is vocetur. Ita legimus in Psal. LXXXII. *vers. 9. Etenim* Assur *venit cum illis*. Et Esaiæ cap X. vers. 5. *Væ* Assur *virga furoris mei* & *Oseæ cap.* V. *vers.* 13. Et abiit *Ephraim* ad *Assur*, hoc est, ut peteret auxilium à Rege *Assyriorum*, & alibi non semel. Atque hoc pacto potest intelligi, quod dictum est. De terra illa egressus est *Assur*, qui ædificavit *Ninivem*, id est ille Rex *Assyriorum*, qui condidit *Ninivem*, ut qui proprio nomine vocabatur *Ninus*. Quamvis etiam non incongruè dici possit, *Assur* filium *Sem* ob impiam progeniem *Chami*, & tyrannidem *Nembrod*, discessisse ex terra *Sennaar*, ubi tunc omnes filii *Noë* congregati erant, & in *Mesopotamiæ* vicina regione ad flumen *Euphratem*, vel ut aliqui volunt verius ad *Tigrim*, tum amœnitate, tum ubertate loci invitatum, civitatem qualemcunque tandem ædificasse; quam post multos annos *Ninus* post mortem patris *Nembrod*, veluti ab *Assur* filio *Sem*, aliis coloniis instituendis occupato, derelictam, subjugata sibi *Assyria*, in amplissimam formam & magnificentissimam redactam, sedem imperii sui constituerit, ab eo *Assur*, id est *Assyriorum* Rex & Imperator nominatus.

Cur Ninus *fuerit dictus* Assur.

Arphaxad *tertius filius* Semi.

Tertius filius *Semi* fuit *Arphaxad*, à *Sem* duobus post diluvium annis genitus, à quo *Josephus* & B. *Hieronymus*, ille *in Antiquitatibus*, hic *in Hebraicis locis*, asserunt prodiisse *Chaldæos*. Quod si verum est, oportet olim *Chaldæam* fuisse distinctam à *Babylonia*, quam diximus obtigisse filiis *Nembrod*, posterioribus autem temporibus *Babyloniam* in *Chaldæa* extitisse perhibent. *Torniellus* & *Pererius* putant de *Arphaxad* descendisse eos, qui postea *Susii* dicti sunt: unde *Susiana Provincia* nomen accepit, quæ inter *Chaldæam* & *Persidem* posita dicitur. Quinam verò de *Cainan* filio *Arphaxad*, & de *Sale* filio *Cainan*, populi prodierint, ignotum est. De *Heber* autem filio *Sale* descendisse *Hebræos* per lineam *Phaleg*, satis apertè colligitur ex *Gen. cap.* XI. *vers.* 17. usque ad finem capitis. Et infra probabimus ipsos *Hebræos* ab ipso *Heber* fuisse denominatos. Porrò *Hebræos* usque ad *Abrahami* tempora habitasse in *Chaldæa*, colligi potest ex *Genes. cap.* XV. *vers.* 7. & clarius habetur *Judith cap.* V. *vers.* 6. & 7. Et præterea certum est, quod *Thare*, qui fuit quintus de posteris dicti *Heber*, venit cum filio suo *Abrahamo* & *Loth* filio alterius filii sui *Aran* in *Mesopotamiæ* urbem nomine *Haran*, sive *Charam*, *Gen. cap.* XII. *vers.* 5. Ubi non multò post venit etiam *Nachor*, alter *Abrahæ* frater, à quo postea denominata est illa urbs *Nachor*, ad quam deinde post multos annos *Abraham* misit servum suum, ut ibi acciperet uxorem filio suo *Isaac*, quemadmodum patet legenti *cap. Genes.* XXIV. & XXIX. Ibidem namque ipse *Nachor* genuerat de *Melcha* uxore sua octo filios, & de *Roma* concubina sua quatuor, quorum nomina recensentur *Genes. cap.* XXII. *vers.* 20. Inter quos nominatur *Camuel* pater *Syrorum*. Unde apparet filios *Nachor* habitatoribus replevisse non solùm partem *Mesopotamiæ*, sed etiam *Syriæ*. *Abraham* autem de dicta urbe *Haran*, cum *Loth* nepote suo, venit habitavitque in terra *Chanaan*

Sect. III.

Ab Arphaxad Susiani *descendunt.*

Populi qui ex Abrahæ *semine prodierunt.*

C.XVI. *naan* ipſe, & poſtea filius ejus *Iſaac*, & nepos *Jacob*, qui licet deinde cum filiis ſuis profectus ſit in *Ægyptum*, inde tamen poſt multa tempora redierunt poſteri ejus in terram *Chanaan*, ubi deinceps ſub nomine populi *Iſraëlitici* & *Judaïci*, diu admodum floruerunt, ut videre eſt in *libris Joſue*, *Judicum* & *Regum*. De *Heber* quoque per eandem lineam *Phaleg*, ſuccedentibus temporibus propagati ſunt *Pelaſgi Græciæ* populi, & alii populi, nimirum ex duobus filiis memorati *Loth*, *Moab* ſcilicet & *Ammon*, *Moabitæ* & *Ammonitæ*. Et de *Iſmaële* filio *Abrahæ* ex *Agar* ancilla, *Iſmaëlitæ* & *Agareni*. Item de *Madian* pariter filio *Abrahæ*, & aliis ex *Cetura* genitis *Madianitæ*, aliique plures, qui breviter recenſentur initio *capit.* XXV. *Geneſ.* & 1. *Paralipom. cap.* I. *verſ.* 29. *uſque ad* 34. De *Eſau* quoque, qui & *Edom*, fratre dicti *Jacob* prodiere *Idumæi*. Et de *Amalech* filio *Eliphaz* filii *Eſau*, *Amalecitæ*, & de aliis filiis *Eſau*, alii populi, ut colligi poteſt ex *Gen. cap.* XXXVI. *verſ.* 15. uſque ad finem capitis, quæ cuncta ſumma confuſione intricata ſunt. Nam non multo poſt, ſicuti primas linguas, ita etiam hujuſmodi regionum diſtributiones, confundi cœptas eſſe certiſſimum eſt. Etenim inordinata regnandi ac dominandi cupido, quæ primò, ut diximus, excelluit in *Nembrod*, deinde ad poſteros ſuos, nec non & ad alios, per cuncta ferè ſæcula pertranſiit, innumeras bellorum cauſas excitavit, & multos populos de propriis ſedibus pulſos, ad alias commigrare coëgit, & colonias tranſmittere docuit, urbes deſtruere, alias ædificare, regna transferre, linguas miſcere, & paulatim inuſitatas introducere conſuetudines, provinciarum terminos immutare, atque regionibus ipſis, nec non & civitatibus ac locis nova nomina imponere, & ut uno verbo dicam, omnia confundere, ita ut brevi primæ illius diſtributionis terrarum, pauca admodum veſtigia remanſerint. Et- Sect. III.
enim certum eſt terram *Sennaar* mox *Babyloniam* fuiſſe nuncupatam, & *Babylonis* Reges regni ſedem in *Aſſyrios* tranſtuliſſe, ac deinceps multo tempore appellari voluiſſe *Aſſyrios*, & terram à *Chananæis*, qui erant de ſtirpe *Cham*, vi occupatam ac diu poſſeſſam, tandem ad *Hebræos*, qui de *Sem* deſcenderant, rediiſſe, ac mutato ſæpius nomine aliquando terram *Iſraël*, *Judæam*, *Palæſtinam*, *terram ſanctam* eſſe vocatam. Item terram *Cham Ægypti* nomen accepiſſe. Poſterioribus verò temporibus univerſas penè Auſtrales *Aſiæ* regiones, quæ prius à filiis *Sem* cultæ, habitatoribuſque repletæ fuerant, ab *Alexandro Magno*, *Græciſque* qui de *Japheth* prodierant, fuiſſe occupatas ac poſſeſſas, græcamque in eis linguam eſſe introductam. Et idem ferè factum fuiſſe per oras *Africæ* Aquilonares, præſertim verò in tota *Ægypto*, quam tamen à filiis *Cham* primò inhabitatam eſſe, jam ſupra oſtendimus. E converſo autem in *Peloponneſo*, quæ *Græciæ* pars eſt, nunc italicè *Morea* vulgò nuncupata, ad quam olim primò incolendam diximus perveniſſe filios, ſeu poſteros *Japheth*, conſtat mox floruiſſe *Lacedæmonios*, qui & *Spartiatæ* ſive *Spartani* dicuntur, & à *Lycurgo* pariter *Spartiata*, leges acceperunt, ut videre eſt in ejuſdem *Lycurgi vita apud Plutarchum*. Hos enim de *Abrahami* ſemine, & conſequenter de *Sem* prodiiſſe, apertè traditur 1 *Machab. cap.* XII. *verſ.* 21. & apud *Joſephum lib.* XII. *Antiquit. cap.* 5. & *lib.* XIII. *cap.* 9. appellantur cognati, ſeu de cognatione *Judæorum*. Sed nimis longum eſſet, innumeras ejuſmodi alias, nominum, populorum, linguarum, regnorum ac provinciarum, urbiumque mutationes proſequi. Conferat prudens lector veterum libros, tabulaſque geographorum & priſcorum hiſtorias, cum modernis ac recentioribus, & inveniet non ſolùm nomina urbium & pro-

Succeſſu temporum, magna regnorum, populorum, urbium nominumque corruptorum mutatio.

Q

CXVI. provinciarum ac regnorum; ſed etiam ipſorum terminos, & interdum ſitus quoque prorſus fuiſſe immutatos. Et quandoque de pluribus parvis regnis provinciiſque facta eſſe pauciora & ampliora; quandoque verò è contrario magna regna, ingenteſque provincias in plures parvas eſſe diviſas, ita ut (quantum ad hoc ſpectat) tota penè terrarum facies videatur variata, & ſuccedentibus temporibus aſſiduè variari. Sect. III.

CAPUT XVII.

Utrum & quomodo poſt confuſionem linguarum, lingua hebræa in domo Heber *permanſerit.*

CXVII. Ex eo autem quod *Heber* & *Phaleg* primam linguam retinuiſſe credantur, deducunt etiam nonnulli, ipſos non fuiſſe ipſius ædificationis participes; alioqui, inquiunt, eadem & ipſa pœna mutationis linguæ plecti debuiſſent. Sed hîc advertere oportet, quod *Heber* & *Phaleg*, tametſi retenta priori lingua videantur & ipſi quoquo modo puniti in hoc, quod alia idiomata, ut creditur, non intelligerent, id tamen eis pœnam non intulit, ſicut cæteris, quoniam divina illa in ædificantes animadverſio, non propriè in ipſa linguarum mutatione poſita fuit, (quod enim quis uno magis, quàm altero loquatur idiomate, nullam adfert pœnam) ſed in eo, quòd cum cæteros intelligere non poſſent, in ſuſcepto ædificandi conſilio & executione perſiſtere non valerent, quod memoratis *Heber* & *Phaleg*, ne dum moleſtiam ullam, quin magnam adferre poterat conſolationem. Exultabant enim videntes cœlitùs impeditam, quam ipſi graviter averſabantur ædificationem, & jam tandem impleri (vellent, nollent) divinam juſſionem, de gentium habitatione varias per orbis partes diſſeminanda, quod ipſi, & ſanctus omnium tunc parens *Noë*, tantopere exoptaverant, præſertim cùm illa ſermonum diſcretio ipſis inſuper, ad vitanda, declinandaque impiorum conſortia, admodum commoda eſſet. Et hæc communiter creditur eſſe cauſa, cur prima illa omnium antiquiſſima pariter ac nobiliſſima locutio in *Heber* transfuſa fuerit. Unde etiam colligit S. *Auguſtin. lib.* XVI. *de civit. Dei*, *cap.* 11. quod tametſi evidenter in ſacro eloquio expreſſum non ſit, non obſcurè tamen elici poteſt, fuiſſe aliquod pium genus hominum, quando ab impiis *Babylonia* condebatur. Quamquam & alia adferri poſſit cauſa, cur potius in *Heber* per lineam *Phaleg*, propagandi erant patriarchæ & prophetæ, & gens à DEO electa in populum ſibi peculiarem, de quo naſciturus erat *Chriſtus* ſecundum carnem, ut eadem prima omnium lingua eſſet illa, quam deinceps patriarcharum & prophetarum non ſolùm in ſermonibus ſuis, verùm etiam in ſacris litteris, cuſtodiret auctoritas, quemadmodum tradit S. *Auguſtin.* loco proximè *citato*. Cujus rei ſignum eſt, quod lingua illa, non in omni progenie ipſius *Heber* diffuſa eſt, ſed in ea ſolum, quæ linea recta deſcendit ad *Abraham*, cui repromiſſiones de *Chriſto* venturo faciendæ erant. Nec ipſe *Abraham* potuit eandem linguam in omnes filios ac poſteros ſuos tranſmittere, ſed tantùm in *Iſaac* & *Jacob*, & eos, qui de ipſo poſtea deſcenderunt, duodecim patriachas, ex quibus duodecim tribus *Iſraël* ortæ ſunt, quæ populum DEI electum conſtituerunt. Neque obſtat, quòd *Abraham* in *Chaldæa* natus ſit, ibique ultra ſeptuageſimum vitæ annum manſerit, ac deinde in terra *Chanaan* habitaverit, quia nihilominus potuit linguam à majoribus ſuis acceptam, in

Hebræa lingua ab Heber *ad* Abraham, *ex cujus ſemine* Chriſtus *naſci debebat, continuata ſerie propagata fuit.*

CXVII. in domo saltem sua retinere, sicuti nunc faciunt *Hebræi* ubique terrarum degentes, & aliæ quoque nationes extra proprias regiones habitantes.

Advertendum tamen est, uti benè notat ut supra *Abulensis, linguam Hebraicam* antiquitus fuisse multo, quàm nunc sit, perfectiorem atque uberiorem. Nam ex quo *Hebræi* in captivitatem ducti sunt, exterisque linguis admisti, propriæ quodammodò usum amiserunt, vel saltem magna ex parte adulterarunt. Unde post reditum de *Babylonia*, necessarium fuit constituere, qui populo verba legis, quæ Hebræo sermone puro atque incorrupto tradita fuerat, interpretarentur. Quare non mirum est, si tempore Salvatoris *Hebraica lingua* valde mista erat & vocabulis *Syriacis* atque *Chaldaicis* referta, ut aliàs ex ipsomet *Euangelio* patet. Et hodie de puris & antiquis, penè illa tantum remanserint, quæ in legis codice servata sunt. Quo fit ut vera ac legitima *Hebraica lingua* hodie admodum inops, & manca esse videatur, quippe quæ non nisi ex sacris legalibus libris addisci possit. Credimus item cum B. *August. libr.* XVIII. *de Civit. Dei, cap.* 39. non vocabula solùm, sed etiam literas, & characteres *Hebraicos* ante divisionem linguarum, communiter apud omnes fuisse in usu, & pariter cum idiomate per ipsum *Heber* & posteros ejus, successivè ad populum *Israëliticum* pervenisse. Quare non est recipiendus *Philo Judæus*, eo quod inventionem *literarum Hebraïcarum Abrahamo* tribuit. Sect. III.
Neque item probari debet, quod *Eupolemus* & *Artapanus* apud *Eusebium lib.* IX. *de præparatione euangelica, cap.* 4. circa medium relati scripserunt, nempe *Mosem* literarum inventorem fuisse, easque primum *Judæis* tradidisse, à quibus vicini *Phœnices* acceperunt; & à *Phœnicibus Græci*, subaudi per *Cadmum*, quin & *Ægyptiis* quoque eundem *Mosem* literas dedisse ac propterea ab ipsis *Mercurium* appellatum, ac pro DEO habitum. Hæc enim & si quæ hujusmodi alia ab ethnicis scriptoribus tradita inveniantur, omnino rejicienda sunt tanquam falsa. Et omnino tenendum est *Hebraicas literas* ab ipso penè mundi initio fuisse inventas, non ab alio ut arbitror, quàm ab ipso *Adamo* omnium sapientissimo. Quod autem prisci illi literarum characteres, posterioribus postea temporibus ab *Esdra* eruditissimo scriba nonnihil fuerint immutati; ac deinde post multa quoque alia tempora à quibusdam Rabbinis, addita eisdem fuerint puncta, & notulæ illæ, quibus hodie vocalium vice utuntur *Judæi*, ad majorem legentium facilitatem; de hisce & similibus in 3. *libro* quam uberrime disceptabitur. Atque hæc de familiarum transmigratione sufficiant. Quibus quidem propositis nihil restat, nisi ut jam magnum illud linguarum idiomatumque argumentum ex sua confusione in ordinem redigamus.

ATHANASII KIRCHERI è SOCIET. JESU

TURRIS BABEL,

LIBER TERTIUS,

SIVE

PRODROMUS IN ATLANTEM POLYGLOSSUM,

QUO

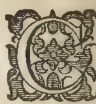
Per prælusiones quasdam, de varietate linguarum & idiomatum disparatissima genera, quæ unà cum idololatriâ in orbem terrarum occasione primævæ confusionis irrepserunt, potissimum agitur.

PRÆFATIUNCULA.

N*Osse te velim, lector, nos sacræ* Genesis historiæ *de* Turri Babylonicâ *argumentum ob infinitam penè explicandarum rerum multitudinem & varietatem in tres tomos digessisse, quorum primus pariter in tres libros distinctus est. Primus & secundus continent solummodo* Turris *fabricam, aliarumque rerum à posteris* Nembrod *tum in* Babylonia & Assyria, *tum in* Ægypto *gestarum exegesim. In libro vero tertio hujus primi tomi, quem* Prodromum in Atlantem Polyglossum *inscripsimus, per prælusiones quasdam* προλεγομένας *de primâ linguarum origine, primævorumque idiomatum fontibus, eorumque ortu, declinatione & interitu totali dicendum censuimus, uti sequitur.*

PRÆLUSIO I.

Prælusio I.

Onstat ex *præcedenti libro*, ante *Turris* exstructionem terram fuisse labii unius, eundemque sermonem, eandemque linguam omnibus; ex linguæ verò hujus unitate, justo DEI judicio de hujusmodi primævorum hominum superbia DEO se vindicante, confusionem esse natam, juxta sacri textus verba: *Venite & confundamus ibi linguam eorum.* Justa profectò, & digna tam impiæ eorum hominum superbiæ, atque ad obediendum contumaciæ, hæc pœna fuit, conveniensque culpæ supplicium; nam uti rectè Divus Augustinus: *quemadmodum imperantis dominatio in lingua est, ita quoque ibidem superbia damnata est, ut non intelligeretur jubens homini, qui noluit intelligere, ut obediret* DEO *jubenti.* Hoc pacto

D. Augustinus.

Præluſio I. ctο illa conſpiratio diſſoluta fuit, cum quiſque ab eo, quem non intelligeret, abſcederet, nec ſe, niſi cum quo loqui poterat, aggregaret, & per linguas diviſio gentium exorta, diſperſionem in univerſam terræ faciem effecit, ſicuti DEO placuit, qui hoc modis occultis, nobiſque incomprehenſis operatus eſt. Quis enim ſibi imaginari poterit, ex adeò repentino caſu hominum conſternationem, & inexſpectatum rei eventum. Haud dubiè erant, qui dum ſermonem proximi non intelligerent, ſe illudi putantes, non verbis, ſed verberibus pugniſque reſponderent; ex rixis enim ortis, dum pro bitumine lateres, lateres pro cæmento, ſcalas pro lintribus, inſtrumenta ferrea pro fœno & paleis, carnes pro caſeo, caſeum pro fructibus porrigerent, in indignationem verſi, quà fuſtibus, quà utenſilibus inſtrumentis egregiè ſibi capita pertunderent, ut proinde hac prodigioſa oborta confuſione, ſacrilegos hominum, nefandoſque auſus, DEUS juſtè compeſcuerit; ut qui contra DEI voluntatem ædificium illud extruere conarentur, illi confuſione linguæ, à cœpti operis molimine deſiſtere cogerentur.

Jurgia & rixæ in linguarum confuſione.

Cauſæ mutationis linguarum. Cauſæ verò, de quibus ſermo variatur, multæ ſunt. Diviſionis quidem univerſalis, ut una lingua toti mortalium generi communis par annos MDCC. & ampliùs à primordio rerum ad extructionem *Babylonis* ſcinderetur in tot ſermones diſcretos, auctor eſt DEUS, ut hiſtoriæ probatæ monſtrant, & ratio facilè deprehendit. Nulla enim cauſa idonea apparet in functionibus, & in toto ingenio hominis, ob quam voluerunt homines poſt inundationem reparari per tres filios *Noë*, deditâ operâ ſermonem uſitatum, & ſeculis aliquot inter ipſos probatum, totque nominibus utilem & neceſſarium mutare, factoque ſchiſmate graviſſimo ſeſe privare vitæ commercio. Deinde ſi maximè voluiſſent, plurimi ex illis mutare ſermonem tot ſeculis confirmatum, & rationi, atque adeò naturæ ipſi maximè conſentaneum, non potuiſſent tamen conſentire, vel in præformata quædam jam idiomata, puta, ut *Nembrod* & *Babylonici* caperent ex illa veluti ſortitione linguarum, *Chaldaicam*, *Ion* cum ſua prole *Ionicam* dialectum, *Chanaan Punicam* linguam, itemque alii aliam. Nam 72 patriarchæ omnium gentium, & populorum, filii aut nepotes, aut pronepotes *Noë* enumerantur. Eſt enim cernere ſtudium, & acrem contentionem in populis imperioſis dilatandi ſuam linguam unà cum potentia & legibus, & rurſum in alienas linguas in arctum contrahendi, aut penitus abolendi, ſi fieri poſſit. Angeli autem mali non potuerunt ſua vi eam viciſſitudinem rebus humanis adeoque animis invehere, ut tot tamque diſſonis vocibus hactenùs cohabitantes, & membra unius populi, ac civitatis, mentem ſuam exprimerent. Boni quidem angeli nec potuerunt, nec voluerunt ſine juſſu, atque imperio DEI, hominibus cladem illam inferre: de cæteris autem naturis, tam præditis animâ, quàm expertibus, quid attinet dicere, quæ nullum habent acceſſum ad mentem hominis, niſi quatenùs forma earum per ſenſus accipitur? Conditor igitur, atque rerum opifex, & architectus vel nutu ſimplici, vel angelorum operâ, ut *Origeni* viſum eſt, effecit ſermonis humani varietatem, utque hiſtoria ſacra loquitur, confudit labium ædificantium *Babylonem*. Oportet autem, magnam fuiſſe cauſam, ob quam DEUS ſapientiſſimus, idemque optimus, qui omnia verbò ſuæ potentiæ produxit, & formavit, ut eſſent perfecta, poſt annos MDCC, aliquid mutare voluerit in opere longè præſtantiſſimo, in homine condito ad imaginem, & ſimilitudinem DEI parentis omnium.

Solus Deus auctor fuit hujus confuſionis, non homines.

Cacodæmones non poterant variare unam linguam in tot alias.

Prælusio I.

omnium. Audiamus igitur, quid in campis *Sennaar* inter se loquantur ore uno mutuum exhortantes ad ingens opus aggrediendum, & perficiendum collatis viribus, & omnibus facultatibus: *Venite* inquiunt, *agite, faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus culmen attingat cœlum, & celebre reddamus nostrum nomen, antequam dividamur in universam terram.* At quid Dominus DEUS dixerat in rerum primordio? quæ fuit ipsius voluntas? quod consilium? quod imperium? *Crescite,* ait, *& multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & universis animantibus, quæ moventur super terram.* Et post diluvium eadem repetit, renovatque Dominus *Genesis* IX. *Vos autem crescite, & multiplicamini, & ingredimini super terram, & implete eam.* At postquam *Chanaan* minimus natu ex filiis *Noë*, summâ contumeliâ parentem affecisset, *Sem* autem & *Japheth* dedecus illius operuissent, cœlesti afflatu excitatus *Noë*, reparator humani generis sententiam divinam tulit in filios, & præsaga mente, fata eis sua præcinuit ad hunc modum: *Maledictus* Chanaan, *servus servorum erit fratribus suis. Benedictus Dominus* DEUS Sem: *fit* Chanaan *servus ejus. Dilatet* DEUS Japheth, *& habitet in tabernaculis* Sem: *sitque* Chanaan *servus ejus.* Huic fato, & decreto Numinis præpotentis reluctantur Babylonicæ molis conditores, suas rationes, consilia, voluntates, opem, & omnem operam conjungentes adversus perfectissimam, & supremam rationem divinæ voluntatis, ac verbi. Sed nequicquam repugnant consilio Domini exercituum, qui omnia inspicit, omnia exaudit, omnia judicat, omnia justissimis modis gubernat. Quid enim in historia Beati Mosis sequitur? *Descendit Dominus, ut videret civitatem, & Turrim, quam ædificabant filii* Adam, *& dixit: Ecce, unus est populus, & unum est labium omnibus: cœperuntque hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universam terram, & cessaverunt ædificare civitatem; & idcircò vocatum est nomen ejus* Babel, *quia ibi dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum;* DEUS ergò justissimus & æquissimus judex orbis universi, nefando sceleri non unius hominis, sed plurimorum, sed omnium hominum, paucis exceptis pœnam gravem quidem illam, sed maximè dignam inflixit, & immanem præsumptionem, injustam, superbam, audacissimam conspirationem edomuit, modum interim clementiæ adhibens in vindicta maximi sceleris. Non enim fulmine dejicit insanam juxta & impiè meditatam extructionem: non terræ hiatu absorberi jubet: non terræmotu evertit: non materiam lapidis & bituminis præripuit: non mutavit illius rei naturam; sed tantùm rationi, cujus vis amplissima est, quaque homines admiranda opera perficiunt, etiam maria, & aërem superantes, & in orbes cœlestes penetrantes, vincula, & impedimenta injecit, ut facultas percipiendi & dijudicandi res cujusque generis, eaque communis, & unica inter omnes populos, diverso tamen modo, alii præstantior, alii verò imbecillior integra remanserit, relictus sit etiam sermo, quo mens, & cogitationes, & voluntas exprimuntur vicissim, & percipiuntur. Cæterùm sermo fusus, & derivatus est in multiplices formas loquendi, & singulares dialectos, ut voces eædem variè compositæ non idem omnibus significent. Ita quidem *Babylonici* ædificatores coacti sunt opus inchoatum adversante DEO, sinistroque auspicio, deserere: & sempiterna justæ damnationis nota impressa est hominibus

Maledictio Noe *in* Chanaan *filium* Cham *radix confusionis linguarum.*

Maxima Dei *clementia in hujusmodi punitione.*

nibus

Prælusio I.

nibus in ea parte, quâ cæteras animantes longè antecellunt, quâ res suas omnes perficiunt, quâ ad cognitionem spiritualis naturæ pertinent. In quo judicio insigniter conspicitur divina tum potentia, tum sapientia, tum bonitas & justitia. Quia eripiendo facultatem hominibus, conjungendi rationes, consilia, judicia, & voluntates suas, DEUS summam rationem adhibuit, ut simul homines mulctaverit pœnâ gravi, quam meriti fuerunt, & opus manibus suis rectissimè formatum non destruxerit, aut transformaverit, sed in minima portione hominis, vim Numinis sui insuperabilem declaraverit, & remedium, atque mitigationem, & solatium pœnæ concesserit. Quantum enim sit boni positum in linguæ communione, docet experientia: quum nihil sit efficacius ad conciliandos homines comitate, & affabilitate. Rursum videmus silentio dirimi amicitias, quæ sempiternæ fore existimabantur. In veteri quoque proverbio perspicitur, quod memorat *Amyclas* tacendo periisse. Et alio proverbio dicuntur homines obsurdescere in aliena lingua. Oratores etiam divini metum hostilem exaggerant, minitantes hostem, cum quo non sit commercium sermonis, sapienter omninò Apostolus *Paulus* pronunciavit in Epistola priori ad Corinthios, *Si per linguam non significantem sermonem edideritis, quomodo intelligetur, quod dicitur? eritis enim in aërem loquentes. Tam multa genera vocum sunt in mundo, & nihil horum est mutum. Itaque si nesciero vim vocis, ero ei, qui loquitur, barbarus; & qui loquitur, in me barbarus.* Non prætereundum est silentio etiam Aurelii Augustini judicium, quod profert c. 7. lib. XIX. de civitate Dei, de sociali vita loquens: *Post civitatem, vel urbem sequitur orbis terræ, in quo tertium agrum ponunt societatis humanæ, incipientes à domo, atque inde ad urbem, deinde ad orbem terræ progrediendo venientes. In quo primùm linguarum diversitas hominem alienat ab homine: nam si duo sibimet invicem fiant obviam, neque præterire, sed simul esse aliquâ necessitate cogantur, quorum neuter nôrit linguam alterius, faciliùs sibi animalia muta etiam diversi generis, quàm illi, cùm sint homines ambo, sociantur. Quando enim, quæ sentiunt, inter se communicare non possunt, propter solam linguarum diversitatem; nihil prodest ad consociandos homines tanta similitudo naturæ, ita ut libentiùs homo sit cum cane suo, quàm cum homine alieno.* Cui adstipulatur Plinius de vocis usu loquens: *Tanta*, inquit, *loquendi varietas est, ut externus alieno non sit hominis vice.* Cæterùm ea pœna divinæ justitiæ ita est irrogata, ut animus retinuerit suas facultates, & potentias omnes, intelligendi vim, rationem, memoriam, voluntatem, relicta sit etiam facultas derivandi rationem, & foras emittendi: relicta sunt organa vocis, & sermonis pulmo, latera & musculi, arteria, palatum, guttur, lingua, dentes, labia, & spiritus. In spiritu autem formando, & velut in articulos distinguendo varietas vocum, & discrepantia significationum inflicta est. Cui rei Dominus remedium concessit, ut unus plures discat linguas, duce & magistrâ ratione, quam nova subinde gratia, inexhaustus fons omnium bonorum rigat, & perfundit, ut medio sermone interprete adhibito rursùs jungantur, qui Babylonicâ istâ confusione longissimè separati fuerant; idque commodiùs etiam fit beneficio scripturæ, non tam invento humano, quàm munere divino. Qua ratione *Moses* fons omnis sapientiæ & scripta prophetarum hebraicorum, non per solos LXX interpretes pervenerunt ad *Græcos*; sed multo tempore antea per alios interpretes divina scripta pervenerunt tum ad *Græcos*, tum ad alias nationes etiam barbaras, hodieque libri sacrosancti leguntur in omnium

Sapientia & clementia Dei in confusione linguarum.

Linguæ idiomatumque utilitas.

S. Aug. l. de civ. Dei.

Alienantur ab invicem homines ignorantia linguarum.

Mira Dei providentia in reconciliandis hominibus ex diversitate linguarum.

Prælusio I.

omnium propè nationum linguis. Quod munus diviniſſimum velle impedire, quid aliud eſt, quàm odiſſe divinas dotes, & perſequi, & bellum gerere cum DEO pluſquàm Babylonicum, & Gygantæum? Etenim *Meſſias* expectatio univerſarum gentium veniens in mundum, ut reſtitueret omnia, omniaque reconciliaret, *Judæos*, *Græcos*, *Romanos*, *Scythas*, alioſque populos inter ſe, & cum DEO Patre univerſos ſpiritus ſacri vinculo glutinaret; utque gentes junctas in unum populum ſanctum, in unum regnum, civitatem, domum contraheret, ſuo ſibi cruore linguam Græcæ gentis, & Romanæ, quæ ſapientiâ, & imperio alias præcelluerunt, cum lingua veteri *Hebræorum* in ara crucis litans pro univerſo mundo conſecravit. Quando impoſito titulo, & cauſæ inſcriptione in caput Domini *Jeſu Nazareni* declaratum eſt, illum ipſum eſſe omnium gentium promiſſum, & exſpectatum ſervatorem, atque monarcham, & ſummum, æternum, ſanctiſſimum, optimum, maximumque pontificem; de quo Sophonias luculento vaticinio præmonuit dicens; *Expecta me, dicit Dominus, in die reſurrectionis meæ in futurum, quia judicium meum, ut congregem gentes, & colligam regna, & effundam ſuper eos indignationem meam, omnem iram furoris mei; in igne enim zeli mei devorabitur omnis terra: quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes nomen Domini, & ſerviant ei humero uno.* Porrò Dominus *Christus* pollicetur *Marc.* XVI. credentibus in nomen ipſius, ut loquantur linguis novis; ejuſque rei fidem implevit ampliſſimè Spiritu ſancto miſſo in diſcipulorum cœtum. Namque legatos miſſurus ad Reges & populos omnium linguarum & nationum, qui non *Babylonas* conderent, aut caperent ſibi regnorum & imperiorum ſedes, aut aliquid molirentur, aut machinarentur adverſus ſcientiam DEI: ſed pertraherent orbem totum in conſenſionem religionis catholicæ, utque conderent civitatem viventis, verique DEI, cujus fundamentum, & caput, & lapis angularis, & princeps, eſt ipſe *Chriſtus* Dominus gloriæ, inſtruxit eos ad eam rem percommodè: non malleis, trullâ, perpendiculo, ſecuri, ſerrâ; non gladio, pilo, ſariſſa, æneo tormento, ſed Spiritu ſancto, ſed rerum divinarum cognitione, ſed vitæ ſanctimonia, ſed omnigenis virtutibus, ſed linguarum peritiâ. Itaque dictu mirabile, & ſtupendum jure merito videri debet; antea rudes & illiteratos homines, quique in vernaculo ſermone propemodum infantes erant, ſubitò loquutos omnium populorum, & gentium ſermone, apud quos facturi erant euangelii præconium; initioque facto *Hieroſolymis*, urbe ſita in Monte *Sion*, ut *Eſaias*, & *Michæas* prædixerunt, II. & IV. *Chriſtum* annunciant DEI Filium, & Verbum, & Sapientiam, & Potentiam, & Juſtitiam veniſſe in terras, conceptum è Spiritu ſancto, natum ex virgine de domo *David*, mortuum in cruce, & reſurrexiſſe, & aſcendiſſe in cœlos, unde venturus ſit judex vivorum & mortuorum, quemque Iſraëlitica eccleſia audivit concionantem in monte *Sinai*, totus mundus velut in compendium contractus in *Hieroſolyma*, jam carne verâ hominis indutum audit concionantem in monte *Sion* per apoſtolos, ut in illa multitudine, quæ ex orbe univerſo confluxerat, quiſque audiret legatos *Chriſti* patrio ipſorum, & vernaculo ſermone differentes.

Christus per titulum crucis, reduxit per varias linguas, populos in unitatem, die pentecoſtes miſſo Spiritu ſancto ſuper apoſtolos.

Popoſcerunt quidem prima eccleſiæ Chriſtianæ tempora opus illud admiratione & ſtupore confertum; quod abundè convincit linguarum notitiam, organum eſſe tum utile, tum neceſſarium Chriſtianæ Reipublicæ conſervandæ & amplificandæ, & donum eſſe minimè leve otioſumque divinæ munificentiæ. Quod Apoſtolus *Paulus in Epi-*

Linguarum varietatis emolumentum.

Prælusio I.

Epist. I. *ad Corinthios* docet: Ecclesia verò in solenni precatione confitetur ad hunc modum orans: *Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris ignem in eis accende. Qui per diversitatem linguarum cunctarum gentes in unitatem fidei congregâsti.* Quod primò ac præcipuè sanctis votis petendum est à cœlesti parente, à quo proficiscitur, quicquid jure censetur titulo boni, & non contemnenda est doctrina, & institutio, sed adjungendum studium acre, diligensque exercitatio, quæ tria si conveniant, & conspirent, ingenium vel mediocre, & natura non prorsùs distorta, deinde ars, & præceptio, præterea usus, & exercitatio perficietur in linguarum cognitione, quantum nemo credat ante experimenta. Quod universum solidè referendum est ad suum auctorem, qui donavit ingenium, animum, occasionem, vires tolerandi laborem, & omnia, ut uno verbo dicam. Unde jure nihil vindicare nobis liceat, quàm rectum usum, si studeamus, ut filius *Mariæ* Virginis, & DEI vivi, in quo habitat omnis plenitudo sapientiæ, & divinitatis corporaliter voce clarissimâ prædicetur ubique gentium, & cognitus apprehendatur sincera fide, & sanctitate, omnibusque officiis Christianæ charitatis exprimatur, ut sapientia & vera cognitio rerum invulgetur, ut valeant bonæ leges, ut vigeat justitia, ut constet inter homines alma sanctaque pax, & humanitas. Quænam ista est dementia? quis furor? ferro, & innumeris propè instrumentis ad perniciem generis humani excogitatis, si verum dicere oportet, à Satana & malo genio agitatis hominibus, mutuò se perdere, idque ob res leviculas plerumque? Habemus rationem effectricem operum verè humanorum & cœlestium; habemus sermonem quo res, atque rationes moderatè inter nos pertractemus, habemus linguam, organum excellens, si ad finem suum aptetur; habemus calamum, stylum, chartam, quæ linguæ & sermonis vicem impleant. Illis conferamus mutuam sapientiam DEI, & accipiamus oblatam candidè: *Christus* enim sufficerit omnibus abundè. Omnes ditare, omnes beare, omnes reges, & pontifices, denique omnes cohæredes, & consortes regni sui æterni, & filios DEI efficere potest, & ut ab eo accipiamus, unicè in votis habet. Perspectâ itaque tantæ confusionis causâ, nil restat, nisi ut jam in hoc libro, de origine transmigrationis gentium, de primatu linguarum, & deinde de linguarum, & idiomatum multitudine, & varietate, atque de characterum, variorumque alphabetorum origine, & scriptionis inventione, ea, quâ par est, ἀκριβείᾳ agamus. DEUS adsit ausibus nostris, cujus proprium est, linguas infantium facere disertas.

SECTIO I.

De inclinatione, corruptione, & interitu linguarum.

CAPUT I.

De occasionibus, & multiplici causarum serie, quâ linguæ variorum regnorum florentes, tandem omnimodæ corruptionis, oblivionisque damnum passæ sunt.

EA est rerum humanarum inconstans fortunæ rota, ut nihil sub sole stabile, nihil solidum, & firmum permittat, quin versatilis, cui innititur, sphæræ lubricitate, jam ex alto in imum, modò ex imo in summum, paulò post ex dextro in sinistrum, & ex sinistro in dextrum, susque deque verset omnia, ut proinde aptè huic instabilitati rerum quadrare videatur illud Poëtæ:

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
Et subito casu, quæ valuere, ruunt.

Quod & in linguarum varietate, & interitu, maximè ex ingenti seculorum vicissitudine completum, ut olim factum cum admiratione legimus, & præsenti tempore, adhuc fieri spectamus: cujus rei causas demonstrare aggredior; quarum

Causæ corruptionis linguarum.

1. Prima est, diversarum gentium, populorumque commixtio; unde una gens ab altera, hæc etiam ab illa, dum mutuos loquendi modos sibi communicant, ex duabus mediam quandam linguam resultare necesse est; hæc verò cum aliis nationum confiniis commercia exercens, in alias, & alias cum tempore linguas degenerat.

2. Altera causa mutationis linguarum est, imperiorum, monarchiarumque mutatio; quâ factum est, ut quilibet monarcha desideret suam vernaculam linguam ubique vigere ex omnibus in unam reductam, ne varietate linguarum quam sibi quælibet natio peculiarem habebat, sub occultis idiomatum machinis in rebelliones motæ, magnum monarchico statui damnum, unitatis vinculo destructo, inferrent.

Tertia causa est, calamitates publicæ regnorum, quibus sæpè bello, peste, fame integræ nationes ita destruuntur, ut non nisi paucæ mortalium reliquiæ superesse comperiantur; atque hisce conjunctæ aliæ confines nationes, linguas novas reciprocâ loquendi varietate fundent. 3.

Quarta est, varia in differentia regna, coloniarum introductio, quo fit, ut nativa lingua differentibus populis communicata, adeò ingentem mutationem acquirat, ut pristinæ linguæ dialectum vix agnoscas: talis est *Boëmorum* lingua, quæ unà cum colonia ex *Illyrico* traducta, ex commistione linguæ *Germanicæ*, & *Polonicæ* eam mutationem passa fuit, ut nec *Dalmata*, nec *Polonus* eam prorsùs intelligat; talis est lingua *Græca*, quæ in nonnullis *Calabriæ* oppidis hodiè adhuc in usu est, sed ita transformata, ut *Græcam* dialectum non nisi ex paucis verbis intelligas; talis est quorundam in *Andaluzia* & *Melitensi insula*, lingua *Arabica*, quarum illa *Latinis*, *Arabicis*que, hæc *Italicis*, *Arabicis*que commixta vocabulis, non exiguam corruptionem passa est. 4.

Quin-

Cap. I.

Quinta cauſa eſt, cœli ſolique in certis nationibus conſtitutio, quæ ex organorum alteratione, uti diverſam linguæ alicujus pronunciationem ſortiuntur, ita quoque ex differenti pronunciatione novam linguam condere videntur; cujuſmodi in ſequentibus varia exempla producemus. Atque hæ ſunt cauſæ univerſales, quibus hucuſque primævæ linguæ, corruptionis damnum paſſæ ſunt. Sed hæc omnia fuſiùs deducemus.

Quintuplex linguarum univerſalium genus.

Quintuplex linguæ genus apud chronographos legimus, quas & non immeritò autogenas dicere poſſumus, & ſemper poſt Babylonicæ confuſionis tempus hucuſque illibatæ manſerunt; videlicet *Hebræa, Græca, Latina, Teutonica, Illyrica*; ex quibus, quæcunque linguæ in univerſa *Europa*, *Aſia* & *Africa*, exceptis omninò barbaris idiomatis, de quibus poſtea, veluti ex equo Trojano prodeuntes, mundum linguarum dialectorumque varietate replerunt.

Hebræa.

Prima itaque lingua, quæ in domo *Heber* ſemper manſit, ſucceſſu temporum primò in *Chaldaicam* deflexit; ſecundò in *Arabicam*, ſeu *Madianiticam*; tertiò in *Samaritanam*; quartò in *Æthiopicam*; quintò in *Syriacam*, veluti ex *Græca* & *Hebræa* mixtam declinavit; quantum verò deflexerit, ſuo loco dicetur.

Græca.

Secunda fuit *Græca*, quam nepotes *Phaleg* à confuſione linguarum ſecum in *Græciam* detulerunt; unde & poſteri à *Phalechi* familia *Pelaſgi*, & *lingua Pelaſga* nomen ſuum ſortiti ſunt, uti fusè *in Latii* deſcriptione oſtendimus, & in *Hetruriæ* deſcriptione porrò oſtendemus; quæ iterum varias decurſu ſeculorum dialectos, *Atticam*, *Ionicam*, *Æolicam*, *Phrygiam*, aliaſque diverſas pro conſtitutione populorum, tot linguas, quot gentes, in *Græcia* fuerunt, pepererunt.

Latina.

Porrò *Latina* αὐτοχθὼν, ſive ex primogenitis una, ex ruditate ſua ad perfectionem perducta, tandem ex adventu *Gothorum, Alanorum, Vandalorum* ingentem corruptionem paſſa, quaternas alias peperit, *Italicam*, *Gallicam*, *Hiſpanicam*, *Luſitanicam*, & ex hiſce alias, ex *Italicæ* & *Latinæ* commiſtione, inſulares, *Sardam* & *Siculam*; tot autem vel unius *Italicæ* linguæ idiomate differentes dialecti tandem exurrexere, quot provinciæ in *Italia* conſtituuntur; quod idem me in *Galliæ* & *Hiſpaniæ* provinciis obſervâſſe memini.

Sect. I.

Teutonica.

Teutonica lingua, quemadmodum probatiſſimi auctores referunt, à *Tuiſcone Japhethi* filio, *Noë* pronepote nomen ſuum obtinuit; quæ ex ruditate in perfectionem ſummam, imperatorum curâ reducta, tandem varias filias, videlicet *Belgicam*, *Danicam*, *Suecicam*, *Anglicam*, *Scoticam* peperit, quæ duæ poſteriores occaſione *Saxonum* natæ ſunt, qui pulſis *Pictonibus* univerſæ inſulæ ſe indigenas fecerunt, unde & *Anglo-Saxones* poſtea dicti fuerunt. Qualis verò *Saxonica* lingua, qualis modò *Anglica* ſit, in ſequentibus aperiemus.

Illyrica.

Reſtat *Illyrica* lingua vetuſtiſſima, quæ ramos ſuos in *Poloniam*, *Litvaniam*, *Moſcoviam*, *Tartariam* uſque in ultimos Orientis terminos, innumerabili linguarum fœtu traduxit; ex hac enim poſtea *Turcica*, *Bulgarica*, *Boſnica*, *Tartarica* nata maximam *Tartariæ* magnæ portionem replevit. Ita tamen illæ corruptæ ſunt, ut vix ullum primitivę veſtigium retineant.

Indicæ *linguæ.*

Ad *Indicas* porrò linguas quod attinet, prorſus barbaras, & quæ nullam ad dictas jam linguas affinitatem habent, illarum pariter ingens multitudo & diverſitas reperitur; uti ſunt, *Malaica*, *Commorina*, *Brachmanica*, *Peguana*, *Tunchinenſis*, *Tibettana*, *Inſularum Philippinarum*, *Japonica*, *Chinica*, ex qua ferè omnes originem ſuam traxerunt, uti ex

Cap. I. *Sect.* I.

Lexicis & Grammaticis eorum in ſequentibus patebit. In *Americæ* verò *Indiæ* occiduæ regionibus, tanta eſt diverſitas idiomatum, ut noſtri patres, ea ad quingenta facilè diverſiſſima idiomata reduci poſſe tradiderint; inter illas tamen præcipuæ ſunt *Mexicana*, *Peruana*, *Braſilica*, *Magellanica*, *Chilenſis* & ſeptentrionalis *Americæ* populorum variæ linguæ, de quibus pluribus in ſequentibus.

Americanæ.

Africanæ.

In *Africa* denique, tametſi *Abyſſina*, & *Arabica lingua* potiſſimùm dominentur, habet tamen & ipſa immenſam idiomatum varietatem, quæ nullam ad invicem affinitatem obtinent; uti *Quineana*, *Congana*, *Angolana*, & eorum populorum, qui meridianam plagam *Africæ* poſſident, uti ſunt *Monomotapæ*, *Cafrariæ*, & quæ ad flumen *Cuama* & littus *Sinus Perſici* inhabitant; quæ ſi ad calculum reducere velimus omnia linguarum neophytarum genera, non ut ſacri textus interpretes putant, ad ſeptuaginta duas, ſed vel ad mille ſeptuaginta facilè reduci poſſunt. Quæ omnes, qualeſcunque tandem fuerint, corruptionem & ultimam ruinam paſſæ ſunt, ob cauſas paulò antè adductas; vel ex nominatione diverſarum gentium, vel ex communi populorum unitorum ſuffragio & conſenſu; dum enim ſucceſſu temporis primævæ linguæ, nominum, verborum, appellationumque vel non ampliùs recordarentur, accidit, ut oblivioſæ memoriæ vitio, propria nomina ſingulis rebus, prout ipſis variæ phantaſmatum ſpecies dictabant, impoſuerint; eodem prorſus modo, quo in hunc uſque diem imponuntur nomina novis illis rebus, quæ primò non extiterunt, & ex novis variorum inſtrumentorum, vaſorum, herbarum, plantarum, florum, mineralium appellationibus introductis patet.

CAPUT II.

De origine & introductione idololatriæ in mundum ratione diverſitatis linguarum, morumque qui apud gentes, differenteſque nationes vigebant.

Cap. II.

HOminem primum *Adamum*, protoplaſtum, divinis manibus ex limo terræ fictum, factum, juxta ſacræ *Geneſis* verba, de fide eſt; ſed enim cum poſt diluvium, veriſimile ſit, innumerabilem hominum multitudinem, qui omnes cùm longa vita, & ingenio præſtantes unius linguæ elogio uterentur, ſub unius quoque religionis cultu, quantum perverſa *Chami* progenies, jam à vera diſciplina degener illis permiſit, vixiſſe: attamen poſt linguarum confuſionem, quemadmodum linguarum idiomatumque diverſitate diviſi fuére, ita quoque primævæ religionis à *Noëmo* ante ſeparationem gentium edoctæ immemores, paulatim à vero DEI unius cultu, & religione deflexerunt, dum quiſque ex ducibus gentium eam ſibi religionem finxerit, quæ ſibi maximè congrua videretur, innumeriſque fabuloſarum narrationum commentis, de DEO, mundo, ſideribus, de hominibus geſtarum rerum gloriâ illuſtribus, confictis, introducto apotheoſeos honore colentes, paulatim occultis machinis, ſeſe eorum actionibus inſinuante Satana, infatuati, dementatique univerſum mundum idololatriæ abominatione replerunt. Et tametſi hæc quàm fuſiſſimè *in ſecundo Tomo Oedipi* demonſtraverimus, operæ pretium me facturum exiſtimavi, ſi nonnulla ex his hoc loco insererem.

Religio primæva perſtitit ſub unius linguæ domino uſque ad confuſionem.

CA-

CAPUT III.

De varietate & multitudine Numinum quæ ex confusione linguarum & divisione gentium natæ sunt.

ANte mare & terras (& quod tegit omnia cœlum)
Cum unus adhuc esset naturæ vultus in orbe,
Quem dixere chaos : rudis indigestaque moles
Nec quicquam nisi pondus iners, congestaque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum,
Obstaretque aliis aliud; cum corpore in uno
Frigida pugnarent calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

Cùm, inquam, supremum & immortale Numen in profunda æternitatis abysso propriâ felicitate contentum, nullâ adhuc rerum mundialium curâ tangeretur, ecce post secula tandem felix illa illuxit dies, quo, ut *Platonis* verbis utar, in divino DEI immortalis consilio conclusum est, ut mundus ille indigestus, atque incompositus ab informi illa rerum omnium promiscuâ confusione squalentium *tohu*, *vabohu* (תהו ובהו) vindicatus, lucem aspiceret, formis splendesceret omnigenis, atque in varias rerum facies abiens; propriæ felicitatis gaudio perfrueretur. Conclusum est, & in opus deductum. Mundus itaque conditur, atque à rerum commixtarum confusione solutus, mox in formam exurgit liberaliorem, virium, proprietatum aliarumque qualitatum, quæ singulis creatis debebantur, distributionis officium providentissimo committitur *Prometheo*. *Prometheus* seu providentia divina, uti omnia debitis suis formis instruit, ita omnes sapientissimi provisoris partes explevit.

Mox cœlo terras, & terris abscidit undas,
Et liquidum spisso secrevit ab aëre cœlum,
Quæ postquam evolvit, cœcoque exemit acervo,
Dissociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis, & sine pondere cœli
Emicuit, summâque locum sibi legit in arce;
Proximus est aër illi levitate, locoque;
Densior his tellus, elementaque grandia traxit,
Et pressa est gravitate sui circumfluus humor.
Ultima possedit, solidumque coërcuit orbem,
Tùm freta diffudit, rapidisque tumescere ventis,
Jussit & ambitæ circundare littora terræ,
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
Jussit & extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi sylvas, lapidosos surgere montes,
Vix ita limitibus discreverat omnia certis,
Cùm quæ pressa diu massâ latuere sub ipsa,
Sydera cœperunt toto fulgescere cœlo,
Ne regio foret ulla suis animalibus orba,
Astra tenent cœleste solum, formæque deorum.
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ,
Terra feras cepit, volucres habitabilis aër.

Cœlo itaque terraque formis debitis jam imbutis, cæterisque omnibus prudentissimè dispositis

Sanctius his animal, mentisque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset,
Natus homo est, sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto

Cap. III.

Æthere cognati retinebat semina cœli,
Quam satus Iapeto mistam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantûm cuncta deorum.
Pronaque cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Homo itaque solus ore sublimi, ad cœlumque erecto intuitu præditus, divinum animal naturæ juxta mortalis & immortalis confinium; ceu sola cœlestis planta in terris constituta (cujus radicem conditor hiscè infernis sedibus junxit, comam verò atque perpetuò frondentem verticem supra anni & solis viam, supra ultimum cœli ambitum ad nunquam interituros ambitus relegavit) hic, inquam, homo cùm lucidissima illa mundi lumina, ad quæ contemplanda, atque in iis factorem laudandum creatus erat, curiosiùs intueretur, pulchritudine eorum paulatim illectus, verâ & rectâ religionis semitâ derelictâ, eo dementiæ devenit, ut ea, quæ sui gratiâ condita essent, sui veluti conditores crederet, & sanctè veneraretur. Auxit dementiam hanc traditionum salubrium de mundi origine à prædecessoribus factarum oblivio, quâ invalescente novas de DEO, de mundo, de hominum productione, aliisque rebus opiniones imbibit, cùmque cœlestis ille ignis præcipua humanæ mentis portio ingens, ad Numinis alicujus cultum eum instigaret; mox verò derelicto DEO ad falsorum Numinum, unoquoque ex ejus familia sibi novas idololatriæ rationes comminiscente cultum prolapsus est; factumque ut corruptibilia simulachra pro DEO incorruptibili adorârit, rebusque externis contentus, cùm insensibile Numen intueri deberet, ad sensibilia, & terrena fuerit diffusus. Atque hujusmodi prævaricationem erroremque primùm *Hebræi* tribuunt

Origo idololatriæ.

nepotibus *Chami*, *Misraim* videlicet, *Chusio*, *Phuth* & *Canaano*, qui per *Asiam* & *Africam* universam in novas colonias diffusi, novas passim deorum colonias introducentes, nova & ridicula dogmata mundo pepererunt; cujusmodi sunt, *Adamum* è *Luna* prodiisse. Prophetam inibi ex masculo & fœmina procreatum, atque in hunc mundum venientem primum cultum *Lunæ* docuisse. Verùm quoniam hæc opinio non ita obvia forsan multis est, visum est, eam hic ex R. Mose Ægyptio, vulgò Rambam, depromptam adducere, sic enim dicit in More nebuchim.

Sect. I.

Auctores idololatriæ Chami progenies.

Isti siquidem reliquiæ sunt gentis Zabæorum (*à* Zaba, *è progenie* Chami *orto, & filio* Chusii, *qui secundum* Jam Suph, *id est*, Maris Rubri *sinum ad ortum, & occasum, atque ad dexteram & Aquilonem littora coluit sic dicta*) *quia ista gens totam replevit terram. Finis autem & perfectio illius eâ ratione istis temporibus philosophantis fuit, quod putaret creatorem esse cœli spiritum seu animam; stellas verò corpora esse ipsa* DEI *substantia informatas.* Meminit hujus pravæ opinionis quoque Abubacer Arabs in expositione de auditu. *Et ideo quoque credit tota gens* Zabæorum *mundi antiquitatem (seu, quod idem est, æternitatem) quoniam cœlum est* DEUS *juxta opinionem eorum. Et dicunt, quod* Adam *primò natus est ex masculo & fœmina sicuti cæteri homines, sed honorabant eum multum, & dicebant, quoniam è* Luna *egressus, propheta & apostolus* Lunæ *fuit, & quod prædicavit gentibus, ut servirent* Lunæ, *& quod composuit libros de cultu terræ. Dixerunt etiam quod* Seth *contraxit opinionem patris sui in servitio* Lunæ; *narraverunt etiam de* Adam, *quod quando egressus est de* Luna, *& de climate vicino* Indiæ, *ad clima* Babylonis *profecturus, multa mirabilia secum tulerit, scilicet arborem auri, quæ crescebat cum ramis, & foliis, & arborem lapidum, & folia cujusdam arboris viridis,* quæ

Dogmata falsa Zabæorum.

Ridicula fabula de Adamo.

Cap.III. *quæ non comburebantur ab igne, & dixerunt, quod sub ipsius arboris umbra decem millia hominum continebantur, & altitudo arboris ipsius ad similitudinem staturæ humanæ. Attulit secum etiam duo folia, quorum utrunque duos homines cooperiebat. Intentio verò eorum in loquendo de* Adam *primo, & de hominibus, quæ attribuuntur ei, fuit, credulitatem suam de antiquitate mundi stabilire, & quod inde provenit, cœlos & stellas esse deos.*

Atque hæc est de primæva hominum origine & idololatria *Zabæorum* digna lunaticis hominibus opinio, ex qua velut ex equo quodam Trojano omnia antiquorum philosophorum de æternitate mundi, de mundorum pluralitate, de astrorum vita & divinitate, de metempsychosi denique ac animarum revolutione absurda dogmata, ad omnem impietatem fenestram aperientia, prodiisse videntur. Hinc *Adamum* ejusque progeniem, & nepotes filiorum DEI nomine veluti astrorum æternorum, quæ ipsi deos appellabant, filios indigitabant, quæ omnia confirmat *Chronicon Alexandrinum.*

Causa hujusmodi fabulosarum narrationum. Horum porrò commentorum & inanium deliramentorum causam ego arbitror esse, quod primi illi homines cum proprio arbitrio relicti nullâ certâ lege scripta ante *Mosis* tempora tenerentur, cùmque proinde certæ quædam sententiæ de DEO, de creatione mundi, de diluvio, & similibus rebus ac mutationibus gravioribus, inter primos tantum humani generis patriarchas referrentur, factum est, ut ab eis veluti à primis hominibus acceptas, posteri per manus aliis alii tradiderint, quibus posteriora secula & homines, uti quique à primis remotiores fuere, ita subinde alia atque alia quoque haud absurda affinxerunt, donec res ipsæ totæ in fabularum commenta abierint. Hinc diversitas illa opinionum originem habebat, inde maxima & relationum confusio propè inextricabilis.

Æthiopes enim, teste *Diodoro*, primos homines in *Æthiopia* veluti in medio terrarum natos asserebant: causam in vicinitatem Solis omnium generabilium parentis conjicientes. *Theodoretus* ex relatione antiquorum primos homines in *Arcadia* natos asserit, juxta illud, Sect. I.

Ante Jovem *genitum terras habuisse feruntur*

Arcades, & Lunâ *gens prior illa fuit.*

Cœlius verò & *Mercator* ex *Aristide* primam hominum genetricem terram ajunt fuisse solum *Atheniense. Arabes*, quemadmodum videre est in eorum *Geographia*, hanc prærogativam *Arabiæ felicis* solo attribuebant.

In qua provincia primo homines nati putentur. *Ægyptii* denique firmiter credebant, primos homines in *Ægypto* natos; causam hujus assignabant, tum aëris temperiem bonitatemque undequaque perfectissimam, tum *Nili* fœcunditatem multas res naturaliter, & suapte sponte producentis, productasque benignissimè conservantis; auxit opinionem eorum monstrosus ille soricum seu agrestium murium in Thebano territorio proventus, quorum aliqui superiori suâ parte murium speciem referentes; & ὁμόχθονες adhuc reperiebantur. *Herodotus* narrat, *Psammeticum Ægyptiorum* Regem, cùm ingenti desiderio teneretur ad cognoscendum, quænam mundi provincia primos homines produxisset, illum sequenti industriâ id investigare attentasse. Duos infantes recens natos ab omni humanæ vitæ consuetudine remotos, certo loco inclusos, & à capra alendos pastori cuidam commendavit, cum ea claustri custodia, ut omni eos accedendi aditu intercluso, nec videre, nec humanâ voce loquentem quenquam mortalium audire possent; sibi indubitanter persuadens futurum, ut ætatem congruam nacti, ejus provinciæ, quæ primos homines mundo dedisset, linguâ loquerentur; itaque post certam

Cap. III. *Sect.* I.

certam annorum revolutionem infantes de cavea extracti, mox exporrectis brachiis identidem in hæc verba prorupere, *Bec, Bec* : quas voces, utpote peregrinas, cùm nullus adstantium intelligeret, investigatione tandem factâ deprehensum est, *Bec* in *Phrygum* lingua nihil aliud sonare, quàm panem, conclusit itaque Rex *Psammeticus*, in *Phrygia* primos homines fuisse productos.

Tempus me deficeret, si singularum gentium, de hujusmodi prima hominum origine deliria hîc addúcenda forent; quare, qui plura desiderat, consulat *Berosum, Varronem, Eusebium, Hieronymum, Polydorum, Aristophanem, Pererium, Postellum*, aliosque : nos his relictis ad ea nos, quæ primam idololatriæ originem concernunt, postliminio conferamus.

Primum rerum principium semper animis hominum fuit insculptum.

Certum itaque & indubitatum est, nullo unquam tempore in hoc mundo extitisse populum adeò barbarum, nationem tam peregrinam, clima tam rude & impolitum, quempiam denique hominem adeò ferum, sylvestrem, qui non, vel naturæ lege, seu rectæ rationis dictante lumine, unum aliquod rerum omnium principium; Numen dico universam rerum obtinens moderationem, certo & peculiari religionis ritu ceremoniisque colendum agnôrit. Certum quoque statui debet, nullo unquam tempore, aut sine DEO sacrificium, aut sine sacrificio religionem fuisse, omnibus, cum sacerdotio veluti nexu quodam inseparabili in unum coëuntibus, adeò ut hominem religio, religionem sacrificium, sacrificium sacerdotium ἀναχωρεῖστως comitari videantur, quod apparet tum ex innumera propè religionum statim ab ipso nascentis mundi primordio, ad nostra usque tempora deducta multitudine, tùm ex falsorum simulacrorum cultu, diversis temporibus, diversisque gentibus ac populis nullo non tempore, consueto, tum denique ipsa *Ægyptus* maximè ostendit, quam præ cæteris omnibus ejusmodi falsorum deorum cultui addictiorem fuisse, monstrant infinita propè pantamorphorum numinum multitudo & varietas; uti ex sequenti analogia patet.

ANALOGIA

Rerum à primis mundi patriarchis gestarum, gestis Osiridis, Isidis, Typhonis, Hori *parallela.*

Conjuges.		Fratres contrariis moribus.		
Adamus. *Jared.* *Henoch.*	*Eva.*	*Abel.*	*Cain.*	*Seth.*
Noëmus.	*Tellus* seu *Nioba.*	*Sem.*	*Cham.* *Nimbrod.*	*Japheth* seu *Prometheus.*
Cœlus.	*Vesta.*	*Saturnus.*	*Mars.* *Vulcanus.*	*Sol.*
Osiris.	*Isis.*	*Osiris secundus.*	*Typhon.*	*Horus.*
Fuerunt hi habiti				
primi: Urbium conditores. Agrorum cultores. Artium inventores. Legislatores.	primæ: Matres viventium. Hominum propagatrices. Deorum matres. Bonorum largitrices.	Filii Deorum. Justitiam appetentes. Sanctitatem sectantes. Religionem propagantes.	Malorum inventores. Idololatriæ auctores. Bellorum amatores. Cædem spirantes.	E sancto germine. Paternarum virtutum æmuli. Justitiæ amantes. Divinitatem meriti.

Cùm

Cap. III. Cùm porrò *Ægyptii* hæc & similia de primis parentibus perciperent, & vehementer veluti gesta humanarum actionum metam longè excedentia suspicerent, nil facilius fuit superstitiosæ genti, quàm eos apotheosi quâdam exoticâ cohonestare, præsertim cùm ut hæc facerent, magnum pondus in animis eorum habuerit, egregia illa primorum patrum sapientia, & rerum naturalium, quâ pollebant, cognitio, longaque vitæ productio. *Enochi* quoque de hoc mundo miraculosa translatio, similiaque quæ ipsis fabularum condendarum occasionem præbere poterant, quę omnia confirmabantur incantationibus frequentibus, ac magicis miraculis, quæ impia *Chami* progenies divinitatem per se affectans ubique passim edebat, queis ita *Ægyptiorum* animi percellebantur, ut eos veluti cœlestes deos adorarent, ac rerum omnium moderatores sanctè venerarentur. Atqui hinc prima illa architecturæ deorum fundamenta. Hinc origo *Jovis*, *Herculis*, *Æsculapii*, *Bacchi*, *Neptuni*, *Jani*, aliorumque deorum, de quibus in 1 *tomo Oedipi* fusè disceptatum fuit. Verùm ne quisquam hanc nominum analogiam, seu æquivocationem à nobis confictam arbitretur, testes adduco *Lactantium Firmianum* & *Eusebium*, qui eandem nobiscum asserunt, queîs subscribit *Archilochus* græcus chronologus. Verùm inter alios maxime nobis astipulatur *Xenophon*, quisquis ille fuerit, *libro de æquivocis*, cujus verba cum consideratione (ut quæ nos ex summis tricis eruere possint) dignissima reperissem, ea hîc ad longum apponere placuit.

Æquivocatio nominum deorum. Saturni, inquit, *dicuntur familiarum nobilium regum, qui urbes condiderunt, antiquissimi. Primogeniti eorum* Joves *&* Junones; Hercules *verò nepotes eorum fortissimi; patres* Saturnorum Cœli, *uxores* Rheæ, Cœlorum, Vestæ, *quot ergò* Saturni, *tot* Cœli, Vestæ, Rheæ, Junones, Hercules; *idem quoque, qui unis populis est* Hercules, *aliis est* Jupiter; *nam* Ninus, *qui* Chaldæis *extitit* Hercules, *aliis est* Jupiter, *& idem quod* Ninus, *qui nomine proprio* Assyrius *est dictus, à quo &* Assyrii *appellati sunt.* Ex quibus patet, *Cœlum* dictum esse patrem *Saturni*, & *Terram* matrem, unde *Ægyptiorum* fabulæ de *Osiride* & *Iside*, promanasse verisimile est, ut bene notat *Minutius Felix*. Nam illi, qui vel virtute, ac rerum gestarum gloria in hoc mundo eminent, aut qui subitò ex ignotis parentibus in sublime emergunt, solemus è cœlo cecidisse, dicere, quod & probat *Lactantius Firmianus* auctoritate antiquissimi *Trismegisti*, qui cùm diceret, admodum paucos extitisse, quibus esset perfecta doctrina, in his *Cœlum*, *Saturnum* & *Mercurium* nominavit. Confirmat eadem *Ennius in Euhemero*, qui ait, primum in terris imperium habuisse *Cœlum*, stellarumque nominibus cognominati fuerint, idem *Lactantius* supracitatus ait, ob nominis fulgorem, & ad æternam famam consequendam id contigisse, nam Reges cùm essent potentissimi, parentum suorum memoriam nomine Cœli, Terræque celebrabant, cùm hi priùs aliis nominibus appellarentur. Sic *Berosus*, *Noam* ob præclarè gesta, dictum asserit à posteris *Cœlum*, *Janum*, *Chaos*, semen mundi. *Servius* verò ait, antiquos Reges nomina sibi plerumque vendicasse deorum, rationem assignans *Lactantius*, adducit testem *Ciceronem libro de natura Deorum*. Nam cùm ante *Cœlum* & *Saturnum* nulli fuerint Reges ob hominum raritatem, ipsum Regem, totamque posteritatem ejus summis laudibus, ac novis honoribus jactare cœperunt, & deos credere, ob causas superiùs indicatas, & hoc videtur clarissimè demonstrare *Xenophon*, cum dicit Saturnos *dictos, qui nobilium Regum vetustissimi condiderunt urbes & populos, ac* pro- Sect. I.

Cap.III. *proinde non unum, sed plures fuisse* Saturnos, *quorum patres dicti sunt* Cœli; *filii verò* Joves, &c. Nomina igitur hæc fuerunt dignitatis & deitatis cujusdam apud rudes priscos, ob nominis celebritatem inventa. Deinde notat *Xenophon*, quod nomina ista sunt relativa, ut genitor & genitus, unde *Saturnus* est is, qui à *Cœlo* & *Vestâ* sive *Terrâ* fuit genitus, & qui ex *Rhea* seu *Ope* sorore simul & uxore genuit *Jovem* & *Junonem*. *Jupiter* verò is est, qui è *Saturno* & *Rhea* genitus genuit *Herculem*. Ergo ista nomina sunt magis analoga, quàm æquivoca, quia de pluribus posterioribus dici videntur per habitudinem ad primum *Cœlum*, posteriores *Cœli*; & ad primam *Vestam*, posteriores, & sic de cæteris. Unde „ subjungit: *Nimbrodus & Saturnus*, cujus „ filius *Belus* est *Jupiter Babylonis*, (quæ & *Diodorus* notat: melius dixisset, cujus filius *Ninus*, *Jupiter Assyrius* est nominatus) similiter *Cameses* apud *Ægyptios* (quem *Hebræi Cham*, *Ægyptii Chem* proprio nomine appellant) est primus *Saturnus*, cujus primogeniti *Osiris & Isis*, *Ægyptius* nimirum *Jupiter* & *Juno* (quem nos supra *Misraimum* esse ostendimus, & uxorem ejus *Rheam*, sive *Isin*. Item *Osiridis* filius *Libyus* nomine, teste *Diodoro*, *Ægyptius* fuit *Hercules*, qui robore corporis erat admirabilis, & gradu *Osiridi* genereque proximus. Pari ratione *Apteras Cretensis* fuit primus *Saturnus*, qui *Cœlo* patri testes amputasse dicitur, & filius ejus *Jupiter*, *Junoque* primogenita. *Alcæus* quoque ex *Alcmena* fuit Græcus *Hercules*, & ita de aliis, nam cùm relativa ejus nomina sint, ut possint uni diversa convenire, idem enim est pater & filius respectu diversorum. Idcirco idem esse potest *Cœlus*, *Jupiter*, *Saturnus* & *Hercules*, quorum exempla ponit *Xenophon*. Quemadmodum igitur plures memorantur *Cœli*, *Saturni*, *Joves*, *Hercules*, *Rheæ*, *Tellures*, *Vestæ*, *Junones*, qui sic dicti sunt, ob facinorum, quæ perpetrârunt, similitudinem, sic plures *Zoroastres*, *Osirides* plures, plures *Isides*, *Hori* item, ac *Typhones* fuerunt, juxta gestorum analogiam, à fabulosa antiquitate constitutam. Iterum sicuti *M. Portius Cato*, *Janum & Saturnum Scytharum*, & *Assyriorum* facit *Noëmum*, & *Chamum* filium; sic *Italorum Janum*, *Saturnumque* constituit *Zapho* filium *Eliphaz*, filii *Esau*, *Josephus Ben Gorion*. Verùm quandoquidem ea historia nullibi apud latinos, quantum quidem cognoscere licuit, extat, visum fuit, eam hîc interserere, ut quâ ratione hic *Janus* cum *Jano Oenotrio*, seu *Aboriginum* conciliari possit, faciliùs elucescat. Verba itaque Josephi Gorionidis sunt, ut sequuntur. Sect. I.

Osiris & Isis prima Ægyptiorum numina.

In diebus, inquit, *illis*, Tsapho *filius* Eliphaz, *filii* Esau, *fugit de* Ægypto, *quem* Joseph, *cùm iret in* Hebron *ad sepeliendum patrem suum, cùm contumaciùs in eum insurgeret, interceptum unà cum sociis in* Ægyptum *duxit*: Tsapho *verò defuncto* Joseph, *ex* Ægypto *fugiens, in* Africam *ad* Aganiam *Regem Carthaginensem se contulit, à quo honorificè exceptus, tandem præses exercitus factus in* Italiam *penetravit, ubi divinos honores promeruit*, Janus *dictus*. Quod *Joseph* historiæ seriem continuando sequentibus verbis ostendit, sic autem dicit.

Fabula de Jano primo Italiæ Numine.

Contigit igitur ut Sapho *deperditum quodam die vitulum quærens, audiret in latere montis vocem vaccæ, aut vituli similem, existimans itaque vocem deperditi vituli, eam insecutus est, usque dum ad inferiora montis perventum esset, & ecce sese in pariete montis offert spelunca quædam ingenti circumsepta saxo, quod cùm esset amolitus, è vestigio bestia quædam in antro, visu horrenda comparet: bestia verò, eo ipso tempore bove devorando occupata, ex media parte superiori hircum sylvestrem, ex inferiori media, hominis referebat imaginem, quam* Sapho *mox inito prælio interfecit. Homines autem* Cithim (*hoc est*

Itali)

Cap. III. Itali) *opere* Zapho *comperto dixerunt, quid faciemus homini, qui belluam adeò nobis infestam interficiens omnes ab interitu vindicavit? & unanimiter tandem concluserunt, ut dies in anno ejus nomini consecratus, in memoriam facti celebraretur, offerentes ei libamina, & sacrificia, ac in Regem electum, cùm totam* Italiam *ab hostium insultibus liberasset*, Janum *appellarunt; exercitus verò* Gundelorum *denuò irrumpens in* Italiam *omnem circa regionem prædæ, & spoliis subjicere conatus est.* Janus *verò se ei opponens totum in fugam convertit, ac sic totam terram ab insultibus hostium liberavit. Ob quam causam* Janum *sibi filii* Cithim *in Regem elegerunt, & expeditione novâ factâ intra filios* Thubal, *& insulas circumjacentes, omnes paulatim à* Jano *subjugatæ sunt, eum* Janum Saturnum *appellantes;* Janum *quidem ob interfectam belluam hoc nomine insignitam*, Saturnum *verò ob stellam, quam tunc temporis Numinis loco colebant* Cithim Sabthai *nomine, quod idem est ac* Saturnus, *erat autem primò Rex tantum vallis* Campaniæ, *sed* Cethim *postea templo in ejus honorem ædificato toti eum præfecerunt* Italiæ, *regnavit autem Rex* Janus *(unde à* Jano Januenses*)* Saturnus 50 *annos, & mortuus est, & in civitate* Gavanæ (forsan *Genuæ*) *sepultus, regnavit autem post eum* Janus *alter totidem quot prior annos, ædificavitque & ipse in valle* Campaniæ *templum magnum & splendidum.* Atque hucusque *Joseph Ben Gorion*, cujus verba ideò hîc ad longum proferre placuit, quia iis, quæ ab *Aboriginibus*, & *Janigenis* primis *Italiæ* colonis *Petrus Leo Castella* asserit, maximè consentiunt.

שבתי Saturnus.

Patet igitur ex his, sicuti primi *Assyriorum* urbium fundatores dicti sunt *Cœli, Saturni*; *Ægyptiorum Osirides*, hoc est *Cœli* seu *Saturni Ægyptii*; sic *Italorum* primos Reges *Janos* denominatos esse, sed ad *Osiridem* redeamus. *Osiris* itaque & *Isis*, teste *Diodoro*, à *Saturno*

Prima Ægyptiorum nomina Osiris & Isis.

Vulcani ignis inventoris filio, geniti, defuncto parente conjuges facti, toti imperasse feruntur *Ægypto*, eâ prudentia & moderatione, ut omnium in se oculos, animosque converterent, nam præter leges saluberrimas *Ægyptiis* datas, agriculturam, usum instrumentorum mechanicorum, armorum, vinearum item, atque olearum plantationem docuêre, literas quoque cæterasque scientias, uti Musicam, Geometriam, Astrologiam *Mercurio* adjutore introduxêre primi, easque summo semper studio coluêre. Sect. I.

His itaque salubriter inventis, *Osiris* ad majorem gloriam aspirans, ingentem comparavit exercitum, omniumque rerum curâ *Isidi* uxori commissa, *Mercurium* prudentissimum virum ei adjunxit in regno gubernando veluti adjutorem & consiliarium. *Herculem* quoque incomparabilis roboris, ac fortitudinis virum militaribus negotiis præficiens, ipse rebus sic prudenter constitutis, cum *Apolline* fratre lauri repertore, ac duobus filiis *Anube*, & *Macedone* (quorum ille canem, hic lupum insignibus suis ferebant) in expeditionem proficiscens, præter *Pana* (qui postea divinos honores in *Ægypto* consecutus est) secum quoque ducebat *Maronem* & *Triptolemum*, quorum ille vinearum colendarum, hic seminum terræ mandandorum rationem callebat; *Osiris* etiam cùm Musica summopere recrearetur; novem secum psaltrias, quæ postea à *Græcis* Musæ dictæ sunt, una cum earum instructore *Apolline* assumpsit. Satyros verò ad psallendum, cantandum, atque ad animi remissionem conciliandam aptos secum in castris habuit. Non enim bellicosus, aut præliis, periculisque deditus fuit, sed otio, & hominum saluti, quo beneficio pro DEO omnes eum gentes habebant; *Æthiopibus* agriculturam ostendit, insignibus in ea urbibus à se ædificatis. *Nilum* quoque longè

Cap. III. latéque cum maxima hominum pecudumque jactura exundantem, per *Herculem* intra alveum coarctavit, unde & fabula de aquila (sic enim ob velocitatem vocabatur) jecur *Promethei* depascente; erat autem *Prometheus* Rex istius territorii, quod tantopere à *Nilo* exundante devastabatur.

His peractis in *Arabiam* migrans, hinc ad *Indos* usque pervenit, ubi rebus præclarè gestis in ea æstimatione fuit, ut indigenæ divinos honores ei passim offerrent. Hinc discedens per cæteras *Asiæ* provincias, ad extremam usque *Europam* penetravit, omnia ea, quæ adinvenerat, docendo: tandem in *Ægyptum* remeans, ob facinorum magnitudinem in deorum cœtum adscriptus est, factumque est, ut succedentibus temporibus, cùm fama ejus cresceret, nominum quoque cresceret impositio (nam à conditis urbibus *Saturnus*, à supremo rerum dominio *Jupiter*, à vini, oleique inventione *Bacchus* seu *Dionysius*, *Hercules* à summa fortitudine, ab orbis lustratione *Neptunus*, à rebus inventis *Mercurius*, *Apollo* ex Musicæ frequenti tractatione, & *Janus* denique à politioris vitæ cultu vocitatus πολυονομαλίας & πολυθεί͂ας occasionem præbuit,) atque hoc ita se habere vatum antiquorum testimonia ostendunt, qui *Osiridem* cum omnibus dictis nominibus passim confundunt. Ac primò quidem *Saturnum* cum *Osiride* *Orpheus* in suo hymno confundit, quem cum styracis suffimento concinit his verbis.

Omnes qui partes habitas mundique genarcha
Absumis qui cuncta idem, qui rursus adauges.

Virgilius cum *Jano* & *Saturno* eum eundem facit, cùm hisce versibus ludit:

Vitisator curvam servans sub imagine falcem,
Saturnusquè senex, Janique bifrontis imago.

Tibullus quoque *Osiridem* cum *Baccho* seu *Dionysio*, eundem esse sequenti carmine manifestum facit. Sect. I.

Janus & Saturnus *sunt iidem si per eos* Noë *intelligatur, sin æquivocè, di versi.*

Te canit atque suum pubes miratur Osirim,
Barbara Memphitem *plangere docta bovem.*
Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem,
Hic viridem durâ cædere falce comam.
Illi jucundos primùm matura sapores
Expressa incultis una dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos nescia membra modos.
Bacchus, *& agricolæ magno confecta dolore*
Pectora tristitiæ dissoluenda dedit.
Non tibi sunt tristes curæ, non luctus Osiri,
Sed chorus, & cantus, sed levis aptus amor.
Sed varii flores, & frons redimita corymbis,
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes. &c.

Idem igitur *Dionysius* est & *Osiris*, hinc enim & *Chenosyris* ab hedera dicta est, hoc est *Osiridis* planta. *Herculem* porrò & *Bacchum* elegantissimè consociat in quodam epigrammate Antipater, hoc tristicho.

Ambo Thebani, *gnati* Jovis, *ambo strategi,*
Hic clavâ gaudens, Thyrsiger alter ovat.
Ambo triumphantes variis armisque columnisque,
Hic cervi exuvias, ille leonis habet.
Utrique æra crepant; Juno *grave Numen utrique*
E terra ad superos ignis utrumque tulit.

Mercurium verò aliosque deos unum constituere *Osiridem* supra diximus, & infra dicemus, patet igitur hanc πολυαονομαλίαν in uno *Osiride* repræsentatam, nil aliud significare, nisi unius Solis multi-

Cap. III. multiplicem, & variam virtutem, quam in inferiorem mundum obtinet.

Plerumquè enim contingit, ut ſpretis iis, quæ ſenſibus invia ſunt, ea verò quæ grata, utilia & benefica ſunt, omni affectu proſequatur humana conditio. Permoleſtum cœcæ gentilitati videbatur, intellectu tantummodo perveſtigare ſupramundanum Numen, non etiam viſu uſurpare. Quapropter, cum Sole & Luna nihil pulchrius, utiliuſque in conſpectum ſe daret, Solem ipſum Deum & Lunam conjugem Deam eſſe arbitrati ſunt. *Plinius* cæteroquin fabuloſam de diis perſuaſionem irridens, num tamen præter Solem Deus ſit, ambigere videtur, unde non deſunt, qui ideò ἥλιος forſan ab אל *el hebræo*, quod Deum ſignificat, derivatum velint. Certe *Macrobius* præ cæteris pluribus argumentis evincere contendit, deos omnes ad Solem referri, idque unum eſſe numen, quod ſub varia nominum appellatione gentes venerentur. Sed ut origo hujus πολυθεΐας penitius intelligatur, de iis paulò altius ordiri viſum fuit.

Primis itaque poſt diluvium ſeculis, cum ſupremum illud & inviſibile Numen archetypon non caperent, cœleſtium verò corporum imperium in omnia vitæ commoda, uti paulò ante diximus, delegatum non ſine religione ſuſpicerent, neque ab eo, quod DEO proprie convenit, diſtinguerent; divinitatem temere & ſolo ſenſu metientes, haud alium DEUM præter illum, qui lucis & tenebrarum, motus & ſilentii, noctium dierumque, nec non annorum viciſſitudines & tempeſtates diſpenſare agnoſcebant. Ea de cauſa *Chaldæi* in primis poſt diluvium temporibus, de vero DEI cultu quem *Noë* ipſos docuerat, uti libro I. hujus operis dictum fuit, hanc ipſam, *Nembrodo* duce cum univerſa *Chami Chuſ*ique familia, ſuperſtitioſam philoſophiam amplexabantur; omnium autem, (*Rambam* auctore) maximum Numen Solem, μόνον τȣ̃ ȣ̓ρανȣ̃ θεὸν, *Phœnices* appellabant ab *Ægyptiis* ſic edocti; planetas, & quæ ſunt cætera ſidera, nutum ejus obſervantes, uti & δωδεκαμόρια Zodiaci *Ægyptii* θεȣ̀ς βȣλαίȣς, id eſt, *deos conſiliarios* vocabant, planetas verò ῥαβδοφόρȣς, hoc eſt *ſceptro instructos*, quaſi accenſos Solis conſiſtorio aſſidentes cenſebant. Hinc *Ægyptiorum* prima in diis commentandis ſimulacra, quos tamen omnes ad *Oſiridem* & *Iſidem*, id eſt ad Solem & Lunam revocabant; qui & virtutes eorum per varias animantium formas hieroglyphico ſchemate indigitabant. Hoc pacto per accipitrem Solis & Lunæ vim igneam, ſive calido-humidam; per hircum fœcundam: humidam per crocodilum notabant: & ſic de cæteris, ut lector in hieroglyphicis noſtris operibus reperiet. Pari ratione dictis ſymbolis, apud *Chaldæos* parallela erant ſymbola Solis & Lunæ. Quod enim apud *Ægyptios* erat *Oſiris*, apud *Chaldæos* erat *Uræus* ſive *Ignis*, apud *Perſas Mythras*, apud *Babylonios Belus*, *Thamuz* apud *Hebræos*, apud *Phœnices Adonis*. Cùm enim ob cœleſtium corporum inacceſſam intercapedinem, ſacra ipſis ad votum fieri haud ita commodè potuerint: ſymbola hujuſmodi, quæ viderentur imprimis congrua, in eorum honorem conſecrare æquum eſſe judicabant. Neque *Philiſtæorum* Draconem figura ex humana & marina ſimul miſta, niſi *Neptunum*, *Amphitriten*, *Oceanum* aut *Thetyn*, aut hoſce omnes, id eſt mare (communis enim unicuique DEO uterque ſexus erat) veluti magni in naturæ arcanis Numinis ſymbolum notabant. *Ægyptios*, *Hebræos*, *Chaldæos*, *Babylonios*, *Phœnices*, *Græcos* ſecuti, iis omnibus complementum dederunt, dum innumeras deorum genealogias texunt, in innumeras unà ſuperſtitiones, unde ſe extricare nequierunt, lapſi ſunt: quas tamen Sect. I.

Cap. III. omnes ab unius Solis aut Lunæ ſtirpe deduxere; ita quidem ut, *Macrobio* teſte, aliiſque paulò antè allegatis, *Saturnus*, *Jupiter*, *Pluto*, *Apollo*, *Bacchus*, *Mercurius*, *Hercules*, *Æſculapius*, *Neptunus*, *Vulcanus*, *Mars*, *Pan*, *Æolus* nil aliud fuerint, quàm diverſæ unius Solis virtutes & facultates, quemadmodum in appoſita hîc figura apparet. In qua vides Solis orbem in 12 epicyclos, quæ 12 deorum referunt nomina, & unà virtutes uniuſcujuſque; quos tamen *Hermes* hujus Theoſophiæ conditor, nequaquam peculiares deos, ſed ſupramundani & archetypi Numinis ineffabiles virtutes, quas primo in mundum genialem, & ex hoc in ſiderium mundum, id eſt in Solem, Lunam, ſtellas; & tandem ex hoc in hylæum ſive elementarem mundum, per vires unicuique mundo congruas influit, ſignificabat. Sol enim in quantum tempora metiebatur, annorumque moderator erat, *Saturnus* dicebatur. Ut cœleſtium corporum & totius mundi rector, *Jupiter*; ut radiis omnia illuſtrat & penetrat, *Apollo*; *Mercurius* in quantum vi ſua attractiva omnium meteororum cauſa eſt, *Neptunus* eſt, ob dominium in mare & flumina. *Pluto* ob ſubterraneæ œconomiæ adminiſtrationem. *Bacchus*, quia vini & cæterorum liquorum, ſine quibus nil ad maturitatem pervenire poteſt, præſes eſt. In quantum deinde corroborativa vi pollet, *Hercules* appellatur; *Vulcanus* verò ab ignea Solis vi & efficacia nomen habet; quatenus *Mars*, ob ardorem bilioſum, quem in animantibus & hominibus excitat. *Æſculapius* ob ſalutiferam, quam in plantis & herbis excitat Solis virtutem. *Pan* fœcundam Solis vim, qua genetica ſua facultate in omnibus omnia operatur. *Æolus* denique in quantum magna vaporum exhalationumque attractâ copia ventos & tempeſtates cauſat, denominatur. Porrò quemadmodum Solem unum ſubſtantiâ, virtute multiplicem, ac tanquam rerum omnium principium activum dicebant; Sect. I. ita Lunam, eandem quidem re, vi tamen oppidò variam, tanquam Solis conjugem, & rerum omnium principium paſſivum innuebant; conjugem inquam Solis, in quam veluti matricem, omnium generabilium rerum ſemina diffundit; ex quo congreſſu totius elementaris mundi, infinita prope rerum varietas, quam ſatis mirari non poſſumus, enaſcitur. Ut proinde veteres, quicquid dearum nomine gaudet, ad Lunam matrem omnium revocaverint. Primò ſiquidem *Rhea* dicitur, eo quod Solis influxui ad generationes rerum perficiendas, ſubſtet. *Ceres* dicitur, in quantum frugibus præeſt. *Lucina* dicitur, eo quod diſcuſſis tenebris benigno lumine inferiora illuſtret. *Venus*, ſeu Ἀφροδίτη, eo quod ex nativa ſuæ fœcunditatis proprietate omnia ad generationis appetitum excitet. *Juno* ſeu Ἥρα ab aëris illuminatione, cui præeſt, ideò denominatur; à plantis & ſeminibus terræ, quas proſerpere facit, *Proſerpina* dicitur. *Flora*, *Diana* ab humectativa vi Lunæ, qua in ſylvas & fruticoſa loca, & floridos hortos, mirifice influit. *Minerva* verò à calore lunari, qui ingeniis multum prodeſt, nomen meruit. *Hecate* infera & ſubterranea Luna, à centenis rerum generibus quas in ſubterraneis locis producit. *Thetys* à mari & fluminibus, nec non ab humidæ naturæ œconomia, cui præeſt, nomen invenit. *Bellona* à fervore, quem multiplicata bile in corporibus producit; quorum quidem omnium ſynopſin, in ſequenti figura contemplare: atque adeò omnium hujuſmodi deorum dearumque multitudinem, non niſi ex confuſione linguarum natam eſſe cognoſcas, dum aliter hoſce deos deaſque *Chaldæi*, *Babylonii*, *Ægyptii*; aliter *Græci* & *Latini* appellaverint. Et *Ægyptii* quidem primi fuerunt qui ad *Oſiridem* & *Iſidem* omnem monſtruo-

Σιωωνυμολογία parallela Deorum Dearumque.

Quod inter *Deos Ægyptiis* est	*Babyloniis, Chaldæis & Hebræis* est	*Græcis* est	*Latinis* est
Osiris	תמוז בעל *Thamuz Bel. Remphan*	Χρόνος, Ζεὺς	*Saturnus*, vel *Jupiter.*
Arveris	כמוש *Chamos.* מות *Moth.*	Βάκχος, Διόνυσος	*Bacchus* πολυώνυμος.
Chon	*Sandes Diodas.*	Ἡρακλῆς	*Hercules* πολυώνυμος.
Βαλλοσιεις	בעל פעור *Beelphegor.*	Σάτυρος	*Priapus.*
Anubis	מכקולים	Ἑρμῆς	*Mercurius.*
Horus	ארונים *Adonis.*	Φοῖβος	*Apollo.*
Serapis	מלך *Moloch.*	Ἡφαιστίων Δὶς	*Vulcanus, Pluto.*
Canopus, Nilus	דגון *Dagon.*	Ποσειδῶν	*Neptunus.*
Typhon	רפא מידראס *Midras.*	Ἄρης	*Mars.*
Isiacæ statuæ geniorum	תרפים *Theraphim* חמנים *Chamanim.*	Ἀποτρόπαιοι	Averrunci lares, & similia.

Synonyma Dearum.

Quod verò inter Deas *Ægyptiorum* est	Id est *Hebræis & Orientalibus*	Id *Græcis* est	Id est *Latinis*
Isis superna.	עשתרות *Astaroth, Astarte.*	Ἀφροδίτη	*Venus.*
Nephthe.	דרכיתים *Derceto.*	Τέθυς	*Tethys.*
Isis inferna.	דגון אתרנאתי *Dagon Atargata.*	Ῥοῖα.	*Proserpina.*
Illythia.	מלידרת לילא *Militta, Lila.*	Ἑκάτη τρίμορφος	*Hecate* triceps.
Isis cœlestis.	בעלשמיא *Beelsama, domina cœli.*	Αναῖτις	*Luna* supramundana.
Isis multimammia.	סוכות בנות *Succoth Benoth,* قبر *Kabar.*	Μήτηρ τῶν Θεῶν, *Mater Deorum.*	*Cybele.*

Atque hæc de multitudine deorum dearumque qui ex confusione linguarum prodierunt, dicta sufficiant; jam ad alia nostri argumenti propria.
Sequitur modò Speculum Geneatheologicum, quo quæcunque huc usque dicta sunt, exhibentur.

SPECULUM GENEATHEOLOGICUM
Sive
THEOTECHNIA HERMETICA
Quam
Hebræi à Chaldæis, Græci ab Ægyptiis primò,
Latini à Græcis acceperunt,
Et qua Deorum Dearumque gentilium omnium nomina ad vnitatem, quà Solis, quà Lunæ, revocata exhibentur.

VER

ÆSTAS

Principium rerum activum

Principium rerum passivum

Terra
subjectum
Rhea

AUTUMNUS

HYEMS

Cap. III. ſtruoſorum deaſtrorum, deaſtrarumque fanaticam turbam revocarunt; ut in *Obeliſco Pamphilio & Oedipo* quam diffuſiſſime demonſtravimus, quem conſulat lector; quos *Chaldæi, Syri, Hebræi, Græci & Latini* ſecuti, quæque natio propriis nominibus, ſingulis nominibus impoſitis, univerſum mundum in inextricabilem impietatis idololatricæ confuſionem deduxerunt. Tabula Synonymologiæ deorum præceſſit pag. 143. Sect. I.

CAPUT IV.

De primæva nominum impoſitione.

Cap. IV. DUæ de vera, ſive recta nominum ratione ſententiæ ab auctoribus, præſertim à *Platone* in *Cratylo* proponuntur nobis. Prima eſt, omnibus hominibus naturâ ingenitam eſſe, inſitamque nominum rationem, id eſt, talia revera eſſe nomina, qualis fuerit ipſarum rerum natura, non verò ex hominum conſtitutione.

Nominum impoſitio primæva. Secunda, ex hominum pactis atque conventis nomina imponi, nec alia eſſe, quàm quæ fuerint hominum arbitrio atque voluntate conſtituta. Primigenia autem nomina quædam exſtare, quæ à priſcis illis auctoribus inſtituta, & potentiâ quidem majore humanâ cæterorum vocabulorum fundamenta ſint. Inde tamen vocabulorum tantam perturbationem extitiſſe, ut longis annorum ſpatiis obfuſcata, vix ac ne vix quidem agnoſcantur primorum illorum vocabulorum veſtigia, quæ in barbaris quibuſdam linguis melius, quàm in *Græca* perſpiciantur. Quænam autem illæ barbaræ linguæ ſint, ſuo loco dicetur.

Porrò in conciliandis duabus iſtis ſententiis, duo ſubſternemus axiomata ex *Platonis* doctrina deſumpta, certam nimirum eſſe ac definitam rerum naturam, ita ut verè res ſubſiſtant, licet variè commutari videantur, & orationem homini tributam eſſe intellectus & rationis comitem ſive miniſtram, ac proinde earum rerum omnium, quæ à ſenſibus perceptæ ad intellectum deferuntur, verba eſſe imagines atque ſimulachra. Hinc naturæ & inſtituti diſcrimen perſpici poteſt, alia ſiquidem verba naturæ decreto, alia hominum inſtitutis atque legibus dicuntur conſtare, quod tamen à lectore prudenter intelligi velim, rebus enim ita ut ſunt conſtitutis, in hac linguarum perturbatione, ſcio non rectè dici, verba φύσει imponi, alioquin eadem omnibus hominibus eſſent verba, idemque ac communis ſermo. Dico tamen, primo illo rerum creatarum initio plane fuiſſe conſentaneum rationi, atque neceſſarium, ut verba certo quodam naturæ decreto imponerentur, ſicuti enim νοήματα rerum extra mentem poſitarum, ſunt rerum ipſarum minimè fallaces imagines, atque aſſimilationes, ita quoque & voces, & ſcripturæ debent eſſe νοημάτων illorum in mente noſtra hærentium effigies, & ſimulachra, ſiquidem rerum ipſarum veræ ſunt atque naturales apprehenſiones, quibus res ipſæ ut ſunt, cognoſcuntur, eadem ratione conſentaneum eſt formas eaſdem in omnium hominum ſenſibus imprimi atque adumbrari, ita ut phantaſiæ miniſterio rerum illarum ſenſibilium imagines, veluti in cera, in animo impreſſæ relinquantur, ut pulchrè *Plato* in *Theateto & Sophiſta* deducit. Conceptâ igitur atque mentis vi, atque efficaciâ rerum cognitio rectè & verè,

Cap. IV. non fucatè & imaginariè efformata, in omnibus hominibus omninò eadem est, atque adeò naturalis, quemadmodum res quoque ipsæ, quarum verba sunt simulachra, locis & temporibus speciem suam minimè mutant, cùm ignis & apud nos, & apud omnes homines peræque urat, ita & de reliquis sensibus constituendum est. Ut ergò illa dicantur esse φύσει, quæ semper sui similia, nec ex hominum qualibet opinione alia & alia sunt, sed eandem vim & proprietatem retinent, ita omninò videtur fuisse necessarium, ut primigenia quædam vocabula primordio rerum creatarum ita fuerint instituta, ut rerum ipsarum naturam verè exprimerent, atque repræsentarent. Cum præterea DEUS naturæ architectus atque princeps naturam voluerit esse rerum creatarum firmamentum, ac stabile quoddam seu sempiternum principium, non incongruè *Plato* DEO veram causam assignavit, quippe qui uti & res condidit, & virtute suâ conservat, ita & vocabulorum, quibus illarum natura insigniretur, aptè instituendorum rationem hominibus tribuerit. Cùm enim νοήματα rerum cognitarum, *Platone* teste, sint εἰκόνες atque ἐκτυπώματα, efficitur omnes homines iisdem notitiarum ideis, id est, certa & vera causarum in animo conformatione atque cognitione, non temerariâ, & incertâ indicatione fuisse imbutos (ita enim hoc loco ideæ vocabulum intelligimus) cum natura in omnibus hominibus vim, atque efficaciam inserat ad res percipiendas, atque intelligendas, eademque sit νοημάτων illorum effectrix, rerum autem per intellectum perceptarum symbola & tesseræ sunt verba naturæ vi constituta, ex quibus oratio postmodum componitur. Jam verò ἀρχηγὸν primigeniamque illam nominum constitutionem, certè

Naturalis nominum impositio, quomodo intelligenda.

Sect. I. certè ex nullo, nisi ex primo homine originem suam habuisse credimus, quem quidem, certissimum est, habuisse efficacissimam vim sensuum omnium, ipsiusque maximè rationis liberrimum atque expeditissimum usum, id est, verè fuisse philosophum, ut in præcedenti scrutinio ostendimus.

Primum igitur hominem, id est, *Adamum* divinâ quâdam facultate, atque virtute ingenii præditum, primum fuisse ὀνοματοθέτην, minimè dubium, atque adeò de fide esse paulò post videbitur. Quod cùm ignoraverit *Plato* (aut certè si quid ex libris *Moysis* resciscere potuit, nec purè satis cognovit, nec satis liberè protulit) ex ipso videlicet *Moyse* verarum originum seu antiquitatum auctore, illud solidè & germanè percipiendum est. Ille enim testatur *Adamum* primum hominem omnibus animalibus vera & propria nomina imposuisse, eamque facultatem à DEO accepisse. Verba ejus cito ex Genes. cap. II. vers. 19. *Et formavit Dominus* DEUS *ex terra omne animal agri, & omne volatile cæli, & adduxit ea ad* Adam, *ut videret, quid vocaret ea, & omne quod vocavit* Adam *animæ viventis, ipsum est nomen ejus, appellavitque* Adam *nominibus suis omnia animantia, & volatilia cæli, & omnem bestiam agri.*

Effecit igitur DEUS, ut omnium animalium naturæ quasi præsentes oculis *Adami* obversarentur, ut illi essent perspectæ & cognitæ, aut certè miraculosâ quâdam ratione omnes animantes illius oculis revera subjecit, ita ut expedito sensuum ministerio rerum naturas perspiceret. Ex qua solida atque explorata cognitione, opportuna extitit in *Adamo* ὀνοματοθεσίας facultas, sic enim intelligo illa verba: *Et quodcunque nomen indidit illi* Adam, *illi*, inquam, *animæ viventi,*

Cap.IV. *venti*, *fuit nomen ejus*, id eſt, fuerunt illis vera, & germana nomina, & rerum naturis propriè accommodata, non ſecundum extrinſecam denominationem, ſed eſſentialem quandam rationem, ita ut proprietates ſingulorum animalium ſingulis nominibus perfectè reſponderent, atque adeò ex ipſis nominibus ſolis in intrinſecam cujuſque rei naturam facilè pervenire quiſpiam poſſet, quibus conſentit R. *Abram Balmis* his verbis, quæ ex hebraïco in latinam linguam à me tranſlata ſic ſonant. *Eſt autem differentia magna inter linguam ſanctam, & alias linguas, cùm enim* DEUS *benedictus ſit auctor linguæ ſanctæ, neceſſariò nominum impoſitio debet ipſis rerum naturis reſpondere, quia ſecundum eorum naturas conveniebat eas appellare*. Quæ confirmantur à R. *Abenezra*, *Ralbag*, *Rambam*, *Becchai*, *Rabboth*, aliiſque in *Geneſin* commentatoribus, quos hoc loco conſule.

R. Abraham Balmis.

Meminit quoque hujus impoſitionis nominum in principio *Alfurcani* ſui *Mahumed* impoſtor, ubi dicitur DEUM dictaſſe *Adæ* nomina rebus aptè imponenda, his verbis: *Creatiſque animantibus omnibus, venire fecit illa* DEUS *ad* Adam *benedictæ memoriæ, & docuit ipſum oretenus nomina uniuſcujuſque, & vocavit* Adam *omnia nominibus reſpondentibus proprietatibus eorum.*

Adam primus nomina animantibus impoſuit.

Moſes Barcepha Syrus in libro de Paradiſo, dicit Adamum *editiore Paradiſi loco inſidentem, auguſtaque authoritate & majeſtate, ac tali vultus ſplendore, qualem emicuiſſe ex facie* Moſis *ſcriptura teſtatur, voce, quæ ſenſu excipi poſſet, pronunciata, ſingulis animantium generibus nomina indidiſſe, unumquodque nominatim appellando, illa verò ſubmiſſis capitibus prona, nec præ nimio decore, quo ille reſplendebat, intueri ipſum audentia ſingulatim præteribant, & ſuis ab illo appellabantur ex ordine nominibus*: v. g. *cùm taurum ille nomine appellaret, continuò is audito nomine ſuo tranſibat coram ipſo, capite ſubmiſſo, ſimiliter nominatim citatus equus, præteribat dejectâ cervice, neque* Adami *aſpectum ſuſtinens, idemque cæteris contigit.* Quæ non ita intelligenda ſunt, ut nomina, quæ animalibus impoſuit *Adamus*, ea tum primùm à DEO ipſum accepiſſe putetur, ſic enim non *Adamus*, ſed DEUS ipſe impoſuiſſe eis nomina diceretur, ſed *Adamum* accepiſſe linguam à DEO, quantum ad alia omnia perfectam, præter eam partem, quæ animalium nomina continet, quam ſcilicet integram reliquit DEUS ſolertiæ & ſapientiæ *Adami*, videlicet, ut ipſe per ſcientiam, quam habebat, animalium, & per notitiam plurimarum vocum, quam acceperat, nomina conderet, atque imponeret animalibus, ſingulorum naturis ritè congruentia, nec ea quidem uno modo formata, ſed diverſis è cauſis petita, vel ex propria differentia ſpecifica, vel ex naturali proprietate, vel ex motu, vel ex figura, vel ex peculiari aliqua operatione, vel ex aliquo ſingulari ac proprio accidente. Atque hæc prima fuit nominum ὀρθότης à DEO naturæ auctore inſtituta, miniſterio *Adami*. Licet autem & uni rei plura vocabula imponerentur; & contra, unum vocabulum rebus multis ſignificandis aptaretur, id tamen eatenus factum eſt, ut rei naturæ ratio poſtulabat. Sect. I.

Atque etiam nomina ex variarum σχέσεων circumſtantiis ita ſunt impoſita, ut convenirent ipſarum naturę. Naturæ enim appellatione non tantùm rei ſubſtantia ſignificatur, ſed accidentium etiam ὕπαρξις, quæ ſuo quidem modo dicitur πεφυκέναι quatenus videlicet accidentia rem σχηματίτον), id eſt, notant, atque deſignant. Prima igitur nomina ab *Adamo* rectè fuerunt hunc in modum conſtituta, & veram rei naturam repræſentarunt, ut minime dubium eſſe debeat, nomina

Cap. IV. illa veras fuisse rerum definitiones, ac proinde hucusque dici posse, nomina φύσει fuisse imposita, videlicet à sapientissimo πρωτοπλάστῃ. Nam ut sapienter *Plato in Cratylo.*

Nominum igitur impositio haudquaquam levis & exigua res esse videtur, neque hominum vulgarium humiliumque opus, ac proinde verum dicit *Cratylus* dicens, Natura rebus nomina existere, nec quemlibet hominem nominum esse artificem, sed illum demum, qui ad aliud nomen respicit, quod rerum naturæ exprimendæ, atque repræsentandæ peculiariter quadrat, & qui illius nominis literis, & syllabis imponere atque accommodare potest. Porrò cum orationis ministerio humanæ societatis ratio atque commercium constet, certe humanarum conceptionum diplomata, & symbola quædam sunt, quibus hominum commercium conservetur. Itaque utentium consuetudo atque institutum maximi momenti est, in societate generis humani, hincque duæ existunt nominis definitiones apud *Platonem* scilicet. Nomen est instrumentum rebus docendis aptum, atque accommodatum, & rerum naturæ distinctæ repræsentandæ, & imitatio, quæ vocis fit ministerio, illius rei, quam quis imitandam instituit, voce imitatur. Sunt autem hoc loco consideranda duplicia nomina, quædam prima, quædam secunda ex primis nata (quibus tamen omnibus commune est, ut rei naturam suo modo exprimant) in quorum quidem etymo exquirendo deliramus, si primorum illorum nominum fontes ignoremus, quos tamen adire, vera est nominum ὀρθότης. Prima quidem illa nomina à potentia, ut cum *Platone* loquar, quadam, quàm sit humana, majore imposita, temporis longo usu obsoleta, in barbaris linguis, hoc est, *Hebraïca*, *Chaldaïca*, *Ægyptiaca*, ut *Plato* vult, conservantur, quarum ignorationem, cùm vel ipse *Plato*, veram quoque nominum rationem se ignorare fateatur, ad illas tamen recurrendum esse ait, cum vocabulorum origines ignorantur. Hujus igitur consilio ducti, jam tandem videamus, quænam fuerit illa primigenia lingua, quæ matrix, ex quâ cæteræ omnes originem traxerunt. Sect. I.

CAPUT V.

Quænam & qualis fuerit prima omnium linguarum.

Cap. V.

Prima linguarum quænam sit.

Linguam *Hebræam* ipsi orbi condito coævam, à DEO *Optimo Maximo* institutam primoque traditam parenti, nemo est, cui non satis compertum sit. Verùm cùm non desint, qui id impugnare audeant, nostram hanc sententiam variis rationibus stabiliendam duxi.

Prima ratio.

Harum *prima* desumitur ab antiquitate & sanctitate, siquidem eam unà cum natura universi auctor indidit, nec ab impietate ortum cum aliis habuit communem; hac enim *Adam* omnium creaturarum naturas expressit, & omnibus eis nomina vocavit; in hac DEUS ipse sæpius per se, vel per interlocutorem cum suis amicis colloquium instituit; hanc patriarcharum, & prophetarum, ut verbis *Augustini* loquar, non solùm in sermonibus suis, verùm etiam in sacris scripturis custodivit auctoritas. Porrò cum *Chaldæis* omnibus superstitionum peste contaminatis, in una *Thare* domo, de qua natus est *Abraham*, veri DEI cultum Dominus servârit, in ea etiam simul cum sui observantia linguam hanc sanctam tueri voluit. Hæc est, ad quam verus & genuinus

Lingua Hebræa in domo Thare conservata fuit.

nuinus

Cap. V. nuinus sacræ scripturæ textus veluti ad Lydium lapidem comprobaretur, omnium aliarum matrix, quæ omnia comprobantur ab auctoribus probis & sensatis, ita quoque sentiunt SS. PP. *Irenæus*, *Tertullianus*, *Origenes*, *Cyprianus*, *Eusebius*, *Athanasius*, *Hieronymus*, *Augustinus*, cæterique horum astipulatores. Ita post Rabbi *Judam*, omnes Rabbini, *Eliezer*, *Rassi*, *Ralbag*, *Radak*, *Reccanati*, *Abarbanel*, *Ramban*, *Akiba*, innumerique alii, quos libenter hoc loco allegarem, nisi veritatem, vel ipsis sacræ hujus linguæ tyronibus jam innotuisse cognoscerem.

Secunda Ratio. *Altera ratio* ad rei hujus veritatem comprobandam, est ipsa simplicitas linguæ, siquidem omnes vocum hujus linguæ radices triliteræ sunt, quod in nulla alia lingua accidit.

Quemadmodum igitur composita & mixta posteriora sunt, communi philosophorum consensu, ipsis ex quibus sunt, & constant, videlicet simplicibus elementis, ita cùm cæteræ omnium linguarum voces sint compositæ, solius autem linguæ *Hebrææ* voces sint simplices, ut paulò post videbimus, certum est, primam omnium aliarum linguarum ipsam esse *Hebræam*. Verùm ex nullo clariori signo hæc veritas luculentiùs quoque patet, quàm vel ex ipsa primæva nominum institutione à protoplasto facta, quæ non *Græca*, *Ægyptiaca*, *Chaldaïca*, aut *Syriaca*, sed purè *Hebræa* esse, non alio, nisi illius linguæ peritorum indigemus testimonio. Nam ut rectè *Abenezra* in VI. Genesis: *Sensus labii unius est, lingua una, quæ est* Hebræa, *ideò ipsa linguarum omnium prima, ut testantur nomina*, Adam, Eva, Kain, Cham, Seth, Phaleg, *aliaque quotquot in sacro textu leguntur.*

Tertia ratio. *Tertia ratio* sumitur ab arcana, & plena innumeris mysteriis institutione hujus linguæ, in qua quot literæ & apices, tot mysteria, quot syllabæ & voces, tot sacramenta esse etiam ipsi SS. PP. testantur, ut non sine causa *Hebræi* dicant: *In lege*, Hebræo *videlicet sermone conscripta, non esse vel unam literam, ex qua non magni montes dependeant.* Quæ vel ipse *Chrysostomus* suo veluti calculo approbare videtur his verbis. *Quemadmodum longè gratius est pomum, quod tuis manibus ex ipsa arbore decerpseris, vinum jucundius, quod ex eo deprompseris dolio, in quo primum conditum fuit; ita divinæ literæ nescio quid habent nativæ fragrantiæ, nescio quid spirant suum & genuinum, si eo sermone legantur, quo scripserunt ii, qui partim ex sacro hauserunt ore, partim ejusdem afflati spiritu nobis tradiderunt. Linguæ autem, quibus divina eloquia* DEUS *nobis concredidit, tres sunt*, Hebræa, Chaldaïca, *&* Græca. Sect. I.

Chaldaïca prima linguarum à nonnullis traditur, sed perperam. Sed præ cæteris contrariæ sententiæ favere reperio celeberrimum *Georgium Amiram* Patriarcham Antiochenum, & Primatem montis *Libani* dignissimum, qui sive patriæ linguæ patrocinio, sive aliquo alio incitamento impulsus, nescio, certè in *Grammatica* sua *Syriaca* sive *Chaldaïca*, nihil intentatum relinquit, quo linguam suam *Syriacam* linguarum omnium principem constituat, cujus tamen omnia argumenta eò collimant, ut ostendat, linguam *Syriacam*, quam ille omninò cum *Chaldaïca* confundit, ideo esse primam omnium aliarum, quia à primis hominibus, hoc est, *Chaldæis* processit. Verùm ex ejus argumentis sequitur *Chaldaïcam* linguam ferè fuisse *Hebræam*, quod ita ostendo. *Noë*, & filiis ejus *Sem*, *Cham* & *Japheth* primi post diluvium humani generis duces fuerunt *Chaldæi*, illam enim regionem incoluerunt, quæ jam *Armeniam*, *Syriam*, *Assyriam*, & partem *Arabiæ* comprehendit, olim sub *Chaldææ* nomine comprehensam, ut præter *Ariam Montanum*, *Adrichomium*, *Beroaldum*, plerique alii assentiuntur sacrarum literarum commentatores, sed hi recensiti duces non

 uteban-

Cap. V. utebantur aliâ linguâ, nisi illâ, quam à primis mundi patriarchis, *Adamo*, *Seth*, *Henoch* hauserant, at illa alia non fuit, quam *Hebræa*, ergo *Chaldæi* isti usi sunt linguâ *Hebræâ*, id est, illâ linguâ, quæ post confusionem cæterarum linguarum singulari DEI providentiâ sola permansit in domo *Heber*, à quo & nomen invenit. Sive igitur illa lingua primogenia vocetur *Chaldaïca* à natione, sive *Hebræa* à transitu *Abrahæ*, aut ab *Hebero*, ut dixi, sive à *Syria Syriaca*, sive à *Mesopotamia Mesopotamica*, certè una & eadem lingua fuit à principio ante confusionem linguarum, diversis solummodo nominibus, à diversis populis, qui eâ utebantur, desumptis differens.

Atque ita intelligenda sunt verba textus Arabici, quæ in favorem suum citat ex Maronitico sacræ scripturę codice deprompta, id est; *Et ab his divisi sunt omnes populi super terram post diluvium, & divisæ sunt linguæ, & varietas linguæ eorum* Syriaca. Præterquam enim quod non omni translatori, nisi approbato, fides habenda sit, certè ipsa verba intelligenda esse, ut dixi, sumendo scilicet *Syriam* pro *Assyria*, quæ cum *Chaldæa* passim confunditur, sicut continens cum contento, luculenter patet. Quod verò *Ephrem* vocet linguam *Syriacam* primam linguarum, & fontem idiomatum, hoc ideo censendus est fecisse, quòd patria ipsi esset, & *Hebrææ* maximè vicina, propinquaque. Verùm ut hæ duæ sententiæ tandem concilientur

Conciliantur duæ sententiæ de primatu linguarum. Suppono *primò* linguam duplicem esse sacris literis à principio usurpatam. Unam originalem, quam & doctrinalem appellare licet, quod in ea primæva scientiarum tam sacrarum, quam profanarum institutio facta sit, atque talem fuisse *Hebræam* assero, ut postea pluribus probabimus. Alteram idiomaticam, sive usualem, utpote toti alicui nationi communem, atque hanc ajo fuisse à principio *Chaldaïcam*, vel *Assyriacam*, *Hebrææ* vicinam. Sect. I.

Suppono *secundò*, omnes idiomaticas ab originali, seu doctrinali aliqua descendentes, eâ quoque posteriores esse, ut patet ex linguis *Chaldaïca, Syriaca, Arabica, Æthiopica,* quæ cùm omnes filiæ sint *Hebrææ* primogenitæ, tantò majorem quoque corruptionem unaquæque passa est, quantò ab origine sua plus recesserit, quemadmodum & in *Græcæ* linguæ dialectis, & in filiabus *Latinæ* linguæ, *Italica, Gallica, Hispanica, Lusitanica* videre est. His igitur suppositis, dico *Hebræam* linguam, quam Doctores sanctam vocant, primam omnium linguarum fuisse, eandemque quam DEUS protoplastis primùm infuderat, quæ etsi ab impia stirpe *Caïn* aliquam corruptionem passa fuerit, semper tamen ceu sacrum & divinum munus in domo *Adæ*, verorumque ejus filiorum secundùm traductionem successivam permansit incorruptè, ita ut hæc ab *Adamo* ad *Sethum*, ab hoc ad *Henoch*, ab *Henoch* ad *Noëmum*, & ab hoc per *Arphaxad* ad *Heberum* (à quo nomen invenit) & *Abrahamum*, ab his ad 12 patriarchas & *Mosen*, & deinde ad alios Reges *Israël* successive fuerit propagata. Si igitur *Chaldäicam*, sive *Assyriacam* linguam adversarii ita accipiant, ut eandem velint esse cum *Hebræa*, eò quod primi habitatores *Chaldææ* aliâ, ut dictum est, linguâ non sint usi, quàm *Hebræâ*, primævâ illâ & originali, bene dicunt. Si verò *Chaldaïcam* diversam esse velint ab *Hebræa*, eandemque cum idiomatica post linguarum confusionem in *Chaldæa* currentem, dico eandem ita acceptam minimè primam linguarum dici debere, cùm ex corruptione linguæ *Hebrææ* promanârit, & ab origine sua jam defecerit, variaque populorum commixtione ac commercio tantò semper majorem corruptelam passa sit, quantò à fonte rivus existit remotior. Dico tamen

Propagatio linguæ Hebrææ ad posteros.

Cap. V. Sect. I.

tamen, linguam *Chaldaïcam* secundum post *Hebræam* inter linguas vetustatis locum obtinere. Qui hæc penitiùs introspexerit, facilè famosam hanc *Hebrææ* & *Chaldaïcæ* linguarum de primatu contendentium litem exortam dirimet. *Syriacam* autem nequaquam eandem cum *Chaldaïca* esse, sed in literis, & phrasi distinctam, posteris temporibus ortam, non aliâ auctoritate opus est, quàm illa *Eliæ Levitæ Ascenazi*, utriusque magistri peritissimi, quam in præfatione in suum *Meturgeman* sive *Lexicon Chaldaïcum* hisce verbis astruit.

Lingua Chaldæa *secundum in primatu linguarum locum habet.*

R. Elias *in* Thisbe.

Dixit Rabbi *Samuel* filius *Nahhmani: Ne sit vilis in oculis tuis* Chaldaïca *lingua, siquidem invenimus in lege, in prophetis, & hagiographis, quòd* DEUS *benedictus, cui sit gloria, in lege testimonium præbet in prophetis, sicut visum fuit eis in hagiographis, & locuti sunt Regi linguâ* Chaldaïcâ, *& hoc ideò, eò quòd hæc vicina sit linguæ sanctæ præ omnibus aliis linguis*: atque ita scribit *Eliezer*: *Lingua* Chaldaïca *ipsa est lingua sancta corrupta: fama quoque est, quod olim antequàm corrumperetur, loquebantur in* Syria *vel* Chaldæa *linguâ sanctâ simpliciter.* Ita R. *Elias* citato loco. Quando verò illa corrupta fuerit, difficilis quæstio est apud auctores, varii varia allegant tempora, ego cum paulo ante citato auctore, uti linguæ utriusque, ita temporum & historiarum peritissimo, sentio, qui in citato loco ita disserit. *Quæri igitur posset, quando lingua* Hebraïca, *& an temporibus patrum hæc lingua fuerit usitata, & rationem dubitandi suppeditant hæ voces. Ideò videtur mihi conveniens dicere, quòd adulterata sit, postquam egressus est* Abraham *inde, quoniam absque dubio patres nostri primi locuti fuère, quemadmodum eam acceperunt ab* Adam *usque ad* Noë *oretenus, & primum ejus fundamentum fuit* Sem *filius* Noë, *cum is esset trans flumen, quemadmodum explicatur à* Ramban, *& cùm essent ibi is, & filii ejus, egressus est* Abraham *inde, erant enim omnes idololatræ, tunc corrupta est lingua, & vocata fuit lingua* Aramæa, *juxta nomen* Aram, *qui fuit filius ultimus* Sem, *juxta quod dicitur, filii* Sem, Elam, *&* Assur, *&* Arphaxad, *&* Lud, *&* Aram, *& longiùs is cæteris prolongavit dies vitæ suæ, ideò vocata fuit lingua à nomine suo* Aramæa. *Et ingrediente* Abraham *in terram* Canaan, *sequebatur is, & omnes filii ejus sermonem* Cananæum, *quæ fuit lingua sancta simpliciter, & etiam cùm nostri patres morarentur in Ægypto, non reliquerunt eam, sicuti dicunt Rabbini nostri. Tria non mutarunt* Israëlitæ *in Ægypto, nomina sua, vestimenta sua, & linguam suam.* Patet igitur linguam *Hebræam* omnium linguarum sine controversia antiquissimam, imò primam; *Syriacam* autem & *Chaldaïcam* sive *Babylonicam* ejusdem filias esse, omnemque inter auctores controversiam de primatu linguarum motam, solummodo ex æquivocatione quadam nominum ortam esse, ut proinde facilè omnium objectiones soluturus sit, qui nostras rationes hoc loco allatas probè intellexerit.

Indagatâ igitur primâ mundi linguâ, nil jam aliud restat, nisi ut ejusdem formam characterum, scribendique rationem pari passu discutiamus.

CAPUT VI.

De linguæ Samaritanæ *charactere , utrum verè* Aſſyrius *aut* Hebræus *ſit.*

DEmonſtrato in præcedentibus, & in *Obeliſco Pamphilio*, variiſque argumentis ſtabilito *Hebraïcæ* & *Ægyptiacæ* linguæ primatu, oſtenſis quoque primævorum ſcriptorum monumentis, nihil porrò ſupereſt, niſi ut, quiſnam primævæ iſtius linguæ vulgaris character fuerit, demonſtremus. Magnum fateor, & ab aliis, quod ſciam, excepto *Morino* & nonnullis Rabbinis, non tentatum aggredior argumentum; audeo tamen, divini Numinis ſubſidio tutus. Etſi non dubitem multos *Ariſtarchos* futuros, qui hoſce meos labores ſeverioribus obelis ſint notaturi; dum illos interrogantes jam multò antè audire videor, & quomodo tu nôſti hujuſmodi literas antiquas fuiſſe? quis te reddidit certiorem, ejuſmodi literas, quas producis, non eſſe maleferiatorum hominum atque impoſtorum commentum? Atque hujuſmodi non pauca proferre audio, quibus, dum omnia in dubium revocant, auctorumque rationes audire detrectant, omnia improbant, cunctaque eorum qui antiquitatis monumenta perſcrutantur, ſtudia reprehendunt, deſpiciunt, irrident, non aliâ ratione obviandum cenſeo, (ut jam pridem alius ſimilibus reſpondebat apud *Villalpandum*) quàm ſi eadem ipſos, quâ me vellicant *Ariſtarchi*, reprehenſione dignos oſtendero, quod credant *Scythas*, & *Garamantas* unquam extitiſſe, & fidem habeant referentibus, quod ipſi non viderunt, *Conſtantinopolim*, *Calecutum*, *Japoniam*, & reliquas celebriores urbes eſſe, nec minus eſſe deceptos, ſi vera eſſe exiſtiment, quæ *Hebræorum* grammatici tradunt, nimirùm literam א ſic ſcribendam, ſic autem ב, &c. At ſicuti ſtultum omninò eſſet, atque ab omni rationis judicio alienum, hujuſmodi rebus fidem non adhibere, quæ ab omnibus ſine controverſia recepta ſunt, uſque ac communi hominum conſenſu invaluerunt; ſic etiam temerarium foret, rebus in medium circa præſentem controverſiam adducendis, nullis authoritatibus comprobandis, fidem denegare. Rationes itaque ac momenta expendat rei poſitæ unuſquiſque, priuſquam levitatis, aut deceptionis arguat eos, qui attentiùs omnia utriuſque partis argumenta expenderunt, & omnes quotquot invenerunt dubitandi rationes, aliis firmioribus adhibitis diſſolverunt. Hæc autem ideò dixerim, ut nemo arbitretur, demonſtratione mathematicâ omnium proponendorum rationes oſtendere me poſſe, ſed ſatis prudenti, atque in omni diſciplina reconditiorique literatura exercitato viro, me feciſſe exiſtimabo, ſi quæ à probatis ſcriptoribus confirmata ſunt, proponam, aut animi mei conjecturas, veluti quædam allegatorum conſectaria proferam, quibus ductus ſingulas hujus diſputationis partes probaverim. Ut igitur ad propoſitam quæſtionem propiùs accedamus, primò ingentem illam de *charactere Samaritano*, & *Aſſyrio*, ſeu *Hebraïco* & *Babylonico* agitatam controverſiam per partes examinabimus, & tandem utriuſque diſcuſſis ſententiis, quid nos ſentiamus, & quomodo dictæ ſententiæ conciliari poſſint, declarabimus.

§ I.

Cap.VI. Sect. I.

§ I.

Decisio litis circa Assyriacum *seu* Hebræum *&* Samaritanum *characterem.*

Rabbinorum sententiæ de charactere Assyriaco & Samaritano.

Quatuor reperio Rabbinorum circa propositam thesin sententias. Prima eorum est, qui dicunt *Samaritanum* verum illum, & primævum *characterem Hebræum* esse. Ita sentiunt Babylonii Doctores *Zutra* & *Hobka*, tractatu Sanhedrin sect. 2. fol. 21. & 22. Verba allego.

Initio, inquit, *data est lex* Israëli *in scriptura* Hebræa, *& lingua sancta: restituta est lex, & data iis in diebus* Esdræ *in scriptura* Assyriaca, *& lingua* Syriaca *sive* Chaldaïca, *& deinde expurgata ea, elegerunt pro* Israële *scripturam* Assyriacam, *& linguam sanctam, & reliquerunt idiotis scripturam* Hebraïcam, *& linguam* Chaldaïcam. *Qui sunt isti Idiotæ? Respondet R.* Chasda, Cuthæi. *Quæ est scriptura* Hebraïca? *Respondet iterum* Chasda, *scriptura est* Libonæa. *Hujus sententiæ quoque fautor est R.* Jose *in* Thalmud Hierosolymitano sect. 1. tract. Megilla, *quem inibi consule. Rabbi* Juda tract. Megilla c. 1. n. 8. *omninò vult, neotericas* Judæorum *literas* Assyriacas *esse*; Samaritarum *verò* Hebraïcas.

Non est inter libros, & Thephilin, *&* Mezuzoth (id est frontalia illa, in frontibus ligari solita *Hebræis*, phylacteria dicta in *Euangelio*) *alia differentia, nisi quod libri scribantur in omni lingua;* Thephilin *autem &* Mezuzoth *non scribantur nisi in lingua* Assyriaca. *Rabbi* Simon Ben Gamaliel *dicit quoque in libris non esse permissum, ut scribantur nisi* Græcè. Huic sententiæ subscribunt *Thalmudici explanatores in Gemara*, quam *Obadias* quoque *Bartenora* insignis commentator suo veluti calculo approbat, cùm dicit.

Sriptura Hebræa, *scriptura est quæ venit trans flumen, &* Cuthæi *sive* Samaritani *scribunt in ea in hunc diem*, &c. *Scriptura verò, qua nos scribimus libros hodie, scriptura* Assyriaca *vocatur.* Iisdem propè verbis eadem affirmat *Rambam.* His adjungimus testimonium tractatuum *Megilla, Thalmud Hierosolymitani, sect.* I. *fol.* 71. *col.* 2. *lin.* 10. ubi de charactere, & lingua, quâ *Esdras* legem scripserat, inter alia multa hæc refert.

Assyriaca *est ipsi (scil.* Esdræ) *scriptura & non lingua,* Hebraïca *est ipsi lingua & non scriptura. Selegerunt sibi scripturam* Assyriacam *& linguam* Hebræam, *& cur vocatur nomen ejus* Assyriaca? *quia ipsa felix est in scriptura sua.* Quæ omnia clarissimè explicat hoc eodem loco *fol.* 194. *col.* 3. R. *Samuel Japhe* his verbis.

Puto autem, quod temporibus Danielis *scriptura mutata fuit ex scriptura* Hebraïca, *in qua lex data fuit, in scripturam* Assyriacam, *& scripta fuit lex* Assyriacè *in diebus* Esdræ. Ex quibus omnibus hîc allatis testimoniis satis comprobatur, plerosque Rabbinos *Samaritanum characterem Hebræum* fuisse, existimâsse: etsi inter se cum tanta ambiguitate loquantur, & in negotio sat liquido adeò inconstantes, ut sibi ipsis non infrequenter contradicant, ac proinde quid putent, vix obtineri possit.

Altera sententia est eorum, qui volunt, *Assyriacum characterem* accepisse *Esdram* ab angelo, fuisseque ex antiquo *Hebræo* in *Assyriacum* mutatum. Cùm enim *populus Israëliticus* in *Babylone* 70 annorum captivitatem sustineret, & paulatim uti legis, ita & characteris oblivisceretur, contigit, inquiunt, ut eodem tempore angelus *Balthasari* in medio convivii apparens, & sententiam à DEO latam in pariete describens, characteris mutationem introduceret, & hunc eundem esse volunt, quo jam *Judæi* ubivis locorum utuntur. Nec desunt Thalmudistæ, qui velint *Danielem* novum illum characterem docuisse *Judæos*, *Esdram*que relicto *Cuthæis* charactere *Hebræo*, quem ob irreconciliabile odium in *Cuthæos*, veluti pollutum abomina-

 minabantur, hunc sibi elegisse, quo legem scriberet; dialectum verò *Hebræam* legi restituisse, *Chaldaïca* repudiata, quæ in ipsa captivitate plurimùm apud *Judæos* invaluerat. Ita R. *Japhe*. Et ideò non videtur, quòd mutatio facta sit operâ *Esdræ*, nisi scripturæ solius, etsi enim scriptura angeli fuerit *Aramæa*, id est, *Assyriaca*, & lingua *Aramæa*, nihilominus cùm venit *Esdras* ad describendam legem non mutavit formam legis, sed tantum scripturam, quæ renovata fuit in diebus *Danielis*, patetque ex hoc quod scriptum est: *& descripsit sibi exemplar, seu* δευτέρωσιν, id est, *scripturam, quæ debebat mutari*: verùm lingua quâ scripsit, fuit illa *Hebræa*, & sancta, uti *à principio* &c. Veruntamen & hi vacillantes opinantur scripturam illam non *Hebræam*, sed aliam ab omnibus diversam fuisse; in quo tamen ita diversi sunt, ut sibi in omnibus contradicere videantur. Ajunt enim quidam, à *Judæis* in *Babylone* non fuisse intellectam, quod Gamatricè scripta fuisset, id est sensu Cabalico solis sapientibus noto, quem vocant literarum videlicet combinationem, & permutationem. Verùm auctorem ipsum R *Simeonem* more Rabbinico de iis differentem audiamus.

Qua lingua & charactere scripsit angelus in pariete Balthasaris *sententiam ei à* DEO *latam.*

Dicit R. Simeon, *scriptura hæc non est immutata. Quid est? non poterant legere scripturam? dicit Rab. per* Gamatriam *ipsis scriptum erat*, Jatheth Jatheth, Adac, pughamet; *quorum interpretatio est*: Man, Tekhil, upharsin. Mane, *numeravit* DEUS *regnum tuum, & perfecit illud;* Tekhil, *positus es in statera, & inventus es deficiens;* upharsin, *divisum est regnum tuum, & datum est* Medis *&* Persis; *&* Samuel *ait*, Mamtom, Nankephi Aaltran. *Rabbi quoque* Johanam *dixit*, Anam, Anam, Lakath, Nisrephu. R. Ase *dixit*. Nema, Nema, Ketal Phursin. Atque hæ sunt subtilitates Rabbinicæ, quas, dum ex difficultatibus emergere non possunt, ne nihil dixisse videantur, comminiscuntur, quibus tamen commentis nil insulsius esse potest. Videant plura, quibus placent hujusmodi nugamenta, apud *Morinum Exercitat. in Pentat. Samaritanum*, ex quo hæc ferè desumpsimus.

Tertia sententia eorum est, qui volunt *Assyriacum characterem* verum, & genuinum *characterem Hebræum* fuisse.

Quarta verò sententia ab hac discrepans, sub distinctione loquitur, ait enim duplicem fuisse *characterem Hebræum* verum, sacrum & profanum, hunc (sc. profanum) *Cuthæorum*, videlicet *Samaritanum*, illum verò (sacrum) *Assyriacum* fuisse. De sacro charactere rursus diversa sentiunt diversi. Alii affirmant sacro charactere scriptas tantùm fuisse duas tabulas, librumque legis, qui in arca conservabatur, reliquos verò profano, id est, *Samaritano*. Nonnulli dicunt sacro charactere libros omnes legis, & prophetarum scriptos fuisse, sicuti & ea, quæ vocant frontalia, sive phylacteria; profano autem omnia reliqua, quæ ad politicam pertinebant. Ita inter alios Rab. *Jomtob Abramides*, & R. *Jacob in libro*, qui intitulatur *fons sive oculus Jacob fol.* 142. *col.* 1. contra *Amoraim & Thanaim* Thalmudicos doctores, ut habet Rab *Joseph Albo*. Atque hanc sententiam præ omnibus aliis rationi, subjectæque materiæ magis consentaneam esse mox dicam, solvit enim omnes difficultates, ut in sequentibus videbitur.

Discussis itaque Rabbinorum plerorumque de hoc negotio tractantium argumentis & rationibus, jam ut nodus hic Gordius tandem solvatur, quid in negotio adeò lubrico reverà statuendum sit, aperiendum est.

Character Samaritanus *quomodo ab* Assyriaco *differat.*

Dico igitur primò, *Samariticum* characterem non essentialiter, sed accidentaliter tantùm ab *Assyriaco* distingui, quod hic quadratus, elegans, & decorus, alter autem apices ita formet diversos, ut tamen literarum atque

TABULA COMBINATORIA

In qua ex probatissimis Authoribus primævorum Characterum formæ eorumque Omnium, qui ab ijs Originem duxerunt successiva temporum propagatione exhibentur; Ex quibus luculenter deducitur Omnia linguarum Alphabeta, nonnulla in se priscarum literarum vestigia tenere.

Valor Literarum.	Character duplex mysticus ab Angelis traditus dicitur.	Character tempore transitus fluminis Authore R. Abrahamo Balmis.	Characterum veterum Samaritanorum formæ variæ ex nummis extractæ alijsque Authoribus.	Floridus Character Samaritanorum ex Villalpando nummisque extractus.	Character Mosaic, quo legem in tabulis scripsit ex varijs Rabbinorū monumentis deprompt.	Character Syriacus.	Character verus Hebræus sive Aßyrius
A							א
B							ב
C							ג
D							ד
H							ה
V							ו
Z							ז
Ch							ח
T							ט
I							י
C							כך
L							ל
M							מם
N							נן
S							ס
Ayn							ע
P							פף
Ts							צ
QK							ק
R							ר
Sch							ש
Th							ת

Cap.VI.

Expositio Tabulæ præcedentis.

Tabula continet 8 columnas, quarum ſingulæ diverſas literarum formas continent; prout inſcriptiones columnarum notant, quæ quidem formæ ex primigeniæ linguæ, id eſt, *Hebrææ* alphabeto ſuam ſortiuntur originem, quemadmodum in præcedentibus ubertim ex Rabbinorum ſententiis docuimus. Cauſa verò tantæ mutationis in characteribus facta multiplex aſſignari poteſt; quarum prima eſt, varia apud priſcos orientales ſcribendi ratio; aliis ex dextra in lævam contextum ſcripturæ proſequentibus; nonnullis contra ex læva in dextram; quibuſdam uti *Syris*, perpendicularem ſcripturæ progreſſum ſervantibus; quo factum eſt ut literæ nunc inverſę, nunc obliquo ductu transformatæ, paulatim à genuina forma deflexerint. Altera ratio eſt, varietas populorum & gentium, ad quorum diverſa ingenia, uſus & conſuetudines, diverſitas in ſcribendo quoque nata, inſignem literarum varietatem peperit. Quod adeo vel in hunc uſque diem verum comperitur; ut quot nationes, tot diverſæ exiſtant characterum formæ, ſive eæ *Latinæ*, ſive *Hebraïcæ*, aut *Græcæ*, alteriuſque cujusvis linguæ fuerint. Tertia cauſa fuit, velox & expedita ſcribendi ratio, ex qua apud Orientales natum eſt characterum genus, quos currentes vocant, id eſt, veloci manu, & volante, uti dici ſolet, calamo exaratos; & maxime in uſu eſt apud *Syros*, *Arabes*, *Perſas*, qui totum ſcripturæ aut hiſtoriæ alicujus contextum, continuato literarum nexu proſequuntur. Qui modus ſcribendi, inter Europæos populos pariter uſum invenit. Tametſi enim omnes Europæ populi alphabeto utantur, ex latinis literis deſumpto; *Germani* tamen, uti & *Galli*, in ſcribendo, *Arabum* more, ſingulas literas connectere ſolent; non alia de cauſa, niſi ob expeditiorem commodioremque ſcribendi rationem. Ut proinde ex hiſce luculenter pateat, literas *Hebræas* à *Samaritanis* non niſi accidentaliter differre, ex vario videlicet ſcribendi uſu. *Sect.* I.

§ II.

De Siclis Hebræorum, Samaritano *charactere inſignitis.*

Examinata paulo penitius prædicta Rabbinorum in decidenda lite, de charactere *Aſſyriaco* & *Samaritano*, inconſtantia, aliam cauſam non reperio, niſi ſummam antiquitatis, veterumque monumentorum ignorantiam, & in eorum inveſtigandorum ſtudio ſupinam negligentiam, à quorum tamen notitia totius controverſiæ ratio dependere videtur. Unde nos, ut ſolidius huic controverſiæ incumberemus, nullum non movimus lapidem, quo in antiquam veterum characterum *Hebraïcorum* notitiam deveniremus, atque ita detectis nonnullis vetuſtatis veſtigiis, iiſdem veluti ſolidiori fundamento ſententiam noſtram tutius, certiuſque ſtabilire poſſemus. Neque æſtuantis ingenii molimina fefellit divina providentia: nam per idem tempus variæ ex Oriente allatæ inſcriptiones, partim ſaxis, partim argenteis impreſſæ nummis, inſignem mihi præbuere in famoſiſſimæ ſententiæ lite decidenda occaſionem. Nos de argenteis nummis veterum *Hebræorum*, ſeu Siclis primò, deinde quoque de altero inſcriptionum genere tractabimus.

Inveniuntur hîc Romæ paſſim in muſæis, tum Collegii Romani à *Villalpando* olim ex *Hiſpania* allatæ, tum clariſſimorum virorum *Franciſci Gualdi*, & *Franciſci Angelomi*, & inclyti viri D. *Franciſci Gottifredi*, non doctrina minus rerumque antiquarum notitia, quam nobilitate comprimis ſpectabilis, monetæ argenteæ vetuſtis characteribus *Hebræorum* inſcriptæ, quos Siclos vocant. *Numiſmata* Hebræorum *antiquiſſima docent differentiam characteris* Samaritani & Aſſyriaci.

Cap.VI. que characterum lineamenta (quemadmodum in nostra Anatomia characteristica paulò post ponenda fusè declaratur) quoad substantiam non sint diversa : atque eâdem ratione se habent, quemadmodum character *Hebræus* modernus ad characterem *Rabbinorum*, quem currentem passim vocant, quorum maxima diversitas est : nam *Saphardæi*, sive *Hebræi Hispani* alio currente scribunt, alio *Askenezim* sive *Germani*, alio *Mizriim* sive *Ægyptii*, *Cithiim* sive *Itali* alio; quos tamen (non obstante quòd omnes ex uno & eodem charactere *Hebræo* profluxerint) non omnes, quamtumvis periti, nisi magnâ prævià exercitatione legere possunt; quod etiam in omnibus aliis linguis videmus accidere; ita enim *Gallicus* & *Italicus* character manuscriptus difficulter à *Germanis* legitur, & contra, *Italis*, *Gallis*, *Hispanis*, *Germanicus*, vel *Belgicus* character imperceptibilis est, etiamsi uterque à *Latino* quoad substantiam nullâ ratione differat. Ita, inquam, dico se *Assyriacum* habuisse ad *Samaritanum* characterem. Nam *Esdram*, cùm scripturam una cum charactere ferè oblivioni traditam, huncque à primo suo decore multùm successu temporum declinasse videret, ut studium legis promoveret, omnesque ad ei assiduo incumbendum quovis modo incitaret, *Samaritanorum* characterem paulatim degenerem, pristino suo decori, nitorique unà cum lege restituisse omninò existimandum est, neque putare debemus, *Esdram* toto cœlo distinctum characterem populo tradidisse, sed commodiorem, elegantioremque, & primogenio tabularum Mosaïcarum characteri, ut postea videbitur, conformiorem; hisce itaque pensiculatius consideratis,

Esdras *non invenit novum characterem ad legem describendam; sed veterem non nihil degenerem, in pulchriorem formam adaptavit.*

Infero, & dico secundò, characterem *Assyriacum* sive *Esdræum* in sacris scribendis fuisse adhibitum; in profanis verò *Samariticum*. Ita Obadias à Bartenora Commentario in Misna- Sect. I. joth, Mesechet jadaim, perek. 4. numero 5. his verbis.

Scriptura Hebraïca *ea est, quæ venit è regione trans flumen*, Cuthiim *autem, qui sunt* Samaritani, *eam scribunt in hunc usque diem.* Israël *autem utebatur istâ scripturâ in rebus profanis, & moneta argentea, quæ nunc hodie reperitur in manibus nostris, & percussa est tempore Regum* Israël, *& signata eadem scripturâ. Scriptura autem, quâ nos scribimus libros hodie dicitur scriptura* Assyriaca, *estque scriptura tabularum. Vocatur autem* Assyriaca, *quod felix sit & pulchra, juxta illud*: Propter beatitudinem meam beatam me dicent filiæ. Confirmant hæc omnia alius quidam apud R. *Mosem Alascar responsionum* c. 24. R. *Jehuda Muscato* commentator libri *Cozri* apud *Morinum*. Præ cæteris autem R. *Azarias* in libro intitulato *Lumen oculorum* c. 58. postquam multum ultro citroque disseruit, tandem inquit, *consideratis iis, quæ dicuntur, & præcipiuntur de* Thephillin & Mezuzoth, *quæ scriptura tantùm* Assyriaca *scribi debent, iisque quam sollicitè explicantur de virgulis & apiculis literarum, infert.*

Hæc in eam nos opinionem inducunt, ut æstimemus cum veritate & integritate tabulas legis non aliâ scripturâ datas fuisse, quàm Assyriaca. *Imò* Assyriacum *characterem verum illum* Hebræum *antiquum esse, quo lex in tabulis scripta est, eumque nunquam mutatum fuisse*, Esdram *autem jam penè ab hominum librorumque memoria abolitum, ut potuit, restaurasse autumamus.* Neque desunt nostræ sententiæ fautores, ex melioris notæ Rabbinis R. *Jacob* in *Oculo* suo; totum negotium ex ipso *Rambam* clarè demonstrat, his verbis:

Assyriacus *character verus* Hebræus *character est, quo tabulæ legis scriptæ fuerunt.*

Ecce certus sum quod scripsi, quod scriptura tabularum & legis, quæ fuit in arca, nunquam est mutata, & ita scripsit Rambam in com. Misnæ in tract. Jadaim, *quoniam scriptura, quâ nos scribimus, ipsa*

Cap. VI. *est scriptura* Assyriaca, *& scriptura etiam, quâ legem* DEUS *benedictus scripsit, & vocatur* Assyriaca *à magnitudine & gloria, seu pulchritudine juxta illud* : Quoniam beatam me dicent filiæ, *& sic dicta est* Assyriaca, *quod beata sit in suo charactere.* Cui veluti calculo suo subscribit R. *Samuel Japhe* : vult enim hanc scripturam tunc temporis minimè fuisse vulgarem, sed legalem tantùm, & phylacteria ea scribi solita, cætera verò omnia monumenta, cujusmodi erant annales, sive historiæ, & publica monumenta, sicuti & numismata *Samaritico* charactere, qui tunc temporis quasi vulgaris erat, conscribebantur. Ut vel hinc appareat verum esse quod supra asseruimus de charactere sacro, & profano, hunc (profanum) *Samariticum* illum; (sacrum) *Assyriacum* fuisse. Verùm verba Auctoris cito, ita enim dicit:

Nihilominus propter perfectionem & sanctitatem scripturæ illius in illis diebus non scribebant eam, etiam in libris, in quibus scribebat Rex, aut unusquisque pro se ipso, sed scribebant eos scriptura Hebraïca, *quia autem abscondita erat arca, obliti sunt literarum (id est, illarum, quæ bis in alphabeto ponuntur, & finales alium ductum habent) cùm migrarunt in* Assyriam; *& noverunt filii* Assur *hanc scripturam, ideò acceperunt eam sibi, vel quod antea apud eos esset, innotuerat enim illis ex libro sacro præter scripturam suam; vel quod illorum fuerat, concupiverunt. Filii autem* Israël *assueverunt ea simul cum illis ab illo tempore & deinceps. Et hoc est, propter quod dicitur, ascendisse cum illis de* Assur, *sed in diebus* Esdræ *datum est illis scribere librum legis, & reliqua hagiographa, charactere videlicet* Assyriaco. Quæ verba ita clara sunt, ut nostram sententiam demonstrare videantur.

Patet igitur denuò characteres hosce nullâ ratione essentialiter fuisse diversos, sed *Samaritanum* characterem *Hebræum* ab *Esdra* in meliorem formam, & elegantiorem, ad studium legis vecordem populum, vel ipsa characteris pulchritudine, ut dictum est, excitandum, mutatum fuisse. Accedit, quod *Assyriacus* character, quo tabulas legis scriptas ostendimus, apicibus constet plenis mysterio, ut & totus character, quemadmodum in sequentibus videbitur, mysticus & symbolicus, quod de *Samaritico* dici nullâ ratione potest, utpote apicibus nimium à prima simplicitate sua declivibus prædito. Addo aliud, si vera sint, quæ referunt *More Zohar*, & *Rassi* in XXIV caput *Exodi*, tabulas legis fuisse, juxta veterum traditionem, perforatas, & ex utraque parte legi potuisse, unde consequenter intermediæ partes ם finalis, & ס miraculo sustinebantur, ne excavatæ caderent. Unde unicum argumentum sumunt asserendi legem solo Assyriaco, videlicet quadrato illo & eleganti charactere fuisse scriptam, non *Samaritano*, cùm ejus *Mem* [Samaritan letter] & *Samech* [Samaritan letter] facile, & sine ullo miraculo in tabulis consistentes, repugnent miraculosæ scripturæ, quâ veteres constanti traditione tabulas legis scriptas esse volunt. Sect. I. *Legis tabulas quo ad literas perforatas fuisse Rabbini tradunt.*

Verùm nos relictis Rabbinorum plerorumque fabulosis traditionibus, ut nostra solidiori fundamento insistant, à solidiori antiquitate incœptam inquisitionis nostræ telam ordiamur: in quâ, si characterem *Samaritanum* eundem cum *Assyriaco* demonstraverimus, uti divinâ gratia ex sequenti tabula nos demonstraturos confidimus; certè famosissimæ quæstioni nullo non tempore agitatæ finem tandem nos imposuisse meritò gloriari poterimus. Tabula sequitur.

Expo-

Cap. VI. cant. Hujuſmodi monetas in *Francia* quoque variis in locis me vidiſſe memini, & poſtea à *Morino* in exercitatione in Pentateuchum *Samaritanum* excuſas deprehendi. Allatæ quoque ſunt aliæ ex Oriente à quodam R. *Salomone Azubi*, quæ conjunctæ cum iis, quas ex Siculis & Romanis muſæis hinc inde collegeram, inſignem præbuére fusè diſſerendi materiam. Harum aliquæ inſcriptæ ſunt charactere *Samaritico*, aliquæ *Aſſyriaco*. Quid autem inſcriptio facta ſignificet, quid hieroglyphica in medio characterum poſita, quando & ubi impreſſa numiſmata, jam tempus eſt, ut aperiamus.

Duo notanda ſunt in his numiſmatis. Primò character, qui *Samaritanus* eſt, uti moderni docent *Samaritani*, à quibus vix in ullo diſcrepat, ut eos examinanti patebit. Secundò hieroglyphica una cum interpretatione characterum quæ eſt primæ quidem faciei, *Siclus Iſraël*, ſecundæ verò faciei *Jeruſalem ſancta.* Sed ut omnia clariſſimè, & cum bona methodo declarentur, primò de Siclo, deinde de ſignificatione hieroglyphicorum dicemus.

Siclorum veterum qualitas. Dicunt *Hebræi* Siclum, hoc eſt à ponderando, appendendo, librando, eo quod pecuniam veteres *Hebræi*, *Chaldæi*, & *Syri*, non ut, nos numerabant diſcretè, ſed ex pondere ſummam valoremque ejus dijudicabant. Vide XXIII. c. 16. verſ. Gen. *Et appendit* Abraham Ephron *quadringentos* ſiclos *probatæ monetæ publicæ*, vel ut alii legunt, *pro mercatoribus*; vel ut Thargum Onkelos habet, *quod recipiebatur pro mercimoniis in unaquaque provincia.* Vide *Regum* XX. 39. *Eſdr.* VIII. 25. *Eſai.* XLVI. 6. Et in novo teſtamento, Matthæi XXVI. 15. legimus ſacerdotes 30 argenteos nummos Judæ non numeraſſe, ſed appendiſſe, unde & *Symmachus* illud *Zach.* XI. 12. ἐϛάθμησαν vertit, *appenderunt*. *Hebræi* igitur *pecuniam in pondere ſuo*, & *Chaldæi pecuniam appenſionum* vocârunt, quæ conſuetudo deinde in uſum quoque *Romanorum* devenit, ut doctè *Budæus lib. de aſſe.* Eſt autem duplex Siclus *Hebraïcus*, ſacer ſive eccleſiaſticus, & vulgaris. Sacer propriè dicitur Siclus ſanctuarii, ad res ſacras deputatus, videlicet ad tabernaculi, vel templi ſtructuram, & ornatum, ad ſacri miniſterii apparatum, & perfectionem, ad Numinis propitiationem, ſuique cujuſque redemptionem. Profitebantur enim hac Sicli penſione DEI peculium ſe eſſe, neque alium habere Regem, vel Dominum præter DEUM, cui ſe ipſos totos obſtrinxerant, & ideò etiam *ſanctus Iſraël* dicebatur, ut eſt *Jer.* LI. v. 5. vel *pecunia redemptionis*, vel *pecunia propitiationis*, ſeu *expiationum*, aliiſque nominibus appellatus fuit. Vulgaris verò in promiſcuum uſum deputabatur. Cæterum argenteus Siclus Hebræorum, quemadmodum ex voce *Ghera*, *Exod.* XXX. *v.* 13. *Lev.* VII. *v.* 25. colligitur, quaſi viginti obolis conſtabat. Eſt autem obolus tantum argenti, quantum pendunt ſexdecim grana hordei, ſive ſemina ſiliquæ communis. Unde vigeſima ſicli pars eſt, quæ vicenæ partes deinde conjunctim ponderant 320 grana hordei in argento, ſive totidem ſiliquas communes, quæ faciunt 24 obolos Atticos, ſive 4 denarios Romanos, ſeu totidem drachmas Atticas, quas ut plurimùm voce exprimunt. Vide quæ fusè de hiſce diximus in *Supplemento ad Prodromum Coptum.* Et confirmat noſtra R. *Moſe* libro, qui dicitur *Catena Cabalæ*, tract. *de monetis.*

Sect. I. *Siclus Eccleſiaſticus, profanus, Sacer, quiſ*

Siclus Vulgaris ſive profanus.

Et cognovimus ex Kabalah, quod Siclus ſacer pendet 320 *grana hordei in puro argento.* Hunc autem æquivalere Joſephus his verbis oſtendit: *Siclus autem nummus* Hebræorum *qui eſt, Atticas capit drachmas quatuor.* Atque hic eſt celeberrimus ille Siclus *Hebræorum*, quem paulò ante tibi propoſuimus *Samaritico* charactere inſcriptum.

Habet

Cap. VI.

De Symbolicis numismatum figuris.

Habet nummi facies prima urnam, seu vasis istius figuram, quæ mensuram plenam, sive homer mannæ capiens erecto tabernaculo vel templo ad seculorum monumentum, DEI jussu, & *Mosis* procuratione, ante illius conspectum, in arca asservanda erat proposita, ita habebatur Exodi XVI. v. 33. his verbis. *Et dixit Dominus ad* Aharon, *accipe vas unum & mitte ibi* Man, *quantum* gomer *capere potest, & repone coram Domino ad servandum in generationes vestras:* in *Græco* pro vase habetur στάμνος, in *Chaldæo tsheluchith*, hoc est lagenula. Litera F, urnæ imposita, idem est quod א Hebræorum, & significat primum, ac integrum Siclum. Ab altera parte virgam illam mirificam intueri licet, quam inter plurimas virgas *Aharonis* nomine in tentorium conventûs illatam, ut sacerdotalis illius vocatio, hoc tanquam publico indicio confirmaretur, commendareturque, postero die populus omnis germen producentem, florem eminentem explicantemque vidit: ita Num. XVII. v. 8.

Et sequenti die regressus est Moyses *ad tabernaculum testimonii, & ecce floruit virga* Aharon *domui* Levi, *& turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdala deformati sunt.* Atque hoc ita esse, & hasce duas figuras hieroglyphicas nihil aliud significare, quam vas *Mannæ* arcæ impositum, & virgam *Aharonis* mirificam, ipsimet Judæi affirmant. Instar omnium sit *Rambam*, qui in *Peruscha Misnæ* hæc inter alia refert.

Inveni in Acco, *id est*, Ptolemaïde, *in manibus seniorum terræ monetam argenteam signatam sculptura sigilli. Ex uno latere erat veluti figura virgæ amygdalinæ, & ex altero veluti urnæ. In utroque autem latere ad marginem scriptura erat insculpta admodum manifestè. Et ostenderunt scripturam* Cuthæis *usitatam, & legerunt eam statim, quoniam ipsa est scriptura* Hebræa, *quæ superstes fuit* Cuthæis, *sicuti commemoratur in* Sanhedrin, *& legerunt ex uno* Sect. I. *latere*, [Siclus Siclorum] *& ex altero* [Jerusalem sancta:] *dicebant quoque figuram esse virgæ* Aharonis, *figuram verò secundam esse urnæ, in qua erat* Manna. Et fragmentum *Samaritanæ* historiæ Vaticanæ, ita inter alia habet.

Sunt etiam nobis adhuc reliqua numismata scripta charactere Simron, *& ex uno latere quasi figura virgæ amygdalinæ* Aharon, *& ex altero vas* Mannæ, *& cuderunt ea Reges* Israël.

Dico igitur, hunc nummum seu numisma argenteum, cusum esse à Regibus *Israël*, quo tempore character *Samariticus* vulgaris erat. Cusum autem esse, non excisum, ita certum est, ut qui illud negare conaretur, certo certius probaret, se à numismatum cognitione ita esse alienum, ut percussa numismata à fusis, aut aliâ ratione formatis distinguere, aut secernere nesciret. Vas autem *Mannæ*, & virgam *Aaronis*, una cum hac sententia, veluti impressa quædam, *Siclus Israël* & *Jerusalem Sancta*, puto eâ intentione à Regibus *Israël* esse impressa, ut *Hebræi* hoc usuali numismate inspecto immensa DEI OPT. MAX. beneficia, cùm in deserto quadraginta annis pane cœlesti pascerentur, & tot tantisque miraculis confirmarentur, per vas *Mannæ*, & per virgam *Aaronis* indicata recolerent, seque ipsis inscriptionibus populum electum DEI, à DEO semper singularibus miraculis defensum esse cognoscerent, civesque *Hierusalem* sanctæ istius urbis, quæ loci eminentia, cœli, solique felicitate, cunctas mundi urbes superans, speciali à DEO privilegio ornata esset, ut in ea templum & domus ejus esset, cultusque divinus purè & sincerè exerceretur, ac proinde inspicientes hoc beneficiorum à DEO electo populo nullo non tempore præstitorum veluti mnenosynon quoddam, ut in fervore charitatis, fideique constantia erga tantum benefactorem perpetuò confirmarentur.

Symbola numismatum populum ad beneficia DEI istis præstita recognoscenda animabant.

Verùm

Cap.VI. *Schematismus Siclorum omnis generis, qui olim apud Hebræos in usu erant, una cum interpretatione* Samaritana *qua insignitos reperies, una cum mysterii symbolorum sub iis reconditorum expositione.* Sect. I.

Siclus primus.

Expositio.

Samarit.

Hebr. ירושלם קדושה שקל ישראל

Israël Schekel Kedoscha Irusalem

Israël Siclus Sancta Jerusalem

II. Siclus.

Analysis.

Samarit.

Hebr. אירושלם הקרושה שקל ישראל

Israël scekel Hakkedoscha Irusalem.

Israël siclus Sancta Jerusalem.

Ad latera W significat initialem literam sicli. Litera vero indicat initialem literam nominis David.

Tempore Judicum III Num. antiquissimi.

Analysis.

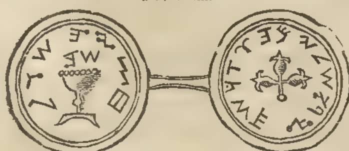
Samarit.

Hebr. מעבו מו־ ערת

Mul enghet Menghabo.

Tempore circumcisionis A pinguedine ejus

IV. Num.

Analysis.

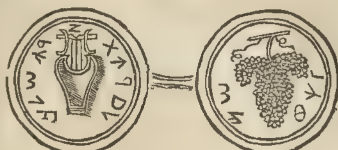
Samarit.

Hebr. ירושלם קרושה הציה שקל

Siclus medius Sancta Jerusalem.

Literæ vasi impositæ *W* idem significant ac siclum *David* quo tempore currebat.

Siclus V.

Analysis.

Samarit.

Hebr. תחרות אירושלם

Jerusalem Tachruth.

Lyra indicat laudem DEI, cum memoria promissæ terræ quæ botrum notat semper persolvendam.

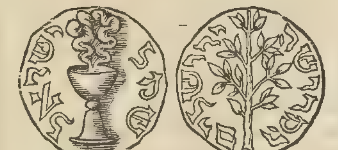

Samarit. *W.*

Hebr. שלמה ירושלם

Jerusalem.

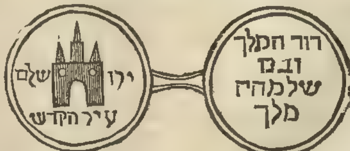
Rex Salomon

ירושלם קדושה שקל ישראל

Israël siclus Sancta Jerusalem.

Hic siclus posteriorum temporum est.

Jerusalem Civitas sancta. *David Rex & filius ejus Salomon Rex.*

Si lector exactam cognitionem horum siclorum desideret is adeat II. Tom. Oedipi, part. 1. clas. 2. fol. 87. & omnia quam fusissime ibidem tractata reperiet.

X

Cap. VI. Verùm uti ea omnia in figura illis contigerunt ita quoque eos noſtrum ſupercœleſte *manna*, noſtrum Sacerdotem JESUM *Chriſtum* Dominum, panem vivum, qui de cœlo deſcendit, ſacerdotem æternum, qui ſemel quinque ſiclorum pretio redemptus in templo, Redemptor noſter, ac noſtræ ſalutis pretium effectus eſt, ſignificaſſe crediderim, neque aliam ob cauſam ſanctuarii ſiclo omnem æſtimationem fieri præcepiſſe Dominum arbitrarer, quàm quod hæc, quæ diximus, ejuſmodi Sicli inſignibus referrentur. Verùm ut lector formam ſiclorum penitius cognoſcat Synopſin in præcedenti Schemate, magis uſitatorum, oculis eruditi lectoris exponendam cenſui, in quorum ſingulis *Samaritana* inſcriptio, una cum myſteriorum ſignificatione, *Hebraico-Samaritana* lectione exprimitur. Sect. I.

C. VII.

CAPUT VII.

De origine literarum, & ſcriptionis.

OMnium doctorum ſuffragiis neminem è puris hominibus *Adamo* majori à DEO Opt. Max. perfectione majori animi corporiſque dotibus imbutum fuiſſe, conſtat. Nec rationes ad id oſtendendum deſunt, cùm enim DEUS omnia animalia mundi, quæque in ſuo genere creârit perfecta, ſecundum corporis magnitudinem, robur, membrorum proportionem, atque ſymmetriam, denique ſecundum potentias quoque exequendi & perficiendi omnes actiones ſuas naturales, certè incongruum videbatur ſolum hominem, qui tantâ perfectione conditorum animalium rector, princepſque futurus erat, in imperfectione relictum fuiſſe. Quemadmodum igitur DEUS *Adamum* præ omnibus aliis puris hominibus, qui unquam futuri erant, excellentibus corporis donis, utpote immediatè ſuum opificium exornavit, ita certè non defuit divina providentia in exornando eum raris quibuſdam, & mirificis animæ donis, talentis & perfectionibus; ſunt enim immediata DEI opera perfectiſſima. Cùm autem hæ perfectiones animæ naturales nihil aliud ſint, quàm ſcientiæ, Philoſopho teſte, conſequens eſt, eum omnium mortalium ſcientiſſimum fuiſſe.

Adam primus homo omniumque purorum hominum perfectiſſimus.

Cùm etiam *Adamus* totius humani generis Doctor eſſet futurus, certè congruum erat, ut in ipſo productionis ſuæ exordio, præter infuſos ſcientiarum habitus, etiam mirificâ quâdam docendi alios homines facultate imbueretur.

Infuſam concreatamque ſcientiam habuit.

Cùm iterum hæc inſtructio fieri non poſſit ſine lingua, certum eſt eum linguâ quâdam divinitùs eidem infuſa uſum eſſe. Cùm autem præterea omnia idiomata ex vocibus, verbis, nominibus & hæc ex ſyllabis conſtent, certum quoque eſt, ut paulò poſt videbitur, *Adam* primo ſuo exordio grammaticum egiſſe, & Lexicon animalium condidiſſe, & auctorem omnis literaturæ extitiſſe. Quænam verò hæc lingua primæva fuerit, quæ voces, qui characteres, qui libri iis conſcripti, tunc in ſequentibus diſquiremus, ubi prius ſcientiam *Adami* paulò fuſiùs excuſſerimus.

Linguam habuit, pariter ſibi infuſam.

Adamus igitur ſupernaturalibus habitibus illuſtratus, primo DEUM & eſſe, & virtute ſuâ omnia condidiſſe, remuneratorem quoque bonorum eſſe, abſque ulla controverſia credidit, eandemque fidem liberis ſuis tradidit. Sacroſanctæ Trinitatis myſterium, æternique Verbi humani generis Meſſiæ & Redemptoris futuri incarnationem divinâ

Theologia Adami.

C. VII. divinâ revelatione accepisse, plerique SS. Patres credunt. Unde primæva illa Theologia primordia duxit, & per Cabalam ad posteros translata, ut in *Cabala Hebræorum* docuimus, magnum nullo non tempore incrementum suscepit.

Physiologia Adami. Secundò *Adamum* omnem rerum naturalium scientiam calluisse, ipsa sacra Scriptura docet, ubi animalibus nomina naturis cujusque apta imposuisse memoratur, quod quidem sine absoluta totius naturæ scientia fieri non potuit, præter abditas enim animalium, plantarum, lapidum, metallorum, mineraliumque virtutes, superiorum quoque corporum influxus perfectè novit, unde & consummatus Philosophus, Medicus, Astronomus fuisse perhibetur. Atque hoc ita esse post SS. PP. plerique profani omnium nationum auctores testantur. *Suidas* præ aliis graphicè *Adami* excellentiam describit his verbis:

Suidas. Adamus *primus homo,* DEI *manu effectus, & ad imaginem & similitudinem Opificis, & Conditoris formatus, jure primus sapiens appellari potest, ut primò conditum simulachrum, & imago divinitus picta existens, omnium gratiarum plenus, & omnes animi corporisque sensus puros, & incorruptos circumferens. Radii enim quidam, ut ita loquar, ex illius animo effulgentes, & divinarum cogitationum actionumque pleni, per omnem naturam penetrantes currebant, sagaciter & sine errore proprium, & cujusque naturæ præcipuum commodum antevertentes, & quidquid in unaquaque rerum natura præstantissimum erat, anticipantes: non more hominum, qui judicia sæpè cum lapsu, & cum errore temereque faciunt, sed à* DEO *universitatis auctore, qui de rebus omnibus rectè cognoscit, & judicat, vel priusquàm notiones moveantur ab anima quasi parturiente, & pariente tales cogitationes.* Quibus sanè verbis nihil melius ad institutum nostrum dici potest. Huic adstipulantur plerique Rabbinorum. Loco omnium sit R. *Abarbanel*, qui de *Adamo* in hæc verba erumpit. Omissâ *Hebræa* lectione, *Latinam* pono. Sect. I.

Creavit autem DEUS *hominem in perfectione maxima, eratque* Adami *corpus instar mundi cujusdam parvi, in quo omnia majoris mundi naturæ miracula expressit; anima verò ejus erat tanquam speculum divinitatis, plenum sapientiæ & scientiæ, ita ut sapientiæ ejus non numerus, nec finis esset.* R. Abarbanel.

Et R. *Gerson* in hunc locum vocat *Adamum*. Adam *sapientissimus & princeps philosophorum, immediatus* DEI *discipulus, gnarus virium animalium, herbarum, lignorumque. Medicus quoque fuit, & astrologus, & ab ipso omnes artes & scientiæ profluxerunt.* Quæ eadem asserit Paraphrastes in Pentateuchum *Samaritanum* his verbis: R. Gerson.

Et plasmavit DEUS Adamum, *replevitque ipsum spiritu sapientiæ & scientiæ, ut inde ad posteros omnes artes & scientiæ, tanquam ex primo fonte promanarent.* Quibus astipulans Suidas ait. *Paraphrastes Samaritanus.*

Hic enim est, qui invenit singulis & omnibus canones & regulas, finesque præscribens, ultra quos non transirent, adaptavit. Hujus sunt artes & literæ, hujus scientiæ rationales, & non rationales, hujus prophetiæ & oracula, hujus leges scriptæ & non scriptæ, hujus omnes inventiones, & quæcunque ad vitam necessaria sunt. Omnium eorum is inventor est. Mathematicas quoque scientias calluisse, nepotesque suos eas docuisse, pulchrè demonstrat *Genebrardus in Chronico*, unde & illud *Ecclesiastici* de ipso dictum videtur.

Ipse enim DEUS *dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram, ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum, initium, & consummationem, & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & consummationes temporum, humorum mutationes, & divisiones temporum, anni cursus, & stellarum dispositiones, animalium naturas, & iras bestiarum,* Adam omniscius.

 vim

Cap.VII. *vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, virtutes radicum, & quæcunque sunt absconsa, & improvisa didici, omnium enim artifex docuit me sapientia.*

Præterea cùm nihil adeò humano generi necessarium sit, ac elementorum, metallorumque usus, nemini dubium esse debet, *Adamum*, qui reliquum humanum genus de omnibus & singulis naturæ secretis instruere debebat, absolutissimam omnium horum habuisse scientiam divinitùs infusam, ita ut vim & naturam uniuscujusque elementi, omniumque eorundem inter se combinationem, aliorumque ex his orientium mixtorum complexionem, κρᾶσιν καὶ δυσκρασίαν perfectè nosset. Metallicorum quoque corporum naturas, & vires, eorundemque generationes, coagulationesque in terræ visceribus peractas, quemadmodum & eorundem depurationes, fusiones, fixationes, calcinationes, amalgamationes, filtrationes, aliosque chimicarum actionum usus humano generi pernecessarios intimè penetravit, cùm sine his humana vita consistere non posset. Sed de his alibi fusius.

Angelus Adami *instructor.* Præterea *Adamum* particularis angeli assistentia instructum, multa circa particulares rerum essentias & proprietates comperisse, quæ ad humani generis conservationem propagationemque cumprimis utilia forent, plerique Rabbinorum volunt, ita R. Abraham in Jezsira. Sect. I.

Dixerunt Rabbini nostri, benedictæ memoriæ, quod patribus nostris fuerunt præceptores ipsi angeli. Præceptor Adami *fuit* Raziel, Semi *filii* Noë Jophiel, Abrahami Zadkiel, Isaaci Piliel, Mosis *denique* Mitatron. Quidquid sit, *Adamum* sine angelorum assistentia, sive immediato concursu divino, certè mortalium omnium sapientissimum, scientissimumque fuisse, quilibet, qui admirabile illud, immediatumque DEI opificium rectiùs contemplatus fuerit, facilè assentietur. Cum igitur talis, ac tantus fuerit *Adam*, constitutusque sit totius veluti quidam naturæ Secretarius, divini ingenii sui defæcatissimique judicii radio cuncta penetrans, certè tantas ingenii dotes minimè ab auctore naturæ in solum proprium usum concessas credemus, sed & ut participatis iis, & ceu ex fonte quodam longè uberrimo in alios derivatis, totum iis fœcundaretur genus humanum. Quâ ratione igitur hujusmodi divinitùs *Adamo* datæ scientiæ ad posteros fuerint propagatæ, tempus est, ut aperiamus.

CAPUT VIII.

De linguæ Hebrææ *mira vi in rerum significationibus elucescente, quam infusam habuit* Adamus.

C.VIII. Mirum sanè id in lingua *Hebræa* videri debet, quòd nomina rebus perfectè conveniant, eundemque quomodocunque transposita, semper sensum efficiant. Quod cùm nulla in alia lingua locum habere comperiamus, meritò ei inter cæteras linguas principatus debetur. Verùm ne quicquam sine ratione asseruisse videamur, hujus rei largissima specimina dabimus, ut lector immensas divinæ sapientiæ hujus primùm institutricis divitias sub illa latentes aspiciat, & miretur. Antequam tamen ulteriùs progrediamur, hîc quædam præsupponenda sunt, veluti regulæ & canones, quibus fulti, & directi licitè in simili veritatis indagatione uti possimus.

Suppono igitur primò, non unicæ tantùm vocis constructionem in *Hebraïcis* *Suppositiones.*

C. VIII. *braicis* nomenclaturis, sed & multiplicem etiam repetitionem eosdem diversosque sensus, & constructiones usurpari posse.

Secundò, literas ח א ה ע י ו, veluti vocales subinde intelligi, & consonantibus subesse, etiamsi non exprimantur; & quod consonantium similis soni subinde inter se fiat transmutatio.

Tertiò, quòd plenæ dictionum determinationes sub verbo etymologicè disposito non requirantur.

Quartò, quòd vis verborum primogeniorum innotescat variè, scilicet in varia literarum metathesi, sive transpositione, per variam verborum acceptionem, vel aliam lectionis distinctionem, & separationem syllabicam, aut vocum repetitionem directam; & hac ratione sensus mystici & arcani alicujus series sub ipsis verborum penetralibus recondita, aliaque scriptura interna expressa esse demonstratur. His igitur ita ritè dispositis, jam videamus, quomodo nomina à primævo eorundem institutore rebus singulis imposita, vim, quam quodvis possidet, initium ducentes ab animalium nominibus, deinde à propriis quorundam hominum eximiorum appellationibus; tertiò denique ænigmaticas quorundam in sacra Scriptura locorum significationes Cabalico-analyticæ artis subsidio enodare conabimur.

Adam primus animalibus nomina imposuit. *Formatis igitur Dominus* DEUS *de humo cunctis animantibus terræ, & volatilibus cœli, adduxit ea ad* Adam, *ut videret, quid vocaret ea; omne enim, quod vocavit* Adam *animæ viventis, hoc est nomen ejus.* Ecce prima ὀνοματοθεσίας origo. Nomina igitur rebus non casu, sed summâ ratione imposita patet, ut quod sonarent verba, res ipsæ exprimerent. Adduxit enim DEUS animalia ad *Adam* sapientiâ summâ præditum לראות, *ut videret*, id est, consideratâ cujusque naturâ, inclinatione, & indole, dispiceret, מה יקרא לו, quid vocaret ea. וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. *Et quodcunque appellavit id* Adam *animæ viventis, id est nomen ejus.* Vel ut pulchrè Onkelos Metargeman Chaldæus hoc loco explicat, *adductis enim animalibus jubet*: למחזיה מה יקרא ליה:, *ut specularetur quomodo vocaret ea.* Sect. I.

Nunc igitur videamus, utrum aliqua adhuc nomina supersint in lingua *Hebræa*, quæ animantium indolem, quam indicant, verè adhuc exprimant. Certè Rabbini plerique innuunt aliqua, veritatem hujus ὀνοματοθεσίας indicantia; & inter cæteros R. Becchai, qui de hac nominum impositione, suâ in genesin commentatione ita differit: *Dicitur in* Midras, *Fecit* DEUS *transire ante* Adam *omnia animalia, & vocavit ea nominibus suis & dixit: nunc huic convenit ut vocetur* אריה, id est Leo; *& ad illud, convenit ut hoc vocetur* חמור id est Asinus; *& ad aliud, convenit ut hoc vocetur* סוס id est Equus; *& sic faciebat de singulis animantibus: & ecce in hoc manifestavit maximam suam sapientiam, sicut is, qui esset simulachrum* DEI, *& opus manuum Domini* DEI *excelsi; & videtur mihi explicare* Mideas, *quod* Adam *intellexit in sapientia sua naturam cujusvis animantis, & vocavit unumquodque nomine significante naturam & proprietatem memoratam in eo; literas quoque nominum singulorum nunc conjungendo, nunc separando, nunc permutando ea, variè cum naturis, & proprietatibus animantium combinavit.* Pergit deinde Becchai:

Cur Leoni imposuit Adam hoc nomen Arieh. *Et ecce fuerunt nomina notionalia juxta verba sua. Cognoscens* Adam *in sapientia sua naturam* Leonis, *quod nimirum esset fortis, magnus, & rex animalium, adeò ut etiam propheta eum* DEO *comparaverit, cum dicat,* DEUS *sicut Leo rugiet; imposuit ipsi nomen* אריה, *eò quod literæ hujus vocis* אהי *sunt respirationis vehementioris; & sic ipsa dictio* אריה Leo *explicat significationem*

Cur Aquilæ Adam hoc nomen Nesra indiderit.

gnificationem ejus, & ſic Adam *cognovit,* נשר Aquilam *in ſapientia ſua, quod ipſa eſſet regina omnium avium, volatuſque ejus fortior omnibus aliis volucribus, ſicuti ex operationibus ejus patet, cum illi fuerit ætas decem annorum, volatu ſeſe extollit uſque ad ipſam ſphæram ignis, & præ multitudine caloris, ſe inde demittens præcipitat in mare, ubi decidentibus plumis veteribus, acquirit novas in primam juventutem reſtituta, & ita ſingulis decem annis conſuevit facere, uſque ad centeſimum annum, quo more ſuo ſphæram ignis repetit, unde tandem ſeipſam dejiciens in mare, ibi finem vitæ ſuæ ponit. Ita ſcribit* R. Saadia Gaun. *Et hac ratione* Adam *cognoſcendo naturam* Aquilæ, *ipſi nomen congruum invenit, vocando eam* נשר, *quoniam prima litera* נ, נפילה, *id eſt* caſum *ſignificat, ſecunda* ש, אש, *id eſt* ignem, *tertia* ר, רוח, *id eſt* ſpiritum, *ut ſequitur,* נ, נפילה ·ש, אש· ר, רוח *id eſt*, caſus, ignis, ſpiritus, *& ſic nomen ejus declarat mores, & naturam ejus.* Pergit ulterius:

Hæc vox Chamor *quomodo exprimat naturam* Aſini.

Et ſic in nomine המור, Chamor, *id eſt* Aſinus, *cognovit per ſapientiam ſuam, quod is eſſet fatuus, & bajulus præ omnibus cæteris animantibus, & quod aptus eſſet ad portanda onera proventuum, juxta proprietatem nominis* Chamor, *& ideò vocavit nomen ejus* Chamor. *Non aliter cognovit in ſapientia ſua naturam* Equi, *quod is nimirum eſſet levis, & mobilis & hilaris, promptuſque ad bellum, vocavitque eum nomine* סוס, *à voce* שישה, *vel* שיש, gaudere, *quod ſe ſua alacritate exhilaret; ſcriptum quoque eſt, quod à longè olfaciat bellum. Et ſic unamquamque rem vocavit nomine convenienti naturæ ſuæ. Et peracta* ὀνοματοθεσία *omnium, dixit & ſibi: & ego, quo nomine appellabor? dixit ei* DEUS, ארון Adon, *eò quod dominus omnium creaturarum ſit, juxta quod ſcriptum eſt*, Ego Dominus, hoc nomen meum; *& vocatus eſt hoc nomine uſque in hunc diem.*

Hæc vox Sus, *quomodo exprimat naturam* Equi.

Alii alia in commentariis ſuis referunt; nos excepto *Thalmud*, quæcunque in Rabbinorum commentariis circa hoc negotium reperire potuimus, hîc collecta proponemus, ut ex illis propoſito ſuo magis apta lector excerpere poſſit; inveniet enim multa quæ admirandam *Hebraïcæ* linguæ proprietatem commendare poterunt.

Significationes hujus nominis Arieh.

Nomen *Leonis* in lingua ſancta eſt אריה *Arieh*, quod reſolutum cabalicâ methodo, quam *Themuram* vocant, ſemper aliquid *Leoni* congruum profert; continentur enim in hac propoſita voce ſequentes ſenſus: הראה בראי יראה, id eſt, *monſtrans*, ſeu *incutiens aſpectu ſuo formidinem intuentibus*: מאיר בראיו, id eſt, *illuminans aſpectu ſuo, quia ignes ſuo vultu quaſi lucem jaculatur*: ראיו כראי, id eſt *viſus ejus ſicuti ſpeculum*: מרהה מראיו ראי יראה, id eſt *projiciens ex oculis ſuis fulgorem timoris.* Quæ omnia hac paraphraſi continentur, ut ſequitur:

אריה		Leo.
הראי בראי יראה	id eſt,	*Incutiens viſu ſuo formidinem.*
מאיר בראיו		*Luce oculorum ſuorum illuſtrat videntes ſe.*
ראיו כראי		*Viſus ejus ſicut ſpeculum.*
מרה מראיו ראו ידאה		*Projiciens ex eo aſpectum horroris.*

כלב		Canis.
מכל חיות לב לך	id eſt,	*Præ omnibus animantibus cor tibi*, vel etiam, *tibi animus.*
כל-כלב כלב		*Canis idem ac cor & animus*, id eſt, *natura illius eſt, eſſe robuſtum, generoſum, mobilem, vivacem, & cordialem.*

Legi-

C.VIII. כלב לך } id eſt, { Legitur recto, & retrogrado ordine, & ſignificat idem, ac ſi dixiſſet Adam: *eſt quaſi intellectus tibi.* לב enim nunc *cor*, nunc *animum*, modò *intellectum* ſonat. Sect. I.

שור		Bos.
שור שרה בראשו	id eſt,	*Bos dominatur capite ſuo.*
אשר שר הראש (בעל קרנים)		*Qui eſt princeps capitis*, cornibus enim, & capite præ cæteris animalibus eminet.

אדם — Homo.

אדם א׳ ארם דם א מר א׳ מאר א׳ ומאר מה

איש — Homo vir.

איש אש י׳ שאש ישא ו׳ י אשה :

Homo ignis, ſive virtus DEI, *cùm ceciderit*, *elevabitur*, & DEUS *virtus* & fortitudo ejus.

Atque ut ad nomen *Adami* revertamur, ſecundum alios ſignificat id quoque rationalem æſtimationem, vel aſſimilationem rerum, quæ habentur per diſcurſum: eſt enim אר *ratio*, vel *rationalis*, דם verò *æſtimatio*, vel *aſſimilatio*; omnis enim actus judicii humani, vel eſt de aliqua quidditate rei, vel ſimilitudine ejus, nam ut rectè *Alabaſtrus* oſtendit, eſt in Græco quoque ἄνθρωπος, quaſi ἀναθρέοπος, id eſt, *conſiderans cum ratione*, vel, *quomodo ſe res habeat*; nam ſub ratione tam cauſa rei, quàm ſimilitudo ejus comprehenditur. Sic ergò omnia animalia adduxit DEUS ad hominem, id eſt, *rationabiliter judicantem*, & quicquid hic prædicavit de re qualibet, hoc eſt nomen ejus, vel definitio; שם enim ſignificat & *nomen*, & *poſitionem*, & *definitionem*. ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל חי: *Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ* חוה *Heva*, *quia ipſa eſt mater omnium viventium.* Sicut אדם *Adam* vocem idem ſignificare diximus, ac *generalem æſtimationem rei per diſcurſum*, ita חוה *Heva*, nihil aliud eſt quàm *ſignificatio, enunciatio, propoſitio*: וה enim eſt idem ac *indeterminata* חו verò *prædicatio & indicatio rei.* Hinc *Heva* mater omnium viventium dicitur, quia quicquid ab intellectu per aſſenſum producitur, fit neceſſariò per propoſitionem aliquam; nihil enim perfectum ab intellectu generatur, niſi per aſſenſum vel tacitum, vel expreſſum enuncietur. Quicquid autem veriſimile videtur eſſe intellectui, & per aſſenſum enunciatur, dicitur myſticè vivere. Itaque ſicuti propoſitio indefinitè ſumpta continet in ſe omnes propoſitionum modos determinabiles, ſic *Heva* fuit mater omnium viventium. Vides igitur, quomodo nomina *Hebraïca* non tantùm varios ſenſus ſecundùm literas acceptos, ſed & parabolicos, allegoricoſque includat. Infinita hujus generis hîc adducere poſſem, verùm ut & Lectori inveniendi materiam relinquamus, hîc plerorumque animalium nomina varia metatheſeos combinatione reſoluta proponere voluimus, ut & methodum reſolutionis diſcat curioſus Lector, & ſimul ex nominibus varios ſenſus, dictorum animalium naturis congruos, elicere poſſit.

Com-

Combinationes sensuum, qui sub nominibus animalium latent.

Combinationes Nominum animalium 3 literarum.

שור *Bos.*	תיש *Hircus.*	פיל *Elephas.*	נשר *Aquila.*	איל *Servus.*	זמר *Pardus.*	
שרו *domino suo*	תשי	פלי	נרש	אלי	זרם	Omnia hæc nomina in 6 spatiis contenta significativa sunt.
ושר *solutus*	ישת	ילף	שרן	ילא	מרז	
ורש *operatur*	יתש	יפל	שנר	יאל	מזר	
רוש *vertice*	שית	לפי	רשן	לאי	רזם	
רשו *capitis sui* & sic de cæteris.	שתי	ליף	רנש	ליא	רמז	

חגב *Locusta.*	עגל *Vitulus.*	ראם *Monoceros.*	דוב *Ursa.*	גמל *Camelus.*	
חבג	עלג	רמא	דבו	גלם	Omnia significativa.
גחב	גלע	אמר	וכד	מלג	
גבח	געל	ארם	ודב	מגל	
בחג	לעג	מרא	בדו	לגם	
בגח	לגע	מאר	בוד	למג	

Nomina 4 literarum, animantibus imposita ab *Adamo*.

Combinat. nomin. 4 literarum.

אריה *Leo.*	חמור *Asinus.*	חזיר *Sus.*	חסידה *Ciconia.*	עקרב *Scorpius.*	
ארהי	חמרו	חזרי	חסהדי	עקבר	Omnia significativa.
אירה	חורם	הרזי	הדיהס	ערבק	
איהר	חומר	הריז	הדסהי	ערקב	
אהרי	חרמו	חירז	חידסה	עבקר	
אהיר	חרום	חיזר	חיסדה	עברק	
ראיה	מורח	זריח	סדיחה	קברע	
ראהי	מוחר	זרחי	סדיהח	קבער	
ריאה	מחרו	זירח	סידחה	קרעב	
ריהא	מחור	זיחר	סידהח	קרבע	
רהיא	מרוח	זחיר	סחידה	קעבר	
רהאי	מרחו	זחרי	סחדיה	קערב	
יראה	וחמר	יזרח	יסהדה	ברקע	
ירהא	וחרם	יזחר	יסדחה	ברעק	
יארה	ומחר	יחרז	יהדסה	בערק	
יאהר	ומרח	יחזר	יחסדה	בעקר	
יהאר	ורחם	ירחז	ידחהס	בקרע	
יהרא	ורמח	ירזח	ידסחה	בקער	
הריא	רחמו	רחיז	דסחיה	רבקע	
הראי	רחום	רחזי	דחסיה	רבעק	
הארי	רמוח	רזיח	דחיסה	רעקב	
האיר	רמחו	רזחי	דסיחה	רעבק	
הירא	רוחם	ריזח	דיחסה	רקבע	
היאר	רומח	ריחז	דיסהח	רקעב	

Combinationes nominis אריה, id est, *Leonis.*

Combinationes nominis חמור, id est, *Asini.*

Combinationes nominis חזיר, id est, *Porci.*

Combinationes nominis חסידה, id est, *Ciconiæ.*

Combinationes nominis עקרב, id est, *Scorpionis.*

Atque

C. VIII. Atque hæc ſunt paradigmata metatheſeos nominum quorundam animalium, quæ curioſo lectori proponenda duximus, ut artificium cabalicum videret; ut cùm literæ nominis alicujus quomodocunque tranſpoſitæ ſignificationem ſuam ſortiantur, quàm multa & magna, cùm circa nomina, tùm circa integros ſenſus, erui poſſint, ex hoc veluti ex ungue leonem intelligeret. Significationem ſingulorum nominum datâ operâ non poſuimus, ut lectori aliquid ad inveniendum relinqueremus; ut lector quoque videret, quanta ſub *Hebraïcis* nominibus vis lateat, & quàm varia, & multiplex ſignificatio, ut proinde hîc quoque quædam nomina propria, unà cum myſtica ſignificatione eorundem explicanda cenſuimus. In Geneſi ita legitur de nomine *Seth*: *Et* Adam *cognovit uxorem ſuam, & peperit filium, & vocavit nomen ejus* שת, *quia poſuit mihi* DEUS *aliud ſemen pro* Abel, *quem occidit* Kain. Nomen שת derivatur à verbo שוא, id eſt *deſcendit*; ſignificat quoque שת *plantam*, & *ponere*, & (pro) את & תש retrogradè, *revellere*, *diſſolvere*, & שות *ſchavat*, *æquale* ſignificat, ita ut combinatio metatheſeos hujus nominis totam hanc ſub ſe reducat ſententiam.

Sect. I.

שתי יה שית שת תש ש תשה שות :

Poſuit[1] *mihi* DEUS[2] *aliam*[3] *plantationem*[4] pro[5] Abel,[6] *quem*[7] *evulſit* Kain.[8]

Hoc loco accipimus תש pro *Abel*; eſt enim *Toſch* idem quod *evulſor*, cujuſmodi *Abelem* fuiſſe, nomen ejus oſtendit; ſiquidem DEO intentus novit omnium rerum, præter DEUM, vanitatem. *Schavat* autem pro *Kain* ſumimus, quia hic umbris, & ſimilitudinibus rerum caducarum, dum venatus eſt verum bonum perdidit; cujus loco *Seth* ſubſtitutus eſt. Vides igitur, quàm in nomine *Seth* pulchrè totus contextus citatus contineatur. Porrò Gen. XVIII. verſ. 6. de nomine *Abraham* ita legitur: ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך : ומלכים ממך יצאו : ושרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה : *Nec ultra vocabitur nomen tuum* Abram, *ſed diceris* Abraham, *quia patrem multitudinis gentium dedi te, & Reges exient ex te*; Sarai *quoque uxor tua non vocabitur* Sarai, *ſed* Sara *erit nomen ejus*. Nomen *Abram* ſignificat *patrem excelſum*, *patrem credentium*, cujus nomen variè combinatum, ac cabalico artificio reſolutum, præter innumeros alios ſenſus, hunc ſequentem reddit.

אברהם אברם

ראה חבורא *Reſpexit* DEUS	ברו רב ורם ſcilicet *filius ejus magnus, & excelſus*
באברהם *in* Abraham	בר הבורא *filius Creatoris*, ſcilicet Chriſtus
הוראה בו *& oſtendit in eo*	והוא יברהם *& ipſe liberavit eos*, ſcil. filios hominum
אב רב ורם *Patre magno & alto*	ממרא *ab amaritudine* (peccati)
כבמראה *ſicuti in ſpeculo*	מארב *ab inſidiis* (ſcil. diaboli)
במהרה *quòd brevi* (citò)	מהרמה *à maledicto*.
יבוא מאור רב *veniet lux magna*	באמת *in fide*
מרום בארת *de excelſo in* Syriam	אברהם Abraham.

Anagogicâ quoque tranſlatione ita exponi poteſt ex *Alabaſtro*. Quia ſicuti אב ſignificat *centrum*, & *principium omnis expanſionis*, ſive corporeæ, ſive intellectualis; ſic *Abraham* centrum eſt multitudinis nationum, vel catholica-

C. VIII. rum gentium, quia המון id valet; eſt enim הם multorum hominum conferta, & totalis denotatio, unde המון quaſi אמון, id eſt fidelis multitudo catholica ſub uno complexu apprehenſa, quia fuit *Abraham* pater omnium. Et dignum eſt obſervatu, quod patriarcha *Abraham* figura fuit non ſolùm Chriſti, verùm etiam *Petri* apoſtolorum principis: ſicut enim *Abraham* juſſus eſt à DEO patriam & cognationem relinquere, ſic imperavit Chriſtus *Petro*, ut relictis omnibus ſequeretur ſe; & quemadmodùm diu ſterilis fuerat *Sara* uxor *Abrahami*, ſic etiam eccleſia gentium, quæ *Petro* in conjugium deſtinabatur, nondum filios pepererat, & veluti nomen *Abrami* mutatum eſt in *Abraham*, id eſt, centrum multitudinis catholicæ gentium, ſic *Simeoni* indita eſt appellatio *Cephas*; id eſt, *cardo expanſionis*, ſive centrum univerſæ diffuſionis. Significat quoque *Abraham* אב רום ſcil. *Patrem Romanum*: ſicuti enim ei promiſſum, quod in ſemine ejus benedicerentur omnes nationes terræ; ita in *Petro*, quod ſuper illum, & ſedem ſuam ædificaretur domus omnium, qui benedictionem in Chriſto conſequerentur. Et quemadmodum *Saræ* ablatum eſt opprobrium ſterilitatis, per nominis mutationem, & interpoſitionem literæ ה; ita Eccleſiæ dempta eſt Sect. I. immunditiæ ignominia per crucis interpoſitæ contactum, quando omnes nationes ſub unius lintei velamine ad *Petrum* demiſſæ ſunt, & à DEO ſanctificatæ, & pro eccleſia gentilium appellata eſt eccleſia catholica. Qui Cabalicum artificium propoſitum penitiùs rimatus fuerit, percipiet quoque in nominibus, אשמעל יצחק, *Iſmaël* & *Iſaac*, rationem utriuſque teſtamenti, veteris & novi; ſub nominibus autem duorum fratrum *Jacob* & *Eſau* clarè repræſentatum videbit ſtatum eccleſiæ catholicæ in hoc mundo, & initium triumphantis. Nam quemadmodum ſynagoga ſe habuit ad eccleſiam, ut *Iſmaël* ad *Iſaac*, ita eccleſia præſens ad futuram in conſummatione hujus mundi ſe habet, ut *Eſau* ad *Jacob*: ita *Alabaſt.* Itaque ſynagoga dicitur habuiſſe umbram rerum futurarum, non ipſam imaginem: eccleſia habet imaginem, non autem ipſam ſpeciem veritatis, ſed ſub Chriſtianæ religionis cæremoniis, & totius catholicæ doctrinæ velamento, adhuc reconditur, donec veniat *Jacob*, qui appellatur תם, *ſimplex* & *perfectus*, qui dicitur apud *Eſdram* finis hujus ſæculi, & initium ſequentis immortalitatis, ut ſequitur.

אשמעל *Lex vetus.*
שלא שמע אל *Qui non audivit* DEUM.
אלא במשל *Niſi per umbras & ſimilitudines.*

שחק *Lex nova.*
יצחק יה *Fecit mihi riſum* DEUS, id eſt, lege gratiæ lætificavit.
יצחק *Corridebit mecum*, id eſt, converſabitur DEUS incarnatus.
צחקה *Pura veritas hæc eſt.*

Pari ratione deprehendemus in ipſis nominibus duodecim filiorum *Jacob*, *Cabalico* reſolutis artificio, rationes ipſas, ob quas nomina ipſis impoſita, ut ſequitur.

ראובן

C.VIII. Sect. I.

ראובן Reuben.		שמעון Simeon.		לוי Levi.		יהודה Juda.	
ראה ה'	*vidit* DEUS	שמע ה'	*audivit* DEUS	ילו	*copulabitur*	יה	DEUM
בעני'	*humilitatem meam*	ששנאה	*quod exosa*	וי	*vir meus*	הודה	*laudo,*
				אלי	*ad me,*		
		אני	*ego,*		*quia produxi ei*	יה	*Domino*
ורא	*& vir*	ושם לי	*& posuit mihi*				
אהבני	*diliget me.*			לבי	*filios.*	אודה	*confitebor.*
		זה	*etiam hunc.*				
דן Dan.		**נפתלי Nephtali.**		**גד Gad.**		**אשר Aser.**	
דני	*judicavit me*	יה	*luctata sum*	בגד בא	*feliciter venit*	אשרי	*Beata ego,*
יה	DEUS	נפתלתי	*contendique*			שאשריני	*quia beatam me dicent*
ויעני	*& exaudivit*			גדו	*opera ejus*		
בעני	*in afflictione mea,*	בנפתלי	*cum æmula,*				
		ונפתלתי	*& prævalui.*	גדי	*victrix ego*		
ויתן לי	*& dedit mihi*					אשרות	*mulieres.*
בן	*filium.*			בגדי	*in sorore mea.*		
ישכר Issachar.		**זבלון Zabulon.**		**יוסף Joseph.**		**בנימין Benjamin.**	
ישש	*dedit mihi*	בזה לון	*in hac lite*	אספו	*abstulit mihi*	בן	*filius*
						ימין	*dexteræ*
ה'	DEUS	יזבלני	*manebit mecum*	ה'	DEUS		
שכרי	*mercedem meam*	מליני	*vir meus*	ספת	*defectum*	בני	*filius meus*
שש	*quia dedi ego*	יכל	*quia produxi*	יספי	*addat mihi*	מיי'	*à Domino.*
שכרי	*ancillam meam*	לו ו'	*ei sex*	יה	DEUS		
				מוסף	*addens alium*		
אישי	*viro meo.*	בנים	*filios.*	יוסף	*Joseph.*		

Hæc ferè ex *Alabastro.* Multa hoc loco similia adducere possemus, verùm quia de illis in Cabala *Hebræorum* fusè tractavimus, hîc iis diutiùs inhærere noluimus. Sufficiat hoc loco, quod nobis propositum erat, demonstrasse, in nulla aliarum linguarum præterquàm in *Hebræa*, nomina rebus perfectè convenire, & literis eorum quomodolibet transpositis accepta, sensus suos rei, quam denotant, convenientes aperire; quod sane si ullum aliud, ingens tum antiquitatis, tum præstantiæ dictæ linguæ argumentum est.

CAPUT IX.

De literis Coptitarum *mysticis, quorum lingua est una ex linguis primigeniis.*

HAbent *Coptitæ* in universum literas XXXII. quarum figuras, nomina, potestates, in fronte hujus operis præfixas contemplare, atque hisce alphabetum suum conflant, quod quidem cum veterum *Ægyptiorum* alphabeto idem, si paucas literas dempseris, esse in *Prodromo* ostensum est. Quemadmodum verò prisci *Hebræi* alphabetum suum disponere solebant, ut ipsæ literæ, sua mysticâ constarent significatione, & elementa literarum, rerum omnium ostenderent elementa, uti in *Hebræorum Cabala* fusè explanavit *Oedipus*, ita *Ægyptii* veteres degeneres cæteroquin à vera *Hebræorum* propagine, proavorum tamen, unde descenderant, veluti simiæ, eo suas literas ordine disposuerunt, ut literarum, characterumque figuræ diversæ quidem essent, significatio autem cum *Hebræis* in omnibus esset arcanorum prorsus analoga. Hosce veteres mystagogos secuti sunt posteriores *Coptitæ*, qui retento alphabeto veterum parallelâ quadam ratione multa sanè, quæ sacrosanctæ fidei nostræ mysteria concernunt, sub hujusmodi literarum figuris, numeris, & mysticis significationibus ita abdiderunt, ut hoc ipso priscam illam hierophanticam sapientiam in omnibus se affectasse innuerint, quod & magnus ille *Dionysius Areopagita*, *in mysticis suis libris de Divin. nom. cap.* 9. hisce & similibus verbis passim indicat: Mentem scilicet respondere capiti, opinionem cervici, pectori animum, cupiditatem ventri, crura verò & pedes naturam denotare. Quæ omnia ex mente *Ægyptiorum* hierophantarum dicta in *Oedipo Tract. de hieroglyphicis partium humani corporis symbolis* fusè ostendimus.

Quid aliud baculus ille Tauticus S. *Antonii* Ægyptii manibus in similitudinem T literæ efformatus denotat, nisi ansatam illam *Serapidis* crucem, salutis normam, rectitudinis symbolum, & futuræ veluti vitæ mysticam tesseram, de quibus *Prodromum* fusius tractantem consule.

Siquidem characteres mysticos veterum, cum primi illi Ægypt. Patres insigni rerum divinarum notitia instructi considerantes magnam cum nostris fidei mysteriis affinitatem habere deprehenderent, eos in usum quoque sacris suis studiis, quibus unicè incumbebant, transtulisse. Epistolæ quædam S. *Pachomii* & *Theodori* ejus discipuli, quorum meminit *Gennadius* Massiliensis scriptor pervetustus, ad diversa *Ægypti* monasteria exaratæ, quas non ita pridem detectas, pro suo erga Rempublicam literariam affectu, mecum communicavit insignis ille *Lucas Holstenius* philologus clarissimus: in quibus veterum scribendi rationem prorsus observare videtur, dum nunc latentis arcana divinitatis, nunc occultum animorum cum DEO nexum, nunc vitæ sanctè, beatèque instituendæ rationem abstrusissimis sanè metaphoris, parabolisque intricatissimis, nunc ex forma, & figura literarum, jam ex numeris sub eo latentibus, subinde ex ipsa literarum significatione desumptis, ita appositè describit, ut *Ægyptiorum* hierophantam, seu *Pythagoram* quendam Samium, sua eructantem symbola te legere diceres. Meminit hujus arcanæ scribendi rationis S. *Cyrillus in quadam epist. ad S. Leonem Papam*, & *Sozomenus libro* 3. *hist. Eccles. c.* 23. ubi ait in tabula *Pachomii*, quam ab angelo accepisse fertur, scriptum

Monachi Ægyptii *sequebantur hieroglyphicam doctrinam veterum* Ægyptiorum.

Cap.IX. ptum fuisse: Totum conventum in 24. classes jussu angeli distinctum esse, & singulas classes singulis literis græcis vocatas, jussisse quoque, ut v. g. simpliciores vocarentur α vel ι, vafri autem seu versipelles ζ vel ξ, ut alii aliarum literarum notis appellarentur, prout forma literæ rationem vitæ classis cujusvis aptè videretur exprimere. In vita S. Pachomii ita legitur. *Præceptum quoque erat, ut juxta numerum elementorum, & græcarum literarum, viginti quatuor monachorum turmæ constituerentur, ita ut singulis turmis imponerentur singularum nomina literarum, id est ab α, & deinceps usque ad ω, ut cùm interrogaret quis Archimandritam de aliquo, in multitudine tanta facili responsione cognosceret v.g. cum diceret qualis esset α, vel ζ, & rursus λ, vel σ, proprio quodam signo nominis literæ, uniuscuiusque turmæ mores exprimeret, simplicioribus, & innocentioribus α, ι. nomen imponens, difficilioribus autem ξ competenter accommodans, ita ut pro modo conversationis, & præcepti, singulis turmis, literarum elementa concinnarent, solis spiritualibus hæc ipsa quæ significarentur scire valentibus.* Verùm ut lector aliquod saltem hujus reconditæ scriptionis, ejusque solutionis specimen videat, visum fuit hîc unicum tantùm paradigma proponere: quod ex prima S. *Pachomii epistola* decerpsimus, sic enim in quadam epistola ad *Cornelium* Archimandritam monasterii *Mochanzæ* scribit Pachomius. *Fac opus Jauda. Pone Delda ante oculos tuos, ut benè sit animæ tuæ. Cane χω, ne forte sæculum tibi cantet ιω. Ne obliviscaris Kalendarum* &c. Numquid Kalendæ sunt Pascha? & sic de aliis, quæ nos subsidio linguæ *Coptæ* ita interpretamur.

Specimen Asceticæ disciplinæ ab Ægypti monachis Hieromystarum ad modum accommodatum.

Alleg. I. Fac opus Jauda.

Expositio Allegoriæ.

Dum igitur in epistolis suis dicit Abbas Pachomius *Opus fac Jaudæ*, vir sanctus nihil aliud intelligit, nisi quod ei, qui ad eminentem vitæ religiosæ statum vocatus est, omnia in simplicitate, & sinceritate, cum intentione recta sine ullo ad proprium commodum, utilitatemque respectu peragenda sint. Quod enim μόνας inter numeros, id Jota inter literas Ægyptiacas, è qua, veluti omnium minima, cæteræ omnes literæ componuntur, ita sincera & recta intentio humilisque coram DEO conversatio, cæterarum actionum, operationumque altissimarum in spirituali ædificio adhibendarum primum veluti fundamentum est, cætera omnia componens. Unde non immeritò pueris id sanctus vir applicabat, qui cum impolluti ab hoc sæculo, nihil adhuc ex falsis mundanarum rerum illecebris gustaverint, puro naturæ instinctu, sine ullo dolo, fuco, ac præposteræ intentionis versutia peragere solent, cùm præterea Jota lingua Ægyptiaca, nihil aliud, quam parvulum denotet, an non appositè ad illud cœlestis magistri, epiphonema, *nisi efficiamini ut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum*, alludit? Atque hoc primum est, quod tamen fusius aliis enodandum relinquo. Sect. I.

Jauda seu Jota.

Cum porro in eadem epistola dicit *pone* Δ *ante oculos tuos, ut bene sit animæ tuæ*, nihil aliud denotare videtur, nisi perfectam divinarum virtutum imitationem, juxta illud: *Estote perfecti, sicuti pater vester cœlestis perfectus est*, quod fit per unionem illam, conformitatemque intellectus, voluntatisque nostræ cum divina. Cùm enim Platone teste Δ figurarum omnium prima sit, quod reliquas omnes figuras, id est, omnium entium perfectiones, quæ sunt veluti numeri quidam, & figuræ, componat, & in quam omnes resolvantur, certè summa ratione à priscis patribus id pro divinæ essentiæ symbolo, divinarumque perfectionum emanationumque archetypo assumptum fuit, uti fusiùs in nostra *Geometria hieroglyphica* ostendimus.

Alleg. 2. Pone Δ ante oculos tuos, ut bene sit animæ tuæ.

Δ igi-

Cap. IX. Δ igitur ante oculos ponendum est, id est, divinarum perfectionum speculum, & juxta id reliquæ omnes operationes ordinandæ, ut benè sit animæ, ut nimirum per continuam ejus contemplationem mereantur fieri conformes imaginis filii sui. Siquidem nihil dignius esse potest, quàm ut homo conditoris sui sit imitator, & secundum modum propriæ facultatis executor: ut pulchre demonstrat Angelicus Doctor opusc. 65.

Alleg. 3. Canendum κῶ quid significet? Cum porrò sinceris DEI servis corruptibilis carnis pondere pressis nec dum ad stabilem illam æternæ beatitudinis, perfectæque unionis cum DEO connexionem ascendere liceat, hinc canendum κω suadet, ne sæculum impudentissimum ιω ipsis canat, est autem κῶ in lingua Ægyptiaca nihil aliud nisi vox lugentis, sicuti *Ioh* vox intensè gaudentis, dum per continuos gemitus, & lachrymas ad dilecti præsentiam, & intuitivam fruitionem aspirant, dum omnia hujus mundi arbitrantur ut stercora, dummodo Christum lucrifaciant, iuxta illud cœlestis magistri. *Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum, sed tristitia vestra convertetur in gaudium*, videlicet ubi post ærumnosam hujus vitæ usuram veræ, & æternæ beatitudinis centrum fueritis consecuti.

Kalendæ. Per *Kalendas* intelligit vocationem ad statum religiosum ex sæculari conversatione: dicebatur autem *Kalenda*, eò quod *Kalendis* mensium, sive prima die uniuscujusque mensis memoria hujus tam insignis beneficii celebraretur, quam consuetudinem adhuc in Ægyptiacis monasteriis vigere audio, vocatque T, eò quod hujusmodi vocatio, salutis, quam T notat, pignus quoddam, & signaculum sit, quo filii DEI, & commensales Christi distinguerentur à filiis tenebrarum mundi hujus. Per H *heta* autem Pascha illud intelligit, quo in regno cœlorum amici DEI edent, & bibent super mensam Christi, replebunturque ab ubertate domus DEI, & torrente voluptatis potabuntur, videlicet in beatissimis illis æternitatis atriis. *Sect.* I.

Atque hæc sunt, quæ breviter lectori circa mysticas literas S. *Pachomii* indicare volui, certè ipsa genuina verba libenter hoc loco apponerem. Verùm cum plura eæ præsupponant ad mysticum alphabetum, characterumque arcanorum rationes spectantia, quam ut hoc loco, ubi quantum fieri potest succincti esse conamur, pro temporis angustia tractari queant, ne res ex se, & sua natura obscuras coactâ quâdam brevitate majori caligine involveremus, ea consultius Oedipo illi nostro fido ænigmatum interpreti reservare visum est, ubi absconditos harum epistolarum thesauros DEI gratia non integrè eruturos confidimus.

Linguæ Coptæ origo. De literis igitur nunc ad ipsam linguam *Coptitarum* transeamus, de cujus etymo cum satis superque in *Prodromo* tractatum sit, id tantùm breviter hoc loco discutiendum restat. Utrum lingua Græca ab ipsis *Ægyptiis* processerit, utrum non? Certe literas ab *Ægyptiis* primum per *Cadmum* ad *Græcos* translatas, ex *Herodoto* in *Terpsichore* & *Timone* patet, unde & consensus ille vetustissimus totius *Græciæ* satis convincit literas à *Cadmo Græcos* accepisse, neque causa est, cur rem tam manifestam, aut negemus, aut *Tzetzæ* neganti assentiamur, qui duplici argumento probare nititur, *Græcos* ante *Cadmum* literas habuisse priores, quod oraculum redditum fuerit *Cadmo*. Altero argumento, quod *Bellerophon* antiquior *Cadmo* scriptas tabellas de sua cæde attulit, utrumque argumentum futile est, & à Poëtis utrumque fictum.

Quare Cadmææ literæ vocatæ, si *Cadmo* auctori acceptæ non referuntur? Et si *Cadmus* auctor est, aut saltem primus doctor, & index earum in *Græcia*, quo-

Cap. IX. quomodo ante *Cadmum* literas habuere *Græci*, cùm vetustiores nusquam repertæ sint in veterum monumentis, quam ea, quæ καδμεῖα γράμματα vocabantur, quibus omnibus subscribit *Clemens Alexandrinus libr.* I. *Strom.* Unde etiam *Herodotus* scribit litteras fuisse vocatas *Phœnicias*: fuisse autem *Cadmum* & *Phœnicem Ægyptios S. Hieronymus* testatur temporibus videlicet *Josue, Cadmum*, una cum fratre *Phœnice Thebis Ægyptiorum*, unde oriundi erant, in *Syriam* profectum fuisse, ut verisimile sit tempore *Othonielis* è *Phœnicia* in *Græciam* venisse, atque ibi in memoriam *Thebarum* Ægyptiarum, *Thebas* Bœotias condidisse, relicta fratri *Phœnici Phœnicia*, à quo & nomen obtinuit. *Ægyptii* autem viri literas alias, quàm quas à puero in Ægypto didicerant tradere non potuere. *Cadmum* igitur fuisse primum illum, qui *Græcos* literis Ægyptiis perfectè imbuit, nulli dubium esse debet. Fuisse autem ante *Cadmum* semen quoddam, seu rudimentum aliquod harum literarum, non tamen à *Palamede*, aut *Bellerophonte*, ut multi perperam conjiciunt, sed à primo *Atheniensium* Rege *Cecrope* jactum (unde fabula postea emerserit literas *Græcos* habuisse ante *Cadmum*) verisimile est, siquidem *Cecrops* & ipse Ægyptius, *Cadmo* uno ferè sæculo antiquior & *Moysi*, teste *Eusebio*, σύγχρονος, ideo *Tzetza* teste διφυὴς dictus fuit, quod Græcam & Ægyptiacam linguam ex æquo calleret, hunc etiam βουλατρείαν ex *Ægypto* in *Græciam*, una cum aliis ceremoniis transtulisse, auctor est *Pausanias*, de quo & Tzetzes ita canit.

Quo tempore Cadmææ literæ græcis traditæ sint.

Primus omnium in Attica Cecrops *Rex*, & *primus qui vocatur* διφυὴς, *eò quod magnitudinem virorum duorum in longum haberet*, & *quod* Græcæ, & Ægyptiacæ *linguæ peritus esset.*

Cecrops τείλωσος *& altitudo ejus.*

Literas igitur *Græcas* ab *Ægyptiis* primùm profectas, ex dictis patet, de quibus in Oedipo fusissime. Utrum autem lingua *Græca* quoque ab *Ægyptia* processerit, meritò quispiam dubitare posset, affirmativam in *Prodromo capite* 4 asserueram. Verùm quotidiana experientia instructior tandem comperi, linguam Ægyptiacam ex matribus unam αὐτόχθων, cùm nulla alia affinitatem, quantum quidem ex idiotismo, conjugatione, & inclinatione nominum colligere licuit, habere, neque nos movere debent vocabula ἑλληνισμὸν redolentia, vocesque Græcanicæ passim in lexico occurrentes. Siquidem hujusmodi vocum cum Copticis vocabulis commistionem primum *Alexandri Magni*, & reliquorum ex *Ptolemaica* stirpe prodeuntium *Regum Ægypto* potiuntium temporibus, ex frequenti, quod ipsis cum Græcis ultrò, citroque commeantibus trecentorum & amplius annorum spatio intercedebat commercio contigisse, in *Oedipo* fusè docemus, & *Coptitæ* circa id à me consulti id ipsum affirmant.

Sect. I.

Lingua Copta, *exceptis literis nullam alioquin cum* Græca *affinitatem habent.*

Non itaque verba mea in *Prodromo Copto* hoc sensu intelligi velim, quasi asseram, *Græcam* linguam ad *Ægyptiam* eâ se ratione habere, ut *Chaldæa*. v. g. lingua ad *Hebræam*, aut *Italica* ad *Latinam*, sicuti quidam opinati sunt, quarum hanc *Latinæ*, illam *Hebraicæ* linguæ filiam esse, nemo nisi dictarum linguarum imperitus inficiabitur: non enim sentio *Græcam* ab *Ægyptia* originem suam immediatè traxisse, multò minus *Græcam* linguam, *Ægyptiam* corruptam dicendam arbitror. Sed totam similitudinem utriusque ad invicem ex vocum commistione, ut dixi contigisse, is noverit, qui unam cum altera ἀκριβέστερως contulerit. Possunt enim aliquæ linguæ iisdem vocibus alteri linguæ applicatis uti, etiamsi ipsæ quoad substantiam toto, ut aiunt, cœlo discrepent: ita *Germanica* multas voces *Latinas, Italicas, Gallicas* suis interserit. *Latina* quoque *Græca* vocabula libens suscipit,

*Cap.*IX. cipit, cum tamen utraque diversissima sit ab iis linguis, à quibus mutuatur, quæ fusiùs alibi tractata reperies. Quin & lingua *Copta* non *Græcis* tantum vocabulis, sed & *Latinis*, & *Arabicis*, *Hebraïcis*, *Samaritanisque*, ex vicinarum, ut reor, nationum consortio utitur, quæ omnia Lexicon hoc nostrum per sequentia paradigmata declarat.

Ab Hebræis *mutuatæ hæ* Coptæ *voces.*

חמר	*Ghomer.*	πικομορ
שקל	*Siclus.*	ϲεκλοϲ
כר	*Corus,*	πικοροϲ
כור	*Regio.*	χωρα
תימן	*Auster.*	ϯειμαν

A Samaritanis *hæ mutuo acceptæ.*

[illegible]	*Creavit.*	ταμεξ
[illegible]	*Nablum.*	ναβλα
[illegible]	*Libra.*	λιτρα
[illegible]	*Bathus.*	πιβατοϲ

A Latinis *sequentes.*

πιδουξ	*Dux.*
πιπρετωριον	*Prætorium.*
πικουρατωρ	*Procurator.*
ϯκελλη	*Cella.*
καϲτρον	*Castrum.*
πιϲκαλλα	*Scala.*
πιτομοϲ	*Tomus.*
πιχαρτοϲ	*Charta.*
εργαναρα	*Centenarius.*
ωκαρθαλλοϲ	*Cartallus.*
ταβωω	*Pavo.*
πιτομαριον	*Codex rationum.*

Et sic de cæteris quam plurimis, quæ in hoc opere passim occurrerunt, statuendum est. Manet igitur, linguam *Ægyptiam* excepto charactere toto cœlo à *Græca* diversam esse. Restat hoc *Sect.* I. loco dilucidandum, quomodo hæc lingua apud solos *Coptitas* manserit, contigit id eâ, quæ sequitur, relatione *Coptitarum*. Linguam *Coptam* videlicet maximè floruisse tempore *Sestris*, id est *Sesostris* Regis *Ægypti*, eam verò declinasse in occasum post *Cambysis*, uti in universam *Ægyptum* sibi subjugatam, ita & in antiquitatum, literarumque monumenta sævientis tyrannidem, atque hanc fuisse primam cladem. Altera clades, quæ ab hominum memoria eam pænè abolevit, fuit *Græcorum* in *Ægyptios* imperium, nobilissimæque bibliothecæ *Alexandrinæ* per incendium omnibus sæculis deplorandum interitus, quo præstantissimorum lingua *Copta* conscriptorum codicum, innumera perierunt exemplaria, nec quicquam remansit deinde, nisi paucula inter sacerdotes, & patriorum rituum sectatores quædam veluti assumenta ex tam celebri naufragio relicta. Deficientibus verò paulatim sacerdotibus, ritibusque *Ægyptiis*, ita quoque hæc lingua paulatim defecit, ut vix ejusdem vestigium amplius superesse videretur, donec post salutiferum Christi adventum gentiles *Ægyptii* luce sacri euangelii illustrati, relictas veluti tabulas, patriæ inquam linguæ fragmenta colligentes, ut potuerunt in integrum, ne lingua primæva, ac tot, tantisque sapientiæ notis insignita prorsus pessum iret, restituere conati sunt, quam & in album doctrinalium idiomatum referentes, ea in sacris ecclesiasticisque codicibus conscribendis imposterum usi sunt. Cur verò solam *Coptam*, non *Arabicam*, aut *Græcam* in sacrorum usum reservaverint, causa fuit, partim summa erga patrium idioma affectio partim ut hac lingua nativa ecclesia Ægyptiaca à cæteris ecclesiis Orientalium veluti notâ quâdam distingueretur, neve Christianæ fidei mysteria, ab infidelibus contaminaren-

Cap. IX. narentur, ea sub lingua propria consultò abdere visum fuit. Quod & Syros Maronitas in hunc diem charactere suo *Karsuni* facere notius est, quam dici debeat. Porrò utrum hodiernâ die priscorum adhuc codices, veteri hac lingua de profana literatura tractantes supersint, meritò quispiam dubitare posset, certè uti nulla res me tam dubium perplexumque tenuit, quam hoc ipsum, ita nihil majori quoque curâ, & diligentia inquisivisse me memini, quo æstuantis ingenii fluctuatione id tandem consecutus videor, ut curioso lectori aliquid jam certi me adferre posse confidam. Nam hujusmodi veterum vetere linguâ conscriptorum codicum exemplaria in *Ægypto* adhuc superesse, præterquam quod frequenti cum *Ægyptiis* commercio mihi innotuerit, vel ipsa Scala magna sat superque testatur, in quo omnium rerum ad Theologiam, Medicinam, Physicam, Metaphysicam, aliarumque artium, ac scientiarum professionem spectantes nomenclaturæ scitissime uti Sect. I. proponuntur, ita eos non ab *Coptitis* excogitatas, sed ex ipsis veterum auctorum authographis excerptas certius est, quàm dici debeat. Quin & catalogus paucorum quorundam, una cum catalogo patriarcharum, è celebrioribus *Ægypti* potissimum ex *Medrase Cayri* Bibliophylacio, extractus, & *Romam* à *Peirescio* ante 7 circiter annos transmissus sufficienter declarat. Verùm ut curiosis antiquitatum studiosis aliquam ad inaccessos hujusmodi librorum thesauros inquirendos occasionem præberem, eorum titulos à me è *Copto* traductos in *Prodromo Copto* consideret. Auctorum ut plerumque in Orientalium monumentis fieri consuevit (est enim proprium *Coptitarum* prophanorum auctorum nomina silere) nomina non inveni adjuncta, sed librorum titulos tantùm, ut de quibus singuli tractant, lectori innotesceret, excerptos, quos citato loco vide. Jam *Copticum* alphabetum, commune & mysticum describamus.

Primæva literarum Ægyptiarum fabrica, & institutio facta à Tauto *sive* Mercurio Trismegisto.

	Character Zoographus.	*Figura literarum vulgaris.*	*Græcorum ad eas affinitas.*
I.		ⲁ ⲁⲅⲁⲑⲟⲥ ⲇⲉⲙⲱⲛ *dicitur, id est,* Bonus Dæmon.	A
II.		ⲅ ⲅⲁⲙⲙⲁⲧ *dicitur, id est,* Norma.	Γ
III.		ⲇ ⲇⲁⲗⲩⲧⲓ *dicitur, id est,* Bonus ager.	Δ

IV.		Υ Processus inferiorum ad superiora symbolum est.	Υ
V.		O ⲟⲫϯ *dicitur, id est* Mundi Dominus.	O
VI.		λ ⲗⲁⲃⲇⲁ *dicitur,* Processus superiorum ad inferiora.	Λ
VII.		X Processus animæ mundi ἄνω ϗ κάτω.	X
VIII. IX.		C Lunæ symbolum. □ ȣ O magnum.	Σ Ω
X.		σ ⲥⲓⲙⲁ *dicitur, id est* Visio.	σ Σ
XI.		B ⲃⲁⲙⲟⲩⲛ *dicitur, id est,* Fœcunditas.	B βαῦ
XII.		ζ ⲍⲉⲟⲩⲧⲁ *dicitur, id est,* Vita.	Z
XIII.		ⲑ ⲑⲁⲟⲩϯ *dicitur, id est,* Litera Thoth.	Θ ⊙ Thita.

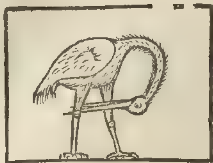
Cap. IX. *Sect.* I.

XIV.		Ⲫ ⲫⲩⲗⲟ *dicitur, id est,* Amor.	Φ φ
XV.		Ⲙ ⲙⲱⲓ Aqua, litera est Κυριολογικὴ τ̃ ὕδατος.	Μ μὶ
XVI.		Ⲝ ⲝⲁⲛⲩⲧⲓ *dicitur, id est,* Catena.	Ξ ξὶ
XVII.	N	N Litera, idem est, ac processus rerum elementarium, ἄνω καὶ κάτω, sive vegetabilium processus.	Ν νὶ
XVIII.	P	P κυριολογικὴ ἅρπαγος Figura desumpta ex harpagone, quo *Osiridis* corpus ex undis extractum.	Ρ ῥῶ
XIX. XX.		ⲟ Sol. ⲥ Luna. Signa κυριολογικά.	Ο Σ
XXI.	T T T	T Litera *Thoth* sive *Tauti* DEI, *id est* Mercurii. *Thau* Hebræorum.	Τ

Primus itaque character seu litera, ex divaricatione pedum *Ibidis*, & rostro ejusdem transversim inserto, inventa, Ἀγαθὸς Δαίμων dicebatur, id est, *bonus dæmon*, initialibus literis sub una comprehensis: hic enim præter dictarum vocum capitales, ut dixi, literas ejus quoque portionis figuram, quam Δ passim sive ⲁⲁⲗⲩⲧⲓ *Copticè*, hoc est, *bonum agrum* vocant, exprimit; atque hujus generis literarum, ut plurimum ex tribus, vel perseæ, vel papyri ramusculis sive thyrsis, in figuram primæ literæ alphabeticæ, quam sic exhibebant, adaptatis compositam in solemnitatibus Comasiarum *Deorum* statutis, ac potissimum *Mercurio* Ἰβιμόρφῳ, ex cujus avis figura inventa erat, præferebatur, quam & Hieralpham vocabant, sed jam singulas alphabeti hieroglyphici literas subjungamus. A

*Cap.*IX. *Sect.* I.

I.

Hic character idem significat, quod Ἀγαθὸς Δαί-μων, id est, *bonus genius*, & componitur ex initialibus literis Α & Δ. Si enim producitur Δ litera, fiet Α, quod in se monogrammaticè continet Α & Δ, invenitur autem hæc litera hieroglyphica in omnibus ferè *Ægyptiacis* inscriptionibus, potissimum in *Obelisco Barberino, Lateranensi, Flaminio, Mahutæo, Mediceo*, ut infrà suis locis dicetur, quam & Hieralpham imposterum vocabimus.

II.

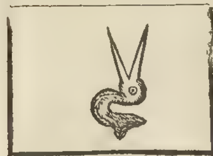
Hic character Ægyptiacè ⲅⲁⲙⲙⲁ, id est *Norma*, dicitur, & proprie *gamma* Græcorum literam exprimit, quo quidem hieroglyphicè nihil aliud indicatur, quam symmetria rerum hujus universi; unde mundi sensibilis moderatoris Hori manibus passim insertus spectatur: quemadmodum enim *normâ*, sive *gnomone*, omnia justâ mensurâ & proportione disponuntur in *Architectonicis* operationibus, ita universi genius in mundi sensibilis fabrica, omnibus justam dat proportionem, mensuram, pondus.

III.

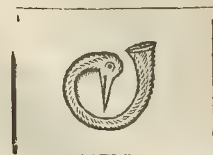
Character hic ⲇⲉⲗⲧⲁ dicitur, id est, *bonus ager*, & eam *Ægypti* partem, quam Δέλτα vocant, indicat; quia ea regio præ omnibus aliis *Ægypti* provinciis, tum maximè salubris, tum rerum omnium humano generi necessariarum ferax est, ex *Ibidis* ibidem passim stabulantis incessu inventus: quia verò bonorum omnium ubertas à supremis potentiis influitur in hæc inferiora, aptè eam per pyramidalem, elementum ex divaricatione *Ibidis* pedum inventum, exprimebant.

IV.

Ibis aperturâ rostri, quam instrumentum circini dixerunt, occasionem ipsis præbuit inveniendi literam Y, quo charactere processum inferiorum ad superiora rectè indicabant, à centro nimirum ad circumferentiam; *Ibis* enim dum unâ rostri parte in arena infixa, alterius circumductione nescio quid circulare in arena relinqueret, uti in animalium observandis actionibus studiosissimi, ita & circini instrumentum, & centri ad circumferentiam motus occasionem inde ipsos reperisse, mirum non est.

V.

Character hic ⲟⲫⲧ dicitur, quod Ægyptiacè idem est, ac *Dominus Orbis*, æquivalet *Græcorum* O micron: ex *Ibide* pariter emanavit. *Ibis* siquidem subinde collum ita torquet, ut circulum imitari videatur; quod cùm notarent Ægyptii, à *Mercurio* in *Ibin* transformato, de insigni quopiam mysterio se moneri, superstitiosiùs persuadebant, ac proinde ipsi ⲟⲫⲧ nomen imposuerunt, quod idem est, ac *Mundi Dominus*: alludit ad hoc *Plutarchus lib.* de *Osiride* & *Iside*, dum nomen *Omphis* (verius dices *Ophta*) explicat.

VI. Hæc

Cap.IX. Hæc litera *Ægyptiis* ⲗⲁⲃⲇⲁ dicitur, & præcedenti *Sect.* I.

VI.

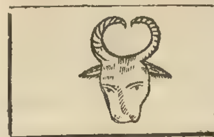
oppoſita eſt, ſicut enim præcedens proceſſum inferiorum ad ſuperiora, ita hæc ſuperiorum ad inferiora proceſſum indicat. Conſtituitur autem ex divaricatione pedum *Ibidis*, ex qua *Ægyptii* primùm Ægyptiaci cubiti, uti in *Mechanica* diximus, menſuram in arena progreſſu *Ibidis* impreſſam invenerunt, quæ ſuo loco pulchrè ex variis auctoribus probavimus. Invenitur autem paſſim hoc ſignum inter hieroglyphica, ut ſuo loco dicetur, reſpondetque hæc litera τῷ λάμβδα *Græcorum* & *Coptitarum*.

VII.

Ex binis præcedentibus literis naſcitur compoſita litera decadica, ſive veriùs decuſſis, quâ Ægyptii proceſſum animæ Mundi ἄνω καὶ κάτω expreſſerunt, ex *Ibidis* geſtibus pariter inventa; *Ibis* enim divaricatis pedibus conſiſtens, & aperto roſtro, & collo dorſo innitente, dum aperto ore crepitat, hanc figuram exprimit. Vide quæ de hoc numerico hieroglyphico fuſiùs diſſeruimus in *Arithmetica hieroglyphica.* Reſpondet autem hæc litera τῷ χ *Græcorum* aut *Latinorum* X.

VIII.

Bovis caput exprimit hic character, & *Ægyptiis* idem ſignificat ac litera ϩ, quamquam nonnulli quoque hanc literam pro ω vel ȣ accipiant; *Ægpytiorum* tamen ſententiæ veriùs ſtandum exiſtimo, cum ad caput *Bovis* cornutum litera ϩ propiùs accedat. Notat autem conjunctionem *Solis* & *Lunæ*, ita quidem, ut caput *Bovis Solem*, cornua verò *Lunam* ſignificent. Verùm cùm de his paſſim toto hoc opere dictum ſit, ad loca propria lectorem remittimus.

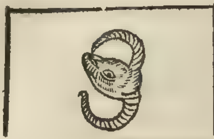
IX.

Hic character ⲥⲓⲙⲁ dicitur, id eſt, *Viſio*, & reſpondet literæ *Coptitarum* ϭ, & τῷ Σ *Græcorum* ex capite Accipitris fuit inventus, qui cum acutiſſimi viſus ſit, rectè literam hanc iſti Numini, quod viſu omnia mundi receptacula penetraret, id eſt, *Soli* conſecrarunt. *Sol* enim diffuſione radiorum omnia fovet, animat, conſervat juxta illud: ἥλιος δ' ὃς πάντ' ἐφορᾷς, καὶ πάντ' ἐπακούεις.

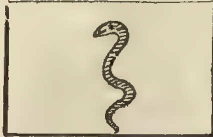
Cap.IX. Sect. I.

X.

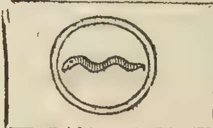
Character hic Ægyptiacè ⲁⲙⲟⲩⲛ dicitur, id est, *Fœcunditas*; est enim ex *Arietis* capite, quod *Amun* vocabant, deductus, qui cum fœcunditatis symbolum sit, rectè is capite *Arietis* cornibus in ⲃ literam tortis exhibetur. Unde & colligo hoc nomen ⲃⲁⲙⲟⲩⲛ compositum esse, ex ⲃ videlicet & ⲁⲙⲟⲩⲛ, quasi diceres, B litera Ammonis. Verum de hisce vide, quæ in proprio Hierogrammatismo *Obelisci Pamphilii* fusius egimus.

XI.

Hic character Ægyptiacè ϩⲉⲟⲩⲧⲁ, id est, *Vita* dicitur, nam uti in Hierogrammatismo Serpentis docuimus, fuit *Ægyptiis* Serpens symbolum vitæ: unde mirum non est, ex Serpentis tortuoso corpore hanc originem suam traxisse; sed de hoc vide citatum locum.

XII.

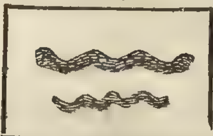
Hic character *Ægyptiis* ⲑⲁⲟⲩϯ id est, litera *Tauti* dicitur, & hieroglyphicè nihil aliud significat, quàm vitam mundi, quam Serpens circulo inclusus notat. Spectatur autem hujusmodi hieroglyphicum passim in *Obeliscis*, cæterisque monumentis Ægyptiacis, uti suis locis ostendemus.

XIII.

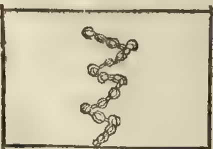
Ex præcedenti charactere natus est præsens character, quem *Ægyptii* ⲫⲟⲗⲟ id est, *Amorem* vocant, ostendit enim, omnia mundi membra, per vitam universalem, amore connecti; unde & Sphæra amoris indigitatur, de qua pluribus tum in *Obelisco Pamphilio*, tum in *Prodromo*, aliisque hujus Operis locis egimus.

XIV.

Hic character *Ægyptiis* ⲙⲟⲩⲛ id est, *Aqua* dicitur, quia fluxum aquæ exprimit, atque adeo κυριολογικὸν τοῦ ὕδατος σύμβολον est, respondetque M *Coptitarum, Græcorum, Latinorum*que, quo inter hieroglyphica nihil occurrit frequentius.

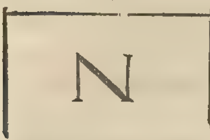
XV.

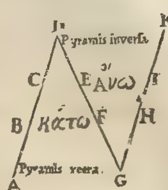
Hic character *Ægyptiis* ϩⲁⲗⲩⲥⲓⲥ id est, *Catena* dicitur, eo quod *Catenam* circulis connexam exprimat, & est κυριολογικὸν τῆς σειρᾶς τῶν Θεῶν σύμβολον, uti *Psellus* in *Zoroastreæ Philosophiæ* expositione docet, & respondet Græcorum ξ.

Cap. IX. Sect. I.

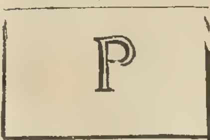
XVI.

Hæc litera idem est ac rerum elementarium processus ἄνω & κάτω, quam figuram, cùm folio 387 *Obel. Pamph.* amplè exposuerimus, supervacaneum esse ratus sum, iis hic diutiùs immorari.

XVII.

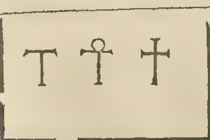
Κυριολογικὸν τοῦ ἅρπαγος σύμβολον est, ideò & harpagonis figura descripta fuit, quo *Osiridis* corpus à *Typhone* in fluenta Nili conjectum, ab *Isi* extractum fuit; frequentissimumque est inter hieroglyphica, & ρ *Coptum*, *Græcum*que exprimit. Quare hæc de eo pauca sufficiant.

XVIII.

Hæ duæ literæ κυριολογικὰ τοῦ ἡλίου, & τῆς σελήνης σύμβολα, quid repræsentent, ex ipsorum figuris cognoscitur, nimirum *Solem & Lunam*, & eadem sunt, ac ⲟ & ⲥ *Copticæ* literæ. Videntur hæ literæ in pervetusto fragmento ab immortalis memoriæ viro *Nicolao Pereiscio* transmisso, quod hic apponam, ubi vides quatuor statuas serpenti in circulum contorto inclusas, cum characteribus ⳨, & figura in medio |OC| quæ tametsi in *Supplemento Prodromi*, & *Obelisco Pamphilio* exposuerimus, ea tamen hoc loco veluti proprio uberiùs exponenda duximus.

XIX.

Litera ⲧⲁⲩⲧⲁ id est, *Thoth* seu *Mercurii* dicitur, & T *Hebræorum*, *Græcorum*que T exactè respondet, de quo integro tractatu vide *Obeliscum Pamphilium*; ut proinde superfluum sit de eodem fusius hîc agere.

Atque hæ sunt 22 literæ, quarum in conscribendis, consignandisque rebus ad commune hominum commercium pertinentibus usus erat, quæ & simul hieroglyphicis inscriptionibus serviebant. Ex quibus manifestè patet, literas has, utpote quæ mysteriosâ quâdam structurâ constabant, hieroglyphicorum quoque usum habuisse, atque iisdem nomina integra concinnata hieroglyphicis inscriptionibus inseruisse, quæ uti in *Obelisco Pamphilio fol.* 147 ubertim probata sunt, & in sequentibus interpretationibus suo loco, & tempore demonstraturi sumus, sic eadem hoc loco iterare supervacaneum duximus.

CAPUT X.

De lingua Phœnicia, *una ex linguis primigeniis.*

PHœnicia regio fuit, & nunc eſt, quæ montis *Libani* occiduam plagam, *Tripolim, Sidonem, Tyrum, Berrhœam*, comprehendit. Dicta fuit *Phœnicia* à *Phœnice*, fratre *Cadmi*, qui colonias novas quæſituri, in hunc maris tractum ex *Ægypto*, (erant enim natione *Ægyptii*, ut in præcedentibus docuimus) appulerunt: & *Phœnix* quidem, operum magnitudine clarus, & ingenii perſpicaciſſimi ſagacitate, uti omnium *Aramæorum, Chananæorum*que oculos in admirationem trahebat, ita quoque rerum potitus dominio, principem ſe totius nationis conſtituit; à cujus nomine regio poſtea *Phœnicia* appellationem apud poſteros ſortita fuit. *Cadmus* verò frater ejus, relicto dominio fratri ſuo *Phœnici*, novam in *Ioniam*, ſive *Græciam*, coloniam molitus, iis characteres, literaſque, quas ſecum ex *Ægypto* attulerat, primus communicavit, quæ deinde *Copticæ* nominatæ ſunt, vel ut *Græci* dicunt, *καδμαῖα γράμματα*. Sed hæc uti in aliis operibus meis, *Supplemento Prodromi, Oedipo, & Obeliſco Pamphilio*, uti & in hoc præſenti opere ubertim egimus, ita ea diffuſiùs deſcribere, ſupervacaneum cenſui. Reſtat itaque ſolùm hoc loco demonſtranda differentia inter *Phœnicias, Coptas, Græcas, & Samaritanas* literas; etſi enim paucos me legiſſe meminerim, qui de hujuſmodi abſtruſo literaturæ negotio nodum difficultatis attigerint, atque adeò confuſi in tanto antiquitatis labyrintho, veritati non congrua protulerint; mearum partium eſſe ratus ſum, difficultatem diſſolvere, & quoad fieri poteſt, rem dilucidare. Difficultas itaque in hoc conſiſtit, quod nonnulli *Phœnicias*, & *Samaritanas* literas, eaſdem prorſus eſſe ſibi perſuadeant, atque unà eaſdem cum *Chananæorum* lingua & literis confundant; atque adeò ex multiplici auctoritate veterum id comprobare ſe poſſe putant, in quibus utrum punctum difficultatis tangant, tum videbitur, ubi priùs dictas veterum ſcriptorum auctoritates, ad veritatem confirmandam ab iis adductas, ad incudem reduxerimus.

Joſephi, inquiunt, & S. *Hieronymi* ſententiæ maxime favet *Græcorum* celeberrima illa traditio, *Cadmum* è *Phœnicia* literas primùm in *Græciam* attuliſſe, literaſque *Græcas* majuſculas, quibus ſolis olim utebantur tam *Græci*, quàm *Latini*, eſſe *Phœnicias*, quibus poſtmodum *Græci* quaſdam addiderunt, ut linguæ ſuæ naturalem pronunciationem iis exprimerent, atque excolerent. Id lib. 2. teſtatur Herodotus græcorum hiſtoricorum antiquiſſimus, dum *Phœnices*, inquit, *qui cum* Cadmo *advenerunt*, &c. *cum alias multas doctrinas in* Græciam *introduxere, tum verò literas, quæ apud* Græcos, *ut mihi videtur, antea non fuerant: primæ quidem illæ extiterunt, quibus omnes* Phœnices *utuntur: progreſſu verò temporis unà cum ſono mutaverunt modulum priſtinum.* Hoc autem potiſſimùm probat ex antiquis inſcriptionibus ſuperſtitibus. *Quin ipſe vidi apud* Thebas *Bœotias in Iſmenii* Apollinis *templo literas Cadmæas in tripodibus quibuſdam inciſas, magna ex parte conſimiles Ionicis.* Refert *Herodotus* eodem loco tres ejuſmodi inſcriptiones. Eadem *Plinii* ſententia *lib.* VII. *cap.* 56. & *Ariſtotelis* referente *Plinio*. Idem etiam paucis verbis lib. V. cap. 12. *Ipſa gens* Phœnicum *in gloria magna literarum in-*

Cap. X. *ventionis, & ſyderum, navaliumque, & bellicarum artium.* Tacitus Annal. lib. II. *Fama eſt*, Cadmum *claſſe* Phœnicum *vectum, rudibus adhuc* Græcorum *populis artis ejus* (literarum) *auctorem fuiſſe.*

Joſephus initio *lib.* I. *contra Appionem* teſtatur, *Græcorum* hiſtoricos, qui ſibimetipſis literarum uſum quàm vetuſtiſſimum vendicare volunt, eum à *Phœnicibus* & *Cadmo* repetere. Hoc refert *Euſebius*, & probat *lib.* X. *cap.* 7. de præparat. Euangelica. Idem quoque teſtatur *Appion* Grammaticus, acerrimus Judæorum hoſtis: *Qui literarum*, inquit, *formam, & rationem tradidit* Cadmus, *non niſi multis poſt ætatibus pervenit in* Bœotiam, ut ex eo refert idem *Euſebius*, ejuſdem *libri cap.* 11. & 12. Aliud citat ex eodem *Appione* teſtimonium S. *Irenæus lib.* I. *cap.* 12. Græci *ſe à* Cadmo *primùm ſex & decem literas accepiſſe confitentur, ac poſtea temporis progreſſu nunc aſpiratas, nunc duplices inveniſſe. Poſtremùm verò omnium* Palamedem *longas adjeciſſe tradunt.* Clemens Alexand. Stromat. lib. I. paulò ante medium: Cadmus *literarum apud* Græcos *inventor, Phœnicius erat* ὅθεν ϗ φοινίκεια τὰ γράμματα Ἡρόδοτος κεκλῆσθαι γράφει. Hoc *Ephori* teſtimonio confirmat *Diodorus Siculus*, initio, *lib.* 3. dum ex quodam antiquo hiſtorico refert, *Cadmum* primùm literas in *Græciam* è *Phœnicia* detuliſſe, & hinc vulgò dictas eſſe *Phœnicias*, atque etiam *Pelaſgicas*, eò quod primi *Pelaſgi* iis ſint uſi. Hinc *Timon* antiquus Poëta φοινικικὰ σήματα κάδμου. Idem *Heſychius* in voce φοινίκιος, & *Suidas* in eadem dictione, & in *Cadmo Quintus Curtius lib.* 4. de Tyriis: *Hæc gens literas prima, aut docuit, aut didicit.* Hiſce aſtipulatur Morinus in opuſculo Hebræo-Samaritico. *Si ſileret*, inquit, *hiſtoria, idem evidenter demonſtraretur tam ex ipſis literarum nominibus, quæ* Syriaca *ſunt, quàm ex ipſo* Sect. I. *literarum ordine, qui eſt utriſque unus & idem. Hoc autem de literis majoribus intelligendum eſt, quæ antiquitùs tantùm uſurpabantur, non autem de minoribus, quæ celeris ſcriptionis cauſa poſtmodùm inventæ ſunt. Quidquid ſit, de iſtius inventionis tempore, experientiâ certum eſt, omnes marmoreas inſcriptiones literis majuſculis eſſe inſculptas: præterea codices omnes ante mille annos iiſdem quoque characteribus eſſe deſcriptos, inveniri quoque nonnullos hoc tempore poſteriores. Hoc paſſim teſtantur Antiquarii viri docti*, Muret. in Epiſt. 40. Senecæ; Lipſius cap. de pronunciat: Linguæ Latinæ; Leo Allatius, animadverſ. in Antiquit. Etruſcas. *Vidimus ejuſmodi nonnullos* Romæ *in bibliotheca* Vaticana, Pariſiis *in* Regia, *aliiſque bibliothecis.*

Verùm *Joſephus Scaliger Animadverſionibus in Chronicon Euſebii* poſt notam M DC XVII. ulteriùs progreditur. Scribit enim alphabetum *Samaritanum* idem eſſe quod *Phœnicium*; ideò aſſumit antiquas *Ionum* literas, *Samaritanas* fuiſſe, idque demonſtrat ex duabus antiquis columnis in Via Appia effoſſis, indeque in hortos Farneſianos deportatis, in quibus literæ *Ionicæ* veteres ſunt inciſæ, anno Urbis conditæ 441. Ex illa inſcriptione alphabetum conſtruit, quod columnatim opponit alphabeto *Samaritano*, *Græco* hodierno, & *Latino*, ut loco citato quiſque conſpicere poteſt. Ex literarum iſtarum oculari comparatione colligit, *Græcas* ex *Samaritanis* ortas, & è *Græcis Latinas. Latinas* literas è *Græcis* ortas eſſe, planè certum eſt. Hoc affirmat Tacitus Annal. II. *Formæ literis* latinis *quæ veterrimis* Græcorum, *ſive* Etruſcos *eas* Demaratus Corinthius *docuerit, ſive* Evander Aborigenes; *ambo enim* Græci *erant.* Plinius *id* αὐτοψία *demonſtrat* lib. VII. *cap.* 58. *Veteres literas* græcas *fuiſſe eaſdem penè, quæ nunc*

Cap. X. *sunt latinæ, indicio erit* Delphica *tabula antiqui æris, quæ est hodie in palatio, dono principum* Minervæ *dicata.* Ideo paulò antè dixerat: *Gentium consensus tacitus primus omnium conspiravit, ut* Ionum *literis uterentur.* Nec quis hoc diffiteri potest, cùm oculi sint hujus rei testes. Majusculæ enim *Latinorum* literæ *Græcis* majusculis sunt simillimæ. Hisce respondet *Morinus*, plurimum dubius, & anceps, *Scaligeri* tamen placito perperam adhærere videtur, sic enim dicit. At non ita certum est, characteres *Samaritanos* esse *Phœnicios*, neque tanta est similitudo *Græcorum* cum *Samaritanis*, ut ex ea sola colligi possit, ut vult *Scaliger*, characterem *Samariticum*, & *Phœnicium* esse eundem; ea tamen est, quæ meo judicio rem probabilem reddit, & multò probabiliorem, si consideremus id, quod omnes confitentur, ante primum templi excidium, *Israëlitarum* omnium, hoc est, *Judæorum*, & *Samaritanorum* eundem fuisse characterem, eumque fuisse, qui nunc dicitur *Samaritanus*. Nam cum undique *Tyrii & Sidonii* ab *Israëlitis* circumdarentur, angustumque admodum esset eorum territorium, nec ex eo, nisi per *Israëlitarum* regionem excedere possent, nec illud ingredi, probabile est, omnes eorum charactere usos, sive ab *Israëlitis Phœnices*, & *Chananæi*, illum acceperint docente eos *Abrahamo*, sive *Israëlitæ* à *Chananæis*, quod multò probabilius existimo. Hoc etiam suaderi potest *Chœrilli* antiquissimi Poëtæ testimonio, quod referunt *Josephus lib.* I. *contra Appionem*, & *Eusebius lib.* IX. *de præparat. Euangel.* qui de *Judæis* verba faciens, ait, eos linguâ loqui *Phœniciâ*.

Γλῶσσαν μὲν φοίνισσαν ἀποστομάτων ἀφιέντες.

Hoc admodum probabiliter confirmari potest ex eo, quod scribit S. Augustin. in expositione inchoata Epist. ad Rom. ante medium: *Interrogati rustici nostri, quid sint*, Punicè *respondentes* Chanani, *corruptâ scilicet, sicut in talibus solet, unâ literâ, quid aliud respondent, quàm* Chananæi. *Phœnices* se *Chananæos* indigitabant, hocque erat ipsis tam consuetum, ut *Phœnices* rustici se ipsos non aliter vocarent, quàm *Chananæos*. Qui igitur erant *Græcis & Latinis Phœnices*, sibi erant *Chananæi*. Unde ibidem S. *August.* Chananæa *enim, hoc est*, Punica *mulier de finibus* Tyri *&* Sidonis *egressa* &c. Sect. I.

Testimonio S. *Augustini* planè conforme est, quod refert *Procopius lib.* II. *de Bello Vandalico*, duas suo tempore superfuisse columnas in urbe *Tingitana*, quibus inscriptum erat linguâ, & charactere *Phœniciis*. *Nos fugimus à facie Jesu prædonis filii* Nave. *Phœnices* igitur erant, & regione, & linguâ & nomine *Chananæi*: quis dubitabit & charactere? Videtur *Morinus* in eadem sententia esse cum *Scaligero*, sed fallitur. *In opusculo* Hebræo-Samaritano.

Sed dimissa hac quæstione *Phœnicios* characteres fuisse *Samaritanos*, quam præcedentia testimonia certò confirmare videntur, assumamus quod tam efficacibus & antiquis argumentis demonstratum est, quodque communis fama ab ultima antiquitate in hunc usque diem invariata nobis tradidit: *Græcos* scilicet à *Phœnicibus* literas suas accepisse, ex eo necessariò consequitur alphabetum *Hebraïcum*, seu *Phœnicium* non secus ac *Græcum* ex literis, consonantibus, & vocalibus esse compositum. Quemadmodum enim *Latini*, *Russi*, *Dalmatæ*, *Servii*, aliique populi literas suas à *Græcis* mutuantes, *Græcam* scribendi rationem secuti sunt: quemadmodum iterum *Itali*, *Galli*, *Hispani*, *Germani*, cæterique *Europæi* literas suas à *Latinis* mutuati, *Latinam*

scri-

Cap. X. ſcribendi rationem amplectuntur; ita *Græci* literis acceptis à *Phœnicibus*, *Cadmo* & *Phœnice Ægyptiis* acceptis, quam nos *Coptam* dicimus, non à *Samaritanis*, ſive *Hebræis* literis, ſive literarum formam ſpectes, ſive ſcribendi contrariam rationem, eorum procul dubio ſcribendi rationem à *Phœnicibus* acceptam imitati ſunt. Itaque à poſteriori licet argumentari, *Cadmus*, qui literas *Phœnicias* in *Cræciam* detulit, vocales literas *Græcis* dedit, erant ergò *Phœnicibus* vocales literæ, quibus junctis cum conſonantibus ſyllabæ, & dictiones componebantur. Inſuper eidem argumento innixus colliget *Phœnices* præter vicinorum morem vocales literas ubique conſonantibus adjunxiſſe, non ſolùm ut *Hebræi*, cùm dictiones incipiebant, aut finiebant, vel cùm radicales erant, aut nominum formativæ, vel pronominum vicem ſuſtinebant. Unde enim ita completè ſcribere didiciſſent *Græci*, niſi à *Phœnicibus*, à quibus & literas, & vocales, & eorum nomina acceperant?

Conſimili exemplo, contrariâ tamen ratione id illuſtrabo: *Turcæ*, *Perſæ*, *Tartari*, ab *Arabibus* literas cum ſuperſtitione acceperunt: ideo eodem modo, quo *Arabes* ſcribunt. Tres tantùm vocales præter literas agnoſcunt; figuras habent 28, quas inter nullam agnoſcunt vocalem, licet iis non ſecùs quàm *Hebræi* non ſint deſtituti. Vocales iſtas literas in mediis dictionibus raro collocant. Unde hoc? quia ab *Arabibus* ita ſunt edocti, à quibus literas acceperunt. Valida eſt igitur conſequentia, cùm è *Græco* ſcribendi modo *Phœnicius* colligitur. His accedit vocalium eadem utrobique ſedes, & eadem figura duarum præſertim, de quibus ambigi poſſet: E, ut Π quinto loco poſita eſt, nihilque aliud eſt E *Samaritanum*, quàm E *Græcum* ſeu noſtrum, à dextera in ſiniſtram ſcriptum. Si paginam inverſam reſpicias nihil prorsùs ab E *Græco* & *Latino*, quod hîc vides, differet. Eadem ratio quartæ vocalis ע *Ain* *o* illius figura *Samaritana* ad vocalem *o* proximè accedit, locus illius in alphabeto *Hebraïco*, *Samaritano*, & *Syriaco* eſt 16, in *Græco* 15. Sed ſi poſt *Epſilon* inſeras ϛ, quod vocat Scaliger ἐπίσημον βαῦ, vultque eſſe antiquum *Æolum* digamma, ſeu f, erit ejus eadem propriè ſedes in alphabeto *Græco*, quæ in *Hebraïco*, & *Samaritano*. De tribus cæteris nihil neceſſe eſt dicere. *Sect.* I.

Hunc *Phœnicum* ſcribendi morem confirmare videtur *Polybius* hiſtor. lib. 3. cùm enim quas copias *Hannibal* in *Hiſpaniis* reliquiſſet in *Italiam* profecturus, multaque alia minutè admodum deſcripſiſſet, ſibi objicit: Neminem ita ſigillatim iſta deſcribere potuiſſe, niſi aut ipſe ea feciſſet, aut finxiſſet. Reſpondet ſe ea collegiſſe ex *Æneæ* fabula ab *Hannibale* eo tempore deſcripta, quando erat in *Italia*. Hinc apparet *Polybium* linguam *Punicam* ſive *Phœniciam* non ignoraſſe; *Phœnicum* enim colonia erant *Carthaginenſes*. Nuſquam autem *Polybius* maximæ iſtius à *Latinis*, & *Græcis* in ſcribendo varietatis, nec hoc loco, qui huic commemorandæ erat idoneus, nec alibi, mentionem facit. Unde ſane colligere eſt, nullum inter *Græcos*, *Latinoſ*que, & *Carthaginenſes*, ſeu *Phœnices* in ſcribendi ratione diſcrimen fuiſſe. Si enim hujuſmodi aliquod fuiſſet, ſilentio rem tam notabilem datâ hâc occaſione non involviſſet *Polybius*, cùm Hiſtoriæ ſuæ magna pars in rerum à *Romanis* cum *Carthaginenſibus* geſtarum enarratione conſiſtat. Sanè *Plautus* poëta comicus hinc occaſionem aliquam illudendi Pœnulo ſuo, aut aliquod ſcomma in eum ejaculandi ad plebis riſum commovendum captaſſet.

Denique id colligi poteſt ex S. *Auguſtino*. *Punicè* ſaltem mediocriter intelligebat, ut ex multis ſcriptorum ejus locis probatur, ſed præſertim ex

Cap. X. ſerm. 24. de verbis Apoſtoli, ubi relaturus proverbium *Punicum* præfatur. ſe *latinè* relaturum, eò quod, inquit, *non omnes punicè noſtis*, deinde dicit, proverbium eſſe apud eos antiquum. Quæ loquendi forma manifeſtè arguit, eum *punicè* intellexiſſe; *Punica* enim lingua erat vernacula pagis & oppidis regionis, in qua natus & educatus fuit, & cujus tandem epiſcopus renunciatus eſt. At nullibi S. *Auguſtinus* mentionem facit ſcriptionis *Punicæ* à dextra ad ſiniſtram, & propter vocalium abſentiam tam ancipitis.

Ecce lector, hæ ſunt rationes, quibus paulò antè citati auctores putant ſe demonſtrare poſſe, characterem *Samaritanum & Ionium*, ſive *Græcum* eundem eſſe; quam ſententiam nulla ratione ſubſiſtere poſſe, ſic oſtendo.

Dico enim primò, certum eſſe & indubitatum, linguam *Samaritanam* eandem eſſe cum *Hebræa* & *Aſſyria* lingua, ſolummodò dialecto differentem; characterem verò *Samaritanum*, & *Aſſyrium* non ſpecie quidem à lingua *Hebræa*, ſed tantùm characteribus ex differenti manu ſcribendo & dictas literas formando, natis differre. Quæ omnia cùm in præcedentibus uberrimè ex univerſis Rabbinorum monumentis demonſtraverimus, iis hîc immorari nolumus.

Dico ſecundò. Si lingua *Græca* ab *Hebræa*, & *Samaritana* originem ſuam invenit, id oſtendi deberet; attamen cùm in univerſæ linguæ *Græcæ* ambitu, ne quidem unicum *Samaritanæ* linguæ veſtigium reperiatur, clarè patet, linguam *Græcam* ad linguam *Samaritanam* affinitatem non habere.

Dico tertiò, Neque characteres *Samaritanos* ullum ad linguæ *Græcæ* characteres indicium præbere, quod ita oſtendo ſi characteres *Græci* à *Samaritanis* deſcenderunt, deberent utique eundem ſcribendi modum tenere *Græci*; ſed nunc totum contrarium nos docet experientia; nam *Hebræa*, ejuſque filiæ *Samaritana*, *Chaldaïca*, *Syriaca*, ſeu *Aramæa* à dextra ad lævam ſcribunt, *Græci* verò contrario motu, ex læva ad dextram ſcriptitare ſolent & inde ſat patet, *Samaritanum* characterem cum *Ionio Græco* eundem eſſe non poſſe. *Sect.* I. Quod verò urgent, *Phœnices Samaritanam*, ſeu *Chananæam* linguam calluiſſe, quamque poſtea in *Carthaginem Africæ* ſub nomine *Punicæ* linguæ propagarint, id quoque libenter, uti poſtea demonſtrabitur, ipſis concedimus; ſed & characteres *Samaritanos*, cum *Græcis*, & *Carthagine* uſitatis, eoſdem eſſe, doleo me in hoc ipſis ſubſcribere non poſſe. Verumtamen ut veritas quàm luculentiſſimè pateat, quinam ſint characteres illi *Cadmæi*, quibus *Græci Iones* ex *Phœnicia* adductis primò uſi ſunt, reſtat demonſtrandum.

Omnes auctoritates paulò antè ex veterum monumentis adductæ apertiſſimè monſtrant, literas à *Cadmo Phœnicis* fratre in *Græciam* primùm allatas fuiſſe, quod nos ubique paſſim docuimus, & adverſariis in hoc conſentimus, ſed Cadmæos hoſce characteres, quos totius antiquitatis conſenſus exinde καδμαῖα γράμματα dicit, eoſdem cum *Samaritanis* eſſe ob cauſas jam prædictas, conſtanter nego, & hoc pacto oſtendo.

In præcedentibus docuimus, *Cadmum & Phœnicem* fratres fuiſſe *Ægypto* oriundos, qui novas colonias fundaturi, in *Phœniciam*, quæ tunc temporis terra *Aram*, ſive *Aramæa*, pars terræ *Canaan* dicebatur, à *Phœnice*, poſtea ab *Aramæis* in Regem aſſumpto, *Phœniciæ* nomen obtinuit: *Cadmus* itaque regno fratri relicto unà cum literis & characteribus *Ægyptiacis*, quas addidicerat, in *Ioniam Græciæ* profectus, dictas literas primus indigenis communicavit; characteres itaque *Græcos* docuit, non *Samaritanos*, non *Phœnices*, ſed *Ægyptios*, quos nos *Coptos* vocamus,

Cap. X. camus, à *Copto* urbe prima, à qua *Ægyptus* nomen meruit, uti in Prodromo oſtendimus. Qualeſnam hi characteres fuerint, ſi quæres, dico, *Ægyptios* priſcos, uti ex ſe, & ſuâ naturâ ad abſtruſiora proni erant, ita quoque ea quæ ſcribebant, per ſymbolicas literas denotaſſe; unde duplex alphabetum in uſu habebant; unum myſticum ex animalium ipſis ſacrorum motibus, membrorumque agitatione, ſagaci induſtria compoſitum, quod & hieroglyphicum appellabant; alterum vulgare, quo in rebus publicis utebantur, cujus tamen literæ ab Hieroglyphicis, ſeu myſtici Alphabeti literis non diſcrepabant, prout lector ex utroque alphabeto in præcedentibus poſito videre poterit. Atque hujuſmodi literæ fuerunt illæ, quas veteres καδμαῖα γράμματα dicebant; quæ uti myſteriis conferta exiſtimabantur, ita quoque *Cadmus* ea, veluti literarum novam, & inſolitam formam, dignam judicabat, quæ *Græcis* curioſioribus communicarentur. Neque quiſquam ſibi perſuadeat, uti nonnulli, qui priſcæ literaturæ haud periti, ex ſimilitudine literarum, non *Græcos* ab *Ægyptiis*, ſed *Ægyptios* à *Græcis* literas primùm accepiſſe ſentiunt; quod uti omnium Veterum conſenſui contradicit, ita quoque explodendi ſunt. Sed hiſce propoſitis, utrum alphabetum *Samaritanum Ionico* alphabeto reſpondeat, videamus.

Joſephus Scaliger utrumque in ſuis *animadverſionibus in Euſebium* ponit, atque operosè nimis oſtendere conatur, literas *Samaritanas Ioniis* omninò reſpondere, quod ut probet, dici vix poteſt, quàm coactè, quàm anxiè omnia ex antiquis inſcriptionibus, præſertim ex inſcriptione in Via Appia repertâ, comprobare nitatur; ſed non aliud, niſi aërem verberat: primò enim, uti comparanti literas cum literis patet, nihil quod exactè ſimilitudinem aliquam habeat, ſed coactis auctoritatibus omnia ſe probare poſſe putat. Sect. I. Falſa omnia; cum ex prædictis clarè pateat, *Samaritanos* characteres, præterquàm quòd à dextra ad lævam formentur, è contraria parte *Græci*, uti Hebræorum alphabetum, non niſi 22 literis conſtare, ſolis conſonantibus, ſine vocalibus; *Græci* verò 28 characteribus, quibus *Ionicum* alphabetum conſtat, utuntur, unà cum conſonantibus, vocalibus ei inſertis: accedit, quod ordo literarum *Samaritanarum*, ab ordine literarum *Ionicarum*, plurimùm differat: deberet autem concordare, ſi *Ioniæ* literæ à *Samaritanis*, ſive *Phœniciis* deſumptæ fuiſſent; putat enim *Phœnicias* literas eaſdem fuiſſe cum *Samaritanis*, quod tametſi concedi poſſit, non exiguam tamen difficultatem patitur placitum *Scaligeri*; cùm enim *Phœnix* non *Aramæus*, *Chananæus*, aut *Samaritanus* fuerit, ſed *Ægyptius* natione; multò vero ſimilius eſt, eum nec *Aramæam*, aut *Samaritanam* linguam, multò minùs characteres noviſſe; unde non tam à *Phœnicia*, cui dominabatur, *Phœnicii*, quàm à *Cadmo Cadmæi*, cum uterque *Ægyptius* fuerit, dicti fuerunt. Verùm, ut quæcunque hucuſque dicta ſunt, luculentiùs cognoſcantur, hîc alphabetum utrumque; *Samaritanum & Græcum Ionium*, prout *Scaliger* in ſuis animadverſionibus deſcribit, apponendum cenſui, queîs & alphabetum *Cadmæum*, id eſt, *Ægyptio-Coptum* unà exhibemus, ut ex comparatione literarum unius Alphabeti, cum alterius facta, quænam ad Alphabeti *Ionici* literas maximè concordent, æquus lector cognoſcat, & inveniet, non *Samaritanum*, ſed *Cadmæum*, ſive *Ægyptium*, & ordine, & numero, literarumque ſimilitudine, *Ionio* exactè reſpondere, exceptis paucis, quæ poſteris temporibus alphabeto *Copto* acciderunt.

TABULA,

Qua characterum Samaritanorum *cum* Ionicis & Copticis *ſive* Ægyptiis *comparatio inſtituitur.*

Literæ Samaritanæ ex numiſm.	*Literæ Jonicæ*	*Literæ Copticæ ſeu Ægyptiæ.*	*Literæ Samaritanæ*	*Valor Literarũ*
N	A A A α	A *Alpha*	ʌ	A
9	B β	B B *Vida*	≙	V
T	Γ ^ γ	Γ Γ *Gamma*	ℽ	G
𐤃	D Δ δ	λ λ *Dalda*	⩤	D
ⴺ	E Є ε	Є Ƹ | επισημον *Epſylon*	ʒ	E
X	S F C	Ƹ Π *So*	⩚	S
⊠	Z ʔ	ζ ζ *Zyda*	⊟	H h
m	H η	H *Hida*	m	I
ט	Θ ⊕ ⊟ θ	Θ ⊖ *Thita*	∇	T
m	I ι	I ɪ *Ita*	⊐	ch
⊐	K κ	K K *Kabba*	ʒ	V
∑	Λ L λ	λ λ *Lauda*	∑	L
ш	M M ᴍ	Ʋ ɐɐ *Mi*	⊐	M
⊐	N N ν	N N *Ni*	⊐	N
ʒ	Ξ ξ ξ	ξ *exi*	☿	S
D	O □ ο	O O ο	∇	A
⊐	Γ Π	Π Π πι	⊐	Ph
m	϶ Δ	P P *Ro*	m	Ts
℘	G G *ch*	C C *Sima*	℘	Q
٩	R P ϱ	P P *Ro*	⋏	R
W	S Σ C σ	ɯ ɯ *Sché*	▲▲▲	Sch
N	T τ	T *Tau* δει	N.	Th
	Y V ¥	Y		
	Φ ⏀ ⌽	Φ Φ ɸ *ph*		
	Ψ Ψ	Ψ *pſi* ψ		

Atque hæc eſt comparatio characterum *Samaritanorum*, quos *Scaliger* *Phœnicios* vocat, cum *Ionicis* veterum *Græcorum* literis, ex quibus colligit, & demonſtrare conatur, *Ionicos* characteres eoſdem eſſe cum *Phœniciis* ſive *Samaritanis*; in quo valdè hallucinatur. Quis enim diligenti adhibita comparatione, vel minimum veſtigium reperiat characterum *Samaritanorum* cum

Ioni-

Cap. X. *Ionicis*? Si quis singularum literarum ab eo institutam expositionem penitius examinaverit, is apertè & luculenter inveniet, nihil ad ejus propositum demonstrandum subsistere: neque quoad significationem, neque quoad similitudinem literarum, neque demum quoad modum scribendi *Samaritanis* proprium, uti paulò antè dictum fuit. Verùm ut hæc ad veritatis lineam reducantur, apponam hoc loco inscriptionem, quò mirificè triumphat *Scaliger*, quòve demonstrare se putat, *Ionicos* characteres, eosdem cum *Samaritanis* seu *Phœniciis* esse. Inscriptio *Ionicarum* literarum, quas *Herodotus* similes esse dixit *Phœniciis*, lapidi incisa, ex via Appia in hortos Farnesianos translata fuit; ubi etiamnum spectatur, atque hæc est: Sect. I.

Exemplum inscriptionis Ionicarum *literarum à priscis* Græcis *lapidi incisæ.*

ODENI. ⊗EMITON. METAKINESAI. EK. TO. TRIOΠIO. HO. ESTIN. EΠI. TO. TRITO. EN TEI. HODOI. TEI. AΠΠIAI. EN. TOI. HERΟΔΟ. ΑΛΡΟΙ. ΟΛΑR. ΛΟΙΟΝ. TOI. KINESANTI. MARTVS ΔAIMON ENHODIA; KAI. HOI. KIONES. ΔEMETROC. KAI. KOPEC. ANA⊗EMA. KAI. X⊗ONION. ⊗EON. KAI.

Id est, *Nemini liceat movere* (transferre) *ex hoc trivio, quod est juxta tertium*, scilicet lapidem, *in Via Appia, in agro Herodi*; melius tamen erit, *melius est ei qui moverit, est enim sub protectione dæmonis Viarum. Et canes Cereris, & puellæ anathema, & deorum terrestrium.*

Jam videamus, an hisce literis priscorum *Ionum*, literæ *Samaritanæ*, sive *Phœniciæ* respondeant:

[illegible]
&c. [illegible]

Ecce hanc inscriptionem *Phœniciis*, seu *Samaritanis* characteribus exaratam, inscriptioni *Ionicis* literis descriptam supponimus, ut lector ex comparatione unius cum altero, colligat, quàm falsum sit, quod *Scaliger* tam audacter de identitate *Ionicarum* literarum cum *Phœniciis* asseruit. Cui enim sufficiet animus, ad legenda ea, quæ toto, ut ajunt, cœlo dissonant?

Primò enim scribendi modus *Samaritanis* usitatus est à dextra ad sinistram, *Hebræorum* more; contra characteres *Ionici*, à læva ad dextram.

Secundò, *Ionum* alphabetum vocalibus constat & consonantibus; *Samaritanum* solis, sine vocalibus, consonantibus, uti *Hebræorum*, *Syrorum*que alphabetum monstrat, componitur.

Tertiò, uti dicta alphabeta in omnibus essentialibus discrepant, ita nulla quoque literarum utriusque ad invicem collatarum similitudo assignari potest; quod tamen, ut probaret *Scaliger*, alphabetum *Samaritanum*, sive *Phœnicium Ionico* junxit, ut similitudinem characterum evolveret, quam in sequentibus ex variis veterum inscriptionibus, vano labore, & oppidò coactâ similitudine demonstrat. Quid itaque nos de hac controversia sentiamus, partim in præcedentibus diximus, & hoc etiam loco paulò fusiùs dilucidiusque expositurі sumus.

Nota

Cap. X. Nota itaque lector, quando characteres seu literæ *Ionicæ*, καδμαῖα γράμματα vocantur, ab auctoribus, illa *Phœnicia*, seu *Samaritana* dici minimè posse, ut ex paulò antè dictis luculenter patet, sed *Cadmææ* literæ propriè vocantur eæ, quas *Ægyptias*, sive *Coptas* vocamus, quas *Cadmus* & *Phœnix* fratres, *Ægyptii*, novas colonias fundaturi, secum ex *Ægypto* in *Phœniciam* attulerant, ubi & *Phœnici* relicta colonia apud *Syros*, seu *Aramæos* fundandæ regioni primum nomen dedit *Phœniciæ*; *Cadmus* verò ad *Ionas* progressus, ibidem primum mysticum *Ægyptiorum* alphabetum, quod unà cum scribendi modo à juventute in *Ægypto* didicerat, tradidit. Atque hæc sunt propriè καδμαῖα illa γράμματα, quę per abusum, à fratre *Cadmi*, *Phœnice*, posteri *Phœnicia* dixerunt. Sed hæc meliùs intelligi non poterunt, quàm comparando singulas literas *Ionum* cum *Coptis*, sive *Cadmæis* in præcedenti tabula positis, & invenies, ovum ovo non tam esse simile, quàm *Ionicas Coptis*, singulatim inter se collatas. Si verò quis dixerit, *Ægyptios* à *Græcis*, non *Græcos* ab *Ægyptiis* accepisse literas, is sibi consequenter contradicit; cùm jam in præcedentibus ex omni antiquitate ostenderimus, *Cadmum Ægyptium Ægyptias* literas *Ionibus* primùm multis ante *Ilium* ætatibus attulisse, & mysticum *Ægyptiorum* alphabetum sat superque demonstrat, quod non nisi ex sacrorum animalium motibus & gestibus desumptum, atque vel ante ipsum *Moysen* in usu fuisse, variis in *Oedipo* locis exposuimus. Restat altera difficultas hoc loco enodanda, quę est de *Phœniciorum* colonia in *Africam*, & *Carthaginem* traducta, ubi *Phœniciâ* linguâ locutos fuisse, ex *Plauto*, *Plinio*, Divo *Augustino*, suprà citatis constat, nec non ex inscriptionibus ad *Gaditanum* littus repertis.

Dico itaque, coloniam *Phœnicum* in *Africam*, & *Carthaginem* traductam nos negare non posse, quamvis de literis, à *Phœnicibus* acceptis, nulla prorsus apud veteres fiat mentio. Id itaque intelligendum existimem de lingua *Phœnicia*, non de literis; cùm enim lingua communis tempore *Phœnicis Aramæa*, linguæ *Hebraicæ* dialectus fuerit, uti *Syriaca*, *Cananæa*, & *Samaritana*, toti passim terræ *Canaan*, seu *Palæstinæ* usualis; certè colonia *Phœnicum* in *Africam* translata, aliâ linguâ uti non poterant, quàm eâ, quam ab ineunte pueritiæ ætate didicerant. Quemadmodum itaque *Cadmus Ionicos* characteres tantummodò, non verò linguam, quam *Pelasgi*, progenies *Phaleg* in *Græciam* 300 ferè annis post diluvium, introduxerant, ita *Phœnices Afris* non literas, sed linguam solummodò communicàrunt; unde & à *Phœnicibus Pœni*, & *Puni*, sicuti & lingua *Penicia* & *Punica* corruptis vocibus postea appellati sunt. Extant apud *Plautum* nonnulla hujus linguæ vestigia, quę ad sententiæ meæ confirmationem hîc adducta, exponenda censui. Sic autem loquitur *Plautus*. Introducit *Pœnum* loquentem. Sect. I.

Ny Thalonim valon uth si corathisima consit
Chim Jach chunith mumis thyalmyctabari imischi
Lipho canethyth bymichy ad udin Bynuthi
Byrnarob Syllo homaolinin uby mysistoho
Bythlim mothyn noctothy nelechanti damascon
Issidele brimtyfel yth chilis chon, tem, liph
Vthynim Isdibur thinno cuthnu Agoradocles
Vhe manet ihy chyrs lycoeh sith naso
Binni id chil Jubili gubilim lasibit thim
Bodoalit herain niu nus tim moneoth lusim
Ex anolim volanus.

Quorum interpretationem aliarumque inscriptionum curiosus lector quam amplissimè descriptam reperiet in *Atlante polyglosso*, syntagmate *de Lingua Phœnicum* seu *Punica*.

SECTIO

Cap. I. Sect. II.

Sectio II.

De linguis primigeniis, quas matres vocant, quęque post confusionem Babylonicam etiamnum superstites in usu sunt.

Præfatio.

Constitutum est nobis in hoc tertio libro tantummodo de primigeniis linguis quas doctrinales vocant, agere, & de earum videlicet origine, antiquitate, propagatione, & corruptione, per quasdam scitu necessarias annotationes veluti prodromo quodam rerum in Atlante secuturo exponendarum præludere: Itaque lectorem hîc primo notare velim, tria potissimum linguarum genera à tanta linguarum confusione, & corruptione, utique divino quodam nutu, immunia restitisse, quæ & ea de causa quoque in sacrosanctæ crucis trophæo θεάνθρωπος Christus *mundi dominus & redemptor, titulo imposito consecrata fidelibus commendavit; fueruntque* Hebræa, *seu vernacula* Christi Syriaca, Græca, Latina, *unà cum earundem filiabus, ut videlicet per hasce magnalia Dei, & sacrosancti euangelii veritas, universo mundo patesceret, & sacrosanctæ missæ sacrificium ubique iis veluti privilegio singulari honoratis legeretur. Vocantur præterea doctrinales ob idiomatis distinctionem, eò quod tum in sacris, & profanis conscribendis, à doctoribus tantum ubique locorum usurpentur. Quamvis verò linguæ* Hebrææ *in catholica ecclesia nullus in sacris sit usus; in filiabus tamen,* Chaldaïca, Syriaca, Æthiopica, *&* Arabica *pro ritu, & consuetudine dictarum gentium, earum usus in sacris permittitur, uti* Romæ; *ubi* Maronitæ Syriaca, & Arabica, Chaldæi *suâ,* Abyssini Æthiopica, *solennioribus festis, juxta ritus suos, in hunc usque diem peragunt. Sed jam ad particularia dictarum linguarum exponenda, calamum convertamus.*

Caput I.

De lingua Hebræa *linguarum omnium prima.*

Hebræam linguam primigeniam, & à DEO Opt. Max. protoplastis insitam, ac proinde mundo coævam, nec non divino eloquio exornatam, jure uti dixi primigeniam esse, omnium S S. interpretum doctorumque communis sententia est; & vel ex ipsis primævis nominibus, à DEO in sacra sua *Genesi* expositis, quàm lucu-lentissimè patet; ut proinde nimiùm audax, ne dicam temerarius censeri debeat, qui contrarium sentiat. Verùm cùm hæc in præcedenti capite de primatu linguarum fusè tradiderimus, eò

Cap. I. Sect. II.

Goropius Becanus Belgicam primam linguam jocose asserit.

lectorem relegamus. Quod verò *Goropius Becanus Belgicam* linguam primam omnium linguarum dicat fuisse, is illud non tam verè sensisse, quàm lepido quodam ingenii lusu asseruisse, existimandus est; cùm idem & majori jure de *Germanico* idiomate, cujus *Belgica* filia quædam est, dici possit, cùm vix ulla monosyllaba vox appellativa in *Germanica* occurrat, quæ non ad aliqua monosyllaba *Hebraica* reduci possit, quod & in aliis linguis experientia nos docet. Prima igitur omnium lingua est *Hebraïca*; quæ lingua sancta dicitur, quia hâc DEUS mundi opifex primus omnium *Adamum* & *Evam* appropriatis nominibus allocutus est, cui eâdem Protoplastus & *Eva*, DEO interroganti de lapsu respondere.

Hæc est prima lingua, quâ primi patriarchæ ab *Adamo* ad *Noëmum*, continua successione usi sunt, uti ex nominibus, *Adam, Eva, Caïn, Seth, Enos, Caïnan, Melalael, Jared, Enoch, Mathusalem, Lamech, Noë*, quæ omnia purè Hebraïca nomina sunt, patet. Hâc post diluvium *Noë*, & tres filii, *Sem, Cham, Japheth*, in ea ante & post diluvium exercitati usque ad divisionem linguarum 276 annis unà cum universa generis humani congregata multitudine usi sunt; juxta sacræ *Genesis cap.* I. effatum; *Erat enim tunc terra labii unius, eorundemque sermonum* &c. Duravit itaque lingua sancta ab orbis origine, usque ad divisionem linguarum, annis 1932. Postea vero ex illa à DEO justis de causis immissa confusione, illa pariter in varia, & differentia idiomata distracta, maximam confusionem passa fuit, integrâ tamen in domo *Heber* usque ad *Abraham, Moysen*, Judices &c. in synagoga magna Rabbinorum usque ad *Christum*, & ultra adhuc existente, ad nos tandem pervenit mysteriis confertissima, de quibus vide, si placet, *Hebræorum* Cabalam, quam in II *Tomo Oedipi Ægyptiaci* quàm fusissimè descripsi; de quo, uti supra dixi, nulli dubium esse debet, nisi ei forsan, qui ex Utopia quandam linguam delatam, tunc temporis viguisse, sibi imprudentiùs, ne dicam stolidiùs persuaserit. Sed jam qua ratione, quave occasione illa in alia idiomata declinarit, videamus.

CAPUT II.

De lingua Chaldaïca, *una ex primogeniis linguis.*

Cap. II.

Lingua Chaldaica in 5 principales ramos divisa.

Babylonia portio *Assyriæ*, ad *Tigris* & *Euphratis* confluxum, uti superiori libro dictum fuit, naturalem in terra situm habet, primorum post diluvium hominum, atque adeò totius humani generis colonia fuit, ibidem unà congregata, labii unius, ejusdemque linguæ, videlicet ex omnibus linguis primogenita; quæ tamen post confusionem ex simplici *Hebræa*, successu temporis in quintuplicem dialectum, *Chaldaïcam, Syriacam, Samaritanam, Arabicam, Æthiophicam* degeneravit. Et *Nembrodi* quidem soboles in *Babyloniam*, & *Assyriam* diffusa, primam subiit *Hebrææ* linguæ corruptionem, uti supra de *Nino* & *Assur* ostendimus, & nomina Regum tum *Assyriorum*, quorum sedes in *Ninive*, tum Regum *Chaldæorum*, quorum sedes in *Babylonia*, sat demonstrant. Certum itaque est, *Chaldaïcam* sive *Babylonicam* linguam unà cum *Assyriorum* monarchia semper, & assidua artium, scientiarumque cultura, legùmque ac jurium, sine quibus nullum imperium consistere potest, promulgatione excultam longè lateque sua pomœria protulisse; sic enim naturâ comparatum est, ut is, uti & supra docui-

Cap. II. docuimus, penes quem est summa imperii orbis terrarum administratio, cum legibus quoque & edictis suam linguam populis sibi subditis tribuat, aut saltem, si non continuò in omnibus provinciis, quibus princeps imperat, ipsius idioma ceu vernaculum omnium ore versari jubeat, & sensim tamen eò irrepsit, ut radicem suam quàm latissimè diffuderit, uti ex *Alexandri Macedonis* actis, *Romanorum*que Cæsarum historia luculentissimè patet. Tametsi verò hodiè tanta librorum copia in chaldaïsmo non extet, quanta in hellenismo, latinoque sermone, credibile tamen est, primæ monarchiæ tam latè patentis idioma, non minori, quàm alia duo, splendoris, elegantiarum, nominum verborumque opulentiâ instructum fuisse; sed quod summopere deplorandum est, injuriâ temporum, maximam veterum monumentorum partem antiquissimæ linguarum, *Chaldaïcæ* thesauros, summo Reipublicæ literariæ damno periisse. Quis enim dubitaret, quin *Medi*, & *Persæ*, qui clavem imperii, quam ab *Assyriis*, ut in præcedenti libro dictum fuit, vi & armis occupaverant, alternis tenuerunt, eorum quoque libros ex archiviis publicis expilaverint? certè *Alexandrum Assyriorum*, *Medo-Persarum*que literaria monumenta, ad bibliothecam Alexandrinam postea incendio destructam, augendam sustulisse, *Franciscus Picus Mirandulanus* quàm distinctissimè in suo de doctrinæ veritate libro refert. Addit *Aristotelem Alexandri* magistrum in comparata bibliotheca, suppressis auctorum nominibus, quasi mercem interpolatam in proprios usus convertisse, quin vel ipse *Clearchus* Aristotelicæ disciplinæ haud ignobilis alumnus, in *libro de somnis* id claris verbis ostendit; *cùm enim* Aristoteles *disceptaret cum* Hyperochide Judæo, *qui ab altioribus* Asiæ *locis ad maritimas civitates descendens, philosophiæ amore ad* Aristotelem *venit, ipsemet fateri non sit verecundatus, plura se ab eo accepisse, quàm is à se acceperit*: ita Clearchus. Quin vel ipse *Plato* magni fecit *Chaldæorum* monumenta in suo *Alcibiade*, ac maximopere commendat magiam *Zoroastris*, quam nil aliud esse tradit, nisi divini cultus scientiam, quâ & *Persarum* Reges erudiebantur ut ad Reipublicæ mundanæ exemplar, suam ipsi Rempublicam ritè administrare discerent; succentoresque astrologiæ facit: verùm cùm hæc tum suprà, tum in II. *Tomo Oedipi* fusius descripserimus, eò lectorem ablegamus; ubi & de *Sanchathoniate*, & *Beroso*, priscis *Chaldæorum* sacerdotibus, aliisque plura ex *Josepho*, *Augustino*, *Ptolemæo*, *Lactantio*, *Justino*, *Ammonio* traduntur. Quidquid igitur hodie ex lingua *Chaldaïca* restat, id totum partim ex prophetia *Danielis* extractum fuit, partim ex *Thargumim Babylonico* & *Hierosolymitano*, quorum auctores fuerunt *R. Onkelos*, & *Jonathas Ben Uziel*, qui paraphrastica expositione Biblia in linguam *Chaldaïcam* transtulerunt. Sect. II.

Aristoteles *multa ex* Chaldaicis *monumentis accepit.*

Chaldaïcam itaque linguam, secundam post *Hebræam* statuimus, immediatè post confusionem ex *Hebræa* corruptam, ut jam sæpiùs inculcavimus. Tertiam ex Hebraïca filiam constituimus *Chananæam*, sive *Samariticam*, quam alii *Phœniciam* dicunt.

Chaldaïca *secunda statuitur post* Hebræam.

CAPUT III.

De lingua Samaritana *seu* Phœnicia.

Differentia inter Hebræos & Samaritanos.

SAmaria *Ptolemæo*, tractus *Judææ*, & in eo ejusdem nominis urbs, civilibus tumultibus vastata, ab *Herode* restaurata, tandem *Sebaste* dicta fuit. De *Samaritanorum* studio, moribus, ingenio, S. *Epiphanius* in *Panario* sic scribit: Samaritæ *sive* Samaritani *à* Judæis *erant separati, non templum, non sacrificia aut cerimonias cum illis habebant communia; quinque tantùm libros* Moysis *legebant; prophetas, ac cætera sacræ scripturæ volumina rejiciebant, mortuorum resurrectionem unà cum Spiritu sancto negabant.*

Secta Hebræorum *triplex.*

Erat autem Judæorum *gens in tres sectas divisa; primæ sectæ asseclæ* Esseni *dicebantur; secundæ* Sebuæi *qui cum* Essenis *in omnibus concordabant, præterquàm quod tempora solennium festivitatum mutarent; tertiæ sectæ* Gortheni, *pedissequi appellabantur à* Sebusæis *in temporum digestione discrepantes; ex quibus posteà orta est quarta secta, quæ fautores* Dosithei *dicebantur à reliquis sectis prorsùs dissentientes: nam resurrectionem mortuorum profitebantur; ab animatis abstinebant.*

Superstitio in observando die sabbathi.

Sabbathum adeò superstitiosè servabant, ut quo in loco & statu reperiebantur, immobiles permanerent, donec diei majestas transisset; uti dicit *Origenes l.* 4. περὶ ἀρχῶν, *Samaritas* verò cum *Judæis* odio incredibili dissedisse, præter eum locum à S. *Joanne in Euangelio* de muliere Samaritana cum *Christo* colloquente, allegatum, omnes *Hebræorum*, Rabbinorumque libri testantur. Dissidium originem inde habuit, quod templum, à *Samaritanis* in monte *Garizim* in despectum templi Hierosolymitani ædificatum, *Judæi* ab *Alexandro Magno Macedone*, obtenta facultate destruxissent, vel ex eo capite, quod sacra profanis miscentes, juxta gentilium morem, *Venerem* sub columbæ forma adorarent. Vide, quæ de hisce pluribus in I *Tomo Oedipi*, de *Diis Samaritanorum* transegimus.

Lingua & characteres Samaritanorum.

Quibus autem literis scriberent, aut linguam profiterentur, Divus *Hieronymus* in præfatione ad libros Regum paucis definit; *viginti & duas literas*, ait, *esse apud* Hebræos, Syrorum *quoque lingua testatur*, quæ *Hebrææ* linguæ magna ex parte confinis est; nam & ipsi viginti duo elementa habent, eodem ferè sono, sed diversis characteribus; *Samaritani* verò pentateuchum *Moysis* totidem literis scriptitant, figuris tantùm & apicibus discrepantibus, certumque est *Esdram* post captam *Hierosolymam* & instaurationem sub *Zorobabele*, alias literas reperisse, quibus & nunc utimur, cum ad illud usque tempus iidem *Samaritanorum Hebræorum*que characteres remanserint. Verùm de hisce vide fusiùs tractatum in II. *Tomo Atlantis polyglossi*, & in præcedentibus, ubi de lingua *Samaritana* amplius egimus.

Etymon literarum Samaritanarum.

Samaræus Samariæ *fundator.*

Dixi suprà, linguam *Samaritanam* esse eandem cum *Chananæa*, propagata à *Canaan*, unde regio *Canaan* nomen habet, in undecim filios divisa, inter quos & *Samaræus* nominatur, *Samariæ* fundator; constat enim *Chanaan Chami* filium, statim post confusionem eam partem occupasse cum undecim filiis, quæ à nomine suo innumeris ferè locis sacræ scripturæ, terra *Canaan*, & à posteris *Palæstina*, sive terra sancta dicta fuit; fueruntque post divisionem primi hujus partis orbis incolæ, siquidem & inde patet, quod *Abraham* 50. post divisionem gentium annis, ex *Chaldæa* in terram *Canaan* profectus dicatur.

Fundatores urbium in terra Canaan.

Quemadmodum igitur illi undecim filii *Canaan*, quisque sibi locum ad inhabi-

Cap. III. habitandum elegit, ita quoque urbibus extructis, quisque nomina ipsis imposuit: *Sidon* urbs à *Sidone* primogenito *Chanaan* extructa nomen dedit populis *Sidoniis*; *Hethæi* urbem *Hebron*; *Jebusæi*, *Jebus*, quæ postea *Jerusalem* dicta fuit; *Amorrhæi* urbem *Cadesbarne* ad *Libanum*, & plures alias in terra *Chanaan*; *Hevæi* montem *Hermon* in *Mespha*; *Aracæi* urbem *Arcas*, postea *Tripolim* dictam ad radices montis *Libani*, & sic de cæteris; *Samaræus* verò nomen dedit *Samariæ* in tribu *Benjamin*, à quibus lingua, quam *Samariticam* dicimus, nomen assumpsit; quamvis verò una & eadem lingua fuerit *Chananæa* & *Chaldaïca*, hæc tamen tanquam in medio terræ *Canaan* sita, peculiare posteris temporibus dedit nomen linguæ *Samaræ*, occasione dissidii orti inter *Judæos*, & *Samaritanos*, de quo paulò ante. *Sect.* II.

CAPUT IV.

De lingua Syriaca.

TAnta est *Geographorum* de *Syria*, ejusque lingua concertatio, ut cui subscribas vix comperias. Sunt qui universam *Syriam* cum *Assyria*, *Babylonia*, & universa terra *Chanaan* confundunt. Sunt qui cum *Phœnicia* ipsam eandem esse putent. Non desunt qui *Syriam* in *Asiam* minorem extendunt, quorum quidem sententiam referre supervacaneum esse ratus sum, cum illud nihil aliud esset, quàm ingenia incredibilibus errorum nebulis offundere; relictis itaque aliorum sententiis, nos strictè *Syriam* hoc pacto una cum *Syriaca* lingua propriè dicta, describimus.

Syria propriè dicta, quæ & in sacris literis ארם *Aram*, ab *Aram* filio *Sem*, primo ejus possessore, à quo & lingua *Aramæa* dicta fuit, & quamvis illa à *Chaldaïca*, *Chananæa* & *Samaritana*, nisi characteribus, vix in alio differat; ex invasione tamen regni *Græcorum*, sub *Alexandro Macedone*, nonnullam corruptionem passa fuit, uti ex nominibus Græcis, quæ in linguam *Syriacam* irrepserunt, sat superque patet: cæterùm eadem prorsus est cum *Aramæa*, *Chaldaïca*, *Chananæa*, *Phœnicia*, ut suo loco dicetur. Characteribus differt ab *Hebræis*, uti inferiùs patebit, ex quorum tamen forma facilè colligimus, *Syros* ex *Hebræis* characteribus originem sumpsisse. *Aramæa* dicitur, eò quod in sacris literis *Syria* passim ארם *Aram* dicitur, ab *Aram* filio *Sem*, uti dixi, qui primus ejus possessor fuit, sic dicta. Differt igitur lingua *Syriaca* à *Chaldaïca*, *Samaritana*, sive *Chananæa*, tum dialecto, tum literis, haud secus ac lingua *Tusca* in *Italia*, à *Romana*, *Neapolitana*, *Mediolanensi*, *Sicula*; quæ tametsi quoad dialectum differant, *Itali* tamen omnes & se intelligunt, & exercent commercia, & sibi ipsis mutua negotia communicant, quamvis una sit purior inter illas, quâ curiæ utuntur, sicuti *Hebræa* inter primævos mortales. Fuit autem lingua *Syriaca* vernacula *Christi* Salvatoris nostri, uti ex variis S. Euangelii nominibus patet.

Lingua Syriaca *quomodo distinguatur ab* Hebræa, & *cæteris ejus dialectis.*

CAPUT V.

De Lingua Arabica.

NOn minor Geographorum de *Arabiæ* ſitu, controverſia eſt, ut proinde pigeat me, inutili labore, hoc loco recitare inſuperabilem nominum, quibus eam appellare ſolent, confuſionem; nos communi ſententiæ inſiſtentes, triplicem facimus *Arabiam*; *Deſertam*, *Petræam*, & *Felicem*: prima *Paleſtinæ* confinis eſt; ſecunda monti *Sinaï* adjacet: tertia, littus *maris Erythræi*, quod *Hebræi*, ים סוף *Jam ſuph*, ab arundinum, quibus ſqualet, copiâ, dicunt. *Turcæ* id بحر كرسون *bachar corſun*, mare clauſum vocant, eò quod ad fretum *Aden*, quaſi occluſum videatur. In ſacris litteris *Amalecitica* dicitur, à primis *Amalecitarum* habitatoribus; plerique ſacrarum literarum interpretes eam quoque *Iſmaëliticam* appellant, eò quod ejus primus poſſeſſor fuerit *Iſmaël*, filius *Abrahæ* ex ſerva ejus *Agar* genitus; unde & lingua *Arabica* in hunc uſque diem, apud Orientales ſcriptores lingua *Iſmaëlitica*, & *Hagarena* dicitur. Sed hiſce paucis præmiſſis, jam ad linguam ejus enodandam procedamus.

Arabica lingua, uti eſt filia ſpuria *Hebrææ*, ita quoque ſemper linguæ *Chaldaïcæ* coæva fuit, quemadmodum ſcitè docet D. Hieronymus in præfatione ad lib. Job. *Habitaſſe*, inquit, Job *in* Hus *in finibus* Idumææ, *&* Arabiæ *fertur*, *eratque ei antè nomen* Johab; *& accepit uxorem* Arabiſſam, *quæ genuit ei filium*, *quem vocavit* Ennon; *erat autem ipſe filius quidem* Zaro, *de* Eſau *filiis*, *filius*; *de matre verò* Boſra, *ita ut ſit quintus ab* Abraham. *Et hi ſunt Reges*, *qui regnaverunt in* Edom, *in qua & ipſe regnavit. Hæc autem tranſlatio nullum de veteribus ſequitur interpretem*, *ſed ex ipſo* Hebraïco, Arabico*que ſermone*, *& interdum* Syro, *nunc verba*, *nunc ſenſus*, *nunc ſimul utrumque refert.* Ita D. *Hieron.* Adeò tamen poſt execrandi *Mahumedis*, impoſtoris nequiſſimi datam legem in *Alcorano* præſcriptam, culta fuit, ut nulla lingua nec hodiè, nec uſquam olim in tot Orbis partibus, illa uſum majorem invenerit: irrupit illa in *Africam* univerſam, præter *Nubianam*, *Abaſſinam* ſive *Æthiopiam*; habet illa *Aſiam* totam à noſtris littoribus in ultimos uſque Orientis terminos diffuſa; intravit illa *Archipelagum*, & vel ipſas *inſulas Moluccas*, quas *Philippinas* vocant, inter quas *Celebes* inſula prægrandis *Mahumedanorum* Regis ſubeſt imperio. In *Europa* tenet *Græciam*, *Macedoniam*, *Thraciam*, *Daciam*, partem *Hungariæ*, *Serviam* & *Boſnam*, omneſque hodiè ab *Adriatico* ſinu, uſque ad *Pontum Euxinum*, interjacentes regiones. Hujus beneficio ſolius quiſpiam ex *Europa*, per *Tartariæ*, *Aſiæ* utriuſque, *Indiæ*que regiones ſine interprete in *Chinam* uſque iter ſuſcipere poteſt. Cum enim omnem Orientem Reges, & Imperatores *Perſiæ*, *Syriæ*, *Arabiæ*, *Africæ*, partemque *Europæ*, ſuo ſubjeciſſent imperio, ejuſdemque ſemper religionis, videlicet Mahumedanæ ſequaces fuerint, cujus leges & ſtatuta cum non niſi *Alcoranus*, quem & *Alphurcan Perſæ* vocant, contineret; omnes ejus interpretes, *Arabicam* linguam puram, & elegantem, quâ ſcriptus fuit ab impoſtore *Mahumede*, calluiſſe, & etiamnum præter linguam vulgarem, callere neceſſe ſit, ut proinde ſæpe miratus ſim, cur DEUS OPT. MAX. doctrinam tam impiam, & prorſus ἄλογον in tantum incrementum excreſcere permiſerit. Verùm qui novit abſcondita DEI judicia, circa multa alia, quæ

Job *in* Arabia *natus.*

Arabica *lingua per totum Orientem & Occidentem diffuſa.*

*Cap.*V. quæ ſacræ hiſtoriæ nos docent, is mirari ceſſabit. *Arabica* itaque lingua ita poſterioribus ſeculis floruit, ut ſemper *Arabes* habuerint ſcriptores eminentiſſimos in omni pœne ſcientiarum genere; quorum monumenta ſi hoc loco recenſere vellem, id eſſet, librum libro jungere.

Scriptores Arabes *celeberrimi.* Quis enim neſcit celeberrimos ſcriptores, *Aben Sina* medicorum principem, *Abenràs*, vulgò *Averroem* Ariſtotelicorum operum ſubtiliſſimum interpretem, *Abenragel*, *Aben Mazar*, *Alpharabium*, *Gebrum* chimicorum coryphæum, & innumeros alios, quos alibi citavimus; & quamvis lingua *Arabica* ſit *Hebrææ* quoad inflexiones nominum, & conjugationes verborum, nominumque etymologiam, vicina, habet tamen alia quamplurima nomina, quæ *Chaldaïcam* & *Syriacam* ſapiunt; adeóque verborum nominumque opulentiâ fœcunda eſt, ut linguæ *Græcæ* non cedat, ſive elegantiam, ſive copiam ſpectes. Qualis autem fuerit *Phœnicia* lingua, jam ſupra expoſitum fuit. *Sect.*II.

CAPUT VI.

De Lingua Æthiopica.

*Cap.*VI. *Deſcriptio* Æthiopiæ. Æ*thiopia* propriè illa regio *Africæ* eſt intima, totius *Africæ* meditullium, quam & *Abaſſiam* vocant geographi, ſub dominio Magni *Neguſch*, ſive Imperatoris *Abyſſinorum*; terminaturque *Montibus Lunæ* à Meridie; à Septentrione *inſula Meroe*; ab Oriente *Mari Erythræo*; ab Occidente, *Congo* & *Angola*; *Nilo*, cujus fons in monte *Bedui* viſitur, qui & ex radice ejus ingentem aquarum molem, per flumen ſat amplum in *Bed* lacum, quem aliqui perperam *Zaire* dicunt, evomit; & hinc in varias partes diviſus, tria maxima flumina generat, quorum prior eſt *Nilus*, qui ingentibus terrarum ambagibus, tandem ingenti aliorum fluminum augmento ditatus, per *Catadupa* in *Ægyptum* præcipitatur: alter eſt *Niger*, qui maximam Occidentalis *Æthiopiæ* partem irrigans, tandem in ſubterraneos meatus devolutus, deinde poſt triduani itineris ſpatium eluctatus, & priſtinæ libertati reſtitutus, in Oceanum occidentalem devolvitur. Tertius fluvius eſt *Zaire*, qui meridianæ *Africæ* occiduam regionem, per vaſtam ſolitudinem in *Angola*, oceano illabitur. De quo vide chartam hîc appoſitam. In hujus meditullio mons eſt, *Amara* nomine, in quo Imperator cum aula ſua commoratur, viginti ſeptem regnorum dominus; qui tametſi religione ſemper Chriſtianus extiterit, à peſtifera tamen *Dioſcori* doctrinâ corruptus, in ſua pertinacia perſtitit, & pro Imperatorum ingenio, jam Eccleſiæ Catholicæ Romanæ unitus, modò ad vomitum reverſus, fidem unicè ſalutiferam ſuſceptam rejecit. Sed hæc pauca de *Æthiopiæ* ſitu ſufficiant; qui plura noſſe cupit, de hiſce conſulat *Tomum* I *Oedipi* noſtri *Ægyptiaci*, ubi de origine *Nili* fusè egimus, & quomodo in ipſius Imperatoris *Zelachriſti* præſentia anno 1615, unà cum noſtris Patribus, fons *Nili* verus, & hucuſque incognitus, detectus fuit.

Ortus Nili, & *fluminum quæ efficit*

Ad antiquitatem *Æthiopiæ*, & primos ejus colonos quod attinet, dico *Chami* filium *Chus* primum hujus regionis poſſeſſorem fuiſſe, idque vel ex ipſis ſacris literis patet, ubi terra *Chus* paſſim *Æthiopia* dicitur, & terra *Cuſim*, terra *Æthiopum* dicitur; nam quod in *Arca Noë* fuſius oſtendimus, id in hoc præſenti volumine degenerem *Chami* progeniem poſt diviſionem gentium univerſam *Africam*, ſuo imperio ſibi ſub- *Antiquitas* Æthiopiæ.

Cap. VI. ſubjeciſſe clare ſed paucis demonſtrabimus; ita ut *Miſraim*, *Ægyptum*; *Chus* *Æthiopiam* mediterraneam; *Phut* verò totum illum *Africæ* tractum, ab *Ægypto* ad *Gaditanas* fauces *mari mediterraneo* adjacentem occupaverit; & confirmatur ex hiſtoria *Æthiopum Abyſsinorum*, quæ refert, ſex Reges poſt *Chus*, regni ſucceſſores, *Æthiopiæ* præfuiſſe, & ſeptimum ſedem ſuam in civitate *Caxumo* conſtituiſſe, quos referre ob chronologiæ incertitudinem, & confuſam hiſtoriæ relationem potiùs ſilentio ſupprimendum cenſui, quàm tempus in monſtruoſis nominibus terere. Certitudinem, quam habere poſſumus ex archivio *Abyſſinorum*, hæc eſt: quod *Makeda*, vel ut alii volunt, *Nicaula* Regina *Æthiopiæ*, quam & lib. IV Regum *Sabam* vocat, ad ſapientiam *Salomonis* tentandam magno cum comitatu pervenerit *Hieroſolymam*; atque ex diuturna cum Rege conſuetudine ſuſceperit filium, quem *Melich* appellavit; alii *David* nominatum volunt: hic primus in meliorem politici ſtatus formam 29 annorum, quibus vixit, ſpacio, reduxit; poſt hunc ſecuti ſunt alii 22 Reges, uſque ad *Chriſtum*. Referuntur præfuiſſe regno *Æthiopiæ* tunc temporis Reginam *Juditham* nomine, eandemque eſſe, quæ per eunuchum *Candacis* Reginæ *Hieroſolymâ* in *Æthiopiam* reducem, & à ſancto *Philippo* diſcipulo *Chriſti* in via, uti eſt *Actorum* VII. baptizatum, poſtea converſa, nec non ardentiſſimo zelo gloriæ *Chriſti* accenſa primò legem *Chriſti* Salvatoris, magnificentiſſimâ eccleſiâ in ejus honorem S. *Mariæ* in *Sion* extructâ, propagaverit; cui poſtea S. *Matthæus* apoſtolus ſuccedens univerſum regnum euangelica prædicatione, & ſanguinis effuſione *Chriſto* ſubjugaverit, qui cum euangelium ſuâ *Hebraïcâ* linguâ conſcripſerit; *Æthiopes* id poſtea magno ſemper in honore, & veneratione conſervârint, uſque ad ſalutis noſtræ ortum, quorum nomina, & annos regiminis qui volet, conſulat *Marinum Romanum in deſcriptione Æthiopiæ*. Cæterùm præ omnibus, qui *Æthiopiæ* ſive *Abyſſinorum* hiſtoriam deſcripſerunt, auctoribus, merito ſuo palmam præfert ſapientiſſimus *Patriarcha Æthiopiæ* è *Societate* noſtra, *Alphonſus Nunnes*, qui opere ſanè digniſſimo, & reconditis eruditionibus conferto, univerſam *Æthiopiæ* hiſtoriam lingua *Luſitanica* complexus, quæcunque αὐτόπ]ης in *Abaſſia* vidit, & in vetuſtiſſimis archiviorum monumentis legit, ſcitè ſanè conſcripſit. *Sect.* II.

Coloni primi Æthiopiæ quinam?

Reginæ Nicaula *eadem cum* Saba.

Juditha *Regina Æthiopiæ, quam* Candacis *dicunt.*

Hiſtoria Alphonſi Nunnez. *è Soc.* Jeſu *Patriarchæ Æthiopiæ.*

Hiſce itaque præmiſſis, jam ad rationem linguæ *Æthiopicæ* exponendam progrediamur: de qua quid ipſemet in eorundem codicum *Abyſſinorum* evolutione obſervârim, candidè lectori proponam. Dico itaque *Æthiopicam* linguam, totam ex *Chaldaïca*, aut *Hebræa* lingua, aut *Syra*, nec non *Arabica*, ob *Arabum Erythræi maris* incolarum confinitatem, compoſitam eſſe: ita ut, qui haſce linguas probè calluerit, non adeò magno labore *Æthiopicæ* linguæ notitiam acquirere poſſit: alphabetum tantummodò toto, ut ajunt, cœlo, à characteribus *Hebræis*, *Chaldaïcis*, *Syriacis* & *Arabicis* differt: cæterùm inflexio nominum verborumque conjugationes eædem ferè ſunt, ut in *Atlante Polygloſſo* ſuo loco dicetur. Quomodo verò *Hebræa*, *Chaldaïca*, aut *Syriaca* lingua in *Æthiopiam* in principio diviſionis gentium pervenerit, enodandum reſtat. Certum eſt itaque, *Chami* progeniem, aliam poſt confuſionem linguam, plurimùm ab *Hebræa* & *Chaldaïca* differentem, in *Ægyptum*, & reliquam *Africam* contuliſſe, cùm *Hebræa* ſola in domo *Heber* permanſerit. Qui nodus ut ſolvatur, ſciendum eſt, plurimos ex progenie *Sem* & *Japheth* poſteris temporibus Chamææ progeniei commixtos fuiſſe, pro-

Æthiopia *characteribus differentibus utitur, id eſt contrario modo ſcribendi uſitato* Hebræis, Syris & Arabibus.

Cap.VI. prout ingeniorum similitudo, & affectiones mortalium secum ferre solent, qui *Hebræâ*, & *Chaldaïca* linguâ instructi, postea potiti rerum in *Æthiopia* linguam suam ibidem coloniâ institutâ propagarint; nam uti in *Oedipo* ostendimus, habebant *Chamæi* populi, id est, *Ægyptii* linguam *Ægyptiacam*, quam & *Pharaonicam* dicebant, ab omnibus cæteris linguis oppidò differentem, cum enim *Joseph Chaldaïcâ* linguâ instructus in *Ægyptum*, à fratribus suis venditus duceretur, dicit sacra scriptura, *linguam, quam non intellexit audivit*; quamvis postea successu temporum alii & alii *Hebrææ* & *Chaldaïcæ* linguæ periti illuc concesserint, linguamque propagârint. De linguis verò extra *Æthiopiam*, *Abassina*, barbaris & peregrinis postea loquemur. Atque hæc sunt quæ de *Æthiopiæ* statu & lingua dicenda putavimus. Qui historicas *Æthiopiæ* relationes fusiùs desiderabit, is adeat suprà citatum venerabilem Patriarcham *Alphonsum Nunnez*, *P. Alvarez*, *P. Godignum*, *Marinum Romanum*, *Tenethum*, & innumeros alios, qui de *Æthiopicis* rebus scripserunt. *Sect.* II.

CAPUT VII.

De lingua Persica, *seu* Ælamitica.

C. VII. PErsia à voce פָּרַשׁ, id est, *equus*, à bonitate equorum, quos producit, sic dicta, olim *Ælam*, à primo ejus possessore *Ælam* filio *Sem*, & nepote *Noë*, nomen obtinuit; unde & *Persæ* tum à sacris, tum profanis scriptoribus *Ælamitarum* nomine claruerunt. *Persia* itaque quondam, sub primævis post divisionem gentium colonis, qui totam penè *Asiam* dispertitis regnorum juribus occuparunt, uti in præcedentibus docuimus, subdita fuit. Hodierno verò tempore plurima in se regna continet, magno *Sophi* Imperatori *Persarum* subjecta; quorum prior est ipsa *Persia*, & pertingit à *Mari Caspio* ad *Persicum* usque *Sinum*, cujus Metropolis est *Siras*, olim *Persopolis*, vel uti alii volunt, *Cyropolis*, à sede *Cyri* Regis, *Assyriorum* domitoris sic vocitata, & magnificæ ruderum reliquiæ id satis testantur, uti & *Itineraria* per *Persiam* transacta referunt; sequitur hanc *Tauris*, quæ olim *Ecbatena* dicebatur, regni *Mediæ* caput, veterum monumentis celeberrima; tertia *Persiæ* urbs caput Regni *Parthiæ* est *Espahanum*, sedes modò Regis *Persarum*, seque extendit ad regni *Mogoris* usque imperium, continetque regnum *Candahar*, *Indiæ* confine ex parte orientali, ex Occidente *Armeniam* majorem; præterea *Iberiam*, olim *Colchidem*, quam hodiè *Georgiam* vocant, regionem tenet. Sequitur hoc regnum *Ghilon Mari Caspio* adjacens, serico confertissimum; postea *Korasan*, in bina regna, *Margianam*, & *Ariam* divisa. Sunt præterea alia regna huic magno *Sophi* subjecta, uti *Lorestan*, *Turchistan*, insula *Ormus*, nobilissimo emporio, nec non preciosarum mercium ubertate conferta; posteris à *Cyro*, *Dario*, & *Alexandri Magni* temporibus, postea ingentes vicissitudines perpessa, vicinorum dominatorum potentiâ, & viribus devicta, præsertim *Turcarum* violentiâ monarchicum statum perdidit, usque ad *Ismaëlem Sophi* filium *Xeque Aidar*, qui vir strenuus, & magnanimus, ortus ex *Ardovilla* civitate regni *Ghilon*, videns totam provinciam *Turcarum* tyrannide oppressam, nullum non lapidem movit, ut eam in pristinam libertatem, abjecto *Turcarum* jugo, restitueret; qui uti vir erat zelotes patriæ, & vulpino callidus astu, ita quod fieri posse cogitaverat, confecit; absolutus istius regni dominus;

Persiæ descriptio.

Ismaël Sophi instaurator Imperii Persici.

C. VII. nus; atque adeò primus familiæ Regum *Persiæ*, qui *Sophi* dicuntur. Hic fatis cedens successorem habuit filium suum *Cha Abbas*, qui intra breve tempus ad supremum Persici imperii culmen ascendit, receptis omnibus iis regnis, quæ Regi *Parthorum* priùs à circumjacentibus Regibus violentâ invasione fuerant ablata; sedemque suam incredibili urbis hominumque incremento *Espahani* fixit; & eadem felicitate, vivente adhuc patre in potestatem redactâ *Siras* metropoli *Persiæ*, nec non regno *Loristan*, victricia armorum trophæa à *Mari Caspio* ad usque *Sinum Persicum* extendit; nec hisce contentus in *Mediam* regnum vastissimum movens exercitum, *Tauris*, olim *Ecbatenas*, sui juris fecit; deinde movens in septentrionale regnum *Colchidem* seu *Iberiam Armeniæ* majori junctam, *Babyloniam*, *Mesopotamiam*, aliaque intermedia regna suo subdidit imperio; regnum quoque *Candahar*, quod magni *Mogoris* monarchæ imperio subdebatur, expugnavit; tandem in obsidione *Bassoræ Arabiæ* felicis urbis ad *Euphratis sinum Persicum* sitæ, & ipse mortis obsidione cinctus, vitâ cessit, relicto imperii successore uno ex nepotibus suis; corpus ejus *Arduillam* commune omnium Regum *Persiæ Sophorum* sepulcrum, translatum fuit; urbs est, in qua ob merita *Ismaëlis Sophi*, primi, ut dixi imperii *Persici* fundatoris, Regum *Sophorum* cadavera in hunc usque diem, magnâ solennitate deponi solent. Hisce itaque prolixiùs, quàm par est, prolatis, jam ad linguæ *Persicæ* conditionem exponendam progrediamur.

Cha Abbas Sophi 2 *Rex* Persiæ *imperium ampliavit*.

Duplex hoc loco status *Persidis* considerari potest; vel à primævis post divisionem gentium temporibus, usque ad *Alexandrum Macedonem*; & sub hisce Regibus *Assyriorum* & *Chaldæorum*, *Chaldaïcam* linguam, sive quod idem est, *Assyriorum* viguisse, vel ipsa sacra scriptura in *Danielis prophetia* testatur, ubi ferè nihil, nisi de *Chaldaïca* lingua profertur. Nulli itaque dubium esse debet, de *Chaldaïcæ* linguæ usu, qui tunc temporis vigebat per omnia regna *Chaldæis* Regibus, uti *Nabuchodonosor*, *Balthasari* ejus filio, & postea *Dario Assuero*, cæterisque subjecta: accidit tamen, ut *Alexander Macedo* vastâ *Græcorum* multitudine, *Dario* interfecto, omnia imperio ejus subjecta, in suam potestatem redigeret, quo facto, *Græci* commixti *Chaldæis*, aliarumque diversarum gentium nationibus, *Chaldæa* corrupta à suo genuino statu paulatim in varias differentium populorum linguas divisa deflexerit: secuti post *Alexandri* obitum *Romani*, & post hosce *Turcæ*, linguas in tot genera mutarunt, quot regna, nationes & provincias *Persarum* tenebat imperium; & hodiernus monarchicus *Persarum* status luculenter docet, siquidem primæva *Chaldæorum* lingua linguâ *Græcâ*, *Latinâ*, *Arabicâ*, *Turcicâ* & *Tartaricâ* variè corrupta fuit; hodierna enim *Persarum* lingua à *Tartaris* regnum *Persiæ* invadentibus, *Tartarica* est, commixtis nominibus *Arabicis*, ob *Alcoranum*, qui uti purè *Arabicâ* linguâ à *Mahumede* conscriptus est, ita quoque nemo pro viro literato & docto habetur in regno Persidis, qui eam non calleat, ut postea ex ejus institutionibus patebit; in reliquis verò regnis, *Tartariæ*, *Candahar*, *Loristan*, *Gorgistan*, *Armenia*, *Corasan*, *Carmania*, *Samarcanda*, omnes ita differentes sunt, ut una gens alteram intelligere non possit. Atque hæc de lingua *Persica* sufficiant.

Sect. II.

Lingua Persica *qualis olim fuerit.*

Corruptio linguæ Persicæ *veteris, ex varia temporum revolutione.*

CA-

CAPUT VIII.

De lingua Ægyptiaca, *seu* Copta, *quam & veterem* Pharaonicam *appellamus.*

ÆGyptus regio *Africæ* omnium antiquissima est, & in sacris literis non solùm, sed & apud profanos scriptores nullo non tempore, celeberrima fuit, cujus situs, & constitutio uti omnibus nota est, ita quoque ulteriorem ejus descriptionem hîc omittendam censui, præsertim cùm eam in *Oedipo* quàm uberrimè descripserimus. Hodie in *Ægypto* dominatur lingua pura *Arabica*, exceptâ *Coptâ*, quâ monachi, quos *Coptitas* vocant, in sacris utuntur; & ab hac, utpote omnium, ut dixi regionum antiquissima, & à filiis, *Cham*, *Chus*, & *Misraim*, à quo *Ægyptus* nomen accepit primùm culta fuit. Nam sacræ literæ quando nominis *Ægypti* faciunt mentionem, illam semper nomine ארץ מצרים terram *Misraim* nominant, quam *Arabes*, *Chaldæi*, *Syri* sequuntur, post divisionem gentium primùm introductum nomen; *Pharaonicam* appellamus, eo quod primi Reges *Ægypti*, *Pharaon* primæ dignitatis nomine appellari voluerint; est autem *Pharaon* idem quod moderator rerum, uti hoc tempore omnes Imperatores Romanorum Cæsares, à primo ejus imperii Romani fundatore *Julio Cæsare* denominantur Cæsares, & Reges *Persidis* ab *Ismaële*, primo institutore, *Sophi*. Et tametsi in *Prodromo Copto*, & in *Tomo* integro, quod *Onomasticum Copto-Arabico-Latinum*, sive *Ægyptiacam*, seu *Pharaonicam linguam restitutam* inscripsimus, de hujus linguæ origine, antiquitate, & corruptione quàm fusissimè egerimus, nonnulla tamen ibidem omissa hîc apponenda censuimus.

Misraim primus Rex Ægypti, quæ & à nomine ejus in sacris literis Misraim dicta.

Lingua Ægyptiaca nullam ad alias affinitatem habet.

Certum est, ex nominibus *Ægyptiacis* hanc linguam fuisse unam ex primogeneis linguis, à filiis *Cham*, *Chus*, & *Misraim* post divisionem gentium in *Ægyptum* translatam, & propagatam; & quamvis illa nullam prorsus similitudinem ad *Hebræam*, *Chaldaïcam*, *Syriacam*, *Arabicam*, & *Æthiopicam*, linguæ *Hebrææ* filias habeat, mutuata tamen videtur denominationem literarum alphabeti sui à linguæ *Hebrææ*, aliarumque linguarum confinium alphabeto, quemadmodum ex alphabeto infrà suo loco ponendo patet, literis ab illis, & characteribus toto cœlo differentibus; cum verò dictum alphabetum *Copticum* 32 literas habeat, omnes reliquæ, præter 22 *Hebræis* proprias, successu temporis adjunctæ videntur, vel vocalium loco, vel *Ægyptiacæ* pronunciationis ritè formandæ causâ. Duravit autem lingua *Pharaonica*, seu *Ægyptiaca*, vel *Copta*, usque ad *Cambysis* tempora, qui *Ægypto* subjugatâ, devastatâ, sacerdotibus, & hieromanthis occisis, nec non obeliscis, cunctisque sacris hieroglyphicorum monumentis prostratis & diffractis, totam *Ægyptiorum* religionem in nihilum quasi reduxit, usque ad tempora *Alexandri Macedonis*, qui regno potitus *Ægyptiorum*, expulsis *Persarum* superstitibus, totum suæ fecit potestatis, libertate perampla iis, siqui adhuc reperirentur, hieromystis sacerdotibus, veteris religionis suæ instituta exercendi, relictâ. Hoc pacto, veluti post messem collectis pauculis tritici spicis, lingua *Copta* instaurata quidem fuit, ita tamen, ut perpetuo *Græcorum* commercio, magna ex parte corrupta, loco *Ægyptiorum*, quorum inopiâ laborabant nominum, ex *Græcâ* suppleverint, ita tamen Ægyptiacæ Grammaticæ adapta-

Duratio linguæ Ægyptiacæ sive Coptæ.

Cambyses regni Ægyptiorum eversor.

C. VIII. adaptatâ, ut ne ullum quidem *Græcorum* declinationis nominum, aut verborum conjugationis vestigium retinuerit; quemadmodùm infra ex institutionibus ejus in *Atlante polyglosso* patebit. *Sect.* II.

CAPUT IX.

De lingua Armenica.

Cap. IX. QUemadmodum ab *Asiæ* linguis primævis initium duximus Polyglottias nostræ; ita hîc reliquas in Oriente linguas ordine prosequamur, quæ tametsi toto, ut ajunt, cœlo, ab *Hebraïcæ* linguæ hucusque declarata loquelâ, & characteribus differant, uti sunt *Armenica*, *Georgiana*, *Tartarica*, *Turcica*, quia tamen & hæ magna progenie ex corruptione unius cum altera fœcundæ sunt, illas ordine describemus.

Armeniæ *descriptio.* *Armenia*, magna *Asiæ* majoris portio, dividitur in *Majorem*, & *Minorem*, quæ prima tunc sub unius regni *Persarum* imperio subdebatur, posteris tamen temporibus à Rege *Persarum* dempta, *Mahumetani*, & *Turcici* juris facta fuit; contingit hæc *Asiæ* minoris, quam *Anatoliam* vocant, terminos ab Occasu, ab Ortu *Armeniam* majorem; à Septentrione *Mecreliam*, sive *Georgiam*, *Iberiam*, olim *Colchidem*; à Meridie *Mesopotamiæ* partem; Major ab Occasu *Asiam* minorem; ab Ortu *Persidem*; à Septentrione *Mare Caspium*, & montem *Ararat*, quem in *Arca Noë* uberrimè descripsimus; à Meridie regiones, & deserta usque ad *Sinum Persicum* conterminata. *Armenia* etymon suum obtinuit ab *Aram* filio *Sem*, primo ejus possessore, quasi diceres, *Arameniam*; quicquid alii dicant tum historici, tum geographi de etymo hujus nominis, infinitis litibus inter se dissidentes, quos consule. Hæc hodie magno *Persarum* Regi paret; regnum quasi totum Christiana religione colitur, per Patriar- Patriarchæ Armeniorum. cham proprium, qui in *Nascheyan* urbe, ad radices montis *Ararat*, residet; qui quamvis pluries ecclesiæ Romanæ fuerit unitus, semper tamen ad schisma reversus, sui juris & arbitrii in ecclesia *Armenorum* gubernanda esse maluit, quàm Romanæ ecclesiæ catholicæ, & orthodoxæ legibus humili mentis obsequio se subjicere. Linguam habent prorsus & loquelâ & characteribus à cæteris Orientalibus diversam; & quamvis non exiguam huic operam olim impenderim, ne ullum tamen ejus vestigium in *Hebræa*, *Chaldaïca*, *Syriacaque* fundatum, me reperire potuisse fateor, uti in institutionibus ejus secuturis patebit.

Georgiana lingua. Lingua *Georgiana* propriè utuntur Christianæ legis cultores ii, qui *Mecreliam* seu *Iberiam*, quam *Georgiam*, olim *Colchidem* vocant; estque regio inter *mare Euxinum*, & *Caspium* interjecta, nec non Caucaseis montibus subjecta; *Georgiam* nonnulli appellatam fuisse autumant à S. *Georgio*, glorioso *Christi* martyre, istius regionis apostolo; linguam habent ex *Tartarica*, & *Armenica* compositam, characteribus tamen ab *Armenicis* oppidò differentem, de qua suo loco in sequentibus, ubi institutiones ejus producemus.

Lingua Tartarica. *Tartarica* lingua, universam *Tartariam magnam* occupat, quamvis innumeris idiotismis diversa, pro varia videlicet vicinorum Regum in eam irruptione, eisdemque subjugatione facta, quâ lingua quoque primæva variè corrupta in diversissimas linguas, in *Indias* usque propagatas abiit. Reges enim *Indostan*, sive *Mogor*, ex *Tartaria* transmigratores semper eam unicè ceu nati-

Cap. IX. nativam tenuere; quamvis ea post legem *Mahumetis* in istud imperium introductam ex *Arabicæ* mistura linguæ non exiguam corruptionem passa, à sinceritate sua deflexerit. Verùm de hisce consule *Haitonem Armenum in libro de Tartariæ regionibus*, *Marcum Paulum Venetum*, & nostram *Chinam illustratam*, in quibus fusè de hisce egimus. Hodie *Tartari* utuntur adhuc veteri suâ linguâ, sed characteres, quos olim obtinuerant à sacerdotibus *Chaldæis*, qui primi in *Tartariam magnam* sub magno *Cham* Imperatore, fidem Christianam introduxerant, in hunc usque diem, quemadmodum in *China* nostra *illustrata* docuimus, conservant. Extat in nostro musæo ingens tabula, ex *China* ad me transmissa, quâ Rex, seu Imperator *Tartariæ*, cum universum *Sinarum* regnum in quindecim regna divisum suo subjecisset dominio & jurisdictioni, sub duplici lingua *Tartarica*, & *Chinensi*, promulgationem legis Christianæ; templorum, seu ecclesiarum ritu Christiano extruendarum, liberrimam toti suo imperio, quo vastius orbis terrarum hodiè non continet, permissionem quàm clementissimè concedit. Et Tartarica quidem tabula, non aliis, quàm *Chaldaïcis* characteribus, altera *Sinicis*, eo fine inscripta fuit, ut in utroque imperio, & *Tartarico*, & *Sinico*, mentem Imperatoris quisque suâ linguâ intelligere possit. Characteres quidem *Chaldaïcos* sine ulla difficultate legi, sensum tamen Tartaricum sub ipsis latentem, ex linguæ imperitiâ penetrare non licuit; haud secus, ac si quis characteribus latinis scriberet cujuscunque alterius linguæ ignotæ idioma. Innumera hoc loco apponere possem ad hanc materiam pertinentia; verùm qui ea dilucidiùs nosse cupit, is *Chinam* nostram *Illustratam*, paulò antè citatam consulat.

Hayton Armenus. M. Paulus Venetus.

Edictum Regis Sinarum Tartarico-Sinico *charactere conscriptum.*

Sect. II.

Turcica lingua, tametsi multis variisque gentium confusionibus corrupta, tota tamen ex *Tartarica* lingua originem invenit. Certum enim est, & omnium geographorum historicorumque testimoniis comprobatum, *Turcas* primos omnium ex *Tartariæ* regione, quam *Turcistan* ex septentrionalis plagæ regione, à quo & nomen obtinuêre, profectos, per *Mare Hircanum*, portas Caspias penetrantes in citeriores *Armeniæ*, & *Asiæ* minoris regiones innumerabili hominum multitudine irrumpentes, illud sui fecisse juris; & tandem quoque impiam *Mahometis* legem amplexos fuisse cum magno Christianæ Reipublicæ detrimento; *Turcis*que à Regione *Turchistan*, unde eruperant, impositum nomen in hunc usque diem reliquisse. Vide de hisce *Leonclavium*, *Jovium*, *Augustinum Curionem*, *Lambinum*, libris *de origine Turcarum*. Porrò linguam *Turcicam*, ex *Tartarica*, *Bosnica*, nec non *Arabica* commixtam, in ejus institutionibus secuturis ostendemus.

SECTIO III.

De linguis *Europæ* primigeniis, earumque proprietatibus.

CAPUT I.

De linguæ Græcæ *origine.*

TEmpus haud dubiè perdam, ſi de argumento tam vaſto, tam celebri, & antiquo novum quidpiam, in quo à magni ingenii viris jam à bis ferè mille annis, affatim deſudatum fuit, adferre me poſſe ὑπερφανεςέρως mihi perſuaſero. Tria itaque cumprimis conſideranda occurrunt; primum eſt, linguæ *Græcæ* origo, & antiquitas; ſecundum, hujus linguæ excellentia & dignitas; tertium eſt propagatio, cultus, ejuſque jam ruinæ vicinæ nova per viros doctos facta, inſtauratio.

Lingua Græca *una ex primigeniis; ejus dignitas & præſtantia.*

Ad primum quod attinet, nulli dubium eſſe debet, quin hæc una ex primogeniis linguis, poſt *Hebræam* filiaſque ejus, meritò ſecundum inter omnes linguas locum poſſideat; veriſimile enim eſt, poſt diviſionem linguarum, à filiis *Japheth*, qui *Turris* ruinæ præſentes adfuerunt in diviſione gentium, hac lingua utique divino nutu beatis eam in primam obviam regionem, quæ poſtea *Græcia* dicta fuit, tranſlatam fuiſſe, quæ quidem ſucceſſu temporis tantos progreſſus fecit, quos ſatis in hunc uſque diem mirari non poſſumus.

Et primum quidem hujus linguæ propagatorem fuiſſe *Ivan*, quem & alii *Ionen* vocant, filium *Japheth*, à cujus nomine *Ionia* poſteà *Græcia*, *Ionia* communi *Arabum*, *Hebræorum*, *Chaldæorum*que ſcriptorum teſtimonio dicta fuit; cui ſubſcribit *Bibliander* in libro *de linguarum proprietatibus*; centum, *inquit*, hiſtoria ſacra *Geneſis* facit filios *Japheth*, *Magog*, *Madai*, *Javan*, *Moſoch*, *Thyras*; nepotes verò fuiſſe ex *Gomero*, *Aſcenez*, *Riphat* & *Thogorma*; ex *Javan* autem *Eliſa*, *Tharſis*, *Cethim* & *Dodanim*; ab hiſce diviſæ ſunt inſulæ gentium in regionibus ſuis, unuſquiſque ſecundum linguam ſuam, & familiam in nationibus ſuis. Ab *Ivane* itaque filio *Japheth Græcos* originem ſuam obtinuiſſe, *Hecatæus* apud *Strabonem* aſſerit; confirmat hæc *Plutarchus* in *Theſeo*; de hoc igitur nemo dubitet. Secutus fuit *Ivan* ſucceſſu temporis quidam nomine *Pelaſgus*, qui occupata *Peloponneſo* nomine ei indito à ſuo nomine *Pelaſgiam* appellavit. Quis verò hic *Pelaſgus* fuerit, paucis enodandum duxi. Dico itaque hunc unum fuiſſe ex domo *Heber*, qui dum felices in regnis occupandis ſecreta cognatorum *Javan*, nepotumque ſucceſſus audiret, & ipſe heroïco ſpiritu agitatus, nomine *Phaleg* filii *Heber*, cui diviſionis linguarum nomen impoſitum fuit, inſignitus, ſive frater *Phaleg*, ſive nepos fuerit, perinde eſt, in *Peloponneſum* abiens, à ſuo nomine *Pelagiam* vocavit, quaſi diceret פלגנים id eſt, *gentem* Phaleg; quæ poſtea corrupta, *Pelaſgia* dicta fuit, & populi *Pelaſgæ*, id eſt, *populares* Phaleg, & *Pauſanias*, *lib.* 8. *de Arcadicis* id haud obſcurè innuit: ubi dicit, veniſſe in *Arcadiam* hominem quendam *Pelaſge* dictum, quem poſtea *Gorici* filium *Jovis*, & *Niobæ*, quæ idem juxta æquivoca *Xenophontis* ſunt, ac *Noë*, & uxore *Rhea* prognatum; virum excellentem

Cap. I. tem nobili formâ præditum, ingenio & viribus pollentem, quem *Arcades* ex splendidis corporis, animique talentis impulsi in Ducem Regemque suum assumpserint, qui & eos, cum rudiores essent, nec ingenio, nec industriâ, ad humanam vitam commodè transigendam pollerent, ad politioris vitæ cultum traduxerit; unde memores beneficiorum à nomine ejus *Phalesge*, paulatim universam *Græciam Pelasgiam*, & incolas *Pelasgos* nominarent. Atque hi primi fuerunt, qui coloniam in *Italiam*, ubi *Aborigenes* & *Siccani* dominabantur, traduxerunt. Quæ omnia in *Latio nostro* de *Latini agri antiquitatibus* quàm amplissime prosecuti sumus, ad quas lectorem remittimus. Sect. III.

CAPUT II.

De linguæ Græcæ *dignitate & excellentia.*

Cap. II. SEd jam de origine linguæ *Græcæ* satis prolocuti, pergamus ad secundum punctum linguæ *Græcæ*, quod est hujus linguæ dignitas, & excellentia, quæ ramos suos in tantam celsitudinem, amplitudinemque extendit, ut quotquot in orbe terrarum linguæ viguerunt unquam, sive elegantiam, sive dicendi splendorem, sive denique verborum, nominumque ubertatem spectes, hæc unica meritò palmam præripuerit. Quamvis autem primævi *Græci* corrupto jam ex aliis linguis barbaris idiomate usi fuerint, varia tamen, & ingeniosè excogitata carmina, variis nominibus in unum coagmentatis pangebant, quibus mores hominum miris sarcasmis cavillabantur; cujusmodi est sequens:

Οφρυα να σπασιρινεγ καταπηξογλυφεισι
Σακκυγλυφειογερφοι λοπαδαρπαγιδαι
Ιμαζανω σφειφαλλοι νηλιποκαι βλεπελαοι
Νυκτιλα θραιοφάγοι, νυκτατα ταιπλογιοι
Μειρακυεξ ἁπασαι ς συλλαβοπωσι λαβηται
Δοξομαται σοφοι ζητατεπησια).

Quos aliqui moderni sic vertunt, sed perperam:

Siloni Capesones, vibrissa asperamenti
Mantico barbicolæ ex terebro patinæ
Planipedutique lucernitui suffarcinamicti
Noctlatentivori, noctidolostudii
Pullipremopagii, sutelo captiotrica
Rumigeraucupidæ, nugicanoicrepi.

Hosce secutus *Aristophanes* ex *Comœdia latina Plauti*, græcis suis poëmatibus inseruit sequentia:

Nugipolyloquides, argenti extenebronides
Techniloquides, nummorum expalponides.

Ubi vides vel unum nomen ex tribus aliis compositum; uti *Nugipolyloquides*, homines in nugas multum loquaces; argentum ex tenebris fodientes, dolosè loquentes, & nummos mira arte extorquentes. Utrum autem talis fuerit in principio, non ausim dicere, cùm scriptoribus ante bellum *Trojanum* careamus: quamvis plures existiment, *Linum*, *Orphea* & *Musæum* post *Mosem*, multo ante *Ilii* excidium tempore existentes, hymnos suos de Diis, linguâ *Græca* quàm elegantissimè scripsisse, quos etiamnum cum admiratione legimus; quos secuti sunt postea temporibus sequentibus *Demodocus*, *Phœnius*, *Epimenides Cretensis*, *Aristeus Procanæsius*, *Asbolus*, *Centaurus*, *Isatis*, *Drimon*, *Orus Samiensis*, *Protenidas Atheniensis*, *Philammon*, *Thamire*, *Amphion*, *Oribantius Threcaniensis*, *Syagrius*, *Dares Phryx*, quos omnes Græcos scriptores ante *Homerum* floruisse, *Solinus*, *Tatianus*, & *Sui-*

Scriptores Græci ante excidium Trojanum.

Linus, Orpheus, Musæus.

Cap. II. & *Suidas* testantur; imò *Homerum* poëticam *Ilii* historiam ex quodam *Eueclo* & *Corinno*, quorum hic poëta heroicus, discipulus *Palamedis*, durante adhuc *Trojana* obsidione, historiam ejus conscripsit, quam multùm *Homero* profuisse, *Suidas* asserit. Post hosce itaque surrexit *Homerus*, centum ferè annis post captum *Ilium*, divini ingenii venam tantò altiùs extulit poësi sanè admiranda, quantum ramos altius extollit inter viburna cypressus, de quo plura vide transacta in nostro *Latio*. Secutus hunc *Hesiodus*, aliique, qui *Græcam* linguam ingeniosis operibus egregiè promoverunt. Post hos secutus est *Herodotus*, primus historicorum parens, quo nullus aliorum historicorum veteres & inaccessas *Ægyptiorum*, *Babyloniorum*, *Medorum* & *Persarum* antiquitates scitiùs descripsit, si ei quidem fides habenda sit quam in enneade Musarum *Ionico* stylo posteritati reliquit historiæ; cujus exemplum secuti in Atheniensium polypædias orchestra successerunt in omni scientiarum genere coryphæi, *Socrates*, *Plato*, *Aristoteles*, universæ philosophię capita; in mathematum cultu, *Euclides*, *Archimedes*, *Apollonius Pergæus*; ex medicorum athenæo, *Hippocrates*, *Theophrastus*, *Galenus*; ex jurisconsultis, *Lycurgus*, *Solon*, *Critias*; ex historicis *Thucydides*, *Pausanias*, *Diodorus Siculus*; ex rhetoribus, *Demosthenes*, *Isocrates*, *Lucianus*, *Heliodorus*, aliique, uti & ex poëtis, quorum multitudo vix sub numerum cadit; qui omnes stylo Græco elegantissimo, & uberrimo commemoratas scientias, bonarumque artium studia promovêre. Sileo hic sanctorum Patrum, *Justini*, *Athanasii*, *Cyrilli*, *Basilii*, *Chrysostomi*, *Epiphanii*, & *Gregoriorum* in prosequendis stylo græco sanè pereleganti Christianæ fidei dogmatis æquitatem; in interpretandis sacrarum literarum sensibus perspicaciam; in hæresibus extirpandis zelum, & constantiam; quorum quidem sacris, piisque laboribus actum est, ut per universam *Europam* *Græcæ* linguæ studium; uti in omnibus ardentissimum affectum excitavit, ita longe lateque diffusum innumeros mox invenerit hujus linguæ cultores. Cum enim id *Turcarum Mahumedanorum*que truculentiâ, quâ *Cræciam* destructis & templis, & gymnasiis, bibliothecisque exustis, invaserunt, illud mirum in modum debilitasset; non defuerunt tamen eximii viri, qui Reipublicæ literariæ bono impulsi, illud in *Italiam* primò, deinde in cæteras *Europæ* partes transplantârint, cujusmodi inter alios principales fuerunt *Bessarion* Card. *Emanuel Chrysoloras*, *Lascaris Byzantinus*, *Georgius* Trapezuntius, *Joannes* Argyropylus, *Chalcondylas*, qui beneficio principum, potissimum magnorum ducum *Hetruriæ*, (de quorum gestis vide nostram *Hetruriam*) advocati magnisque stipendiis adjuti, non solùm scriptis suis *Italiam* illustrarunt: sed ex *Græcia* libris manuscriptis magno numero asportatis, animos literatorum vehementi desiderio eas in *Latinam* linguam transvertendi, accenderunt, quorum quidem studio accidit, ut considerato emolumento per totam Europam in omnibus passim scholis linguæ *Græcæ* studium publicâ prælectione, innumeros in hunc usque diem excitaverint linguæ *Græcæ* asseclas, & propagatores, ita ut ut doctorum numero virorum hodie non accenseatur, qui *Græcam* linguam ignorârit. Sed hæc de *Græcæ* linguæ origine sufficiant. Sect. III.

Margin notes: Homerus. — Hesiodus & Euripides. — Herodotus. — Græci doctores. — *Instauratores linguæ græcæ.*

CA-

CAPUT II.

De linguæ Latinæ *origine, antiquitate, corruptione, & restauratione.*

Antiquitas linguæ Latinæ.

LAtina lingua à *Latio* sic dicta, indigenæ verò *Latini*, sive *Aborigenes*, de cujus situ, & habitatoribus cum integro Tomo, quod LATIUM, sive *de Latini Agri antiquitatibus* inscripsimus, jam quàm amplissimè actum sit, supervacaneum esse ratus sum, ea hoc loco reïterare. Quare ad linguæ *Latinæ* originem & antiquitatem describendam, tanquam argumento nobis proposito propriam, calamum convertamus. Et primò quidem ad literas, & characteres quod attinet; non defuerunt *Plinio*, & *Solino* testibus, qui *Nicostratam*, sive *Carmentam Euandri* matrem, characteres & *Latinam* linguam ex *Arcadia* in *Italiam* primò transtulisse, putârint. Alii ex *Phaliscorum* regione ab *Hercule* in *Latium* allatam arbitrantur. *Dionysius Halicarnassæus*, *Euandrum* ait ex *Arcadia* profugum hujus beneficii auctorem fuisse in *Italia*. Alii aliter rem narrant. Quicquid sit, nos posthabitis aliorum opinionibus, quid nobis videatur, & quomodo hujusmodi opinionum congeries concordanda sit, paulò fusiùs exponemus.

Cadmus & Phœnix Græcos *literas docuerunt.*

Cadmum, & *Phœnicem* ortu *Ægyptios* fuisse, S. *Hieronymus* testatur: *Temporibus*, inquit, Josue, Cadmus *unà cum fratre suo* Phœnice Thebis Ægyptiorum, *unde oriundi erant, in* Syriam *profectos esse, & tempore* Othonielis *Judicis Israëlitici è* Phœnicia *in* Græciam *venisse, atque ibi in memoriam* Thebarum Ægyptiarum Thebas Bœotias *condidisse, relictâ fratri* Phœnici Syriâ, *quæ deinde ab ejus nomine* Phœniciæ *nomen obtinuit. Ægyptias* itaque literas, quas in *Ægypto* à juventute didicerat, *Græcis* communicavit; nam ut in linguæ *Coptæ* Onomastico docuimus, erat ingenium *Ægyptiorum* à natura ad omnia sua mysteriosis formis & significationibus obumbranda proclive, quemadmodum ex eorum mystico alphabeto patet; unde verisimile est *Misraim Chus* filium primum *Ægypti* Regem aut *Trismegistum* ejus consiliarium, notas ipsis literas, & characteres linguæ *Hebrææ*, in alias more ipsis solito, figuras ingeniosè excogitatas transformasse, uti in *Oedipo* fusè exposuimus, hos postea à *Cadmo*, tanquam singulare quidpiam, in *Græciam* allatos, juris communis fecisse, sunt enim pleræque literæ adeò *Græcis* similes, ut si octo exceperis, posteris temporibus 22 propriis adjunctas, exactâ similitudine in omnibus, *Græcis* correspondeant. Verùm ad hoc demonstrandum, nihil requiri videtur, nisi ut utriusque alphabetum, quod in præcedentibus exhibuimus, consulas.

Aque hæc est differentia alphabetorum *Copti*, sive *Ægyptiaci*, & *Græci*; ex quo apparet, ab *Ægyptiis*, vel per *Cadmum*, vel etiam per *Inachum*, qui & *Phoroneus* dicitur, aut *Cres* à regno *Cretæ*, cujus primus Rex fuit, utrumque *Ægyptium*, ad *Græcos* translatos fuisse characteres; vixit autem *Inachus* post diluvium anno 2100. *Cadmus* verò post diluvium 2400 anno. Verùm de hisce in præcedentibus uberius.

Cum itaque *Græci* literas ab *Ægyptiis* acceperint, & *Latini* à *Græcis*, certè latinas literas inde originem sumsisse quam clarissimè suo loco patebit.

CAPUT III.

De varia qualitate, vicißitudine, & augmento linguæ Latinæ.

Varius ſtatus Italiæ *variavit linguam* Latinam.

CErtum eſt, linguam *Latinam* ab initio non ſtatim ad ultimam ſuam perfectionem pertigiſſe; quare hoc loco triplicem linguæ ſtatum conſideramus: priſcum, Romanorum, & poſterum mixtum. *Priſcam* linguam vocamus, quæ tempore *Pelaſgorum*, *Euandri*, *Turni*, *Aborigenum* in *Latio*; *Romanam* verò linguam vocamus, quæ paulò poſt conſulatus *Romani* initium uſque ad declinationem imperii *Romani*, ejuſque monarchiæ ex Occidente in Orientem tranſlatione, uſque ad *Gothorum* adventum duravit; poſteram, quæ à barbaris corrupta in varias dialectos, *Italicam*, *Gallicam*, *Hiſpanicam*, quæ ſunt *Latinæ* linguæ filiæ, abiit; *Latina* ſolummodò inter doctos remanente uſque ad hæc tempora. Si itaque priſcam conſideremus, illa utique tempore *Pelaſgorum*, *Euandri*, *Turni*, *Fauni*que à *Romana* lingua multùm diſtitit, cujus argumento ſunt verſus & carmina ſacerdotum *Saliorum* numinum; hæc enim teſte *Dionyſio Halicarnaſſæo*, vix, ac ne vix quidem ſuo tempore à quoquam intelligebantur, utpote quæ cum *Græca* & *Latina Aborigenum* commixta, legentibus inextricabilem difficultatem adferebat; idem de verſibus deorum, & legibus regni à *Numa Pompilio* compoſitis, & promulgatis, quæ vix à poſteris *Romanis* intelligebantur, & *Tabulæ Roſtratæ*, tempore Conſulum in *Capitolio Romano* etiamnùm ſuperſtes, inſcriptio ſat teſtatur.

TABULÆ ROSTRATÆ

Inſcriptio priſca lingua Latina *peracta*.

SEd hanc noſtram interpretationem genuinam eſſe, duo magnæ conſiderationis antiquitatum monumenta quàm luculentiſſimè demonſtrant: quorum primum eſt *Tabellæ Columnæ Roſtratæ* fragmentum, in Capitolio in hunc uſque diem ſuperſtes, ex quo vera horum numerorum ratio petenda eſt, quam ad majorem veritatis atteſtationem hîc apponendam duxi, cujus defectum *Petrus Ciacconius* ſupplevit in proprio de hujus columnæ interpretatione edito libello.

Colu-

Columnæ Rostratæ Inſcriptio.

C. Bilios. M. F. aduorsom. Cartacinienseis. en. Siceliad rem. Cerens. ecest. ANOs. cocnatos. Popli. Romani. artisumad obſedeone D. eXEMET. LECIONeis. Cartacinienseis. omneis mAXIMOSQVE. MAGISTRaTOS. Lucaes bouebous. relićteis noVEM. CASTREIS. EXFOCIONT. MACELam. moenitam. vrbem pVCNANDOD. CEPET. ENQVE. EODEM. MACestratod. proſpere rEM. NAVEBOS. MARID. CONSOL. PRIMOS. Ceset. resmecosque cLASESQVE. NAVALES. PRIMOS. ORNAVET. PArauetque. diebous. LX. cVMQVE. EIS. NAVEBOVS. CLASEIS. POENICAS. OMnis. paratasque. sVMAS. COPIAS. CARTACINIENSIS. PRAESENTEd. maxumod DICTATORED. OlorOM. IN. ALTOD. MaRID. PVCnandod uicet. xxxQVE. NAueis. cepeT. CVM. SOCIEIS. SEPTEm. res momque. ducis quin res mOSQVE. TRIRESMOSQVE. NAVEIS. Xx. depreset. auroM. CAPTOM. NVMEI. ↀ. ↀ. ↀ DCC.

arcenTOM. CAPTOM. PRAEDA. NVMEI. ccclↃↃↃ. e craue. CAPTOM. AES. ccclↃↃↃ pondod triompOQVE NAVALED. PRAEDAD. POPLOM. romanom. donauet captiuos. CARTACINIenseis. inceNVOS. Duxet. ante. curom. primosque. Consol. de. sicelEIs. claseque. CARTacinienſeom. triompauet. earom. rerom. erco. S. P. Q. R. ei hance columnam. p.

In hac priſcæ *Latinæ* linguæ barbaries unà cum exotico numerandi modo clarè apparet, dum enim expeditionem *C. Duillii* Conſulis contra *Carthaginenſes* refert in *Sicilia*, prædam quoque ex parta victoria reportatam quàm exactiſſimè, tum quoad naves, tum quoad monetam, aurum, argentum, ænea, deſcribit, ubi & inter cæteras figuras millenarii hæc nota ↀ ↀ ↀ ter occurrit, una cum DCC, quæ numerum 3700 conſtituit. Sed hujus notæ originem ſupra vide expoſitam: deinde vigeſies ſemel repetit hanc notam ccclↃↃↃ; & quoniam illa 100000 numerum conſtituit, hic in 21 ductus dat 2100000 numerum in ære, cupro, pondus. Contigit autem hæc victoria *C. Duillii* contra *Carthaginenſes* anno Urbis conditæ CDXCIII. 493.

Primi igitur, qui ad linguam *Latinam* excolendam ſe accinxerunt, fuerunt *Plautus*, *Accius*, *Pacuvius*, *Ennius*, *Nævius*, veteres Poëtæ; quos ſecuti ſunt Oratores, *Cato*, *Siſennas*, *Quadrigarius*, *Antius*, *Varro*, *Quintilianus*, *Julius Cæſar*, *Cicero*; Hiſtorici, poſt *Livium*, *Plinium*, *Florum*, *Solinum*, innumeri alii jam noti, quorum ſtudio, curâ & la-

*Cap.*III. *Sect.*III.

bore veluti exculta *Latina* lingua ad perfectionis apicem pertigit. Verùm uti viciſſitudo temporum incerta eſt, & inſtabilis, ita quoque tum ex monarchiæ, à *Conſtantino* in Orientem *Byzantium* tranſlatæ ingenti mutatione, tum ex inundatione barbarorum, *Gothorum*, *Herulorum*, *Vandalorum*, *Hunnorum*, *Longobardorum* in totam quaſi *Europam* diffuſa, dum *Galliam*, *Hiſpaniam* violenter irruunt, ex linguarum barbararum cum *Latina*, quæ principem locum in *Italia*, *Gallia*, *Hiſpania* priùs tenebat, commixtione, à ſua prima puritate deflectens, *Italicam*, *Gallicam*, & *Hiſpanicam* peperit, *Latinâ* linguâ ſolummodò inter viros doctos remanente. Quomodo verò hæ linguæ inter ſe differant, in ſequentibus patebit. Verùm cum multitudo doctorum, qui de lingua *Latina* ſcripſerunt, vix ſub numerum cadat, ad eos lectorem remittimus; noſtrum erat, originem ejus, propagationem & corruptionem hîc pro nobis propoſito argumento paucis demonſtrare.

Prima linguæ Latinæ *corruptio.*

CAPUT IV.

De linguæ Germanicæ *origine, propagatione, & corruptione.*

NUlli dubium eſſe debet, *Germanos* ab *Aſcanez* filio *Japheth*, qui in diviſione gentium in ſeptentrionales partes ſe receperat, denominatos fuiſſe, & unanimi *Hebræorum* opinione ſtabilitur, qui in hunc uſque diem, *Germaniam* אשכנז, & indigenas אשכנזים *Aſchenazim*, vocant, uti pluribus teſtatur in ſua *Thiſbe Rab. Elias*, ubi ſe *Askenazi* vocat, id eſt, ortu *Germanum*; quoniam verò *Tuiſcon* pronepos *Noë* unà cum *Aſkenez*, diviſis dominiorum juribus hancce terrarum portionem vaſtiſſimam primò inhabitabant, hinc ab ejus nomine *Germania*, *Tuiſconia*, ſeu *Theutonia*, & *Germani Teutones*, in hunc uſque diem appellati fuerunt; à robore verò & Martio ſpiritu, quo vigebant, *Germani*, id eſt, *Garmanni*, quaſi diceres, totos viros, vel *Allemanni*, id eſt, omnes viri, etymon vocis ſortiti ſunt, de quibus vide *Biblíandrum*, *Trithemium*, *Aventinum*, Germanos ſcriptores.

Aſchenaz *Germaniæ.* Aſcenazim *Germani.*

Garmann. Allemann.

Lingua Germanica *Imperialis.*

Germanicæ *linguæ cultus.*

Hodie ad tantam perfectionem Imperatorum cultu exaltata fuit, ut ſive ubertatem, & copiam, ſive elegantiam, & in rebus genuinè exprimendis aptitudinem ſpectes nulli alteri linguę cedere videatur, idque innumeri auctores, Theologi, Hiſtorici, Phyſici, Chymici, Medici, Mathematici, Poëtæ, Oratores qui omnis generis artes, & ſcientias, linguâ Germanicâ excultas publicæ luci dederunt, apprimè teſtantur. Ad dialectos ejus, quod attinet, illæ in *Germania* adeò differentes ſunt, totque inveniuntur, quot differentes provinciæ, & regna in ea inveniuntur, quod & *Italiæ*, *Galliæ*, & *Hiſpaniæ* uſu venit.

Filiæ autem, quas peperit, ſunt *Belgica*, *Anglica*, *Scotica*, *Danica*, *Suecica*. *Belgica* & *Hollandica* communicat cum proximis *Colonienſibus*, & *Weſtphalis*. *Anglica* originem ſuam ſumpſit à *Saxonibus*, qui expulſis *Valliis* inſulam occuparunt, *Saxonicâ* in *Wallicam* veterem ſubſtitutâ: unde & in hunc diem *Anglo-Saxones* dicuntur: vide de hiſce *Bedam*. Totus denique Septentrio linguæ Germanicæ uſum recipit, qui tamen ſucceſſu temporis ita deflexit, ut vix tamen, niſi frequenti uſu & conſuetudine ſe mutuò intelligant. Sed de hiſce ſuo loco.

Miſtura linguæ Germanicæ *cum aliis.*

Lingua *Hollandica* filia *Germanicæ* adeò hodiè dilatata fuit, ut vel in ultimis

Cap. IV. Lingua Batavica.

mis finibus terræ, quin & in meditullio *Indiarum*, *Batavia* nova, quam Geographi *Java* vocant, non audias nisi linguâ *Germano-Batavicâ* loquentes, quæ procul dubio successu temporum, barbararum hujusmodi regionum linguis commixta, novas semper & novas spurias parturiet. Constat lingua *Germanica* tot ac tantis monosyllabis, ut nonnullas integras periodos non nisi monosyllabis vocabulis congestas proferre soleat, v. g. **Ich wil mit dir nach haus gehn/wo ich mit dir reden wil/weil ich ietzt kein zeit hab:** & similia. Constat & polysyllabis vocibus verborum nominumque, quàm elegantissimè contextis, quæ quidem nulli nisi dictæ linguæ peritis patent. Verùm de elementis, articulis nominum, pronominibusque suo loco amplius.

Cæterùm cæteræ linguæ ex *Germanica*, tantò majorem corruptionem passæ sunt, quantò magis ad Septentrionem accesserunt, *Anglica*, & *Scotica*, uti & *Belgica* ex vicina *Gallia*, plurima verba *Gallica* suæ inseruerunt, adeoque ex *Gallica*, & *Germanica* compositæ videntur, radicali tamen *Germanico* semper retento. *Danica*, *Nortvegica*, *Suecica* adeò deflexerunt, à materna indole, ut vix intelligantur, uti suo loco ostendetur. Est & in Septentrione lingua, quam *Runicam* vocant, & verbis, & characteribus differens; de qua pariter in sequentibus.

Linguam *Boëmicam* in meditullio *Germaniæ* usurpatam, *Sclavonicæ* linguæ filiam esse, uti & *Polonicam*, & *Moscoviticam*, non est quod memorem, utpote ex *Dalmatia* illuc introductam: cum omnibus hujusmodi regiones notæ sint, eorumque idioma, instituta, & mores passim explicentur à Geographis; una sanè consideratione digna occurrit *Hungaria*, quæ tametsi inter dictas regiones medium ferè locum, situmque obtineat, linguâ tamen ab omnibus diversissima utitur. Quod ut explicetur; dico *Hungaricam* linguam prorsus esse *Geticam*, seu *Scythicam*, quod innuere videtur *Matthias Michou* in suis de regionibus Septentrionalibus commentariis: *Juhres*, seu *Juhri*, de *Juhra* terra *Scythiæ* Septentrionalissima juxta ac frigidissima, utpote ad *Mare glaciale* sita, 500 milliar. Germanicorum à *Moscua Moscoviæ* metropoli dissitâ, descenderunt, & invenerunt terram planam ad Meridiem in regionem *Gothorum* in *Scythia*, ubi modò *Tartari Zavalenses* degunt, qui postea dum *Attila Hunnorum*, & *Pannoniæ* Rex ingentes exercitus ad intentam expeditionem cogeret, & hi è sede sua moventes, ad ripam *Danubii* consederunt; & cum tota *Pannonia Sclavorum* jurisdictioni subesset, *Juhri* bello moto post abitum *Attilæ Sclavos* omnes ferè trucidarunt, terramque in hunc usque diem possederunt, reliquis *Sclavis* in finibus *Pannoniæ* regiones inhabitantibus. Itaque *Juhri* à regione *Scythiæ* sic dicti, de qua oriundi exierunt, nominati sunt, quos postea *Sclavi Hugros*, & vicinæ nationes *Hungaros* vocarunt; unde profectò diversitas linguæ *Hungaricæ* luculenter patet, quam *Hugri Scythæ* secum, tanquam vernaculam, & nulli alteri permixtam ex *Tartaria* in *Hungariam* transtulêre, in hunc usque diem durantem. Si quis verò meliorem *Hungarorum* originem ostenderit, huic non difficulter subscribemus. Termini verò *Hungariæ* nec non linguarum diversitas à *Georgio Vernero lib. de Aquis mineralibus Hungariæ* sic describuntur. *Pannoniæ* appellatione non eam tantùm comprehendo *Danubii* ripam, cùm qua ea, quæ dicta est secunda *Pannonia*, ab *Arabone* fluvio, qui *Ptolemæo* est *Narabo*, nunc vulgò *Raba*, ad *Savum* excurrit; sed quicquid præterea *Hungari* in altera *Danubii* ripa tenent, quod quidem latissimè patet. Tenet enim totam *Jazygum Metanastarum*

Sect. III.

 rum

Cap.IV. *rum* regionem, quam *Ptolemæus* fluminib. *Danubio, Tibiſco*, ac montibus *Sarmaticis* finit. Sunt autem montes *Sarmatici*, qui *Hungaros* à *Rutenis*, *Polonis, Moravis, Sileſiis*, & eâ *Auſtriæ* parte, quæ citra *Danubium* eſt, dirimunt. Ad quos pertinet *Carpathus*, ita ut jam vulgata appellatione, omnis tractus *Sarmaticorum* montium *Carpathus* vocetur, quanquam mihi *Ptolemæi* deſcriptionem intuenti, *Carpathus* iiſdem, quibus *Dacia* finibus videtur terminari. Porrò extat nunc quoque *Jazygum* natio inter *Hungaros*, quos ipſi voce decurtatâ *Jaz* vocant, ac retinent iidem etiamnum linguam ſuam avitam, & particularem, *Hungaricæ* diſſimillimam, atque eas ſedes, quas *Plinii* deſcriptione quondam tenuerunt, nimirum campos, & plana, *Dacis*, ut idem ait, pulſis ad *Patiſſum* amnem, quem ego detractâ primâ ſyllabâ *Tiſſum*, vel, ut nunc vulgò vocant, *Tizam* accipio. *Sect.III.* Is verò *Tibiſcus* eſt *Ptolemæo*, limes veteris *Daciæ*, cujus cultiſſima pars eſt *Tranſſylvania*, provincia multis habitatoribus frequens. Nam eam & *Germani*, quos appellant *Saxonas*, & *Hungari*, & *Hungarorum* antiquiſſimi dicti *Siculi*, qui linguâ ſuâ ſunt *Zekheli*, & ad hujus imitationem à quibuſdam vocantur *Ceculi*, incolunt, ut omittam pervetuſtas *Romanorum* reliquias *Valachos*, qui frequentes ibidem vicos, & pagos habent: potiuntur tamen rerum *Hungari*, & penes eos imperium eſt: eoque fit, ut *Tranſſylvani* quoque *Hungarorum* nomine cenſeantur. Verùm de elementis hujus linguæ in II *Tomo Atlantis Polygloſſi*.

CAPUT V.

De intimis Septentrionalium regionum linguis.

Cap.V. *Situs harum regionum.* SEptentrionalis mundi pars, quam Geographi *Scandiam*, ſive *Scandinaviam* vocant, in varias regiones dividitur, ut ſunt *Finlandia, Suecia, Lappia, Scricfinnia, Finmarchia, Norvegia, Gothia*. Finlandia. *Finlandia* ex Oriente confinis eſt *Moſcoviæ*; ex Occidente *Sueciæ*; ex Septentrione *Scricfinniam*, & *Lappiam*; Schricfinnia. ex Meridie *Livoniam* reſpicit, & à *Suecia* diſtinguitur *Sinu Bodnico*; à *Finlandia*, cujus metropolis *Viburgum* eſt, & ex parte Orientali habet emporium *Moſcoviticæ* juriſdictionis *Michael archangelo* dictum toto ſeptentrione celeberrimum: & Germanicè **Feinland**/ dicitur, id eſt pulchra regio; & hæc regio linguam ex *Suecica* & *Moſcovitica* compoſitam tenet. *Scricfinnia* inter *Lappiam* & *Finmarchiam* media eſt; incolæ *Scricfinni* dicuntur, à calceis ligneis, chalybeata lamina ſuffultis, quibus celerrimo motu per glaciales, & nive induratos campos, flumina, lacuſque congelatos ex uno loco in alterum promoventur, & apud *Batavos, Belgaſque* paſſim **Schʒickſchoe** vocantur; linguâ utuntur *Germanica*, corruptiſſima tamen. Finmarchia. *Finmarchia*, quaſi diceres, **Feinmarc**/ ex Oriente reſpicit *Lappiam*; ex Occidente *Oceanum Septentrionalem*, cujus metropolis eſt *Nortcap*, eſtque ultimus terminus habitati Septentrionis; *Norvegiam* reſpicit ex Meridie; à Septentrione *Veigaz* fretum, & *Novam Zemblam*. *Nortvegia*, quaſi diceres, **Nort-weg**/ id eſt, *Via Septentrionis*, Norvegia. *Daniæ* Regis juriſdictioni ſubeſt, ejuſque metropolis olim *Nidroſia, Trunden* vulgò, ſedes epiſcopalis, totius Septentrionis domicilium erat, uti ſplendidæ eccleſiæ adhuc ibidem ſuperſtitis veſtigia ſat oſtendunt: hodiè *Bergen* totius Septentrionis nobiliſſimum emporium in *Norvegia*, celebris urbs eſt; & reſpicit ex Septentrione *Finmarchiam*; ex Oriente *Sueciam*; ex Occaſu *Oceanum*; ex Meri-

Cap. V. Suecia. Meridie, interfluo mari *Daniam*, & *Gothiam*. *Suecia* nobilissimum regnum, & rerum gestarum gloriâ celeberrimum, à Septentrione *Lappiam*; ex Ortu *Sinum Bodnicum*; ex Meridie *Mare Balthicum*; ex Occasu *Gothiam*. Atque omnes hæ vastissimæ regiones idiomate utuntur ex *Danico*, *Suecico*, *Anglico* adeò corrupto, ut vix à *Germanis* inteligi possint.

Cæterùm ex aliquibus hisce regionibus pleræque perpetuo damnatæ gelu, nec frumentum, neque fructus ferunt, neque pecoribus alendis aptæ, solo aquæ potu, & piscibus sole exsiccatis, vivunt; exceptis iis partibus, in quibus aliunde panis, vinum, cerevisia, & carnes infumatæ advehuntur. Pecuniam non habent, sed sola commutatione pellium, pisciumque, mercimonia sua exercent.

Rangiferi jumenta, cervorum forma. Habent in *Lappia* certum cervorum genus, quos *Rangiferos* vocant, quibus loco equorum, asinorum, boumque utuntur, & uti velocissimo cursu pollent, ita quoque trahis alligati longissima itinera brevissimo tempore conficiunt. In nonnullis quoque locis non desunt ursi prægrandes, & albo pilo præditi; item vulpes, & lynces; cætera animalia domestica ob frigoris atrocitatem, ibidem subsistere non possunt; de quibus lege *Itineraria* variorum; *Olaum Magnum*, in multis tamen suspectæ fidei. Scripsit de hisce, dum hæc scribo, librum de Septentrionalium partium natura & proprietate, *Franciscus Nerius* Italus, Ravennas, Sacerdos religione & zelo animarum conspicuus, amicus inter paucos singularis, qui *Sueciam*, *Daniam*, *Norvegiam*, *Lappiam*, *Finmarchiam* usque ad ultimum habitati Septentrionis terminum, *Nordcap* dictum, ipsemet quàm curiosissimè lustravit, & quæ observavit, publicæ luci tradidit. Verùm de hisce fusiùs in sequentibus. Sect. III.

CAPUT VI.

De lingua Illyrica, Dalmatica, Slavonica, *ejusque filiabus.*

Cap. VI. Etymon Thraciæ. Illyris, hodiè *Slavonia*, vel *Dalmatia*, antiquitus *Thracia*, à *Thyras* nepote *Japheth* dicta, qui primus hujus regionis possessor fuit; quamvis nonnulli *Elisan* fratrem ipsius primum hujus regionis colonum, ex vicina *Græcia* huc motum fuisse existiment. Nos ex Rabbinorum sententia, *Thraciam*, à *Thyras*, quasi diceres *Thyraciam*, etymon suum sumpsisse, verisimiliùs credimus. Qualisnam lingua illa à *Thyras* in *Thraciam* traducta fuerit, difficile est conjicere. Hoc constat, hanc posteris temporibus post *Christum* ex *Græco*, *Latino-Italico*, imò & *Germanico* idiomate, tandem in propriam, & naturalem linguam, ab omnibus differentem degenerasse. Habet tamen complures dialectos, diversis nationibus proprias; & quamvis hodiè, quæ olim *Thracia*, vel *Zervia* dicebatur, in innumeras regiones divisa sit, unâ tamen hac linguâ utuntur omnes regiones sub *Thracia*, sive *Illyria* comprehensæ; cujusmodi sunt *Zervi*, *Dalmatæ*, *Bosni*, *Croatæ*, *Rasci*, *Valdavi*, *Walachi*, *Podoli*, *Daci*, & coloniæ *Boëmorum*, *Moravorum*, *Polonorum*, & *Moscovitarum*; de quibus *Bibliander*. Vide de hisce quàm copiosissimè tractantes, *Gesnerum*, *Sigismundum ab Herberstein*, *Matthiam Michou* Polonum, & Boëmum scriptorem *Sigismundum Gelenium*. Illyricæ linguæ dialecti.

Ex hisce patet, linguam *Illyricam*, sive *Sclavonicam*, *Boëmicam*, *Polonicam*, *Lithvanicam*, *Moscoviticam*, & quæ in aula Constantinopolitana maximè in usu est, unam & eandem esse linguam, solum-

Cap. VI. ſolummodò diverſis, pro conditione diverſarum regionum, dialectis corruptam, utpote quæ omnibus cæteris linguis communem corruptionis ſortem, cum tempore ſubiit. Sed relictis hiſce, ad literas & characteres explicandos progrediamur.

Alphabetum Illyricæ linguæ. Duplex *Illyrici* habent alphabetum literarum iis propriarum, queis in libris conſcribendis utuntur. Prius, exceptis aliquibus, *Græcorum* alphabeto ita ſimile, ut vix ſit litera, quæ non Græcum quid ſapiat, & hoc dicitur à *Cyrillo epiſcopo Velegradenſi* compoſitum; alterum Divo *Hieronymo* attribuitur; de quo *Bibliander*: verùm de hiſce vide ampliſſime actum in ſequenti libro, *de principiis linguæ Illyricæ*, alphabetiſque variis quibus utuntur *Dalmatæ*. Nihil porrò reſtat, niſi ut ad meliorem lectoris inſtructionem, apponamus chronologiam annorum poſt diluvium, ut quo tempore quiſque ex citatis hucuſque auctoribus *Hebræis, Græcis, Latinis*, vixerit, innoteſcat. Sect. III.

TABULA CHRONOLOGICA

Annorum poſt diluvium, quâ linguarum ortus, & incrementum exponitur.

Anno mundi.	
1656.	Diluvium.
Poſt diluvium anno 1984.	Diviſio linguarum. *Abraham. Cres* Rex *Cretæ*. Incendium Sodomiticum. Regnum Sicyonium in *Græcia*. Regnum *Argivorum*. Regnum *Aſſyriorum*. Regnum *Ægyptiorum*. *Triſmegiſtus*.
2006.	*Noë* moritur, ſub quo jam orbis inhabitabatur, urbes condebantur. *Inachus*, *Phoroneus Argivorum* Reges.
2158.	*Sem* moritur. Tribus *Iſraël* dominantur. Deorum regnum fabuloſum.
2373.	*Moſes* naſcitur. *Amenophis* Rex *Ægyptiorum*. *Cecrops* Rex *Athenienſis*. Linguæ *Græcæ* initium.
2493.	*Moſes* moritur. *Joſue*, & *Judices*. *Cadmus*, *Phœnix*, *Orpheus*.
2600.	*Debora* prophetiſſa *Judææ*. *Picus Saturni* filius. *Ilium* conditur. *Sicani*, *Latii*, *Aborigines*.
2700.	*Gedeon*, & cæteri Judices. *Faunus* Rex. *Tyrus* conditur. *Pelaſgorum* in *Italiam* expeditio, & lingua *Græca* commixta *Latinæ*. *Sicani*, & *Aborigines* expelluntur ex *Italia*.
2800.	Judices. *Jephte* filia mactatur. *Heli* naſcitur. Incendium Trojanum. *Æneas*. *Turnus*. *Lucumones* in *Hetruria*. *Sampſon* apud *Philiſtæos*.
2900.	Reges *Hebræi*. *Saul*, *David*, & cæteri. *Samuel* obiit. *Homerus* naſcitur, anno mundi 2960. & non longè poſt *Heſiodus*. Templum *Salomonis* abſolutum. Cultus linguæ *Græcæ*.
3000.	Reges *Judæ*. *Achab*. Regni *Aſſyriorum* finis ſub *Sardanapalo*. *Jonas* prædicavit *Ninivitis*. Reges *Albæ*. *Elias* 3079. *Heliſæus*. *Carthago* conditur 3098. Lingua *Phœnicia* in *Africa* viget.
3100.	Reges *Judæ* & *Iſraël*. *Perſarum* regnum ſub *Cyro*, & *Babylon* ſub *Chaldæis* Regibus.
3200.	Reges *Judæ*, & *Iſraël*. Captivitas *Hebræorum* in *Babylone*. Olympiadum initium anno 3208. *Romulus* naſcitur 3214. Roma condita 3230.

3300.

C.VII. 3300. Transmigratio Babylonica. *Nabuchodonosor. Daniel. Albæ* excidium. *Sect.*III. *Thales* Milesius. *Stesichorus. Græcæ* linguæ studium promovetur.

3400. *Salathiel. Zorobabel.* Finis servitutis Babylonicæ, 70 annorum, 3446. *Darius. Cyrus. Tarquinius Superbus.* Consules Romani 3473. *Pherecydes Pythagoræ* præceptor. Poëtæ veteres. *Æschylus. Pindarus. Anaxagoras.* Linguæ *Latinæ* ruditas.

3500. *Xerxes. Furius Camillus. Vejorum* obsidio. *Roma* capta à *Gallis. Herodotus* nascitur 3501. *Thucydides. Socrates* nascitur 3515. *Plato. Melissus. Simonides. Empedocles. Diogenes Cynicus. Aristoteles* nascitur 3565. *Alexander Magnus* nascitur 3595. *Darius. Demosthenes. Calippus. Demetrius Phalereus.*

3600. *Alexander Magnus* moritur 3625. Regnum Ægyptium *Ptolemæorum. Scipio* Africanus. Incipit cultura linguæ Latinæ.

3700. *Ennius* poëta nascitur 3712. *Terentius. Archimedes. Hannibal. Cannensis* pugna 3707.

3800. *Machabæi* pro fide trucidati. *Judas. Machabæus* bella gerit. *Pacuvius. Plotius* Gallus, primus legit Rhetoricam in lingua Latina. *Accius* poëta. *Lucretius. Marius* & *Sylla.* Bella civilia. *Cicero,* & *Cn. Pompejus* nascitur.

3900. *Joseph, Joachim, Anna,* beatissima Deipara nascitur. JESUS *Christus* filius DEI anno 3984. Bellum Triumvirorum. *M. Tullius Cicero. Julius Cæsar,* & Monarchia Romanorum Cæsarum. *Ovidius. Horatius. Virgilius* florent. Cultus latinæ linguæ magno incremento propagatur.

Anno Christi. Ab anno primo usque ad 100. florent *Tibullus, Catullus, Propertius, Dionysius Halicarnassæus. Philo, Orosius, Lucanus, Cornelius Tacitus, Valerius Flaccus, Juvenalis, Martialis, Plinius, Pedianus,* poëtæ, sub *Augusto* usque ad *Trajanum.*

Ab Anno Christi 100 usque ad 200. sub *Trajano, Adriano, Antonino,* &c. usque ad *Severum* floruerunt, *Plutarchus, Pausanias, Favorinus, Ptolemæus, Galenus, Justinus Martyr, Arrhianus, Max. Tyrius, Lucianus, Athenæus, Apulejus, Gallus.*

Ab anno 200 usque ad 300. sub Imperatore *Caracalla* usque ad *Diocletianum* floruêre *Philostratus, Appianus, Cassiodorus, Plotinus, Censorinus, Porphyrius, Lampridius, Tertullianus.*

Ab anno Christi 300 adusque 400. *Constantinus* Magnus, & Christianæ religionis propagator, floruêre *Juvencus* Presbyter, *Libanius, Themistius, Claudianus, Ausonius, Synesius,* S.S. Patres *Eusebius* Cæsariensis, *Athanasius, Gregorius* Nazianzenus, *Epiphanius, Ambrosius, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus.*

Ab anno 400 usque ad 500. imperium Romanum ex Occidente in Orientem translatum, Barbarorum invasio; atque huc usque *Latina* lingua pura in *Italia* viguit, sed à *Gothis, Alanis, Vandalis, Hunnis, Longobardis* corrupta in varia idiomata *Italicam, Gallicam, Hispanicam,* aliasque degeneravit, *Latina* lingua solummodo inter literatos permansit. Sed hisce sat & in genere quidem expositis, jam ad IV. Librum, præcipuum hujus operis argumentum progrediamur, in quo linguas & idiomata ex primæva illa rerum confusione in ordinem redigere nobis propositum est. DEUS O. M. Spiritus sancti παντοδότου gratia ausibus nostris adsit.

Cap.VI. Verum antequam opus *Atlantis polyglossi* arduum ordiamur, hoc loco celebrem illam de universali lingua quæstionem examinabimus; & deinde nostram de universali lingua intentionem in curiosi lectoris gratiam apponemus. Sect.III.

CAPUT VII.

Utrum radices linguarum reperiri queant ad universalem quandam linguam constituendam.

C.VII. COmplures varia quadam persuasione delusi primævarum linguarum radices constitui & assignari posse, ex quibus universalis lingua confici possit, etiamnum credidere. Cum itaque à multis ea de re consultus fuerim, potissimum à *Ferdinando* III. Imperatore Mecœnate munificentissimo, qui uti in aliis ita & de hoc clientis sui judicium more solito experiri non fuit dedignatus: (nam quid de hoc proposito universalis linguæ argumento sentirem, sibi exponi præcepit:) utique Cæsareo perculsus imperio, ut laudabili Cæsaris curiositati quovis modo satisfacerem, à primis principiis propositum mihi dubium, singulari studio & diligentia adhibita, enodandum censui. Sed vix dum cœperam, cum ecce, ut verum fatear, idem mihi accidisse videtur, quod typothetæ, qui plura librorum folia, compositione peracta, jam typis prælo destinata in promptu habet. Verum nescio quo casu dissolutis ligaminibus typi sparsim per terram dissipati, nullum prorsus veri sensus vestigium relinquunt, neque ad pristinam formam prototypi jam perditi reduci queunt. Pari prorsus modo accidit in infinita illa prope linguarum & idiomatum multitudine & varietate, quæ ab origine mundi hucusque ob inaccessam antiquitatis vetustatem, ob tot imperiorum mutationes, tot populorum diversorum commixtionem, inter tot denique rerum humanarum vicissitudines & corruptelas expositæ fuerunt, ut proinde minimè fieri posse existimem, aut fundamentum omnibus linguis commune reperiri posse, credam. Quot enim in lingua *Chaldaïca, Syriaca, Arabica* & *Æthiopica* verba occurrunt, quæ nullam prorsus ad primariam linguam quam nos *Hebræam* esse determinavimus, (exceptis iis quæ ab ea demanarunt) similitudinem obtinent? totoque ut ajunt cœlo differunt? Quis rogo vel unicum verbum in lingua *Hebræa* cæterisque reperiet? quod ad linguam *Græcam*, ne dicam *Latinam* aliquam affinitatem habeat? si verò nonnullæ voces occurrerint, quæ tametsi quoad sonum quandam similitudinem polliceantur, illæ significatione tamen prorsus contrarium exhibeant. Hac itaque diligentia præmissa, & combinatoriæ artis amussi applicata, dico temerarium, ne dicam stolidum eorum esse tentamentum, qui in hoc negotio adeo arduo & viribus humanis superiori aliquid se præstare posse præsumptuosius credunt. Desinant itaque hujusmodi imperiti rerum indagatores piscari in aëre ranas, quæ sine alis volare censent. *Sisyphi* saxum volvant, atque inutili labore revolvant, omnemque humanam in hisce explorandis industriam vanam irritamque se comperturos certo sibi persuadeant. Horum numero jungi possunt omnes ii qui linguam *Germanicam*, aut quamvis aliam ex *Hebraïcis* verbis vocibusque constitutam demonstrare se posse existimant. Quos inter meritò primum locum obtinet *Goropius Becanus*, qui *Belgicam* linguam libro integro primævam illam veramque *Hebræorum* linguam

C. VII. quam aut saltem mediatè ab ea derivatam conatur demonstrare; miratus sum equidem virum cæteroquin eruditissimum, in re adeò ludicra, tot bonos dies horasque consumpsisse. Quis enim nescit, in omnibus pene linguis nonnullas voces *Hebræis* quoad sonum similes reperiri, quarum tamen genuinam significationem ut exprimat dici vix potest, quam violenter quam coactè, ut quoad sensum Hebrææ respondeant, detorquere conetur. Et certe mihi persuadeo virum judicio pollentem difficultates occurrentes non potuisse non prævidisse. Ut proinde ne ejus existimationi nonnullo præjudicio esse videar, eum non tam veritate convictum, id sensisse, quam ingenii luxuriantis æstu abreptum ad sagacitatem subtilitatemque ingenii ostentandam similia effutiisse arbitrer.

Sed hisce jam satis expositis, restat ut hoc modo alium universalis linguæ modum describam, qui ad Cæsaris postulationem noviter detectus fuit: & dicitur *Polygraphia universalis*, qua quisque tametsi non nisi vernacula lingua instructus, cum omnibus tamen populis & nationibus, per literas reciproco commercio, mentem suam aperire posse demonstratur, quod & jam dudum ad multorum sollicitationem non nisi paucis tantum exemplaribus impressis publici juris fecimus. Est verè universalis methodus qua quis suam alteri intentionem quacumque lingua communicare possit; fateor sane illud ab omnibus antequam in lucem ederetur velut incredibile & quasi παράδοξον habitum fuisse. Sed edito jam opere, postquam in praxin id redegerunt multi ex magnatibus, tum enimvero illud non dicam ἀδυνάτον, sed vel maximè facile compererunt. Quo cum primis relexandi animi causa *Ferdinandus* III. Cæsar & *Leopoldus Guilielmus* Archidux usi fuerunt; uti in fronte *Polygraphiæ*, ex litera ad lectorem datâ contestata rei veritas demonstratur. Quin & *Alexander* VII. glor. mem. summus Pontifex comperta veritate adeo ipsi arrisit artificium; ut inventori annuæ pensionis minerval assignare non sit dedignatus. Sect. III.

CONCLUSIO.

Horrendos tandem cataclysmi fluctus eluctati invisam stupendamque mundi catastrophen, ob enormia filiorum hominum vindice DEO illatam cum tremore conspeximus, qua finita ex monte *Ararat* in submontanos campos, itinere directo, tandem in terram *Sennaar* appulimus. *Turrim*, ejusque portentosam fabricam dimensi uti intercurrente linguarum confusione imperfectam incompletamque reliquimus; ita quoque ex confuso sermonum commercio, novorum semper novorumque idiomatum argumentum exortum; mirè ad id prosequendum, animum meum sollicitavit. Verum cum id primi hujus tomi limites longè excedere videretur, operæ pretium me facturum existimavi, si in auxiliarem adminiculationem, *Atlantem* adsciscerem, ut is Geocosmo universi orbis terrarum linguis conspicuo humeris suppositis virium mearum imbecillitatem, ea qua fieri posset industria sublevaret. Quod tandem aspirante divini Numinis gratia accidit, eo modo, quo lector in securis, suo tempore, duobus Tomis in 72 linguarum, juxta 72 tribus trium filiorum *Noë* disparatissima genera divisis peractum videbit. Vale lector & si in hisce quidpiam admiratione dignum occurrerit, id unicè D. O. M. qui solus infantium linguas facit esse disertas, adscribas velim.

Laus DEO *Virginique* MATRI.

INDEX RERUM,

in hoc opere contentarum : in quo

Numerus paginam denotat, *a* columnam priorem, *b* posteriorem.

A.

ABimelech *Rex apud* Palæstinos *tempore* Abrahami. 44. a, b.
Aborigines. 216. *expelluntur ex* Italia. ibid.
Abrahamus *natus anno regni* Nini. 43. 104. b. 105. a. *anno vitæ patris sui.* 60. 105. a. 106. 113. a. *ex ejus semine qui populi prodierunt.* 120. b.
Abubacer *de prava opinione, quæ fuit* Zabæorum. 134. b.
Abydenus *de lapsu* Turris. 110. b.
Abyssina *lingua.* 132. a.
Accius *Poëta.* 217.
Achab. 216.
Achad Hieronymo Edessa. 117. a.
Adamus *primus* ὀνομαθέτης. 146. b. *sive primus animantibus nomina imposuit.* 147. a. 165. a. *omnium purorum hominum perfectissimus, & scientissimus.* 162. a. *infusam concreatamque scientiam habuit.* ibid. b. *linguam habuit pariter sibi infusam.* ibid. *ejus theologia.* ibid. *physiologia.* 163. a. *omniscius.* 162. a. 163. b. *ejus instructor Angelus.* 164. a. *eum ex luna prodiisse fuit* Sabæorum *traditio.* 35. b. 134. a.
Adonis *vide* Osiris.
Adris *arabicè & græcè* Hermes Trismegistus *dicitur* Ægyptiorum Thoyth. 82. b.
Ægyptiaca *lingua. Vide* Coptica. *Ejus primatus.* 152. a.
Ægyptiaci *regni initium.* 112. b.
Ægyptiarum *literarum primæva fabrica & institutio.* 177 & seqq.
Ægyptii *Simiæ* Babyloniorum *in obeliscis erigendis.* 65. a. *credebant primos homines in* Ægypto *natos.* 135. b. *& ex quâ causâ.* ibid. *monachi sequebantur hieroglyphicam doctrinam veterum* Ægyptiorum. 172. b.
Ægyptus *non fuit habitata ante divisionem & confusionem linguarum.* 113 b. *Primorum hominum genetrix secundum* Ægyptios. 135. b. *A primo Rege* Misraim *dicta.* 203. a.
Ælamitica *lingua. Vide* Persica.
Æmilius Scaurus *in suâ ædilitate extruxit apud* Romanos *theatrum* 360 *columnis conspicuum.* 90. b.
Æneas. 216.
Æolica *dialectus linguæ* Græcæ. 131. a.
Ære Colossi Solis quot cameli onerati fuerint. 88. b. 89. a, b. 90. a.
Aêris benignitas requisita ad bonitatem regionis. 17. a.
Æschylus. 217.
Æthiopes *primos homines in* Æthiopia *veluti in medio terrarum natos asserebant, & ex quâ causâ.* 135. b.
Æthiopia *primorum hominum genetrix, secundùm* Æthiopes. *ibid. ejus descriptio.* 199. a. *antiquitas.* ibid. b. *coloni primi quinam.* 200. a.
Æthiopica *lingua ex* Hebræa. 131. a. 200. b. *à qua differt characteribus & modo scribendi.* ibid.
Æthiopicum *alphabetum diversissimum ab* Hebraico. ibid.
Africanæ *linguæ.* 132. a.
Agareni. *Vide* Ismael.
Agriculturæ necessitas. 5. a.
Aivan Kesra. 97. b. 99. a, b. 100. a.
Albæ *excidium.* 217.
Alcoranus lingua Arabica *pura conscriptus à* Mahumede. 198. b. 202. b.
Alexander Magnus *nascitur.* 217. *moritur.* ibid.
Allegoriarum Ægyptiarum *expositio.* 173. a. & seqq.
Alphabetum Æthiopicum *diversissimum ab* Hebraico. 200. b. Copticum *commune & mysticum.* 177. & seqq. Dalmatarum *varia.* 216. b. Illyricum *duplex ; alterum* Cyrilli, *alterum* Hieronymi. 216. a, b. Samaritanum *non est idem quod* Phœnicium. 185. b.
Altitudo lunæ à terra. 37 b. *triplex : major in apogæo, minor in perigæo, media in quadraturis.* 39 a. Turris *quanta debuerit esse usque ad cœlum lunæ.* 37. b.
Amalech *filius* Eliphaz, *filii* Esau, *à quo* Amalecitæ. 121. a.
Amara *mons.* 199. b.
Amasis *Rex* Ægypti *advexit templum monolithum.* 72. a.
Ambrosius *floret.* 217.
Amenophis *Rex* Ægyptiorum. 216.
Americanæ *linguæ.* 132. a.
Ammon *filius* Loth, *à quo* Ammonitæ. 121. a.
Amraphel *Rex* Sennaar. 19. a. *Rabbini fabulantur eum esse* Nembrodum. *ibid. fuit prorex* Ninyæ *Regis Assyriorum, sive gubernator* Babylonis, *aut terræ* Sennaar. 19. b.
Amstelodamum *urbs incredibili magnitudine prædita.* 45. a.
Analogia rerum à primis mundi patriarchis gesta-

starum, *gestis* Osiridis, Isidis, Typhonis, Hori *parallela*. 136.
Anaxagoras. 217.
Angelus qua lingua & charactere scripserit in pariete Balthasaris *sententiam ei à Deo latam*. 154.a.
Anglica *lingua filia* Teutonicæ. 131.b.
Angolana *lingua*. 132.a.
Anna. 217.
Appianus *floret*. ibid.
Apulejus *floret*. ibid.
Aquila cur hebraïcè dicatur Nesra. 166.a.
Arabes *putabant* Arabiam felicem *primorum hominum genetricem*. 135.b. *scriptores celeberrimi*. 199.a. *eorum relatio de pyramidibus* Ægypti. 70.b.
Arabia *triplex*; Deserta, Petræa & Felix. 198.a. Desertæ *situs*. ibid. Petrææ *situs*. ibid. Felix *primorum hominum genetrix secundum* Arabes. 135.b. *ejus situs*. 198.a. Amalecitica & Ismaëlitica *dicta*. ibid.
Arabica *lingua*, *in* Andaluzia *commixta* Latinis Arabicisque *vocibus*, *in* Melitensi *insula commixta vocabulis* Italicis Arabicisque. 130b. *ex* Hebraica. 131.a. 198.a. *per totum Orientem & Occidentem diffusa*. 198.a. *pura dominatur in* Ægypto. 203.a.
Arach Hieronymo Nisibis. 113.a.
Ararat *non est unus mons particularis*, *sed ingens concatenatorum montium series*. 12.a.
Arcadia *primorum hominum genetrix*, *secundùm* Theodoretum *ex relatione antiquorum*. 135.b.
Archimedes. 217.
Architectura Turris Nembrod. 40.41.
Arcus Soliman Pac. 100.a, b. 101.a, b.
Aristides *Atheniense solum primam terram hominum genetricem asserit*. 135.b.
Aristoteles *nascitur*. 216. *multa ex* Chaldaicis *monumentis accepit*. 195.a.
Armenia *duplex*: minor & major. Minoris *situs*. Majoris *situs*. 11.b. *Descriptio*. 204.a. *etymon ab* Aram *filio* Sem. *ibid.* Armenica *lingua*. 204, 205.
Armenorum *Patriarchæ sedes in* Naschevan. 204.a.
Arphaxad *tertius filius* Semi. 120.a. *natus duobus annis post diluvium*. ibid. *à quo prodierunt* Chaldæi & Susii. 120.b.
Arrhianus *floret*. 217.
Artapanus *scribit à* Mose *literarum inventore literas accepisse* Judæos & Ægyptios, *à* Judæis Phœnices, *à* Phœnicibus Græcos. 123.b.
Artemisia *Regina* Cariæ Mausolo *marito defuncto sepulcrum erexit*, *à quo omnia Regum Imperatorumque monumenta preciosa Mausolea vocantur*. 88.a, b.
Artes quas suos docuit Noë. 27.a. *earum propagatio*. ibid. b.
Asinus cur hebraïce dicatur Chamor. 166.a.
Assur *secundus filius* Semi, *à quo* Assyrii. 119.a. *diversus ab* Assur *egresso de* Babylonia, *qui ædificavit* Niniven. 119.b.
Assyria *est terra* Sennaar. 18.b. *quæ nunc corruptè* Azimia *dicitur*, *situs*. 119.a.
Assyriacus *character*. *Vide character*.
Assyriorum *Reges dicti* Assur. 120.a. *catalogus à* Nino *usque ad ultimum* Sardanapalum. 50. *eorum imperium duravit sub 32 Regibus annos* 1239. ibid.
Athanasius *floret*. 217.
Athenæus *floret*. ibid.
Atheniense *solum primos homines produxit secundùm* Aristidem. 135.b.
Attica *dialectus linguæ* Græcæ. 131.a.
Atribiticus nomus. 79.a.
Aulæ labyrinthææ terrorem incutientes. 83.a.
Augustinus *de numero linguarum*. 199.a. *floret*. 217.
Auri abundantia primis seculis. 27.b.
Ausonius *floret*. 217.

B.

Babylon *urbs magnificentiæ pene incredibilis à* Semiramide *condita*. 93.a. *ejus magnitudinis & operarum examen*. 53.a, b. *rudera an hodie supersint*. 92.a.
Babylonia *est terra* Sennaar. 18.b.
Babylonica *lingua*. *Vide* Chaldaica. *Ejus character*. *Vide* Character.
Babylonico regno nullum nec antiquius nec majus. 112.b.
Baculus Tauticus S. Antonii. 172.b.
Bagdadum *extructum ex lateribus bonis & vetustis* Babyloniæ *veteris*, &c. 104.a.
Batavica *lingua*. 213.a.
Becanus (Goropius) *probat linguam* Belgicam *omnium primam fuisse*. 194.a.
Belgica *lingua omnium prima secundùm* Goropium Becanum. 194.a. *filia* Germanicæ. 131.b. 194.a.
Bella civilia. 217.
Bellonius (Petrus) *de pyramidibus* Ægypti. 68.b.
Bellum Triumvirorum. 217.
Belus *idem qui* Nembrod. 82.b. 104.a. 105.a, b. 112.a. *ejus sepultura*. 47.b. *templum*. 52.a. *Vide* Osiris.
Ben Salamas *de pyramidibus* Ægypti. 70.b.
Benjamini Tudelensis *observatio de civitate &* Turri Babel. 95.b.
Berosus Annianus *vult* Zoroastrem *fuisse* Cham *filium* Noë. 44.a.
Bibliotheca sacra Ismendii. 76.b.
Boëmica *lingua ex* Illyrico *traducta*, & *linguæ* Germanicæ ac Polonicæ *ita commixta*,

 mixta,

mixta , ut nec Dalmata , *nec* Polonus *eam prorsus intelligat.* 130. b. *filia* Sclavonicæ. 213. a.
Bosnica *lingua ex* Illyrica. 131. b.
Bubasticus *nomus.* 79. a.
Bulgarica *lingua ex* Illyrica. 131. b.
Buratinus(Titus Livius) *pyramidem* Memphiticam *delineavit.* 71. b.
Brachmanica *lingua.* 131. b.
Brasilica *lingua.* 132. a.
Briax *Mausoleum* Artemisiæ Cariæ *Reginæ à borea cælavit.* 88. a.

C.

Cadmus *literas primùm ad* Græcos *ab* Ægyptiis, *ipse* Ægyptius *existens, attulit.* 174. b. 175. a. 184. a, b. 185. a. 209. a. 216.
Cadmææ literæ quo tempore Græcis *traditæ.* 175 a. *dictæ etiam* Phœniciæ, *item* Pelasgicæ. 185. a. *diversæ fuerunt à* Samaritanis. 188. b.
Cafrariensis *lingua.* 132. a.
Caïnan *generatio secundum quosdam minimè computanda.* 105. a. *genuit* Sale. 106.
Cairus *urbs incredibili magnitudine prædita.* 45. a.
Calcis præparandæ artem suos docuit Noë. 27. a.
Calculus propagationis generis humani ad Turris *fabricam.* 9. 37. a.
Calippus. 217.
Cambyses *regni* Ægyptiorum *eversor.* 203. b.
Cannensis pugna. 217.
Canopicus *nomus.* 79. a.
Captivitas Hebræorum *in* Babylone. 216. *ejus finis.* 217.
Cares *architectus* Colossi Rhodii *seu Solis.* 88. b.
Carthaginenses Phœnicum *colonia.* 187. b.
Carthago *urbs incredibili magnitudine prædita.* 45. a. *conditur.* 216.
Cassiodorus *floret.* 217.
Catalogus Regum Assyriorum *à* Nino *usque ad ultimum* Sardanapalum. 30.
Catullus *floret.* 217.
Causæ universales quinque corruptionis linguarum : 1. diversarum gentium populorumque commixtio. 2. imperiorum monarchiarumque mutatio. 130. a. *3. calamitates publicæ regnorum. 4. varia in differentia regna coloniarum introductio.* 130. b. *5. cœli solique in certis nationibus constitutio.* 131. a.
Cecrops *Rex* Atheniensis. 216. τελγλωσσος & *altitudo ejus.* 175. a.
Censorinus *floret.* 217.
Cha Abas Sophi *secundus Rex* Persiæ *imperium ampliavit.* 202. a.
Chabreus *Rex* Ægypti *erexit secundam pyramidem.* 6. 8.
Chabor *seu* Chobar *fluvius.* 103. a.
Chalanne Hieronymo Seleucia. 117. a.
Chaldæa *est terra* Sennaar. 18. b.
Chaldæi *ab* Arphaxad. 120. a.
Chaldaïca *lingua ex* Hebræâ, *ejusque dialectus.* 131. a. *prima linguarum à nonnullis perperam traditur.* 149. b. *secundum in primatu linguarum locum habet.* 151. a. 195. b.
Chamæa *familia cur tam grandia monumenta post se reliquerit, non verò familia* Semi, & Japheth. 65. a.
Chamus Noë *filius* Zoroastres *dictus.* 9. a. 44. a. *ejus progenies authores idololatriæ.* 135. b.
Chananæa *lingua. Vide* Samaritana.
Character linguæ Samaritanæ , *utrum verè* Assyrius *aut* Hebræus *sit.* 152. & seqq. Assyriacæ *seu* Hebraïcæ. 153. a. & seq. Babylonicæ. 154. a. Samaritanus *accidentaliter tantùm ab* Assyriaco *differt.* 154. b. Assyriacus *sive* Esdræus *in sacris scribendis fuit adhibitus; in profanis verò* Samariticus. 155. a. Assyriacus Hebræus *verus est, quo tabulæ legis scriptæ fuerunt.* ibid. Samaritanus *in Siclis* Hebræorum. 158. b.
Chemmis Diodoro ; *at* Herodoto *dictus*
Cheobus *octavus Rex* Ægypti *ædificavit trium pyramidum maximam, inter septem præclarissima opera numeratam.* 66. a, b.
Chilensis *lingua.* 132. a.
Chinica *lingua.* 131. b.
Chobar *seu* Chabor *fluvius.* 103. a.
Chodorlahomor *subegit* Sodomitas. 106.
Christus *per titulum Crucis, reduxit per varias linguas, populos in unitatem, die Pentecostes misso Spiritu sancto super Apostolos.* 128. a.
Chrysostomus *floret.* 217. *ejus sensus mysticus historiæ* Turris. 22. a, b. 23. a.
Chusi *progenies, & utrum fuerit verè colore nigro imbuta, vel saltem, an omnes, qui postea nigri nati sunt, ab ipso prodierint,* 113, & seq. *nigredo naturalis.* 114, a. *unde.* 114. b. *altera causa.* 115. a. *genealogia.* 115. a, b.
Cicero. 217.
Circulus aureus qui circumdabat Simendis *monumentum.* 77. a.
Civitas quænam fuerit, quam sacer textus Nembrod *extruxisse refert.* 41. b.
Claudius Marius Victor *de confusione linguarum.* 107. b. 108. a.
Claudianus *floret.* 217.
Climatis bonitas requisita ad bonitatem regionis. 17. a.
Cn. Pompejus *nascitur.* 217.
Coloniæ filiorum Sem, Elam & Assur, 119. & seq.

Colossi

Colossi Ægyptiaci *omnes alios mirabilium operum magnitudine superantes*. 90. a. Capitolinus. *ibid.* Palatinus. *ibid.* Rhodius *seu* Solis, Apollini *dicatus*. 88. b. *ejus altitudo, deque eâ diversæ sententiæ* Plinii & Volaterrani. ibid. Tarentinus. 90. a. Thebanus *peregrinum sonum edens*. 83. b.
Columnæ rostratæ inscriptio. 211.
Columnæ 127 *in templo* Dianæ *Ephesiæ*. 88. a. 36 *Mausolei* Artemisiæ Cariæ *Reginæ*. ibid.
Computus totius Symmetriæ templi monolithi. 73.
Commorina *lingua*. 131. b.
Conciliatio duarum sententiarum de primatu linguarum. 150. a.
Conditiones tres requisitæ ad bonitatem alicujus regionis. 17. a.
Confusio linguarum. 104. & seqq. 216. id est, A. M. 1931. 15. b. *accidit* a. 275 *post diluvium*. 105. b. 106. *quomodo facta*. 107. b. *causæ*. 125. a. *auctor solus Deus, non homines*. 125. b. *cacodæmones esse non poterant*. ibid. *radix maledictio* Noë *in* Canaan *filium* Cham. 126. a. *gravis sed justa & maximè digna pœna*. 107. a. 126. b. *inque ea maxima* DEI *clementia*. 126. 127. a. *sapientia, potentia, bonitas, justitia*. 127. a. & *providentia*. 127. b. *in ea jurgia & rixæ*. 125. a.
Congana *lingua*. 132. a.
Consectaria quatuor absurda ex possibilitate Turris *usque ad cœlum lunæ erigendæ*. 39. b. 40. a.
Consectarium ex descriptione fabricæ Ismendis. 77. a.
Constantinus Magnus. 217.
Consules Romani. ibid.
Coptica *lingua una ex primigeniis, ejusque literæ mysticæ*. 172. & seqq. 175. b. *origo*. 174. b. *quomodo corrupta*. 175. b. 176. a, b. *alphabetum commune & mysticum*. 177. & seqq. *ad nullas alias affinitatem habet*. 203. a, b. *characteres ab* Hebraïcis *toto cœlo differunt*. 203. b. *duratio*. ibid.
Corruptionis linguarum causæ quinque. 130. a, b. 131. a.
Cres *Rex* Cretæ. 216.
Crocodilopolitanus nomus. 79. a.
Crocodilorum sacrorum sepulcra seu monimenta in medio seu subterraneo labyrintho. 80. b. 81. b.
Ctesias Cnidius *refert Pyramidem* Nini *fuisse molem altitudinis novem stadiorum*. 47, b.
Ctesiphon *olim, postea* Seleucia *dicta*. 96. b. 97. b. 98. a, b.
Ctesiphon *architectus templi* Dianæ Ephesiæ. 88. a.
Cuamensis *lingua*. 132. a.
Cubitus unus trium palmorum. 66. b.
Cynopolitanus nomus. 79. a.
Cyrus. 217.

D.

DAdan *alter filius* Regmæ, *à quo* Dedanæi. 116. a.
Dædalus *admiratione labyrinthi* Ægyptiaci *captus, alium in* Lemno *condidit*. 73. b. *architectus labyrinthi Cretensis*. 85. a, b.
Dalmatia *vel* Slavonia *olim* Thracia *dicta*. 215. a.
Dalmatica *lingua*. ibid. *ejus alphabetum*. *Vide* Alphabetum.
Danica *lingua filia* Teutonicæ. 131. b.
Daniel. 217.
Darius. ibid.
Debora *prophetissa* Judææ. 216.
Dedanæorum *situs*. 116. a, b.
Delubrum ex unico lapide constructum. 72. a, b. *ejus mensura*. 72. b.
Demetrius Phalereus. 217.
Demonstratio de Turris *ad lunæ cœlum exaltandæ impossibilitate*. 36. a. 37. 39. 40.
Demosthenes. 217.
Deorum Ægyptiorum 48 *mansiones, imagines & statuæ*. 76. b. 81. b.
Descriptio cœnaculorum porticuumque labyrinthi Ægyptiaci. 74. a. *hortorum pensilium* Semiramidis. 61. a, b. *labyrinthi* Ægyptiaci. 78. & seqq. *lacus* Mœridis. 77. b. *pontis* Babylonici *à* Semiramide *supra* Euphratem *extructi*. 55, 56. *terræ* Sennaar. 17. & seqq.
DEUM *omnes homines semper agnoverunt*. 136. a. b.
Dialecti linguæ græcæ, Æolica, Attica, Ionica, Phrygia. 131. a.
Dialecti variæ an fuerint in lingua primordiali seu primæva. 11. a.
Differentia exterioris & interioris dimensionis templi monolithi. 73.
Diluvium. 216
Diodorus Siculus *describit res gestas* Nini. 42. a, b. 43. *quando ait eum subegisse* Ægyptum, *ac finitimas regiones, intelligendum id est vel non plenè, vel dicendum eum non diu eas possedisse*. 44. a, b. *ait turres* 1500 *in mœnibus fuisse, quas non omnes mœnibus insertas fuisse putandum est*. 47. a. *nihil habet de* Turri Nini & Semiramidis *octozoniâ, nisi forte id intelligat per* Beli *templum*. 52. a. *de urbe* Semiramidis. 53. a. *refellitur cùm ait* 2000000 *hominum occupata fuisse in extruenda urbe* Semiramidea. 53. a, b. 55. b. *item cùm ait muros urbis* Babylonicæ *continuisse tantum* 250 *turres*. 54. b. *de ponte supra* Euphratem, *deque duobus regiis Palatiis in oppositis urbis*

bis locis extructis à Semiramide. 55. 56. 57. *de* Horto pensili. 58. a, b. *refellitur cùm ait* Hortum pensilem *non à* Semiramide, *sed à quodam Rege* Syro *postmodum in gratiam ejus factum.* ibid. *refellitur cùm ait lapidem obelisci* Semiramæi *curruum multitudine ad flumen, indeque navi impositum* Babylonem *delatum fuiße.* 62. b. 63. a. *refellitur scribens de exceßu* Semiramidis. 64. a. *de pyramide* Memphitica *omnium maxima.* 66. a, b. *de labyrintho* Ægyptaico. 73. a. *ex Hecatæo.* 75. b. 76. a, b. *de miraculis Thebanæ civitatis.* 77. b.

Diogenes Cynicus. 217.

Dionysius Halicarnassæus *floret.* ibid.

Divisio prima gentium contigit A. M. 1788. 15. a, b. *secunda* A. M. 1931. 15. a. 104. & seqq. 206. 111. b. *quando cœperit.* 111.

Divisionem linguarum non semper fuisse ostenditur. 34. b. *Vide* Confusio.

Dogmata philosophorum. Vide Opiniones.

Dosithei *sectatores.* 196. a.

E.

ECbatenæ *nunc* Tauris *dictæ*, *regni* Mediæ *caput.* 201. a. 202. a.

Edictum Regis Sinarum Tartarico-Sinico *charactere conscriptum.* 204. b.

Edom. *Vide* Esau.

Elam *primus filius* Sem, *à quo* Elamitæ. 119. a.

Elamitarum *situs*, *qui à prophanis scriptoribus vocantur* Elimæi, *ex quibus exierunt* Persæ. ibid.

Elias. 216.

Elimæi. *Vide* Elamitæ.

Empedocles. 217.

Ennius *Poëta nascitur.* ibid.

Epilogismus Genealogiæ, ex quo series generationum filiorum Noë *colligi potest.* 14. b. 15. a.

Epiphanius *de numero linguarum.* 109. a, b. *de* Turris *dejectione.* 110. b. *floret.* 217.

Equus cur hebraïcè dicatur Sus. 166. a, b.

Esau *filius* Isaac, *à quo* Idumæi. 121. a.

Esdræus character. Vide character.

Esdras *non invenit novum characterem ad legem describendam; sed veterem nonnihil degenerem in pulchriorem formam adaptavit.* 155. a.

Esseni. 196. a.

Etymon literarum Samaritanarum. 196. b.

Eupolemon *de lapsu* Turris. 111. a.

Eupolemus *scripsit à* Mose *literarum inventore* Judæos & Ægyptios *accepisse literas, à* Judæis Phœnices, *à* Phœnicibus Græcos. 123. b.

Eusebius *de numero linguarum.* 109. a. *floret.* 217.

Examen trium mirabilium in fabrica Ismendis. 76. b. 77. a.

Exemplum inscriptionis Ionicarum *literarum à priscis Græcis lapidi incisæ.* 191.

Exercitus Nini *contra* Zoroastrem 1700000 *peditum*, 200000 *equitum*, *paulò minus* 10600 *curruum falcatorum.* 43. b.

Exhortatio Nembrod *ad* Turrim *civitatemque inchoandam ad progeniei suæ proceres.* 29. a, b. 30. a.

Expositio Allegoriarum Ægyptiarum. 173. a. & seqq.

Expositio singularum partium hortorum pensilium. 60.

Ezechielis *prophetæ sepulcrum.* 103. a, b.

F.

FAbula *de* Ariadna Minoïs *filia* & Minotauro. 85. b.

Fabulæ de animalibus irrationalibus, quæ ajunt olim communi voce inter se de rebus suis, ut solent homines, agere consuevisse, origo ex Turri *prodiit.* 33. b.

Fabulæ de aquila jecur Promethei *depascente origo.* 140. a.

Fabulæ de gigantibus montes montibus superimponentibus, ut bellum diis inferrent, sed ab ipsis fulmine dejectis, origo ex Turri *prodiit.* 33. b. 36. a.

Fabularum Ægyptiorum *de* Osiride & Iside *origo.* 137. b.

Fabrilis artis necessitas. 5. a.

Faunus *Rex.* 216.

Favorinus *floret.* 217.

Ferrariæ artis neceßitas. 5. a.

Figulina ars à Noë *tradita.* ibid.

Filiorum trium Noë *in tribus distributio.* 6. a.

Finlandiæ *situs.* 214. a.

Finlandica *lingua ex* Suecica & Moscovitica *composita.* ibid.

Finmarchiæ *situs.* 214. b.

Flammæ igneæ in quibusdam Regum Ægypti *sepulcris.* 85. a.

Fluviorum rivorumque irrigatio requisita ad bonitatem regionis. 17. a.

Forma Turris Nembrod *rotunda*, *secundum alios quadrata.* 41. a.

Furius Camillus. 217.

G.

GAlenus. 217.

Gallica *lingua ex* Latina, *peperit plurimas dialectos.* 131. b.

Gallus *floret.* 217.

Gedeon. 216.

Genealogia filiorum, nepotumque Noë. 14. b. 15. a. 104. & seq.

Georgiæ *descriptio.* 204. b. *etymon.* ibid.

Geor-

Georgiana *lingua*. 204. a, b. *composita ex* Tartarica & Armenica. *ibid. ejus characteres ab* Armenicis *differunt*. ibid. *eâ utuntur Christiani incolæ* Mecreliæ *seu* Iberiæ, *alias* Georgiæ, *olim* Colchidis. 204.b.

Germanica *lingua*. *Vide* Teutonica.

Germanorum *denominatio ab* Ascanez *filio* Japheth. 212.a.

Globus Ariadnæus labyrinthi Cretensis *quantus esse debuerit*. 86.a.

Gortheni. 196.a.

Græca *lingua, corruptissima in nonnullis* Calabriæ *oppidis*. 130.b. *peperit dialectos* Atticam, Ionicam, Æolicam, Phrygiam, &c. 131.a. *an ab* Ægyptiis *processerit*, 174.b. *ejus origo & antiquitas*. 206, 207. *una ex primigeniis*. 206.a. *ejus dignitas & excellentia*. 207, 208. *instauratores*. 208 b *initium*. 216.

Græci *à* Phœnicibus *literas suas acceperunt*. 174.b. 175.a. 184.a, b. 185.a. 186.b. *scriptores ante excidium* Trojanum. 207.b. *post excidium* Trojanum. 208.a.

Græcorum *superbæ fabricæ monumentaque ad imitationem* Ægyptiorum *extructa*. 88, 89, 90.

Gregorius Nazianzenus *floret*. 217.

Gregorii *sensus mysticus historiæ* Turris. 21.a, b. 22.a.

Grimanus (Marcus) *de pyramidibus* Ægypti. 69.a, b.

H.

HAnnibal. 217.

Heber *propheta magnus*. 16.a. *genuit* Phaleg. 106. *ab eo descendunt* Hebræi. 20.b.

Hebræa *lingua utrum & quomodo post confusionem linguarum, in domo* Heber *permanserit*. 122. 123. 150.a. 194.a. 200.b. *ab* Heber *ad* Abraham *continua serie propagata fuit*. 122.b. *primò deflexit in dialectum* Chaldaïcam, *secundò in* Arabicam *seu* Madianiticam, *tertiò in* Samaritanam, *quartò in* Æthiopicam, *quintò in* Syriacam, *veluti ex* Græca & Hebræa *mixtam*. 131. a. 194. a. *in domo* Thare *conservata fuit*. 148.b. *prima fuit omnium linguarum*. 148. a. 150. b. 193, 194. a. *protoplastis à* Deo *infusa*. 150.b. 193. a. *ejus propagatio ad posteros*. ibid. *character*. *Vide* character. *Ejus mira vis in rerum significationibus elucescens, quam infusam habuit* Adamus. 164. & seqq.

Hebræorum *secta triplex*. 196.a.

Hecatæus *de fabrica* Ismendis, *seu monumento* Osimandri. 75.a. 76.a, b.

Heli *nascitur*. 216.

Heliopolitanus nomus. 79.a.

Heliopolis *immensæ vastitatis civitas in* Ægypto. 45.a.

Helisæus. 216.

Hella *proculdubio à* Semiramide *ad* Euphratis *littora exstructa*. 101.b. 102.a, b. 103.a.

Henoch *astrologus*. 54.a.

Heracleopolitanus nomus. 79.a.

Hermes Trismegistus *hebraïcè dicitur* Henoch, & *est* Adris Arabum, Ægyptiorum Thoyth. 71.a. 82.b. *auctor hieroglyphicorum*. ibid. Misraimi *consiliarius*. 209.b.

Hermonticus nomus. 79.a.

Herodoti *ex sententia* Turris *altitudo fuit* 1000 *passuum*. 33.a. *ipse narrat* Turrim *intra templum* Beli *erectam octozoniam*. 52.b. *de pyramide* Memphitica *omnium maxima*. 66.a. *de templo monolitho*. 72.a, b. *de labyrintho* Ægyptiaco. 73.a 74.a, b. 80.b. 81.a. *de lacu* Mœridis. 77.b. *de miraculis* Thebanæ *civitatis* ibid. *nascitur*. 217.

Heshiæus *de* Sennaar *in* Babylonia. 32.b.

Hesiodus *nascitur*. 216.

Hevila *secundus* Chusi *filius, à quo* Hevilæi. 115.b.

Hevilæorum *situs*. ibid.

Hieroglyphica varia in statuis Ismendii. 76.a.

Hieronymus *ait, à quibusdam dici, altitudinem* Turris *fuisse* 4000 *passuum*. 33.a. *floret*. 217.

Hieronymus *mathematicus jugerum* 200 *pedibus contineri scribit*. 60.a.

Hispanica *lingua ex* Latina *peperit plurimas dialectos*. 131.b.

Historia Mosaïca *de* Turri *mystico sensu exponitur*. 20, 24.

Historia de muliere, quæ ex sola imaginatione peperit infantem Æthiopi *simillimum*. 114.b.

Homerus *nascitur*. 216.

Horatius *floret*. 217.

Horti pensiles à Semiramide *in* Babylonico *campo extructi*, & *inter septem miracula mundi numerati*. 58, 60, 61, 62. *eorum deliciæ, arborumque insertio in supremo domus tecto*. 62.a.

Hungarica *lingua est* Getica *seu* Scythica. 213.b.

I.

JAnus & Saturnus *sunt iidem si per eos* Noë *intelligatur, sin æquivocè, diversi*. 140.b.

Japonica *lingua*. 131.b.

Ichnographia labyrinthi Ægyptiaci. 78. & seq.

Idololatriæ origo & introductio in mundum. 132.a, b. 134.a. *auctores* Chami *progenies*. 134.b.

Idumæi. *Vide* Esau.

Jephte *filia mactatur*. 216.

Jesus Christus *filius* Dei. 217

Ignis Chaldæorum. *Vide* Uræus.

Ilium *conditur*. 216.

Illyrica *lingua produxit ramos suos in* Poloniam, Lithvaniam, Moscoviam, Tartariam; *ex hac porrò natæ* Turcica, Bulgarica, Bosnica, Tartarica. 131.b. 215.a. *ejus dialecti*. 215.b. *alphabetum*. *Vide* alphabetum. 216.a.

Illyris. *Vide* Thracia.

Imagines omnium Ægypti *deorum.* 76. b.
Inachus *Argivorum Rex.* 216.
Incendium Sodomiticum. 216. Trojanum. *ibid.*
Inconstantia rerum humanarum. 90. b.
Indicæ *linguæ.* 131. b.
Instrumenta ad humanæ vitæ usum parata jam ante transmigrationem. 17. a.
Inventio diametri globi terreni, unà cum circulo, superficie & cubo. 37. b.
Joachim. 217.
Job *in* Arabia *natus.* 198. a.
Jonas *prædicavit* Ninivitis. 216.
Ionica *dialectus linguæ* Græcæ. 131. a.
Jonithun *filius* Noë *astrologus juxta Rabbinos* & Syros. 54. b.
Joseph. 217.
Joseph Ben Altiphasi *de pyramidibus* Ægypti. 70. b.
Josephus *Gorionides de fabula de* Jano *primo* Italiæ *numine.* 138. b. 139. a.
Josue. 216.
Isis & Osiris *prima* Ægyptiorum *numina.* 138 a. 139. a.
Ismaël Abrahæ *filius ex* Agar, *à quo* Ismaëlitæ & Agareni. 121. b.
Ismaël Sophi *instaurator imperii* Persici. 201. b.
Ismendis *fabrica.* 75. a, b. 76. a, b.
Israelitæ *tria non mutarunt in* Ægypto, *nomina, vestimenta, linguam.* 151. b. *eorum* 600000 *bellatorum, præter parvulos, mulieres & senes, cum* Mose *duce eorum, ex* Ægypto *egressa sunt.* 9. b. *omnium* & Samaritanorum *ante primum templi excidium fuit character, qui nunc dicitur* Samaritanus. 186. a.
Italica *lingua ex* Latina, *peperit plurimas dialectos.* 131. b.
Ivan *primus propagator linguæ* Græcæ. 206. a.
Judæi. *Vide* Israelitæ.
Judas Machabæus *bella gerit.* 217.
Juditha *Regina* Æthiopiæ, *quam* Candacis *dicunt.* 200. a.
Jugerum quid sit in descriptione hortorum pensilium. 60. a.
Julius Cæsar. 217.
Jupiter *à nonnullis creditur natus* A. M. 2092. 106.
Justinus Martyr *floret.* 217.
Juvenalis *floret.* ibid.
Juvencus *presbyter floret.* ibid.

L.

L*Abium quid notet.* 10. b.
Labyrinthi in Ægypto *prodigiosa fabrica.* 73. & seqq. *magnificentia inexplicabilis.* 73. a. *situs.* 73. b. *descriptio exacta seu ichnographia.* 78. & seq. *superioris fabrica.* 81. a. *materia.* 80. b. *extruendi finis.* 80. a. 81. b. 82. a, b.
Labyrinthi in Creta, Lemno, *aliisque* Græciæ *locis ad similitudinem Ægyptiaci constructi.* 85, 86.
Lacedæmonii *cognati* Judæorum. 121. b.
Lacus leonum Danielis. 96. b. 101. a.
Lacus Mœridis. 77. b.
Lampridius *floret.* 217.
Latina *lingua* αὐθιγενής *peperit* Italicam, Gallicam, Hispanicam, Lusitanicam; & *porrò ex* Italicæ & Latinæ *commistione prodierunt insulares,* Sarda & Sicula. 131. b. *ejus origo, antiquitas, corruptio & restauratio.* 209. *cum characteribus à* Nicostrata *sive* Carmenta Euandri *matre ex* Arcadia *in* Italiam *primò translata.* 209. a. *secundùm alios ab* Hercule *ex* Phaliscorum *regione.* ib. *ejus varia qualitas, vicissitudo, & augmentum.* 210. *triplex status: priscus,* Romanorum & *posterus mixtus.* 210. a. *prima corruptio.* 212. a.
Latinæ *literæ à Græcis ortæ sunt.* 185. b. 186. a.
Latini primi scriptores: Poëtæ, Oratores, Historici. 211. b.
Legis tabulas perforatas fuisse Rabbini tradunt. 156. b.
Leo cur Hebraïcè dicatur Arieh. 165. b. 166. b.
Leocares *Mausoleum* Artemisiæ Cariæ *Reginæ ab occasu cælavit.* 88. a.
Libanius *floret.* 217.
Lingua Abyssina, Ægyptiaca, Ælamitica, Æthiopica, Anglica, Angolana, Arabica, Armenica, Babylonica, Batavica, Belgica, Boëmica, Bosnica, Brachmanica, Bulgarica, Brasilica, Cafrariensis, Chaldaïca, Chananæa, Chilensis, Chinica, Commorina, Congana, Coptica, Cuamensis, Danica, Gallica, Georgiana, Germanica, Græca, Hebræa. *Vide* Abyssina, Ægyptiaca, &c.
Lingua prima fuit Hebræa. 148. a. 150. b. *ejus ratio prima.* ibid. *secunda.* 149. a. *tertia.* 149. a, b. *duplex à principio usurpata. Originalis seu doctrinalis, & illa fuit* Hebræa. *Altera idiomatica sive usualis, illaque fuit* Chaldaïca *vel* Assyriaca, *Hebrææ vicina.* 150. a, b.
Lingua primordialis seu primæva an varias habuerit dialectos. 11. a.
Lingua qua immediatè post diluvium utebantur erat sancta lingua. 10. a, b. & seqq.
Lingua universalis impossibilis. 218. a, b.
Linguæ idiomaticæ omnes ab originali seu doctrinali aliqua descendentes, ea quoque posteriores sunt. 150. b. Europæ *primigeniæ, earumque proprietates.* 206. & seqq. *Septentrionalium regionum.* 214.
Linguæ idiomatumque communionis utilitas. 172. a.
Linguarum numerus. 108. b. 109. a. *ignorantia homines ab invicem alienantur.* 127. *varietatis emolumentum.* 128. b. *corruptionis causæ quinque.* 130. a, b. 131. a. *universalium*

falium quintuplex genus: Hebræa, Græca, Latina, Teutonica, Illyrica. 131.a.
Literæ ab Ægyptiis *per* Cadmum *ad* Græcos *translatæ*. 174.b. *quo tempore*. 175.a.
Literæ Coptitarum *mysticæ*. 172. & seqq. 177. & seqq.
Literarum & scriptionis origo. 162.
Lithvanica *lingua ex* Illyrica. 131.b.
Literæ Latinæ *à* Græcis *ortæ sunt*. 185.b. 186.a.
Londinum *urbs incredibili magnitudine prædita*. 45.a.
Lucanus *floret*. 217.
Lucianus *floret*. ibid.
Lucretius. ibid.
Lucullus *erexit in Capitolio* Colossum. 90.a.
Lucumones *in* Hetruria. 216.
Lunæ *altitudo à terra*. 37.b. *triplex: minor in perigæo, major in apogæo, media in quadraturis*. 39.a.
Lusitanica *lingua ex* Latina. 131.b.
Lysippus *erexit* Colossum Tarenti. 90.a.

M.

M. Tullius Cicero. 217.
Machabæi *pro fide trucidati*. ibid.
Machinæ artificiosæ in labyrintho. 83,85.
Macrobius *contendit deos omnes ad solem referri*. 141.a.
Madian *filius* Abrahæ *ex* Cethura, *unde* Madianitæ. 121.a.
Madianitica *lingua*. *Vide* Arabica.
Makeda. *Vide* Nicaula.
Malaica *lingua*. 131.b.
Maria *Deipara nascitur*. 217.
Marius. ibid.
Martialis *floret*. ibid.
Mausolea Regum Ægypti *unà cum thesauris eorum condita erant ad centrum labyrinthi*. 86.b.
Mausoleum Artemisiæ Cariæ *Reginæ*. 88.a. *ejus altitudo, ambitus, columnæ*. ibid.
Mausoleum Simandis *potentissimi Regis*. 75. a,b. 76.a,b. 78.a.
Maximus Tyrius *floret*. 217.
Mechanicas artes suos edocuit Noë. 27.a.
Medain *Arabum*. 98.a. 99.a.
Melissus. 217.
Memnonis *statua*. 83.b.
Memphis immensæ vastitatis civitas in Ægypto. 45.a.
Memphiticæ pyramides in Ægypto *præ cæteris admirationis argumentum ac veluti mundi miraculum fuerunt*. 66.a.
Memphiticus nomus. 79.a.
Metallorum eruendorum fundendorumque artem suos edocuit Noë. 27.a.
Mexicana *lingua*. 132.a.
Miracula Thebanæ civitatis. 77.b.
Misraim *primus Rex* Ægypti. 203.a.
Moab *filius* Loth, *à quo* Moabitæ. 121.a.
Monachi Ægyptii. *Vide* Ægyptii.
Monarchia Romanorum Cæsarum. 217.
Monarchiæ quatuor per statuam Nabuchodonosoris *indicatæ*. 49.a. *prima* Assyriorum, *secunda* Persarum & Medorum, *tertia* Græcorum, *quarta* Romanorum. ibid.
Monomotapensis *lingua*. 132.a.
Moscovitica *lingua ex* Illyrica. 131.b. *filia* Sclavonicæ. 213.a.
Moses *nascitur, moritur*. 216.
Moses *Ægyptius de* Sabæorum *opinionibus*. 134.b.
Multiplicatio humani generis, à diluvio usque ad Turris *ædificationem*. 8 & seqq.
Multitudo quanta hominum intra 275 annos post diluvium nasci potuerit. 8.b. *nimirum ad* 23328000000 *hominum*. 9. *vel* 9094468. 37.a.
Murus urbis Babylonicæ *continebat* 365 *stadia*. 53.b. & 365 *turres*. 55.a. *secundùm* Diodorum. 54.b. 250.
Mysteriosa muri urbis Semiramideæ *constructio ex siderum observatione*. 53.b. 54.a,b.
Mysticæ literæ Coptitarum. 172. & seqq.
Mysticæ pyramidum obeliscorumque figuræ. 82.b.
Mysticus sensus, qui sub Mosaïca Turris *historia continetur*. 20. & seqq.
Mythras. *Vide* Osiris.
Myzerinus *Rex* Ægypti *tertiam pyramidem erexit*. 68.a.

N.

Nabuchodonosoris *statua quatuor monarchias indicat*. 49.a. *palatium*. 96.b.
Nachor Tharæ *pater moritur*. 106.
Nembrodus Turris *fabricator, exceptis fœminis & parvulis, è sua solùm progenie, in campum duxit* 200000 *hominum armatorum*. 8.b. *sextus filius* Chus. 116.a. *quo tempore natus sit, & quot annis vixerit*. 19, 20. *ad* Abrahæ *tempora pervenit*. 19.a. *in* Armenia *à* Chus *natus, unus ex transmigratoribus in terram* Sennaar. 20.a. *dotes naturales*. 28.a. *sollicitatio ad* Turris *fabricam*. 28.b. *Exhortatio ad progeniei suæ proceres ad* Turrim *civitatemque inchoandam*. 29.a,b. 30.a. *versutia in populo retinendo*. 31.a. *divinitatem affectat*. 32.a. *primus in orbe architectus*. 44.a. *ædificavit* Babel, Arach, Achad, Calna. 96.a. *successit ei* Ninus. 104.b. *à divisione linguarum regnavit* 65 *annos*. 105.a. *mortuus*. 106. 216. *in* Babylone *cur restitit*. 111.a. *regnum ejus quando cœperit*. 111. *idem qui* Belus. 82.b. 104.a. 105.a,b. 112.a. 117.b. & *cur* Bel *dictus*. 118.a. *primus rex primusque tyrannicam vitam professus est*. 116.b. *ejus regni anni eumerari debent ab ædificatione* Babylonis. 116.a.

mores. 117.a. *fuit idololatra, primusque idololatriam induxit in orbem.* ibid. *impuro coitu sine discrimine utebatur.* 118.a.
Nero *erexit aureum colossum in monte Palatino.* 90.a.
Nicaula *seu* Makeda *Regina* Æthiopiæ *eadem cum* Saba. 200.a.
Nili *ortus, & fluminum quæ efficit.* 199.a.
Ninive *à* Nino *condita.* 42.b. 48.b. *ejus descriptio, ædificatio, vastitas.* 45. & seq. *magnitudine omnes urbes tam veteres quàm modernas superat.* 45.a. *de ejus vastitate variæ opiniones.* 45.b. *ejus magnitudinis & formæ demonstratio.* 46.b. 48.b. *magnitudo comparata cum Romanæ urbis magnitudine.* 46.a. *cum amplitudine* Latii.46.b. *condita non supra* Euphratem, *sed supra* Tigrim. 48.b. *quo tempore.* ibid. *ejus vestigia.* 96.b. *situs genuinus.* ibid.
Ninus Nembrodi *filius ad civitatem* Niniven *condendam adhibuit* 140000 *operarum.* 8.b. 9.a. *Rex* Assyriorum *qualis fuerit.* 42.a. *de ejus rebus gestis.* 42. & seq. *scriptura eum vocat* Assur. 42.a. 119.b. & *cur.* 120.a. Niniven *ædificavit, & eò sedem regni sui de* Babylone *transtulit, ac deinde* Assyriorum *Rex nuncupari cœpit.* 42.a. *ejus bella adversus varios Reges.* 42.b. Farnum *Regem* Mediæ *victum, cumque uxore & septem filiis captum, cruci affixit.* ibid. *quænam regiones sibi subjecerit.* ibid. *in exercitu suo habuit* 1700000 *peditum, equitum* 200000, *currus falcatos paulò minùs* 10600. 43.b. *superavit* Zoroastrem *Regem* Bactrianorum. *ibid. idque post conditam* Niniven. *ibid. cum* Semiramide *extruxit* Turrim *in civitate* Babylonicâ. 51. *moritur.* 106.
Ninus minor. *Vide* Ninyas.
Ninyas, *qui &* Zameis, & Ninus minor, Nini majoris *ac* Semiramidis *filius, tertius Rex* Babel *seu* Assyriorum. 64.b. 106.
Nitocris *secundùm quosdam extruxit Pontem* Babylonicum. 56.
Noë *filiorumque ejus exitus ex* Arca. 4.a,b. *non statim in plana descenderunt.* ibid. *sed in montibus hæserunt.* ibid. 14.a. *eorundem cum uxoribus in montibus occupationes.* 4.a,b. 5.a,b. Noë *instruebat genus humanum in omnibus necessariis procurandis.* 4.a,b. *nimirum docebat artem ferrariam, fabrilem, figulinam & agriculturam.* 5.a. 13.a. *descensus in submontanam regionis planitiem, hodie* Persidem *dictam.* 6.a. *vel* Mediam & Bactriam. 13.a. *vel* Armeniam. 14.a. & Parthiam. 36.b. *non statim post descensum, iter in terram* Sennaar *occœperunt.* 12.a. 14.a. *populus non continuato itinere ex Oriente in Occidentem, sed cum mora multorum annorum in intermediis locis constitit.* 17.a. Noë *politicam vivendi rationem suos edocuit.* 26.b. & *œconomiam, artes mechanicas, calcis præparandæ, metallorum eruendorum fundendorumque artem.* 27.a. *utrum* Turris *ædificationi præsens fuerit.* 28.a.b. *vinum bibens inebriatus est.* 106. *genuisse dicitur* Jonithun. ibid. *fertur misisse* Jonithun *in* Ethan. *ibid. moritur.* ibid.
Nomi duodecim Ægyptiorum. 79.a. 81.a,b. *eorum usus.* ibid. *singuli uni ex præcipuis diis consecrati.* ibid.
Nominum primæva impositio. 145. *naturalis quomodo intelligenda.* 146.a.
Norvegiæ *situs.* 214.b. 215.a.
Numerus 72 linguarum præcisè positu difficilis. 109.a. *defenditur.* 110.a.
Numinum varietas & multitudo ex confusione linguarum & divisione gentium nata. 133. & seqq.
Numismata Hebræorum *antiquissima docent differentiam characteris* Samaritani & Assyriaci. 158.b.

O.

O*Belisci in* Ægypto *erecti.* 66.
Obeliscorum mysticæ figuræ. 82.b.
Obeliscus Babylone *à* Semiramide *erectus, omnium qui unquam fuerunt primus & maximus.* 62.b. 82. Thebanus *omnium qui in* Ægypto *inventi sunt maximus.* 62.b. 63.a. Semiramæi *sive* Babylonici *cum* Lateranensi *comparatio.* 63.a. Semiramæus *quomodo* Babylonem *devectus sit, ibique quibus machinis erectus.* ibid.
Oeconomiam suos edocuit Noë. 27.a.
Olympiadum initium. 216.
Opinionum de æternitate mundi, de mundorum pluralitate, de astrorum vita & divinitate, de metempsychosi & animarum revolutione origo. 135.a. *causa hujusmodi fabulosarum narrationum.* ibid.
Origo variorum regnorum. 112.a. *fabularum.* 33.b. 36.a. 135.a. 137.b. 140.a. *literarum & scriptionis.* 162. *linguæ* Coptæ. 174.b.
Orosius *floret.* 217.
Orpheus. 216.
Osiris & Isis *prima* Ægyptiorum *numina.* 138.a. 139.a. *eundem* Osiridem *cum* Baccho *seu* Dionysio *eundem facit* Tibullus. 140.b. *eundem constituere* Mercurium, *aliosque deos.* 140.b. *idem qui* Chaldæorum Uræus *sive* Ignis, Persarum Mythras, Babyloniorum Belus, Hebræorum Thamuz, Phœnicum Adonis. 141.b.
Osiris *nomus.* 79.a.
Osymandiæ Regis *epitaphium.* 76.a.
Ovidius *floret.* 217.

P. Pacu-

P.

PAcuvius. 217.
Palatia duo regia à Semiramide *extructa in oppositis urbis* Babylonicæ *locis.* 56, 57.
Pannoniæ *descriptio.* 213. b.
Παραίνεσις Noë *ad tres filios* Sem, Cham, Japheth, *jam constitutos principes populorum.* 6. b. 7. a, b. 8. a, b.
Parisiorum *urbs incredibili magnitudine prædita.* 45. b.
Patriarchæ Armenorum *sedes in* Nascheván. 204. a.
Pausanias *floret.* 217.
Pedianus *floret.* ibid.
Peguana *lingua.* 131. b.
Pelasgicæ *literæ* Cadmææ. 185. a.
Pelasgorum *in* Italiam *expeditio.* 216.
Pelasgus *ex domo* Heber. 206. b.
Pererius *dubia movet contra numerum 72 linguarum.* 109. b.
Peristylia superiorem labyrinthum Ægyptium *sustentantia.* 81. b.
Persæ *dicti à* Paras, i. e. *equus.* 119. a.
Persia *unde dicta.* 201. a. *ejus descriptio.* ibid.
Persica *lingua qualis olim fuerit.* 202. a, b. *ejus corruptio.* 202. b.
Peruana *lingua.* 132. a.
Phaleg *ortus quando & quo anno.* 16. a. 104. a. *genuit* Rheu. 106. *moritur.* ibid. *à quo* Pelasgi. 121. a.
Pharao *Rex* Ægypti *tempore* Abrahami. 44. b. *idem quod moderator rerum.* 203. a.
Pharaonica *lingua. Vide* Coptica.
Pherecydes Pythagoræ *præceptor.* 217.
Philippinarum *insularum lingua.* 131. b.
Philippus de S. Trinitate *de* Babyloniæ *antiquitatibus.* 91. b. *de* Babylonis, Turrisque Babel *ruderibus.* 92. a, b.
Philonis *sensus mysticus historiæ* Turris. 22. a. 23. b. 24. a, b. *ipse refutat calumniam ethnicorum.* 35. b. *inventionem literarum* Hebraïcarum Abrahamo *tribuit.* 123. a. *floret.* 217.
Philosophorum absurdorum dogmatum origo. 135. a.
Philostratus *floret.* 217.
Phœnices *iidem* Chananæi. 186. b.
Phœnicia *lingua una ex primigeniis.* 184. & seqq. *in* Africa *viget.* 216. *Vide* Samaritana.
Phœniciæ *regionis descriptio.* 184. a.
Phœniciæ *literæ* Cadmææ. 185. a.
Phœnix. 216.
Phoroneus Argivorum Rex. ibid.
Phrygia *primorum hominum genetrix secundum* Psammetichum. 136. a.
Phrygia *dialectus linguæ* Græcæ. 131. a.
Picus Saturni *filius.* 216.
Pindarus. 217.
Plato *magni fecit* Chaldæorum *monumenta.* 195. b. *floret.* 217.
Plinius *de pyramidibus* Ægypti. 68. a, b. *de labyrintho Ægyptiaco.* 73. a. *ambigere videtur, num præter Solem Deus sit.* 141. a. *floret.* 217.
Plotinus *floret.* ibid.
Plotius *Gallus, primus legit Rhetoricam in lingua* Latina. ibid.
Plutarchus *floret.* ibid.
Politicam vivendi rationem suos edocuit Noë. 26. b.
Polonica *lingua ex* Illyrica. 131. b. *filia* Sclavonicæ. 213. a.
Polygraphia universalis. 219. a.
Pontis Babylonici *supra* Euphratem *à* Semiramide *extructi descriptio.* 55, 56.
Porphyrius *floret.* 217.
Præparatio rerum ad Turrim *ædificandam necessariarum.* 40. a.
Primæva seu primordialis lingua. 10. b. 11. a.
Primævorum hominum utriusque sexus occupationes. 13. a, b. *post ingressum in terram* Sennaar *occupationes & studia.* 26. & seq.
Primi homines nati in Æthiopia *secundùm* Æthiopes, *secundùm alios in* Arcadiâ, *vel in solo* Atheniensi, *vel in* Arabia *felice, vel in* Ægypto. 135. b. *vel in* Phrygia. 136. a.
Primum rerum principium semper animis hominum fuit insculptum. 136. a.
Propertius *floret.* 217.
Prosper Aquitanicus *de numero linguarum.* 109. b.
Psammetichus *Rex* Ægypti *ex quodam experimento conclusit primos homines in* Phrygia *natos fuisse.* 136. a.
Ptolemæus *floret.* 217.
Pyramis Memphitica *omnium maxima describitur ab* Herodoto & Diodoro. 66. a. *erecta fuit aggeribus constipatis.* 66. b. *in ejus erectione quantum temporis fuerit insumptum.* 68. a. *magnitudo descripta à* Bellonio. 69. a. *secunda.* 68. 70. a. *tertia.* 68. a. 70. b.
Pyramides in Ægypto *erectæ.* 66. & seq. *earum magnificentia & splendor.* 66. a. Memphiticæ *præ cæteris admirationis argumentum ac veluti mundi miraculum fuerunt.* ibid.
Pyramis immensa altitudinis 9 stadiorum sepulchrum Nini. 47. b. *examinatur.* 48. a.
Pyramidum mysticæ figuræ. 82. b.

Q.

QUineana *lingua.* 132. a.
Quintilianus 200 *pedibus in longitudinem, dimidio in latitudinem jugerum describit.* 60. a.

R.

RAbbini *fabulantur* Nembrodum *esse* Amraphel. 19. a. *in mari rubro* Jonam *evomitum esse nugantur.* 46. a. *eorum sententiæ de charactere* Assyriaco & Sama-

Samaritano *quatuo: prima.* 153.a. *secunda.* 153.b. 154.a. *tertia & quarta.* 154.b. *tradunt legis tabulas fuisse perforatas.* 156.b.

Radzivilius *de pyramidibus* Ægypti. 69.b.

Rangiferi jumenta cervorum forma in Lappia. 215.a,b.

Regma *quartus filius* Chus, *à quò* Regmæi. 115.b.

Regmæorum *situs.* ibid.

Regni Assyriorum *finis sub* Sardanapalo. 216.

Regnum Ægyptiorum, Argivorum, Assyriorum, Persarum, Sicyonium *in* Græcia. 216.

Regnum Ægyptium Ptolemæorum. 217.

Regum Ægypti *sepulcra in medio seu subterraneo labyrintho.* 80.a,b. 81.b. *in nomorum centris.* 86.b.

Reinaudus (Theophilus) *ait* 14000000 *hominum* Turri *præsentes fuisse.* 37.a.

Religio primæva perstitit sub unius linguæ dominio usque ad confusionem. 132.a.

Reliquiæ. Vide Vestigia.

Responsio ad 2 object. impiorum, qui Turris *ædificationem fabulosam esse existimant.* 34.a,b.

Rhodopes *statua, oraculum.* 70.b.

Roma *condita.* 216. *capta à* Gallis. 217. *urbs incredibili magnitudine prædita.* 45.a. *ejus magnitudo comparata cum* Ninive. 46.a.

Romanarum fabricarum vanitas. 23.a.

Romulus *nascitur.* 216.

Rudera. Vide Vestigia.

Runica *lingua Septentrionalis.* 213.a.

S.

SAba *primus filius* Chus, *à quo & altero* Saba *filio* Regmæ Sabæi. 115.a,b.

Sabæorum *situs.* ibid.

Sabæorum *ridicula & fabulosa traditio,* Adamum *ex Lunâ prodiisse.* 35.b. 134.b. *falsa dogmata: creatorem esse cœli spiritum seu animam: stellas corpora ipsa* DEI *substantiâ informata: cœlum & stellas esse deos: mundum æternum:* Adamum *natum ex masculo & fœmina, prophetam & apostolum* Lunæ, *prædicasse gentibus, ut servirent* Lunæ; *& composuisse libros de cultu terræ: ex* Luna *secum attulisse arborem auri, quæ crescebat cum ramis & foliis, arborem lapidum, & folia cujusdam arboris viridis, quæ non comburebantur igni: sub cujus arboris umbra 10000 hominum continebantur: arborisque altitudinem æquasse staturam humanam: attulisse quoque secum duo folia, quorum utrumque duos homines cooperiebat:* Sethum *contraxisse opinionem patris sui in servitio* Lunæ. 134.b. 135.a.

Sabatha *tertius filius* Chus, *à quo* Sabathæi. 115.b.

Sabathæorum *situs.* ibid.

Sabathaca *quintus filius* Chus, *à quo* Sabathachæi. 116.b.

Saiticus nomus. 79.a.

Salathiel. 217.

Sale *genuit* Heber. 106.

Samaræus Samariæ *fundator.* 196.b. 197.b.

Samariæ *descriptio.* 196.a.

Samaritana *lingua ex* Hebræa. 131.a. *ejus character. Vide* character. *Eadem cum* Hebræa & Assyria, *solummodò dialecto differens.* 188.a.

Samaritanorum *dogmata.* 196.a.

Samaritanum *alphabetum non idem quod* Phœnicium. 185.b. *commune omnium* Judæorum *ante primum templi excidium.* 186.a.

Samaritanus *character &* Assyrius *non differt specie à lingua* Hebræa. 188.a. *ejus nulla communio cum charactere* Græco. ibid. *constans 22 literis.* 196.b.

Sampson *apud* Philistæos. 216.

Samuel *obiit.* ibid.

Sarai *nascitur in* Chaldæa. 106.

Sarda *lingua ex commistione* Latinæ & Italicæ. 131.b.

Saturnus. 139.a. & Janus *sunt iidem si per eos* Noe *intelligatur, sin æquivocè, diversi.* 140.b.

Satyrus *auctor labyrinthi Cretensis.* 85.a,b.

Saul. 216.

Saxorum *stupenda magnitudo.* 70.a.

Scaliger (Josephus) *refellitur, dicens alphabetum* Samaritanum *idem esse quod* Phœnicium. 185.b. & seqq.

Scenographia hortorum pensilium. 60.a.

Schaba *filius* Regmæ. 115.a.

Schabæorum *situs.* ibid.

Schematismus Siclorum omnis generis, qui olim apud Hebræos *in usu erant, unà cum interpretatione* Samaritana *qua insignitos reperies, & mysterii symbolorum sub iis reconditorum expositione.* 161.

Scipio Africanus. 217.

Scopas *Mausoleum* Artemisiæ Cariæ *Reginæ ab ortu celavit.* 88.a.

Scotica *lingua filia* Teutonicæ. 131.b.

Scricfinniæ *situs.* 214.a.

Scricfinnica *lingua est* Germanica *corruptissima.* 214.b.

Sebuæi. 196.a.

Seleucia *olim dicta* Ctesiphon, *nunc* Suleiman. 96.b. 98.a,b.

Sem *moritur.* 216.

Semiramidem *condidisse* Babylonem *quosdam asserere ait* Augustinus. 44.a. *cum* Nino *extruxit* Turrim *in civitate* Babylonica. 51. *in ea fortitudo fœminâ major.* 53.a. *condidit urbem magnificentiæ pene incredibilis in* Babylonia. 53.a. *pontem* Baby-

Babylonicum *supra* Euphratem *&* *duo regia palatia in oppositis urbis locis.* 55, 56, 57. *in ea incredibilis animi magnitudo.* 58.a. *extruxit hortos pensiles.* ibid. *auctor fuit deditionis Bactriæ urbis, & consequenter totius* Bactrianorum *regni.* ibid. *erexit in* Assyria *juxta* Niniven *viro suo* Nino, *ejusque patri* Nembrod, *pyramidem, una cum obelisco* Babylone, *qui & primus & maximus omnium qui unquam fuerunt.* 62.b. 82.b. *ejus gesta in bello.* 63.b. *defuncta* A.M. 2090. ibid. 106. *mors infamis.* 64.a. *nimirum à* Nino *minore, proprio filio trucidata, sexaginta duos annos nata, postquam ejus concubitum expetivisset.* ibid. *de antiquitatibus* Babyloniæ. 91.a,b.

Sennaar *terræ descriptio.* 17.a. *prædita omnibus conditionibus requisitis ad bonitatem alicujus regionis.* 17.b. *ubertas & felicitas.* 18.a. Babel *dicitur.* ibid. *diversæ denominationes.* ibid. *situs.* ibid. *dicta primò terra* Babel, Babylon. Babylonia, *deinde* Chaldæa, *tandem* Assyria. 18.b. 121.b.

Septentrionalium regionum linguæ ex Danica, Suecica, Anglica *adeò commixtæ, ut vix à* Germanis *intelligi possint.* 214, 215. *situs & descriptio.* ibid.

Sibylla *de confusione linguarum, &* Turris *destructione.* 32.b. 110.b.

Sicani. 216. *expelluntur ex* Italia. ibid.

Sicli Hebræorum Samaritano *charactere insigniti.* 158.b. *veterum qualitas.* 159.a. *duplex, sacer sive ecclesiasticus & vulgaris.* 159.b. *sacer propriè dicitur Siclus Sanctuarii.* ibid. *Vulgaris sive profanus in promiscuum usum deputabatur.* ibid. *argentei valor.* ibid. *figuræ symbolicæ.* 160.a,b.

Sicula *lingua ex commistione* Latinæ *&* Italicæ. 131.b.

Simendis *mausoleum seu monimentum.* 75.a, b. 76.a,b.

Simonides. 217.

Slavonia *vel* Dalmatia *olim* Thracia *dicta.* 215.a.

Slavonica *lingua.* ibid. *ejus filiæ* Boëmica, Polonica, Moscovitica. 213.a.

Socrates *nascitur.* 217.

Sol *idololatrarum omnium deus.* 140.b. 141.a.

Soliditas Turris *usque ad cœlum lunæ erigendæ quanta esse debuerit.* 39.a.

Solis propinquitas seu adustio, terræque ariditas non sufficit ad producendos homines naturaliter nigros. 114.a.

Spartani *sive* Spartiatæ. *Vide* Lacedæmonii.

Speculum geneatheologicum. 144.

Statuæ numinum Ægyptiorum. 81.b. *labyrinthææ terrorem incutientes.* 83.a.

Statuarum Simendii *magnitudo.* 75.b.

Stesichorus. 217.

Strabo *de sepulcro* Beli *in* Babylonia. 47.b. 48.a. *ejus mira descriptio hortorum pensilium.* 62.a. *de pyramidibus* Ægypti. 68.a. *de labyrintho* Ægyptiaco. 73.a,b. 74.a, 75.a. *de miraculis Thebanæ civitatis.* 77.b. *de Colosso Thebano.* 83.b. *de* Seleucia *&* Ctesiphonte. 98.a.

Structura hortorum pensilium arcubus & areis stupenda. 60.b.

Seciæ *descriptio.* 215.a.

Suecica *lingua filia* Teutonicæ. 131.b.

Suleiman. Vide Seleucia.

Superstitio in observando die sabbathi. 196.a.

Susan *dicta à* Sus *equus.* 119.a.

Susianæ provinciæ situs. ibid.

Susii *ab* Arphaxad. 120.a.

Sylla. 217.

Synesius *floret.* ibid.

Synonymologia parallela deorum dearumque. 143.

Synopsis rerum in labyrintho contentarum. 81.a,b.

Syracusæ *urbs incredibili magnitudine prædita.* 45.a.

Syriaca *lingua ex* Hebræa, *veluti ex* Græca *&* Hebræa *mixta.* 131.a. *non fuit prima.* 149.b. 150.a. *characteribus differt à lingua* Hebræa. 197.b. *fuit vernacula* Jesu Christi. ibid.

T.

Tabula characterum Samaritanorum, Ionicorum *&* Copticorum *sive* Ægyptiorum. 190.

Tabula Chronographica à diluvio usque ad tempora Abrahæ. 106.

Tabula Chronologica annorum post diluvium. 216.

Tacitus (Cornelius) *floret.* 217.

Tarquinius Superbus. *ibid.*

Tartarica *lingua ex* Illyrica. 131.b. 204.a, b, 205.a,b.

Tauris *olim* Ecbatena *dicta.* 201.a. 202.a.

Templum Dianæ Ephesiæ. 88.a. *ejus longitudo, latitudo, columnæ.* ibid.

Templum monolithum. Vide Delubrum.

Templum Salomonis *absolutum.* 216.

Tempus transmigrationis ex oriente in terram Sennaar *à diluvio peractæ, ad* 132 *annum, qui est ortus* Phaleg. 14. & seqq.

Tempus insumptum in pyramidis Memphiticæ *maximæ erectione.* 68.a. *quo opera sua miranda construxerunt* Ægyptii. 82, 83.

Terentius. 217.

Tertullianus *de elisione* Turris. 111.a. *floret.* 217.

Teutonicæ *linguæ filiæ* Belgica, Danica, Suecica, Anglica, Scotica. 131.b. *origo, propagatio, corruptio.* 212, 213, 214. *est* Imperialis. 212.a. *ejus cultus.* ibid. *mistura cum aliis.* 112.b.

Thales *Milesius.* 217.

Tha-

Thamuz. *Vide* Osiris.
Theatrum Romanum Æmilii Scauri 360 *columnis conspicuum.* 90.b.
Thebæ *immensæ vastitatis civitas in* Ægypto. 45.a.
Thebaicus nomus. 79.a.
Thebanæ civitatis miracula. 77.b.
Themistius *floret.* 217.
Theodoretus *ex relatione antiquorum primos homines in* Arcadia *natos asserit.* 135.b.
Thoyth Ægyptiorum, Arabibus Adris, Græcis Hermes Trismegistus *dicitur.* 82.b.
Thraciæ *etymon, quæ nunc* Slavonia *vel* Dalmatia *dicitur.* 215.a.
Thracica *lingua ex* Græca, Latino-Italica, Germanica *commixta.* 215.a. *ejus complures dialecti.* ibid.
Thucydides. 217.
Tibettana *lingua.* 131.b.
Tibullus *floret.* 217.
Timotheus *Mausoleum* Artemisiæ Cariæ *Reginæ à meridie cælavit.* 88.a.
Transmigratio prima filiorum Noë *ex monte* Ararat *in planiores submontanæ regionis campos.* 10.& seq.
Transmigratio Babylonica. 217.
Tropologia epilogistica labyrinthi. 86.b.
Tunchinensis *lingua.* 131.b.
Turcarum *imperium successit imperio Romano.* 49.b.
Turcica *lingua ex* Illyrica. 131.b. 204.a. *ex* Tartarica. 205.b. *ex* Tartarica, Bosnica & Arabica *commixta.* ibid.
Turnus. 216.
Turris Babel *seu* Nembrodææ *ædificatio* A.M. 1818. 15.a. *de ejus altitudine diversæ opiniones.* 32 & seq. *ædificationem impii fabulosam esse blaterant.* 34.a. *altitudo quanta debuerit esse usque ad cælum lunæ.* 37.b. & *soliditas.* 39.a. *forma & architectura.* 40. & seq. *ejus vestigia utrum in hunc usque diem reperiantur.* 90, 95. *eorum situs.* 94.a. *ambitus.* ibid. *altitudo.* 94.b. *materia.* 95.a. *delineatio.* 95.b. *non solum ab architectis relicta, sed etiam divinitus disjecta.* 110.b.
Turris *in civitate Babylonica à* Nino & Semiramide *centum ferè annis post eversionem* Turris Nembrodææ *extructa.* 51, 52. *ejus fabricæ forma.* 51.a. *refertur inter septem mundi miracula.* 52.a.
Turris *in templo* Beli. 52.a. *in ejus summitate varia supellex aurea & statuæ.* ibid. & b.
Tusca *lingua in* Italia *omnium purissima.* 11.a.
Tyrus *conditur.* 216.

V.

VAlachi Romanorum *reliquiæ.* 214.b.
Valerius Flaccus *floret.* 217.
Valle (Petrus à) *de Pyramidibus* Ægypti. 70.b. *de ruderibus seu reliquiis* Babylonis. 94 & seq. *de* Suleiman *antè dicto* Seleucia & *olim* Ctesiphonte. 97.a. *de* Hella. 101. b. 102.b. *de sepulcro* Ezechielis. 103.a,b. *de* Chobar *seu* Chabor *fluvio.* 103.a.
Varronis *descriptio jugeri.* 60.a.
Vejorum *obsidio.* 217.
Vestigia Turris Nembrodææ *num hodieq; extent.* 90, 95. *varia in fabricis* Semiramidis *conspiciebantur tempore* Strabonis. 91.b.
Veterum incomparabilis peritiæ ingenium. 77.b.
Vicissitudo & inconstantia rerum humanarum. 90.b.
Virgilius *floret.* 217.
Vita mortalium primævorum in submontana montis Ararat *regione multis annis peracta.* 11.b. & seq.
Ulysipona *urbs incredibili magnitudine prædita.* 45.a.
Unusquisque hominum aut Hierusalem, *aut* Babylonis *civis est.* 21.a.
Ur *civitatis* Assyriæ *vestigia.* 96.b.
Uræus. *Vide* Osiris.
Utilitas linguæ idiomatumque communionis. 127.a.
Uxorum Noë & *filiorum ejus cura & diligentia circa vinum, lanam, gallinas, pullos, ova, &c.* 5.b. 13.a,b. 27.a.

X.

XEnophon *de æquivocatione nominum deorum.* 137.a,b.
Xerxes. 217.

Z.

ZAbæi. *Vide* Sabæi.
Zameis. *Vide* Ninyas.
Zervia, *olim* Thracia *dicta.* 215.b.
Zona torrida non ubique homines omnes nigros producit. 113.b.
Zoroastres *Rex* Bactrianorum, *avus* Nembrodi *contra* Ninum *filium* Nembrodi *exercitum* 2000000 *hominum duxit.* 9.a. *vel* 400000 43.b. *est idem cum* Chamo *filio* Noë. 9.a. 44.a. *ejus magia commendatur à* Platone. 195.b.
Zorobabel. 217.

Errata ita emendanda.

PAg 8.b. lin 8. post *expendatis* adde punctum. P.11.b.l.39. *pro* Major leg Minor. P.12 a.l.13 *lege* super hos. P.37.b.l 39. *leg* 34006504320O. P.47.a l 24. *leg* μείζων. *ibid.* l. 38. Turres &c. dele usque ad b l.1. fuisse. b.l.26 *leg.* ἀνῶδει. l.28 *leg.* ὦς. P.53.a à l. antepen *dele usque ad* b.l 42. P 54 a.l. 9. veluti &c. *dele usque ad* l.14. ostenderent. b. *à* l.45 *dele usque ad finem capitis.* P.131.a l.1, 2. *leg* in certis. P 133.a. marg. *leg* וזכרו P 147.b.l 42, 43. *leg* χνμαίζον. P.172 a.l.6 *pro* hujus operis *leg.* Oedipi Ægyptiaci. P. 174.b l. 21. *leg.* nos. P 177.b.l 4 *leg.* autographis. P. 191 b. l 2 & 3. *leg.* qua & quave. P. 194.a. in marg. l. 9 *leg.* Hebræa. P. 206.b.l. 13. *leg. Ivanem.* P. 208. b.l 40. *leg.* ita ut.

FINIS.

Theologie.

dissertation critique relative à différentes choses mentionnées dans l'écriture

philologie sacrée

huit jours. IIIIN. à IIN.

KIRCHERI
TURRIS
BABEL